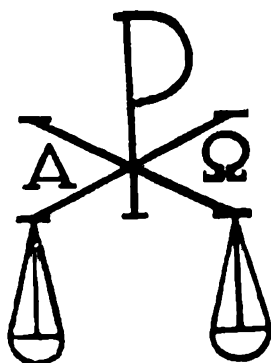

na hlubinu

revue pro duchovní život

1

Zásady: Sv. Cyprián, List mučedníkům, odsouzeným do dolů -
Brailo, Ježíš Kristus, původce duchovního života - Škrabal, Ra-
dost z Evangelia - Habáň, »Oslavuji Tě, Otče...« - Věra Lhotská,
Dnes, ó Pane, se modlím já, nevěsta - Život - Pracovna - Poznámky

r. XX.

leden

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Šekový účet poštovní spořitelny v Brně: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148.

Vyšší náboženský kurs v lednu:

V PRAZE, v sále dominikánského kláštera: dne 2. ledna: P. Dr S. Braitto: Apologetika; 19. ledna: P. Dr R. Dacík: Duchovní život; 26 ledna: P. Dr M. Habáň: Sociální nauka Církve.

V BRNĚ, v Umělecko-průmyslovém museu, Husova třída 14: dne 12. ledna: P. Dr R. Dacík: Úvod do duchovního života; 26. ledna: P. Dr S. Braitto: Skála Petrova; 16. února: P. Dr P. Škrabal: Láska ve Velepísní Šalomounově. Začátek v 7 hodin večer.

V OPAVĚ, v budově Obchodní komory: Dne 6. ledna přednáší P. Dr M. Habáň. Ráno je mše svatá v klášteře v Kylešovské ulici a pak po celý den přednášky v budově Obchodní komory. Dne 23. ledna přednáší P. Dr S. Braitto na thema: Východ a západ.

Do nového roku.

Máte v rukou první číslo dvacátého, jubilejního ročníku. Více než kdy jindy musíme zdůrazňovati lidem, že kromě Krista není žádné jiné cesty; všechny selžou, zavedou, nevystačí. Chceme ukazovati Pána v jeho velikosti a vznešenosti, a soustřeďovati v této jeho vznešené velikosti celý duchovní život věřících. Nad tříšť pobožností, cvičení a úkonů soustřediti celý život v jediném, ale základním bodě, totiž v následování Krista. Chceme učiti lidi, jak najíti v Kristu a v jeho následování nejdůvěrnější příklizení se k Bohu. Jedině sestupováním do hlubin Kristových se dostaneme do hlubin Božích, neboť přes Krista člověka jdeme ke Kristu Bohu, v příkladu vtěleného Syna Božího najdeme i my cestu jak smýšlet, jednat a žít jako ti, kteří jsou Otcem v jednorozeném Synu přijati za syny Boží. Budeme vás upozorňovati na nebezpečí na této cestě, varovati před omyly, ukazovati hlubiny a propasti náboženského života, podáme vám perly křesťanské duchovní literatury o této cestě, ukážeme vám i na příkladech, jaká plnost a bohatství zalije ty, kteří se oddají v důvěrném spočinutí Bohu.

Spolupracujte s námi. Nebuďte jen trpnými čtenáři našeho časopisu. Vždycky jsem kladl velký důraz na to, abychom vytvořili jednu rodinu Božích dětí, rodinu těch, kteří se vzájemně zvláště poznávají a milují,

Z Á S A D Y

Sv. Cyprián:

List mučedníkům, odsouzeným do dolů.

1. Cyprián Nemesiánovi, Felixovi, Luciovi, druhému Felixovi, Litteovi, Poliánovi, Viktorovi, Jaderu Dativovi, spolubiskupům, rovněž spolukněžím a jáhnům i ostatním bratřím, odsouzeným do dolů, mučedníkům Boha všemohoucího a Ježíše Krista, našeho Pána a Boha Zachovatele.

Vaše sláva by vlastně byla vyžadovala, přešťastní a přemilí bratři, abych se přišel osobně na vás podívat a pozobjímat vás — kdybych i já sám nebyl pro vyznávání Jména ve vyhnanství a tak mě nevázaly hranice vykázaného mi místa. Představuji se vám tedy jak mohu, a když mi není dopřáno přijíti za vámi tělesnými kroky, přicházím k vám aspoň láskou a duchem a hledím alespoň psaním tlumočit svoje myšlenky a city, jak totiž vesele já sám při pomýšlení na vaše hrdinství a chvalitebné jednání, a jak se cítím vašim soudruhem a podílníkem, když ne tělesným utrpením, tedy účastenstvím lásky.

Což bych se dovedl udržet a utlumit jásoť, deroucí se z hrdla, když se dovidám o svých nejmilejších tolik úchvatných věcí, jakými vás Bůh ráčil počtít? Že část vás již dokonala svoje mučednictví a šli si první k Pánu pro věnec za svoje zásluhy, kdežto z části dosud úpíte v žalárních kobkách nebo v dolech a v okovech, a že svým prodlužovaným mučednictvím vydatně přispíváte bratřím k posile v odhodlanosti a také sobě získáváte zdoluhavými útrapami stále větší poklady zásluh, protože vás čeká tolikanásobná mzda v nebeské měně, kolik dní teď ztrávíte v soužení?

Nedivím se, bohatýrští a přeblažení bratři, že se toho dostalo pro zásluhy vaší nábožnosti a vaší víry právě vám, že právě vás tak Pán vynesl až k nebetyčnému vrcholku slávy a dopřál vám cti být oslaveni jako On sám. Vždyť vy jste slyňuli v jeho Církvi neúchylnou věrností ve víře, vy jste zachovávali pevně Pánova přikázání a osvědčovali v prostotě nevinnost, v lásce svornost, skromnost v pokoře, bedlivost ve správě úřadu, bdělost v podporování strádajících, milosrdenství v podílení chudých, v obhajobě víry neochvějnost, rozšafnost v provádění přísné kázně. A aby u vás jako vzorů dobrých skutků nechybělo naprosto nic,

nyní dokonce vyznavačstvím a tělesným utrpením vybízíte bratry k božskému svědectví a stáváte se tak vůdci k ctnosti, tak aby stádo mohlo jít za svými pastýři a napodobovati to, co vidí u svých představených, a tak bylo od Pána ověřeno stejnými zásluhami za poslušnost jeho vůle.

2. A že jste byli napřed krutě zbiti holemi a ztýráni, a tak zahájili slavné začátky svého vyznavačství takovými útrapami — nemáme toho věru proč želeť. Sláva! Ani klacků se neděsí tělo křesťana, protože jeho veškerá naděje je právě ve dřevě. To poznal Kristův služebník tajemství své spásy. Vykoupený dřevem pro věčný život, dřevem je poslán pro věnec.

Anebo je to něco divného, že vy, zlaté a stříbrné nádoby, jste byli dáni právě do dolů, t. j. do domova zlata a stříbra? To proto, že váš kov je tak proměněn a zušlechtěn, že ložiska, která dříve zlato a stříbro vyvrhovala, teď je začínají přijímat.

Rovněž nohy vám spoutali okovy a šťastné údy přikovali k chrámům Božím, jako by vám s tělem mohli svázat i ducha, anebo jako by byli s to vaše zlato stykem s tím železem poskvrnit. — Lidem oddaným Bohu a dosvědčujícím svoji víru nadpřirozenou silou jsou to šperky a ne pouta; a spoutáním ti lidé nepoznamenají křesťanovi nohy na potupu, nýbrž zdobí je ke korunovaci.

Sláva vám, vy nohy šťastně spoutané, které uvolní ne zámečnick, nýbrž sám Pán! Nohy šťastně spoutané, vy jste po spásné cestě řízeny k ráji! Nohy zde na světě na chvilku svázané, abyste byly navždy volné u Pána! Nohy prozatím zdržované okovy a kolíky, ale vy úprkem běžíte vítězoslavnou závodní tratí ke Kristu!

Jen ať si vás rdouší svými provazy a pouty ti závistní či zlomyslní ukrutníci, jak se jim zachce — zakrátko přijdete z této země a jejich útrap do nebeských království.

Nehýčká se v dolech tělo měkkým ložem a poduškami, ale posilou a útěchou Kristovou je hýčkáno. Na holé zemi musí léhati tělo vyčerpané těžkou prací; ale není to trest, ležet na zemi s Kristem. Odpor přímo budí údy dlouho nemyté a celé znetvořené nehybností a špínou; avšak to, co zevně je nuceno být ve špíně, je duchovně obmyto uvnitř. Chleba je tu žalostně málo; na štěstí »ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž slovem Božím« (Deut. 8, 3). Polonazí tam křehnete zimou; ale kdo oblékl Krista, ten je bohatě oblečen a vybraně. Vlasy se vám ježatí na hlavě dopůl ostříhané; avšak protože hlavou muže je Kristus, ať je hlava jakákoliv, nutně je krásná, poněvadž je tak vyznamenána pro jméno Páně.

Veškeré toto hyzdění odporné a hnusící se pohanům, jakým to asi bude vyváženo jasmem! Za jak slavnou a čestnou, věčnou odměnu bude asi zaměněna tato krátká světská potupa, když podle slov svatého Apoštola »Pán promění naše nízké tělo, aby bylo podobno jeho tělu oslavenému«! (Filip 3, 21.)

3. Avšak dokonce ani v tom, milovaní bratři, nelze vidět nějakou škodu pro náboženství či pro víru, že se tam vám, kněžím, znemožňuje obětovat a slavit božská tajemství. — Nikoli, vy slavíte a obětujete Bohu oběť vzácnou a slavnou zároveň, která vám svrchovaně zasluhuje nebeské odměny, ježto božské Písmo ujišťuje: »Obětí Bohu je zkroušený duch, srdcem zdrceným a pošlapaným Bůh nepohrdne« (Ž. 50, 18). A tuto oběť vy Bohu podáváte, tuto oběť vy slavíte nepřetržitě dnem i nocí, vy sami jste se stali oběťmi Bohu a podáváte sami sebe ve svatou a neposkvrněnou oběť živou, jak k tomu vybízí Apoštol slovy: »Proto vás prosím, bratři, pro milosrdenství Boží, abyste vydali tělo své v oběť živou, svatou, Bohu libou... a nepřipodobňujte se tomuto světu, nýbrž přeměňujte se obnovou mysli své, abyste zkoušeli, co jest vůle Boží, co totiž je dobré a příjemné a dokonale.« (Řím. 12, 1.)

4. Taková oběť se Bohu svrchovaně líbí, takto nabývají naše skutky převeliké záslužnosti k zasloužení vůle Boží. Takto, svým životem z víry a z náboženství se nejlépe odvděčujeme Pánu za jeho veliká dobrodiní, kterými nám dává spásu — jak hlásá a dosvědčuje v Zalmeh Duch svatý: »Čím se odvděčím Pánu za všecko, co mi udělil? Kalicha spásy se chopím a budu vzývati Pánovo jméno. Vzácná je před Pánovým očima smrt jeho spravedlivých.« (Ž. 115, 12—15.) Kdo by se rád a ochotně nechopil toho kalicha spásy? Kdo by rozradostněně a vesele nedychtil po něčem, čím by se i sám svému Pánu odvděčil? Kdo by statečně a bez chvění nepodstupoval smrt vzácnou před Pánovým očima, věda, že se zalíbí tomu, jenž shora hledí na bojovníky za svoje jméno, rozhodně utvrzuje, posiluje zápasící, vítězíci věnčí, a tak odplatou z otcovské své dobroty a laskavosti odměňuje v nás vlastně to, co nám sám udělil, a ctí, co vykonal sám?

5. Že je to jen a jen jeho dílo, že vítězíme a že přes povaleného nepřítele dosahujeme palmy za urputný zápas — to prohlašuje a učí Pán v Evangeliu těmito slovy: »Když však vás vydají, nestarejte se, kterak anebo co byste mluvili; bude vám dáno v onu hodinu, co máte mluvit, neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás.« (Mat. 5, 19—20.) Anebo »Vložte si tedy na srdce, že nebudete přemýšlet napřed, kterak byste se hájili, neboť Já vám dám výmluvnost

a moudrost, které nebudou moci odolati vaši protivníci.« (Luk. 21, 14—15.)

Vskutku, v tom právě záleží veliká důvěra věřících a přetěžká vina nevěřících — nevěřili tomu, jenž slibuje, že dá svoji pomoc vyznavačům, a naopak, zase nebáti se toho, jenž hrozílopěračům věčným trestem.

6. Tohle všechno vnukáte našim bratřím vy, hrdinní a věrní vojíní Kristovi, když plníte činem, co jste předtím učili slovem. Největší budete v nebeském království podle tohoto slibu: »Kdo je (moje příkazy) bude provádět a tak učit, ten bude největší v nebeském království.« (Mat. 5, 19.) Ostatně následujíc vašeho příkladu vyznala značná část lidu zároveň s vámi a s vámi zároveň byli ověnceni a spíati s vámi poutem neochvějné lásky nedali se odloučit od svých vůdců ani vězením ani živořením v dolech. A nechybějí v tom počtu ani panny, kterým tím přibyl k šedesátinásobnému užítku sterý (Mat. 13, 8), a které k nebeské koruně povýšila dvojitá sláva. Dokonce i v dětech předhonila síla větší než věk jejich léta a také ony slavně vyznaly — aby tak blahoslavený šik vašeho svědectví krásnil každé pohlaví i věk.

7. Jakou asi jarost cítíte, milovaní bratři, ve vědomí: »Jsem vítěz«, jakou povznesenost ducha, jak propuká i navenek vaše rozjásanost, jakou asi vítězoslávou se zachvívá hrud' jednohokaždého z vás! Jižijš sahat podle slibu Božího po odměně, vůči Božímu soudu být zabezpečen, plahočiti se v dolech, zajatec sice tělem, ale duchem kralujícím si být vědom, že Kristus je s člověkem přítomen, rozradostněný nad trpělivostí svých služebníků, krácejících po jeho stopách a cestách k věčným královstvím! Čekáte vesele den co den spásný den svého odchodu, jižijš vycházíte z tohoto světa a chvátáte k odměně mučedníků a k božským příbytkům, po temnotách tohoto světa uvidíte přeskvoucí světlo a budete obdařeni jasnem větším než jakékoliv útrapy a týrání — podle svědectví Apoštolova: »Ničím nejsou utrpení tohoto času proti budoucí slávě, která se zjeví na nás.« (Řím. 8, 18.)

Nuže: ježto nyní je slovo vašich modliteb účinnější a spolehlivější je vyslyšena modlitba vysílaná v soužení — modlete se co nejusilovněji a prostě, aby božská velebnost dokonala vyznavačství nás všech, aby Bůh vysvobodil z těchto temnot a osidel světa s vámi také nás neporušené a slavné, tak, abychom my, kdo spjati poutem lásky a pokoje jsme spolu stáli proti kacířským bezprávím a útiskům pohanů, stejně se radovali v nebeských královstvích.

Přeji vám, blažení milovaní bratři, abyste se měli dobře v Pánu, a vždy a všude pamatujte na nás.

Ježíš Kristus, původce duchovního života.

Ostrými tahy kreslí svatý Tomáš celou podstatu křesťanství: Ježíš Kristus, Syn Boží, se stal synem lidským, aby se syn lidský mohl stát synem Božím. Proto přišel Ježíš na zem, aby v lidském těle zaplatil za lidské dítě a tak mu vrátil opět synovství Boží. Tak je tajemství vtělení základním tajemstvím křesťanského učení, protože je základem vykoupení. Člověk měl zaplatiti, protože člověk zhřešil, ale člověk sám nebyl s to, protože urazil Boha. Tak vzala na sebe druhá Božská osoba lidskou přirozenost a v ní zaplatila silou své nekonečné, nesmírné moci za naše provinění. V lázni krve Ježíšovy jsme se stali opět dětmi Božími.

Proto se zamysleme nad Božstvím Ježíše Krista, kterým se nám stal původcem našeho božského života. On volal: »Já a Otec jedno jsme. Kdo vidí mne, vidí i Otce. Nikdo nezná Otce, leč Syn a naopak. Co Otec koná, i já konám vždycky.« Již jako dvanáctiletý hoch ukazuje své matce, že se neztratil, že jen zůstal doma, protože jeho domov je v domě nebeského Otce. Je téže podstaty s Otcem, protože kdo plní jeho vůli, On a Otec přijdou k němu a příbytek si u něho učiní. Ukazuje svou moc nad přírodou i nad dušemi, když křísí mrtvé, uzdravuje nemocné, rozmnožuje chleby a utiňuje bouři na moři, a při tom se stejnou snadností a svrchovaností odpouští hříchy. Dává dokonce i své tělo za pokrm, což jen Bůh může učiniti, neboť jen Bůh může učiniti takový div.

A tento vtělený Bůh, tento jednorozený Syn Boží proto přišel, abychom měli život a abychom jej měli v hojnosti. Proto odpouští hříchy a dává moc odpouštět hříchy, proto ustanovuje křest, kterým se každý znovuzrozuje k novému životu, k životu Božího dítěte. Proto dává za pokrm své tělo jako pokrm nového, nebeského života. Kdo požívá tohoto těla a věří v Ježíše Krista, nezemře na věky. Proto volá k sobě všechny žíznivé, všechny unavené a obtížené, všechny bloudící, protože je brána, protože je cesta, pravda a život, protože je dobrý pastýř a chléb nového života.

To je vlastní přínos, největší poklad, který Spasitel přinesl, že jsme děti Boží. Jak to vystihuje potom sv. Pavel, jenž praví, že v Duchu svatém voláme k Bohu: Abba, Otče, protože dítkami Božími máme nejen slouti, nýbrž také býti.

To je největší důstojnost, kterou nám Ježíš Kristus přinesl: Jsme děti Boží. Proto zemřel Kristus na kříži, aby zadostučinil

Boží spravedlnosti, aby napravit učiněnou urážku a tím také aby odstranil starou kletbu, pro kterou jsme byli cizinci v domě svého nebeského Otce. Lidé nikdy nezapomněli dokonale na to, že jsou vyhnanci z otcovského domu. Staré zkazky a legendy o zlatém věku, o někdejší šťastném stavu celého lidstva vyjadřují starou touhu po tomto rajském stavu, kdy člověk byl doma, kdy byl důvěrně doma u svého nebeského Otce. Když zemřel Ježíš v lidském těle, je to znamením, že Bůh měl právě s tímto člověkem své plány, své velké svaté plány, když neváhal obětovati svého vlastního Syna. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozrozeného neušetřil a vydal jej za nás všechny. Tedy pro nás, pro naše hříchy a pro naše spasení sestoupil Ježíš s nebe. A to spasení, to je život věčný, abychom poznali svého nebeského Otce a jeho Syna. On poslal Ježíše Krista, toto je život věčný, důvěrný poměr člověka k Bohu, jehož dokonale poznává, jenž mu není cizí.

On je naší pravdou, cestou i životem. On, Syn Boží, jeho život Syna Božího, je životem naším. K tomu jsme byli povoláni, k tomu on přišel, abychom život měli a abychom jej v hojnosti měli, abychom měli plný život, a to je onen život, který první prarodičové ztratili, totiž život dětí Božích. Ježíš nám tento život vrátil, poučil nás o něm, poučil nás o jeho předmětu, totiž o Otci a o Synu a Duchu svatém, a pak nám tento život vlil a ukázal, jak jej máme vésti, protože se stal také naší cestou.

Proto také nás vyzývá k následování. Nejenom proto, abychom jednali mravně, nýbrž abychom jednali božsky, proto nás vyzývá k následování sebe, proto velí odhoditi všechno, co by nám mohlo překážeti na cestě k Otci, k podobnosti Otce, proto velí, abychom se všeho raději zřekli, co by nám mohlo na této cestě zdržovati. Tento nový život je následování Krista, Syna Božího, v tom jeho důvěrném přivnutí se k Otci, jemuž Syn všechno z lásky dá, a pak v napodobování dokonalosti nebeského Otce. Proto také stále vyzývá k důvěře a k lásce k nebeskému Otci. Učí nás dívati se na Boha jako na Otce, ale ne pouze že by se o nás staral, nýbrž že my se máme k němu chovati, jako se chovají synové k otci. On sám z lásky k Otci všechno podstupuje a obětuje, nevyhledává slávu svou, nýbrž jeho, neboť nepřišel plniti svou vůli, nýbrž vůli Otce nebeského.

Proto přišla celá bída na lidi, že chtěli jíti za svou vůli, protože chtěli sami rozuměti svému štěstí. Odvrhli pokyny a vůli nebeského Otce a rozběhli se sami za svým štěstím, jak vyjádřil ostře Prorok: Jen studnici živé vody opustili a vykopali si cisterny rozpukané, které nemohou udržeti vody.

Nový život je život Božího dítěte, které uznává Boha za svého pečlivého Otce i v příkázáních a řízení celého života, kterému se tedy člověk z lásky podrobuje.

Ježíš vedl těžký zápas o to, aby lidé přijali toto bohatství lásky Otcovy, jenž nechce být jenom Stvořitelem, nýbrž Otcem, jenž nechce jen vnější plnění zákona, nýbrž chce svou lásku, chce celého člověka, chce celou bytost člověkovu. To je jeho pravda, kterou přináší. Lidé nepochopili velikosti lásky tohoto poselství, nepochopili své vlastní velikosti. Ne pouze Zákondárce, ne pouze Pán, nýbrž Otec, který se ovšem nemůže spokojit jen s několika úkony nebo pouze s vnějším naplněním zákona, nýbrž který chce vnitřní podrobení se Otcovi celého člověka. Proto také odhaluje nesmírná tajemství Božího vnitřního života, proto ukazuje nesmírnou milost svou a lásku, milostnost Boha a jeho darů, aby si lidé uvědomili, že to vše nemohou získat jen nějakým vnějším zákonickým naplněním zákona, nýbrž synovským, důvěrným a důvěryplným přivnutím se k Bohu jako k Otcovi, jemuž stojí za to všechno dát, všechno obětovat, ničeho jiného nehledat, ale jehož také nelze jinak hledat a najít než v takové naprosté oddané lásce. Pokud toto lidé nepochopí, nepochopí základu, podstaty křesťanství, ale nepochopí ani své největší důstojnosti a vznešenosti.

Ježíš Kristus je těsně spojen s námi, s celým naším posláním a povoláním, s celým smyslem našeho života. Nedá se již odloučit od lidstva, protože je jeho největší dobrodinec, protože přinesl největší poklad, největší obohacení, totiž synovství Boží. A tak jako je Ježíš věčně spojen s lidskou přirozeností, s člověčenstvím naším, tak také stojí před námi věčně ovoce jeho spojení božství s člověčenstvím, věčně stojí před námi možnost státí se dítkami Božími, které z Boha se narodily.

Proto je a zůstane Kristus středem celého křesťanství, ale také středem celého lidstva a všech jeho dějin. Tak nás nikdo neobohatí, tolik nám nikdo nedal, tak nás nikdo vysoko nezvedá, jako On.

Tak je třeba opět postaviti Ježíše do středu celého svého duchovního života. Neboť není v žádném jiném jméně spása, není v žádném jiném jméně tolik velikosti, dobroty a lásky, jako v Ježíši Kristu! Proto je opět třeba celý náboženský křesťanský život soustřediti zpět na Ježíše Krista. Zjednodušení křesťanský život tím, že se nám opět Ježíš stane skutečně a účinně cestou, pravdou a životem, že z něho budeme vycházeti ve svém náboženském životě, že uchopíme jeho poselství o našem nebeském Otcovi, a o našem synovství k tomuto nebeskému Otcovi, kdy jeho

milostí a podle jeho příkladu zařídíme svůj život z této velké a sladké pravdy, že Bůh je naším Otcem a že smysl celého našeho života jest návrat dítěte k Otci do jeho otcovského domu.

Je třeba soustřediti celý svůj duchovní život nejprve na poznání Ježíše Krista a jeho poselství. Řekl jsem: zjednodušíte duchovní život. Od množství cest a cestiček, od svatých co vedlejších prostředníků opět se vrátiti k jedinému Prostředniku, o kterém praví svatý Pavel, že máme jednoho prostředníka a přímlovce v nebesích, totiž Ježíše Krista. Na místo mnohých roztodivných pobožností soustřediti se na poznávání pravdy a cesty Ježíšovy, na lásku k němu, na lásku živou, která je vděčná za dílo vykoupení, za dílo povolání k synovství Božímu.

Zamýšlejme se nad poselstvím Ježíšovým, zamýšlejme se nad ním s vážností a opravdovostí, srovnáme s ním všechno, co jsme dosud našli o smyslu svého života, čím bychom chtěli sami ukojiti hlad po nesmírném a velkém, s tím, co nám dává Spasitel, a pak podle toho, co najdeme u Ježíše, podle toho pak zařídíme celý svůj život. Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života. To jsou slova nového života, života dětí Božích, života nadpřirozeného. Proto pojďme do této školy jednorozeného Syna Božího, ukáže nám, co je Bůh a co jsme my, co je náš život, jaká cesta k němu. A čím vším je nám Ježíš na této cestě. Volá nás naléhavě: Pojďte za mnou, já jsem cesta, pravda a život, já jsem pastýř dobrý, já jsem brána, já jsem světlo, já jsem chléb života, já dávám živou vodu...

Tak mnohými obrazy vyjádřil Kristus své bohatství, které nám přinesl. Pojďme za ním! Žijme jako On co Syn Boží, jemuž je Otec největší láskou, cílem a vším.

Kristus postavil proti sebezbožnění lidskému, proti oné snaze člověka prvního i nás všech ostatních postaviti svou vlastní vůli jako nejvyšší cíl celého života a veškerého tvorstva svou svatou služebnost vůli Boží, vůli nebeského Otce. Tuto Otcovu vůli přišel hledati, jen ji chtěl naplniti, jen ji zadostučiniti, jen Otcovu slávu přišel na zemi hledat a splatiti ji za lidský odboj. Všechno zlo na světě pramení z toho, že stavíme proti vůli moudrého, dobrého Otce, proti láskyplné vůli Boží, proti lásky nejhodnější vůli Boží vůli svou. Všechny hříchy lidské se dají vyjádřiti zpupnou vzpourou: Nebudu sloužit. Každý hřích chce jen sebe, chce jen člověkovu domnělou velikost. Když se pak spojí v jedno člověk šílenec, člověk ukrutník, člověk opilý svou pýchou a ctižádostí, utlačuje, ničí, vykořisťuje, zneužívá všechny kolem sebe. A lidé se pak ptají: Jak se na to může Bůh dívat? Kdyby nějaký pán Bůh byl, nemohl by se na to dívat,

Zatím všechny křivdy a zločiny na lidech jsou zpřízněny s pýchou, sebeláskou a soběstačností, a s přesvědčením o vlastní jedinečnosti. Všichni lidé hřešící, všichni pyšní jsou takovými tyrany v malém. Že se neodvažují větších, není jejich ctností. Oni jsou při tom všem ne dobří, ne stateční vůči druhému, nýbrž jsou i nestateční vůči zlému. Nemyslete si ovšem, že tím hlásám, aby lidé měli odvahu hřešiti, že bych se vysmíval této nestatečnosti ke hříchu; říkám jen, že není velkou zásluhou a ctností, protože takoví lidé se zdržují hříchu ne z lásky k Bohu a k dobrému, nýbrž z bázně před nepříjemnostmi, před policií, soudy a zavřením.

Jak docela jiný rozhled, jak docela jiné volné, směle dýchání dává příklad Kristův, hledající jen a jen vůli Otcovu. Když se člověk statečně a velkodušně rozhodne pro celou vůli Boží jako pro věc nejsvětější a lidského snažení nejdůstojnější, jest naplněn jednak oním nesmírným svatým cílem a tedy i posvěcující, očišťující, povznášející dokonalostí vůle Boží, jednak také statečností, která dovede člověka, vědouceho, co je Bůh a jak je cenná a dobrá jeho vůle, přiměti ke všem obětem, k veškeré lásce, k činům nejkrkolomnějším.

Jen tato vůle Boží, protože svatá, posvěcující, otvírající nekočné obzory a při tom nedávající zapomínat na bratry, podobně jako Otec nebeský na nás všechny myslí a všechny nás chce obdařiti štěstím a spasením, dovede proměnit svět k dobrému, k naprosté ušlechtilosti, k práci o nový svět a novou rodinu, kde každý má své místo a své právo a kde všichni mají povinnost vším, co jsou a co mají, spolupracovati, aby se všem dostalo co nejvyššího štěstí.

To se ovšem musíme naučiti u Ježíše Krista tomu, co je Otec a co je jeho vůle, abychom věděli, že on stojí za to, aby proň všechno bylo učiněno a abychom v něm viděli také ostatní, pro něž z lásky k Otci podobně je třeba všeho se odvážiti, aby i oni mohli najíti v Bohu své dokonalé spočinutí a tím štěstí. Křesťan, který nechce toto pochopiti, i kdyby nevím jak se oddával nejruznějším pobožnostem, není křesťanem. Neboť ne každý, kdo se hluboce sklání a říká: »Pane Pane,« vejde do království nebeského, nýbrž jen ten, kdo plní vůli nebeského Otce. Tak by nic nebylo prospělo Panně Marii, že byla Matkou Kristovou, kdyby neplnila vůli Otcovu, jak říká výslovně Kristus na chválu o Marii, ženě ze zástupu: »Blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a plní je.« Tam výslovně prohlašuje, že nepřišel plniti vůli svou, nýbrž vůli Toho, jenž ho poslal, a v zahradě Olivetské tváří v tvář strašným očekáváním praví po chvíli hrůzy z bolesti a opuště-

nosti: »Ne má, ale tvá vůle se staň.« Jeho nejvyšším zákonem a důvodem jest vůle Otcova. »Ano, Otče, neb tak se zalíbilo Tobě.« Proto také učí nás tak se modlití: Buď vůle Tvá . . . Ano, modlití se za to musíme, aby nám Bůh sám dal plniti jeho vůli. Jako musíme o všechno poprositi, protože jsme naprostými žebráčky Božími, musíme prositi o to nejdůležitější, o to, co nám zjedná spasení, co nás drží při Otcí a co nás tedy také k němu přivede, abychom totiž tak ho milovali, že budeme plniti bezpodmínečně, stále ochotněji, stále věrněji a radostněji jeho vůli. V tom je celá svatost a v tom je celé spasení, ale nejenom jednotlivců, nýbrž také celého světa. Jen Boží vůle je svatá, jenom ona je pořádající všechno ve svatém řádu spravedlnosti a lásky. Každé provinění se na vůli Otcově znamená zároveň odcizení se lidem, bratřím, jejich potřebám a jejich právům. A čím kdo více přilne k Otcí a k jeho svaté vůli, obejmeme v této jeho svaté vůli všechny potřeby bližních a všechny své závazky k nim skrze vše, co mu bylo svěřeno a otevře všechny své schopnosti a dary službě této vůle Boží, která chce, abychom na své cestě k Bohu vzali za ruku všechny své bližní a všechny je objímali a všechny je posvěcovali.

Tak jsou všechna ostatní řešení zbytky, deriváty, odvození-nami oné všeobjímající, všemu v Bohu rozumějící lásky. Svět vlastně pozvedají a zachraňují svatí, kteří podávají řešení lásky tak naprostá, tak velkodušná, že všechno ostatní je důsledkem, pozůstatkem toho, neboť jen láska svatých k bližním ve vůli Boží je naprostá, všestranná. Po té stránce je třeba ještě vypracovat onen tak zvaný historický důkaz božskosti a pravdivosti křesťanství, z jeho obecné, pozvedající, posvěcující, obšťastňující činnosti, jež vyváží všechny nedostatky, hříchy i zločiny těch, kteří jsou Církvi vyčítáni jako doklad její obludnosti, nelidskosti a tedy naprosto jisté nebožskosti . . .

Dr Pavel Škrabal O. P.:

Radost z Evangelia.

Nejprve byla radost, smutek se vloudil na zemi až později. Vše vyšlo z ruky Boží krásné, z tváře stvořené země radost přímo zářila. A přece to byl jen odraz radosti v nitru člověka. Tuto ničím ještě nezkalenou radost vnímáme, když začínáme čísti Bibli. Potom však, kdy se dočítáme o první vině člověka, radost je již mezi lidmi nejistá a stíny smutku na tváři lidí objevují

se často, ano pravidelně. Jakoby pravidelným tempem po radosti následuje smutek a něco tragického, z čeho třeba vykresat nové jiskérky radosti, již však nejsou účastni všichni. V žalmech se sice pěvec pokouší vyloudit ze svého nitra tu prvotní, nezkalenou radost, avšak kdykoliv mu bylo dáno zachytit ji věrou u Boha a jeho andělů a chtěl ji sdělit lidem, uvědomil si, že ji může sdělit jen s doprovodem vzpomínky na zlo. Ta vzpomínka však není u něho tak tíživá. Onu tíhu smutku nadzvedává nadějí v Boha, který se netěší ze zla, jež stihlo člověka, nýbrž připravuje se vysvobodit jej z něho. To připravuje lidem novou radost místo oné ztracené.

Mnohá místa starozákonních knih obsahují předtuchu této radosti. Jiná zase podávají již jistou nadějí, že přijde nové období lidstva, jež zahájí Bůh sám, až svou pravici účinněji zasáhne a věrné své vysvobodí ze zla. Potom nastane období radosti. S jistým očekáváním této doby piší proroci, jimž bylo dopřáno viděti budoucí věci až do konce časů. V takovém očekávání vychovává na příklad prorok Izaiáš zajatce v Babylonii, jimž věnoval druhý díl svých vidění. To není jen útěcha, co chce prorok dáti svými viděními, ale čekání něčeho jistého, z čeho má tryskat do mravního života nová duchovní energie. Připomeňme na příklad ono místo v hlavě 52., v němž prorok líčí novou dobu, jako by již byla zde. Prorok zdáli vidí, jak zástupy zajatců, propuštěných dekretem Cyrovým, se již shromažďují a s radostí dávají se na pochod do vlasti. Předešel je posel, který přes poušť předbíhá osvobozené, aby judskému obyvatelstvu ohlásil jejich příchod. Posel již doběhl na hory severně od Jerusalema a tam jej najednou zahlédnou Jerusalemtí, vyčkávající na městských hradbách a věžích návrat zajatců. A tu prorok klade do úst čekajícího lidu tato slova: »Vizte již na horách hbité nohy posla radosti, který zvěstuje pokoj, hlásá blaho, káže spásu, který praví Sionu: Králem je Bůh tvůj.« (Is. 52, 7.) Celý tento výjev, prorockým viděním tak živě zachycený, kromě smyslu svého doslovného má i smysl duchovní. Nejde totiž jen o vysvobození tělesné, ale také o vysvobození ze zla mravního. A to je počátek nové éry náboženské, jejíž význačnou známkou je radost. To lze soudit již z posla, který se objeví před jejím započatím. Je prostě nazýván poslem radosti, hebrejsky mehaser,¹ což řečtí překladatelé přeložili *εὐαγγελισμένος*, tedy ten, kdo přináší radostnou zprávu. Plyne to dále z toho, co onen posel ohlašuje, totiž pokoj, blaho, spásu a království Boží, což jsou samé radostné věci. Tento

¹ Od slovesa bhasar, které nejen v hebrejštině, ale také ve všech jiných semitských jazycích znamená zvěstovati něco radostného.

posel Boží, který má v dějinách oznámit příchod nové doby a svým působivým slovem ji takřka přivolat, ukáže se na jejím rozbřesku v osobě Jana Křtitele. Dříve však, než se objeví, zpravuje Písmo svaté o mnohém smutku a tragických událostech, jež se přihodily v národě, připravovaném k tomu, aby zprostředkoval radost ostatním národům.

Mýlili bychom se velmi, kdybychom se domnívali, že očekávání návratu radosti po vysvobození ze zla je v Bibli něco vyprovokovaného. To čekání nacházíme i u jiných národů, tím častěji, čím více se blíží očekávaná doba. Zlo zde prostě bylo, bolestně tížilo. Jenže v Bibli se jde věci na kořen, kdežto jinde se zůstává bolestně na povrchu. A tak je to i s očekáváním nové éry blaha. Tam je to jen letmý, studený úsměv měsíce, kdežto v Bibli se připravuje radost, která má vyjít z obrozeného nitra člověka po zničení příčiny všeho smutku a zla, totiž hříchu. Všimněme si na příklad římské doby císařské. Trochu sice předbíháme biblickému dění, než jde nám tu jen o poznání navracející se radosti a ne pouze o podání dějového pořadí. Tedy v době římských císařů vystupoval v popředí kult jejich jako božských zrozců, zdůrazňovala se božská jejich povznesenost nad poddané. Tím ovšem byla vložena na jejich bedra vyšší zodpovědnost za blaho poddaných, než jak je tomu u světské moci, která se nepokládá ze vtělení čehosi imaginárně božského. S osobností císaře jako bytostí božskou bylo prostě spíato celé blaho poddaných. Od něho jako spasitele očekávali návrat blaha poddaní, kteří se cítili od bohů opuštěni. Proto vzhlíželi ke dni narození a nastolení císaře jako ke dni, který slibuje všechno. Ten den byl pro ně poslem radosti. Proto pro něj také zvolili řecký výraz *εὐαγγέλιον* který již v klasické řečtině znamená radostnou zvěst. Radost pak měla vzkličít z uspořádaných poměrů pozemského království, z vnějšího pokoje, ze zabezpečení blaha pozemského. To také mělo stačit a kromě toho dávalo dosti příležitosti a pohnutek k vytvoření náboženského nadšení a k horlivějšímu uctívání nějakého božstva. To bylo v době, kdy u křesťanů byl také v užívání též výraz evangelium s obsahem však zcela odlišným. Ta nová doba lidstva, kterou evangelium vytvořilo, je nesrovnatelně vznešenější. Netrpí nedostatkem času a nebezpečím krátkého trvání, vždyť je to »plnost časů«, jak se vyjadřuje list ke Galatským. Ani radost, kterou přináší, není vázána na měnlivé štěstí pozemské.

Na blízký její příchod první ukázal Jan Křtitel. Z toho, jak žil a k čemu vedl jiné, mohl každý vytušit hlavní rysy nastávající doby. On, který prožil mládí v prázdnotě pouště, upro-

střed bezcenného kamení, nemohla přece klamat lid, že nová doba věřících v Boha zaplaví je pozemským blahobytem. Na poušti prohlédl jeho marnost, za to však poznal cenu člověka, jeho nitra, je-li v něm víra a láska k Bohu a je-li poddáno jeho vůli. A shledal, že je bezcenný, poněvadž žije ve hříchu, od Boha odvrácen. Tu chápeme jeho naléhavé volání po pokání. Tím pokáním ať se člověk aspoň vzepře tmě a smutku v sobě, není-li mu ještě dáno setřást je se sebe docela. Nestane-li se to, potom radost nové doby nenajde volný vchod do nitra člověka. Ani ta voda nic nepomůže, není-li obmytí jí znamením vzepření se mravnímu zlu. Jan neustal burcovat svědomí, ať to bylo komu vhod nebo nevhod, ať se někdo vymlouval nebo omlouval, dokud nespatrił Ježíše Krista, který přichází sejmut hříchy světa. Tu již seznal, že nová doba je zde. Pochopil to ne smyslově, ale duchovním postřehem odpuštění hříchů. A radost, která lidské nitro naplní, tu postřehl jen z dálky, neb on nebyl oním ženichem, z jehož přítomnosti se svatebčané nemohou neradovat. Jan na tu radost jen připravoval a na ni ukázel.

A což nebyla již předtím ona radost oznámena? Vždyť již pastýřům pravil anděl: »Nebojte se, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu, neboť narodil se vám dnes Spasitel.« (Luk. 2, 10.) Toto však bylo oznámeno o dítěti, o mládí, které má všeobecnou působnost až tehdy, až se ukáže, že bylo skutečnou předzvěstí velikého díla ve zralém věku. Na ten zralý věk pro velké dílo u Ježíše Krista ukázal Jan Křtitel. Potom již se ukázal Ježíš Kristus sám, svými slovy a skutky. A věděl dobře, co začíná, že je to nová doba, jak je patrné z jeho slov hned na začátku veřejné činnosti: »Když byl vydán Jan, přišel Ježíš do Galileje, káže evangelium království Božího, a pravě: Naplnila se doba a přiblížilo se království Boží; čiňte pokání a věřte evangeliu.« (Mk. 1, 14.) To slovo evangelium charakterisuje onu dobu; je to doba radosti. Tu nejde pouze o nějakou novou ideologii, jako u mnoha systémů filosofických a jiných, ale o něco skutečného a tvůrčího. Takovému chápání nové doby brání použitý obraz království. Jako toto, když se tvoří, je něco skutečného, tak je skutečná i nová doba, kterou Bůh tvoří skrze Krista. Království Boží je pak totéž, co evangelium, pokud přináší lidem duchovní blaho, jež se stává příčinou radosti.

Často čteme v napsaných evangeliích, že lid, který slyšel Krista a viděl jeho skutky, byl velmi nadšený a nesmírně se radoval. Působilo radost jeho učení o Bohu a Božích úmyslech s člověkem. Toto učení je tedy obsahem jeho evangelia a dále jeho skutky, totiž zázraky, jimiž svá slova potvrzoval. Je to shrnuto

na př. v Kristově poselství k Janu Křtiteli: »Běžte a zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluší slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium.« Hlavně tato poslední slova »chudým se zvěstuje evangelium« jsou ranou pro ono smýšlení mnohých, jako by se radost evangelia zakládala na pozemském bohatství a jako by se v pozemské moci měla ukázat jeho síla. Ne, že by Ježíš Kristus neznal těch starostí, které má člověk o denní chléb. Tu starost vložil Bůh na člověka od počátku. On ji však nepřišel odstranit, ale nadlehčit poukazem na nebeského Otce, který ví, že toho všeho potřebujeme. V čem je síla a moc evangelia, to se ukáže až po Kristově smrti a zmrtvýchvstání. Prozatím jeho moc a životní radost je skryta v zrnu hořčičném.

Příchod nové doby představovali si mnozí velmi slavný navenek, a to tak, že to království Boží se má zjevit s jakousi okázalostí, která předčí všechnu vnější slávu tohoto světa. Ano, Ježíš Kristus se velmi proslavil svým učením a svými zázraky. Kdo však ulpěl jen na té slávě, byl nakonec zklamán. Ježíš Kristus nechtěl toliko oslnit, nechtěl být jen velkolepou podívanou pro lidi. Sláva Krista učitele a divotvorce byla jen vnějším prostředkem ke sdělení radosti vnitřní. Tu pak může postřehnout a přijat jen ten, kdo věří. Věří se však to, čemu ještě nerozumíme. Věří se tomu, kdo je víry hoden. Ježíš Kristus chtěl, aby se věřilo jemu. Podal dosti důkazů, aby se mu věřilo a věřilo se v něho. On totiž sám, s tajemstvím své osobnosti, je ono evangelium a ti, kteří v něho věří, mají naději na radost evangelia. Ne jakákoliv víra, ale víra s úplnou oddaností osobě Kristově, jak ji mají ti, kteří vidí v Kristu jediného svého Spasitele v záležitosti svého duchovního blaha časného a věčného. Obsahují ji i poslední slova Kristova k apoštolům po jeho zmrtvýchvstání: »Běžte do celého světa, kaďte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a bude pokřtěn, bude spasen. Kdo však neuvěří, bude odsouzen,« t. j. úplně a navždy vyloučen z účasti na radosti, či smutek a bolest nikde z něho nebudou sňaty.

Dílo Kristovo vyvrcholilo jeho smrtí a zmrtvýchvstáním. Smrtí byl člověk vykoupěn z hříchu a zmrtvýchvstáním s něho byl sňat smutek. V těchto dvou tajemstvích dal se Ježíš Kristus celý za ty a těm, kteří jsou mu ve víře zcela oddáni. Tragickou svou smrtí připodobnil se tragice v nitru člověka a svým vzkříšením přivedl lidské nitro k radosti. A nakonec seslaný Duch svatý zajistil v člověku celé dílo Kristovy lásky, aby pokojně v sobě choval radost vykoupení. Tu již nic nechýbí k evangeliu, radostné zvěsti. Další práce, sdělit radost evangelia národům, je

ponechána apoštolům a jejich nástupcům. Nedávají ze svého, ale z díla Kristova a také nekonají práci ze své vůle, jak píše apoštol Pavel ke Korintským: »Hlásám-li evangelium, není to pro mou slávu. Je to pro mne nutností: neboť běda mně, nebudu-li hlásat evangelium.« Apoštol to pravil, jsa si vědom vážnosti chvíle a závaznosti k lidstvu. Neboť opomenouti onu chvíli, kterou začínala nová doba, znamenalo oloupit budoucí pokolení o radost, po níž tisíciletí vzdychala.

Apoštolé velmi dobře pochopili radostný ráz nové doby. Tu radostnost zakusili sami na sobě a nikterak nebyli překvapeni, že radost se snesla i do nitra věřících. Bylo to také samozřejmé, že lidé duchovně znovuzrození mají radost. Přáli si jen jedno, aby se totiž neodehrávala v lidském nitru ničivá tragika hříchu. Místo ní má být u věřících pravidelný vzrůst, vždyť byli od Boha přijati za dítky. Evangelium k tomu poskytuje vše potřebné. Jen radost nemá zmizet. Apoštol Pavel, zkušený služebník evangelia Kristova, jako by se obával, že tam, kde tato radost začíná mizet, upadá se samočinně do starého smutku, a proto neopomíjel povzbuzovat věřící podobně, jak to činí v listě k Filipským: »Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se.«

Taková povzbuzování k radosti zároveň připomínají, že člověk žije doposud v takových okolnostech na zemi, v nichž může onu radost ztratit, třebaš jen na čas. Není to však vinou evangelia, které nikdy nepozbývá té moci Boží, kterou v něm postřehl apoštol v listě k Římanům. Ne nadarmo píše proto týž apoštol o duchovních zbraních, jichž se má chopit každý věřící, chce-li si radost z evangelia uchovat.² Člověka dlícího na zemi ani tato radost by tolik netěšila, kdyby si ji nemusel chránit. Tento boj věřících za radost předpokládá i poslední kniha Pisma sv. Zjevení sv. Jana ke konci 7. hlavy, kde »Bůh setře všelikou slzu s očí těch..., kteří přišli z velkého soužení«. A z téže knihy zaznívají nám z věčnosti vítězné hlasy těch, kteří na zemi zůstali věrni víře Krista a ve spravedlivém životě na zemi uchovávali radost jeho evangelia. Uslyšeli již od Pána slova: »Služebníku dobrý a věrný, vejdi v radost Pána svého.«

² Na př. Ef. 6, 11, 17; 1 Thes. 5, 8.

N e u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

»Oslavuji Tě, Otče...«

„Confiteor tibi, Pater, Domine coeli
et terrae.“ (Math. 11, 25.)

Duše Kristova se častěji projevila navenek chválou, vděčností a modlitbou k Otci. »Oslavuji tě, Otče, Pane nebes i země.« Apoštolové si všimli, že Mistr jejich je hluboce usebrán uvnitř, proto byli jednou tak naplněni touhou po vnitřní modlitbě, kterou pozorovali u Krista, že řekli: »Pane, nauč nás modlit se.« Z duše Kristovy vyšla modlitba, která prozradila tajemné a hluboké vztahy stvořené a lidské duše Kristovy k Otci. Kristus nejen ukázal svůj vztah k Otci v modlitbě, ale zároveň se stává Mistrem a vzorem modlitby pro lidstvo.

»Když se modlíte, říkejte: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi...«

Pravá lidská duše Kristova v nejdokonalejším spojení s Božstvím rozvinula celý život modlitby a poměru mezi tvorem a Stvořitelem. Ovoce tohoto vztahu duše Kristovy k Otci vyjádřil Kristus lidskými slovy v modlitbě »Otče náš.«

Kristus jako člověk celý sám sebou vyjadřuje Bohu slávu a čest, vzdává Bohu povinnou úctu a kult, který mu náleží a který mu člověk odepřel. Zavádí do lidského života obnovu nejvyššího a nejdokonalejšího náboženství a způsob úcty k Nejvyššímu. nad který od této chvíle života Kristova není a nebude nic vyššího ani lepšího.

Každý lidský pokus v dějinách lidstva obnovit poměr k Bohu ať přirozený, jak k němu dochází lidstvo čistě rozumem a fantasií, nebo jak si jej člověk upravuje iracionálně v kultu starých mysterií, ať zákonitý, jak jej upravuje na př. Mojžíš u vyvoleného národa, dostává své zdokonalení a nejvyšší výraz v Kristu-člověku.

Kristus je nejsvětější pro své spojení s Věčným Slovem a pro plnost milosti, kterou má jako hlava lidstva, proto jako nejsvětější mohl rozvinout vztah k Otci, jak se Bohu nejvíce líbí. Kristus je nejvyšší ctitel Boha. Jako hlava lidstva a všeho stvořeného podřizuje zase všechno, především člověka, Bohu, a jediný nejvyšším a Bohu nejmilejším způsobem za všechno stvoření podává oslavu a čest Bohu. Kristus stanoví nový řád v poměru člověka k Bohu a to ten nejlepší řád. Protože je Kristus hlavou všeho lidstva, tento nový řád je závazný pro všechny a je nejlepší ze všech jsoucích řádů, které kdy vznikly a které upravují službu Boží.

V nové době po Kristu každý jiný způsob projevu služby Bohu proti Kristu nebo mimo Krista, nejen že nedosahuje dokonalosti kultu skrze Krista a v Kristu, nýbrž je proti řádu Kristovu a tedy znamená vybočení z obecného řádu lidstva, spojeného a sjednoceného s Kristem.

Pro všechny lidi plyne závaznost účastnit se nového způsobu služby Boží, nového poměru vykoupených a obnovených Kristem k Bohu, pokud poznávají tento nový řád. Kristus obnovuje jako nový Adam, jako hlava lidstva, hříchem přervaný poměr člověka k Bohu a vštěpuje člověka jako ratolest na vinný kmen svého mystického těla. Zařazuje lidstvo do svého království Církve a v ní rozvíjí plnost života své milosti a lásky, a učí tak zároveň lidstvo ctít a oslavovat Boha ve spojení s hlavou.

Kristus spojen hypostaticky s Věčným Slovem je Syn Boží. Tímto synovstvím Kristovým jsou dány všechny jeho intimní vztahy k Otci a spojení jeho duše s Bohem a celý vnitřní život tak bohatý a hluboký, jakého je schopen člověk. V něm bylo dáno duši Kristově patřit už na zemi na Božství a tak byla v něm plnost milosti a pravdy. On jediný se stal pravým Mistrem pravdy a života, On jediný mohl mluvit o tom, co viděl, o Otci a o věčném životě Božím.

Kristus jako Syn Boží má zároveň právo na to, aby soustředil všechny lidi do tohoto intimního poměru k Bohu, aby všechny oblažil synovstvím Božím skrze milost a aby za všechny a ve jménu celého lidstva zahájil Bohu nový chvalozpěv, novou službu nejvyššímu Majestátu. Proto člověk nemůže zůstat lhotejný k dílu Kristovu, dostal-li o něm známost, přišla-li k němu o něm radostná zvěst — evangelium.

Jen nechápavost lidská nebo jiné pohnutky ze slabosti ducha mohou mluvit o rovnosti všech náboženství nebo o vývoji křesťanství z jiných forem orientálních. Skutečnost je tak nekonečně jiná, že žádná podobnost orientálních forem náboženství se nevyrovná obsahu evangelia — radostné zvěsti o Kristu, že žádná fantasmie lidská nebyla tak bohatá, aby vytvořila tak dokonalý řád náboženského života, jako je křesťanství. Při tom historicky vzniká tak najednou, že není možné určit dobu vývoje křesťanství. Křesťanství jako životní poměr člověka k Bohu v Kristu nevyžaduje vývoje, protože samo se stává kvasem, jehož vnitřní silou se vyvíjí lidský život.

Podle Božího plánu Kristus byl poslán proto, aby pozvedl člověka ze stavu úpadku a z duchovní bídy, kam upadl hříchem. Princip hříchu, zasahující do lidského života, působí nutně úpadek, protože hřích je projev slabosti a nemoci, zvětšuje mravní

slabost a bídu. Tento stav se nemění tím, není-li uznáván některými moderními ethnology. Primitivní stav národů je nutně stavem úpadku. I v takové duchovní situaci prosvítá přirozené světlo lidské rozumnosti a projevuje se různými formami poměru k Nejvyšší Bytosti nebo v mravním životě a zásadách. I kdyby těchto zásad bylo sebeméně, přece dokazují jádro lidského ducha. Úpadkový stav náboženského a mravního života vrhá lidstvo do duchovní bídy, do pověr, do zbožňování stvořených věcí místo Stvořitele; převádí národy až k tomu, že se klaní hmotě, zlatu, zemi atd.

Novodobé pohanství se neliší v ničem od primitivnosti nábožensko-mravní starých národů. Vidíme však, že je to úpadek člověka, že princip hříchu, t. j. mravně špatného jednání, nevede k vyšší úrovni života, že ničí život, že rozbíjí řád a smysl života, že zavádí zmatek, že se rozmáhají zlé, násilnické a nízké vlastnosti lidské.

Kristus jako obnovitel života a řádu zasahuje především do ničivého vlivu hříchu, odstraňuje hřích, uzdravuje slabost a nemoci z hříchu, ulamuje hroty hříchu, odhaluje falešné tajemství hříchu a jeho zdánlivou přitažlivost a zdánlivý půvab. Největší hřích lidstva je odklon od Boha a největší znamení úpadku člověka je příklon k hmotě. Duch lidský tím však nezíská na velikosti a životě, nýbrž churaví a chudne, někde skoro umírá, trpí žízni, ztrácí rovnováhu a řád.

Člověku nezbyvá nic, ať je na jakémkoliv stupni života, než připojit se ke Kristu a zahájit v Něm nový řád života, nový poměr k Nejvyššímu, zbavit se slabosti hříchu a duchovní nemoci, obnovit si život Boží a odhalit si hloubku tajemství svého ducha, který ve své oblasti propastně hluboké poznává kořen náboženství. Kristem tato oblast prožívá synovství Boží.

Věra Lhotská:

Dnes, ó Pane, se modlím já, nevěsta.

Bože, vložil v mé srdce lásku, dnes jsi ji obklopil nesmírným množstvím pozhánání a milosti.

Přeješ si, abych já, slabá a nemohoucí, nesla na sobě podobu Tvé věčné Církve, Panny a Matky, Snoubenky a Vůdkyně, Rádkyň a Nositelky dobré zvěsti, Milující a Obětující.

Mé dlaně jsou však neschopné tak velkého díla, nemohu vytvořit ze sebe to, čím bych podle Tvého ustanovení měla být.

Ty však, Bože, můžeš vše!

Utvoř tedy mé srdce čisté a dej mu hlubokou úctu a plachost před tajemnými hlubinami lásky svazku, před tím vším, cos mi dnes s požehnáním svěřil v opatrování, dej, abych dokonané dílo přinesla neposkvřené jednou před Tvou tvář!

Dej, ať jako Matka Církve plodí život, i já splním úkol, který mi dnes Tebou byl vložen a v oddanosti, statečně a pokorně spolupracuji na Tvém stvořitelském díle, tak, abych byla matkou nejen podle těla, ale i podle duše!

Tvá nevěsta je Ti, Pane, věrná a zcela oddaná. Uděl i mně sílu, abych se nikdy nezpronevěřila slibu, který jsem před Tvou tvář, přede všemi bratry a sestrami složila, a vlož v mou duši milost, která by mi pomáhala snášet s tím, jehož miluji, dobré i zlé v pokoji Tvých dětí!

Tys učinil Církev vůdkyní ke zdroji věčného života a tak si přeješ, abychom i my, které jsme přijaly pečeť žen, vedly všechno tvorstvo, vše, co potkáváme na své cestě, k Tobě. Rozplameň ve mně tedy světlo své víry a své lásky, plnosti svého života, abych dovedla ve tmách být druhým ukazovatelem k Tobě! Kéž to, můj Bože, dovedu co nejlépe ve své rodině, v té, která má být Tvou malou církví!

Ne pro své povýšení, ale pro dobro svých milých, pro dobro těch, které jsi mi svěřil, mi dej milost rady! Otče, mé děti budou přece i dětmi Tvými a pro skutečnost tohoto dětství neodmítej pomoci mně, které svěřuješ své syny a své dcery!

Vyvolils mne za nositelku blahé zvěsti spásy, již tehdy, když jsi mne přijal za své dítě a pak za svou služebnici. Znovu to činíš dnes, když mi svěřuješ lásku mého snoubence, když mi svěřuješ osud budoucích svých dětí na zemi. Pane, chvěji se pod úkolem, který na sebe přijímám. Ale vím, že Ty dáš ke všemu, co žádáš, svou milost. Vryj tedy ve mne zvěst tak hluboko, abych nikdy nezapomněla, že jsem ji neobdržela pouze pro sebe, nýbrž i pro druhé!

Děkuji Ti z celého srdce, Otče, že smím milovat a že smím přijímat lásku, a prosím Tě, aby mé milování proudilo z Tebe a v Tebe zas ústilo!

Ani láska Tvého Syna, Otče, nebyla bez oběti a vím, že ve mne jsi vryl tak nerasmazatelně jeho podobu, že jsem určena nejen k jeho lásce, ale i k jeho oběti. Nejsem silná a nedal-li bys sílu Ty, klesla bych, až přijde chvíle bolesti a bídy. Jsem však ochotna nést vše, co budeš chtít. Víím, Pane, že se tak zříkám všech zbraní proti Tvé vůli, a víím, že Ty béřeš za slovo. Ale jako Tvé dítě stojím ochotna před Tebou.

Čiň se mnou, co chceš, Pane.

Vlož na má ramena, co chceš. A svoluji, Otče, svoluji i k tomu, co je pro milujícího nejtěžší a nejkřutější: svoluji i k tomu, abys činil, jak chceš, i s těmi, za něž bych dala vše. Bolí to, Pane, ale vím, že chci-li Tebe milovat, nemohu jinak. Nezapomeň proto na mne ve chvílích, kdy mi dáš cítit, co je to v pravdě kříž! A je-li to možné, odvrť vše zlé od nás, odvrť vše zlé alespoň od toho, kterého miluji, i když mně dáš bolest!

Požehnej mne Bůh Otec i Syn i Duch svatý. Staň se.

Ž I V O T

Projev Pia XII. k čl. kolonii v Římě za války.

Milovaní synové a dcery, účastnivše se dnešního rána v patriarchální basilice vatikánské, společně to svatyni všech národů a všech dob, nejvyšší Oběti mše svaté, sloužené u oltáře sv. Václava na památku jeho krvavého mučednictví, přišli jste k Nám, abyste Nám vzdali svůj hold, abyste osvědčili svou neochvějnou věrnost Církvi Kristově, svou synovskou oddanost Stolci Petrovu.

Bezpochyby jste již dříve rok co rok vzdávali svatému vévodovi a mučedníku úctu, kterou jste mu povinni a vzývali jste jej, aby ochraňoval vaše krajany, jimž jsme byli My sami vždy nakloněni, zvláště v jejich utrpeních. Ale oč vroucněji jste jistě pozvedali k němu své úpěnlivé prosby dnes, zaujati myšlenkou na závažnost a důležitost přítomné chvíle, a na budoucnost svých zemí.

Požehnané jsou vaše země! Země, které příroda ozdobila všemožnou krásou, od úrodných polí kolem Labe a Vltavy až k majestátnímu horstvu Vysokých Tater; země úrodné, které tyčí k nebi bohatství svých lesů a ukrývají ve svém lůně drahocenné poklady podzemní; kraje, obývané národem střídmým a pracovitým, jehož kultura nepozbyla spojení s přírodou a s lidovým cítěním. Jsou dlouhé a pestré jeho dějiny. Zdálo se, že dosáhly vrcholu velikosti roku 1350 v době císaře Karla IV., když Praha, Zlatá Praha (pozn.: toto označení pronesl svatý Otec česky) byla středem evropské vzdělanosti, není doba, v níž žijeme, pro vás méně bohatá událostmi veselými a jasnými i tesknými a chmurnými, jichž konečný závěr s toužebností čekáte.

Provázíme vaše obavy i vaše naděje svými srdečnými, otcovskými sympatiemi. Kéž výsledky příštích porad přinesou vnější bezpečnost a

uvnitř pravý pokoj, pokoj založený na veřejně prohlášeném a loayálně prováděném principu rovnoprávnosti pro všechny.

Život a smrt svatého Václava vyzvedá různé otázky, které historické badání dodnes úplně neobjasnilo. (Propylaeum ad Acta SS. Dec. - Martyr. Rom., 1940, str. 421 a d.) Jedno je však jisté: že padl v boji za víru svého národa; ta víra římskokatolická, která byla hlášána vašim předkům velkodušnými apoštoly, kteří přišli jednak z východu, jako Cyril a Metoděj, jednak ze západu. Dáti své vládě a své zemi křesťanské ražení, to byl úmysl a záměr, který podněcoval ducha světcova. Jako nepřemožený mučedník žil dále v paměti lidu, jako symbol a hrdina křesťanského pojetí státu, a i vy obracíte k němu nyní zrak, vzýváte jej a svěřujete mu svou budoucnost. On, který vás chránil v minulosti, když nejtěžší nebezpečí ohrožovalo vaši víru, neopustí vás v přítomných chvílích ani v budoucích.

Vzňte k němu své velké prosby: aby zachoval a posílil váš náboženský život, namnoze tak kvetoucí ve vašich rodných zemích, aby svým teplým a silicím dechem víry a zbožnosti obestřel všechny slabé a vlažné; aby vám na jeho prosby Pán dal kněze podle svého Srdce, kteří by vlévali do duší vašich i vaši mládeže opravdovou ctnost, svatou čistotu a hlavně velkou lásku ke Kristu; aby po skončení válečných zmatků vám bylo dopřáno upevniti a vytvářeti v úplné svobodě a nezávislosti váš život rodinný, výchovu vašich dětí, zřízení sociální i veřejná podle zásad, které Naši předchůdcové i My sami jsme mohli předložit světu a které svými kořeny tkví v duchu a v učení Kristově.

Víte dobře, jak mnoho je třeba milosti a pomoci Boží, aby se tyto naděje mohly splnit za okolností tak bouřlivých. Ale Pán je Králem staletí; v Jeho rukou jsou srdce těch, kteří vládnou národům. Mocná přímluva Matky Boží, tolik ctěné ve Vaších krajích a přímluva sv. Václava nechť vám vyprosí u Otce nebeského to, oč Církev prosí ve své liturgii.

S tímto přáním a na záruku co nejhojnější přízně nebes udělujeme ze srdce vám zde přítomným, vašim rodinám a všem vašim krajanům své otcovské Apoštolské požehnání.

Laik a kněz v Katolické akci.

Laikové nebo přesněji laický apoštolát má svou úlohu v šíření Kristova království a tato účast je nezbytná. Je také nenahraditelná. A tak by bylo zcela pochybeno, kdyby kněz chtěl převzít sám dílo a úkoly, jež náleží laikům.

Zde se ovšem naskytá otázka, v čem záleží činnost a postavení, jež přísluší laikům a jež jim kněz nemůže odnímat. Nejprve je to apoštolský styk, jež každý z nich navazuje ve svém prostředí. Aby bylo působeno

na prostředí trvalým a účinným způsobem, je podstatně důležité, aby člověk byl v něm a z něho, byl jeho údem. Laikové mají tyto vlastnosti, kněz je nemá. Proto je vlastním úkolem vůdců Katolické akce, aby navazovali styk s katolíky i nekatolíky svého prostředí, aby získávali jejich sympatii a důvěru, aby je naučili dívat se na problémy křesťanským způsobem... To není zřejmě práce pro kněze.

Na druhé straně nemá toto apoštolské dílo zůstat izolováno. Má to být dohodnutá a organisovaná akce a individuální úsilí musí být sdružováno k vzájemné podpoře. Přeměna existujících institucí k usnadnění nebo i umožnění křesťanského života, směřující k trvalým výsledkům, vyžaduje vypracování plánů k činnosti, kampaní, jež jsou prováděny postupně. Iniciativa, výběr prostředků a konkrétní uplatnění toho všeho v jednotlivostech je opět dílem organisovaného laického apoštolátu buď v celé zemi nebo v diecési. Proto se zase kněz nemá ujímati činnosti v této oblasti, jež právem náleží laikům.

V praxi tedy není ve skupině řádně ustavený kněz ani předsedou ani tajmeníkem nebo pokladníkem. Může ovšem šetrně dohlížet na výbor a pomáhat mu v jeho práci — avšak práci nesmí konat on, nýbrž funkcionáři. Z toho následuje, že se nemusí vůbec zabývat hmotnými záležitostmi, ponechává je laikům.

Kněz také nesestavuje agendu pro schůze, tím méně je řídí. Nemá co dělat s řečmi, jež jsou pronášeny, s resolucemi, jež jsou usnášeny, s rozdělením úkolů. Organisace, život skupiny záleží na jejích vůdcích. To platí o organisaci a činnosti apoštolské; tím více to platí pro čistě hmotné věci: sbírání a správu peněz, výběr a výzdobu místností pro schůze atd. Funkcionáři Katolické akce mají být schopni o tom všem rozhodovat, a rozhodovat dobře. Nejlepší způsob, jak se tomu naučit, je prakse. Chce-li tedy kněz pečovat sám o tyto věci, bude to znamenat, že zároveň jim prokáže špatnou službu i bude falšovat ideu Katolické akce.

P. Glorieux.

(Přeloženo z díla: J. Fitzsimons-P. McGuire: Restoring All Things, str. 51—53.)

Vojín hledá Krista

Řeč westminsterského arcibiskupa k vojnům britské branné moci dne 4. srpna 1940.

Byl jsem požádán, abych promluvil k vojenské moci Jeho Veličenstva, shromážděné ze všech částí britského panství. Nabídka je to velká, ale je to též velkou výsadou pro mne, abych promluvil k vám, mužstvu válečného loďstva, vojska pozemního a letectva, k mužům obou hemisfér, z Kanady, Austrálie, Nového Zélandu, z Afriky a britských ostrovů.

Pokusím se promluvit k vám jako muž k muži, říci vám něco vhodné-

ho pro vás všechny, něco, co by vám pomohlo ve vašem statečném úkolu v obraně našich domovů, našich životů a naší svobody. Však — vy mi pomůžete. Vy mne pochopíte, promluvím-li k vám poselství z přemíry svého srdce a v mé vlastní přímé, i když poněkud prosté angličtině.

Začínám, abych vám řekl, že ve vás vidím bojovníky za dobrou věc. Bráníte nejen svobodu a existenci Britského Imperia. Bojujete dobrý boj proti zlu. Bible nám praví, že byl kdysi velký boj v nebi a sv. Michael vyhrál svým válečným zvoláním — »Kdo jako Bůh«. Vy stojíte na straně andělů, v boji proti téže pýše vzbouřivšího se Lucifera. Není nadsázkou, uvědomíme-li si kredo nacistů ve vše podmaňující rasismus. Proti jejich systému násilí, které si libuje ve válečnictví, vy jste odhodláni buď zvítěziti nebo zemřít. Co chci říci, je, bojujte v tomto boji jako vojíní křesťanští. Nechci vám konati přednášku, chci vám připomenouti, že my všichni musíme, dle slov sv. Pavla, »bojovati jako dobří vojíní Ježíše Krista«.

Nezpozorovali jste nikdy, že vojín bývá často v Písmu svatém dáván křesťanu za vzor? Je tomu tak, pokud se týče pravého vojína. Neboť jeho život je životem nezištné obětavosti pro druhé, oddanosti k druhým, podrobení se disciplíně, ochoty v námaze, utrpení a smrti samé, v obraně práva, spravedlnosti a míru. Není již takovým, za jakého byl pokládán za vlády královny Viktorie, totiž žoldnéřem naverbovaným, rekrutujícím seržantem v leccaké hospodě, který narukoval za královnin šilink. Rád přirovnávám vojína k rytíři staré doby, který kladl svoji zbroj na oltář Boží, aby vedle ní v půlnoční hlídce nabyl sil pro svůj velký životní úkol.

Než — vraťme se k jádru věci — naše britské branné síly nejsou divokou hordou zvíře. Jsou si vědomi toho, že jsou lidmi a křesťany. Každý jednotlivec jest více než mozkem, masem a svaly. Jest nesmrtelnou duší, stvořenou Bohem nejen pro toto pomíjející divadlo letícího času. A vy nyní zápasíte o záchranu tohoto světa, aby se nestal džunglí divochů. Kladete odpor prudkému útoku brutálního násilí na křesťanských hodnotách, na nichž byla založena evropská civilisace. Chceme znovu obnoviti v Evropě a po celém světě vládu spravedlivého míru. Naděje na takový výsledek nynějšího zápasu závisí od toho, zda Evropa a svět vyhledá Krista a dá Mu pravoplatné místo. Neboť věřím tomu, co sv. Petr již dávno řekl: »Není jiného jména pod nebem, kterým jsme spaseni« a věřím též, co papež Pius XII. nám řekl na začátku války: »Počátek utrpení, které ženou tento svět přímo do duchovního úpadku a zkázy navždy, jest bezbožný pokus zbaviti Krista trůnu.« Proto jsem nazval tuto řeč k našim statečným vojskům: »Hledejme Krista.«

Proč má vojín hledati Krista? Poněvadž, jak jsem pravil, vojín jest člověkem, jest nesmrtelnou duší s určením věčnosti. Poněvadž jest člověkem zvláštních nebezpečí a obtíží. On potřebuje takové síly, kterou pouze Kristus sám mu může dát, by obstál ve svém těžkém a nebezpečném úkolu.

Naše křesťanská víra učí, že Kristus, Syn Boží, žil na této zemi a zemřel za každou jednotlivou duši. On si zhodnotil za cenu Své krve každou duši zvlášť. Tato pravda jest základem svobody, za kterou bojujeme, svobody dítek Božích. Kristus nás hledá a jistě nesmí hledati marně. Miliony mužů a žen daly své životy a dávají je nyní pro Něho. Jeho vítězství jest triumfem ducha; On zvítězil a Kraluje nikoliv mečem, ne tanky, ne pumami a minami, ale křížem. Duchovní idea jest vždy mocnější než silné prapory a mechanisované armády. Plamenný kříž — tak nám vypráví legenda a je pravdivá jako symbol, i když ne jako striktní fakt historický — se jednou objevil na obloze jakožto záruka triumfu křesťanství nad barbarstvím. Byl na něm nápis: »In hoc signo vinces« — toto jest symbolem vítězství. Přál bych si, aby každý z vás, křesťanských rytířů britského vojska, nosil pod svým vojenským kabátem malý křížek, odznak to vaší viry, vaší naděje a vaší lásky, aby vám připomínal Boha, který nás stvořil a zemřel, aby nás vykoupil, abyste měli na paměti konec a účel svého života. Křížek ponese motto: »The Pledge of Victory« (záruka vítězství), abyste tak stále pamatovali na své vznešené křížácké tažení za křesťanskou pravdu a spravedlnost.

Poselství kříže jest evangeliem pravé statečnosti. Bylo to již temně pochopeno, nežli Kristus to dal najevo jeho živé skutečnosti na Kalvarii. Staří Řekové to vyjádřili dvěma slovy: pathos mathei, t. j. utrpení učí, čili moudrost vychází z utrpení. Jelikož jsme lidmi, poněvadž máme nesmrtelné duše, musíme každou zkoušku nebo obtíž, která nám stojí v cestě našeho života, statečně přijímati až do hloubi naší duše. Kristus nás učil, že celý svět má menší cenu nežli lidská duše. První a hlavní z překážek tohoto ideálu vychází z našeho nitra, ze sobectví. Naše vyšší přirozenost jest stahována nižšími impulsy naší živočišné přirozenosti, se kterou náš duch jest spojen v této době zkoušky na zemi. Přemoci zlo v sobě samých jest cestou k triumfu nad zlem, které na nás útočí zvenčí. Právě Kristus nás učil slovem i příkladem, jak máme žiti podle duše. On učinil více. Dal nám milost, světlo a sílu, bychom tak žili.

Krátce řečeno: Budete dobrými vojíny Ježíše Krista, budete-li žiti podle Jeho učení a příkladu. Dejme tomu, že by On k vám nyní mluvil. Jakožto vrchní velitel duchovních sil vesmíru by přišel, aby znovuzřídil všechno v rozháraném světě. »Přicházím,« praví, »abych vyhledal a spasil toho, jenž jest ztracen. Hříchem a sobectvím lidé zapomínají, že jsou lidmi a dítkami Boha, mého Otce. Přišel jsem, abych je přivedl zpět k Němu. Jako já žiji, nechci smrti hříšníka, ale chci, aby i on žil a žil v takovém míru a štěstí, jaké svět dáti nemůže. Já jsme pastýř dobrý a dávám svůj život za ovce své. Přijďte ke mně všichni, kteří se lopotíte pod tíhou hříchu a zármutku a já vám dám mír v duši. Tak i kdyby vaše hříchy byly tak rudé jak nach, budou smyty v křtitelnici a ve svátosti pokání krví kříže. Vy víte, tak jako já dobře vím, že jste slabými

sami sebou, stojíte-li tváří v tvář pokušení. Já jsem révou, vy jste větve-
mi. Beze mne nezmůžete nic, ale já budu vám silou. Nastupte jako jed-
notky pod mé velení. Vyleji svého ducha na vás. Budete naplněni nad-
lidskou statečností pravého vojína mého Ducha. Dám se vám za pokrm
vaší duše — pravý to chléb andělský —. Mějte důvěru, cokoliv by se
stalo. Já jsem přemohl svět se vším jeho zlem. Pokračujte. Konejte svoji
službu jako mužové. Musíte nésti svůj kříž; ano, avšak já jsem nesl
kříž před vámi a jsem s vámi, při vás, stále. Mé jho jest sladké a mé
břímě jest lehké, poněvadž je to břímě lásky. A bude-li třeba klásti nej-
větší oběť, já, váš soudce, který jsem též Ježíšem Kristem, vaším Spa-
sitelem, řeknu: Vstupte do radosti svého Pána, neboť větší lásky žádný
člověk nemá než ten, který položí život za přátele své. Vaše odměna v Mé
službě a ve službě vašich bližních bude nesmírně velká.«

Mužové vojenské moci Jeho Veličenstva, vy potřebujete více než lásku
k vlasti v tom nesmírném zápase, který jest před vámi. Vlastenectví je
vznešená věc, jest součástí onoho nového přikázání lásky, které nám
Kristus zanechal jako zkoušku svých pravých následovníků. Ano! Potře-
bujete náboženství! A náboženství jest shrnuto v celé povinnosti křesťa-
na, milovati Boha nade všechno a své bližní pro Boha. Náboženství jest
duchem nezištné služby a oběti. Vlastenectví jest dokonalé, vzplane-li
vojín láskou Srdce Ježíše Krista.

Bůh vám žehnej a ochraňuj vás, nechť vás odmění za vaši službu
v Jeho věci.

*Poznámka překladatele: Toto poselství kardinála Hinsleye obdrželi vojíní anglické
armády ve výtisku jako přílohu k onomu křížku s nápisem The Pledge of Victory, který
jest proveden v bakelitu.*

Příslušníci naší západní armády jej též obdrželi.

Spravedlnost.

Není naším úkolem zabývat se věcmi politickými. Když však dochází
k takovým zjevům, o jakých se můžeme dočíst v tisku o sběrných tá-
borech Němců, je jasno, že těžiště zde není v oblasti politické, nýbrž
že jde o něco, co se dotýká základních otázek mravních a co ohrožuje
morální zdraví celé národní pospolitosti. A zde už mlčet nelze.

Každému člověku zdravého rozumu musí být jasno, že spravedlnost je
základní oporou každé občanské společnosti. Společnost, která nebuduje
svůj život na spravedlnosti, je odsouzena ke zkáze. To jsme viděli nej-
lépe na osudu nacistického Německa, a proto by si měli tuto pravdu nej-
ostřeji uvědomovat právě ti, v jejichž rukou spočívalo vedení politického
boje proti nacismu. Ti jsou také na prvním místě odpovědní za praktické

uplatnění této pravdy. Proto bychom mohli právě od nich požadovat, aby nezapomínali, že ani nejpřísnější spravedlnost nemůže opravňovat užívání metod, jež si osvojili nacisté. Totalismus a spravedlnost se vylučují naprosto a všude, ať je to totalismus nacionalistický, rasový nebo třídní. Neexistuje tedy nic takového jako totalistická spravedlnost; každý pokus o něco takového je jen jedna z forem společenské sebevraždy.

Kde se nevěnuje náležitá pozornost těmto pravdám, tam je třeba se obávat nejhoršího. Jsou ještě horší věci než válka a národní zotročení. Nepochybovali jsme za celou válku ani na okamžik, že český národ nezahyne na německou panovačnost a že přetrvá válku jí rozpoutanou. Kéž bychom se nemuseli bát, aby národ neutrpěl horší pohromu proto, že mu byla odňata opora spravedlnosti!

Že to nejsou plané obavy, může každý snadno poznat ze slov Pia XII. v jeho posledním listě českým biskupům a věřícím:

„Pod vedením svatého Jana Nepomuckého ať ve vaší vlasti zkvétá stálý mír, nikoli takový, kde se líčením a strojeným jménem zakrývají vychytralé úskočné praktiky, nýbrž mír, který je vybudován na spravedlnosti a lásce. Neboť ve vaší vlasti se následkem všech nešťastných událostí vytvořilo nepřátelské smýšlení a nenávist, jež rozdmýchávají pomstychtivost. Jest úkolem vašich rad a příkazů, ctihodní bratři, aby tato rozjitřenost nepřekračovala hranic práva a spravedlnosti, aby nescházela umírněnost. Není-li opravdovým vítězstvím, když jsme přemoženi spravedlností, přemoženi láskou? Ať s vinníky nejsou trestáni nevinní; a když se trestají vinníci, ať se to neděje nad správnou míru, aby při odsuzování násilníků nebylo v trestu násilnictví, a to násilnictví odsouzení hodné, a ať, rozhodí-li se všude semena zášti, neutrpí národ škody ve své nejvnitřnější stavbě. Ať se u vás ve všem veřejném a soukromém jednání uplatňuje jako průvodkyně spravedlnosti láska, která je vznešeným odznakem a neklamnou známkou křesťanů. Tato láska nechť — až ochabnou hněvy a ostny mstivosti — vede duše k umírněnosti a shodě a nechť buduje mezi občany vzájemné styky, které by skýtaly vašemu sloučenému státu spolehlivé základy náboženstvím, poctivou bezúhonností a svorností.“ — T. V.

N e u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

A oněměla veškerá země.

K těžkému mlčení byla odsouzena pravda za války. Ještě největší svobodu jsme měli my kněží. Nemusili jsme nic hlásat a propagovat. Ovšem, také jsme nesměli otevřeně mluvit své. Naučili jsme se a naučili jsme i své posluchače velkému umění mluvit, respektive číst mezi řádky. Ale skrývá to velké nebezpečí, abychom totiž nepokračovali v tomto napovídání, v tomto pěstování jinotajů.

Musíme mluvit otevřeně a přímo. Jinotaje jsou zbraněmi zotročených. Je třeba mluvit otevřeně dnes. Řeknete, proč teprve dnes a proč jste neriskovali více dříve tuto otevřenou řeč? Protože jsme všichni věděli, že onen stín, kter ýlehl na naše země a duše, musí zmizet a že zmizí, že náš lid ví o zřůdnosti hlásaných hesel. Věděli jsme, že by proto bylo neúčelné pro nás, kteří budou od tohoto stínu osvobozeni, a protože nebezpečí náказы bylo pranepatrné, že by bylo neúčelné vydávat se nebezpečí přímým útokem.

Poměry se změnily. Jsme doma, jsme mezi sebou. Rozhoduje se o budoucnost ne na několik let, nýbrž na desetiletí a na staletí. Proto musíme prolomit hráze mlčení. Jsme spoluodpovědni za budoucnost, za ideje, kterými bude náš lid vychováván a ze kterých bude žít. Proto nesmíme, nemůžeme mlčet. Musíme mluvit jasně, co je Kristovo a co není, jaké nebezpečí vidí v tom, co je cizí Kristu, a jakým přínosem je křesťanství.

Tak musíme studovat křesťanství a to, co přináší, právě jako směry opačné a nepřátelské a jasně stanovit, co je správné a co je bludné. Jinak bychom byli němými psy. Ovšem, nespokojit se jen s odmítáním. Musíme odůvodnit své odmítání a podat své jako lepší a umět to ovšem podat a dokázat jako lepší.

Dnes již oportunita nesmí platit, podobně jako neplatila pro německé biskupy, kteří statečně stáli proti nacismu, který se jich přímo dotýkal. Doufáme, že bude uznávána naše upřímná snaha o pravdu. — Braitto.

Ježíše zase dát lidem!

Co platno lidem, když budou rozumět veškeré literatuře a všemu umění, když budou ovládat a provádět všechny národohospodářské systémy, ale nebudou znát a milovat Ježíše a nebudou uchváteni palčivou a žízňovou a velkodušnou láskou k Ježíši!

Světů nic nechybí než Ježíš. Neznají ho. Ne a ne! To všechno, co vědí

o Ježíši, je rozkouskované, roztříštěné, necelé, nedokonalé. Proto i jejich láska k Ježíši je tak roztěkaná, nedostatečná, tak vlažná, možno-li vůbec ještě dnes o lásce k Ježíši mluvit.

A přece není v žádném jiném jménu spása. Je třeba všem zvěstovati všemi svatými a dobrými prostředky Krista, celou jeho lásku, velikost, učení. Ale celé učení a celou jeho povahu, obojí tak krásně božsko-lidsky vyrovnané! Celé jeho učení, které odpovídá na všechny otázky a dává jednotné řešení na všechny tyto otázky, pod jedním zorným úhlem, ale ten úhel je tak široký, že se pod něj vejdou všechny naše bolesti a všechna naše hlediska a všechno naše hledání.

Myslím, že bychom se měli na tom nyní soustřediti všichni křesťané dobré vůle, všichni věřící v Krista, kterým je líto, že se svět potácí, že se lidé motají v uzavřeném kruhu svého úzkého světelného kužele svých idejí, ve kterých hoří jako mol v kruhu žihající zrádné lampy.

Soustřediti se na kázání Krista mládeži, vzdělavcům i prostému lidu soustavně a vytrvale, důkladně a nadšeně. Protože se i káže i píše o Ježíši, ale s jakousi unavenou a proto i unavující rutinou, jakousi unuděnou zběhlostí a proto povrchností, která nikoho nezaujme, nepřesvědčí, nestrhne.

Uměti tak postavit Ježíše do středu svého života, působení a apoštolování, jako apoštol svatý Pavel, který neznal na konec nic než Krista, a to ukřížovaného, jen jeho hlásal, jen jeho učil, jen jeho miloval a učil milovat. Nechme všeho hraní, pohrávání si s věcmi podružnými a vedlejšími a soustředme všechno a všechny na Krista. Jen on je spása světa.

Braitó.

Pokoj vám...

Stále hledati nový pozdrav křesťanský. Jak pozdravoval Kristus Pán? Pokoj vám... A i kdyby to byl pěkný pozdrav té doby, Spasitel přináší a přeje jiný pokoj, nový pokoj, pokoj svůj, pokoj Boží, pokoj lásky Boží, pokoj mezi dětmi Božími v lásce jednoho Otce.

Ostatně on sám tak nařídil, aby apoštolové tak pozdravovali, když někam přijdou, aby pozdravovali slovy: Pokoj domu tomu. Sv. František z Assisi, jenž byl tak důvěrný s Kristem Pánem, pravil, že ho Spasitel sám naučil pozdravu: »I pozdrav mi zjevil Pán, jež máme pronášeti: Pán dej vám pokoje...« (Závěť.)

Nevím, proč se stále vedou debaty o křesťanský pozdrav. Je dán Písmem svatým i liturgií, která pozdravuje Pán s vámi, pokoj s vámi, pokoj domu tomu. A divím se synům sv. Františka, proč více nerozšiřují tento pozdrav Ježíše Krista i sv. Františka, s nímž je vyobrazen na nejstarším obraze v Sacra Specco v Subiacu. Pozdravuji tak důsledně své posluchače s kazatelnou a působí to na ně hlubokým dojmem, hlavně v dobách obecného nebo osobního neklidu. Pokoj Páně přáti, pokoj Páně hlavně uskuteč-

ňovati a rozšiřovati, je jednou z hlavních povinností křesťanských, protože Kristus zvlášť blahoslaví ty, kteří rozsévají pokoj. Neboť beati pacifici nejsou jen pokojní, nýbrž dárci a původci pokoje.

Zkuste to, drazí bratři kněží, na kazatelně, zaveďte si toto záhlaví ve svých dopisech i laici, zaveďte si tento pozdrav ve svých kroužcích a třeba i mezi sebou, kteří jste stejného smýšlení. Za chvíli se vžije tento Kristův pozdrav, pozdrav, kterého užíval a který si od nás výslovně přeje. — Braitó.

Umění být věčně mladým

se může také zvrhnouti v nepříjemné umění být stále zelený a nezralý. Jsou takoví vychovatelé mládeže, kteří místo aby mládež vedli, nechají se sami jí vésti. Přijímají všechny její rozumy i pošetilosti, hlavně pošetilosti. Proč? Proč nevedou? Proč nevedou mládež k těžkým, obtížným problémům a hledáním a řešením? Protože to by za chvíli měli kolem sebe prázdnotu. Zůstala by jim jen hrstka těch, kteří nyní tvoří chvost kolem nich jako komety čili oběžnice. Kdyby jim přišli s Kristem, odvrátili by se od nich s poznámkou trochu uštěpačnou, trochu rozpačitou, kterou odbyli svatého Pavla v Athénách. Poslechneme si tě jindy...

Proto se potácejí jako kyvadlo od jedné módy mládeže ke hrudě. Doprava i doleva, jak právě mládež je davově, pudově, romanticky nesena. Ještě štěstí, že pak jsou tu druzí, kteří neviděně, skrytě napravují tyto obludnosti a dávají chleba tam, kde se podával zpěněný krém, líbezný, sladký, ale neztravitelný a hlavně nevýživný.

P O Z N Á M K Y

Kristovo ukřižování ve výtvarném umění.

Umění prvních křesťanů se nezabývalo Kristovým ukřižováním. Hlavní jeho zájem směřoval k životu posmrtnému, k zmrtvýchvstání. Jsou vybírány náměty (nejvíce ze Starého Zákona), které jsou symbolem života věčného, zmrtvýchvstání (Jonáš s velrybou), vykoupení, spasení (Daniel v jámě lvové, Tři mládenci v peci ohnivě) a pod.

Kristus je zobrazován jako dobrý pastýř v podobě mladého, bezvousého muže — na rozdíl od pozdějšího ustáleného typu s vousem — nesooucího na ramenou ovci. Takové vyobrazení navazuje na antického Herma Kriofoara. Symbolika je zde ovšem křesťanská.

I když starokřesťanští umělci prvních století po Kr. čerpají své náměty z duchové oblasti křesťanství, nikoliv z pohanství, zpodobují je dosud formálními znaky helenistickými. Mnohde nalézají i pro své až mystické náměty přímé motivy z doby pohanské, ovšem ne ve smyslu doslovném, nýbrž symbolickém, jak jsme viděli při zobrazování Krista jako Dobrého pastýře. Výjimkou je na př. zcela nový typ na antice nezávislý, t. zv. orantka, ženská postava s rozepiatýma rukama), která je symbolem nesmrtelné duše. Avšak i v tomto případě formální podání vyrůstá z kořenů antických. Je zde určitý rozpor mezi obsahem a formou.

S hlubším prožíváním nového, Božího učení, symboly pro Krista Pána se stávají mystičtější a samozřejmě i jejich formální stránka uměleckého provedení se stává ryze vlastní, klasické antice cizí, vyjadřující hluboké duchové vidění. Realismus, smyslové vidění helenistické mizí. Změna v duševním myšlení a cítění se rychle projevuje i v mluvě výtvarné, aby brzy obě složky umění splynuly v uměleckém díle v harmonický celek.

Na mosaikách v centrální basilice Santa Constanza v Římě ze IV. stol. po Kr. můžeme pozorovat časově až neuvěřitelně rychlou změnu formálního vyjádření nového uměleckého chtění.

Nástropní mosaiky Vinobraní a druhá beznámětová výzdoba, skládající se z vegetativních, živočišných a jiných bez určitého řádu vedle sebe nakupených prvků, pocházejí z let před r. 350 po Kr. Bez symbolického smyslu je i Vinobraní, skládající se z dekorativní spleti vinné révy trhané amorety, s přilétávajícími a sedícími ptáky. Sensuelně živě je popisováno svázení vína volským sprežením, kde baculatí muži téměř v bakchantském opojení vyšlapávají šťávu z hroznů. Plody přírody jsou tu ještě jednou vychutnávány se vším smyslovým leskem a šťavnatostí, bez jakéhokoliv smyslu či účelu.

Jen o několik desetiletí později, asi kolem r. 370, vznikly v téže basilice dvě jiné, zcela odlišné mosaiky, znázorňující Krista na trůně s dvěma mučedníky a námětově zcela nový motiv církevního rázu — Předání zákona (Traditio legis) sv. Petru od Bohočlověka Krista. Prostá výrazná komposice, hluboká symbolisace — apoštolové jako ovečky, kupící se kol svého Pastýře Krista — tvary zgeometrisovány, postavy zduchovněny, přírodní prvky zjednodušeny, mající symbolický smysl. Výrazné postavy jakoby vytesané v přímém rytmu se odrážejí od nekonečného nebe...

Nový duch nalézá si tu svou novou vlastní formu. Již jen v detailech se obrací do antické minulosti, aby si v nejbližším budoucnu — ve středověku — vytvořil svou výtvarnou mluvu, schopnou co nejvíce vyjádřit jeho rozlet k Bohu. Nastává úplný odklon od ilusionistického chápání jeho vnějších jevů, je hledána především pravda duchovní a vyjadřována se snahou co možná nejvýstižnějšího výrazu uměleckými díly všech oborů.

*

Pozornost umělců se začíná stále více obracet k duchovnímu životu, přestává ulpívat na hmotném vnějšku. Duchovní realita je jim základní pravdou a tak vznikají hluboce mysticko-symbolické obrazy Krista, představujícího jej jako Beránka u kříže, Dobrého Pastýře oveček, které jsou symbolem apoštolů či lidstva vůbec. V rukou drží kříž — odznak to nového učení, symbol vykoupení. A konečně přistupující (podle zachovaných pramenů nejspíše až v VI. stol.) při ilustraci Písma sv. ke Kristovu ukřižování, podrobují umělci této spirituální skutečnosti všechna vnější fakta i formální mluvu, jak již bylo výše naznačeno.

Tehdejší umělcům při jméně Ježíš ihned vyvstala myšlenka na Bohočlověka. Ježíš jim byl Kristem, Bohem, nikoliv jen člověkem. Jestliže pak měli ať již ze svého či cizího popudu zobrazit Krista Pána, musela se v jejich dílech spontánně nebo chtěně projevit tato naprostá, živě jimi citěná jistota, vnitřní duchovní pravda.

Nedbali toho, že Pán Ježíš na kříži nebyl oděn, věděli však — což bylo daleko závažnější — že byl Králem, Bohem, který i s kříže panuje. Aby toto vyjádřili, oděli Ho do dlouhého, majestátného roucha.

Tehdy také věděli, a možná lépe než dnes, že byl ukřižován na Golgotě, hoře Lebčí, že za křížem při Jeho smrti byla bouřlivá oblaka, noc, hromobití... a přece za ním vymalovali skvoucí se zlatý ornament, aby tak Jeho postavu ověnčili tím nejdražším, barvou, která nenapodobuje, jejíž lesk jako by nebyl pozemský, ale obepínal celý svět, vycházeje z magických oblastí. Básník G. Biding takto píše o těchto obrazech: »Postavy, zcela zalité proudem zlata, jsou zbaveny styku s okolím, se vzduchem, se světem a ponořeny do zlatého prostředí jako do hlubin srdce: k věčnému klidu, k věčnému trvání. Pomíjelnost pro ně neexistuje, jsou, jako by ustoupily do nepomíjející substance. Jsou poněkud ztrnulé: zalité zlatem, ve všech konturách oblévány zlatým smaltem, jim udržovány, zachovávány, posvěcovány, a unikly vichrům a bouřím života, všem otřesům pozemským, i vánku a dechu hlodajícího vzduchu.« —

Samotná postava Kristova je úmyslně protáhlá, stihlá, o mnoho převyšující a větší než ostatních lidí kolem, naznačujíc tak duchovou hierarchii, prvenství v hodnotě. A z tohoto hlediska hmotě nadřazeného je tato anatomická nepřesnost pravdivá.

Tvary jsou zjednodušené, bez zbytečných jednotlivostí, detailů, zgeometrisované mnohdy až do abstraktních poloh, odhmotněné, zkratkovitě syntetizované v mohutný výraz ducha, v němž žije silná jistota pravdy, víry v Bohočlověka.

*

Ke konci gotiky se Jeho postava zlidštuje. Tu soucit jímá při pohledu na trpící, trním korunovanou Ježíšovu tvář. Ano, Ježíšovu, ale tehdejší umělci nezapomínají, že byl i Kristem a takový obraz Ukřižovaného je pouze jedním článkem z cyklu velkolepých ilustrací z Jeho

života. Ihned následuje slavné, božské Zmrtvýchvstání a Nanebevstoupení.

Od renesance — až na silácký, křečovitě a klikatě vzhůru se vinoucí vzdor ducha proti tíži hmoty v baroku a několik výjimek v dobách nedávných — duchovosti ubývá. Naturalismem se ztrácí v minulém století úplně.

Vznikají bludy. Kristus se v lidských myslích stává historickým Ježíšem, člověkem, až konečně i člověk ztrácí princip života — duši a stává se produktem hmoty.

Ve výtvorech malířů a sochařů je tomu obdobně. Jestliže ještě žije křesťanský námět (většinou u uměleckých epigonů), jeho vyjádření je čím dál tím hmotnější, tedy nejednotnější se skutečnou duchovní realitou stále více do zapomnění odstrkovanou či více nebo méně vědomě negovanou.

Tak tomu je i s ukřižováním, které vypráví již jen o pouhých hmotných faktech smrti Pána Ježíše. Každá částice je přísně empiricky vypozorována a zdůvodněna sensuelními zákony. Ohromná analýsa hmot! Rozklad proti synthese, harmoničnosti.

Tělo Pána Ježíše zmučené, bezvládné tělo člověka, v němž není ani známky příštího Tělavzkříšení, mystického smyslu oběti Boha, který i s kříže panuje... »Znázornění Krista mrtvého na kříži, s hlavou svěšenou, je zcela cizí křesťanské malířské tradici,« říká Dr Dacík. A nakonec vidíme pouhou anatomickou studii člověka přibitého na dva trámy, z nichž kratší je příčně položen přes delší asi ve druhé jeho třetině. —

Rekli jsme, že naturalismem končí oblast duchovosti, pramen celého umění, krásy. A kde »jest poznání jen pojmové, látkové, historické, tam všude jsme v oblasti naturalismu, v oblasti umělecky neplodné a záporné«. (F. X. Šalda.)

*

Takové dílo přináší jediné škodu, omamuje, nabádá k rejům smyslů, sráží k zemi, místo aby povznášelo, zaclání těžkou hmotou oči, místo aby pomáhalo duševnímu zraku ke kontemplaci. Lže ve snaze oklamati oko zdáním skutečnosti, zaměnění skutečnost smyslů za pravdu ducha.

Rafinovaně se dostává do chrámů Božích pod záminkou náboženských námětů (Ukřižovaného Ježíše Krista, obrazů z Jeho života, Panny Marie i svatých), aby i tam působilo v lidských duších zmatek a zneuctívalo obydlí Boha. Často si na sebe vezme plášť kýče, aby mohlo ještě více klamati.

»Jestliže pozlátka a šalba, všeobecně protivné, stávají se hnusnými v církevním umění, je tomu tak proto, že jest hluboce nelogické, aby lež sloužila k ozdobě domu Božího,« říká Maritain. Ve stejném smyslu mluví i M. Denis, když tvrdí, že »každá lež v chrámu pravdy je nesnesitelná«.

Miloš Saxl.

kteří si navzájem pomáhají na této cestě duchovního uskutečňování co nejhlubšího náboženského života. Pište redakci, co na vás zvláště působilo, ptejte se, jestliže něčemu nerozumíte a sděluje i své zkušenosti z vlastního duchovního života podle cesty, již vás zde učíme. Hlaste se k redaktorovi, když přijde do vašeho kraje na svých apoštolských cestách. Potěšilo mne, když se přihlásila na příklad v Jihlavě v prosinci skoro celá hlubíná rodina. Můžem se totiž pak zvláště sejit a pohovořit si v uzavřeném kroužku o našich snahách. Rozšiřujte Hlubinu mezi známými. Máme možnost přijmouti ještě nové odběratele. Hlavně rozšiřujte náš časopis mezi studentstvem, protože jim podá hlubší náboženské vzdělání, po kterém mnozí z nich dnes touží. Budeme zase vydávat pro své čtenáře duchovní knihy a pořádati pro ně exercicie, náboženské kursy a náboženské týdny. Máme již připravený a domluvený obvyklý náboženský týden ke konci prázdnin, jež jsme pořádávali po tolik již let na Sv. Kopečku. Letošní náboženský týden chceme zvláště dobře a bohatě připravit. Zařídte si podle toho svou dovolenou. Začne oddělenými exerciciemi pro muže a pro ženy, a pak po čtyři dny další budou společné přednášky.

Redaktor děkuje za všechna blahopřání k vánočním svátkům i k jeho svátku. Odpustíte jistě, že nemůže všem jednotlivě poděkovat.

Naše obrázky. Vydali jsme na 60 druhů malých svatých obrázků, hlubotiskových i barevných. Vyžádejte si vzorník a ceník.

Nový formát Hlubiny. Víme, že někteří budou nespokojeni s novým formátem Hlubiny. Tak se již vžil starý formát, že patřil jakoby k rázu Hlubiny. Byl mimo to také velmi praktický, protože se dal lehko nositi v kapse. Ale při omezení tiskovém byl nám omezen rozsah na 32 stran a místo toho nám byla dána možnost většího formátu. Je to formát normalisovaný. Formát Hlubiny byl by dnes krajně neúsporný, protože by se musilo hodně papíru ořezávat. To by bylo dnes velmi neohospodárné a neodpovědné, kdy se bojuje o každý metrický cent papíru. Aspoň má jubilejní ročník nový vzhled.

Předplatné. Všeobecná cenová úprava se projeví i ve výši předplatného Hlubiny, tím spíše, že Hlubina nyní vychází v normalisovaném formátě. Výše předplatného bude oznámena v příštím čísle, k němuž budou též přiloženy složenky.

Mínulý ročník Hlubiny jsme dokončili s velkými obtížemi. Nesnáze byly nejrůznějšího druhu: Hlubina byla zastavena sedmým číslem 1944. Po válce bylo povoleno vydávání Hlubiny až v září, takže první poválečné číslo navazovalo na předchozí rok jako číslo osmé. Na to bylo v listopadu všeobecně zastaveno vydávání časopisů, a tak jsme byli nuceni zbývající čísla ročníku vydati v jednom svazku, abychom mohli včas začít s novým ročníkem. Upozorňujeme proto čtenáře, aby neurgovali

čísla, jež měla vyjít mezi zářím 1944 a zářím 1945. Čísla 1.—7. z roku 1944 a čísla 8.—12. z roku 1945 tvoří dohromady ročník XIX.

Obsah minulého ročníku bude přiložen k některému z příštích čísel Hlubiny. Prosíme proto odběratele, kteří si chtějí dát tento ročník svázat, aby do té doby počkali.

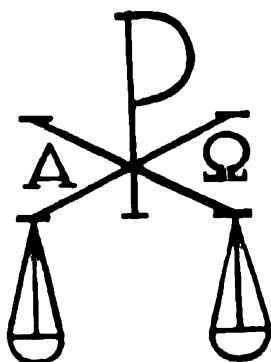
Kněží v politice. Na článek v »Novém národě« o kněžích v politice chci také říci několik upřímných slov. Pisatel si stěžuje, že se kněží po této válce vzdalují politiky. Hlavní příčinu toho uvádí, že prý se bojí. Tož to je jistě urážka, protože se kněží nebáli za Německa a kázali své, proč by se báli teď a čeho by se měli báti? Ale nechtějte to od nás, nechtějte, aby kněží politicky pracovali. Od toho jsou tu laici. Stejně nemůžete od nás chtít, abychom byli pracovníky finančními a pod. Přece nebudeme stále dělat všechno, jsouce posláni k tomu, abychom byli lidu druhými Kristy, služebníky duchovního, nadpřirozeného, budovateli království Božího ve světě. Toto je naše cesta. Nechte nás vychovávat laiky, kteří pak budou i dobrými politiky. Nezavrhujeme, nesmíme zavrhovati politickou činnost katolíků. Musíme se přece snažiti o to, aby Kristovy zásady pronikly a utvářely svět, protože víme, že jen ony jej dovedou učiniti šťastnými, ale právě pro tuto práci hlásající to duchovní, poučující, vedoucí po této duchovní cestě, potřebujeme mnoho, mnoho času. Nestačíme dnes na všechny úkoly duchovní, nestačíme vyučovati mládež, cítíme dnes nutnost zvláštní pastorače mládeže mimo školu i tam, kam dosud podle osnov náboženství nemá přístupu, jako na školy odborné. Umožněte nám velkodušností, která nebude od nás chtít tuto službu, protože je to služba nejlacinější, protože zdarma konaná, a vychováme vám laiky, kteří pak budou dobře dělat vše, i politiku. Jako se neposloužilo katolictví výrobou katolické literatury, nýbrž výchovou mladých, z nichž mnozí byli talentovaní umělci a při tom hluboce věřící, tak také to je jen vyřazení klínu klínem, když budete stavěti kněze do politiky. Nebudou míti dosti času pro své nejvlastnější poslání, bude nedostatečná náboženská, uvědomovací akce lidu a hlavně mládeže a potom za chvíli by neměli ti kněží v politice koho organisovati, protože nebudou stačiti odrazet útoky a vychovávat ty, o které se rve svět i ďábel i tělo. Toto platí o všech odvětvích a táborech. Nedotýkám se tu žádné osoby z kněží, jsoucích v politice. Píši to tak střízlivě a poctivě, jak jen možno, a prosím, aby to bylo také tak poctivě přijato.

»Katolické noviny« a »Nová práce«. Závidíme bratřím Slovákům oba časopisy. Oba jsou velmi svižně, vtipně a solidně vedeny. Mají dobré spolupracovníky a reagují hodně živě a pohotově na všechny dobové problémy a těžkosti. Gratulujeme ze srdce a čekáme, že i my si tu vytvoříme podobnou revui jako jsou »Katolické noviny«. Plánů již bylo narobeno až až!

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Braito. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926, č. 18.070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

2

Zásady: Ada Negri: Vyznání lásky 33 - Listy sv. Cypriána: Odpověď bratří z dolů Cypriánovi 34 - Brailo: Hledejte nejprve Království Boží 35 - Graef: Svatá Gertruda, mystik Božského Srdce 38 - Dacik: Prostota v myšlení a jednání 42 - Merell: Do Soluň 45 - Pecka: O filosofické anthropologii 49 - Život - Pracovna

r. XX.

ú n o r

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148.

Vyšší náboženský kurs v únoru:

V PRAZE, v sále dominikánského kláštera: 2. února. Dr S. Braitto: Svatý Petr v Římě; 9. února: Dr P. Škrabal: Výklad Lk 7, 36—8, 2; 16. února: Dr R. Dacík: Trojí období v duchovním životě; 23. února: Dr M. Habáň: Člověk v národě a státě. Začátek v sedm hodin večer.

V BRNĚ, v umělecko-průmyslovém museu, Husova tř. 14: 9. února: Dr R. Dacík: Trojí období v duchovním životě; 13. února: Dr P. Škrabal: Výklad bible; 23. února: Dr. S. Braitto, Sv. Petr v Římě; 27. února: Dr M. Habáň: Člověk ve světle filosofie. Začátek v sedm hodin večer.

N. ve V.: Nedivte se, že láká to, co se vydává za mystiku. Je hodně lidí sentimentálních nebo i citově založených, kteří nepřemýšlejí o pravdě, kteří nepotřebují si odůvodnit to, co se jim líbí, a proto tak tíhnou za onou fosforeskující pseudomystikou. Ostatně ona je zároveň laciná, protože nedá tolik sebezáporu jako mystika katolická. Protože nejde přes milost, pozvedající bídu člověkovu, nedojdou oni lidé nikam. Pokud se jim zdá, že žijí duchovně, žijí ze zbytků křesťanské výchovy, i když o tom ani nevědí.

Předplatné činí na polovinu ročníku 30 Kčs, na celý ročník 60 Kčs. Při jeho určování jsme se snažili dosáhnout co nejnižší ceny, abychom bez zatížení umožnili odebírání Hlubiny nejen všem dosavadním odběratelům, nýbrž i dalším. Mimo to poskytujeme ještě slevu studentům, pro něž je celoroční předplatné 40 Kčs. Naši odběratelé jistě ocení tuto snahu. Ale nespokojíme se jen s tím: Jdeme za vámi s prosbou, za vámi, kteří máte víc, než mají studenti a ti, kteří by chtěli číst náš časopis a nemohou si dovolit sami si jej předplatit; již předem jejich jménem vám děkujeme za každý příspěvek.

Poněvadž jsme dosud nedostali objednané složenky, které jsme chtěli přiložit k tomuto číslu, prosíme odběratele, aby použili k zaplacení předplatného bílých složenek, pokud jim to bude možno. Číslo našeho účtu pošt. spořitelny v Praze je 83148. Složenky přiložíme k březnovému číslu.

Obsah minulého ročníku. Jak jsme slíbili v minulém čísle, přikládáme k tomuto druhému číslu obsah minulého ročníku, aby si odběratelé mohli dát celý ročník svázat.

Nové odběratele Hlubiny přijímáme od 1. čísla. Upozorněte na tuto možnost své známé.

Ada Negri:

Vyznání lásky

Já neznal říct Ti, jak miluji Tě, Bože,
v kterého věřím, Bože, jenž jsi náš Život
přítomný, i který již jsme žili, i onen,
který budeme žít potom: nade hranicemi
našich světů a kde už není míra času.

Já neznal — nic však před Tebou ztajeno není
ni z věcí mlčících v hloubkách. Všechn život,
jež žil jsem, ve mně byla láska. A já jsem si myslel,
že láska k lidem, či k dílu, či k mé vlasti
zde dole, nebo k synům, jež zrodil rod můj zdatný,
nebo květům, či luhům, či plodům, kterým slunce
podstatu dává, skýtá stravu i světlo —

To byla láska však Tvá, k Tobě, který ve všech
svých tvorech jsi zpřítomněl. A nyní,
kdy už všichni, druh po druhu, padli po mém boku,
ti, již cestou šli se mnou, a stále více
hlas této země tichne kolem, Tvář Tvoje
září mi jasem vždy větším a větším
a Tvůj sladký hlas je zpěvem slávy jásavé.

Dnes — Bože, jež miloval jsem vždycky — miluji Tě, vědom,
že miluji Tě; a nevýslovně jsem jist si,
že vše bylo spravedlnost, také moje bolest,
vše bylo dobré, také má všechna špatnost, vším že

Poznámka: Spisovatelka Ada Negri patří ne-li k největším, tedy k nejznámějším postavám v současném italském umění. Narodila se roku 1870 v Lodi u Milána. Pocházela z chudické rodiny, za velkých obětí se stala učitelkou a nakonec pro své zásluhy členkou italské Akademie. Je první ženou, jež dosáhl tohoto nejvyššího vyznamenání. Sama chudá a chtějíc pomoci chudým, stává se, zprvu dělnice a pak učitelka, vášnivou stoupenkou socialismu až do posledních důsledků ve svém myšlení, životě a náboženství. Pak se však vrací ke křesťanství, když poznává nedostatečnost své zbožňované ideologie. Ada Negri napsala asi 18 knih veršem i prosou. Tato báseň je vzata ze sbírky „Il dono — Dar“ a čte se jako předsmrtná modlitba světice Ada Negri je již mrtva.
P. Jiří Maria Veselý, O. P.

Ty pro mne byl jsi a jsi. — A to rozechvívá
celou bytost mou štěstím nad smrt větším.

Buď se mnou vždy — a zůstaň — neboť večer
padá na mou chýši, s milosrdenstvím
z hvězd a stínů noci. Abych Ti podal na prostém
talíři svůj kousek chleba a vody čisté
jako chudoby své dar. Zůstaň Ty jenom
zde blízko u mne — svého sluhy, a pak, v odmičení
všeho stvoření ať moje srdce slyší jen Tebe.

Odpověď bratří z dolů Cypriánovi

1. Bratru Cypriánovi Nemesianus, Dativus Felix a Viktor v Pánu věčně
blaho.

Vždycky mluvíš ve svých dopisech s velkým porozuměním pro okol-
nosti a dobu, milovaný Cypriáne. Jejich pozornou četbou se špatní po-
lepší a lidé dobré vůle posilní. Když totiž bez přestání odhaluješ svými
spisy nové stránky Tajemství, působíš, že my ve víře rosteme a lidé ze
světa se na viru obracejí.

Vším, co dobrého jsi uložil ve svých knihách, vypodobnil jsi nám bez-
děky sám sebe: jsi totiž nade všechny lidi obratnější ve výkladu, výmluv-
nější v řeči, moudřejší v radě, houževnatější ve snášení protivenství, vel-
korysejší v podnikání, světější v odřikavém životě, pokornější v ochotě
k službám a nevinnější v dobrých skutcích.

2. Jako dobrý a pravý učitel jsi první vyslovil při výsledku před místo-
držitelem to, co jsme potom měli říkat před úřady my, tvoji učedníci,
řídící se tebou. Jako hlaholná polnice jsi rozohňoval Boží vojíny, vyzbro-
jené Božími zbraněmi k rozhodnému utkání, a bojuje v první řadě, zabil
jsi duchovním mečem ďábla, a uvolněné šiky bratří jsi znovu semkl, kde
bylo třeba, aby se co možná všude nastrojily na Nepřítele zálohy a aby
se pak šlapali po mrtvole společného nepřitele, ležící s přeraženými šla-
chami.

Věř nám, nejmilejší, že není hodna menší než stonásobné odměny tvoje
nevinná duše, která se vůbec nezalekla prvních náporů světa, ani se ne-
zdráhala jíti do vyhnanství, ani neváhala odejíti z města, ani se neděsila
pobytu v pustinách; tím, že jsi mnohým dal názorný příklad vyznavač-
ství, sám jsi první podstoupil mučednictví. Druhé jsi povzbudil svým
příkladem k podstoupení mučednické smrti, a tak ses stal soudruh
nejen mučedníkům již odcházejícím z tohoto světa, nýbrž uzavřel jsi
nebeské přátelství i s budoucími.

3. Vzdávají ti tedy všichni s námi odsouzení největší díky před Bohem,

milovaný Cypriáne, za to, že svým psaním obcerstvuješ usouzené srdce, hojíš údy roztržené holemi, uvolňuješ nohy sevřené okovy, vyrovnáváš vlasy na hlavě dopůl stříhané, osvěcuješ temnoty žalářů, balvany rudy nám vynášíš z jam na povrch, ba přímo jako bys nám dával vonět vonné květiny a tak zaháněl ten zdejší, odporně čpějící dusivý čoud.

Ta podpora, kterou jsi poslal ty a náš milovaný Kvirinus po podjáhnu Herenniánovi a po akolytech Luciánovi, Maximovi a Amantiovi, na opatrování nutných potřeb strádajícím bratřím, je již rozdělena.

Podpírejme se navzájem svými modlitbami a prosme, jak doporučuješ, aby nám při všech našich skutcích byli nápomocni Bůh a Kristus a andělé.

Přejeme ti, pane bratře, aby ses měl stále dobře, a pamatuj na nás. Pozdravuj všechny, kdo jsou tam s tebou. Všichni našinci, kteří jsou tu s námi, milují tě a pozdravují, a nejraději by tě viděli osobně.

P. Dr S. M. Brait O. P.:

Hledejte nejprve království Boží

Je křesťanství něco opravdu širokého, tak širokého, že se jím smí nazývat všechno, co si ponechá třeba jen jednu jedinou větu, a to ještě jen zdánlivě, a to ještě dokonale vyprázdněnou? Jistě je široké, ale v docela jiném smyslu. Je tak široké, že chce všechny zachytiti a všechno obsáhnouti a opět pro něco nesmírně obsáhlého, totiž pro Boha, ale jen pro Boha a především pro něho. Tak jako je to nesmírným cílem dostati se ke všem lidem a aby tito lidé naplnili celý svůj život všech svých schopností jedině a výlučně Bohem jakožto nejvyšším, prvním a posledním cílem, tak je to zároveň cíl jediný, který chce všechno posvátnou totalitou absolutního Boha. Proto kdo nezaměří k tomuto cíli celého svého života, není křesťanem.

Dále chtěl nás Kristus učiniti dětmi Božími. Mnozí se hlásí k této větě a mluví o ní a užívají jí, ale docela jen a jen v přirozeném, přizemním bych řekl, smyslu, že totiž jsme tvory Božími, více obdařenými. Ale Kristus chtěl víc, jak ukazuje svatý Pavel, který ustavičně mluví o tom, že jsme novým stvořením, že v Duchu svatém teprve hodně a v pravdě voláme k Bohu: »Otče«, že máme odložití starý kvas, odložití starého člověka a obléci Krista, a že se máme v něj stále přetvářeti, tak aby Kristus byl naším životem, aby on žil v nás.

Kristus nás ostatně sám k tomu ustavičně volá i zvedá, když volá nás k následování sebe a když nám dává nový život, plný život, život totiž účasti na životě Otcově. Proto již nejsme dětmi hněvu, nejsme zkaženými, bídny, nýbrž, ač zůstáváme porušení první ranou, jizvami jejichž následky my všichni neseme a cítíme na sobě, přece jen v ranách Kristo-

vých a silou jeho zásluh a jeho vykoupení můžeme žítí oním novým životem, životem synovství Božího. Ale toto synovství Boží není pouze přivnutí se tvora v jakémś vděčném pocitu synovství, které hledá u něho ochrany a spočinutí, nýbrž je to synovství skutečné, třebaže odvozené od synovství Kristova, kterým nás Bůh sám povznáší k účasti na svém vlastním životě.

To je onen nadpřirozený život, abychom rozum i vůli měli naplněnou prvenstvím Božím a plností blízkosti Boží, abychom dávali Bohu ve všem prvé místo, jako on sám sebe nade všechno miluje, a abychom touto láskou, která se dokonale a naprosto přivíjí ke svému Bohu, která okouší Boha, a z této nesmírné blízkosti vroucí a účinné lásky jeho dokonaleji poznávali a mysl svou stále hlouběji hroužili do propastí Božích tajemství. Tajemný je On, tajemné musejí být o něm jeho pravdy a rozum lidský se jich nikdy nedobere a čím více bude na ně zírat soustředěným pohledem, tím více pronikne k jejich propastné hloubce.

Proto není křesťanství jen lacinou humanitou. Láska k bližnímu bude naopak tím hlubší, čím dokonaleji člověk roste s Bohem. V něm totiž pozná svou sounáležitost se všemi, pozná, jak všichni ostatní jsou také povoláni za Boží děti a odváží se pak všeho pro tyto Boží děti a vyvaruje se přepečlivě, aby neubližoval Božím dětem.

A při tom nebude takový člověk žítí podivínsky, nestane se z něho duchovní divous, který se směje veškeré kultuře i civilizaci, který pohrdá vším lidským. Ničím lidským nepohrdá, ale netopí se v tom, neztrácí se v tom, co zná, jen jako přechodné, jen jako prostředek, jako most a stupínek k Božství a k přiblížení se k němu.

Proto bude hledati nejprve království Boží. Proto jsem napsal napřed tento dosti dlouhý úvod, který je jen zopakováním toho, co tak dlouho již hlásáme. Ale jen takto pochopíme, jak naléhavé a jak oprávněně naléhavé jsou tyto požadavky Kristovy, abychom hledali nejprve království Boží. Nesmí býti našim cílem jakožto náboženských lidí získati snad duchovenstvu první místa a výsady a uznání politické a moc světskou. To musí býti daleko nás všech. Jediný cíl Božího království musí být, aby Bůh a jeho vůle zavládla v životě. A tu ovšem se rozcházíme se všemi těmi, kteří chtějí míti náboženství věci soukromou. My musíme hledati a budovati Království Boží v celém životě, a to nejenom v životě soukromém, nýbrž i v životě veřejném. Kristus, totiž jeho pravdy, jeho zásady, jeho poselství, jeho základní především myšlenky, musejí utvářeti svět, proměnit svět, naplniti svět a řídití jej. A to je naší svatou povinností křesťanů, kteří pochopí myšlenku, duchovní myšlenku Kristovu. Je naší povinností ale nastolit tuto vládu Kristovu ne násilím, ne politisováním, ne čachrováním a dohadováním, nýbrž proměnou svého vlastního osobního života. Když naplníme každý svůj život, svůj celý život Kristem a duchovním cílem a smyslem podle nadpřirozeného Kris-

tova poselství, nutně proměníme i život svého povolání, své prostředí, svůj celý stav tímto duchem.

Nadpřirozené obohacení naším povoláním za syny Boží, kteří mají žít životem duchovním, životem Božím, životem účasti a podobnosti života Božího, je nejvyšším statkem a nejvyšším cílem a smyslem našeho života. O rozvoj tohoto života se musíme starati v první řadě. Podle tohoto života, podle jeho hodnot a směrnic musíme oceňovati všechno ostatní. Křesťan nesmí propadnouti jen tomuto světu, jen starosti o pokrm a ostatní potřeby, ani ne o vyšší sice hodnoty, ale přece jen s tohoto světa. To všechno je potřebné, ale nesmíme propadnouti péči o tyto statky a potřeby. Jinak nejsme křesťany. My musíme míti stále před očima ještě vyšší cíl a ještě vyšší hodnoty. Ani věda, ani umění nesmí býti posledním a jediným a nejvyšším smyslem našeho života. I umělec, chce-li býti křesťanem, i vědec, musí zaměřovati svůj zrak výš.

Tím ale neztrácí s očí svůj cíl bezprostřední, své bezprostřední povinnosti ani potřeby. Protože má člověk toto duchovní, toto nadpřirozené uskutečniti v tomto těle, v tomto životě, na svém místě, skrze svou práci. Jeho láska k bližnímu, aby byla účinná, musí hledět pomáhat osvoboditi duši svého bližního péčí o jeho potřeby časné, a to hmotné nebo duchovní, aby i on se mohl svobodněji pozvednouti a aby mohl žíti i on důstojně svého povolání za Boží dítě. Tak zladí křesťan přirozené s nadpřirozeným, nežije dvojím životem. Není neklidný a nešťastný, nevěda, čemu má právě dát přednost. Koná všechny své povinnosti, ale koná je s nadpřirozeného hlediska. Neztrácí s očí svůj nejvyšší cíl. Tak není proň malé, nepatrné práce, jako proň není malého a nepatrného člověka. Všechno vidí spojené s vůlí Boží, vedoucí k Bohu. Není proto nikdy malomyslný, nikdy nepropadá zoufalství při svých neúspěších, protože ví, že plánům Božím nic nemůže překážet a že jestliže se nezdaří některá věc pod jedním zorným úhlem, že poslouží jistě i tento nezdar k uskutečnění ústředního a posledního plánu Božího, jímž jest, aby vše bylo naplněno účastí na jeho dobru. To se týká také mravního života a mravní sebevýchovy. Pro křesťana není cílem výchovy vytvořiti jen přirozeně dobrého člověka podle přirozené ethiky, nýbrž dítě Boží, podobné Bohu skrze příklad Kristův, připodobňováním se Kristu, našemu vzoru a Prvorozenému Synu Božímu, v němž i my jsme se stali Božími dětmi následováním jeho života. Křesťan zvládá z nitra tohoto synovství Božího, silou Ježíše Krista a mocí Boha tajemně v člověku přítomného a působícího, jízvy svého porušení své přirozenosti prvním odbojem Adamovým. Ideálem křesťanské výchovy není vychovati jen přirozeně dobrého člověka, nýbrž syna Božího, v němž by i ono přirozené bylo nadzvednuto, vyvýšeno, posvěceno, přetvořeno a naplněno nadpřirozenou bytností i životní blízkostí s Bohem.

Tak se vyhneme rozeklanosti v mravním, domácím, náboženském a

stavovském životě mezi bytostí náboženskou a mezi člověkem své rodiny a svého povolání. Křesťana musí všechno naplnití oním nadpřirozeným cílem. Od ničeho, co mu bylo svěřeno na práci, převýchově, pozvednutí a posvěcení v sobě i kolem sebe, nesmí opomíjeti, zanedbávati, ale musí vše správně rozdělití a vyvážití časné věčným, světské duchovním, tělesné duchovním. Ničím nepohrdá, nic nezanedbává, ale všemu dá své místo podle stupnice hodnot, v níž nadpřirozené a Boží má ráz cíle a nejvyššího. Jinak nejsme křesťany. To platí i těm, kteří z křesťanství berou jen několik vět o lásce, i těm, kteří nedovedou tento život, tento svět, tyto hodnoty, tyto schopnosti a tyto úkoly, které mají vůči sobě i světu a životu přijmouti, zladiti s nadpřirozeným a naplniti je jím a přetvořiti.

H. C. Graef:

Svatá Gertruda, mystik Božského Srdce.

Amor meus continuus,
Tibi languor assiduus,
Amor tuus suavissimus,
Mihi sapor gratissimus.

Náš Pán k sv. Gertrudě.

Moderní pobožnost k Božskému Srdci je těsně spojena se jménem svaté Markéty Marie a lidových pobožností, jako je pobožnost devíti pátků a svaté hodinky, a její počátky nejsou příliš dobře známy. Nevznikla však v Paray-le-Monial, nýbrž ve střediscích středověkého kontemplativního života, zejména v benediktinských, cisterckých a kartuziánských kláštelech. Snad nejvýraznějším jejím představitelem je svatá Gertruda, proslulý mystik z Helfty.

O jejím vnějším životě je málo známo; to nepřekvapuje, protože vstoupila do svého kláštera ve věku pěti let a už jej nikdy neopustila. Dlouho se mysliło, že byla jeho abatyší, a většina obrazů ji dosud tak zobrazuje. Podle moderních vědců však byl tento názor založen na mylném ztotožnění svaté Gertrudy s její jmenovkyní, Gertrudou z Hackebornu, jež řídila klášter za života světice. Je dokonce nejisto, zdali byla benediktinkou nebo cisterciačkou. Hlavním pramenem našich vědomostí o ní jsou její Zjevení, psaná latinsky, jež zůstala dlouho po její smrti neznáma. Zdá se však, že jeden rukopis byl v majetku Mistra Eckharta, a dominikáni první hájili její nauku a přeložili 1505 její díla. K nim se družili kartuziáni, zejména Justus Lanspergius, který se stal jedním z jejích nejjednodušších žáků, přiváben jejím kultem Božského Srdce.

Z pěti knih jejího spisu, latinsky zvaného *Legatus Divinae Pietatis*, pochází od ní jen druhá kniha; ostatní byly sestaveny jednou

z jejich jeptišek podle jejich poznámek. Z tohoto spisu víme, že její mládí od pátého do pětadvacátého roku bylo věnováno hlavně získávání vědomostí. Byla neobyčejně inteligentní, znala dobře latinsky a zajímala se zejména o svobodná umění. Ale jednou v adventě (patrně roku 1280) začal být její dotud klidný život rušen zvláštním neklidem a nevysvětlitelným pocitem vnitřní prázdnoty. Tento stav trval až do pondělí před svátkem Očišťování Panny Marie, kdy se jí zjevil Náš Pán, když stála v dormitoriu po kompletáři, a vložil svou ruku do jejích, řka: »Zachráním a vysvobodím tě, neboj se ničeho. S mými nepřáteli jsi lízala prach a hledala med v trní. Vrať se, já tě přijmu a opojím tě proudy své božské radosti.« Od té chvíle zanechala svých dosavadních zájmů a oddala se úplně modlitbě a studiu Pisma a Otců, zejména svatého Augustina, svatého Rehoře Velikého, svatého Bernarda a Hugona a S. Victore, a dostalo se jí daru poučovati jiné o tajemstvích víry. Zároveň se stal její vnitřní život řetězem nejvyšších duchovních zkušeností, soustředěných na Lidství Páně, a tím se stala mystikem Vtělení a Božského Srdce par excellence. Od té doby žila ve světě Božské lásky, v němž nejmenší úkon vyzařuje lásku Božského Srdce a radosti i utrpení pozemského života jsou přetvářeny a zúrodnovány působením milosti.

Životodárný pramen tohoto nadpřirozeného světa, Srdce Ježíšovo, se jí zjevuje v bohatých obrazech. Je to pokladnice, v níž jsou uzavřena všechna bohatství, lyra rozeznívaná Duchem svatým, zlatá kadidelnice, z níž stoupají sladké vůně, nebo lampa zavěšená mezi nebem a zemí. Jako svatě Markétě Marii i jí se dostalo na svátek svatého Jana velikého zjevení. Toho dne se jí při matutinu zjeví apoštol a zve ji, aby šla s ním spočinout na Prsou Páně. Pak ji odvede s sebou, přivede ji k Ježíši a postaví ji po jeho pravici, zatím co sám se staví na levici. To činí, jak jí vysvětluje, aby mohla lépe čerpatí útěchu, tryskající z Božského Srdce, neboť právě pravý bok byl proboden kopím. Když ji pak tlukot Božského Srdce naplňuje nevýslovnou radostí, táže se svatého Jana, proč o tom nic nenapsal ve svém evangeliu, a on odpovídá: »Mým posláním bylo poučovati Církev v jejích nejranějších dobách o tajemstvích Nestvořeného Slova, pokud mohou býti pochopena. Nemluvil jsem však o slastech Božského Srdce dříve než v těchto pozdějších dobách, aby svět, který ochladl, mohl být znovu rozehrát poznáním těchto tajemství.«

Mezi zjevením Božského Srdce, jehož se dostalo sv. Gertrudě, a mezi velikými viděními svatě Markéty Marie je nápadný rozdíl. V životě moderní světice je Božské Srdce téměř vždycky viděno v utrpení, opovrhováno lidmi, žádající si lásky a zadostučinění. Jsme ve světě velikého odpadu, jenž začal v šestnáctém století a trvá dosud, dodává celému našemu křesťanskému životu jakoby ducha mučednictví, který si ostře uvědomuje zlé síly kolem nás. Svatá Gertruda ovšem také hlásá nutnost utrpení a zadostučinění, ale je to zadostučinění za hříšníky uvnitř jediné

Církve, v Evropě, v níž křesťanství a civilisace jsou dosud slova souznačná. Božské Srdce se tu zjevuje v zářící slávě, milující a milované, a mystik odpovídá radostně, zpívaje »píseň na nástroji tvého Božského Srdce silou Ducha útěchy«. Celý duchovní život svaté Gertrudy, ovládaný jejím těsným spojením s Božským Srdcem, dýchá neobyčejným štěstím. Neboť Božské Srdce je jí jakoby domovem, kam je volána Hlasem svého Nebeského Milence: Veni, mea, ad me! Intra, meum, in me! Tak ji často přijímá při kontemplaci do svého srdce a toto důvěrné spojení dává vznik rozkošné důvěrnosti mezi Tvůrcem a jedním z jeho nejmilějších tvorů. Právě tato důvěrnost snad někdy pohoršuje moderního čtenáře — jako když svěťice klade našemu Pánu všemožné otázky, požadující podrobné vysvětlení jeho úkonů. Jsme tak tuze dospělí, že jsme téměř zapomněli, že modlitba, již nás Pán naučil, znamená, že máme opravdu k němu přicházet jako děti k otci, ačkoli nám dal tak nepochybně na srozuměnou, že je to jediný způsob jemu přijatelný. Svátá Gertruda se tak k němu chovala, a příklad této ženy, jež byla tak inteligentní a učená, by měl přispět k odstranění předsudku, jako by dětská mysl, již si žádá Pán, byla neslučitelná s velikým rozumovým nadáním, což je, mimochodem, spojení, jež není neznámo u největších Učitelů Církve.

Tato dětská důvěra v Boží otcovskou dobrotu proniká celý Gertrudin život a projevuje se zejména v jejím poměru k Nejsvětější svátosti, k níž lidé přistupovali tak mnohem řidčeji než za našich dob. Zdá se, že úcta k Božskému Srdci zahrnuje nutně touhu po častém přijímání, jehož byla svěťice horlivou zastánkyní. Když je plna úzkosti pro svou nehodnost, náš Pán sám utiňuje její obavy: »Kdo přijímá z čisté touhy po mé oslavě, nepřijímá nikdy neuctivě.« A o jedné z jejích sester, jež se z bázně vzdalovala přijímání, řekl: »Co mohu pro ni učinit já, když ona si sama tak zakryla oči závojem své nehodnosti, že není schopna užít něhu mého otcovského srdce?«

Avšak tato něha, kterou svěťice velebí, je daleka slabosti. Důvěrný vztah mezi Božským Srdcem a mystikem je založen na dokonalé shodě jeho vůle s vůlí Boží a na jeho hluboké pokoře. »Když se pokořila při vzpomínce na své chyby, náš Pán na ni vyhlí ze svého Svatého srdce všechnu ctnost a krásu svých božských dokonalostí.« Projevuje nelibost, když na něm chce, aby jí vrátil zdraví, aby mohla opět zachovávat řeholi, neboť na ní chce, aby zachovávala dokonalejší způsob naprostého oddání Božské Prozřetelnosti. Zde se už dotýká námětu, jež o tři století později tak bohatě rozvíjí svatý Jan od Kříže: »Vím,« říká jí Pán, »že poskytnu-li ti, čeho si žádáš, a dovolím ti účastnit se obřadů, budu musít jít za tebou na místo, které se líbí tobě; kdežto odmítnu-li a ty se s tím spokojíš, půjdeš za mnou na místo, jemuž dávám já přednost. Jsem spokojenější s tvými dobrými úmysly ve stavu utrpení než se sladkostí tvé zbožnosti, jež uspokojuje tebe.«

Tak si uvědomuje svatá Gertruda při všech radostech své kontemplace základní pravdu mystického života, že zřeknutí vlastní vůle, nechť jsou její úmysly sebe zbožnější, je základní podmínkou spojení s Bohem. Když se ptá Pána, proč tak často zbavuje duše duchovní radosti o svátcích nebo v okamžiku přijímání, odpovídá, že má raději dobrý úmysl a pokoru než smyslovou zbožnost, a připomíná jí, že »utrpení tělesná i duševní jsou důkazem duchovního zasnoubení Boha s duší«. Přes všechny mimořádné milosti, jimiž je zahrnuta, je často zaplavena smutkem a nikdy neustává oplakávat nesmírnost svých chyb. Mnohým křesťanům je jednou z největších záhad, jak mohou svatí uprostřed všech milostí jim dávaných zachovávat tak opravdovou pokoru, již nemohou dosáhnout lidé, kteří by jí potřebovali mnohem naléhavěji. To je jeden z paradoxů duchovního života, ale svatá Gertruda nám k němu dává klíč, když připomíná slova našeho Pána: »Mé milosti jsou obyčejné k tomu, aby tě pokofily, protože máš za to, že jich nejsi hodna.« Něco podobného nalezneme i v přirozené oblasti. Když se muž a žena opravdu milují, domnívají se oba, že druhý je mnohem dokonalejší, a čím více projevů lásky se jim dostává od druhého, tím méně se mají za hodny, aby se jim jich dostalo. A je-li tomu tak v oblasti čistě lidské, tím spíše je tomu tak v lásce tvora ke Stvořiteli, kdyžť mezi oběma je nekonečná propast, jež může být překlenuta jen nevýslovnou blahovůlí Milovaného. Tak roste v mystickém životě, který je vrcholem života lásky, s láskou zároveň i pokora, neboť bez ní není pravé lásky, a veliký chvalozpěv svatého Pavla o lásce je zároveň nejkrásnější hymnou na pokoru.

Tato pokora, daná Gertrudě, aby ji chránila před lidskou křehkostí, ji uschopňuje k přijetí všech vzácných milostí, jež prýští z Božského Srdce. Vidění a zjevení následují ráz naráz, Kristus, Panna Maria a svatí s ní rozmlouvají důvěrně jako se sestrou; zdá se, jako by žila neustále v Boží přítomnosti. Toto důvěrné spojení s nadpřirozeným světem jí dává podivuhodnou moudrost, k níž se obracejí o radu lidé všech stavů. Její naučení pro život, roztroušená v jejích spisech, ukazují, že měla ve vynikajícím stupni ctnost opatrnosti a dar rady. Když je na pochybách, zdali některá zjevení pocházejí od Boha, je jí dáno toto pravidlo pro rozeznávání duchů: »Každý, kdo ví ve svém srdci, že jeho vůle je tak sjednocena s mou vůlí, že se od ní nikdy neuchýlí, ať se mu vede dobře nebo špatně, a kdo jedná a trpí ve všem jen pro mou slávu, může být ujištěn, že naučení, jichž se mu dostane v nitru ode mne, jsou prospěšná jiným a neodporují Písmu.«

V jejím životě není napětí ani neslučitelnosti mezi nebeským světem a jejím pozemským okolím; zdá se naopak, že jedno proniká druhým a bohatá brokáťová roucha i drahokamy jejích vidění a alegorií se hodí k této klášterní mystice stejně dokonale jako k něžným Pannám a světicím Fra Angelica. Přirozené a nadpřirozené je spojeno v harmonický

celek v duši této benediktinky, jíž řekl Pán, že užívá smyslových věcí, aby lidem učinil pochopitelnými nadsmyslová tajemství, »pročež nikdo nemá si méně vážit duchovních věcí proto, že jsou skryty pod smyslovými obrazy«.

Odporuje tato nauka svatému Janu od Kříže, který neustále varuje začátečníky, aby nedůvěřovali viděním a hlasům? Veliký Učitel mystiky věděl dobře, že tyto zkušenosti mají své oprávněné místo v kontemplativním životě a jsou pramenem nebezpečí jen tehdy, když jsou požadovány samy pro sebe, pro uspokojení pýchy a z »duchovního obžerství«, nikoli tehdy, když jsou pokorně přijímány jako známky nezasloužené božské přízně a jako prostředky poučení, používané ve službách lásky a podrobované autoritě. Neboť ačkoli jediné milosti, jichž si můžeme přát sami pro sebe, jsou »gratie gratum facientes«, bylo by vskutku nevděčné zmenšovat význam »milostí darem daných«, jež jsou dávány svatým, aby sílily naši víru a rozplameňovaly naši lásku. I ony vycházejí, jako všechny milosti, z nevyčerpatelného pramene milosti, Božského Srdce, jež ukázal náš Pán svatě Gertrudě pod obrazem hořící lampy: »Hle, ukazují očím tvé duše své milující Srdce, úd Nejsvětější Trojice, aby v tobě dokonalo všechno dobré, jež sama nemůžeš naplniti.«

Z revue „The Life of the Spirit“ přel. T. Vodička.

P. Dr Reg. Dacík O. P.:

Prostota v myšlení a jednání

S pokorou souvisí celá řada zdánlivě nepatrných ctností, jako skromnost, upřímnost, čistota úmyslu a mnohé jiné. Mohli bychom je všechny soustředit v pojmu prostoty v myšlení a jednání. Člověk je tvor složitý. Jednoduchost, prostota je opakem složitosti a dvojakosti. Složitost s hlediska fyzického a metafyzického přechází obyčejně i na pole mravní. A o tu nám jde. Člověk nemůže přestat být tvorem složitým, ale jeho život, jeho jednání může dosáhnout značného stupně prostoty, kterou napodobuje prostota Boží. A tato prostota řádu morálního je předmětem výchovy, cviku, askese. Na tu myslel Kristus, když přikazoval apoštolům: »Buďte prostí jako holubice.« (Mt. X. 16.)

Málokterá ctnost je tak špatně chápána a proto tolik pohrdána jako prostota. Jen s úsměvem se často mluví o ní, a není málo těch, kdo brousí si o ni svůj vtíp. To však nemůže budit náš údiv, když si uvědomíme, že svět nikdy nemůže chápat, co není jeho, a že mezi myšlením světa a myšlením dětí Božích je zásadní rozpor. V tom smyslu psal už sv. Pavel velmi kategoricky: »Moudrost tohoto světa je pošetilostí u Boha« (I. Kor. III. 19). Úsměv, pohrdání, jehož se mnohdy dostává prostotě,

není výplodem teprve dnešního století, které svou složitostí chce popírat krásu prostoty. Slova svatého Rehoře v tomto ohledu se nám zdají, jako by byla psána dnes: »Prostota spravedlivého,« praví tento výborný znatel duší zasvěcených Bohu i ďáblu, »bývá předmětem výsměchu, protože moudří tohoto světa se domnívají, že ctnost čistoty je pošetilst — vše totiž, co se děje nevinně, pokládají za pošetilé, a cokoliv odpovídá pravdě, zní tělesné moudrosti zpozdlle. Co se totiž zdá světu pošetilejšího než ukázat slovy své smýšlení, nic při tom nepředstírat chytráckou lstivostí, nic nenalhávat vnějším zdáním, ukázat svůj názor otevřenými slovy, milovat pravdu, vyhýbat se lži a pokládat zahanbení pro pravdu za zisk?«

Řekněme si nejdříve, že je dvojí prostota: vrozená a získaná. První je otázkou přirozenosti a osobního charakteru jednotlivce, druhá předpokládá dlouhý cvik, jako každá získaná ctnost. Vrozená prostota nemusí být vždy ctností, někdy je dokonce známkou určité duševní slabosti. Má-li být vrozená prostota ctností, musí být vedena opatrností, tedy rozumem. Proto Kristus spojil tyto dvě ctnosti, když chtěl, aby apoštolé byli prostí jako holubice, ale zároveň opatrní jako hadové. Opatrnost bez prostoty se stává snadno vychytralostí, prostota bez opatrnosti zachází na pole duševní slabosti a hlouposti. Nechat se druhým všestranně klamat, nevidět zlo tam, kde skutečně je, stát se předmětem spekulace lidí vychytralých, není ještě ctností. To je spíše známkou slabosti a slabost není ctnost. Takovou bývá mnohdy prostota vrozená. O tu nám však nejde v pojednání o ctnostech, leda potud, pokud může být vychována, jestliže se dá vésti rozumem.

Prostota jako ctnost není věc snadná a jen zřídka se s ní setkáme. Myšlení a jednání prosté je přirozené, nezátizené různými postranními úmysly. Prostota v myšlení bez touhy zdát se něčím jiným, než člověk ve skutečnosti je, prostota v řeči bez umělkované afektovanosti, prostota v oblékání, ve vystupování, v každém pohybu bez upozorňování na sebe, to vše jsou zdánlivě zcela nepatrné maličkosti, ale jejich dosah v duchovním životě není malý. Člověk, jemuž chybí prostota, je příliš složitý a jeho složitost je totožná s obojakostí a farizejstvím. Touha zdát se lepším bývá uskutečňována slovy a skutky, které řadíme do třídy hříchů proti pokoře. Člověk, jemuž chybí prostota, je nepřirozený, protože na sebe lepí cosi, co mu nepatří, co nesouvisí s jeho osobou. Je proto zároveň nepravdivý, protože prostota je žitá pravdivost, tak jako obojakost je žitá lež.

Prostota souvisí velmi těsně se skromností, kterou předkládá. Skromnost je ctnost, která se sice zabývá hlavně zevnějškem člověka, ale vychází z vnitřního přesvědčení o jeho vlastní hodnotě, které má od pokory. Jen ten bude schopen skromnosti v zevnějšku, kdo bude uvnitř ukázněný. Moudrý Sirach měl bezpochyby na mysli tuto souhru vnějšku s nitrem, když psal: »Po vzezření poznati lze muže a z výrazu tváře poznati lze

rozumného! Oděv těla a smích zubů a chod člověka vypravují o něm.« (XIX. 26.) Člověk prostý bude také skromný, a to v pohledu, ve slově, v pohybu, zkrátka v celém svém vnějším chování, které vyjadřuje jeho nitro. Ostatně i Kristus řekl, že bude-li naše oko prosté, bude jasné celé tělo. (Mt. VI. 22.) Okem probleskuje duše. Bude-li ta prostá bez lstivosti a dvojakosti, bude i oko zářit prostotou a nejen oko, nýbrž celý zevněžek člověka.

Stejně jako souvisí prostota se skromností, souvisí také s upřímností a s čistým úmyslem. Prostota je vždy upřímná a upřímnost je prostá.

Neupřímnost je vlastnost, která vzbuzuje zcela právem odpor i u lidí tohoto světa, ano i u těch, kteří v ní sami vězí až po krk a vidí ji pouze na druhém. Je sice pravda, že nelze mít vždy v ústech vše, co má člověk v srdci, protože je třeba uvažovat všechny okolnosti, které snad mohou nutit k určité rezervovanosti; nic však nemá být v ústech, co by nebylo zároveň v srdci. Je vždy lepší mlčet, nelze-li mluvit upřímně, než mluvit neupřímně. Mlčením se jen stěží hřeší; neupřímnost však působí zmenšení důvěry a tam, kde vzniká nedůvěra, nastává mezi lidmi chlad a vzájemné odcizení.

Ovšem vážné důvody ospravedlňují použití různých zámlk v řeči zatajení jistých okolností, které odvedou od věci, od které mají odvésti. Veřejný zájem, opravdová nutnost, dobro druhého jsou důvody, které dovolují použití těchto prostředků k dosažení dobrého cíle. Není však pochyby, že takovéto jednání, zvláště když je časté, nevede nijak k prohloubení ctnosti prostoty a čistoty úmyslu. Mimo to člověk, který si navykne používat různých zámlk a dvojakosti v řeči, pozbývá důvěry, protože jeho řeč není dosti upřímná. I když přímo nelze, každý cítí velmi snadno, že mluví jinak, než smýšlí.

Není věru snadno být prostým, když člověk tak málo touží jevit se opravdu tím, čím ve skutečnosti je. Nikdo nemyslí na to, aby byl, nýbrž aby se zdál. Jak často lže slovo, stisk ruky, ano i úsměv, který byl dán člověku k tomu, aby byl znamením dobrého poměru k tomu, jemuž platí. Těžké je být prostým, zvláště tehdy, když musí člověk proplouvat mezi proudy, které by jej tak rády smetly, zvláště kdyby se ukázal tak prostý, jaký je. A přece je třeba usilovat o tuto ctnost zdánlivě nepatrnou, ve skutečnosti však velmi důležitou v duchovním životě. Nebude-li kdo dosti prostý a upřímný sám v sobě a vůči druhým, nevím, zda bude dosti prostý a upřímný vůči Bohu. A nedostatek upřímnosti vůči Bohu by byl čímsi velmi žalostným.

Těžké je být prostým, zvláště když člověk nemá od přirozenosti sklon k této ctnosti. Není však nemožné se stát prostým. Je třeba cviku jako u každé jiné ctnosti. Ne násilí, protože touto cestou by se člověk mohl stát jen směšným. Prostota musí být přirozená, ne násilná, ne umělkovaná, protože násilné a umělkované je opak přirozeného. Výchova k pros-

toté je zdlouhavá, pozvolná a nejlepší učebnicí je tu evangelium. Podle něho se člověk naučí nejdříve odstraňovat ze svého myšlení všechnu obojakost, zlomyslnost, podezřívání. Pak zbaví duši veškeré touhy něčím se zdát a stavět vzdušné zámky pro svou vlastní vznešenost. Bude-li prosté myšlení, bude prostá i řeč. Bez afektovanosti, bez úskoků, čistá, jako je čistý pramen, z něhož vychází. A člověku, jehož nitro bude proniknuto prostotou, bude odporná každá nepřirozenost ve vnějšku. Bude se šatit prostě a skromně, nebude vyhledávat přepychu v šatu a vybranosti v jídle, jeho vystupování bude opravdu milé, protože bude přirozené. A celý vnějšek tak příjemný bude odpovídat uspořádanému nitru.

Prostota je ctnost velmi jemná a výchova k ní předpokládá mnoho taktu. Znovu opakují, že každé násilí může jen uškodit tím, že jí vezme nejkrásnější lesk, kterým je přirozenost, neučiní-li vůbec člověka směšným. Je totiž jistá forma prostoty, která je výtažkem dvojakosti. I prostotu možno hrát a hraním prostoty klamat sebe i jiné. Prostými se nesmíme zdát, nýbrž prostými musíme být: nejdříve uvnitř, přetvoření zásadami evangelia, pak i zevně. Prostota přejde v naši přirozenost, takže budeme prostými jak v myšlení, tak v jednání, aniž budeme na to myslet a po tom toužit. Nebudeme se prostými zdát, nýbrž prostými budeme.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

(Dva listy svatého Pavla Thesalonickým)

Thesalonika a Pavlův apoštolát v Soluni

Thesalonika byla prvním evropským velkoměstem, kde stanul Pavel se svými průvodci při druhé apoštolské cestě. Pavel vystihl význam města pro rozšíření křesťanství a ihned mu bylo jasno, že zakotví-li zde jednou evangelium, rozšíří se odtud po celém pobřeží Středozemního moře. Skutečně již za rok mohl napsati z Korintu do Soluně: »Ano, od vás se rozšířilo slovo Páně a nejen po Makedonii a Achaji, nýbrž i po všech městech se roznesla zpráva o vaší víře v Boha.« (1. Thes. 1, 8.)

V místech dnešní Soluně bývalo ve starověku město Thermaj (Teplice), nejspíše nějaké lázeňské město. Asi roku 315 př. Kr. založil zde nové sídelní město makedonský král Kassandr a na počest své manželky Thesaloniky, dcery to Filipa II., nazval město Thesaloniké. Během doby se první slabika ztratila a město bylo nazváno Saloniké, slovanské Soluň.

Když byla roku 168 př. Kr. Makedonie podrobena římskému imperiu a rozdělena ve čtyři kraje, stala se Thesalonika hlavním městem jednoho

z těchto krajů a později hlavním městem celé Makedonie. Za druhé občanské války se Thesaloničtí přidali na stranu vítězů Oktavia a Antonia, a městu se dostalo jakési samostatnosti.¹ V době Pavlově bylo město spravováno radními, jež sv. Lukáš přesně označuje technickým termínem politarkai (Sk. ap. 17, 6).

Sem tedy asi roku 51 přišel z Filip apoštol Pavel se svým průvodcem Silou a snad i Timotheem. Malá skupinka přijala pohostinství u jakéhosi Jásona. Pavel i zde, jako v Korintě, Efesu a jinde, nechtěje býti na obtíž církevní obci, pracoval za dne i v noci, aby zajistil sobě a spolupracovníkům chléb. Věrný zásadě hlásat evangelium nejprve svým spolurodákům, po tři soboty kázal v synagoze zvěst o Ježíši Nazaretském. Když však poznal, že jeho námaha jest marná a srdce posluchačů nepřístupná, obrátil se k pohanům. Jací byli tito, můžeme si učiniti představu z 1. listu k Thesal. (4, 1—12), kde se Pavel dotýká jejich mravního charakteru a varuje před nimi nově obrácené křesťany. Výstižně je charakterisuje J. Holzner: »Nepoctiví v obchodě, vždy pohotoví klamati, zvědaví a zahálčiví na ulicích, v sloupových síních a hippodromech se potulující, spíše o cizí než o své záležitosti se starající, raději cizími podporováni než ze své práce žijící, v manželství nestálí, plní smyslných náruživostí...« (Str. 232.)

A přece mezi těmito pohany nalezl apoštol více porozumění a otevřenější srdce než u vlastních. Bůh provázel jeho práci mimořádnými zjevy a mnozí z pohanů uvěřili Pavlovu slovu. Nová Církev nezůstala pozadu za ostatními církvemi, takže apoštol může později thesalonické křesťany nazvatí vzorem pro celou Makedonii a Řecko.

Tyto úspěchy pobouřily proti Pavlovi Židy a co se stalo kdysi v Antiiochii Pisidské nebo v Ikoniu, opakovalo se i v Thesalonice. Židé pošťvali proti misionářům ulici. Nebylo příliš těžké přivést lid k domu Jásonovu a žádat vydání apoštolů. Pavel a Silas nebyli právě přítomni v domě Jásonově. »Nenalezše jich však, vlekli Jásona a některé bratry k představeným města, křičíce: Ti, kteří pobuřují svět, přišli také sem, a Jáson je přijal, a ti všichni jednají proti ustanovením císařovým, pravíce, že králem jest jiný, a to Ježíš.« (Sk. ap. 17, 6—7.) V městě, kde sídlil představitel Říma, to byla obžaloba zrádná a účinná. Ale protože praví vinníci nebyli přítomni, Jáson a ostatní bratři museli dáti rukojmí a pak teprve byli propuštěni na svobodu. Neztrácejíce času, ještě v noci opustili Pavel a Silas Thesaloniku směrem k Beree, vzdálené asi 80 km na jihozápad od Soluně. Než i odtud musel Pavel uprchnout před záštim soluňských Židů.

Když se totiž dověděli o jeho úspěších, přišli až ze Soluně, aby překazili jeho dílo. Podrobností neznáme, ale byla to pravděpodobně zase kampaň lží, před lidem obžaloba z bezbožnosti, u představených města výtky

¹ Plinius je označuje jako »liberae conditionis« (Hist. nat. IV, 17). Byly též nalezeny mince s nápisem Thessalonikeon eleutheria [s].

porušení majestátu, jež způsobila vyhnání apoštola národů. Pavel odchází do Athén, odkud posílá Timothea do Thesaloniky, aby mu přinesl nějaké zprávy o této milované církvi. Znovu se setkal s Timotheem až v Korintě.

Příležitost k napsání listů

Pavel již s dychtivostí čekal na zprávy ze Soluně a Timothej potěšil jeho srdce. Mohl vydati o věřících nejlepší svědectví. Jejich víra jest neochvějná. V pronásledování jsou vytrvalí a jejich příklad mohutně působí na pohany v celé Makedonii. Nevěří pomluvám, jež nepřátelé zlovolně rozšiřují o Pavlovi, jako by jeho nauka byla pouze lidskou (1, 5), jeho kázání nekalé a lstné (2, 3) a bylo zástěrou hrubé zířnosti (2, 5). Pavlův život v Thesalonice je přesvědčil o opaku.

Však obraz soluňské církve nebyl také beze stínů. Věřící museli po odchodu Pavlově vytrpěti mnohé příkoří a pronásledování pro víru v Ježíše Krista. V těchto chvílích vzpomínali na Pavlova slova o konci světa, o parusii (příchodu Kristově) a pod dojmem jeho prorockých řečí o posledním soudu se ve svém trápení domnívali, že nadchází hodina naplnění Pavlova proroctví. Těšili se, že Pán se již brzy objeví v plné slávě, odmění je za věrnost a učiní konec jejich utrpení. Do těchto eschatologických představ se tak vžili, že někteří z nich se začali oddávat nečinnosti a stávali se přítěží pro své okolí. Někteří dokonce špatně pochopili Pavlovo kázání a nebyli daleko od bludů. Domnívali se totiž, že těm z bratří, kteří již dříve zemřeli, před příchodem Páně, se dostane odměny teprve později než těm, kteří se dočkají parusie. Nad tímto domnělým neštěstím zesnulých se velmi rmoutili.

Zde bylo nutno zasáhnouti a věřícím v Soluni učiniti jasno v eschatologických otázkách. To byl hlavní důvod, jenž přiměl sv. Pavla k napsání prvního listu do Soluně. Epištola jednak těší věřící v Thesalonice, jednak opravuje jejich mylné představy o posledních věcech lidí a světa: Kdy přijde Pán, nevíme. Jisto je, že přijde jako zloděj v noci (5, 2) a proto je nutno, aby každý byl na příchod Soudcův vždy připraven. O ty pak, kteří zesnuli již dříve, nechť nemají žádných obav, neboť se jim dostane odměny současně s těmi, kteří se dožijí příchodu Páně.

První list k Thesalonickým byl napsán v Korintě, pravděpodobně r. 52.

Pavel ve svém prvním listě odpověděl hlavně na dvě otázky Thesalonických: Jaký bude při parusii osud těch, kteří zemřeli ještě před příchodem Páně a jaký těch, kteří se tohoto příchodu dožijí. Apoštola slova sice Thesalonické uklidnila, ale v církevní obci vznikly pochybnosti nové, a to ještě nebezpečnější, protože jejich rozšiřovatelé se opírali přímo o Pavlův list. V obci se rozšířila zpráva, že den parusie je již přede dveřmi. Roztrušovači pověstí a zahálčivci, jimž pokorná žebrota byla milejší, než vydělávání chleba a plnění denních povinností, obchá-

zeli, tvářice se eschatologicky vážně, objevovali všade znamení, jaká se jim líbilo vidět, a říkali: »Den Páně již nastává.« Počínali si prostě jako lidé, jejichž dny jsou sečteny, odvolávali se na domnělé zjevení jakéhos proroka při bohoslužbě, na slova připisovaná Pavlovi, nebo na jistý jeho (falesný) list. Snad apokalyptické zvolání »Maranatha« pojímali ne jako přání, ale jako zvěstování. Nějací bratři donesli o tom zprávu do Korinta. Bylo tedy třeba druhého listu.² Bylo to za několik měsíců po prvním epištole, asi ještě téhož roku (52), kdy v Korintě napsal sv. Pavel nový list do Soluně, v němž důrazně vyvrátil blud o brzkém příchodu Kristově.

Obsah listů

1. list Thesalonickým

V úvodě k prvnímu listu děkuje apoštol za povolání Thesalonických k pravé víře (1, 1—5) a vyjadřuje radost nad křesťanským životem Solunských. (1, 6—10).

I. Osobní vztah Pavlův k církevní obci (2, 1—3, 13.)

Apoštol připomíná věřícím, kterak po bolestném neúspěchu ve Filipách přišel do Soluně a tam nezištně a s čistými úmysly hlásal evangelium (2, 1—12), jemuž oni tak ochotně otevřeli svá srdce (2, 13—16). Vída je nyní opuštěné, zatoužil po opětém osobním spojení s nimi (2, 17—20), ale protože to zatím nemůže uskutečnit, poslal k nim Timotheje, aby je v jejich utrpení posílil a potěšil (3, 1—5). Když mu týž přinesl z Thesaloniky dobré zprávy, děkuje za ně s vděčným srdcem Bohu a přeje jim nové posily od Pána na cestě křesťanské dokonalosti (3, 6—13).

II. Thesaloničtí, jejich úkoly útěcha a odměna (4, 1—5, 11.)

Úkolem věřících jest vnitřní posvěcení, vystříhání se zlého a konání dobrého (4, 1—12). Jejich útěchou nechť je vědomí, že zemřelí vstanou z mrtvých a na věky budou mít účast na Kristově slávě (4, 13—18). Protože den příchodu Páně je neznámý a může přijíti znenadání, je nutná neustálá bdělost, která bude odměněna věčným spojením s Kristem (5, 1—11).

Závěrečnými napomenutími (5, 12—24), pozdravy a rozkazem, aby list byl přečten všem bratřím (5, 25—28), je list uzavřen.

2. list Thesalonickým

V Úvodě listu uznává apoštol opět vděčně víru, naději a vytrvalost Thesalonických, kterou si dovedli uchovati v pronásledování (1, 3—5). Dostane se jim za to odměny při příchodu Páně (1, 6—12).

² J. Holzner str. 311.

I. Církevní obec a očekávání parusie (2, 1—17.)

Den parusie není ještě tak blízko, jak se Thesaloníčtí domnívají. Znamky, které budou tento den provázeti (2, 1—12). Zatím nechť jim je útěchou povolání ke spáse a vytrvalost v pravé víře (2, 13—17).

II. Církevní obec a její úkoly (3, 1—16.)

Pavel prosí o podporu v modlitbách, aby mohl vykonati své apoštolské dílo (3, 1—15), požaduje od věřících, s poukazem na svůj vlastní příklad, řádný a činorodý křesťanský život (3, 6—16).

Závěr obsahuje přání pokoje a pozdrav, připojený vlastní rukou Pavlovou (3, 17—18).

Dominik Pecka:

O filosofické antropologii

Filosofická anthropologie usiluje o celostní a úhrnné poznání člověka jakožto bytosti duchové i tělesné, individuální i sociální, pomíjející i nesmrtelné. Obraz člověka, jak jej podávají vědečtí specialisté, je zpravidla kusý a perspektivní. Jinak vidí člověka chemik, jinak anatom, jinak fyziolog, jinak psycholog, jinak sociolog. Poznání specialisty jest jen částkové: kdo zná jen část, nemůže tvrdit, že zná celek.

Cesta k poznání člověka nevede, jak již Kant zdůraznil, ani metafysikou, ani přírodopisným kabinetem. Ne metafysikou, poněvadž v pojmu člověka chceme teprve dospět; ne přírodopisným kabinetem, poněvadž vyšší nemůže býti vysvětlováno z nižšího: jako nemůžeme bytnost rostliny vysvětlovat pomocí mineralogie nebo bytnost zvířete pomocí botaniky, tak nemůžeme bytnost člověka vysvětlovat pomocí zoologie.

Současné filosofické nauky o člověku kolísají mezi pojetím idealistickým a materialistickým. Idealisté vidí v člověku především ducha, kdežto jeho stránku tělesnou pokládají za něco vedlejšího a případkového. To pojetí má základ v Platonovi a objevuje se i v moderní filosofii, zejména v idealismu Heglově, kde je člověk již redukován na pouhou ideu. Materialisté hledí na člověka »zdola«. Hmotná stránka člověka jest jim »původní«, »vlastní« a duch jest jim jen průvodním zjevem dějství hmotného. Nazírají na člověka jako na pouhého živočicha, lišícího se od jiných živočichů ne podstatou, nýbrž jen stupněm vývoje. Umění, kultura, náboženství jsou jim jen biologicky nutnou nadstavbou vitálních funkcí; a ať už se za nejdůležitější a nejprvotnější pokládá pud potravní (Marx), nebo pud sexuální (Freud), nebo pud po uplatnění (Adler), vždy se duch vykládá jako pouhá odvozenina dění hmotného.

Zvláštní je, že i ti, kdo uvědoměle bojují proti materialistickému pojetí člověka, sami upadají do prohlubně jakéhosi naturalismu nebo aspoň seminaturalismu. V knize *Der Geist als Widersacher der Seele* (1. a 2. sv., Leipzig 1929, 3. sv. Leipzig 1932) zdůrazňuje Ludwig Klages, že duch je samostatná potence v člověku. Mezi člověkem a zvířetem je rozdíl nejen stupňový, nýbrž i podstatný. Duch je podle jeho názoru totéž, co intelekt. Chápe jej jako sílu »usmrcující« život. (*Der Mensch und das Leben*. E. Diederich, Jena 1937.) Duch je odpůrce duše, to jest života. Duše se musí bránit duchu, a to přilnutím k zemi a splnutím s duší přírody. Při dobré vůli by bylo možno chápat anthropologii Klagesovu jako podvědomý protest proti modernímu zrozumování či »zmozkování« člověka. Jenže ve svém odporu proti »duchu« upadá Klages do téhož bludu jako materialisté. Požadavkem, aby se duše osvobodila od ducha pohřížením do hlubin zemních mocností, stává se Klages hlasatelem naturalismu razby téměř rousseauovské: v jeho pojetí je člověk bytostí číře přírodní a jeho osobností charakter je zcela zneuznán.

Od anthropologie Klagesovy se poněkud liší nauka Maxe Schelera, podle níž duše a tělo jsou jen dvě stránky jedné a téže skutečnosti. Na místo dualismu duše a těla nastupuje dualismus života a ducha. Duch je nad životem, ba proti životu, neboť může popírat život a potlačovat pudy. Přesto není duch na životě nezávislý. Svě bytí sice od života nepřijímá, ale přijímá od něho sílu, zejména z potlačených pudů, které sublimují a jaksí se zduchovňují. (*Die Stellung des Menschen im Kosmos*. Otto Reichl, Darmstadt 1930.) Z rámce biologického naturalismu nijak nevybočuje pokus Arnolda Gehlena, který v rozsáhlém díle *Der Mensch, seine Natur und seine Stellung in der Welt* (Junker und Dünhaupt, Berlin 1940) určuje člověka jako bytost, která na rozdíl od zvířete není vřazena do určitého přírodního prostředí (Umwelt), nýbrž je bytostí nespecializovanou, která se teprve přizpůsobuje, vyvíjí a dotváří, bytostí jednající, předvídající, nehotovou, která sama sobě je úkolem, bytostí chovnou a chovatelnou.

Méně přírodnicky je založen Martin Heidegger, který chce vyložití smysl lidské existence na základě konkrétní skutečnosti, že člověk je »uvržen« do vezdejší bytosti jakožto bytost, která se vynořila z nicoty nebytí a je odsouzena k nicotě zániku a jejímž základním pocitem je úzkost. Tak má existence člověka dvojí hranici: jedna je narození a druhá smrt. Smrt je jedinou jistotou a tudíž i vyhledávanou možností pro člověka. Smrt, byť byla daleko, náleží k podstatě člověka. Smrt je druh jsoucna, jež bere na sebe člověk, jakmile jest. Ve smrti přichází člověk k sobě, k své nejvlastnější podstatě, neboť ničím jiným není jeho existence než bytím k smrti. Není jiné cesty pro člověka, než aby se rozhodl vzít úděl života, jenž je bytím k smrti, hrdinně na sebe a to bez utěšování a bez zastírání. Existence člověka je existence tragická. Hledat útěchu ve

světě nadmyslovém je známkou vnitřní slabosti a zbabělým sebeklamem. Člověk se musí přiznat sám k sobě, jak jest, mítí odvahu býti člověkem i před tváří smrti, k níž je odsouzen. V tom jest jediné možné vykoupení, vše ostatní je iluze. (Sein und Zeit. 4. vyd. Max Niemeyer, Halle a. d. S. 1935.)

Dobrou kritiku Heideggrovy filosofie podává Alfred Delp S. J. v knize *Tragische Existenz*. (Zur Philosophie Martin Heideggers. Herder, Freiburg im Br. 1935.) Správně ji nazývá filosofií nicoty a theologií bez Boha, to je theologií, v níž na místo Boha jest dosazena nicota. Jiný kritik, Michael Pfliegler, se domnívá, že právě nesmyslnost a nelidskost řešení problému existence lidské, jak je podává Heidegger, ukazuje nakonec k řešení náboženskému. (Vor der Entscheidung. Überlegungen zur seelischen Bedrohtheit des heutigen Menschen. A. Pustet, Salzburg-Leipzig 1937.)

O úhrnný pohled na člověka se v novější době pokouší i řada filosofů, jichž oborem není filosofická anthropologie, kteří však živě pocíťují její nezbytnost a podávají mnoho užitečného staviva. Je to především biolog Dr. Alexis Carrel, který v knize *L'homme, cet inconu* (Plon, Paris 1935) se snaží pochopit člověka celého a zkoumá jej nejen jako bytost živou, nýbrž i jako bytost duchovou. Uvědomuje si, že člověk, jehož znají specialisté, není člověk, jak jest. Je to jen schema složené ze schemat, vytvořených různými vědními technikami. Je mrtvola, kterou pitvají anatomové, je soubor chemických látek, z nichž se skládají tkáně a šťávy těla. Je podivuhodné skupení buněk a živých látek, jichž associační zákony studují fyziologové. Je složenina ústrojů a vědomí, jež roste v čase a již se snaží hygienikové a vychovatelé říditi k vrcholnému stupni vývoje. Je homo oeconomicus, jenž musí neustále spotřebovávati, aby mohly běžeti stroje, jichž je otrokem. Je vědomím, jež pozorují psychologové. A je také básníkem, hrdinou a světcem.

Národohospodář Werner Sombart v knize *Vom Menschen, Versuch einer geistwissenschaftlichen Anthropologie* (Buchholz & Weisswange, Berlin-Charlottenburg 1938) vidí člověka jako bytost náležící dvěma světům, jejímž údělem jest nositi v sobě rozpor ducha a přírody a s ním až do smrti zápasiti. Co neznají zvířata — polární napětí mezi jedincem a druhem, jest vlastním obsahem a smyslem lidské bytosti. Jako bytost rozeklanou vidí člověka protestantský theolog školy Barthovy Emil Bruner: *Der Mensch im Widerspruch. Die christliche Lehre vom wahren und vom wirklichen Menschen*. (Fuhre-Verlag, Berlin 1937.) Protikladnost lidské bytosti nelze podle Brunnera vysvětliti ani empiricky, ani apriorně filosoficky: je třeba postavit se nad člověka a dívat se na něho ve světle víry.

Záhadou lidské bytosti se obírá východní gnostik Nikolaj Berdjajev. Filozofové a vědci nepřispěli podle jeho mínění nijak k poznání člověka. Chceme-li vědět, co je člověk, musíme studovat velké umělce a mystiky.

Shakespeare, Dostojevskij, Tolstoj, Proust, Stendhal, z mystiků pak svatý Augustin, Jacob Boehme, Pascal a Kierkegaard přispěli k poznání člověka více než akademičtí filosofové a učení psychologové a sociologové. Anthropologie je Berdjajevovi důsledkem christologie. Představa o člověku závisí na představě o Kristu. Osobnost lidská existuje jen v Kristu a skrze Krista: existuje jen proto, že existuje Kristus, Bohočlověk. Ontologická hloubka člověka spočívá ve skutečnosti, že Kristus není jen Bůh, nýbrž i člověk. Názory tyto vykládá Berdjajev zejména v knize *Esprit et liberté, Essai de philosophie chrétienne*. (Éditions »Je sers«, Paris 1933) a v knize *De la destination de l'homme, Essai d'éthique paradoxale*. (Éditions »Je sers«, Paris 1935.) Myšlenku personalismu hájí v knize *Solitude and society*. (G. Bless, London 1938) a ve studii *Die menschliche Persönlichkeit und die überpersonlichen Werte*. (Bermann-Fischer, Wien 1937.)

Z christologického pojetí člověka vychází i francouzský thomista Jacques Maritain, pokládá za nezbytné, aby bytost stvořená byla chápána ve svém svazku s Bohem v Ježíši Kristu a hlásá humanism theocentrický, zakořeněný tam, kde člověk má svůj původ, humanismus integrální, humanismus Vtělení. (*Humanisme intégral. Problèmes temporels et spirituels d'une nouvelle chrétienté*. Aubier, Paris 1936.)

Thomisticky jsou orientovány i výklady Theodora Haeckera v knihách *Was ist der Mensch?* (Jacob Hegner, Leipzig 1935) a *Der Geist des Menschen und die Wahrheit*. (Jacob Hegner, Leipzig 1937.) Člověk může být vystižen dvěma ideami: ideou obrazu světa a ideou obrazu Božího. Člověk je obrazem světa, poněvadž v sobě zahrnuje všechny stupně jsoucna, je tedy, jak Tomáš praví, *quodammodo omnia*. Člověk je mikrokosmos, neboť je hmotou, rostlinou, živočichem i duchem, ač ničím z toho není výlučně, takže nemůže být vysvětlen ze žádné z těchto vrstev jsoucna. Ale právě proto, že jest *quodammodo omnia*, tedy i duchem, je člověk také obrazem Božím, neboť je osobním a svobodným subjektem duchovního života. Haecker si je však plně vědom, že přirozená anthropologie nemůže říci o člověku nic více a nic méně, než že je to tvor rozumný (*animal rationale*) a že věta: Člověk je obraz Boží, je pravda zjevená.

Ovšem, odezírá-li se od světél Zjevení, jest otázka člověka vskutku otázkou více než kdy jindy. Dvě dosavadní čistě filosofické odpovědi, z nichž jedna je humanisticko-duchovědná, druhá přírodovědně-technická, neuspokojují. Podle mínění Romana Guardiniho je třeba vyjít ze skutečnosti, že člověk neexistuje jako uzavřený útvar, ani jako bytost ze sebe se vyvíjející, nýbrž jako bytost nesoběstačná, otevřená pro někoho vyššího, bytost dialogická, hledající své Ty. To znamená, že plnou odpověď na otázku, co je člověk, může dát jen anthropologie křesťanská. Guardini na ní pracuje již řadu let, ale uveřejnil dosud jen několik »pokusů« pod názvem *Welt und Person. Versuche zur christlichen Lehre vom Menschen*. (Werkbund-Verlag, Würzburg 1940.)

Smělým pokusem o výklad lidské existence je kniha nedávno zemřelého profesora filosofie na universitě v Münsteru Petra Wusta Ungewissheit und Wagnis. (2. vyd. Kösel-Pustet, München 1940.) Člověk se jeví Wustovi jako animal insecurum, jako bytost cele proniknutá nejistotností. Ta nejistotnost tkví v tom, že člověk není nikde úplně doma, ani v oblasti hmotné, ani ve světě duchovém: náleží sice do obojí říše, tělesné i duchové, ale do žádné z nich nenáleží výhradně a proto nikdy se nedobere klidu, poněvadž se nemůže odpoutat ani od hmoty, ani od ducha a nemůže se stát ani pouhým živočichem, ani pouhým duchem. A proto nenalézá klidu ani v naturalistickém vyžívání pudů, ani ve spiritualistické askesi. Objektivní lidské podvojnosti odpovídá subjektivní lidská nejistotnost, totiž postavení člověka mezi hlubokou tmou bytostí přírodních a křišťálným jasnem čirých duchů. Svou rozumovou schopností je člověk schopen vystoupiti z temna a projevit se jako bytost hledající štěstí, pravdu a Boha. Ale s tou rozumovou schopností je spojena nejistotnost poznání. Bez rozumu by byl člověk pouhým živočichem. A bez nejistoty by byl čirým duchem. Situace člověka je situace šerosvitu: z tmy k štěstí, pravdě a Bohu — vpravdě filosofická interpretace Augustinova slova: »Neklidné je srdce naše, dokud nespočine v Tobě.«

Ž I U O T

Katolický dům

Dostali jsme pozoruhodný dopis, jehož podstatnou část otiskujeme:

»Před delším časem bylo rozhodnuto, že zbudujeme Katolický dům. Já i pan farář jsme předpokládali, že je nutno odvést mládež z hostinců a zbudovat pro ni vhodné prostředí, v němž by se vychovávala, poučovala i pobavila v rámci slušné zábavy. Podařilo se nám to. Byl vybudován veliký, prostorný dům... Při otvírání domu jakož i při tanečních zábavách bylo tolik návštěvy, že vše bylo nappáno — ale pouze při tanečních zábavách, kde se současně pilo — a všechno dělalo jako dříve v hospodách, ale v mnohem větších rozměrech. Na poučných přednáškách jich bývalo velmi málo, takže to nestálo za to tyto pořádat (pro otop a světlo...) Mnozí říkali, jen více a častějších zábav tanečních, na těch se vydělá, to je výnosné.

Já jsem však pozoroval, že bude-li se ubírat činností takovým směrem, byly marné naše oběti a námahy, ba naopak, to zlo, které se provádělo v několika menších hostincích, soustředilo se nyní na jediné místo — pod názvem Katolický dům. Pro vhodnost místnosti přicházeli návštěvníci i ze sousedních vesnic, hoši i děvčata ze všech vrstev, aby se vytančili. Jak ale tato zábava vypadá, nebudu se rozepisovat, poněvadž jsem to

viděl i na jiných místech, také v Katolických domech nebo Orlovnách, a mnoho se to od sebe nelišilo... Rád bych, aby dům sloužil opravdu katolické věci, pro kterou bych jej věnoval, ale dávám podmínku, aby byl připsán farnímu úřadu nebo kostelu a aby veřejný hostinec v něm byl zrušen a činnost upravena tak, aby byla důstojná jména toho domu. Setkávám se s neporozuměním a námitkami, že dům bez plné koncese hostinské je nemožný — ba naopak, bylo mi řečeno vzdělavatelem Orla: »Já jsem prošel mnoho jednot orelských a přesvědčil jsem se, že Orel a Orlovny, i Katolické domy bez hospody jsou jako ryba bez vody.« Při tom je třeba mít na zřeteli, že v takové hostinské místnosti na venkově se neprodává nic než nápoje, a to většinou lihové, které nadělají při zábavách více zla než dobra.«

Tento dopis vyjadřuje stav, charakteristický pro celou řadu případů, a je na čase, aby se o tom něco řeklo.

Stanovisko pisatele dopisu je zcela správné. Katolické domy mají sloužit cílům náboženského vzdělání a mravní výchovy, a je svrchovaně skandální, jestliže se z nich místo toho stávají hospody a tančírny. Popíjení piva, politické klábosení a tancovačky nepatří do náboženské výchovy a nemají co dělat v Katolickém domě. Ze je to výnosné, to je námitka opravdu ubohá. Náboženská činnost není k tomu, aby někomu vynášela peníze, a děje-li se to někde, pak je to hrubé zneužívání a zneuctvování náboženství, i když to dělají lidé, kteří se pokládají za katolíky. Co se týče toho okřídleného výroku orelského, ten opravdu stojí za to, aby byl navždy zaznamenán jako ukázka, až kam může zabřednout nepochopení cílů laického apoštolátu, jimž má sloužit i Katolický dům. Církev nevolá laiky k apoštolské spolupráci k tomu, aby se snažili o úspěch časný a aby to někomu vynášelo, nýbrž k tomu, aby získávali duše jiných a zdokonalovali vlastní duchovní život. To dvojí musí jít spolu, jinak se ničeho nedosáhne; a je jasno, že to se neobejde bez obětí hmotných i duchovních, protože každý mravní úspěch a každé mravní zdokonalení je možné jen za cenu obětí. Pořádání tanečních zábav nebo čepování piva však nelze považovat ani za mravní oběť ani za prostředek k mravnímu zdokonalení. Za dnešních poměrů směřují k pravému opaku. Není-li tedy někde duch obětavosti tak vyvinut, aby umožnil existenci Katolického domu, pak je lépe, aby tam takového domu nebylo, než aby byla jeho existence zachraňována pomocí hostinské koncese.

Je naprosto nutné, aby každý Katolický dům byl postaven pod církevní dohled, buď přímo — tak, že jeho správa je svěřena duchovnímu správci — nebo nepřímo — tak, že jeho správou je pověřena Katolická akce nebo jiná, církevnímu dohledu podléhající složka laického apoštolátu. Jen tak bude možno dosáhnout toho, aby Katolické domy nesloužily jiným účelům, než pro které jsou určeny, nebo aby dokonce nesloužily něčemu, co přímo odporuje účelům náboženským. — T. V.

Oběť je nejvyšší moc a zdroj života. nejdokonalejší přínadobňování se Boží lásce. Vede k nejtěšnějšímu společenství našeho života s Bohem a proto také k plnosti života.

H. Schell: Christus, 61

Růženec v rozhlasu

28 kinohvězd z Hollywoodu má přednášky v americkém rozhlasu o růženci. Z těchto 28 kinoherců je 22 katolíků, kteří týdně pomáhají různým sbírkám, propagovaným v radiu a budou nyní tímto způsobem šířiti »Růženec v rodině«. Tyto přednášky zavedl mladý irský kněz P. Patrick Peyton C. S. C., který se odebral do Hollywoodu bez jediného slova doporučení.

Mezi oněmi 22 katolickými kinohvězdami jsou známá jména jako: Bing Crosby, Irene Dunn, Loretta Young, Charles Boyer a j. Brzy jich bude 23, neboť William Bendix, známý filmový herec, právě jest vyučován ve svaté víře. Z nekatolických umělců, kteří přislíbily spolupráci v rozhlasu, jsou J. E. Brown, George Peck, který hrál hlavní roli kněze ve filmu »Klíče ke království«, dále Shirley Temple, Garry Cooper a Ingrid Bergman.

Program, který bude vysílán každou neděli po celý rok pod titulem »Going Her Way« (t. j. Kráčí svou cestou) jest řízen B. Bacherem, známým filmovým producentem.

Růženec bude předváděn s pozadím hudby a dramatu s námětem života Panny Marie na zemi.

»P. Peyton — píše William H. Mooring z Hollywoodu — často ulehal na lůžko hladový a nikdy neodřekl jediný večer spolupráce, kladl si pouze podmínku, že se celá »rodina« společně pomodlí růženec.«

Když tento kněz konal svá kněžská studia, byl postižen plicní chorobou. Lékaři mu radili, aby jen vyčkával a se modlil. A on se modlil k Matce Boží a učinil slib, bude-li uzdraven, že zbytek života použije k tomu, aby uvedl růženec zpět do rodin.

Uzdravil se, a jsa o rok pozadu ve studiích, modlil se za to, aby byl včas hotov a byl vysvěcen spolu se svým bratrem Tomášem. A byl. Oba se stali současně kněžími.

Toto se událo před čtyřmi roky. Od té doby P. Peyton pracuje dnem i nocí, aby dostal svému slibu. Rozesílá propagační brožury a letáky v osmi jazycích.

O minulém svátku »Mothers Day« měl půlhodinku v rozhlasu. Arcibiskup Spellman a Bing Crosby mu přišli pomoci. Výsledek byl — velkolepý úspěch v jejich apelu pro »růženec v rodině«.

Když P. Peyton odcházel do Hollywoodu, znalci mu pravili, že nesežene víc jak šest filmových »hvězd« pro svůj růžencový program. William Mooring praví, že P. Peyton mluví o Matce Boží tak, jako kdyby Ona sama stála po jeho boku...

Prvenství ducha

Srovnávám klidně ovoce ducha, vyznávajícího ducha a ducha dobrovolně sestupujícího na úroveň hmoty, vyznávajícího základ prvenství hmoty. Vybirám ovoce nejgrotesknější, že totiž používá docela neostyšně

starých dědictví ducha a dokonce ducha Božího ten, kdo se hmotě zavazuje v zapeklité šedi, pustotě a nedýchatelnosti.

Srovnávám ovoce ducha zhmotnělého: zákony, zákony, zákony, chvat, neklid, násilí, usurpace, výsměch desateru a morálce nejprimitivnější s ovocem ducha věrného Bohu. I tento duch má za sebou stopy krve, ztemnělých přisností a nervosit v řešení odporů. Ale duch Ducha Božího, plného ve spojení s Boží svatostí, umí čekat a nalézati duchovní zbraně hodné ducha. Vždycky odvanul duch dalšího přiblížení k Bohu prostředky tvrdé, nedůstojné Boží myšlenky. Ale dejme také pozor na to, abychom se nedívali sentimentálně a proto zkresleně, to jest nepravdivě na tyto různé prostředky. Duchovní je zasazeno do lidského a časného. Musí se uplatňovati proti lidskému, tvrdému a časnému, neboť proti duchovnímu, které ohrožuje obojí řád duchovní i časový, jehož konce by znamenaly velký rozvrat i všeho časného. Úměrně s nebezpečím, ohrožujícím toto duchovní i časné, bývaly tyto prostředky i časné účinné a tedy tvrdé. Ale vždycky byla tato tvrdost odůvodněna oněmi vyššími, až nejvyššími duchovními zájmy a na jejich dně byla velká láska.

Prvenství ducha se zřejmě ukazuje tím, že tato hmota je vázána, řízena, pozvedána ve své a ze své tuposti, jednosměrnosti, jednoznačnosti k bohatství forem, jediné duchem, jediné tím, že duch si uvědomuje svou superioritu, a uplatňuje ji. Všechny pantheistické systémy, ať směru materialistického nebo idealistického, zaměřují docela neprávem a proti obecné zkušenosti kolektivní i osobní hmotu s duchem, i když idealistický pantheismus všemu dává vyvrcholiti v nejvyšším vývoji ducha a i když materialistický pantheismus ne hmotou, nýbrž duchovní činností uvažuje o této jednotě, totiž takovou činnost, která se zřetelně odráží od hrubého stavu hmoty, ve které zůstává hmota stále a po věky a proto nemůžeme ani pochopiti ani přijmouti a připustiti, že by jen jednou a jen tímto způsobem se hmota zdokonalila, a proč jen tato hmota a tímto způsobem a už ne vyšším.

Vidíme naopak surovost a běsnění, a omezování a snižování lidské svobody, duchovních projevů, osobnosti i osobitosti jako důsledek důsledně uplatňovaného hmotářství. Proto tolik zdůrazňujeme prvenství ducha a nutnost tohoto zdůrazňování.

Lidský pokrok se neuplatňuje ani jen hmotnými prostředky ani jich organisováním a rozdělením, ani politisováním a smlouvami o nich. My věříme, že nejjistější a nejvyšší pokrok se děje uplatněním nejvyšších duchovních hodnot, to jest, postavením světa na základ nadpřirozený. v synovství Božím. Tyto myšlenky by byly s to vybudovati nový, duchovní šťastný svět. Ale nedosáhne se tohoto cíle světskými prostředky, politisováním, zjednávaním moci, tím méně hmotnými prostředky, nebo dokonce prostředky hříšnými, to jest násilím, chytračením, propagandou a lstí.

Nejvyšší duchovní hodnoty mají proniknouti lidem, ale musí se to státi duchovním způsobem. To předpokládá, že se opřeme v této práci o Boží pomoc a milost v nás i v těch, ke kterým jdeme s duchovním, nadpřirozeným poselstvím. Dále je třeba toto nadpřirozené podávati neobaleně,

nestrojeně, prostě, ale zároveň důstojně svého předmětu i lidské zvyklosti viděti Boží důstojně vyjádřeně. Jednou z těchto důležitých pravd jest prvenství duchovního nad hmotným a ještě navíc: prvenství nadpřirozeného nad přirozeným, s konstatováním zároveň, že není zdravého. naprosto dobrého přirozena, protože neseme jizvu své přírodní porušenosti, jež je třeba střežiti a léčiti.

Je důležité, abychom právě křesťany pronikli vědomím, že jest něco du duchovního a nadpřirozeného, a že to jest něco vyššího, krásnějšího než všechny ostatní hodnoty. Přesvědčiti křesťany o vznešenosti a důležitosti těchto hodnot tak, aby jim věnovali největší, první pozornost, protože všechny ostatní potřeby a problémy přechkají, a nepřechkají-li a budou-li řešeny bez ozdravení lidské přirozenosti, budou řešeny nedostatečně, nesprávně až obludně jednostranně a časné. Je třeba přesvědčiti naše nastupující generace apoštolů a dělníků království Božího, že království Boží je nedělitelné, že všechno v něm, všechny myšlenky, cíle i prostředky se musejí nutně sbíhati v onom nejvyšším, to jest nadpřirozeném. Ostatní si dají lidé sami bez nás. Ale ani to si nedají dobře bez našeho postavení nadpřirozeného vylíčení a naplnění nejvyšším cílem nadpřirozeného, a za druhé ono nadpřirozené a tím vyvrcholení všeho sami bez Krista a křesťanství už vůbec nenajdou. Proto tak jako duchovní předčí hmotné a časné, a jako vrcholí v nadpřirozeném, jsme my, katolíci, povinni jíti k lidem, hledajícím anebo i nehledajícím, s tímto prvenstvím duchovního, Božího a nadpřirozeného! Tak můžeme jako křesťané býti jediné a svrchované užiteční. — Braito

Opět nešporní rozjímání

Opět se zpívají nešpory Na Slovanech v Praze, a Pražané si zase mohou poslechnout svůj zamilovaný benediktinský zpěv. Je pravda, bohoslužby se neslaví v nádherném kostele, který zřídil Karel IV., obnovili montserratští mniši za barokového rozletu španělské duše, a vyzdobili beuronští mistři. Synové sv. Benedikta chválí Boha v kapli, zřízené z přednáškového sálu, jak se dalo. Avšak — jak významně zní verše nešporních zpěvů na tomto místě a po všem, co se tu stalo! Za války, a v tu dobu, kdy emauzští otcové byli vyhnáni novopohanskou zvůli ze svého příbytku, rozepsali jsme se v Hlubíně o nešporním Magnificat; o tom, jak tomuto tichému zpěvu tvoří ohlas rachot světových dějin... Dějiny zase pokročily vpřed; a po vyhnání, po vyznavačské smrti svého opata, po oslavách německé kultury »ana sedí na místě svatém; kdo čteš, rozuměj« — po uskladnění německých výbušín v domě Božím — po všem tom opět a opět si mniši v černých kuklách zpívají: »... Neboť učinil mi veliké věci, kterýž mocný je: a svaté Jméno jeho. A milosrdenství jeho od pokolení do pokolení: těm, kteří se ho bojí. Učinil moc ramenem svým: rozptýlil pyšné smýšlením srdce svého. Sesadil mocné se stolce: a povýšil pokorné...« — Kdož by se divil, dávají-li benediktini přednost zpěvu žalmů před jinými způsoby vyjadřování a literatury? Nebo se někdo

domnívá, že by své zážitky našli lépe vyjádřené v nějakém úvodníku, nebo v některé z nesčetných příležitostných promluv a řečí? ... Stačí vědět, že staroslavná slovanská fundace Otce vlasti byla nacisty odsouzena k zániku, zrušena, zničena, zbavena domova: a nyní ona opět propěvuje Tomu »...kterýž přebývati dává neplodné v domě: jakožto radostné matce dětí.« A na zpívající sbor, na poslouchající obec shlíží dolů ze středu světla a květů montserratská Panna Maria se svým synáčkem. Její dům byl Němci zabrán, německými výbušninami rozmetán: a nyní zde naslouchá vánočním zpěvům: »Vezmi dítě a matku jeho a navrať se do země israelské; neboť mrtví jsou, kteří hledali života dítěte.«

Jindřich Středa

Dluh

Je takové italské pořekadlo, že prý, když přešlo nebezpečí, nakašle se na svatého... Nebylo by dobře, kdyby tomu tak bylo u nás! Vděčnost je, konečně, částí povahy čestné. To také většina nás uznává v záležitostech časných, ve stycích s pozemšťany. Tvoří se spolky přátel těch a oněch našich spojenců; a tyto spolky jsou jistě záslužné instituce, už aby krotily malichernost občanů, kteří pro ztracenou slepici nebo poškozenou židli jsou skoro hotovi zapomenout na celé osvobození a na to, jak se na spojence dřív těšili... Ale my, katolíci, máme ještě jiné závazky. Však nejsme materialisté. Nic se nestalo samo sebou — a nejméně zázrak našeho vysvobození. Ano, z našich osvoboditelů někteří jsou materialisty. Ale už ve Starém Zákoně posílá Bůh svému národu osvoboditele, krále Kyra, a ústy svého proroka k němu mluví slova, jež by se hodila i na některého činitele našeho vysvobození: »Povolal jsem tě, a neznal jsi mne... Já před tebou půjdu, a hrdopyšné na zemi ponížím; otevru před tebou brány a zdtřím závory...« Jsme tedy zavázáni díky i Bohu, i jeho svatým, svým přímluvcům. Vzpomeňme teď, jak jsme vyzývali toho sv. Judu Tadeáše, který má svátek na 28. října, a který bývá volán v potřebách zoufalých... Kdyby to byli prožili naši předkové, usnesl by se zemský sněm provolat zemským patronem svěřce 28. října; to není proveditelné, aspoň ne dnes a v této podobě — bude třeba ovšem i na to myslet. Zatím ale nestačí znát a zdobit ty sochy a obrazy tohoto svatého, které bývají od pradávna v českých kostelích. Praha má chrámy všech dědiců a ochránců české země: sv. Václava, Vítu, Vojtěcha, Prokopa, Ludmily, Jana Nepomuckého i bl. Anežky — a Praha roste a ve svobodném státě poroste; Praha bude chtít nové kostely; tak tedy ať jeden z nich je zasvěcen sv. Judovi Tadeáši! A v něm ať jednotlivé oltáře a dary připomínají vděčnost věřících za ochranu v jednotlivých příbězích nájezdu a osvobození. V první řadě, jistě, jsme dlužni Bohorodičce svatyni, která se už léta slibuje a chystá; ale po ní, Panně Marii Vítězné, Spoluvykupitelce hříšníků a lasalettské Královně proroků — po ní d'užme kostel sv. Judovi Tadeáši. Na to nezapomeneme. — Jindřich Středa

Svatí tvoří dobu

Když se vydal svatý František na svou prvou cestu, aby hlásal pokání, měl nepatrné úspěchy. O prvé jeho cestě jsou zaznamenána současná slova: Tehdy jako by všude skoro vyhynuly láska a bázeň Boží. Nikdo neznal cestu pokání. Považovali ji za pošetilost.

Ale svatý František příliš věřil Bohu a příliš hořel jeho láskou, než aby si řekl jako tolik z nás dnes říká: Nedá se nic dělat. Valí se jednoduše dravý proud světáctví a bezbožnosti proti nám a proti Bohu. Nezbyvá, než abychom se sami zachránili, stáhli se do ústraní a čekali, až... Na co čekat? Až lidé se sami krvavě a jistě více než dosud zraní o hrany tohoto světa, až lidé budou ještě krutěji zklamáni prázdnotou toho, čemu uvěřili vírou slepější, než je víra v Boha? Máme čekat, až Bůh ještě strašnějšími zkouškami si přitáhne provazem trestajících svých šlehlů lidi k sobě od jejich pošetlostí?

Tak by vyznívalo mínění přemnohých, kteří neznají Boha, celou lásku jeho, kteří ji ani nikdy neprorozjímali s celou horoucností, které zasluhuje, nikdy neprožili celou svou bytostí, jak sladký je Bůh a oč jsou připraveni, kdož ho nemají, kteří neznají církevních dějin a nevědí, jak zázračně si Bůh lidstvo přitahuje k sobě právě několika lidmi, které si Bůh vždycky, i v největším úpadku, vyhrazuje, a kteří nesklonili kolenu svých před Baalem.

Sv. František obrátil davy pouhým svým příkladem nesmlouvavého následování Krista. Prožil lásku Boží ve svém nitru a ona vyzařovala z něho a přesvědčovala davy. Jaksi mne to pudí stále více ke svatému Františku, divotvůrci prosté, upřímné a dokonalé lásky k Bohu. Je velmi užitečné, ba, velmi důležité čísti dějiny Církve a hlavně dobře psané životy svatých. Budeme přesvědčeni na skutečných, živých příkladech, na celém životě Církve, jak Bůh vítězí v nejhorších dobách nejprostšími prostředky, totiž živou vírou a horoucí láskou svých apoštolských služebníků. Žádná politika nezaručí změnu srdcí, neobrátil světa, nepřiblíží duše k Bohu, nepřesvědčí je o pravdivosti Kristova učení. Ale přesvědčila již tolikrát a opět přesvědčí žitá, živá a proto životní pravda Kristova. Svati ukazují, že křesťanství je krásné a možné, ba že je jediným pozvednutím, ale i záchranou světa. Oni vábí, přitahují, získávají duše lačné pravdy a krásy a života, oni přesvědčují a získávají pro Krista i nejhorší doby a lidi v nich. — Braito

Zkreslené křesťanství

I když nazývá Písmo plnění náboženských předpisů příjemným, přece je obecně pokládáno za těžké a nepříjemné, ba, jen přirozeně nemožné.

Jen málo lidí je plný, a to milostí Boží, právě pro porušenost lidské vůle. A tak se prohlašuje, že náboženství je proti přirozenosti, proti naší původní vůli a že potřebujeme Boží pomoci, abychom je mohli milovati a plniti, a že přes tuto pomoc je obecně odmítáno a nechápáno.

Je nám výslovně řečeno, že je těsná brána a úzká cesta vedoucí k životu, a že je málo těch, kdož ji nalézají, že musíme bojovati a zápasiti, abychom vešli úzkou branou, neboť se bude mnoho lidí snažiti vejíti. Oni však jenom hledají a proto ji nenalézají. Kdo ale nedojde věčného života, vejde do věčných muk.

To je stinná stránka náboženství a lidé, které jsem popsal, nesnesou ani pomyšlení na to. Děsí se toho jako něčeho hrozného. Snadno uvěří, že tyto silné výrazy Pisma neplatí pro dnešní dobu, nebo že se musejí obrazně vyložit.

Ale ve svém srdci nemají vlastní příslušné řeči. Jejich svědomí bylo umlčeno. Oněch několik poznatků o Bohu mají z přirozené ethiky a ta mluví jen o souladu a dobrotě, takže nechtějí uvěřiti jasným slovům Pisma.

Sahají po takových výrocích, jež zdánlivě potvrzují jejich mínění. Odvolávají se na to, že nám bylo přikázáno, abychom se stále radovali, a z toho vyvozují, že je nám přikázáno, abychom se těšili (ovšem v mírnosti) z doby tohoto života, že jich máme vděčně užívat, že se nemusíme zneklidňovati, protože Bůh je dobrotivým Bohem, že stačí polepšení k odčinění zlého, že naše mládí bylo sice bezuzdné, ale to že pominulo. My že jsme na to zapomněli (a proto že i Bůh na to zapomněl), že se musíme vystříhati přílišné horlivosti, že nesmíme býti přespříliš vážní, že musíme být velkomyslní k lidské přirozenosti a že musíme milovati všechny lidi.

To je kredo prázdných lidí všech dob, lidí, kteří málo myslí a citu málo mají, a kteří se považují za osvícené a filozofy. Část toho, co říkají, je nesprávná. Jiná část je správná, ale špatně zasazená.

I. H. Newmann

Krev za krev

1. červenec patří jistě mezi nejdojemnější slavnosti církevního roku. Slavíme památku nejdrahocennější Krve Pána našeho Ježíše Krista, té Krve, jejíž ač »jedna krůpěj může zahladit všeho světa hříchy a jej posvětit«, přece se celá do poslední kapky vylila, aby se projevila celá nesmírná láska Boží. A nestačilo Pánu toto jedno bolestné vylití; zpřítomňuje je nekrvavě znova a znova nesčetněkrát. Ustanovil si své zástupce a dal jim za úkol, aby denně posvátnými slovy konsekračními ji svolávali na oltář a tak ustavičně v oběť prolévali a jí zalévali suchopár duší. Kněz je dárce Krve Páně. Je povolán k tomu, aby Tě jí stále sytil, silil a omýval. Dovedeš domyslit? Ale pamatuj na jedno. Ten kněz je a dokonce musí být, jinak nelze, zároveň i dárce své vlastní krve, má-li být hodným vykonavatelem svatého úkolu, musí obětovat na stupních oltáře sám první krev svého srdce a pak ji obětuje po kapkách i v proudech

po celý život. To vysiluje. A on má také jen lidské srdce a lidskou přirozenost jako Ty. Kdo se má obětovat, musí být silný. To však chtějí od kněze všichni, aby se obětoval, chtějí to i Ti, ba právě všichni ti, kteří mají pro něho jen nevděk, nedůvěru, slídívý pohled a kritiku. Co myslíš, odkud asi má brát tu sílu k oběti, někdy k nadlidské oběti? Uvážila sis už někdy, jak by asi Tobě bylo, kdybys měla deset, dvacet, padesát let věrně do poslední tečky plnit všechno, co se žádá od kněze s tak přísnou kontrolou sterých očí? Smíme čekat a žádat od kněze onu životní oběť a její ovoce, ale, ale... Kdo má práva, pamatuj i na povinnosti, a kdo má povinnosti, má i stejně veliká práva.

A i kněz, od něhož tolik čekáme a žádáme, má právo na přínos těch, kterým slouží. Nestojí o přínos hmotný, ale duchovní. On dává krev, ale musí ji odněkud dosazovat. Víme, že za Kristem putoval hlouček zbožných žen, které pečovaly o jeho potřeby spolu s apoštoly. Pomáhaly slít tělo a udržovat krev, která se měla vylít za všechny. Tak potřebuje i kněz věrný hlouček, který pomáhá obnovovat jeho krev, aby v oběti neklesal. Potřebuje duše, které mu dodají ze své krve, ze své životní oběti, ze svých modliteb, utrpení, námah, ze své věrnosti v povinnostech, ze své odevzdanosti Bohu. Potřebuje těch, kteří dolévají oleje, aby oheň nevyhasl. Je to jedno, od koho toto přijímá, všichni věřící mají tuto povinnost ke svému knězi. Ale víš, střežiti světlo, udržovat život, to jsou čestné úkoly žen. A věř, to je nejkrásnější, posvátný vztah ženy ke knězi: modlitbou, obětí, věrností v práci a v bolesti dolévat síly, dolévat krev do žil kněze, aby mohl vytrvat. Tím vyplnily život největší svatice svatořečené i neznámé. Platí ovšem o tom: Kdo můžeš rozumět, rozuměj! Krev za krev! Obětovat se za kněze, který se má stravovat v oběti, aby Ti mohl ustavičně skýtat milosti a dary, prýšticí ze svaté Krve Páně. Podivuhodný, svatý koloběh!

Nedovede ovšem každá z nás být Terezií Ježíškovou nebo Kateřinou Sienskou, ale trochu svých denních námah, své modlitby, drobné i větší bolesti, to dovedeš sebrat, spojit se zásluhami Kristovými a aspoň při každé mši svaté, které se účastníš, obětovat za kněze, za jejich posvěcení. A víš, že tím konáš více, než kdybys zlatý oltář zbuchovala? Uvažuj, sestro, uvažuj upřímně, uvažuj před svatostánkem nebo před křížem a pak — jednej! — j. k.

Pohoršení lásky

Slyšel jsem již, že se leckterí kritikové různých metod jiných Božích dělníků skrývají za různé mé zásady, za různá má zásadní stanoviska. Odsuzují všechny způsoby pastorační, které jsou snad odlišné od metod mých nebo mých nejbližších. Víme, že tak, jak jsou dnes ti i oni posuzováni a odsuzováni, tak jsme byli a jsme dosud dále souzeni, posuzováni a odsuzováni i my. Proto bych nerad někomu působil radost, aby se pro určité výhrady, určitá jiná má a naše stanoviska hřál v nenávisti a ▼ závislosti a žárlivosti vůči jiným.

To je samozřejmé, že od dob Ježíše Krista největším pohoršením ze všeho je láska, hlavně láska vynalézavá, láska širokého srdce. Protože od ní se má satan nejvíce co obávat, protože je nejúčinnější, protože nejvíce získává království Boží; jednak se za ni přemnoho schovává, přemnoho cestiček, jež hledají jen své já a proto lichotí a lacino si kupují dušičky, ale s druhé strany zase není těmto laciným honěním se za vlastní slávou a kupováním si duší a dušiček každá apoštolská horlivost a každé stravování Boží láskou.

Když zákoníci a farizeové si nemohli popřátí umlčet Kristovy divy lásky, když bylo nebezpečí, že by jeho láska zapálila lidská srdce a tím i lidské mysli, musili tuto lásku podezírat, musili se nad ní pohoršovat, neboť tato láska nemá zapjaty všechny knoflíky, protože se nemyje před jídlem, protože uzdravuje v sobotu a chce dokonce odpouštět hříchy.

Není tolik lásky přece jen nebezpečím? Je a jistě velkým, že nebude již působiti děs a hrůzu chřestění pekelnými tresty, držení lidí na krátké uzdě duchovní, jež popává tolik tvořiti si svou skupinku, sektičku. Podmračený kazatel srší blesky na čtenáře náboženské revue, totiž Hlubiny, že chtějí být něčím lepším, že se domnívají, že jsou něčím lepším. S žádným takovým čtenářem se tento přísný muž nesetkal, ale hned v zápětí za tímto laciným, právě tak jako surově nespravedlivým a všeobecným obviněním rozvádí, že zbožnost musí být plná lásky. Asi téhle, takhle bratrské!

Vytýkali nám naše zdůrazňování lásky, naše metody vlídné. Jsou určití lidé, kterým vyhovují hrůzy a přísnost. Pohoršují se pak jako nad sobodomyslnými nad těmi, kteří nejdou touto cestou. Ale to se pohoršovali nad přemírou lásky již u Spasitele. — Braito

Apoštolát nebigotní

Špatně jste pochopila, jak získati Kristu ty, kteří jsou daleko. Rozhodně je nezískáte pro Krista, jestliže k nim přijdete jako katolička, ale nekatolicky s katolickými hodnotami. Je jisté, že studenty nejlépe získá pro Krista student, dělníky dělník, ale zde nejde jen o získání. Jakmile jsou získáni, je třeba jim dáti solidní křesťanskou stravu solidního křesťanského učení. Kdybyste chtěla zůstat stále jen ve vykládání toho, co má být jen *captatio benevolentiae*, jen získáním si důvěry, jen ukázáním, že nám nejsou cizí jejich bolesti, starosti a problémy, abychom pak ukázali, jak jsou dokonalá, přesná a úplná řešení křesťanská. Je třeba dávat, a to poměrně brzo, jakmile jsme překonali počáteční nedůvěru nebo ostych, ony poklady, pro které nás posílá církev apoštolovat.

Nemůžeme se spokojiti jen s jakýmsi uctivým respektováním, »také uznáváním« křesťanství. Naším ideálem musí být získat je cele pro Krista a naplnit je cele Ježíšem. Proto tomu neříkejte, když se již koná tato práce, bigotnost, protože to byste i vy byla bigotní, protože denně chodíte ke stolu Páně a dobře se modlíte.

Neboť toto všechno, co chcete, aby se chodilo k lidem odcizeným, vlaš-

ným a lhostejným k náboženství, oni již mají a v hojnosti mají, ale nemají onoho života, který Kristus všem přinesl a chtěl, aby jej v hojnosti měli. Tedy proti hojnosti tohoto světa je třeba postavit hojnost Krista a jeho učení. Na tento nedostatek stůně dnešní člověk, to mu nejvíce chybí a to je třeba mu přinést.

Správně tušíte, že se musíme umět přiblížit k dnešnímu člověku, hlavně mladému, odcizenému, ale ne, abychom opakovali jeho fráze nebo zůstávali s ním jen v přirozeném a neviděli, že se ani nejedná o čistě přirozené, protože známe toto přirozené jakožto porušené.

Musíme umět mluvit i jeho řečí, vcítit se do jeho hledání i syčení tohoto hledání, do jeho domnělé sytosti, která jest jen sytostí frází, ale dejme pozor, abychom se nepodobali modernistům, kteří se chtěli tak přiblížit k povrchním, k nevěřícím, že na jejich někdy oprávněné, někdy pokrytecké stížnosti na zbožné, ať skutečné nebo domnělé, byli pak samá ochota a líbeznost k cizím a k nepřátelům, a tvrdost, odsuzovačná příkrost ke všem zbožným, že měli pro ně jen výsměch, jen aby zdůraznili těm, které chtěli získati, že oni s touto duchovní svoločí nemají nic společného. Ale tolik nepřátelství si oni lidé přece jen nezasluhovali, ani jejich chyby. Jest sice důležité distancovat jejich praktiky, zesměšňující náboženství, je třeba jim ukázati, že si docela neoprávněně a neomaleně osobují celý chrám a celou Církev Boží, avšak je třeba především je vychovávat, ale nestačí je jen kritisovat anebo distancovat se od nich tak, že bychom pro ně nechtěli vůbec pracovat. Neboť takhle by se lepšími nestali. Ale to je jen vsuvka. Ukazují na ni, kam by mohla vésti snaha líbiti se těm, kteří jsou daleko a všelijak omlouvají svou vzdálenost od křesťanství. Nesmíme na tyto stesky zase příliš dáti, jelikož jsou to přechásto jen výmluvy, opěkkující pohodlnost, prostřednost a nevědomost. Tedy tu je třeba brzo začít odstraňovat, nejprve odnětím falešné sebestjisty v jejich prázdnotě a v dosavadním stavu, dále je třeba jim naočkovat posvátný neklid, probudit v nich žízeň po jiných hodnotách, než mají, a pak jim tyto hodnoty ukázati a dáti v křesťanském učení nesmlouvavě podávaném.

Také je důležité nekrýti se při tomto hlásání jmény různých opravdu apoštolských kněží, kteří sice mluví a jednají podobně, ale jen podobně, protože tak docela nemluví, neboť nemohou říkat, že by bylo třeba varovati se úzkostlivě mluvit jasně a přímo o tom, co chybí dnešnímu člověku, zvláště mladému, a co mu Kristus na to nabízí a jak mu to předkládá katolické křesťanství.

Hlavně pak nevytýkejte bigotnost hlubšímu náboženskému vzdělání těch, kteří si již prodělali svůj katechismový noviciát svého náboženského vědění, a proto je možné a je dobré a nutné je vésti dále a hlouběji.

Braitó

N e u e z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Ach, tihle starostliví rádcové...

Nesmíš to brát tak příliš vážně, Evičko, nesmíš se do toho tak hnát. Budeš vypadat brzo jako fanatička. Zbožným být je hezké, ale jen nepřehánět... Chodit tak časně ráno do kostela a bez snídaně, a každý den ke sv. přijímání... Jako stará modlilka... A zase na nějakou přednášku! Cože to máte dnes večer? Pracovní konferenci? Děvče, ty se nenajíš, nevyspíš. Říkala mi onehdy paní Fišerová, že špatně vypadáš...

Ukázky skutečných hovorů. Zajímavé je, co se najednou najde lékařů a lidí, starostlivých o naše zdraví, lidí hotových nás umravňovati a kázati o ctnosti, opatrnosti, moudrosti a umírněnosti i v duchovním... Satan si někdy nasadí masku svatě lásky, svatě pečlivosti... Ale když se jedná o zábavy, divadla a taneční zábavy, trvající do noci, v chladném počasí, kdy vycházejí mladí lidé rozechřátí a nedostatečně oblečení do zimy, nikdo se z maminek nepozastaví. A když povstávají a nemožně dlouho trvají předčasné známosti, nemají maminky takových obav. Lidé i tak zvaní dobří katolíci se spíše bojí světa a jeho mínění a o zdraví, než Boha a hříchu.

Usmějte se docela samovolně těmto starostem a starostlivým lidem. Kdyby jich bylo poslechnuto, nebylo by na zemi už vůbec ani velkodušnosti a šlechetnosti, ani krásného, velkého a smělého. Nebylo by světic a apoštolů, ale dobře živených, načesaných, namalovaných Eviček, Eviček s přiblíblým ksichtíčkem, s pusinkou, která říká, jak je krásné žít, když je co papat, které se umějí prázdně chichotat, odsedět si hodiny ve škole nebo v kanceláři, přečíst si usazené a přeslazené románky. Ale kdyby bylo více takových Eviček, Dášenek, Věrušek, Máníček a podobných, bylo by pomalu na světě k zalknutí.

Maminky, tetičky a přátelé, nekazte mládí, nestrhujte je s výšek svými úzkostlivými radami, vidoucími jen tělo. — Braito

Hitler a nacisté nešli proti židům z důvodů náboženských. Válka nebyla vedena proto, že by se byli ti, kteří chtěli násilím opanovat svět, báli veliké síly židovského Boha, »jemuž je každý člověk drahý«, ne! Nechme stranou důvody a příčiny války dřívějších, stejně jako poslední, nejstrašnější ze všech, jež vlastně ani válkou nebyla. Neboť to, co se dělo, bylo záměrné, rafinované a bestiální vyvražďování všech, kteří se nechťeli podvolit hrůzovládě bestii nadlidí. Byla to válka zvrhlých zrůd proti lidem. Násilí a zvrhlosti proti právu a lidskosti. Zla proti dobru. Ano, tak by to bylo možno nazvat bojem náboženským. Ale pak by to byl boj proti Bohu lásky, a to je křesťanský Bůh a nikoliv židovský, jenž je bohem pomsty, trestající Jehova. Víra v křesťanského Boha je víra v dobro a pravdu a spravedlnost. Je to víra lásky člověka k člověku. Jsou pravdivá slova: Dokud budou lidé věřící v tohoto Boha, potom nemůže být žádný tyran jist pevností svých žalářů.

J. B. Priestley

Návrh obálky tohoto ročníku Hlubiny je od spisovatele Alberta Vyskočila.

Co chystáme pro nejbližší dobu: Mezi první naše mírové novinky bude patřit Dacíkova obsáhlá Morálka, Calova Duchovní hudba, Čepovy Rozptýlené paprsky. Žel, není ještě tolik sazečů a tolik papíru, abychom mohli říci, kdy to bude.

Pro současnou dobu doporučujeme z knih, jež máme na skladě, první svazek Vodičkovy Sociální nauky Církve »Principy sociální ethiky«. Tato knížka patří mezi ty, po nichž jsme volali při recenzování knih francouzských a švýcarských: autor se omezuje jen na nejn nutnější úvody a spojování jednotlivých bodů, a dává mluvit především pramenům, autoritám, zde sv. Tomáši Akvinskému a encyklikám. Cena knížky je 32 Kčs a rozesílá ji administrace Krystalu v Olomouci, Slovenská ul. č. 14.

Naše letáky. Vydali jsme několik letáků pro své čtenáře o některých současných aktuálních otázkách. Tak podstata náboženství. Podstata Církve. Obě od Dr Braitto. Pak Principy sociální nauky Církve a Základy filosofie od našeho spolupracovníka Tim. Vodičky. Budeme pokračovat v nich. Pište si o ně. Ale objednávejte raději ve větším množství. Posíláme jich minimálně pět za 15 Kčs.

»Člověk«: Podle křesťanství má člověk duši a ta je milostí povolána k synovství Božímu. To je základ lidské důstojnosti. Proto musí křesťanství zdůrazňovat nejen nalevo prvenství duše a ducha, nýbrž i napravo. práva, protože osoba lidská pro duši, pro povolání k synovství Božímu, nemůže být jen předmětem nelidského ekonomického procesu.

H. P.: Pius XI. nazval odcizení se dělnictva křesťanství největším pohoršením, které křesťanství dalo v poslední době. Je třeba zpytovat svědomí na obou stranách. Nesmíme mlčeti k vykořisťování na žádné straně. Nesmíme lidi nechat propadnout jen hmotnému na žádné straně. Je nutné připomínat prvenství ducha, duchovního, Božího na obou stranách. Proto tolik zdůrazňujeme myšlenku synovství Božího. Ale nejenom v modernisticko-liberalistickém smyslu, jako že jsme všichni Bohem stvořeni, jaksi mlhavě neurčitě milování a proto že se máme všichni milovat. Ovšem málokdo si uvědomuje, co má znamenat toto milování se navzájem. Domnívají se, že již učinili dost, když druhé nevraždí, nekradou a neloupí. Ale tím ještě není vyčerpána celá naše povinnost k bližnímu. Jsme povinni použití všeho, co máme, všemi silami pro všechny, abychom jim pomohli blíže k životu ze synovství Božího, z onoho nadpřirozeného synovství Božího, podle kterého syny Božími nejenom slujeme, nýbrž i jsme, synovství Božího, kterým se stáváme účastni přirozenosti a života samého Boha. Proto musíme všem uklidit s cesty na všech místech a svými schopnostmi, aby mohli žít z této plnosti. Musíme se umět na všechny dívat jako na povolané za tyto Boží děti. Pak se neopovážíme je utiskovat a vykořisťovat a učiníme vše, abychom jim umožnili plnost nadpřirozeného života. Tato myšlenka jistě není nová. Ale je třeba ji znovu a znovu připomínat, a chcete-li třeba i novým způsobem, ale jen aby si ji křesťané všípili hodně životně do své mysli.

S. L.: Jak dnes kázat? Odpověl bych nesmírně jednoduše: Kažte staré věci novým způsobem. Hodně studujte, stejně hodně se modlete za ty.

kterým máte kázat, a rozjímejte. Tak se sžijete se svatými pravdami, tak si otevřete srdce svých posluchačů a budete moci kázat s minimem řečnických efektů, protože z Vás bude mluvit, ne řečnit, ne kázati, nýbrž mluvit láska a oheň a síla Ducha svatého.

J. S.: Děkuji vřele za váš podnětný dopis. Otiskuji jej pro jeho závažnost: ... bylo by nutné, aby se za akci postavil náš episkopát. Pak bude třeba probouzet svědomí u vlastních katolíků. Jednak šířiti pozitivně úctu ke svatým jménům, jednak vědomí zodpovědnosti u všech vůči tomuto národnímu hříchu a povinnosti náhrady a smíru... « Navrhujete také pozdrav se svatým jménem. To ale, promiňte, nepovažuji za dobrý lék, protože takové věci brzy zevšední. Naše babičky povzdychovaly svatými jmény docela zbožně a upřímně. Jejich děti pak již jen povrchně a jejich vnuci pohazují těmi svatými jmény již docela lehkomyšlně. Proto rozlišujeme pozdrav a uctění svatých jmen. Pozdravem máme přáti něco svým bližním. Kristus Pán sám nám dal takový pozdrav, když naplnil východní přání pokoje pokojem svým.

Filosofická revue, odborný časopis pro filosofii, počne vycházet během února jako čtvrtletní revue. Bude se věnovat jako před válkou speciálním otázkám filosofickým, zejména sociologii. Přihlášky přijímá administrace Filosofické revue v Olomouci, Slovenská 14.

J. P.: Díváte se na celou naši akci jako trochu zbytečnou a doporučujete akce jiné. To vše přece konáme, ale proč by nebylo možné vedle takových velkých a důležitějších akcí konati také akce, které se někomu nezdají důležité a jiným zase ano. Ostatně, našemu řádu je svěčeno od staletí bratrstvo Nejsvětějšího jména Ježíš a proto je naší svatou povinností, abychom se postavili proti onomu hnusnému zneužívání nejsvětějších jmen.

Materiál k naší akci. Máme již zase na skladě dostatek nálepek i štítků. Užívejte obojího. Štítky vyvěste v ordinacích, čekárnách, bytech, na chodbách, v autobusech a podobně. Pošleme vám libovolný počet obojího. Co nejdříve vyjde také brožurka a pak vtipný dopis těm, kteří často berou jméno Boží nadarmo. Je to vlastně bloček dopisnic, z něhož lze dát na místě se zdvořilým úsměvem těm, kteří tak často zneužívají svatých jmen. Bude vydána také znovu Braitcva brožurka o této věci. Obrátíme se na naše spisovatele, aby nám pomohli zesměšnit tuto ohavnost, použijeme i nejmodernějších propagačních prostředků, jen jakmile budou k dispozici.

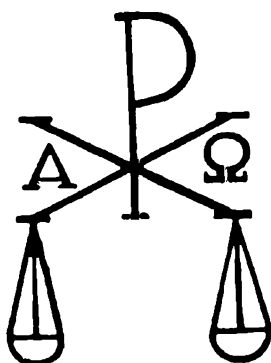
Náš soukromý tisk: Konečně můžeme zase vydati náš obvyklý soukromý tisk. Bude jím letos Vyskočilova studie o Sládkovi. Pošleme ji svým dobrodincům, příznivcům, přátelům a šifitlům.

A. R.: Nebojte se! Bude i pro vás místo v olomouckém semináři. To jsme byli špatně informováni, že musili býti letos odmítnuti někteří uchazeči olomouckého semináře pro nedostatek místa. Místa je a bude ještě dost a dost.

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926, č. 18.070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

3

Zásady: Folliet: Svatý Tomáš Aquinský 65 - Braito: Ke ko-
řenům 66 - Reban: Důsledně 69 - Merell: Do Soluně 73 - Miklík:
Svátost Milosrdenství 76 - Vodička: Regula mundi 79 -

Život - Pracovna - Poznámky - Hovorna - Literatura

r. XX.

březen

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148.

Vyšší náboženský kurs v březnu:

V OLOMOUCI, Wurmova 24 (Domov bl. Anežky): dne 7. března: Dr Škrabal: Kristus historický; 4. března: Dr Čala: Kristus v katolickém pojetí; 21. března: Dr Švach: Poselství Kristovo. Začátek o půl 20. hod.

V PRAZE, v klášteře dominikánů: dne 2. března: Apologetika (Dr Braitto); 9. března: Písmo svaté (Dr Škrabal); 16. března: Duchovní život (Dr Dacík); 23. března: Sociální nauka Církve (Dr Habáň); Začátek o 19. hod.

V BRNĚ, v Umělecko-průmyslovém museu, Husova tř. 14: dne 9. března: Duchovní život (Dr Dacík); 13. března: Filosofie (Dr Habáň); 20. března: Písmo svaté (Dr Škrabal); 30. března: Apologetika (Dr Braitto). Začátek o 19. hodině.

Druhý řád dominikánský: Přes nejhorší válečná léta udržel se na Sv. Kopečku zárodek druhého řádu sester dominikánek. Jaký je smysl tohoto druhého řádu? Je to kontemplativní ženská odnož dominikánského řádu. Má modlitbou, obětmi posvětit sebe a vyprošovat požehnání kněžskému apoštolátu řádu i celé Církvi. Mají být solí země, obětí za všechny, za celý národ. Aby aspoň několik květů odkvetlo jen na oltáři, dozrálo jen pro něho. Takový druhý řád mají karmelitáni, cisterciáci, benediktini, premonstráti i františkáni v Klariskách. Před Josefem II. byly u nás zastoupeny všechny tyto řády. Josef druhý, veden osvícenstvím, oceňoval jen bezprostřední praktickou potřebu a užitečnost. Z téže praktičnosti také germanisoval u nás přestatečně. Hledáme nějaký útulek pro naše sestry, nějaký domov. Pomozte nám jej hledati. Podejte pomocnou ruku finančním příspěvkem, abychom mohli zajistiti budovy a výživu sester pro začátek. Voláme ale hlavně ke všem dívkám, které cítí potřebu, aby Bůh byl nesmírně milován, aby tu byla hráz sepjatých rukou a reservoir obětí za obrodu náboženskou u nás. Budou mít silný podíl na pokřesťanění našeho lidu, když budou pomáhati modlitbou a obětmi apoštolickým kněžím. Všechny informace podá P. Mag. Dr Hábaň v Olomouci, Slovenská 14, nebo redakce Hlubiny.

Náboženský týden. Bude letos konán na Svatém Kopečku začátkem srpna, a to od 3. do 10. srpna. Bude zároveň pro muže i pro ženy. Ženy budou v klášteře premonstrátek, muži v klášteře milosrdných sester. První tři dny budou exercicie oddělené a pak další čtyři dny společné přednášky. Chystáme pečlivý, bohatý a časový program. Zapište si podle

Joseph Folliet:

Svatý Tomáš Aquinský

Jako Tomáš nevěřící, jenž, hledě vlastníma očima a sahaje vlastníma rukama do ran posvátných,

se oddal pravdě teprve po svědectví formálním a kritickém svých smyslů a sám pak nesl to svědectví všem bratřím nevěřícím do budoucích věků, tak také Tomáš kazatel, hutný a jemnocitný, si nedá nic napovídat a postupuje jen bezpečně.

Jiným přenechává, aby zženštile snili a blouznili jako v halucinacích, by budovali katedrály závratných koncepcí a složitosti metafysické.

Ukažte se, manichejci se svými stoupenci, bogomilové, katharové a jiní bulgarové přečistí,

Tomáš vás má v hrsti jako ptáčník drozda.

Proti přívržencům Mohameda má důvody břitké jak turecká šavle a proti bohovražděnému Israeli důkazy, jejichž osten by pobádal i nejvzdornější šíje.

Co do učedníků Averroa, Sigera z Brabantu, Davida z Dinandu, toho trojitého blázna,

posuzuje je s úsměvem shovívavým.

Jiní ať prchají před těmi strašáky — on, jenž má dobrý zrak, se nezarazí.

Tento silný muž, v němž plane Duch,

rád šlape svými sandály dobrou a pevnou zemi, tvrdou podlahu krav, neb ví, že nelze postupovat jinak, než nohu klást před nohu, řadou podchycovaných pádů.

Člověk vyjde od smyslů, prostě, jako všichni ostatní, jako ty a já, kteří nejsme filosofové,

člověk jde za svým rozumem, prostě, jako všichni ostatní, jako ty a já, kteří nejsme osvíceni,

a hle, tu každý krok tě pozvolna vede pryč ode všeho zdánlivého a všedního.

Člověk opustí smyslno a za soumrakem sluje objeví všudypřítomnou

Myšlenku;

člověk opustí tělesno a bez vypětí a siláckých kousků se objeví

na onom místě, pod deštěm milosti, odkud pramení soudnost a svobodná vůle.

Výše!... Pozdravme čisté tvary, dobře seřazené do devíti zpívajících kruhů.

Stále výše!... Nekonečné světlo nás oslepuje, jas Ryzího Činu, Nejvyššího Dobra,

který jest vším — po výtce.

Světlo hovoří, stává se Slovem, a my se odvažujeme tlumočiti jeho řeč. Mluví nám o Lásce, jež se do nekonečna šíří, a o stvoření světa, díle Lásky,

a o slabosti člověka a láskyplné hospodárnosti Vykoupení, jímž pro lidi Bůh člověkem se stal.

Co na tom záleží, že u té blahoslavené cesty se někde ozve trochu štěkotu? Ty, kteří reptají, Tomáš nechává reptati.

Kráčí klidný a přímý, oči obráceny k nebi, aniž chvátá více, než sluší jeho tělnatosti.

Když je znaven, odpočine na podnoží oltáře, čelem k svatostánku, jako dítě na klíně Otcově.

Kdysi mu jeho spolužáci přezdělí: Někdy vůl ze Sicilie.

Měli pravdu: je to veliký vůl, bílý a černý, mírně a zarputile umíněný, jenž nesejde s cesty, ale těžce a bezpečně kráčí od jednoho konce brázdy k druhému,

zabořuje radlici do těžké hroudy.

Brázda za brázdou pole se oře; odstavec za odstavcem Suma vniká do dějin a ducha.

Byť časem hroudy zaplnily dolíky, divoká tráva bujela a větry se spikly, těch přímých brázd už nic nezahladí.

Modlitba

Ó svatý Tomáši Aquinský, jehož každá řádka je zralá askesí rozhodnosti a sebezapření,

každá kapitola zázrakem hloubky průhledné,

vole žhavý, trpělivý a dovedný v práci,

postup trochu ze své žhavosti, své trpělivosti a své dovednosti

těm, kteří hledají Lásku nebezpečnou cestou rozumu,

aby, díky tobě, až budou míti sdělovati svou myšlenku,

pravda Kristova byla růží na jejich ústech, hvězdou na jejich srdci a démantem pod jejich perem. — Amen! Přeložil O. F. Babler.

Dr Silv. M. Braitto:

Ke kořenům

Dav křesťanů: jeden plní přesně všechna Boží přikázání. Nikoho opravdu nezabil, neokradl, neoloupil, vystřihá se velkých pomluv a podvodů, plní přikázání o nedělním klidu a nedělních bohoslužbách, tak celkem naplňuje i svou stavovskou spravedlnost, zachovává zhruba čistotu při-

měřenou svému stavu. Domnívá se, že je dokonalým křesťanem, po němž Bůh již ničeho nemůže žádat, křesťanem, který se nemá z čeho vyznávat.

A přece dává Bohu nesmírně málo. Bůh totiž chce nejenom toto všechno, nýbrž chce lásku. Ale což není láskou toto veškeré naplňování zákona?

Plnění zákona je tehdy láskou, jestliže jde druhý křesťan ke kořenům a plní ona přikázání nejenom proto, že jsou přikázána, nýbrž proto, že miluje Boha opravdu, upřímně a z celého srdce. Jinak totiž nevydrží dlouho v této své domnělé svatosti a brzo se začne dohadovat s Bohem, a již se projeví někde jizva jeho dědičného hříchu a jeho zvláštní slabina z dědičného zranění.

Nesmíš chápat přikázání, žádné přikázání, jen jako předpis, nýbrž jako projev péče o tebe a všechny ostatní, a podati opět svou poslušnost jako projev lásky, rozumějící v dobré vůli této lásce. To je ono »jit ke kořenům«, ona nová mravnost, kterou přinesl Kristus. Zákoníci přísně dodržovali všechny předpisy zákona Mojžíšova, dodržovali i všechna ustanovení rabínská a všechna ustanovení, vykládající přikázání Mojžíšova zákona a přece není s nimi Pán spokojen, přece jim přes to vyčítá, že jsou obílené hroby, že jsou pokrytci, přece před nimi Kristus varuje jako před nebezpečnými znetvořiteli zákona, kteří zasedli nehodně na stolec Mojžíšův.

Jaký je kořen, jaký je duch Kristova zákona? Ne pouze naplnit zákon, ne pouze něco hmotně učiniti, nýbrž projevit tím svou lásku k němu, ukázat svou lásku důvěřující, která věří, že zákonodárce to dobře myslí s poddanými, že není přesnější a bezpečnější cesty ke štěstí nás a všech, nežli naplnit vůli toho, jenž je nejmoudřejší a nesmírně milující, jehož moudrá milující láska všechno tak zařídila, že nás všechno v životě takto používané jistě vede k němu, jistě vede k cíli, ke štěstí, že tak nikdo a nic nemůže nikomu překážeti a škoditi.

Proto si nemůže nikdy člověk domýšleti, že vykonal kdo ví co velkého, jestliže naplnil Boží zákon, nad tím se nadýmati, nad tím býti pyšný a druhými, kteří snad tak přesně nejednají, pohrdati, protože to je jen naše samozřejmá povinnost, takto naplnit Boží zákon, zákon pocházející z jeho velké a moudré lásky.

Proto si potřebuje křesťan živě uvědomiti, kdo je jeho zákonodárce a proč dává přikázání. A do tohoto vědomí postavití své plnění zákona a zapáliti je láskou, rozhořívající se na poznání Boha, lásky a důvěry nejhodnějšího. Teprve pak porozumí Božím přikázáním, teprve potom dobře splní přikázání a teprve potom potlačí nebezpečí pokrytectví a zevní svatosti, samolibé a spokojené se sebou pro toto plnění zákona. Ví člověk, že Bohu nemůže nikdy dáti dosti a ať všechno učiní, že je stále služebník neužitečný, protože nikdo nemůže Boha milovati tak, jak si Bůh zasluguje, jak si zasluguje jeho nevýslovná láska.

Takový je duch zákona Božího, moudrá láska, prozíravá láska a taková také musí být odpověď moudré a prozíravé lásky, která ví, že se nemůže jinak projevit, než když na lásku Boží, která prve a více milovala nás, a proto dala ona přikázání, odpoví láskou rozumějící a plnící to, čím nás předešla láska Boží, totiž přikázání. Jen tak nebude naše služebnost a naše poslušnost tupým otroctvím, jen tak si zachováme onu svobodu Božích dětí, která je výsadou křesťanství. Křesťan neposlouchá Božích přikázání jen pro trest Boží, nýbrž proto, že věří Bohu, důvěřuje mu a za jeho lásku mu splácí tak, jak to ona láska očekává, tím, co tato láska dává, abychom mohli klidněji, jistěji všechno zaměřit k němu a ničím se nedat odvésti, odtrhnouti, zavést.

Toto je duch synovství Božího, které plní Boží vůli ne otrocky, nýbrž protože miluje Boha a chce všechno, co on a jeho vůle. Takové plnění Boží vůle a Božího zákona je plné radosti. I když nerozumíme všemu, co od nás žádá Boží vůle, nevíme, proč a k čemu je určeno všechno, co Bůh přikazuje, přece víme jedno, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému a že veškerou polušností ukazuje svou lásku, protože pro milujícího člověka nejkrásnější obětí je právě poslušnost, pohotovost k vůli milovaného.

To je nový duch poslušnosti k Božímu zákonu. A takové musí být všechno křesťanské a církevní zákonodárství, veškeré zákonodárství jakékoli křesťanské společnosti. Láska, která chce usnadnit cestu k Bohu, která chce uchránit omyly, zákruty, chybných řešení. Jako není smyslem Božích přikázání bezohledná libovůle, záliba v blýskání se svou mocí, nesmí být podobně žádný křesťanský, církevní představený veden rozkoší z poroučení. Základním zákonem všech jeho zákonů musí být sloužící láska, která chce všem svým poddaným co nejjistěji zabezpečiti, ukázati cestu, kterou by se uskutečnil jejich vlastní cíl, vlastní cíl společnosti, která je jim svěřena. Jinak se zvrhá představenství v tyranii nebo v byrokratické úřadování, jinak je život oné společnosti přeplněn samými »musíš«, »nesmíš«, »nařizujeme« a »zakazujeme« a podobně, nebo se rozvine papírová anebo také malicherná vojna.

Zákony Boží chtějí odstraniti základní zlo, totiž sobectví a přilnutí k tomuto světu a pak pozitivně vésti člověka, zbaveného těchto nebezpečí a tohoto prokletí, co nejvýše k podobnosti s nebeským Otcem. Tak se musíme dívat na Boží přikázání a sami dávat přikázání svá, pokud je nám někdo nebo něco svěřeno. Nikdy nesmí býti cílem a smyslem zákonů udržeti kázeň, ukázati přísnost, zastrašiti lidi svěřené, učiniti je poddajnými. Láska k Bohu musí vésti představené, aby právě z této lásky všem chtěli Boha no nejbohatěji a nejjistěji přiblížiti: Proto křesťanský představený je člověk, který ví, že má sloužiti tím více, čím výše stojí a čím více je mu svěřeno, že musí sloužiti lásce, že musí sloužiti společnosti, které stojí v čele.

Mnozí představení znají jen jediný zákon pro poddané: poslušnost, a jediný pro sebe: přikazovati svou vůli a právo. Zatím však mají jen jedno právo: nesmírně milovati a touto milující láskou dávati přikázání, aby i druzí co nejvíce mohli milovati. Vše ostatní není křesťanské, nýbrž pohanské chápání moci i poslušnosti.

Takto si zamiluj a plň zákon Boží!

Úkol. Jak já chápu zákon Boží a lidský? Co mne vede při vládnutí, přikazování? Jak přijímám Boží zákon? Z lásky nebo z nutnosti? Chci lépe rozumět Bohu. Jeho pečlivé lásce. Toutéž láskou chci i já vésti lidi mně svěřené. Jestli u druhých zdůrazňuji poslušnost, musím sám pro sebe zdůrazňovat povinnost své poslušnosti k požadavkům Boží lásky, která o to více zavazuje, čím výše člověk stojí. Jako poddaný chci láskou odpovídat na pokyn Boží v přikázáních Božích i lidských. Chybí-li totiž láska některým zákonům lidským, věřím v sílu lásky Boží, která mi to jistě vynahradí.

K. Reban :

Důsledně

Chceme-li mluvit o důslednosti, řekneme nejprve, co důsledností není. Není důsledností fanatismus, stranicství ani malicherné puntičkářství. Vyskytují se takové zjevy v duchovním životě, v jednání lidí, kteří chtějí za duchovní býti považováni, vyskytuje se dejme tomu u představených a vychovatelů, vyskytuje se u význačných jednotlivců i skupinek a kroužků, kteří se honosí svou integrální katolicitou. A přece v takových a podobných případech je hybnou silou nesprávné důslednosti sobectví a pýcha, sebepřeceňování a zájmy osobní.

Pravá důslednost nikdy opravdově neupadá v rozpor ani s pokorou ani s láskou. Nikdy není chováním, které ulpělo na liteře ztrativši ducha. Křesťanská důslednost jako všechny ctnosti křesťanské je živou podobou oné dokonalosti Boží, která nezměnitelně trvá na dobru a pravdě i lásce, která však chápe a snáší shovívavě nedostatky tvorů. Jest následováním oné charakterové vlastnosti Ježíše Krista, s nímž setrval na svých slovech a požadavcích, na své veliké a krásné linii láskyplného Učitele pravdy, který však soucitně se vžíval do lidských slabostí a dovedl odpouštět, kde byla lítost a zkroušené srdce...

Řekli bychom, že pravá důslednost je věrností do všech důsledků, věrností v pravdě a v lásce. Důsledný křesťan trvá na tom, co mu víra podává jako slovo Boží a učení i vůli Církve, trvá na lásce, která všechno snáší, všechno přetrpí a odvrhujíc hřích, setrvává v lásce a v milosrdenství i vůči hříšníkům a nepřátelům. Je křesťanská důslednost tichá, mlčky jde životem a koná své dílo věrnosti. Nehalásí, nesváří se, netupí nikoho, neodpírá skutků lásky nikomu...

K důslednosti nepatří lpění na vlastním úsudku nebo na vlastní vůli — důslednost stojí na věčných, skutečných základech nadosobních. Jejími měřítky jsou věčné pravdy a věčný zákon Boží: těm zachovává důsledný křesťan nezrušitelnou věrnost. Církev, tento mystický Kristus, nás učí, nás řídí a vede, nám duchovně kraluje a my se Církvi vzdáváme, jí posloucháme. Je-li naše smýšlení, naše chtění a naše jednání vždy a všude v dokonalé shodě s tím, co Církev hlásá a chce, potom jsme křesťansky důslednými. Pohybujeme-li se v pásmu názorů a programů, které nejsou podstatně náboženskými, nýbrž pouze po některé stránce souvisí s křesťanstvím, potom je třeba jak opatrnosti, tak síly a stálosti, bychom neopouštěli zásad a ducha Církve a neuchylovali se k moudrosti lidské, která je až příliš nespolehlivá. Časové otázky a události přinášejí nejednu pochybnost, problém rázu theoretického i praktického, k nimž musíme zaujmouti stanovisko. Prvním a rozhodujícím zřetelem nám budiž uvést všechny otázky na nejvyšší pravidla víry a mravů a církevního ducha. Odtud získáme světlo, které nám ozáří hlubiny sporných otázek a nejistot. Nebudeme slepě umínění ani krátkozrací: často teprve později chápeme, jak krásně se doplňuje stará pravda víry, stará pravda křesťanské filosofie a ethiky s čistě moderními náměty a programy. Bůh není Bohem ztrnulého, zkamenělého řádu, nýbrž Bohem života takového, který se rozvíjí stupňovitě a kruhovitě v šíř i hloub a výši — ale tak, že nikdy nic nového nemůže popřít to staré, co je pravda sama. Máme jasný pohled na lidské prvky v teologii, církevní organizaci, taktice a praksi. Nedogmatizujeme nic, co je pouze pomůckou a přechodem. Nepropadáme fanatismu určitých škol a směrů, skupin ani stran. Ale naopak nedrolíme věčných křesťanských obsahů kompromisy ani jich nepřevlékáme do šatu moderních polopravd a frází. Je tedy Bůh a Církev ve svých podstatných a věroučně a mravoučně závazných směrnicích měřítkem naší důslednosti.

Není-li právě časným zjevem tak důsledný křesťanský myslitel anebo praktik, tím častěji se vyskytuje člověk co do katolického Kředa pouze polovičatý, pokřivený ústupky, slevami, větší či menší zpronevěrou a synkretismem, v němž pravda s nepravdou se mísí. Kde jsou příčiny této nedůslednosti? Její ovoce v životě víry a v mravním životě jsou velmi povážlivé, nezřídka horší než vyslovených nepravd. Proto se musíme chránit všeho, čím bychom se vrhali v nedůslednost, v ní zdomáčňovali a zařizovali se na trvalo.

Nedůslednost se vytváří z názorové a povahové mělkosti a povrchnosti. Kde se nedostává hlubokého, plného poznání a celého, důsledného oddání se pravdě a ctnosti, tam se vchází na cesty nedůsledného polokřesťanství. Je to smutné, že leckdy do této mělkosti se někdo dostal beze viny. Slabá příprava na život, zaviněné nedostatky výchovy rodinné, mezeryvitá a povrchní náboženská výchova a pastorece mohou na celá pokolení

zamořiti určité místo, celý kraj, ano národ náboženskou nedůsledností. Vždyť my Češi to prožíváme na vlastním těle, kam vede náboženský směr až příliš kompromisní, slevující, ustupující a strach před opravdovostí, hloubkou a výškou v životě náboženském jednotlivců i celku. Tím pronikavěji měli bychom uváděti k nám všechny prostředky náboženského prohloubení — dejme tomu Eucharistii, Liturgii, exercicie, hlubší náboženské vzdělání, vyšší měřítko v katolické duševní práci atd.

Nedůslednost bývá dcerou bázlivosti, která se chvěje o kus vlastního prospěchu, leká se obtíží, nepříjemností. Egocentrické prospěchářství chce sbírat na všech stranách výhody a zvláště klid, pohodlí, nerušené živorenění. Proto se chce všem zalíbiti, všem dává za pravdu. Kus po kuse láme z ryzího základu katolické pravdy, až si zvyká na rozpolcenost povahovou, je důsledným jedině v nedůslednosti, je důsledným pouze ve vyhledávání svého prospěchu hmotného. Až do zrahy na přesvědčení, na vlastním svědomí a charakteru zachází nedůslednost u lidí typicky polovičatých a kompromisních, zejména kde věrnost k dobru je časně nevýnosná, kde je nutno vnitřní věrnost uchovati neochvějně před mocí, které se zneužívá, před nátlakem, terorem, jakých jsme zažili nadbytek v údobí nesvobody.

Nedůslednost plodí duchovní a morální choroby velmi zlé. Pro život víry je spojena s nebezpečím asimilace, která stírá hranice mezi pravdou a bludem. Modernismus dogmatický a laicismus jsou hrozivými příklady toho, kam zavádí nedůslednost. To je již přímý boj proti křesťanství a popírání jeho nejživotnějšího obsahu, jeho nadpřirozených zdrojů a měřítek. Tak dlouho se odstrkuje křesťanství ze zájmů veřejných, sociálních a mravních, až jsme v proudu zcela laické kultury a praxe. V otázkách náboženských, v umění, v politice, v kultuře, v sociologii theoretické i praktické, ve výchově a ve školství počalo se snižováním křesťanského obsahu vždy o nějaké procento, až jsme se dostali do stavu, ve kterém jsou rozrušeny a odstraněny i přirozené pravdy a člověk jedinec i společnost berou na sebe zcela cizí tváře a v sebe čerpají zcela opačného, zbloudilého ducha. Zvláště činnost veřejného rázu žádá na prosté důslednosti katolické jak co do materiálu a method pracovních, tak zvláště co do svých pracovníků. Tam všude je důslednost a opravdovost hodně těžká, někdy přímo hrdinská. Vidíme to v novinách a v literatuře, v kritice, v politice a na jiných polích veřejné činnosti, jak bývá málo hesel a málo jejich hlasatelů, kteří si zachovávají imunitu před infekcí nepravdami. Svědectví pro to, že s pravdami nesmíme si zahrávat a že je nebezpečno přejímati běžné názory bez třídění a vážení podle přesného kodexu myšlenkového a mravního.

Nedůsledností svého druhu, a to svrchovaně trapnou a zhoubnou, je u jednotlivce dobrovolný rozdíl mezi vírou, přesvědčením, svědomím a jeho skutky, tedy morální nedůslednost. Víme konec konců každý, že

jádrem našeho mravního života je denně znovu a znovu tato otázka: budu věrným stůj co stůj vyšší ctnosti a nevzdám se jí pro nějaké pohodlíčko, pro nějaký ten větší, menší požitek? Tak se vytvářejí kontrasty mezi tím, co ústy hlásáme, a tím, co děláme, čím vlastně žijeme. Jak mnoho hříchů a mravních tragedií je v jádru svém zpronevěrou proti lepším našim zásadám, je tragedií nedůslednosti... To jdeme cestou Boží, ale každým okamžikem si odbíháme na scestí — až jsme více doma v krajinách hříchu než v domě Otce svého. Tak vzniká ona morová rána mezi námi, záplava zjevů, kde pod maskou ctnosti bují zlo, kde se zdáme býti dobrými, ale ve skutečnosti jsme desertéry od dobra.

Nedůslednost je nebezpečím i pro naši práci, zvláště pro práci apoštolickou. Je to neoprávněnost, která zabíhá až do směšnosti, kdyby nebyla bolestnou. Zkoušíme-li na tomto kameni zkušebním svou pastorační, svou katolickou tvorbu duševní, své apoštolátní snahy — myslíme na to, kde jsme ve skutečnosti s Katolickou akcí — kdož ob stojí? — A t. zv. náboženská výchova v rodinách a ve škole v náboženských hodinách — není to často příliš málo, příliš slabé, co nevydává katolické generace budoucí? Zde snad jsou zásady dobré a upřímné vůle — ale nedůslednost záleží v povrchní práci, v nedostatečném nasazení sil a vhodných, správných prostředků. Měli bychom živě si toho býti vědomi, že svou nedůsledností živíme proti sobě na všech polích díla Božího jednoho z největších svých nepřátel.

Kdo nás přivede k důslednosti? Kde jsou její prameny?

Kristus jest první odpovědí a vždy hlavní. Promeditujme si život a skutky i osudy Spasitelovy pod tímto zorným úhlem: Kristus — vzor a pramen důslednosti... Vizme Ježí, jak nesleví ani tečky z pravdy, kterou vyslovil: »Zdaž i vy chcete odejít?« (Jan 6, 68.) A spíše by připustil, aby Ježí i milovaní apoštolé opustili, než aby On opustil částku pravdy. Pohledme na tajemství Umučení Páně a sledujme, kterak Božský Trpítel důsledně trvá na svém i za cenu života. A v pokušeních k ústupkům, k osobním morálním kompromisům, modleme se »Utrpení Kristovo, posiluj mne...«

Víra v božský původ a obsah Církve je rovněž zdrojem a záštitou důslednosti. Vždyť i zde se osvědčuje, že Církev je druhý Kristus — nikoliv — je to též Kristus, věčně žijící, který je duší toho, co na Církvi vidíme. Procházíme-li dějinami Církve, setkáváme se se vzory důslednosti a neohebnosti před nepravdou a zlem tak mocným, že se tím naše slabost vzpruží. Kolik papežů rozhodlo se pro stálost a věrnost k božské tradici spíše než k nějakému, byť i lákavému kompromisu... Kolik světců září ve své důslednosti, ani nemluvě o mučednících!

Milost a zákon — další ochrana důslednosti. Mravní síla, která však není z nás, nýbrž z Boha. Modlitbou si ji vyprošujeme ze svátostného života, z prožitých tajemství Svátosti Pokání a z účinků Chleba silných

v sobě důslednost zakládáme, pěstujeme. Kde Duch svatý je duší našeho duchovního a mravního života, kde netlumíme, netříštíme Jeho milosti zálibami světskými a duchem lidským — tam vzkvétá jako statný strom, kmen celoživotní křesťanské, kněžské důslednosti. Musíme pěstovati katolickou výchovu do všech důsledků a všemi prostředky. Kdo na př. se choulí před nástrojem duševní a tělesné askese, nikam to nepřivede než ve změkčilost nedůslednosti a v ní zapadne na vždy.

Sobě a jiným se postarejme o pomoc zvenčí k důslednosti. Je těžko zůstatí důsledným uprostřed obecné pokleslosti, zvrácenosti, rozkolísanosti. S toho hlediska se dívejme na své poslání jako vychovatelé, jako tvůrci duševních hodnot. I plně katolická výchova bude mítí vždy co činiti s nebezpečím nedůslednosti, natož. výchova jenom povrchně a částečně křesťanská. Musíme z lásky k těm, kdo jsou slabí, vytvářeti plně katolické prostředí ideové, kulturní a morální, nechceme-li, aby zůstávali jako padlí na bojišti o křesťanskou opravdovost.

Připomínáme, že důslednost pravá, v duchu Kristově a Církve, vždy se rovná s opatrností, se snášenlivostí, umírněností a ústupností. Avšak běda, kdybychom pod pláštíkem těchto krásných, laskavých ctností ztráceli se nefalšované katolické pravdě a morálce. Bohužel, dosti často se tak děje, že se dopouštíme nedůsledností a omlouváme se, předstírajíce ony ctnosti, s nimiž naše opatrnictví, slabošství a vypočítavost nemají zhola nic společného.

Tou cestou jděme neúchylně: Mějme jasno ve svých myšlenkách a názorech, vyjadřujme je vždy správnými symboly a znaky — v umění! — jasně a věrně mluvmе a jednejme: ta je cesta silné, krásné důslednosti, jež vlastně není ničím menším, než věrností v lásce, láskou až po její plnost.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

(Překlad a výklad prvního listu k Thesalonickým.)

Adresa (1, 1). Díky Bohu za milosti, prokázané Pavlovi a Thesalonickým (1, 2—10).

1, 1. Pavel, Sylvánus a Tímothej církvi thesalonické v Bohu Otci a Pánu Ježíši Kristu (shromáždění):

Milost vám a pokoj!

² Děkujeme Bohu vždycky za vás všechny, když na vás vzpomínáme ve svých modlitbách. ³ Bez ustání vzpomínáme před naším Bo-

- hem a Otcem na vaši činnou víru, obětavou lásku a vytrvalou naději v Pána našeho Ježíše Krista.

⁴ Máme také v paměti, bratři od Boha milovaní, vaše vyvolení.

⁵ Vždyť naše evangelium k vám nepřišlo toliko ve slově, nýbrž i mocí a Duchem svatým a v plné přesvědčivosti. Víte zajisté, kterak jsme vystoupili mezi vámi pro vás!

⁶ Vy jste se stali napodobiteli našimi i Pána. V mnohém soužení s radostí Ducha svatého jste přijali slovo (Boží) ⁷ a tak jste se stali vzorem všem věřícím v Makedonii a Acháji.

⁸ Vždyť od vás se rozšířilo slovo Páně nejenom v Makedonii a Acháji, nýbrž všude se roznesla (zpráva) o vaší víře v Boha. O tom nám není třeba něco mluvit. ⁹ Lidé sami o nás vypravují, jakého přijetí se nám dostalo u vás a kterak jste se obrátili od model k Bohu, abyste sloužili Bohu živému ¹⁰ a pravému a očekávali Syna jeho s nebes, jehož vzkřísil z mrtvých: Ježíše, jenž nás vysvobozuje od blížícího se hněvu.

Téměř ve všech listech zdůrazňuje sv. Pavel svůj charakter apoštola. V tomto listě tak ještě nečiní. Je to jeho první list a apoštolská autorita Pavlova nebyla ještě tolik napadána. Tentokrát píše jako otec a přítel.¹

Ke svému jménu připojuje ještě jméno Silvánovo a Timothejovo. První jest Silas,² dobře známý ze Skutků apoštolských, jeden z vyslanců ke koncilu jerusalemskému (15, 22, 27), druhý, Timothej, byl mladým konvertitou z Lystry. O vztahu obou k církvi soluňské bylo již psáno v úvodě k tomuto listu.

Pavel se svými spolupracovníky adresuje list thesalonické církvi, jež je spojena v Bohu Otci a Pánu Ježíši Kristu, neboť »v něm žijeme, hýbáme se i trváme« (Sk. ap. 17, 28). Tak ihned na počátku svých listů naznačuje svatý Pavel krásnou myšlenku o mystickém těle Kristově, jež tvoří křesťané v Bohu Otci a Ježíši Kristu, kterou v pozdějších epištolách (na př. Efeským) tak hluboce rozvádí.

Apoštolův pozdrav je vyjádřen ve dvou slovech, v pozdravu řeckém: milost (chaire) a hebrejském: pokoj (shalôm), ovšem ve vyšším, duchovním smyslu.³

Sv. Pavel ve svých listech po úvodním pozdravu připojuje zpravidla díkůvzdání Bohu Otci, aby tak povznesl mysl čtenářů k Bohu, jenž je pramenem všech dober, a tak připravil jejich srdce a mysl k přijetí Kristovy nauky i mravních rad a zásad: Děkujeme Bohu vždycky za Vás všechny, když na Vás vzpomínáme ve svých modlit-

¹ Nečiní tak ještě v listě k Filipským a Filomenovi. Oba listy jsou obzvláště důvěrné a srdečné, takže zdůrazňování apoštolské autority Pavlovy by činilo dojem jakési oficiálnosti a bylo by na úkor vroucnosti těchto epištol.

² Silas je aramejské jméno, odpovídající hebrejskému Saul. Silvanus jméno latinské ze semitského Silas. Židé si totiž ve styku s řecko-římským světem volili řecká nebo latinská jména, jež byla nejbližší jejich původnímu jménu (Šavel-Pavel, Jesus-Jason, Josef-Hegesippus).

³ Viz komentář k listům ze zajetí »Slovo Boží« Praha 1942.

bách. A Pavel má mnoho důvodů, aby děkoval Bohu za požehnání, které udělil jeho práci v Soluni.

Co si svatý Pavel u Thesalonických zvláště vysoce cení, jsou ctnosti theologické, víra, naděje a láska, jež tvoří vrchol křesťanského života a jimiž se Solunští vyznačují. Thesaloničtí nevyznávají svou víru pouze ústy, ale i skutky, takže apoštol jim může psát: Bez ustání vzpomínáme před naším Bohem a Otcem na vaši činnou víru. Ani jejich láska není prázdnou, nýbrž plně obětavou. V utrpeních, a ta pro soluňské křesťany nebyla malá, zachovali si věřící vytrvalou naději v Pána našeho Ježíše Krista.

Dalším důvodem Pavlova díkůvzdání je vyvolení Thesalonických k víře. Spatřiv ovoce svého apoštolátu v Soluni, poznal sv. Pavel Boží lásku k Thesalonickým, jež skrze Pavla Bůh sám si vyvolil k víře: Máme také v paměti, bratři⁴ od Boha milovaní, vaše vyvolení.

Oba listy k Thesalonickým jsou silně zabarveny osobně a Pavel se často dovolává vzpomínek svých čtenářů. Stal se Božím nástrojem evangelisace v Soluni a Bůh jeho dílu žehnal. To jest další důvod, proč děkuje nebeskému Oci: Vždyť naše evangelium k vám nepřišlo toliko ve slově, nýbrž i mocí a Duchem svatým!⁵

S chválou theologických ctností soluňských křesťanů spojuje apoštol i chválu jejich snah o následování příkladů těch, kteří jim hlásali evangelium: Víte zajisté, kterak jsme vystoupili mezi vámi pro vás! Vy jste se stali napodobiteli našimi i Pána. Chválí je, že svůj život zařídili podle vzoru Pavlova a podle toho, co slyšeli o Pánu. Na první pohled by se mohlo zdát, že se snad sv. Pavel chluví svým ctnostným životem, je však třeba poznamenati, že v tehdejších dobách často vystupovali různí učitelé, kteří sice hlásali vznešené nauky, ale sami ve svém životě se jimi neřídili: »Praví a nekonají,« říkal Spasitel o farizejích. Proto se Pavel se svými spolupracovníky přímo úzkostlivě snaží, aby jim posluchači nemohli vytknouti rozpor mezi naukou a životem.

Tak jako Pavel a jeho průvodci hlásali Kristovo evangelium v bolesti a utrpení, i Soluňští přijímali slovo Boží v mnohém soužení, ale s radostí, kterou působí Duch svatý. Toto radostné a odhodlané při-

⁴ Srdečného oslovení bratři (adelfoi) užívá sv. Pavel v této epištole častěji než v listech jiných. Tak na př. v dlouhém listě k Římanům (16 kapitol) užívá tohoto oslovení jen devětkrát, kdežto v listech k Thesalonickým jedenadvacetkrát.

⁵ Mocí (en dynamei) nemyslí asi apoštol zázraky a Duchem sv. charismata, nýbrž spíše nadpřirozenou sílu, s níž bylo v Soluni tak účinně hlášáno evangelium. Tato nadpřirozená síla byla od Ducha sv., který rozhlašoval kazatele a poskytoval jim plnou přesvědčivost.

⁶ V Makedonii, t. j. po Makedonii staré, po Epiru, Illyrii a Thessalii. V Acháji, t. j. po staré Helladě a Peloponesu.

jetí zkoušek je připodobnilo Pánu a přiblížilo apoštolům, o nichž Skutky apoštolské praví: »I šli s radostí nad tím, že byli hodni učiněni trpěti pohanu pro jméno Ježíšovo« (5, 41).

Svou vírou a radostným snášením utrpení se stali soluňští křesťané nejenom podobni Pavlovi, ale i vzorem všem věřícím v Makedonii a Acháji.⁶ Poloha a význam Thesaloniky přispěly k tomu, že se Soluň stala střediskem, odkud se rozšiřovalo křesťanství, a že pověst o příkladné víře Soluňských i mimo hranice Makedonie a Acháje přišla ve známost. Apoštol v řečnickém zápalu praví: všude se roznesla zpráva o vaší víře v Boha.

Apoštol a jeho spolupracovníci v ostatních křesťanských obcích ani o svém apoštolátu v Thesalonice nemusí mluvit. Věřící sami začínají řeč a vypravují, jakého se dostalo Pavlovi a ostatním misionářům v Soluni přijetí a kterak se tyto obrátili od model k Bohu, aby sloužili Bohu živému a pravému. Většina soluňských křesťanů byli věřící z pohanství, proto hlavně tyto má sv. Pavel na mysli, když mluví o zřeknutí se model.

Toto obrácení se od mrtvých model k živému a pravému Bohu vrcholí v očekávání Syna jeho s nebes, jehož vzkřísil z mrtvých, v očekávání druhého příchodu Mesiášova. Pro věřící jest Kristus osvoboditelem od blížícího se dne hněvu, to je dne posledního soudu.

Konstantin Miklík CSsR:

Svátost milosrdenství

I.

Svátost pokání je mnohem více svátost milosrdenství, než všechny ostatní svátosti, protože při ní docházíme milosrdenství i v případech opěťované nevěrnosti a vždy nového a nového odvrácení od Toho, jenž nám již mnohokrát, mnohonásobně a mnohými způsoby milosrdenství prokázal. Je to věc tak neobvyklá v lidské řeči, že bychom jí ani nechápali, kdyby nám nebyla zjevena (Mt 18, 21 násl.; Lk 17, 3—4), a ještě ani po zjevení nechceme obyčejně již nic mít s člověkem, jemuž jsme již jednou nebo dokonce dvakrát odpustili a který se nám zpronevěřil do třetice. Lidový heroismus povoluje i třetí odpuštění (Do třetice všeho dobrého!), ale pak dost; nepovažujeme za moudré odpouštění, které je znehodnocováno neúčinným přijetím, a při němž to, co jsme pokládali za příliš velkodušné, těžké a výjimečně dobrotivé, jest od druhé strany pokládáno za zcela normální, všední, vždy hodné dalšího opakování. I kdybychom zdůrazňovali více, než je slušno, slovo »pokání« při »svátosti pokání«, přece by nás ani to nevytrhlo z rozpaků, jak považovati za

svátost, co je tak dobře možné a tak zřídka pravdivé bez svátosti, co je tak málo hluboké, že se téměř neprávem nazývá obratem a trhnutím s minulostí, když jest potřebí to opakovati znova a znova do nekonečna, aby to bylo na konec přece pravdivé, a to za pomoci čehosi nového, co v pokání obsaženo není, nýbrž bývá uděleno od jiného podnětu, na jehož milosrdenství, byť přikázaném, to jedině závisí? Vskutku, mnohem větším právem se nazývá svátost pokání svátostí milosrdenství než svátostí pokání; příliš by nadřžoval hříšníkovi ten, kdo by chtěl' povyšovati na svátost sílu opět a opět začínajícího pokání, když mělo začítí jednou a nikdy nepřestati.

Ovšem, kdo začíná znovu a znovu a není omrzely ze své vlastní bdy, vzbuzuje soucit. I když nemá práva na pomoc, přece rozněcuje obyčejně soustrast u toho, kdo má moc mu pomoci a má srdce milosrdné. Jenomže tuto pomoc nelze odvozovati z pokání jako příčiny, nýbrž výhradně z milosrdného srdce mocného pána, jemž pokání hříšníkovo aspoň není nemilé. Přidáme-li k tomu, že samo toto pokání vychází z milosrdné Boží milosti, která se dotýká hříšníka osvícením a povzbuzením, jest patrné, jak velice, jak po výtce, jak výhradně je svátost pokání svátostí milosrdenství, i když jest zapření sebe při ní obtížnější, složitější a veřejnější než při křtu, při pomazání nebo při kterékoli jiné svátosti živých. Naše opakovaná nevěrnost nemůže způsobiti, aby naše hmoždění se zpytováním svědomí, jakého není třeba při křtu, naše zkroušenost zřetelnější, než bývá při první svátosti, naše předsevzetí výslovnější a výslovnější, naše vyznání viny vždy zahanbenější a stydlivější, naše zadostučinění vždy přikázanější a naše polepšení vždy opožděnější, aby všechny tyto věci, jež o tolik přesahují povinnost, jakou jsme měli jako katechumeni před přijetím svatého křtu, povýšily naši přípravu k odpuštění po křtu na více, než by nám byly platny přede křtem nebo při křtu, totiž na činy svátostné před vlastní svátostí odpuštění a nezávisle na ní. Ať považujeme za svátost osvobozující výrok svátostného soudce, či celý soudní proces ve vší jeho úplnosti až k rozsudku, vždycky jest i soud nad hříšníkem, i jeho zproštění viny za určitých podmínek záležitostí milosrdenství Kristova. Cílem tohoto milosrdenství, pokud jde o soud svátostný, není ovšem rozsudek toliko prozatímní, nýbrž i posmrtný a definitivní. Smiřujeme se se Soudcem svým (Jn 5, 22. 27), dokud jsme na cestě k němu (srv Mt 5, 25); dáváme se souditi od jeho zástupce, abychom zasloužili jeho milosrdenství posledního.

K závěru, že svátost pokání je po výtce svátostí milosrdenství, docházíme také jiným způsobem. Jest jisto, že svátosti jsou prostředky k následování Kristovu, jak tím, co jsou a co je vytváří, tak tím, co způsobují a k čemu vedou. Ačkoli víme, že Vykupitel udělal ze sebe hříšníka, ne svou vinou, nýbrž přijetím cizí viny, a ač nepochybujeme, že máme následovati Beránka, který snímá hříchy světa, že se tedy máme ochot-

ně stavěti na soud hříšníků, kteří mají od Boha moc, třeba ji zneužívají, aby soudili Krista i apoštoly a učedníky, přece nejvlastnější účel svátosti pokání není ten, abychom byli skrze ni odsouzeni jako Kristus od Annáše, Kaifáše a Piláta, a abychom tímto způsobem vykupovali lidi z jejich spravedlivého odsouzení od Boha a z moci ďáblavy. My přijímáme svátost pokání, abychom byli skrze ni osvobozeni od své vlastní skutečné viny a od věčného nebo časného trestu, a spolu s tím abychom obdrželi dar vytrvalosti v dobrém předsevzetí a statečnosti ve všech svodech a pokušeních. Dáváme-li se klidně souditi od hříšníků, jsouce bez viny, abychom nespravedlností tohoto soudu nad námi zadostučinili spravedlnosti Boží za jiné, činíme dobře. Bůh přijímá naše zástupnictví a orodování jako prosbu, podporovanou dobrým činem oběti, a dává hříšníkům milost obrácení, kterou všem zasloužil Kristus svou smrtí a svým utrpením za hříšníky. Ano, i když se dáváme souditi pro hříchy své, ale již odpuštěné, od hříšníků, kteří nemají práva nás souditi (Mt 7, 1), nýbrž sami budou jednou a možná již jsou odsouzeni (Jn 3, 18), činíme velmi dobře, cvičíme se v potřebné pokoře, konáme hodné pokání, zabraňujeme novým pádům, prokazujeme duchovní milosrdenství a následujeme příkladu našeho Pána. Máme-li však býti následovníky Kristovými skrze svátost pokání, můžeme jimi býti pouze tím nebo hlavně tím, že následujeme skrze tuto svátost milosrdenství Boží i Kristovo hříšníkům, nebo tím, že hledáme, čekáme a přijímáme milosrdenství Boží jako jedinou spásu své hříšnosti, jak dychtivě, pokorně, vděčně a obětavě, jako to učinil Kristus, když hledal, čekal a přijímal milosrdenství Boží pro spásu těch, jejichž hříchy a viny na se vzal. Prostředník spásy všeobecné jest Vykupitel, jediný člověk, který měl právo a který si dobyl práva na milosrdenství Boží pro každého člověka. Prostředníkem spásy u jednotlivce je tentýž Kristus, který se však dává zastupovati knězem, vykonávajícím jeho úřad s plnou mocí. Ačkoli totiž byla svátost pokání dána ku blahu křesťanské obce i každého jejího údu, jest jisto, že byla dána tak, aby kněz konal v Církvi Boží skutky Kristova milosrdenství obzvláště v svátostném soudu, a aby každý, kněz i laik, přijímal milosrdný výrok tohoto Kristova soudu jen skrze kněze jako milosrdného soudce, který má plnost moci, aby jeho svátostný výrok platil za skutečný výrok Kristův a Boží.

V tomto světle chápeme lépe kanonický výměr svátosti pokání (K. 870), který zní takto: V svátosti pokání se zprošťujícím rozsudkem oprávněného přísluhovatele odpouští člověku věcím, který je v patřičném rozpoložení, hříchy, kterých se dopustil po přijetí svátosti křtu. Všecky ustavující prvky svátosti jsou dány v tomto popise: ustanovení Kristovo se předpokládá (Mk 2, 7, 10), protože právo Církve jest právo udělené od Krista (Mt 18, 17—18; 28, 18—20). Viditelné znamení jest osvobozující soudní výrok hierarchického činitele, který má nejen přede-

psaný stupeň kněžského svěcení, nýbrž i pravomoc odpouštětí viny a tresty, o jejichž odpuštění běží. Neviditelná milost, která se viditelným znamením osvobozujícího rozsudku naznačuje a působí, jest odpuštění viny spáchané po křtu i některých jejích následků a udělení nebo rozmnožení spravedlnosti. Dostává se jí ovšem jen člověku pokřtěnému, který odklízí všechny překážky, jež vadi jejímu přístupu do lidské duše.

Duchovní práce, spojená s odklízováním překážek, čili příprava k přijetí svátostného rozhřešení a milostí s tím souvisejících, jest právě pokání, které se skládá při svátosti z různých předepsaných kajících úkonů, které všechny mají charakter pokání. Ty úkony se vypočítávají v kánonech 901 a 902. Prvý zní: Každý jest povinen vyzpovídati se ze všech smrtelných hříchů, jichž si je po pečlivém prozpytování vědom, jestliže se jich dopustil po křtu a nebyli mu ještě přímo odpuštěny mocí klíčů církevních. Je také zavázán udati v zpovědi okolnosti, které druh hříchu proměňují. — Druhý kánon praví: Hřichy po křtu spáchané, ať smrtelné, jež již byly odpuštěny mocí klíčů, či hřichy pouze všední, jsou dostatečným, avšak nikoli nutným předmětem svátosti pokání. — Patří tedy ke kajícím úkonům svátostného pokání: 1. zpytování svědomí; 2. zpověď; 3. pokání v užším smyslu, totiž: lítost, předsevzetí a zadostučinění. O těchto třech věcech se v kánonech zvlášť nemluví, protože jsou skryty v slově pokání; nebylo by možno mluvit o svátosti pokání, kdyby při ní pokání nebylo. Pokání znamená rozmyšlení, odvrácení od minulosti, odhodlání k lepšímu, oběť, nahrazující minulý nedostatek. Káti se neb činiti pokání znamená: litovati, býti smuten a zkrroušen pro to, co člověk učinil; ale také obrát pro budoucnost a usilovné napravování minulosti nejen životem beze skvrn, nýbrž i oběťmi, odřikáním, konáním věcí obtížných, v náhradu za spáchané věci nedovolené. Všecky tyto skutky jsou pouhá příprava k přijetí svátosti pokání, nebo jsou její předepsaný doplněk po vykonané zpovědi; avšak soud svátostný, nebo jeho konečný výsledek, osvobozující rozsudek, to je sama podstata svátosti pokání, látka a tvar tajemství, které vychází pokání vstříc, aby je korunovalo nezaslouženým, ač přivolávaným milosrdenstvím.

(Pokračování)

Timotheus Vodička:

Regula mundi

Mezi množstvím těch dobrých věcí, pro něž má zpronevěřilý moderní duch jen nepochopení, nedůvěru nebo pohrdání, náleží též řeholní život. Je to pro něho cosi cizího; ulpíváje sám na dlažbě života jako škeble na skalisku, vidí ve výsosti řeholního života něco, co se odvrací od skutečnosti a popírá ji — něco, co je přímo nepřítelem života.

A přece je pravda právě na opačném pólu. Ve skutečnosti nejen že řeholní život spočívá na týchž základech jako lidský život vůbec, nýbrž je dokonce vyvrcholením, korunou veškerého lidského života. Tato skutečnost vyplývá nutně z jeho povahy.

K podstatě řeholního života náleží tři věci. Především je to život usilující o trvalou dokonalost vnitřního, duchovního života, o stále a vše ovládající zaměření k nepomíjivým hodnotám věčnosti. Za druhé je to úsilí povahy odříkavé. Konečně je to nikoli úsilí, závislé na pouhém přechodném chtění, na podmíněné vůli, nýbrž úsilí, k němuž se člověk svobodným úkonem vůle zavázal trvale slavnostním slibem před Bohem. Ve sdružení těch tří věcí není nic náhodného ani libovolného; je to výsledek velmi reálného a velmi praktického uplatnění zákonů duchovní ekonomie. Aby člověk dosáhl skutečného úspěchu v čemkoli, musí být jeho úsilí co nejvíce soustředěno; každé rozptýlení v extensitě je brzdou dokonalosti a trvalosti výsledku. To je jeden ze zákonů duchovní ekonomie. Jiný zákon opět učí, že člověk musí každé dosažení, každé naplnění úsilí něčím zaplatit. Je třeba zachovati rovnováhu; chtít něco znamená nemoci chtít něco jiného; vznášeti nárok na jednu věc vyžaduje v řádu ducha vzdání se nároku na jinou věc. Konečně učí duchovní ekonomie, že velikosti nároku musí též úměrně odpovídat stupeň závaznosti, kázně, poslušnosti, již se člověk podrobuje pro dosažení svého cíle. Čím větší věci chce dosáhnouti a čím bezpečněji ji chce mít, tím trvaleji a tím důsažněji se musí podrobit všem podmínkám, jež jsou spojeny s jejím dosažením. Nezávazné úsilí — úsilí, v němž si vůle vyhrazuje možnost kdykoli zrušit nebo změnit svůj cíl, může vést také jen k nezávaznému, podmíněnému, nejistému nebo jen částečnému dosažení. Nejvyšší cena a trvalé zakotvení však si vyžadují naprostého a závazného oddání.

Víme-li to, musí nám být jasno, proč odříkání a slib náleží v řeholním životě nutně k úsilí o dokonalost. Náleží k němu právě proto, že jeho cílem je dokonalost vrcholná a trvalá, dokonalost jako stav. Poněvadž chce řeholník dosáhnout nejvyšších hodnot duchovního života, musí se na ně soustřediti a zřít se všeho ostatního jako cíle (nikoli jako prostředku). Musí se zřítati všeho vnějšího, aby dosáhl v plnosti života vnitřního; musí se zřítati všeho osobního, aby dosáhl vzácnějších hodnot nadosobních. A musí se zřítat nejen proto, aby mohl soustřediti své úsilí, nýbrž i proto, aby zaplatil cenu co nejpříměřenější velikosti svých nároků. Chce dosáhnout svrchované ceny svého života — proto se nemůže jen trpně vzdalovat ostatních věcí z nutnosti soustředění, nýbrž musí činně a dobrovolně obětovati svrchované, úplně veškeru svou osobní a k sobě soustředěnou účast na nich. A protože chce dosáhnout koruny života trvale a bezpečně, volí k tomu nejtrvalejší a nejbezpečnější způsob úsilí: to jest, zavazuje svou vůli slibem, a to slibem nejvzájemnějším a nejvznešenějším — slibem skládaným Bohu.

Když však je tomu tak, není jasno, že řeholní život nejen není gestem popření nebo znehodnocení skutečnosti, nýbrž naopak vrcholným gestem souhlasu s životem a lásky k životu? Vždyť odříká-li se řeholník něčeho, činí to jen proto, že chce od života to nejlepší; čím více se odříká, tím větší jen si činí nároky na nejvzácnější dary života. Neodříká se dobrých věcí proto, že by je popíral nebo jimi pohrdal, nýbrž právě proto, že jsou dobré a mohou tedy být dobrou obětí. K oběti je zajisté třeba dobrých věcí; obětovat věc špatnou není obět, nýbrž urážka. A neodříká se také věcí proto, že by chtěl být toliko prost, prázden všeho z nějaké nechuti, nýbrž oprošťuje se od méně dobrého, aby byl naplněn lepším. Řeholní odříkání je tedy ve skutečnosti nejnádhernejším projevem životní síly, nejvyšším dobovatelským gestem člověka. A naopak pravým nepřitelem života je právě člověk, který odmítá obět a odříkání; neboť takový člověk přijímá od života jenom to nejnižší, to, co uspokojuje toliko jeho žádost, nikoli to, co uspokojuje lásku; a chce toho dosáhnout jen přechodně, jen potud, pokud trvá žádost; když pomine žádost, přestává toužit a milovat a je k věcem lhostejný. Hrubý požívač, člověk, který chce od života vlastně cokoli, co dává rozkoš, aniž si čeho váží natolik, aby si to vykoupil pravou obětí — toť pravý nepřítel života.

Naopak zase lze říci, že každý, kdo miluje život a vzdává náležitou úctu věcem, připodobňuje se řeholnímu životu tím více, čím opravdovější a hlubší je jeho láska a úcta. I obecný život ve své nejprostší podobě má svou řeholi, na jejímž zachovávání závisí jeho síla a jeho cena. To je pravda, kterou lze ukázat na konkrétní povaze řeholních slibů.

Řeholní sliby zahrnují v odříkávé gesto všechny oblasti života. Řeholník se odříká věcí vnějších, toho, co je mimo něho, ale stejně se odříká i sám sebe, svého těla a své duše ve všem kromě toho, co je vlastním cílem jeho úsilí. A tři základní řeholní sliby jsou přímým výrazem tohoto odříkání. Slib chudoby se vztahuje k vnějším věcem; jím se člověk zavazuje nejen k odříkání bohatství ve vlastním smyslu, nýbrž i k odříkání jakéhokoli majetku vůbec — jakéhokoli držení věci z vlastní vůle a pro vlastní rozhodování. Slib čistoty se vztahuje k tělu; je to odříkání toho, co je nejsilnější žádostí těla a nejvyšší hodnotou života smyslového. Je to zásadní a úplná obět v kladném smyslu, neboť člověk se tu neodříká jen zlé žádosti, nýbrž i dobrého užívání tělesné lásky. Konečně slib poslušnosti se týká duchovní stránky člověka; je to odříkání převládající výsady vlastního chtění, vlastního svobodného rozhodování — obět největší, protože se tu obětuje něco, co náleží nejvlastněji lidskému duchu. Není to ovšem zrušení, zahlazení nebo ochromení vůle samé; neznamená to, že by řeholník nemohl chtít, nýbrž že chce svobodně a ochotně to, co chce někdo jiný — co žádá řehole jeho družiny, konstituce jeho kláštera a rozhodnutí jeho představeného.

Nuže, všechny tyto věci najdeme v nějaké míře v řádu obecného života.

Každý člověk je podroben zákonu života a chce-li žít v souhlase s životem, chce-li růst a tvořit, musí zachovávat jistá omezení ve všech třech směrech. Musí se omezovat v žádosti vnějších věcí, jak mu to ukládá jeho povaha bytosti společenské a morální; a smí užívatí darů života jen s mírou, nechce-li uškodit trvale svému tělu i své duši. Musí krotit žádost těla a zachovávat přirozený zákon čistoty pod stejným trestem; a musí konečně i svou vůli do jisté míry podrobovatí vůli jiných lidí i požadavkům obecného řádu, chce-li vůbec něčeho dosáhnouti. A co je nejdůležitější, musí to vše činit tím více, čím větší jsou jeho nároky a čím výše míří jeho úsilí. Omezuje-li se jen z nutnosti — jen potud, pokud je k tomu nucen z venčí, utkví na nejnižší rovině lidství a neuskuteční ani tisícinu toho, k čemu je povolán. Chce-li se dostat výše, musí si z vlastní vůle ukládat větší omezení a přizpůsobovat se dokonaleji všem zákonům duchovní ekonomie. Nemůže žítí nejmenší mírou pravého duchovního života, jestliže se vnitřně neoprostí od lpění na vnějších věcech, jestliže nedovede tělesnou lásku podrobiti vyššímu duchovnímu cíli a jestliže se nesnaží i svou vůli uvést v plný souhlas s vůlí vyšší — to jest nesnaží-li se chtítí něco ne proto, že je to jeho žádost, nýbrž proto, že je to vůle Boží.

A tak každý člověk, který chce zachovat pravou lidskou důstojnost, má svou řeholi — to jest souhrn zásad, jimiž řídí svůj život k vnitřnímu povznesení a zdokonalení. Rozdíl mezi ním a řeholníkem je jen ve stupni; on si ponechává vždycky aspoň něco z vlastního užívání věcí a neváže se trvale a neodvolatelně k pevně stanovenému stupni dokonalosti, kdežto řeholník se odřiká naprosto a zavazuje se neodvolatelně k jistému způsobu života a k jisté formě dokonalosti. Oba však jsou bratři v úsilí o dokonalost skrze odřikání a obět.

Někdy se může tato obecná řehole života přiblížit velmi těsně k řeholi zvláštní. Je možno i ve světě zachovávat některý ze tří slibů nebo i všechny tak, že podstata je táž, jenže se neprojevuje viditelnými vnějšími formami pospolitého řeholního života. Je možno takto žítí podle jakési neviditelné řehole — nemítí majetku a nelpět na ničem, žít třeba i jako žebrák z ruky Boží; zachovávat naprostou tělesnou zdrželivost a podrobovat svou vůli závazně nadosobním příkazům, ať to jsou příkazy člověka nebo příkazy určitého díla — a nelišit se při tom navenek od mnoha jiných lidí, kteří setrvávají na pouhém plnění zákona.

To jsou ovšem výjimečné případy obecné řehole světa. Ale tak či onak je jisto, že základ je vždy stejný — a že každý člověk, věrný zákonu života, je nějakým způsobem účasten téže kázně, kterou v nejvyšší a nejzřejmější podobě zjevuje život řeholní.

NEJVĚTŠÍ NEŘEST JE MĚLKOST Oscar Wilde

Katolická akce ve Francii

Dostáváme pravidelně aspoň jeden francouzský katolický časopis »La vie catholique illustrée«. Vydávají jej pařížští dominikáni. Je to náboženský týdeník pro křesťanské rodiny. Je tištěn hlubotiskem se zdařilými obrázky. Má i svou zábavnou a humoristickou část. Vyjímáme z ledného čísla referát o snahách francouzské Katolické akce.

JOC francouzské si vzalo letos za svůj zvláštní úkol péči o zabezpečení a pozvednutí zdraví mladých dělníků umožněním sportu, zdravým bydlením a patřičným zotavením. Vytvořili akční výbory, vyžadující pro dělníky mladší 18 let měsíční dovolenou a pro ostatní třínedělní. Budují pro tento účel letní i zimní rekreační tábory. Vedle toho se chtějí věnovati své oblíbené myšlence, péči o nemocné mladé dělníky. Budují pro ně sanatorium, jaké již stojí péčí belgického JOC v Bruselu. JOC francouzské chce uspořádat pro tento účel čtrnáctidenní propagační akci. Uspořádají výstavu, která bude pak putovat po celé Francii. Připravují krásný propagační film pro JOC »Návrat k životu«.

JOC studentská Katolická akce bude se letos věnovati poznání a porozumění modernímu myšlení a umění. Dále si chtějí probrati otázku filmu a poměru k němu. Posléze chtějí dáti poučení svým členům o soudobé kultuře vůbec.

Mají vybudovaný národní sekretariát, jemuž v čele stojí biskup Courbe. Biskupské konference vypracovávají pracovní program pro Katolickou akci na celý rok. Sekretariát pak zprostředkuje spojení mezi diecésními Katolickými akcemi a biskupským sborem. Letos zajímá Katolickou akci nejvíce, jak koordinovati práci v Katolické akci s životem farnosti. Studentská Katolická akce je mimo rámec farnosti. Pro ně je jejich farností příslušná vysoká i střední škola, na nichž se shromažďují studenti. Katolická akce má k dispozici řadu Věstníků a časopisů pro nejrůznější odbory. Mají své prázdninové tábory pro mladé i staré. V Marly mají dokonce připojenou školu JOC s letním táborem. Katolická akce shromažďuje představitele nejrůznějších odborů co nejčastěji, aby tak došlo k naprostému a dokonalému soustředění. Jak vidět, ve Francii dobře pochopili, že toto soustředění nemůže vyrůsti z nadiktovaného soustředění, nýbrž že organicky vyrůstá z akčně samostatných odborů.

Ústředí Katolické akce buduje právě také ústředí propagační. Zjišťuje současné problémy, okamžité těžkosti a prostředky, kterými by bylo možno nejenom ovlivnit, nýbrž i posvětit veřejnost všemi dobrými prostředky. Katolická akce podporuje ze všech sil akci sociální a charitativní. Zapomínáme na tuto skutečnost, že na příklad naše velké a dobře vedené a dobře fungující hnutí Charity je velkou součástí Katolické akce, i když si to snad leckdo neuvědomuje. Kdy se i u nás najde tak

velká, silná osobnost, která by dovedla nás všechny soustřediti a sjednotiti, která by dovedla touto spoluprací vytvořiti onu velkou a silnou jednotu, která by pak byla nesmírně mocnou a silnou, ne aby strhovala moc na sebe, nýbrž aby budovala království Boží v duších, v povoláních, v životě soukromém, rodinném, stavovském i veřejném? Teče u nás již tolik potůčků i říček. Je věru na čase, aby se našel nějaký velký duch, který by dovedl všechny tyto říčky a potůčky svěsti v jeden mohutný tok, po němž by mohly plout náklady nejtěžších problémů. — Braitó.

Zpytování katolického svědomí

Pokoj na zemi! Skutečný pokoj? Nikoli, jen »poválečné období«, abychom užili truchlivého, ale velmi výstižného označení. Jak dlouho bude třeba odstraňovati hmotný i mravní zmatek, aby se vyléčilo tolik ran? Ještě včera šířili lidé rozvrat, neštěstí, bídu nad nesmírným územím, a dnes, kdy musejí znovu budovat, jen mlhavě si uvědomují, kolik prozíravosti a bystrosti, kolik statečnosti a blahovůle je třeba věnovat úloze, aby přivedli svět od hmotné a duchovní záhuby a zničení zpět k zákonu, pořádku a pokoji.

Pius XII. ve vánočním projevu 1945.

Jedním z největších nebezpečí poválečné doby je, že většina lidí si neuvědomuje pravý dosah důsledků, jež s sebou přináší každá velká válka. Ti, kdo nebyli válkou příliš poškozeni, nejraději by ji vymazali ze své paměti a vrátili se k svým předválečným zvykům, zálibám, pohodlí — a neřestem. Ti, kteří byli poškozeni, si namnoze nepřejí nic jiného, než aby dostali takovou náhradu, která by jim umožnila též návrat. A kdo měl z války zisk, stará se, jak by si jej zachoval. Velmi málo je těch, kteří se ptají, proč válka přišla, jaké škody přinesla obecnému blahu, jaká byla spoluvina jednotlivých národů, stavů a tříd na těchto škodách — a jaké povinnosti k obecnému blahu ukládá tento stav každému jednotlivci.

Toto nebezpečí se projevuje zvláště silně na poli duchovním, protože i tam, kde se myslí na odstraňování škod, myslí se především na škody hmotné. Zakládají se celé složité a nákladné instituce pro nápravu politických a hospodářských ztrát, ale není nic slyšet o plánech na nápravu škod mravních — aspoň ne o plánech na nápravu vskutku účinnou, to jest takovou, která by šla ke kořenům zla — k porušování přirozeného mravního zákona a k potlačování vlivu náboženství na veřejný život.

Pro katolíka, který si jasně uvědomuje převahu materiálních zájmů v moderním světě, to jistě není žádné překvapení. Tím více však je právě povinností katolíků, kteří sledují opačnou cestu, aby se starali o to, co zmaterialisovaný svět zanedbává. Jednotlivec ovšem nemůže pomýšlet na obnovné plány, týkající se celého světa. Může a má se však starat

o to, co je mu nejbližší — o duchovní obrodu svého prostředí, své společnosti, svého národa.

Prvním předpokladem k tomu je ovšem především správné poznání stavu věcí, uvědomění nedostatků a rozbor jejich příčin. Dobré zpytování osobního svědomí je předpokladem osobního mravního zdokonalení; a zrovna tak je řádné zpytování národního svědomí předpokladem pro jakoukoli činnost, směřující k mravnímu prospěchu národa. A protože má každý začít sám sebou, je pro domo nostra nutno začít zpytováním českého katolického svědomí.

Není to práce ani snadná ani příjemná, tím spíše, že by vlastně měla být provedena za celé desítky let, ba za celé generace. Ale začít se s ní jednou musí, a protože není vidět, že by s tím chtěl začít někdo na místech povolanějších, chceme se o to aspoň v náznaku pokusit my — i když se tím leckomu nezavdčíme.

I.

Devotio sentimentalis

Povinnosti křesťana lze shrnout stručně do dvou zásad jednání: snažiti se podle svých sil pomoci přirozených i nadpřirozených prostředků o vlastní mravní zdokonalení — a snažiti se týmž způsobem o zdokonalení jiných. Můžeme se zabývat přímo toliko touto druhou snahou, protože o vnitřní dokonalosti jednotlivce se můžeme něco dovědět jen z jeho vnějšího díla, z účinku individuální činnosti na prostředí, na společnost, v níž jednotlivec žije.

Tyto účinky se mohou projevovat v trojí oblasti: za prvé v oblasti náboženských hodnot v užším smyslu (v řádu zbožnosti a jejích projevů), za druhé v oblasti hodnot intelektuálních (věda a umění) a za třetí v oblasti hodnot pospolitých (život politický a hospodářský). A projevují se jak v každé této oblasti jednotlivě, tak také v jejich vzájemném poměru.

Všimněme si nejprve české zbožnosti, a to s hlediska zásadního, nikoli s hlediska některé duchovní školy. Je totiž mnoho škol duchovního života a mnoho způsobů, jimiž se projevuje zbožnost; a žádný z nich si nemůže osobovat výhradní právo jako jediný správný způsob, stejně jako žádný z nich nemůže být zavrhován jako nesprávný, dokud se neprohřešuje proti podstatě zbožnosti. A co je to správná zbožnost, o tom se snadno poučíme ze svatého Františka Saleského: »Zbožnost není nic jiného než duchovní čilost a živost, skrze níž láska působí v nás nebo my v ní hbitě a ochotně, a jako náleží k lásce, že nám dává plniti obecně všechna přikázání Boží, tak náleží ke zbožnosti, že nám je dává plniti hbitě a horlivě.« Činná láska k Bohu a pohotové plnění přikázání — to jsou tedy dvě podstatné náležitosti zbožnosti, není však podstatnou náležitostí, zdali se to činí tím či oním vnějším způsobem, který je sám o sobě nelišný.

A přece už zde je první bolestivé místo českého katolického svědomí. Pravá zbožnost by podle uvedeného měla být vyznačována shodou a snášlivostí jednotlivých vnějších forem zbožnosti. Ať je takových způsobů zbožnosti sebe více, nemá býti mezi jejich zastánci řevnivosti, žárlivosti,

závistí nebo dokonce úsilí o zatlačení jedněch a nadvládu jiných; jediné přípustné soupeření je soupeření v horlivosti a vroucnosti. Ale v české zbožnosti můžeme pozorovat nejednu tendenci k opaku. Můžeme to vidět na příklad na nevyrovnaném poměru mezi tak zvanou lidovou zbožností a mezi tak zvaným liturgickým hnutím nebo liturgickou zbožností; a je to zjevně už ze samé terminologie. Každému z obou způsobů se přivlastňuje něco, co náleží v zásadě oběma — jako by nemohl být třeba zpěv v národním jazyce vázán na ráz obřadu nebo jako by přesného sledování obřadních textů nemohl být účasten všechen lid či jako by věřící s misálkem v ruce nepatřil k »lidu«!

Pokusíme-li se objevit příčiny tohoto zjevu, jsme přivedeni brzy k jinému, hlubšímu a osudnějšímu rysu — totiž k nenáležité převaze citového prvku, k tomu zdůrazňování citového požitku ze zbožných úkonů, jež můžeme tak často pozorovat u českého člověka a jež odporuje povaze zbožnosti. »Zbožnost nezáleží v sladkosti, líbeznosti, slasti a potěšení, jež cítí srdce,« praví svatý František Saleský. »Nikoli, Filotheo, zbožnost není totéž, co tyto věci; je mnoho lidí, kteří zakoušejí tuto sladkost a útěchu a přece zůstávají plni chyb, a proto nemají pravou lásku k Bohu, tím méně tedy pravou zbožnost.« Kéž by si to česká Filothea vzala k srdci! Kdybychom mohli tuto sentimentalitu zredukovat aspoň na polovinu, už tím by bylo mnoho vykonáno, protože sentimentalita je jednou z největších překážek zdokonalení v duchovním životě. Člověk, který si libuje sám v sobě, v svém zbožném zážitku, je spokojen sám se sebou; jeho spokojenost jej pak zase utvrzuje v domněnku o vlastní dokonalosti — a to je konec duchovního pokroku.

Z této převahy sentimentality — která je tím zhoubnější, je-li podporována těmi, kdo mají v rukou vedení duchovního života — si vysvětlíme množství jiných jednotlivých nedostatků české zbožnosti.

Především nám podává přirozené vysvětlení zarážejícího nedostatku hrdinských ctností, jež někdy pociťujeme tak bolestně v boji o nejvyšší duchovní zájmy. K mravnímu hrdinství je třeba, aby člověk nebyl spokojen se sebou a aby nebyl spokojen se stavem věcí kolem sebe; hrdinská ctnost je vyvrcholením lásky k Bohu a k bližnímu v řádu činnosti. Ale člověk, který hledá ve zbožnosti uspokojení citu, je sám se sebou spokojen a o druhého se nestará, aby nemusil přerušit ilusi svého umělého ráje; proto nejen že se nesnaží vyniknout v ctnosti, nýbrž protestuje rozhořčeně proti každému, kdo ho chce podnítit k pravé zbožnosti. Ba protestuje nakonec i proti tomu, aby se na něm žádala aspoň nejmenší míra v plnění mravního zákona, protože pro něho je hlavní mírou mravního života spokojenost se sebou. Tím spíše tedy selže, když se na něm požaduje něco více než plnění příkázání — když by měl třeba v zájmu obecného dobra osvědčit mravní hrdinství.

Chtít popírat, že český náboženský život projevuje značnou měrou tento nedostatek, by bylo neupřímné. Setkáváme se s ním všude, ve všech oborech činnosti a ve všech stavech společenských — nevyjímajíc ani stav těch, kdo mají býti jinými vůdci a vzory. Podle toho pak ovšem vypadá i stav dosažených výsledků.

Sentimentalita však oslabuje i rozum, a proto se setkáváme s jejími účinky i v oblasti hodnot intelektuálních. Tím myslíme především charakteristický nedostatek smyslu pro hodnoty nadpřirozeného života kontemplativního, který je vyvrcholením lásky v řádu spekulativním, jako je hrdinská ctnost vyvrcholením lásky v řádu činném — nedostatek, který se projevuje charakteristicky třeba v naprosté převaze řeholů činných v dějinách českého klášternictví, ale také v české duchovní literatuře a v celém zaměření českého náboženského života. Víme-li, že kontemplativní hodnoty jsou nezbytné pro duchovní zdraví každé lidské společnosti, nemůžeme jejich nedostatek zajisté nijak podceňovati.

Ale jsou tu ještě jiné nedostatky, vyplývající z psychologického vlivu sentimentality na rozumové schopnosti. Sentimentalita oslabuje rozum dvojím způsobem: jednak jej činí omezeným, schopným pojmuti jen malý okruh idejí a malý radius jejich vztahů, jednak jej činí mělkým, neschopným vniknout k podstatě věcí a chápat něco více než jejich nahodilé a případkové přívlasky.

Co se týče prvního účinku, projevuje se v české zbožnosti zvláště silně neřestí, kterou káral už svatý Pavel u křesťanů, hádajících se o výtečnost svých duchovních vůdců: »Míním pak to, že každý z vás říká: „Já jsem Pavlův“, „Já jsem Apollův“, „Já jsem Petrův“. Já však jsem Kristův. Jest Kristus rozdělen? Byl Pavel ukřižován za vás? Anebo jste byli pokřtěni ve jméno Pavlovo? ... Co je Apollo? Co Pavel? Služebníci, skrze které jste uvěřili. Každý tak, jak mu dal Pán: já jsem sázel, Apollo zaléval, Bůh dal růst.« (I Kor. 1; 12 n., 3; 5 n.) Přilnutí k určité ideji nebo k určitému okruhu idejí, hlásaných nějakou vynikající duchovní osobností, není ovšem samo o sobě nic nepravého; podmínkou však je, aby se z těch několika částečných idejí nestala celá životní filosofie, v níž už nezbyvá místa pro pravdy obecnější a jež nerozlišuje mezi tím, co je závazné a co je svobodné, co je nutno a co je jen možno nebo dovoleno svobodně vyznávat. K tomu však právě dochází u rozumu zúženého přebujelou citovostí, přilne-li k ideji proto, že přilnul citově k jejímu hlasateli: z několika částečných idejí si učiní základní principy celého vědění konání a chce na jiných, aby si počínali stejně; jestliže k tomu nesvolí, nepokládá je za pořádné křesťany. Místo »jednoty v nezbytném a volnosti v pochybném« si žádá »jednoty v pochybném«.

Může to mít nejrůznější podoby. Někdo uznává třeba jen teologii vyjadřovanou pomocí symbolů, a dívá se s pohrdáním na scholastické theologické traktáty. Jiný zase odvozuje pravidla mravního jednání z pravidel uměleckého vkusu, aspoň pokud jde o umělce samé. Jiný si libuje v určitém kulturním stylu, čímž vznikají podivné stolní společnosti katolíků gotických, renesančních, barokních atd. Jiný zase přikládá na všechno náboženské měřítko politická, ztotožňuje náboženství s politikou nebo zaměňuje jejich kriteria. Všechny tyto odrůdy bychom našli u nás bohatě zastoupeny, nemluví o jiných; ale toto bohatství není nic potěšujícího.

Co se týče druhého účinku, lze jej nejlépe doložit na zarážející skutečnosti, že český katolík je tak málo citlivý k výtce rozumové inferiority,

že jí někdy i sám používá jako výmluvy pro svou pohodlnost, čímž se příkře odlišuje od českého nekatolíka. Ctizádosti na příklad nekatolického dělníka obyčejně bývá osvojit si co nejvíce ze současné intelektuální kultury; je citlivý k výtce nevědomosti nebo zaostalosti, snaží se vniknout i do složitějších oblastí kulturní tvorby, a nerozumí-li čemu, stydí se za to a skrývá to. Naproti tomu průměrný katolík, třebaš jinak rádný, je obyčejně spokojen se svou myšlenkovou úrovní, nenamítá nic proti tomu, aby se s ním zacházelo jako s intelektuálním nemluvnětem, a jakmile ho někdo nutí trochu více namáhat mozek, obyčejně protestuje. A přece je jasné, že právě od katolíka bychom mohli očekávat něco lepšího. Má přece lepší předpoklady k rozumové kultuře: učili ho vznešeným pravdám víry, které zahrnují bohatství hlubokých idejí; účastní se obřadů, jež jsou plny významných symbolů, vyjadřujících velmi názorným způsobem vztah mezi nejprostšími a nejvyššími skutečnostmi; žije — nebo má žít — podle pravidel rozumného jednání, jež jsou mu stále připomínána a vykládána — zkrátka celý jeho katolický život ho vede a povzbuzuje k pěstování rozumových hodnot. Je to tedy dvojnásob žalostné, že v tom zůstává vlastně pozadu za ostatními — nemluvic ani o tom, že je v tom často ještě utvrzován nerozvážnými hlasateli hesla »k lidu níž«.

Nejhorší je, že tyto nedostatky oslabují u jednotlivců smysl pro to, co je chloubou křesťanství — totiž pro duchovní společenství milosti. Církev nesjednocuje křesťany jen jako vnější viditelnou společnost, nýbrž spojuje je ve vznešenějším smyslu jakožto údy mystického Těla Kristova, jako »přijaté syny Boží«. A duchovní společenství Církve je právě tou vlastní silou, která — je-li plně uplatňována v životě jednotlivců i národů — je schopna jediná překlenout a vyrovnat všechny protichůdnosti rasy, národnosti, společenských forem i myšlenkového zaujetí a nastolit vládu pokoje. Naopak zase tam, kde je toto společenství mezi křesťany opomíjeno nebo zeslabováno, vynikají rozpory silněji než ve společnosti křesťanstvím dosud nedotčené. Odtud snadno pochopíme, jak veliký význam je třeba přikládat vědomí křesťanského duchovního společenství — a jak osudné je jakékoli zeslabení tohoto vědomí. Ale k takovému zeslabení právě vede zbožnost soustředěná na vlastní já, zbožnost individualistická v nejhorším smyslu toho slova.

Je podivuhodné, jakými oklikami proniká často tento sentimentální individualismus do myšlení a jednání lidí jinak velmi zbožných a horlivých. Příklad: jak často slyšíme horlivého křesťana tvrdit, že se každý má starat jen o vlastní zdokonalení, že se nemá příliš zabývat vnějšími akcemi, nýbrž že se má jen modlit a »Pán Bůh to už sám zařídí«! Nemyslí se při tom pranic na to, že Bůh zařizuje věci obyčejně právě skrze jednotlivce a skrze společenství, jemuž byli křtem přivtělení, a že tedy činná účast jednotlivců na životě tohoto společenství je nezbytná; a tak bývá promeškána mnohá dobrá příležitost k činu.

Roztříštěnost, partikularismus, nejednotnost v myšlení i skutcích, ustrnutí na nízké úrovni mravního i rozumového života — to jsou tedy hlavní povšechné nedostatky, jež musíme zaznamenat v českém náboženském

životě bez rozdílu místa, doby, třídy a stavu. Všimněme si teď blíže konkrétního oboru, v němž se tyto nedostatky projeví vlivem časových okolností zvláště makavě — oboru katolické náboženské literatury.
(Pokračování.) Timotheus Vodička.

Duchovní skutečnost

Bůh, bytost absolutně duchová, je příčinou světa, hmotných jevů, skutečností, jimiž my zpětně Ho můžeme poznávat.

Jestliže člověk vytvoří dílo, příčina jeho není v materiálu, z kterého je ono dílo zhotoveno, ale v duchu onoho člověka, který dílo z těch či oněch důvodů ve svém rozumu dříve zkonstruoval, než je svou vůlí a manuální prací vložil ve hmotu.

Bylo by absurdní naopak tvrdit, že čas vznikl proto a tehdy, až tu byly hodiny, že krása jako taková se zrodila, až když člověk vytvořil knihu či obraz a pod.

Před každým úkazem, dílem stojí nějaká příčina, řetěz důvodů, jichž je dílo následkem. Jími docházíme k jejich tvůrci. A tu můžeme konstatovat, že za každou hmotnou realitou existuje skutečnost duchovní a zároveň tvůrčí v nejširším slova smyslu. Ta formuluje onu každou chvilku se měnící a nahodilou skutečnost hmotnou.

Avšak hned připomínám, že nelze tyto hmotné jevy opomíjet či jimi opovrhovat. Musíme si s Maritainem připomenout, že naše inteligence není intuitivní jako u andělů a tudíž by bez smyslového vidění vůbec nepoznala skutečnost duchovou, základní, jež je jejím vlastním předmětem. Jsou takto na sobě závislé a zvláště v umění lze vidět jejich harmonii. Harmonie ovšem neznamena snad rovnost dvou či více věcí navzájem srovnávaných, jí je soulad nestejných hodnot, složených podle jejich vlastností a důležitosti v organický celek. Tak je tomu ve výsledku; v tvůrčím postupu z vyššího následuje nižší, ze základního doplňující.

A tu můžeme navázat na věty před touto připomínkou. Duchovní realita je tou skutečností základnější, důležitější, neboť ve své oblasti může existovat samostatně. Na své jsoucnosti nic neztrácí ani tehdy, jestliže není »realisována« prací ve hmotu. Skutečnost hmotná je jejím následkem, výsledkem jejího tvůrčího chtění, bytím odvozeným, bez své nehmotné příčiny nemožným a jak z jakosti materiálu vyplývá, více či méně dokonalým, měnivým.

Realita duchovní je tudíž skutečnější, lépe snad řečeno pravdivější než některá z mnoha možností, jimiž se projevuje, než některý její následný hmotný projev. Je to jakýsi prototyp, který jasně a plně zobrazuje skutečnou realitu té které věci, či chcete-li ideu, princip bytí toho kterého jevu či úkazu.

Umělec, jehož základním znakem je, že vidí hlouběji, dál za povrch sensuálně chápáný, že objevuje obzory skryté zraku ostatních lidí, prochází tím druhotným, hmotným k vnitřní duchové struktuře věcí. Ta je mu tvárnou látkou, »formou« (chápáno scholasticky), » t. j. principem,

který tvoří vlastní dokonalost všeho, co jest, který ustavuje a dokonává věci v jejich podstatě i v jejich vlastnostech, který je posléze, možno-li tak říci, ontologickým tajemstvím, jež nesou v sobě, jejich duchovním bytím, jejich účinným mysteriem — jest především vlastním principem duchovosti, vlastním jasem všech věcí» (Maritain).

Inteligence umělcova, operujíc touto tvárnou, životaplodnou látkou, jež je její vlastní oblastí, přichází ve styk s krásnem.

I ono náleží do řádu nehmotného, metafysického. Krásno je umělci cílem a v duchovní realitě se s ním stýká, nalézá jeho vlastnost duchové zářeni, skutečné bytí, k nimž se přidružuje jednota, řád a úměrnost.

Těchto zákonů se umělec drží — správněji: jimi vládne — když tvoří krásné dílo. Je nespočetně mnoho cest, jimiž lze dojít k této skutečné realitě duchovna, pravdivém předpokladu všech věcí. Naopak stejné množství je zase jejích projevů. Umělec je objevuje, směřuje k ní, usiluje o ni a proto nepopisuje toliko každou chvíli se měnící skutečnost hmotnou, povrch věcí. Chce diváka přímo bez oklik přivést k zářivé studánce duchovna, aby jeho inteligence mohla bez námahy pít její křišťálový, ničím nezkažený nektar.

Malíř nezatarasuje mu cestu jednotlivostmi, v jejichž pozorování by mohl zapomenout na cíl, nebo dokonce v prohlížení si jich zjevu by cíl nacházel. Vědomě pomíjí všechny nedůležité průvodní zjevy, aby vynikl ten základní, prýstířící přímo, skoro bychom řekli, nehmotnou cestou z tvůrčovy inteligence.

Někdy je třeba učinit studánku zřejmější, z daleka viditelnou učinit její neviditelnou duchovou náplň. Tu k ní přidává nápadného ukazovatele třeba i symbolicky naznačující znamení. A tak se umělec chápe deformace přírodních skutečností, mění jejich vzhled; jsou mu tvárnou látkou pro nové objevy z metafysické říše krásy.

Zveličuje, aby zdůraznil; ztítěřňuje, aby nenápadně doprovázel; typisuje, aby charakterisoval; pokřivuje, aby zaujal, ukázal sílu ducha; přeměňuje, aby symbolisoval; skládá, aby harmonisoval..., odhmotňuje, aby zduchovňoval; znásilňuje hmotu, aby povýšil ducha...

A to vše není žádné opravování ani zkreslování Bohem dané skutečnosti: jinak by byl každý lidský kulturní čin, čili zduchovňování, aktem proti stvořenému a Stvořiteli.

Umění, jdoucí k hlubinám podstaty věcí, k nadskutečným duchovním obzorům, ke kráse, velmi mocně zduchovňuje. A jelikož je přizpůsobeno lidské přirozenosti (smysly předkládá inteligenci vykrystalisované, z hmoty uvolněné duchovno), proto působí na člověka takovou sugestivní silou a plně uspokojuje nejen jeho smysly, ale i jeho duši uvádí do blaženství jí vlastních, přivádí ji k zamyšlení nad božskou krásou, pravdou...

Miloš Saxl.

N e u e z m e ě j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Nevědí co činí

Nevěříme sice, že by stačilo k povznesení a zlepšení člověka, aby byl poučen, a tím že by již jednal správně a stále správněji. Nevěříme v zásadní dokonalost a dobrotu člověkovu. Člověk stokrát poučený ještě je lákán nižší svou stránkou, ještě je stahován sobectvím, sklonem k pohodlnému, lacinému, lehkému. Nezřízené vášně ho zaslepují, svádějí, odvádějí od dobrého. Mnohý člověk všechno uznává teoreticky, ale je slaboch a zbabělec, který se bojí námahy, boje, sebezáporu nebo jen už sebekázně.

Ale přece mnoho lidí chybuje, bloudí jen proto, že nebyli poučeni. Mnoho lidí odsuzuje křesťanství a hledá si svoje cestičky, protože nemá o něm správných názorů, anebo příliš jisté přesvědčení o správnosti názorů svých, které jdou vedle křesťanství, když ne proti němu. Málo si hledíme poučování svých bližních přiváděním jich ke křesťanství. Hlavně málo umíme mluvit k dnešní době, k jejím dnešním bolestem, otázkám, především neumíme zaujmouti dosti přesvědčivé stanovisko k jejím řešením.

Příznačné jsou pro to určité příručky theologické. Podrobně probírají bludy třetího až pátého století, filosofické příručky projednávají všechny omyly racionalistů století osmnáctého, dotknou se ještě i století devatenáctého, ale málokterá kniha udrží krok s posledními otázkami, s posledními nesprávnostmi, nedostatečnostmi, nepřesnostmi, omyly a bludy.

Nevědí, co činí. Nevědí, koho odhazují, co opouštějí, když se obracejí zády ke Kristu, k jeho učení a k jeho řešení. Kolik omylů bychom jim mohli ušetřiti, kdybychom chtěli se snažiti o řešení aktuálních otázek pro dnešního člověka, a to jeho řečí, mluvou dvacátého století! A jsme jim tím povinni. Nemůžeme přece se spokojiti kazatelským, pathetickým rozřeďováním svatého evangelia.

Jinak my jsme vinni všemi omyly a vším blouděním a všemi katastrofami, jestliže se nevynasnažíme všechno vynaložiti, použití všech prostředků, všech schopností a hlavně všech schopných lidí, abychom se dostali k myslím a k srdcím lidí, svých bratří a ke všem jejich potřebám a otázkám.

Braitó.

Znovuzrození jednoty

Nic tolik Ježíš nezdůrazňoval a ani my nesmíme nic tak zdůrazňovati, jako posvátnou jednotu. K ní nás Mistr povolal, ji nám zasloužil ve své jednotící krvi svého synovství, které i nám získal. Tvoříme opravdu rodinu povolanych za děti Boží a proto se musíme ze všech sil snažiti o tuto jednotu. Nic není dnes tak důležité, jako toto živé uvědomování si, že toto je podstata křesťanství, že v jednorozeném Synu Božím, jenž je

jedno s Otcem, i my jsme byli povoláni k oné krásné jednotě s ním a s Otcem a se všemi, kteří jsou k této jednotě povoláni, tedy k celému lidstvu.

Jistě lidstvo ozdraví, až si živě, životně, do celého života převede tuto myšlenku jednoty.

Proto je tak důležitá láska, proto je tak důležité manželství, proto je tak důležitá poslušnost ke všemu dobrému a zákonitému a svatému a krásnému a čistému, protože tím vším se do světa přivádí, ve světě usku-tečňuje, do světa dává vkořeňovati a vrůstat ona posvátná jednota, která jediné dovede lidi spojit, obšťastnit, dát zapomenout na různosti, umožnit spojení těchto růzností.

Každým skutkem lásky se upevňuje a rozmnožuje tato jednota. Každým úkonem poslušnosti k dobrému a správnému a svatému odstraňují se propasti, jež tvoří právě sebeláska, která vidí jen sebe a všechny jen potud, pokud mohou sobci sloužiti jako prostředek k uplatnění jeho vlastní osobnosti.

Měl by sis denně uvědomovati tuto povinnost křesťana k uskutečňování křesťanské jednoty, měl by sis denně říkat večer, jak jsi dnes přispěl ke svaté jednotě, jak jsi dnes přiblížil svým bližním, kteří jsou s tebou spojeni, pocit svaté jedné rodiny povolaných za děti Boží, rodiny synů Božích v tom, jenž učinil všechno jedním, jak říká svatý Pavel.

Braitto.

Čistý jak anděl, pyšný jak ďábel

Tak to nějak napsal jeden biskup o sestrách kláštera Port-Royalského, který propadl zpupnému a tvrdošíjnému jansenismu. O různých lidech bychom mohli něco podobného říci vzhledem na různé dobré vlastnosti, protože o ctnost tu nejde, když je porušena základní ctnost lásky v mravním ohledu a opatrnost v řádu rozumovém.

Různí lidé udivují velkou horlivostí, velkou zbožností. Zdají se býti obětaví jako apoštolové, ale není to obětavost, protože neumějí obětovat to hlavní, to jest, sebe, svou ješitnost, svou pýchu, své sobectví a sebelásku. Neumějí odpustit, neumějí se pokořit. Zdají se býti čistí jak andělé, nebo aspoň jako lilie, ale to není čistota pravá, protože se poskvvrňují marnivostí, tvrdostí, protože nemají lásky, bez níž panenství je naprosto bezcenné, něčím pouze fyziologickým a protože o duchovní čistotu se tu nemůže jednati, neboť není čistá mysl, která je plná sebe, tvrdosti, marnivosti.

Zdají se býti zbožní jako andělé, ve dne v noci klečí před tváří Páně, ale nejedná se tu o pravou zbožnost, protože zbožnost vidí v Bohu a v jeho lásce a v jeho plánech a v oběti Ježíše Krista a v poslání, kterým Otec seslal Syna na svět, všechny své bratry, vidí všechnu jejich bídu, jejich slabost a proto je to láska jak objímající, tak rozumějící a odpouštějící.

A tak bychom mohli jít do nekonečna. Někdy je člověk sváděn při pohledu na tyto domnělé, na tyto kaširované ctnosti ironicky se pousmí-

vati a mluvití neuctivě o »svatých«, ale spíše je tu na místě hluboká lítost, s těmi, kteří mají tolik schopností, tolik přirozených předpokladů pro ctnost a její život, ve kterých dílo milosti tolik již vytvořilo, že zbytky její tak krásně vypadají.

Proto, kdo se domníváš, že stojíš, hled, abys nepadl. A věřící neposuzujte jen podle zdání a rovněž podle zdání neodsuzujte, čili vůbec neposuzujte a neodsuzujte!
Braitó.

Láska k Ježíši dává lásku k duším

Když odevzdává Spasitel svatému Petru nejvyšší úřad pastýře, kterým má zastupovati Jeho, jenž je dobrý pastýř a uskutečnění na zemi onoho pastýřství, kterým je sám Hospodin pastýřem lidu svého, netáže se Petra, zdali má lásku k ovečkám, k lidem, které mu svěří, nýbrž zda miluje jeho více než ostatní lidé.

Jen ten, kdo miluje Ježíše opravdu, jen kdo ho miluje nesmírně mnoho, nade všechno více než druzí, jen ten je hodný pásiti ovečky Kristovy, jen ten také by se měl smět odvažovat k apoštolátu. Jinak to bude jen pasení vlastní ješitnosti, bude to sport, bude to stříhání oveček, které před stříháním laskavě a medusladce k ovečkám promlouvá.

Vím, že nikdo se nesmí odvážit říkat, že miluje Ježíše nade všechno. Když jsem byl před lety v Lurdech, bylo tam nějaké menší procesí. Trapně na mne tehdy působilo, když kněz s kazatelnou nesčíslněkrát za sebou opakoval s takovou jakousi jistotou: Milujeme tě, o Ježíši! Řekl jsem si, lidičky, tohle se takhle stále nevykřikuje a nevykládá. A hlavně takhle veřejně stále neopakuje. To musí náš život, naše stanovisko ke kříži Kristovu, k jeho přání svaté jednoty nás všech s Otcem mezi námi vydávat svědectví, zda opravdu milujeme Ježíše, zda opravdu náš život sebezáporu a věrnosti k celému duchu jeho učení nás opravňuje k tomuto výkřiku nejsladší jistoty, že Pána milujeme

Pak teprve můžeme jít klidně k duším, protože pak nebudeme při tom hledat sebe, svého prospěchu, své slávy, abychom se dušemi jakoby svými, jakoby svými mučedníky honosili, mluvili o nich jako o svých stoupenkyních a přívržencích.

Neboť jen kdo miluje Ježíše, zamiluje si jeho svaté rány, kterými duše vykoupil, pochopí jeho žízeň po spáse duší, po tom, aby Pán poslal dělníky na vinici, na pole, které se již bělá těžkými klasy, neboť dávno již nebyli lidé obtíženi poledním letním žárem, dusnem tíhy prachu všedního dne, jak dnes. Ten učiní vše možné, odváží se i nemožného, ale také zároveň bude nesmlouvavě vůči všem hlásati celého Krista a jen Krista, a všem, protože nemožno čekat, až budou připraveni naň lidé, umírající bez něho.
Braitó.

Tím okamžikem, kdy se již nesnažíme býti lepší, přestáváme býti dobří.

P O Z N Á M K Y

Tažení proti Vatikánu

Druhá světová válka nepřinesla s sebou jen obvyklý rozmach technických výzkumů, jaký následuje po každé moderní válce. Tentokrát přinesla něco jiného — neobyčejné zdokonalení techniky proticírkevní propagandy, o něž se nesporně zasloužil hlavně Hitlerův režim. Lze to pozorovat na nynějším tažení proti Vatikánu, které začíná probíhat i u nás. Někdejší neobratné štvání zřejmě už náleží minulosti. Dnes se začíná podle pravidel napřed pečlivě připravenou diversi, jež má upoutat pozornost na vedlejší záležitost, aby se pak znenadání udeřilo s jiné strany, což se má opakovat tak dlouho, až se »vnese zmatek do řad nepřítele«. Načež se má provést hlavní úder. Tak se na příklad začne útočením proti katolickým spisovatelům — ovšem naprosto ne proto, že jsou katoličtí spisovatelé, nýbrž proto, že v době ohrožení republiky kritisovali Karla Čapka nebo se snažili vysvětlit, odkud to ohrožení vzniklo. Když se tím upoutá pozornost, nastane druhá fáze: útoky proti papeži, proti chování Vatikánu za války a podobně. To bude patrně trvat tak dlouho, až se ti katoličtí dobráci, kteří nic netuší, nad tím pořádně dostanou do varu; pak to dostanou náhle s jiné strany. Proč by ne? Včera to bylo útočení na katolické spisovatele. Dnes je to útočení na Vatikán. Zítra to může být tažení proti církevnímu školství. Pozitífi to může být tažení proti církevnímu majetku. A tak dále.

Bylo by chybou, kdyby se katolíci dali zaujmout jednotlivými fázemi tohoto boje do té míry, že by jim unikla souvislost. Je třeba sledovat jednotlivosti a odpovídat na jednotlivé útoky nejúčinnějším způsobem — věcnou argumentací; ale zároveň je třeba si stále uvědomovat, co je hlavním cílem těchto útoků: oslabit svobodné postavení Církve jako nadnárodní, nadstátní, nade všechny rasy a třídy povznesené společnosti, jež je jedinou hrází proti totalismu.

V.

Katolíci ve Velké Británii

Na konci 18. století bylo v Anglii, Skotsku a Walesu celkem asi 60.000 katolíků. Dnes je jich 3,020.000, tedy padesátkrát více. To je jistě už samo o sobě významným znamením i slibem do budoucnosti. Zvláště zajímavý — a pro naše běžné představy o Skutku neočekávaný — fakt jest, že relativně je více katolíků ve Skotsku než v Anglii a Walesu. Kdežto v těchto dvou zemích připadá jeden katolík na 17 nekatolíků, ve Skotsku připadá jeden katolík na každých sedm obyvatel (z celkového počtu 4,900.000 obyvatel je 621.000 katolíků).

Sám o sobě není ovšem počet tří milionů katolíků příliš veliký; přesto se mohou angličtí katolíci chlubit kulturním životem, jímž předčí kato-

líky mnohých jiných zemí. Mají čtyři vynikající týdeníky: Tablet, založený 1841, Universe, založený 1860 a vycházející ve 145.000 výtisků, Catholic Herald, který vychází v 69.000 výtisků a Catholic Times (50.000 výt). Vedle toho vychází celá řada měsíčníků: Blackfriars, The Life of the Spirit, The Month, The Clergy Review, The Catholic Gazette, The Rosary, People and Freedom, Liturgy and the People, The Sword of the Spirit, a čtvrtletník: The Dublin Review (který má být přeměněn na měsíčník), The Downside Review, Pax, The Sower, The Cross and the Plough, Music and Liturgy, Art Notes. V.

Náboženská literatura za války

Vydávání náboženských knih bylo za války omezováno více než v kterémkoli jiném oboru literatury. Poslední dva roky války bylo prakticky vlastně vůbec zastaveno. To, co mohlo vyjít, vyšlo v nedostatečném nákladu, takže kniha byla často rozebrána dříve, než se čtenář dověděl, že vyšla. Také propagace náboženské knihy byla různými způsoby omezována a znemožňována. Nebude tedy na škodu, zopakovat si, co hodnotného bylo vydáno za posledních pět let.

Z papežských projevů vydali olomoučtí dominikáni slavnostní řeč Pia XII. k oslavám svatého Dominika (Bojovník pravdy sv. Dominik); v nakladatelství Velehrad vyšly v novém vydání dvě encykliky Pia XI.: O křesťanském manželství a O katolickém kněžství.

Edice Akord pokračovala ve vydávání biblických překladů Dr Hegra (Jeremiáš, Kniha přísloví, Kniha Tobit).

V oboru dogmatiky vyšly tři publikace, určené pro laiky: L. Rudloff, Malá věrouka pro laiky (Vyšehrad), poslední svazek Dacíkovy Věrouky pro laiky, jejíž některé svazky vyšly v dalších vydáních (Edice Krystal), a A. Salajka: Ve světle víry (Velehrad).

V prvních letech války vyšlo také několik hodnotných publikací homiletických: J. Hlouch, Matka Boží v řádu spásy a života (Velehrad), K. Kubeš S. J., Sběrka homiletických příkladů (tamtéž), M. Laros, Zde je evangelium pro dnešek (tamtéž), Silv. Braitto O. P., Základy II. vydání (tamtéž).

Z oboru křesťanské apologie: M. Minutius Felix, Oktavius (Kuncíř).

Z oboru katechetiky a katolické pedagogiky: Resl, Katechese pro obecnou školu, T. Tóth, Ježíš Kristus (Vyšehrad), Fr. Tomášek, Učitel náboženství a zájem dětí (Velehrad), V. Martinů, Do života (tamtéž), L. Wolpert, Pět minut křesťanské nauky (B. Rupp), A. Pelikán S. J., Hra o duši, J. Hlouch, Konverse a konvertité (Velehrad).

Z oboru hagiografie: I. Herwegen O. S. B., Svatý Benedikt (Břevnovské opatství), J. Durych, Cesta svatého Vojtěcha (tamtéž), bl. Jordán Saský, Svatý Dominik (Edice Krystal), Zd. Kalista, Bl. Zdislava (tamtéž), Fr. Šigut, Obrana bl. Jana Sarkandra (Velehrad).

Z oboru asketiky a mystiky: A. Piny, Odevzdanost do vůle Boží (Edi-

ce Krystal), Sv. Jan z Kříže, Výstup na horu Karmel, Temná noc, Duchovní píseň (tamtéž), B. Spáčil S. J., Osallite Regi nostro (Rozjímání na žalmy, Velehrad), G. Hevenesí, Jiskry sv. Ignáce (tamtéž), J. Gross, Výstup duše k Bohu (tamtéž), Duchovní cvičení svatého Ignáce (Vyšehrad), Výbor z listů a instrukcí svatého Ignáce (tamtéž), nové vydání Následování Krista (tamtéž), Kvítka svatého Františka (Kuncíř).

Z oboru církevních dějin: Bl. Ráček S. J., Církevní dějiny (Vyšehrad), V. svazek Albertiho Dějin papežů (Společenské podniky), B. Vašek, Dějiny křesťanské charity (Velehrad).

Z oboru liturgiky: Benediktíni emauzští vydali nové vydání Schallero-va Missálu, olomoučtí dominikáni knížku A. Čaly, Mše svatá, nakladatelství Velehrad další vydání kancionálu Boží cesta.

Jak vidět, je v tomto výpočtu (který ovšem není podrobný) mnoho dobrých knih, které bychom si přáli mít v nových vydáních. Tak zejména na všechny encykliky Pia XI., Následování Krista, Jiskry svatého Ignáce, Církevní dějiny atd.

Také však mezi těmi vypočítanými knihami chybí některá nejdůležitější díla náboženské literatury, jež svědčí o tom, že vydavatelský program českých katolických nakladatelů nebyl dosti soustavný. Na prvním místě chybí nový, všem požadavkům vyhovující překlad Písma. Dále důkladná příručka morální theologie a podobná příručka apologetiky. Také obor hagiografické literatury je velmi chudý.

Katoličtí nakladatelé mají tedy mnoho co dohánět, aby vyplnili mezery v náboženské literatuře a aby uspokojili hlad po dobré náboženské knize.

Timotheus Vodička.

Náboženská literatura na Slovensku

Podle Katolíckych Novín vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnavě k vánocům tyto náboženské knihy: Andrej Radlinský: Nábožné výlevy (modlitební kniha, která se dočkala 14. vydání), J. Holzner: Svätý Pavol (překlad známého životopisu sv. Pavla, který vyšel před válkou i u nás), Písmo sväté v obrazech, Prameň z Boha (modlitební kniha pro inteligenci). Mimo to vyšlo šest beletristických publikací pro dospělé čtenáře a šest pro mládež.

Radujeme se, že přes zvláště těžké poměry bylo možno na Slovensku vydat tolik katolických knih. Ale nemůžeme se při tom nepodivit, jak to, že u nás, v českých zemích, jsme dosud skoro ani neuviděli na knihkupeckém trhu nějakou novou náboženskou knihu? Odpověď na tuto otázku by jistě zajímala většinu čtenářů. Nelze přece tvrdit, že podmínky k vydání knih jsou u nás horší než na Slovensku.

**Svatému Serapionovi dávali peníze za nějakou službu. Peníze — ne,
řekl štitivě. Peníze šplíní ruce i duši.**

toho své dovolené a pošlete co nejdříve přihlášky. Kromě toho uspořádáme aspoň jedny exercicie pro muže a ženy v Čechách. Sledujte Hlubinu.

NPM — Nová pracující mládež, má proniknout mladé lidi až do základů duchem apoštolátu, důvěry a odvahy. NPM má být pro mládež nové zjevení, jak říká A. Cardijn, její zakladatel. Konstatuje, že dosud nikdo nehovořil s mládeží tím způsobem, který jí plně odpovídá a o celém životě až do nejmenších podrobností, o radosti a zábavě, zaměstnání a potřebách duševních i tělesných, o přípravě na práci, o lásce k práci, o společnosti, o duševních kvalitách mládí, o kráse, ale též o špatnostech života, o lásce a rodině, o prostředí, v němž mládež žije a pracuje, o vlivu atd. NPM má svůj dokonalý systém, podle něhož chce, aby mládež novým a správným způsobem viděla, aby dobře soudila o dobru a zlu, o správnosti a nesprávnosti, o životě a jeho projevech, aby z toho vzešlo nové jednání, nový člověk s vyšší úrovní duševní i hmotnou, s pevným charakterem a přesvědčením náboženským, sociálním a mravním. Celý život musí být dán do revoluce, aby se změnil od základů. NPM odhaluje mládeži svět, v němž žije, do něhož je ponořena a do něhož vchází často jako slepá, neuvědomnělá a osamocená.

NPM odhaluje problémy života a práce, jimiž musí být mladý člen NPM plně proniknut, aby si nové hnutí zamiloval, aby je hájil a v něm vydržel přes všechno zklamání a přes neúspěchy v apoštolátě. Členové NPM musí být proniknuti myšlenkou, jak zachránit mládež pro Krista, pro společnost, národ. Speciální ráz má při tom dělnická mládež, jejíž stav a okolnosti jsou těžší než jinde. Postup a vývoj událostí v Evropě je takový, že se šíří nové nauky o životě, o lásce, o společnosti, o práci atd. Národy ztroskotávají pod falešnými naukami; miliony mladých lidí je udržováno nesprávností nauk od náboženství, od mravních hodnot a od krásy dobra. Hledáme-li příčiny, odhalíme, že mládež od 14 do 25 let, často už mnohem dříve, je opuštěna, je ponechána sama sobě v době, kdy se dějí v ní velké přeměny tělesné i duševní. Radí si sama, odhodlává se sama, připojuje se k druhým, vliv, slova a prostředí je strhuje. Problém mládeže je tu; systémy životní jej netvoří, jen ho zneužívají proti Církvi a proti Bohu. Apoštolát je nevyhnutelný, a to nový, který nechce ani bránit ani znemožnit jiné druhy apoštolátu; NPM klade do popředí apoštolát mezi dělnickou mládeží a má nový způsob i pro jinou mládež.

Úkolem mladých apoštolů NPM je pomáhat řešit problémy kamarádů, sloužit jim, studovat problémy, rozumět jim a zasahovat účinně všude. Život mladých musí je zaujmout docela dnem i nocí, aby viděli miliony opuštěných a zanedbaných dělníků, učňů, studentů a venkovské mládeže, kteří se ztrácejí v moři života. To je základní pohnutka jocistické práce, ta inspirovala A. Cardijna k nové pracovní metodě mezi mládeží. U nás se hnutí NPM připojilo k světovému hnutí JOC a Katolická Akce je přijala za svou součást. Ústředí je pro Moravu v Olomouci: B. Kulíšek, Olomouc, Slovenská 14, pro Čechy: Miroslav Němec, Praha II., Voršíšská 1.

Stráž: Římský misál. Vydal Vyšehrad, Praha 1946, cena 140 Kčs, vázané. Díky Bohu, že zase můžeme dát do rukou lidem misálky, po kterých

tolik toužili. Překlad Strážův je poněkud jiného ražení nežli Schallerův, rád a úmyslně archaisuje. Někomu se to líbí, mně ale ne. Ale to není nejdůležitější. Jinak je překlad velmi věrný, zachovává liturgický kurs řeči. Je tu méně latiny, ale ani to není na závalu, protože málokdo i z inteligentů klasicky vzdělaných sledoval latinský text. Jsme zvědaví, co je se Schallerovým misálem. U nás je dnes taková poptávka, že klidně vedle sebe se snesou různá vydání tak potřebných knih, jak se dnes stal misál a Pismo.

Vodička: Principy sociální ethiky I.—III. Krystal, Olomouc, Kčs 32. Konečně knížka, kterou člověk není nucen po přečtení odložit neuspokojen. Vlastně ji nelze vůbec odložit po přečtení. Je to příručka pro dnešní dobu. Neocenitelnou předností díla je okolnost, že autor omezuje své vývody na nejnutnější míru a dává mluvit především autoritám, t. j. zde sv. Tomáši a papežům. V uspořádání postupuje autor od všeobecného úvodu k vlastní sociální filosofii, jež dnes musí zaujmout každého. Zájem čtenáře neutuchá, ať čte kteroukoli kapitolu, a dívá se, jak je možné tyto jasné zásady nechápat, a vidí, kolik zlé krve by bylo ušetřeno, kdyby toto lidé znali. Jedinečnou názorností vyniká kapitola o svobodě (22—23) nebo kapitola o poměru jedince ke společnosti (30—32) a j. Čtenář, který pozná tento první svazek, dychtivě bude očekávat další.

Ctibor Mařan: Dav-lid-osobnost. Aforismy a náčrtky. Edice Rozprav, Praha 1945. Knížka svým podtitulem aforismů a náčrtků nedělá si velkých nároků na důkladnější zpracování různých problémů eticko sociálních, přesto však tato řešení jsou v ní v jádře obsažena. Skoro můžeme říci, že je to velká škoda, že tak dokonalé zásady a principy, které kniha obsahuje, jsou psány jen aforisticky a náčrtem. Daly by se upotřebit v podrobnostech lidského života a sociálního dění. Podrobnosti mají své obtíže a problémy a lidskému duchu nestačí obecné pravdy a zásady na to, aby viděl jasně a správně i podrobnosti složitého dění mravně sociálního. Proto, i když kniha Mařanova chová v sobě poklady věků i myslitelů (Maritain, Chesterton, Pascal, Carrel atd.), získala by na ceně, kdyby nebyla jen v aforismech a náčrtech. Mařan je sociolog, který počítá s křesťanstvím a jeho prvky, který pozoruje, že úpadek znamená rozchod s křesťanstvím, že velikost lidská i národní je podmíněna křesťanskomo mravními zásadami.

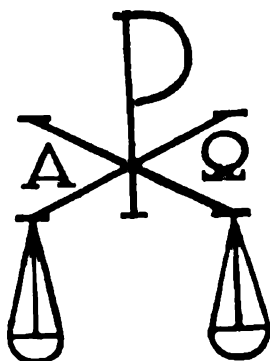
Peřich: Naše Slezsko. S chutí jsem si četl v Peřichově knize o Slezsku. Není to kniha tendenčně slezansky psaná a při tom slezsky vroucí. Peřich snesl bohatý a spolehlivý historický materiál, který umí kriticky třídit a hodnotit. Vývody politické plynou z vědeckých poznatků samy. A jsou jasné a myslím i zavazující pro naše politiky ústřední i zemské i mezinárodní. Vydal Vyšehrad v Praze. Stran 170, cena 54 Kčs.

Bl. Anděla z Foligno: O světle neprístupnom a o lásce bez medzí. Edice Veritas, Košice, cena 60 Kčs. Překlad díla velké italské svěťce Anděly. Podle jejích zápisků, podle jejích vidění, jak je zachovali její duchovní otcové. Kniha patří k perlam katolické mystiky. Ukazuje, až kam Bůh vede, k jaké intimitě spojení se sebou přivádí Bůh duše, které se mu bezelstně naprosto oddají.

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1924, č. 18.070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

4

Zásady: Miklík: Svátost milosrdenství 97 - **Ohm:** Nesnáze indických misí 101 - **Hlouch:** Anna Marie Zelíková, dobrovolná oběť lásky a smíru za duše 107 - **Život:** Zpytování katolického svědomí 114 - Papežský palác v Avignonu 118 - Ghetto nebo kvas ducha? 120 - Hoc est hodie... To jest dnes... 121 - Obnova světa 123 - **Pracovna**

r. XX.

duben

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148.

Vyšší náboženský kurs v dubnu:

V PRAZE, v klášteře dominikánů: dne 6. dubna: Apologetika (Dr Braitto); 13. dubna: Písmo svaté (Dr Škrabal); 27. dubna: Duchovní život (Dr Dacík). Začátek o 7. hodině večer.

V BRNĚ, v Umělecko-průmyslovém museu, Husova tř. 14: dne 3. dubna: Písmo svaté (Dr Škrabal); 13. dubna: Duchovní život (Dr Dacík); 17. dubna: Filosofie (Dr Habáň); 27. dubna: Apologetika (Dr Braitto). Začátek o 7. hodině večer.

V OLOMOUCI, Wurmova 24 (Domov bl. Anežky): dne 4. dubna: Dr Braitto: Postava Kristova. Začátek o půl 8. hodině večer.

Mše svatá.

Redaktor slouží pravidelně patnáctého každého měsíce mši svatou za celou naši rodinu. Spojte se v ten den obzvláště v modlitbách, ve svatém přijímání, ve mši svaté a v obětech denního života. Vele důstojné pány prosíme o zvláštní memento v ten den na úmysl naší duchovní rodiny o posvěcení všech.

Náboženský týden na Svatém Kopečku.

Od 3. do 10. srpna pořádáme na Svatém Kopečku u Olomouce Náboženský týden pro muže i ženy. Předchází oddělené exercicie ve dvou ženských klášterech, načež se pokračuje čtvrtého dne v přednáškách, které vám podají náboženské odpovědi na současné otázky a problémy. Ústřední thema jest: Vše obnoviti v Kristu. Vyhrazuje si rozhodovati o přijetí na tento náboženský kurs. Přijetí obdrží později potvrzení přihlášky. Nepřihlášeni nebudou zásadně připuštěni.

Záliba v nevku. Morovou ranou katolíků dnešních dob je umělecký nevкус a neporozumění pro umění, které projevují mnozí lidé, mající dávati lidem i krásu vnější, krásnou formu vnitřní krásy křesťanské pravdy a jejích projevů. Mohl bych tu citovati kousavé slovo Claudelovo, že tito křesťané na otázku, zkazí-li se sůl, čím bude osolena, odpovědi klidně: Cukrem. Neboť cukrují v písniích, básniích, sochách, obrazech i knihách. Je vám hořko, když čtete různé básničky, veršovanky a divadelní kusy náboženské. Dnešní mládež hodně čte a čte nejmodernější básníky. Jak pak na ně trapně působí, když se za katolické vydávají naivní fíky, které se docela i rýmují, ale básně to rozhodně nejsou.

Konstantin Miklík CSsR:

Svátost milosrdenství

II.

Při uvažování o čtvrté svátosti neuchází nám nikterak poznatek, běžný Otcům první církve, že pokání, které jest podmínkou rozhřešení a jeho doprovodem, je »znovuzrození lopotné« (regeneratio laboriosa). Jest opravdu lopotné a svízelné, slzavé, zdlouhavé, ba krvavé v určitých případech. Zpytování svědomí má býti pečlivé, kratší nebo delší, podle času, pozornosti a povahy života křesťanova. Má se mu věnovati píle, jaké si zasluhuje důležité dílo. To, co je člověk povinen ve zpovědi vyznati, musí především poznati při zpytování: počet hříchů těžkých; druh hřichu; okolnosti, které proměňují hřích všední v těžký, nebo hřích jednoduchý ve vícenásobný. Morální nemožnost omlouvá od přesnosti dokonale, avšak nikoli od přibližné.

Lítost k rozhřešení musí býti opravdová, vnitřní, nadpřirozená, účinná. Nemusí býti sice dokonalá, ale musí vycházeti z nadpřirozených pohnutí. Vnitřní odklon od hřichu stačí sice k lítosti; ale toho, kdo má dobré vůle málo, bude státi mnoho námahy, než dojde k vůli dostatečné. Účinná vůle se sice neměří výsledkem; ale působí-li na vůli světské pohnutky strachu a naděje zřetelně více než bázeň Boží a naděje života věčného, vyplývá z toho, že účinnost lítosti musí míti odraz v dalším chování a že její praktická neúčinnost musí býti vysvětlena, aby nezakládala podezření, že lítost byla neupřímná. Lítost se musí vztahovati na všechny hříchy těžké, aby byla všeobecná, a aspoň na jediný z hříchů všedních, jestliže se zpovídáme pouze z nich.

I předsevzetí musí býti všeobecné v tomto a ještě širším smyslu, a musí se týkati nejen zanechání viny, nýbrž i jejího napravení. Předsevzetí si lze mysliti zahrnuto v lítosti. je-li pravá a účinná, ale nemůže býti vědomě zanedbáváno a přehlíženo. Nedostatek předsevzetí k napravení účinků hříchů těžkých zanechává v duši indisposici a bývá příčinou, že milost do duše nevstupuje, nebo že penitent ztroskotává žalostně hned po domnělém obrácení. Kdo říká, že lituje, kdo se vyznává a nezapírá, ale kdo lpí na opaku dobrého a nechce věděti nic o tom, že by se neměl oblíbeného hřichu už nikdy dopustiti, kdo se raduje aspoň ze špatných následků těžké viny a nechce od nich upustiti, jich se vzdáti, je napraviti a za ně ještě jiné oběti přinést, o tom nikdo nefekne, že je to člověk

kající, že činí pokání a že mu Bůh musí býti milostiv podle svého milosrdenství, svého slibu a své dobroty!

III.

Právě tak, a možná ještě více než penitent, má každý zpovídající kněz pokládati svátost pokání, k níž věřící přistupují, za školu trpělivosti a jednu z hlavních příležitostí k následování božského vzoru Spasitelova. Vždyť Ježíš přišel na svět především, aby zachránil, co zahynulo (Mt 1, 21; 18, 11; Lk 1, 77—79). Přišel to hledat a zachránit (Lk 19, 10; 15, 1—6), nejprve doma ve své vlasti (Mt 15, 24), potom po celém širém světě (Mt 28, 19—20; Mk 16, 15; Lk 24, 46—47; Jn 11, 51—52). Přinesl lidem zvěst o Bohu a srdce milosrdné (Lk 4, 18—21), jeho radostné a pokoj duši (Mt 11, 28—30), vysvobození od duchů nečistých (Mk 1, 24), život spravedlivý a věčný, a překypující bohatství tohoto nového života milosti (Jn 1, 17; 10, 10b; Efes 1, 7—8). Připomínati a odpouštětí hříchy lidem, to bylo jedno z hlavních zaměstnání Vykupitelových na jeho misijních cestách. Přiměl k přiznání neb vyznání hříchů většinu zástupů, jimž kázal pokání (Mt 4, 17; 4, 23—25; 8, 16—17; 8, 34); ani Petr, Jakub a Jan (Lk 5, 8—10), ani Šavel z Tarsu (Sk 9, 3—6; sr 1 Tim 1, 13—16) nebyli s to nevyznati před ním svou hříšnost a nepoděkovati mu za jeho slitovnost. Odpustil veřejně hříchy ochrnulému (Mt 9, 2), protože zástupy veřejně prosily o jeho uzdravení. Povolal Matouše od celní budky a jedl s ním, aby mu prokázal milosrdenství a učinil z hříšníka spravedlivého (Mt 9, 9—13). Vida tolik bíd duchovní i bíd tělesné, která pocházela z nedostatečné péče o lid, ustanovil, aby i apoštolé konali misie (Mt 10), a učedníci aby chodili před ním do míst, kam chtěl sám přijíti (Lk 10, 1—12). Mimo to vyzýval všechny, aby prosili Pána žní za rozmnožení duchovních dělníků k zastání celé obrovské práce pastorační (Mt 9, 38; Lk 10, 2), i za to, aby Otec nebeský odpustil všem lidem, kteří v něho věří, všechny jejich hříchy (Mt 6, 12; Lk 11, 4), jako zase oni odpouštějí každému jeho provinění (Mt 6, 14—15).

Jaký vzor pro kněze jest nejvyšší velekněz Kristus, který je tichý a pokorný srdcem, který všechny zve k sobě a který nemůže nemíti soucit s našimi slabostmi, protože nikdo nezkusil tolik lidských věcí jako On, kromě hříchu (Mt 11, 28—29; Žid 4, 15). Chce mnohem více milosrdenství než oběti (Mt 12, 7), jest mírný a shovívavý (Mt 12, 18—21), odpouští i rouhání proti Synu člověka (Mt 12, 31—32; sr Lk 9, 55), káže odpouštětí zkroušeným bezpočtukráte (Mt 18, 21—22; sr Lk 17, 4). Volá na vinici i ty, kteří promrhali jedenáct dvanáctin života (Mt 20, 6—9), povzbuzuje dceru Sionskou, aby se nebála, ježto jest král tichý (Jn 12, 15; Mt 21, 5), celníky a nevěstky vítá do království Božího tak dobře, jako nevinné a spravedlivé (Mt 21, 31; sr Lk 15, 1—10!). Pláče nad zatvrzelostí Jerusa-

léma (Mt 23, 37; Lk 19, 41) a chtěl by spasiti i samého zrádce Jindáše (Mt 26, 21. 50; Lk 22, 48); a ve svátosti eucharistie vydává své tělo a vylévá svou krev na odpuštění hříchů (Mt 26, 26—28), aby to, co učinil jedenkrát, bylo opakováno vždycky a bez ustání (Jn 11, 50—52; Lk 24, 47). Nikdo není tak hříšný, aby mu nemohl neb nechtěl odpustiti, prosí-li za odpuštění. Přijímá veřejnou hříšnici a ujímá se jí proti domnělým spravedlivým (Lk 7, 36—50; 11, 38—42; Mk 13, 3—11; sr Jn 12, 1—8!); ponechává neplodnému fíku ještě jen rok času ku polepšení (Lk 13, 7—9); přijímá na milost každého syna marnotratného, vrací-li se k němu, a hájí ho proti synu spravedlivému, ale studenému (Lk 15, 11—32). Ospravedlňuje a povyšuje kajícího celníka před farisejem (Lk 18, 9—14), odpouští Zacheovi po vyznání viny a napravení nespravedlností, a hájí ho před reptajícími spravedlivými (Lk 19, 7—10); obrací Petra, který ho zapřel, pohledem lítosti, jímž ho dojmá k pláči (Lk 22, 61—62), odpouští těm, kdo ho ukřižují (Lk 23, 34), a slibuje ráj kajícímu lotru, ukřižovanému po jeho boku (Lk 23, 40—43). To nám namátkou zachycují o něm evangelisté jeho milosrdenství, Matouš a Lukáš. Ale ani Jan, který si všímá jiných stránek svého Mistra a přítele než synoptikové, nezapomíná na »přítele hříšníků« (Mt 11, 19; Lk 7, 34), když líčí, jak Ježíš přivádí ku pokání Samaritánku u studnice Jakobovy (Jn 4, 5—26), jak dvojnásob uzdravuje dlouholetého nemocného u rybníka Bethezdy (Jn 5, 1—14), jak se smilovává i nad ženou cizoložnou, aniž dosahuje pokorného přiznání u fariseů, jejichž hříšnost odhalil při této i při jiných příležitostech (Jn 8, 2—11; sr Mt 6, 1—5; 23, 1—36; atd.). I Ježíš Miláčkův umývá nohy apoštolům, aby je očistil i od všedních poskvrn (Jn 13, 3—11), prosí za spásu a setrvání všech, které mu Otec dal, aby ani jeden z nich nezahynul (Jn 17, 1—26), přivádí k rozumnosti umíněného Tomáše, aby z něho učinil velikého evangelistu víry (Jn 20, 24—29), a na konec veřejně prokazuje a ukazuje svou věrnost Petrovi, kterému odevzdává nejvyšší moc v Církvi podle svého slibu, nic nedbaje na jeho pád a jeho nevěrnost ve chvílích nejrozhodnějších (Jn 21, 15—17; Mt 16, 13—19; Mk 14, 66—72).

Takový má býti kněz jako správce tajemství Božího milosrdenství, nástroj Kristův a podílník jeho ctností, jako živý obraz Spasitele světa a opatrovník či pěstoun těla Kristova, Církve bojující, trpící i vítězí. Svátost pokání i pomazání jsou sice pro jednotlivce, jehož dobru a záchraně slouží celá církevní ústava a soustava; ale jsou pro něho jako pro úd Kristova těla. S hlediska kněze jakožto živitele údů Kristových jsou obě svátosti jakoby nejvlastnější záležitostí kněžskou, jako úkoly a opatření, týkající se těla Kristova, aby toto tělo nemělo žádné rány otevřené, žádného údu uhnívajícího, žádné ratolesti usychající a odpadávající od Vinného Kmene. Je-li kněz »žárlivý na svou církevní obec žárlivostí Boží, protože ji zasnoubil jedinému Muži, aby ji

přivedl ke Kristu jako pannu čistou» (2 Kor 11, 2), zda »maje sto ovec a ztrativ jednu z nich, nenechá devadesát devět na poušti a nejde po té, která se ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, vloží si ji s radostí na ramena a přijde domů, svolá přátele a sousedy a řekne jim: Radujte se se mnou, neboť jsem našel ovci, která se ztratila» (Lk 15, 4—6). Jestliže je spolehlivé a hodné všeho přijetí to slovo (1 Tim 1, 15—16), že Ježíš Kristus přišel na tento svět spasit hříšníky, z nichžto první byli apoštolé, a jestliže proto došli smilování, aby na nich jako prvních ukázal veškeru shovívavost svou pro příklad těch, kteří skrze ně uvěří v něho, aby dosáhli života věčného, jak by neměli oni a jejich nástupci vynaložit všechno, aby všechny přivedli ke Kristu a udrželi u Krista?

Chce-li kněz Krista následovati, nemůže být lhostejný k záležitosti hříšníků. Oni se mohou připraviti na odpuštění, ale nemohou si hříchy odpustiti. Svátost pokání není jako manželství, kde dvě osoby společně vytvářejí svátost (K. 1081); nýbrž jedině kněz jest přísluhoval svátosti pokání (K. 871). Jestliže pouze ten, kdo obdržel druhý stupeň hierarchického posvěcení a kdo se nazývá Presbyter čili Starší neb Soudce lidu křesťanského, může udělit odpuštění zbloudilým a prosícím, jest na něm, aby tento úřad milosrdenství konal a rozsudky milosrdenství pronášel. Nikdo ho nemůže nahraditi a zastoupiti ani v případě, že se kajícník dovede řádně připraviti na přijetí svátosti pokání tak dobře, že ho kněz jen vyslechne a dá mu rozhřešení. Ani kdo vzbudí dokonalou lítost nad hříchy a dosahuje ihned odpuštění od Boha, není zbaven závazku podrobiti každý těžký hřích soudu kněžskému a skloniti duši svou před knězem; mohl by kněz utíkat před touto svou mocí, která není jinému dána a bez níž svět nemůže obstáti před Bohem, aby nezahynul jako Sodoma a Gomorra, jako veškeré lidstvo, určené k potopě pro hříchy nevyznávané a neodpuštěné? Pokřtění může člověka i pohan. Ne k apoštolům, nýbrž k Nikodemovi pronesl Kristus výrok o všeobecné potřebě nového zrození z vody a z Ducha (Jn 3, 3—5). Pouze k ordinovaným však se obrátil Pán, když se jim ukázal po zmrtvýchvstání, aby jim udělil poslání vraceti lidem pokoj (Jn 20, 21 násl.). Dechem svým je uschoptil, aby mohli vydechovati slova odpuštění, slova vpravdě Boží, protože je mluví skrze ně Duch Boží, onen Duch, kterého jim dal Kristus, když na ně dechl a jim řekl: Přijměte Ducha svatého! Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, a komu je zadržíte, tomu jsou zadrženy! (Mt 22—23).

Ne nadarmo vyzbrojil Kristus apoštoly a jejich dědice tak úžasnou mocí, nýbrž aby jí užívali k dobru všech. I když máme za to, že Pavel má v listu ke Galatským (6, 1) na mysli nejen kněze, nýbrž i starší věřící, když jim káže napravovati novokřesťany, stržené z přenáhlenosti k nějakému poklesku, v duchu mírnosti, aby nebyli také sami pokoušeni, jest jisto, že především kněz má zachovávat jedno z Osmera blahosla-

venství (Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou, Mt 5, 7), a že především on, který přináší Dary a Oběti za hříchy (Žid 5, 1), má »míti lítost nad nevědomými a bloudícími, jsa též sám obklíčen slabostí« (Mt 5, 2). Vždyť i on dosahuje odpuštění hříchů skrze svátost kněžského rozhršení a bývá uzdravován od své slabosti v soudu zpo- vědním, takže se napomenutí apoštola Jakuba (5, 16), aby si věřící navzájem vyznávali hříchy a modlili se za sebe, aby byli uzdraveni, vztahuje i na kněze, o jehož dvojí službě svátostné jest řeč bezprostředně před tím (viz Jk 5, 14—16!). Všem lidem bylo řečeno, ale zdali ne nám kněžím obzvláště a důrazněji: »Buďte milosrdní, jako i Otec váš milosrdný jest! (Lk 6, 36). Buďte k sobě vespolek dobrotiví, milosrdní, odpouštějící jeden druhému, jakož i Bůh odpustil vám v Kristu (Efes 4, 32). Buďte soucitní, bratrů milovní, milosrdní, pokorní; neoplácejte zlým za zlé, ani spíláním za spílání, nýbrž naopak žehnejte, ježto jste povoláni k tomu, abyste požehnání obdrželi dědičně (1 Petr 3, 8—9)?« Toliko neposlušné, mluvky a podvodníky káže Apoštol káráti přísně (Tit. 1, 10—13).

T. Ohm O. S. B. :

Nesnáze indických misí

Poněvadž Indové opravdově hledají Boha a náboženství Ježíše Krista nabízí pravdu a milost v božské plnosti, mohl by člověk předem předpokládat, že Hindové budou přijímat křesťanství s otevřenou náručí. Ve skutečnosti však pokračuje obrácení Indie na víru velmi pomalu. O nějakém »sklonu ke křesťanství« nebo dokonce o touze po něm není ani stopy. Jak si to vysvětlit? ...

Jako hlavní překážka rozšíření křesťanství v Indii se často a rádo uvádí nedostatek misijních pracovníků a pomocných prostředků, katolických tiskových podniků, nemocnic, škol atd. Na tom je mnoho pravdy. Úspěchy katolických misí by byly jistě větší, kdyby měly k použití více sil a prostředků. Ale hlavní překážky misijní činnosti nejsou v této věci. Na mnohých místech není naprosto nedostatku misijních pracovníků atd. V jednotlivých střediscích misí je dokonce množství kněží, jsou tam skvělé katolické školy a znamenité charitativní ústavy, aniž je proto počet obrácení podstatně vyšší než tam, kde misie nejsou tak dobře opatřeny. Vlastní překážky k obrácení Indie musí tedy být někde jinde.

Na prvním místě je musíme hledat v oblasti duchovní. Velikou překážkou jest především indický způsob myšlení. Ind byl vždycky velmi snášelivý v otázkách světového názoru. Přísně dogmatické vázanosti nezná a nemiluje ji. Proč ne? Nuže, víme ze zkušenosti, že hlubokou myšlenku obyčejně nemůžeme vyjádřit jediným slovem nebo větou, nýbrž

potřebujeme k jejímu plnému ztlumočení rozmanitých obrátů. Podobně věří i Hindu, že myšlenku Boha nelze vyjádřit jediným náboženstvím. Jednotlivé náboženství může podle jeho názoru zrcadlit vždy jen jednu stránku Boží reality. Jen spojena dohromady mohou náboženství do jisté míry vyjadřovati bohatství Božství. Hinduismus a zoroastrismus mají pro něho stejnou cenu. Jsou pro něho, abychom použili přirovnání indické ženy Sarodžini Naidu, »jako rozličné barvy v krásném opálu. Obrátíš-li jej na jednu stranu, vidíš modř, obrátíš-li na druhou, vidíš růžovou, obrát jej ještě jednou a uztíš zeleň polní trávy.« (Viz A. C. Underwood, *Contemporary Thought of India*, London 1930, 143.) Proto se domnívá Ind, že jednotlivá náboženství se nemají navzájem potlačovat, nýbrž doplňovat. Je člověkem naskrze synthetickým a vidí v rozličných téhož předmětu se týkajících názorech, ba i v diametrálně protichůdných naukách jen různé aspekty tohoto předmětu. Všechny naše pojmy jsou jen přibližné formule. Tudíž i všechna náboženství jsou jen jednostranná a přibližné formulace Božství. V tom je vysvětlení faktu, že Hindu neváhá přijímati do svého náboženství prvky cizích náboženství, ba že je dokonce pyšný na tuto asimilaci. Taková snášelivost je však málo příznivá rozšíření náboženství, které má ráz výlučný. Podle Satise Čandra Roye nemá křesťanství vyhlídky, že se stane obecným indickým náboženstvím. protože Indové se vyznačují duchem synthesy a značnou absorpční činností vůči všem věcem, s nimiž přijdou do styku. Jistý vzdělaný konvertita, který si dal mnoho práce, aby získal pro Krista své příbuzné, kteří zůstali hinduisty, si mi postěžoval jednou v dopise se zřetelem k hinduistické dogmatické snášelivosti a synkretismu takto: »V pravdě, non in dialectia placuit Deo salvare mundum. Moji hinduističtí odpůrci dovedou obratně vyhnout všem mým argumentům. Jejich principy jsou tak zmatené a neurčité. Nepřipouštějí v náboženských věcech ani princip kontradikce. Stále více docházím k názoru, že obrácení na pravou víru je dílem milosti.«

Často se zdá bránit obrácení i jistý fatalismus. Podle indického pojetí určuje osud nebo zákon odvetné kausality (Karma) náboženství každého člověka. Osudu se však má člověk podrobit. K tomu přistupuje ještě myšlenka převtělování. K čemu, ptá se Hindu, přijímat v tomto životě jiné náboženství? Vždyť život je jen pomíjivá epizoda s přechodným významem. Kdo má méně dobré náboženství, může se přece při příštím převtělení narodit v lepším náboženství.

Kdo proniká hlouběji, postřehne ve vyličeném duchovním postoji a způsobu myšlení hinduisty odraz jeho ideje Boha. A tak by vlastně byla hinduistická idea Boha jednou z překážek nebo docela jednou z hlavních překážek misí.

Zejména veliké jsou překážky, na něž narážejí katolické misie u mladé generace. Ta je totiž nejen dogmaticky snášelivá, nýbrž dogmaticky

lhostejná. Staří Hindové projevovali, jak ukázal Keyserling, v mnohých věcech katolický způsob myšlení. Měli pochopení pro autoritu a tradici, pro askesi a evangelické rady, pro kult a obřady. Docela jiná je indická mládež. Ta už nemá smysl pro tradici a instituce, pro obřady a kněžství, nýbrž holduje individualismu a subjektivismu. (Srv. Verrier Elwin, *The Contribution of Catholicism to Modern India*. *The Week* 9, 1931.) Každá dogmaticnost, každá vázanost je jí odporná.

K dosud uvedeným překážkám se druží ještě celé množství intelektuálních překážek zvláštního rázu.

Přijetí křesťanství předpokládá víru v absolutnost. Indům je však zatěžko poznati tuto vlastnost křesťanství, a to z rozličných důvodů. Z odpovědi, jež byly dány na dotazník tričinopolských studentů, znělo osmadvacet asi takto: Nevíme, co by bylo na katolicismu zvlášť přitažlivého. Jiná náboženství se nám zdají stejně pravdivá a dobrá. Křesťané nejsou šťastnější a bohatší než ostatní. Proč tedy měnit náboženství?

Ale křesťanství nejen že nemá pro mnohé nic přitažlivého, nýbrž má mnoho nesrozumitelného a odpuzujícího. Tak na př. učení o věčnosti pekla a o účasti na zásluhách jiných lidí. Nesympatické je Hindovi i učení, že Kristus je soupodstatný Bohu. Ostré kritice bývá někdy podrobována bible, ačkoli je jinak velmi oblíbena...

Ale ještě více než jednotlivými křesťanskými naukami jsou Hindové brzděni v poznání absolutnosti našeho náboženství životem křesťanů. Hindové se domnívají, že mají právo tvrdit, že křesťané nežijí o nic mravněji než Hindové. Nejen v hinduismu, nýbrž i v křesťanství existují taškaři a darebáci. Nemůže být tedy křesťanství lepší než hinduismus. Mimo to mohou Hindové poukázat na následující fakta.

Stává se, že katolíci středních vrstev se nechovají k svým souvěrcům z nižších vrstev jako ke skutečným bratřím. Čandra Roy dokonce vytýká misionářům, že často ponechávají v platnosti kastovní pravidla. Myslím, že lze pochopit, odrazuje-li pohany tento nedostatek bratrství.

Velmi nepříznivě působí také příklad křesťanského Západu. Indové, kteří přijdou do Evropy, tak praví Čandra Roy, vidí tam bezmocnost a nestoudnost tak zvaných služebníků Kristových, bídu a neřest městských periferií, obchod s bílými otroky, slyší válečná kázání duchovních a modlitby k Bohu o požehnání zbraní. Misionáři by prý měli nejprve obrátit Evropu.

Křesťanství se stává pro většinu Hindů něčím opovrženým z toho důvodu, že většinu svých přívrženců nalézá mezi parií. Křesťanství je pro mnohé »náboženstvím bezkastovních čili pariů«. Jako takové nepřichází v úvahu pro Inda vyššího postavení.

Poznání všeplatnosti a nepřekonatelnosti křesťanství je mimo to velmi ztíženo rozštěpením křesťanství. Kdyby bylo jednotno, působilo by mnohem imposantněji a přitažlivěji. Rozkol má tím horší účinek, že

křesťané navzájem proti sobě bojují duchovními zbraněmi. Takový boj je nutností pro každou církev, po případě společnost, která věří v sebe a nechce se vzdát sama sebe. Ale přesto je překážkou pro poznání pravdivosti křesťanství. (O nepřívznivém vlivu anglické literatury na poměr Hindů ke katolicismu viz P. D'Souza S. J., *Influence de la littérature anglaise sur le Néo-Indouisme*. In: *Obstacles à l'apostolat*. *Compte rendu de la 7. semaine de missiologie de Louvain*. Louvain, 1929, 92—103.)

Mnozí jsou naplněni nechutí ke křesťanským misiím už proto, že jejich nositelé přicházejí ze zemí bělochů. Vidí v křesťanství jen jednu z životních sil a jednoho ze spojenců britského imperialismu. Misionáři jsou zčásti v podezření, že tu jsou jen proto, aby zastupovali a podporovali obchodní a politické zájmy Evropanů.

Nemálo Indů se konečně pohoršuje i nad západním rouchem, v němž k nim křesťanství přichází. Indům je vítán Kristus, nikoli empirické křesťanství.

Vedle jiných stinných stránek v životě »křesťanských« národů brání Hindovi v nalezení cesty ke křesťanství i jisté prvky pravdy, dobra a krásy, jež hinduismus obsahuje, ať skutečně nebo zdánlivě, přes všechno špatné a nepravé. Většina Hindů pokládá své náboženství za nejlepší. V jednom hinduistickém časopise byly kdysi uvedeny následující body pro nadřazenost hinduistického náboženství: První předností hinduismu je prý okolnost, že za své jméno neděkuje žádnému člověku, druhou, že nezná žádného prostředníka mezi Bohem a člověkem, třetí, že Hindové uctívají Boha v každé době, ve všech věcech, v radostech, v strastech a také ve smyslových rozkoších. Kdežto svaté knihy jiných náboženství podtrhují pěstování zbožnosti a ctnosti poukazem na věčnou blaženost, hinduistická písma požadují, aby Bůh byl milován pro sebe a ctnost pěstována pro ctnost samu. Mimo to přikazuje hinduismus nejen blahovůli k člověku, jako jiná náboženství, nýbrž všeobecnou blahovůli. Konečně se doporučuje hinduismus i svou vynikající snášlivostí a svou velikou starobylostí. (E. Light, *Natural Religion, The Light of the East* 1 (1923) 24—26.) V časopise *The Indian Reformer* bylo možno jednou čísti: »Byli jsme vždy toho názoru že učení Ježíše Krista představuje čistý výsledek vrcholné filosofie hinduismu, výsledek, který je srozumitelný národu, jenž je zcela nevzdělaný a nemá náklonnosti k metafysice. V Kristově nauce není nic, co by bylo cizí hinduistickému duchu. Naopak Hindu, který se snaží podle možnosti plnit Ježíšovy předpisy, uskutečňuje zároveň nejvyšší nauku svého vlastního náboženství.« Naši misionáři mluví Indům o »kráse« křesťanského dogmatu. Ale Hindové odpovídají: »My máme stejné pravdy jako vy, ba máme je v mnohem krásnější formě než vy křesťané.« Nemálo Hindů trpce nese, že právě a dobré prvky jejich náboženství jsou tak málo uznávány a že misionáři odsuzují jejich náboženství, aniž je důkladně znají. Mezi misionáři jsou dva směry. Ty-

pickým představitelem jednoho byl P. Lacombe S. J., druhý představuje P. Johanns S. J. Lacombe pokládal s hlediska praktického misionáře za výhodnější ukazovat Indům špatnost jejich náboženství. Johanns naproti tomu má za to, že je třeba říkat pravdu, tedy připustit, že v hinduismu je leccos pravdivého a dobrého, ačkoli tato metoda je poněkud nebezpečná, ježto Indové mohou říci, že jejich filosofie je dosti dobrá a nemusí být tedy nahrazena jiným učením. Ale Lacombova metoda má také své nevýhody. Misionář se tu zdá nespravedlivý a tímto způsobem mnohé odrazuje.

Hindové byli velmi utvrzeni ve víře v své náboženství i bělochy, kteří byli nadšeni indickou moudrostí nebo dokonce přestoupili k hinduismu. Připomínám Annii Besantovou, sestru Niveditu, Jamese Cousinse a jiné.

Čeho potřebujeme podle toho, co bylo uvedeno, toť nezaujaté a spravedlivé posouzení hinduismu. Jen pravda a spravedlnost mohou přesvědčit. A já myslím, že je možno klidně uznat všechno, co je v hinduismu pravdivé a krásné. Neboť i pak ještě je možno ukázat přesvědčivě, v čem je jedinečnost křesťanství a nedostatečnost hinduismu. Aspoň objektivně. Subjektivně to má už větší obtíže. Zejména v přítomné době. Hinduismus se totiž v jistém rozsahu zmodernisoval a »pokřesťanil«. Staré hinduistické věroučné zásady a zvyky jsou dnes vykládány v moderním nebo dokonce v křesťanském smyslu. Proto není nižší ráz hinduismu tak zjevný jako dříve. Vzdálenost mezi oběma náboženstvími není zdánlivě už tak veliká. K tomu přistupuje ještě jiná věc.

Domníváme se, že hluboké stinné stránky hinduismu musejí přesvědčit jeho přívržence, že nepochází od Boha. Ale nepočítáme tu zase se zvláštní povahou indického myšlení a citění. Chování Gándhího je v tomto směru typické pro většinu Hindů. Gándhí chválí Krista nejkrásnějšími slovy, ale výslovně odmítá změnit své náboženství. Vyjádřil se jednou, že člověk se musí držet svého náboženství, i když není nejlepší. Chyby zděděného náboženství nesmějí být podnětem k tomu, aby bylo toto náboženství opuštěno, nýbrž musejí pobízet jen k tomu, aby byly tyto chyby odstraněny. Jednou řekl Gándhí: »Stavím hinduismus výše než jiná náboženství. Byla kdysi doba, kdy jsem kolísal mezi hinduismem a křesťanstvím. Když jsem však opět nabyl duševní rovnováhy, bylo mi jasné, že mohu být vykoupen jen skrze hinduismus. A má víra v toto náboženství byla stále hlubší a osvěcenější.« (Underwood, *Contemporary Thought of India*, 192.) Podobný postoj zaujímá vynikající filosof S. Radakrišnan. I on připouští chyby a nedostatky hinduismu, domnívá se však, že mají jen akcidentální povahu a že mohou být odstraněny reformou. Popudem k opuštění hinduismu prý nemusejí a nemají být. Na jednom shromáždění misionářů — bylo to v Kalkutě roku 1925 — prohlásil Radakrišnan: »Hinduismus se snaží zbavit se pověrečných prvků a očistit se. Není pro vás většího misijního poslání než pomáhat mu při

tomto procesu. Není ani tak vaší úlohou udělat z Hindů křesťany jako očistit, a je-li pro vás tento výraz přijatelný, pokřestanit hinduismus.»

Kromě uvedených intelektuálních momentů je tu ještě množství morálních okolností, jež ztěžují obrácení Indů. Zde je třeba uvést nejprve přichylnost Indů k jejich předkům. Musíme, tak říkají, žít i zemřít v náboženství svých předků. Na dotazník tričinopolských studentů, o němž jsme se už zmínili, došlo třináct odpovědí asi tohoto obsahu: Nemáme proti katolictví námitek, připouštíme docela, že je to znamenité nebo i nejlepší náboženství. Abychom se však stali katolíky, k tomu bychom potřebovali odvahu, kterou aspoň pro tuto chvíli nemáme. Každý, kdo zná Indii, ví, čeho se bojí tito Hindové. Hinduističtí starověrci se bojí křtu i proto, že se obávají trestu bohů a kouzelníků. Konečně se nesmí zapomínat na jisté mravní zvyky, jež mnoha Hindům znesnadňují, aby se stali křesťany. A konečně je tu zákon nečinnosti, který platí nejen v oblasti hmoty, nýbrž i v oblasti ducha.

Hlavní překážky misí však jsou sociální povahy. Měli bychom nepochybně již v Indii mnohem více křesťanů, kdyby konvertité neprobadali společenskému ostrakismu. Přijetí křesťanství má za následek vyvržení z kasty. To však je nejhorší věc, která se může Indovi přihodit. Kdo se dá pokřtít, je bez kasty a proto obyčejně ani nemůže uzavřít sňatek. A i když se mu podaří získat ženu, vynoří se pak nesnadná otázka: Co bude s dětmi? Obrácení dále zbavuje Inda vyhlídky na kariéru. Často mu odnímá dokonce i možnost nalézt práci a obstarávat živobytí. K přijetí křesťanství je tedy často třeba přímo hrdinské odvahy.

Konečně přispívají i současné politické poměry nemálo k znesnadnění misijního díla. V neklidu dnešního politického života se zvolna ztrácí zájem pro náboženství. Jestliže až dosud stálo náboženství ve středu celého myšlení a života, vstupuje teď zvolna na jeho místo politika. Ano, náboženství se má dokonce podřídít politice. Pro mnohé je zásadou: »Hinduismus je národní náboženství a proto musí být náboženstvím všech Indů.« »Katolické náboženství je nepochybně dobré, ale jenom pro Evropany.«

Tím jsme uvedli překážky indických misí. Nenapadá nás však domnívat se, že bychom jimi mohli úplně vysvětlit pomalost obrácení na víru. Náboženství je věcí nejvnitřnější duše člověka. Tajemství lidské duše se nám však neprozrazuje. K tomu ještě přistupuje mysterium iniquitatis a mysterium gratiae. A tato tajemství jsou a zůstanou nám skryta. Viděno čistě lidsky a přirozeně, neopravňují indické misie předběžně k žádným velkým nadějím. Překážky jsou příliš četné a příliš veliké. Ale Bohu není nic nemožné. Je v jeho moci odstranit ty překážky — ve chvíli, kdy to uzná za dobré. Kdy přijde tato chvíle? Veni Domine et noli tardare!

Přeložil T. Vodička.

Dr. Josef Hlouch:

**Anna Marie Zelíková, rolnická dcera,
dobrovolná oběť lásky a smíru za duše
† 11. září 1941 v Napajedlích**

Črta mých vzpomínek i svědectví jiných. Komentář omezují na minimum; stačí, dá-li čtenář **vyznít** kráse, jaká mluví ze slov zvěčnělé.

V dobách, kdy nám Bůh dává svaté všedního dne, žila a smírnou láskou zemřela jedna z našich řad — 18letá Anička Zelíková, členka III. řádu karmelského.

Vnější způsobem života nenápadná, zákyně měšťanské školy, později pomocnice na poli a v domácnosti, světu skryta roste do plnosti duchovní krásy v heroismu lásky a oběti. Bůh na ní ukazuje, že pro svou milost a své dary nehledá vždy nádob nápadných. Dítě Anička vyniká jemností svědomí. Před I. sv. zpovědí přichází celá zděšená do kláštera ke své učitelce, zda jí bude moci velebný pán odpustit, že má velký hřích. »Utíkala jsem se sestřičkou a vedla ji po kamení a ono jí to bolelo.« — Od útlých let roste Anička pod vlivem Eucharistie. Chtěli jsme za každou cenu na Aničce nalézt nějakou chybu. Rodiče sdělují: »Ta vám byla svéhlavá a závistivá.« Jak dlouho? »Jenom do I. svatého přijímání; potom už ne!« Již v nejútlejších letech — zatím co si ostatní hrávali, Anička utíkala do kapličky sester sv. Kříže. Denně adoruje, denně přijímá, denně jest na mši svaté. Když byla na zotavené na Svatém Kopečku u sester Premonstrátek, proklečela celé hodiny před svatostánkem. Tam se naučila stále se dívat na Krista, stále s ním hovořit. A potom ležela nemocna doma: »Není vám dlouhá chvíle?« »Ne, ani mi den nestačí. stále si vypravujeme s Pánem Ježíšem.« Měla milost vlité modlitby. To jsem zjistil v roce 1939! V nočních adoracích před I. pátky od 11—12 hodin se jí dostávalo nejvíce milosti. Nejvíc čerpala kromě svých rozjímání z Evangelia, Následování Krista Pána, z Gräfova: Ano, Otče, a životopisu sv. Terezičky.

V životě Aničky rozhodly 2 velké myšlenky: »Ano, Otče!« a »Ecce Jesus!« V hrdinném rozhodnutí »Ano, Otče« vyzněly exercicie, které konala v roce 1939 pod tímto heslem. Zmocnila se ho celou mladou duší. Jest jí samozřejmě nejen splnit, co Bůh chce, ale také dát, vytrpět, co Bůh žádá. Ježíš byl poslušen svým utrpením! »Ano, Otče,« — se zavřenýma očima, otevřenými dlaněmi i srdcem! »Není třeba nic hledat, každý okamžik přináší tak mnoho! Stačí jen odpovídat na vše »Ano«. Myslím, že tím způsobem musí nejdříve umřít naše »já«, poněvadž zapomínáme

na ně a nedáme mu ani kouska sousta; máme jen zájem o vůli Boží.«

V roce 1939 celé plíce zedrány. Lékaři již nechtějí léčit. Ale Anička: »Vím, že mne nechá Pán Bůh ještě dlouho trpět... ale já chci trpět. Lépe je trpět nežli zemřít. Jak je to krásné, že se mě lékaři vzdali. Ale-
sponž se nebudou Pánu Bohu do toho plést.«

V této naprosté odevzdanosti se ztratilo každé její osobní přání. Ještě tři dny před její smrtí putoval tatínek na Svatý Hostýn. Rodiče ji vyzvali, aby napsala prosbu Panně Marii o zdraví. Anička píše: »Matičko, znáš mou nemoc a mé utrpení a víš, že chci jen vůli Boží. Se mnou ať činí můj drahý Ježíš, co chce; jen ať potěší mých drahých.« »Myslím, že dětem je možno jen jedno veliké hrdinství, a to je oddanost. Čím více mne necháš trpět, tím více jsem Tvá... činit vše, co na nás jest, a nestarat se o výsledek. Ať je nám podáno cokoliv, vše uchopit s radostí a nestarat se, zda tím získám nebo ztratím.« Ve svatopostní době roku 1941 Pán Bůh jasněji vyslyšel její prosbu o opuštěnost. Začala trpět velkou duchovní temnotou, plností pozemského vyhnanství, ale přitom říkala: Všechno na mně chválí Pána Boha. Je stejné, je-li den či noc, svítí-li slunce, nebo je-li kol nás hluboká tma! »Lze ve tmě hrát na hudební nástroj?« táže se. »Ano!« »Tak já hraji, koncertuji Pánu Bohu... v hluboké tmě!«

Největší nepochopení náboženství spočívá v tom, že mnozí v něm vidí příležitost něco si vyprosit a že se náboženství točí kolem osudného »já«. »Z lásky k Pánu Bohu« chtějí, aby jim Pán Bůh sloužil a pro ně divy činil. A kdož nic nepotřebují, domnívají se, že nepotřebují náboženství. Avšak středem náboženství není člověk, nýbrž Bůh! Prvotním předmětem i cílem jest Bůh! Zůstane tudíž vždy z nejkrásnějších rysů Aniččiných její naprostá nezištnost. »Nechci žádnou odměnu... jen tobě chci působit radost. Nechci, aby přicházel ke mně, aby mne těšil, nýbrž aby sebe potěšil u mne!«

Anička zná dvojí způsob Ježíšovy lásky:

1. Ježíš tiskne duši na své srdce, zahrnuje ji něhou, takže nesmírnou slastí opojena usíná v jeho náručí. 2. Nechává duši samotnou... jako by nalézal rozkoš, vida ji tak bezmocnou, slabou, potácející se v temnu země. Zde nelze usnout, zde nutno stále svádět boj... stále myslet na Něho. Tento druhý způsob je krásnější... Jak krásné, nemít v lásce žádného ukojení, milovat a dávat, aniž víme, že jsme milováni. (Sbírám pro Ježíše růže, vinu pro něho korunu z růží — a vezmu si pro sebe jeho korunu z trní.) Milovat jej a netoužit, touž lásku mít splacenu... Toužím, abys ty byl šťasten... bych na tváři tvé vykouzila úsměv. Nezáleží na tom, za jakou cenu oběti toho dosáhnou. Musíme dávat mnoho, ale nezištně.« V roce 1939 o vánocích: »Jsem nyní úplně v ručkách Ježíškových. Nemyslím na to, co se se mnou děje; mou slastí je nechtít nic jiného, leč působit Jemu radost. Nemít žádné touhy... jen souhlasit s Jeho vůlí.

Viďte, že není nic krásnějšího, než naučit se zpívat ono velké Mariino »Fiat«. Myslím, že radostné »Fiat« učiní více, než všechno úsilí, chtít dokázat to, co činili velcí světci.« (O Aniččině účtě mariánské více v životopisu.)

Když se Anička osvědčila v plnění odevzdanosti do vůle Boží, bylo možno ukázat jí výš: »Ecce Jesus!« Anička věděla, co to znamená. Zнала Ježíše z evangelií, která denně rozjímala po důkladné večerní přípravě, znala Jej z Následování a od sv. Terezičky — a snad smím říci i z vnitřního světla. Proto je Anička zcela v zasetí Ježíše! To »Ecce« jest jí pobídkou, patřit na Krista — jemu se připodobnit. Bylo to upoutání na Krista obětovaného. Když se jí vyhodil na tvář hnisavý vřed: »Aničko, co bys říkala, kdyby se takových vředů objevilo několik a na celém obličejí?« Anička se zadívala — snad až na Kalvarii. Praví: »Nebylo na Něm vzhledu ani krásy.« Horečka jí zmítá, Anička trpí — a přece se stále usmívá: Pravím: »To je krásné, že se v bolestech usmíváte.« »Vše, co se s námi děje, podává nám Ježíš. A co Ježíš podává, na to se přece musíme usmívat. Ať nám pošle radost nebo bolest, usmějem se na Něho. Ponecháme se zcela na milost a nemilost Jeho vůli. Zranění od Ježíše, to nemůže jen bolet, to naplňuje duši radostí.« V lednu 1941 prosí: »Dej mi milost, býti každé chvíle připravena, abych byla obětována.«

Anička byla uchvatitelkou Boží lásky. Uměla — lze-li tak říci — »zaskočit« Krista. Tu již vidět heroismus, účinek darů Ducha svatého: Ecce Jesus! Ne tak ve večeradle — jako na hoře Olivové, na Kalvarii — opuštěný — rozedraný! V květnu 1941 dostalo se jí poznání, jakou cenu má milost utrpení a vnitřní opuštěnosti a temnoty. Jemný pokyn Ježíšův stačil, aby po tomto utrpení vztáhla tak mladičké své ruce! U vědomí svého nic, ale v důvěře v pomoc Boží, prosí na kolenou za ony chvíle, které by ji zašlapaly v zemi. Jsou to, po lidsku souzeno, strašné chvíle nekrvavého mučednictví. »Prázdnota všude, všemu jako by byl konec, bezcenný každý krok... i má láska se mi zdá výsměchem. Ježíš jako by chtěl zašlapat svou oběť lásky. Ale ona se vrhá v Jeho náruč, volajíc: »Čím více mi vezmeš, tím více mi musíš dát Sebe.« Po rozjímání o Pánu Ježíši: »Obětoval se, poněvadž chtěl,« zapřísahala Boha, aby své malé oběti nešetřil. Bůh ji zdánlivě odstrčil. Ujišťovala ho svým štěstím, i když oči nemohly zadržeti slz. »On je tak dobrý, nevýslovně dobrý. Může se mnou činit cokoliv. Čím více mne bude obkličovat hustou mlhou nejistoty, tím více mu budu důvěřovat. Dovedu již jen milovat, ó, kdybych dovedla mluvit o lásce! Spoléhám, že Ježíš je se mnou. Nenechám se od Něho ničím odtrhnout, byť jeho láska byla jako nůž ostrá.« — Její opuštěnost byla přerušena na první pátek v srpnu 1941. Ráno vstala a vždy vykonala ve světničce pastoraci směrem ke svatostánku kostela naproti oknu světničky. Tento den rozpjala ruce a volá: »Pane Ježíši, já Tě tolik miluji!« — Najednou vychrlila mnoho krve. Krev

zachytila na své dlaně a s blaženým úsměvem je pozvedla k nebi a obětovala, přešťastná, že vidí svou krev, že ji může obětovat: »Musím vše pozdravit jako převzácný dar, i když vidím, jak jsem drcena... »nič mne svou láskou«... Je krásné, jít vpřed trnitou cestou ve tmě, kde nemůžeme vidět, jak jsme rozdrásáni.« Nutno nepozbýt víry v Slunce, i když je kolem nás úplná tma.«

Jsouc vězněm Kristovým, pochopila cenu utrpení a oběti. To není sentimentalita, co praví nebo píše tato 14—17letá dívka. V roce 1939 patnáctiletá prosí, aby Pán Bůh odměnil těm, kdož jí (ubližovali, ale dle ní) »pro něho skládají kvítek lásky do rukou«. Utrpení jest nesmírné dobro, které uděluje Bůh svým miláčkům. Odcizuje srdce světu a vrhá v náruč Boží. Jest nejkratší a nejbezpečnější cestou k lásce Boží. Utrpení poskytuje moudrost ducha a cvičí člověka. Svět nazývá trpící ubohými, leč já je blahoslavím... V mých mukách je tolik útěchy!« V botkách nosila Anička kaménky. Nikdo to nepoznal. Když se objevily nebezpečné puchýře a sestřička jí kaménky zakázala, řekla Anička: »A mé utrpení? Nemám jiné bolesti. Všichni jsou ke mně tak hodní... Zde pokvetou růže.« Anička umí přinutit každou situaci, aby z ní vypučel květ. Svatost — toť svatý život — svatý život, toť souhrn svatých okamžiků. »Každý okamžik musí vydat květ. Večer podat Ježíši náruč růží. Ruce budou snad zraněny jejich trny. Pro mne trny, pro Ježíše růže.« 8. března 1941 opět píše tak podivuhodně. Čtete její souvětí — závětí obyčejně překvapuje. »Spínám ruce ve svém bolu« (čekali bychom: o pomoc, ale) »s prosbou o úplné zničení a ukřižování. Máš právo, abys drtil v jakémkoliv lisu. Já budu mít jen jednu snahu (opět překvapení) své mučednictví si zasloužit. Čím trpčí mi učiníš toto vyhnanství, tím více růží zde nalezněš... Utrpení není vždy hrozné, utrpení je též krásné. Na kříži se naučíme nejvíce milovat...« 6. července 1941: »Nyní stojím již v těch místech, kde lze býti jen šťastnou, kde lze trpět jen s úsměvem.« Není rány, jež by A. přivedla ke smutku; ctnost pozbyla obtíží, kříž tíže. A. to vysvětluje: »Bůh mi dává milosti, že jsem jej milovala i tenkrát, když mi bylo tak strašně smutno.« Smíme jistě tvrdit, že bude vždy k perlám duchovních výroků čítáno, co řekla A. několik dní před smrtí, kdy zmíněná horečkami, za stálých mdlob, kašlala poslední krev: »Již nemám nic! (Viděla, že již umírá.) Nemohu se modlit. Stačí to, že vidí Bůh (opět překvapující!), že se na všecko, co mi bere, jen usmívám.« A Bůh bral mnoho. Dech se krátil, srdce vynechávalo... útěcha Boží se skrývala... »Snad již brzy nebudu moci Ježíši nic dávat, pak můj klid dostoupí vrcholu. Dovedu nyní být přešťastnou, protože se děje jen vůle Boží.«

Snem A. byl Karmel. Věděla, že na Karmel se nelze rozhodnout! Do řehole musí být člověk volán — a k řeholi se musí růst! A. žila od 14. roku doma jako řeholnice. Kolik otázek to přivedlo její mamince:

„Proč to dítě přichází s každou maličkostí, kterou dostane nebo chce dát?« Blahoslavení chudí! V září 1939 se Anička na sv. Hostýně zavázala slibem čistoty. Ten den jí byl vždy svatým. Svou světničku vždy vyzdobila jen bílými květy. O vánocích 1939 se zavázala u jeslíček k zachování denního pořádku, jakési malé řehole, kterou svědomitě zachovala — ač nikdo z domácích a přátel nevěděl, že vidí vlastně řeholnici. V roce 1941 po 9 denních exerciciích, které soukromě konala, složila na první pátek soukromě své sliby. Máme tuto slibní listinu: »Ježíši, znám bezmeznost Tvé lásky, jako ty znáš velikost mé bídy (opět překvapující). To vše mne však naplňuje důvěrou v Tebe. Vrhám se v Tvou náruč, neb odtud mne už nikdo neuloupí. Toužím Tě bezmezně milovat... a proto, aby každý okamžik byl plný lásky, aby již na zemi nebylo nic, co by mne mohlo připoutat, slibuji ti naprostou poslušnost a úplnou chudobu... Jsem nevolnicí Tvé lásky. Udilej směle rozkazy své oběti. Neváhej a nešetři mne!« Krátce před smrtí jsem ji přijal do III. řádu karmelského a dal jí jméno: Sestra Marie od svátostného Srdce Ježíšova.

Ježíš — duše — kněží. »Dej mi ty duše... požehnej kněžím,« volá! To ji vede k apoštolátním obětem. Stačí za mnohé knihy: »Pane Ježíši, připoutej mne trním k svému kříži. Můžeš na mne zapomenout, jen nezapomeň na duše.« Vkládám svůj mladý život na obětní patenu, aby byl obětován za duše. Cílem apoštolátu Aniččina jest přivést duše ke svato-stánku, aby pochopily lásku Ježíšovu. A. apoštoluje již ve své třídě, kde vede ucharistický kroužek, pracuje i na bolestném loži. Ač je tak těžko nemocna, přijímá návštěvy všech vrstev! Nikdo nesmí poznat, že navštívil tak velkou trpitelku. A. věnuje každému zájem o jeho duši i časné starosti — usmívá se, kvete. Věří, že ty návštěvy jí posílá Ježíš. Však až přijde noc a skončí se její denní apoštolát, dovolí A., aby si ji bolest podala. Trpitelka pije velkými doušky z kalicha hořkosti. Trhají se rysy tváře, A. smrtelně bledá. Horečka stoupá. Ta dívka žije láskou rozdávat se! »Když je mi zdravotně lépe, spím jen asi 2 hodiny v noci — více nemohu. Když je mi špatně, nespím nic, ani v noci ani ve dne. Ale je to krásné — já musím bdít, aby druzí mohli spát. Neváhej mi odejmout vše, čeho je potřebí se vzdát pro záchranu jiných. Vše snáším ráda, jen když tě jini naleznou.« Anička žizní po největší oběti, i když její srdce, rozpůleno šípem lásky, dá všechnu krev za duše a za kněze! Od roku 1939 prohlubovala a podporovala A. svůj apoštolát nočními adoracemi, na něž byla zvyklá od mladých let. O podmínkách apoštolátu píše své přítelkyni (1938): »Pán Ježíš nás chce mít plny sebe, aby pak mohl posílit ty, kteří ještě neokusili jeho lásky...« Každý okamžik má nesmírnou cenu. I v jedné minutce můžeme mnoho vykonat... Pán Ježíš nás ve své všemohoucnosti nepotřebuje, a přece nechce nikam jít bez nás, jako by čekal na naši obět, aby mohl dát hříšníkům milost...« Když 26. dubna 1941 šly spolužačky hrát »Veliké divadlo světa« a zvaly ji:

»Šla bych ráda, ale pro mně už není společnost. Budu se však za vás modlit a vše obětovat za dobrý výsledek, zvláště však aby se některá duše ke Kristu Pánu obrátila...« Její dopisy (které hodlám vydat), psané často do noci známým, mluví o velkém srdci, které touží pomoci... (Jsem přesvědčen, že apoštolát A. nepřestal.) Zdá se, že Pán Ježíš slyší A., kdykoli ho poprosí za milost obrácení.

Láska nikdy nepřestává

Tolik svatosti, kolik lásky a pokory! Aniččina pokora je tak krásná, poněvadž není křiklavá, není to pokora toužící po odhození, odsouzení... nýbrž pokora spojená s důvěrou v milost Ježíše Krista. »Já jsem nic, ale když se k tomu nic schýlíš, ono ti může udělat radost. Víím, že nic nejsem a nic nemohu; spojím-li však svou ubohost s bolestmi Ježíše, jsem jista, že bude tato oběť přijata...« (11. 7. 1941.) »Jsou okamžiky kdy cítím, že už tu ze mne není nic. Utrpení těchto chvil mne usmrtit nemůže. Ježíš je zde se svou mocí a silou...« A. se chtěla obětovat ve skrytu, aby o jejím utrpení nikdo nevěděl. Prosila o utrpení v noci. »Jsou pro mne větší muka, chválí-li mne svět. Nechci umírat v náručí světa. Skryj mne ve stínu vysoké trávy, abych všechnu krásu, kterou jsi mi dal, mohla mít jen pro tebe. Jak je to krásné, smět zemřít sám. — Jen Bůh a duše!... Chci všem činit radost a usilovat o štěstí jiných, za to vše chci, aby se mnou bylo pohrdáno a za všechno dobro... mi splaceno nevděkem. Snad pochopíš, jak je to krásné, býti v očích světa pouhé nic!« (1938)... Jsem tak malá, nemohu jít sama.« A. touží při tom hořet a svítit, mlčet však o svém spalování. «... Ó Bože, ať nikdo neví, že jdeme cestou oběti. Maria, jen připomínej Ježíši mou neschopnost a víru!

Taková pokora mluví vírou a vyzní v lásku. Nesráží k malomyslnosti, ale živí důvěru v Boha — a důvěřovat, t. j. věřit v Boží moc a lásku, to oslavuje Boha; je to vznešená bohopocta.

U Aničky také vše vyznělo v nejčistší hrdinnou lásku k Bohu Vtělenému. Měsíc před smrtí praví sestřičce sv. Kříže: Najdete mne ještě živou; jsem na kříži, ale ještě není vztyčen. Vězte, na světě není nic, co by mne mohlo potěšit. Kéž láska Ježíšova mne cele zničí... Pozemské radosti pominuly, nyní jsou již jen nebeské.« Když jest Bůh duši jediným pramenem štěstí, stává se též jediným předmětem lásky. Duše se stále více uzavírá zemi, otvírá se nebi — tím více koná pro zemi, čím více přijímá s výšin. Aniččiných obětí si nebe nevynutilo; Anička si je vyprosila a podávala je z lásky. Čistá, nezištná láska byla formou všech ostatních ctností Aniččiných a dodala jim pravé krásy. »Chci býti obětována z lásky, jako ty ses z lásky za nás cele nechal zničit.« »Miluji Krista,« to jest dostatečným důvodem, všecko Bohu dát. A. v lásce roste. Od srpna roku

1941 — ode dne velkého chrlení krve se láska k Ježíši stala Aničce výhní, v níž se spalovala pouta k životu, k zemi. »Můj život jest již jen sama láska. Není chvíle, kdy bych nespočívala na pateně lásky.«

Pod vlivem Hvězdy z Lisieux touží po smrti z lásky. A ví, že život jest nejcennějším přirozeným darem. Jest jí líto, zemřít proto, že prchly sflý, touží ze smrti učinit oslavu Boží, umřít z vyššího důvodu, ani ve smrti nepřestat býti Boží služebnicí; touží i smrt, a zvláště smrt učinit prostředkem a nástrojem k větší lásce — ano, k vrcholu své lásky k Pánu Bohu. Pán Ježíš ji vyslyšel. Její slova jsou tím nejkrásnějším, jak lze naposledy promluvit. Byla to životní bilance, ale jak blaživá! Anička vidí svůj mizící život. Byl jí rámcem, do něhož vsadila překrásný obraz života nevinného, pokorného, apoštolského. Byl jí kapitálem, za nějž duše získávala, zmocnila se Srdce Božího. Anička nemusila nic odvolávat nemusila si přát, aby to neb ono bylo bývalo jinak. Zářící nadzemským štěstím. Přirozeně nelze vysvětlit onoho jasu, jaký hleděl z jejích očí. Vždyť oči umírajících hasnou, bývají skelné, ztrnulé! Anička jako by samé květy viděla, či spíše lze říci, viděla radost a odměnu, jakou jí Kristus uchystal, proto volala: »Nelituji, že jsem se obětovala... Jak je to všechno krásné, s nikým bych nechtěla měnit...« Pak políbila křížek a pomalu, tiše, přerývaně: »Miluji Ježíše... mám ho tak rád...« Skonala! Snad to a (rád—a) si ponechala k vítěznému allelujah, jež zanotila v nebi... Zvonili Anděl Páně. Do rakve jsme jí dali na prsa obraz Božského Srdce Páně — od I. svatého přijímání. Na hlavu závoj od I. svatého přijímání, do rukou kříž s růžencem, k levému boku, k srdci, palmu, do nohou trs rudých růží.

Když Anička zemřela, napsala její nejlepší přítelkyně: »Za Aničku se modlit nebudu... spíše...« Hrob Aniččin tone v květech. Mnoho mladých lidí již tam klečelo a modlilo se na hrobě, jehož pomník má podobenku umírající, která však se blaženě usmívá. Proč tam jednotlivci putují, nevím. Myslím, že stačí, nesou-li si od toho hrobu myšlenku: »Nelituji, že jsem se obětovala.« Pohřebních obrázků, ale již ne smutečně lemovaných, si mladí vyprosili 40.000!

Nestalo se mi, aby zůstal zatvrzelým, kdo pozoroval štěstí této 17leté dívky, umírající láskou k Ježíši. — »S nikým bych nechtěla měnit...«

Svoboda

Není císařské odpírati svobodu a není kněžské zamlčovati své mínění. Nic nedělá vaše veličenstvo tak populární a milované, jako miluje-li svobodu. To odlišuje dobré a špatné vladaře. Dobří vladaři milují svobodu, špatní otroctví. Ale nic není pro kněze tak nebezpečné před Bohem a tak potupné před lidmi, jako nehlásati vlastní mínění.

Sv. Ambrož, List. 40

Zpytování katolického svědomí

II. •

Nedostatky náboženské literatury

Zkoumáme-li českou knižní produkci v oboru katolického písemnictví za období mezi dvěma světovými válkami, zjistíme v ní brzy dva základní negativní rysy. Za prvé v ní objevujeme nedostatek promyšlenosti a soustavnosti; a za druhé pozorujeme, že se tento nedostatek projevuje právě v literatuře nejpotřebnější — v produkci knih, jež by měly tvořit základ každé katolické knihovny.

Vezměme si třeba český překlad bible. Byl sice vydán nový překlad (Hejčlův), a to v několikerém vydání, ale žádné z nich nevyhovovalo po stránce vnější úpravy praktickým požadavkům, a mimo to bylo tempo vydávání tak pomalé a náklad tak nedostatečný, že když bylo za války vydávání náboženské literatury prakticky zastaveno, nastal rázem naprostý nedostatek bible. Čeho jsme potřebovali, bylo kapesní vydání bible na dobrém tenkém papíře, vydané ve statisícovém nákladě a prodávané za cenu, jež by mohla soutěžit ceně biblí protestantských. Místo toho jsme měli úctyhodné několikasvazkové vydání na velmi špatném papíře za dosti vysokou cenu a vedle něho »lidové« vydání na stejně špatném papíře a v nevhodné úpravě za cenu, která ještě stále několikanásobně převyšovala cenu kralické bible.

Podobně tomu bylo s vydáváním theologických kompendií pro laiky. Počet děl toho druhu, vydaných za těch dvacet let, by bylo možno spočítat na prstech jedné ruky. Kdo hledal dílo toho druhu, musil se obyčejně spokojit dílem starším a po mnoha stránkách nevyhovujícím; některé zvláště důležité obory, jako křesťanská filosofie, apologetika, srovnávací dějiny náboženství, katolická pedagogika, sociální ethika, nebyly zastoupeny vůbec; o nějakém jednotném, prakticky uspořádaném vydání souborných kompendií všech hlavních oborů theologie nebylo ani řeči. Nej důležitější klasická díla asketické literatury nebyla buď vůbec přeložena nebo byla přístupna jen v překladech starých a nedokonalých. Životopisy svatých, které obyčejně tvoří tak početnou část praktické náboženské literatury, byly rovněž zanedbávány. Podobně tomu bylo v mnoha jiných oborech.

Zkoumáme-li příčiny tohoto nedostatku, najdeme je jak u čtenářů, tak u vydavatelů i autorů. Je nesporno, že katolický čtenář nebyl v průměru příliš ochoten vynakládat peníze na náboženskou literaturu; o tom svědčí fakt, že mnohé cenné dílo zůstalo nevyprodáno pro desítky let, ačkoli nebylo vydáno ve velkém nákladě. Vypadalo to tak, jako by se čtenář

byl docela dobře obešel bez duchovní četby, dokud se mu vedlo dobře; teprve když dolehla duchovní tíseň války a poroby, zdálo se, jako by byl pojednou objevil prospěšnost náboženské knihy. A to nebylo jistě příznivé znamení.

To ovšem omlouvá jenom zčásti vydavatele náboženské literatury. Nebylo jistě snadné ani zaručeně výnosné soutěžit náboženskou knihou na knižním trhu, který nabízel čtenáři množství literatury navenek lákavější, pokoušející více jeho zvědavost a slibující větší potěšení smyslu. Ale na druhé straně to nebyla situace tak nesnadná, aby se jí nedalo čeliti. Východisko tu bylo; nebylo přece třeba žádného genia k provedení vydavatelského plánu, v němž by zisk z prodejnější literatury, dejme tomu beletristické, vyvažoval dočasnou ztrátu z vydávání naučné literatury náboženské. Pravím dočasnou ztrátu, protože jediná skutečná nevýhoda byla v tom, že poučná náboženská literatura se neprodávala obyčejně tak rychle, aby mohla obratem zaplatit náklad na ni vynaložený, zato však bylo možno počítat u ní s trvalým odbytem po více let. Ale ve skutečnosti se katolický vydavatel často nedostal přes první polovinu plánu, a když už začal vydělávat na katolické beletrii, zůstal pro jistotu u toho.

Byly ovšem výjimky, a pozoruhodné. Ale takoví vydavatelé buď musili zápasit s těžkostmi, které je nakonec přinutily k resignaci, nebo nedovedli s ušlechtilým záměrem spojit praktické podnikatelské schopnosti, anebo byli více méně nuceni se omezit na opatrné vydávání nenákladných děl pro omezený počet odběratel.

Ale i tehdy, když nastala nějakým sběhem okolností příznivá situace pro vydání nějakého důležitého díla, nebyla náležitě uplatněna často proto, že nebylo vhodných děl k vydání. Mnohé obory katolické vědy byly téměř úplně opomíjeny, a je dosti zvláštní, že to byly právě obory, jež poskytovaly největší praktické vyhlídky, jako hagiografie, misiologie nebo církevní dějiny.

To všechno vedlo k stavu, v němž jsme dnes: k naprostému nedostatku hodnotné náboženské literatury a zejména k naprostému nedostatku nejdůležitějších praktických pomůcek apoštolátu. Na jedné straně to ovšem poskytuje veliké možnosti vydavatelské; nikdy nebyla tak vhodná příležitost k plánovitému vydávání náboženské literatury jako dnes. Ale i to má své stíny. Než bude moci být jakýkoli ediční plán uskutečněn, uplyne ještě dosti času; a mimo to jistě příznaky nasvědčují tomu, že ediční plány budou příliš jednostranné. Jestliže si na některá důležitá díla nevzpomněl po čtvrt století žádný vydavatel, je nebezpečí, že se na ně nyní vrhne několik vydavatelů najednou — s tím výsledkem, že budeme mít příliš mnoho vydání téhož díla, nakvap pořízených, z nichž ani jedno nebude uspokojivé.

Ale o to zde konečně nejde. Všimli jsme si podrobněji této věci, jen abychom ukázali, jaké jsou praktické důsledky nejednotnosti a nedostatečné intelektuální a mravní přípravy, jež mají nakonec kořeny v nedostatečném vnitřního života.

Spása skrze politiku?

Rozumíme-li politikou umění fídití občany k obecnému dobru podle zákonů spravedlnosti, pak je jasno, že politika je věc dobrá a užitečná. A poněvadž společné sledování obecného dobra je nezbytnou podmínkou pro zdar každého jednotlivce, nemůže se ani katolík vyhýbat povinností a úkolům, jež mu ukládá politika.

Na druhé straně je však také zřejmo, že vznešenost katolické víry se musí projevovat i v politické činnosti katolíků, kteří se snaží žít věrně podle přikázání své víry. Milosti, jichž se dostává katolickému křesťanu, působí zajisté i v jeho životě pospolitém; a proto by měl každý dobrý katolík v politickém životě projevovat dokonalejší vlastnosti než občan nekatolický.

Lze zhruba říci, že katolík má jevit v politice dva kladné znaky. Za prvé se má u něho jasněji a plněji než u jiných projevovat politická nezisknost; má umět dobře rozlišovat mezi dobrem obecným a soukromým, má si být vědom nadřazenosti prvního nad druhým a vědomí této nadřazenosti také dosvědčovat svým jednáním větší měrou, než kdokoli jiný. Zde jde ovšem jen o rozdíl stupně, neboť v zásadě má každý občan dovést rozlišovat obojí dobro.

Za druhé — a zde už nejde jen o rozdíl stupně, nýbrž o rys specificky katolický — má si katolík dobře uvědomovat rozdíl mezi obecným dobrem a časným a obecným dobrem duchovním, zejména duchovním dobrem nadpřirozeným, a primát tohoto dobra nade všemi dobry ostatními. Katolické učení mu poskytuje dokonalou a úplnou stupnici hodnot; připomíná mu neustále, jak nesmírný je rozdíl mezi dobrem nadpřirozeným a jakýmkoli dobrem přirozeným; a poučuje ho rozmanitým způsobem o tom, že přirozené dobro je jen prostředkem k dosažení dobra nadpřirozeného. Tím je i jeho praktické — a tedy i politické — činnosti vytčen cíl nad jiné vznešenější, ale také je mu uložen závazek nad jiné odpovědnější. Katolík nemůže jako agnostik vidět cíl politiky jen v časném prospěchu, nýbrž musí uvažovat, že časné statky mu byly svěřeny jen jako prostředky k pěstování života nadpřirozeného. Není tedy odpověden jen za zisk nebo ztrátu, jež se dá vyjádřit v číslicích; je odpověden za zisk nebo ztrátu, jež se váží na vázkách věčnosti — a to i v politice. Jeho odměna je vyšší; ale i jeho odpovědnost je těžší.

Porozjímáme-li trochu o těchto věcech, nemůžeme bez zachvění pomyslit na to, jak z této hřivny těžili čeští političtí katolíci, fekneme jen v posledním čtvrtstoletí. Je vskutku málo důvodů k spokojenosti, ať uvažíme otázku politických idejí nebo politické taktiky, kážně v sledování obecného dobra nebo důslednosti v nadřazování dobra duchovního nad časným.

Co se týče idejí a taktiky, mohl každý v období mezi oběma světovými válkami pozorovat ten podivný paradox, že v praktických idejích politických — jež samou svou povahou jsou cosi relativního, proměnného a

nahodilého — převládal směr k extrémům, zatím co v otázkách politické taktiky vládl směr opačný. O časových politických směrnicích se katolíci dovedli přit do omrzení a bez kompromisu — ovšem jen mezi sebou! — v taktice však se soupeřící katolické tábory podivuhodně shodovaly v ochotě ke kompromisům — ovšem jen s jinými politickými skupinami — jakmile se zdálo, že by bylo možno uchytit ždíbec politické moci. A podle toho ovšem také vypadal výsledek. Byl to pravý opak politické moudrosti, jež by byla vyžadovala spíše opatrnost v teoretickém zevšeobecnování praktických směrnic a větší nekompromisnost v taktice.

Že tím trpělo i zachovávání pravé stupnice politických hodnot, je pochopitelné. Projevovalo se to na příklad už v tak základní věci, jako je rozlišování mezi způsoby soukromého života a způsoby života veřejného, mezi soukromou svobodou temperamentu, zvyků, zálib a mezi omezeními, jež tomu všemu ukládá veřejná činnost. Rozumný člověk ví, že v pospolitě činnosti musí svůj soukromý temperament podřizovat společné kázni; často jste však měli dojem, jako by celý politický život určitého okruhu záležel v tom, že se každý snažil vnutit druhým své soukromé záliby a předsudky ve jménu společného dobra. Politický optimista vylučoval každého, kdo nebyl stejně optimistický, ten, kdo měl zálibu v organisaci, pohrdal každým, kdo nevěřil, že politická organizace všechno zachrání; a nepřítel taktiky prohlašoval málem za zrádce každého, kdo s ním nesouhlasil. Byl by to věru dlouhý seznam, kdyby se někdo chtěl pokusit vypočítat všechny škody, jež způsobily dobré věci soukromé nedostatky, přenášené do politického života; nejhorší z těch škod však jistě bylo, že tím byl vyvoláván a posilován duch nesváru i na tomto poli.

Nebude však jistě sporu o tom, že horší než to všechno byl fakt, že nebyl vždy jasně uvědomován primát duchovního nad časným. Sekularismus byl nesporně nejtěžším břemenem našeho politického života. Bylo někdy vskutku těžko rozeznat politického katolíka od politického agnostika; a člověk měl někdy velmi odůvodněné podezření, že »zájem kulturní« a »zájem náboženský« znamenají u některých lidí totéž; nebo že se podle josefinského vzoru ztotožňuje dobrý katolík s dobrým občanem. A katolík je přece více než občan, a náboženství je více než kultura! Důsledek tohoto sekularismu — jehož souvislost s josefinstvím není jen náhodná; ale to už je jiná kapitola — byl především ten, že v praxi zabírala často technická stránka politiky — organizace a taktika — místo a síly, jež jí nenáležely, ba že vyložený zájem duchovní musil ustupovat zájmu politickému — jako když byl vháněn do organizační politické činnosti kněz, který už i tak měl sotva dost času na plnění svých vlastních kněžských funkcí. Politika se pak v praxi jevila prostšímu člověku málem jako nejdůležitější součást náboženského života; byla v něm vzbuzena, ať vědomě nebo nevědomky, domněnka, jako by se politikou dalo vyfídit a zachránit všechno, i náboženství — nebo jako by politická činnost dostačovala k životu opravdu katolickému. A to se pak nakonec projevilo nutně i v úpadku duchovního života.

IV.

Lumen Christi

Nepochybuji, že předešlé řádky vzbudí v čtenářích různé dojmy podle temperamentu, podle duchovních zálib, podle stupně citlivosti katolického svědomí; ale nepochybuji také, že čím bude reakce jednosměrnější, tím jasněji potvrdí tuto analýzu v některém bodě. Jistě si také mnohý pomyslí, že výpočet samých nedostatků není zrovna nejvhodnějším prostředkem duchovního povzbuzení a že to tedy nebude k valnému užítku.

Ale není tomu tak. Změříme-li na jedné straně všechny nedostatky a vidíme-li na druhé straně, co všechno zůstalo přesto uchováno nebo bylo rozhojněno, musí to být pro nás povzbuzením, protože z toho jasně poznáváme za prvé, že prospěch katolické věci nezávisí jen na míře lidských sil nebo lidských nedostatků, nýbrž na síle, která je mimo dosah všech lidských kalkulací; a za druhé, že všechny nedostatky mají nakonec jediný společný zdroj, totiž zanedbání duchovního života, zatemnění toho životadárného světla, jež prýští z plnosti víry Kristovy, a že tedy stačí se soustředit na tuto jedinou překážku, aby se katolickému životu dostalo nového rozmachu. Poznání právě těchto věcí právě v této době je útěšnější a prospěšnější než každá jiná kalkulace. První fakt utvrzuje naši naději, druhý fakt dává prostou a snadnou směrnicí činnosti. Je potřeba jediné věci: zesílit a ozdravit duchovní život, učinit jej reálnějším ve smyslu nadpřirozeném, hledat ve zbožnosti Boha, nikoli sebe, shromažďovat věčný zisk časnými obětmi, klást za základ ctnost, nikoli zbožný cit; všechno ostatní z toho vyplyne. Když bude usilováno jen o to, nepochybně, že se postupně rozptýlí všechny mraky a že zazáří plně ono světlo Kristovo, jehož symbolem jsou tři velikonoční svíce.

Timotheus Vodička.

Papežský palác v Avignonu byl po půldruhém století vrácen kultu

Kaple v papežském paláci v Avignonu, v níž se od dob francouzské revoluce před více než stopadesáti lety nekonaly bohoslužby, bude vrácena svému původnímu účelu. J. S. Pius XII. vyjádřil avignonskému biskupovi Msgru Liobetovi svou radost nad tím, že bude opět sloužena mše ve středověkém sídle jeho předchůdců. Ustanovil, aby ji sloužil nový arménský kardinál Msgr. Agaianian 12. března příštího roku ve výroční den jeho korunovace. Vatikán tím dokazuje, jak mu leží na srdci město, které jediné upíralo Římu jeho duchovní prvenství.

Oněch sedmdesát let pobytu papežů v Avignonu — nové »babylonské zajetí« — je opravdu jedna z nejbarvitějších a nejméně známých kapitol dějin Církve. Vrhla na toto staré provençalské město odlesk záře věčnosti, kterou je oblit apoštolský stolec.

Mistral opěvoval Avignon, »kmoťfence Sv. Petra, který viděl loďku apoštola zakotvenou ve svém přístavu a nosil klíče od ní za svým opaskem z cimbuří; město, které zůstalo chladné ke vši té slávě, již bylo zahrnuto.«

Francouz z Guyanny, arcibiskup v Bordeaux, později Kliment V., pojal myšlenku uchýlit se s papežským dvorem do Avignonu a uniknouti tak svárům v Římě. Ve srovnání s Věčným městem byl Avignon podle současných historiků pouhým hnízdem. Ale život v něm byl příjemnější a méně slavnostní. A krajina kol města, oživená bystrou a slavnou Rhonou, připomíná zářivou velebnost míst v Itálii.

Jan XXII., nástupce Klimenta V. a rovněž Francouz, vyhověl naléhání krále francouzského a vybral si za sídlo Avignon, který se tak stal v očích středověku »druhým Římem«.

Jedinou památkou na nádheru této papežské doby zůstal hrad, jehož nadpozemské rozměry a holé zdi promlouvají dnes spíše k obrazotvornosti než ke smyslům. A přece hostila tato nesmírná spousta kamení jeden z nejrafinovanějších a nejbohatších dvorů, které kdy byly. Jeho dějiny jsou protkány legendami. Uzavřen ve svých hradbách ze XIV. století byl Avignon znějícím ostrovem, který vysílal v dáli mohutný hlas svých zvonů. Přístup do něho byl možný pouze čtyřmi branami, které byly na noc zavírány.

Toto dočasné hlavní město křesťanského světa bylo jedním z ohnisek středověké civilisace. Mělo svou knihovnu a universitu. Theologové, básníci, gramatikové v něm přednášeli. Putovalo se tak do kláštera Františkánů, o němž šla pověst, že opatruje hrob Laury, nesmrtelné milenky Petrarcovy.

Většina architektů a sochařů, kteří pracovali na stavbě paláce, byli Francouzi. Ale fresky byly dílem Italů a Avignon byl tak jedním z ohnisek první renesance.

Svatá Kateřina ze Sienny přiměla roku 1378 papeže Řehoře XI. k tomu, aby opět obnovil Věčné město. K slavnostnímu návratu papežovu došlo roku 1377 a od té doby si Řím uchoval definitivně své prvenství.

Po odchodu papežů ztratilo město sice svou prestiž, nikoliv však svou pověst příjemného a bohatého města. I potom byl v něm život snadný, lid bezstarostný, společnost kultivovaná. Avignonští vítali papežského legáta tančice farandolu. Podle svědectví Madame de Sevigné vedli život »skvělý a rozmařilý«. Proto se také do jejich města uchýlovali dobrodruhové, spiklenci a cizinci, kteří toužili po svobodě a lehkém životě. Židé tu žili v pokoji pod podmínkou, že budou dodávati dříví pro svatojánské ohně, že budou zásobovati arcibiskupa kořením a kapitule v Notre Dame posílati hovězí jazyky z kusů, které ve svých feznických obchodech porazí.

Cizinci a obyvatelé severních krajín byli okouzlováni jasným nebe, bělostí kamení, duchem snášenlivosti a masopustní náladou, kterou vydychovalo toto gotické město, v němž vládl italský kardinál a v němž žil lid z celé Provence nejpestřejší a nejživější. Provázen halapartníky v kabátcích z poloviny červených a z poloviny žlutých a šarlatovým perem na

klobouce, byl legát dobrotivým pánem tohoto města zbožnosti a rozkoše.

Francouzští králové několikrát — Ludvík XI., Ludvík XII., Ludvík XIV. — snili o připojení tohoto území. Toto připojení bylo však uskutečněno teprve Národním shromážděním za revoluce, v září roku 1791.

Od té doby, přesto, že byl několikrát poškozen a nešťastně opravován, jest Avignon jedním z museálních měst Francie. Na jeho starých kamelech je vepsána příliš málo známá stránka dějin, v níž ožívuje nejen památka papežů, kteří tu žili, nýbrž i památka na různé konklave a koncily, na proces Rienzi a na boje Velkého schismatu.

S touto bohatou minulostí jest Avignon zároveň městem, v němž kvetla renesance provencalského humanismu, a literárním střediskem felebrige.

Jen málo francouzských měst bylo od dob renesance tak trvale spjato s vývojem duchovního života. Vzpomínka na Mistrala se tu druží k památce Petrarcově a toto středisko jihofrancouzské civilisace připomíná pět století života uměleckého i literárního.

Kaple papežů, vrácená účelům bohoslužebným, oživi vzpomínku na jeho úžasnou slávu středověku a připomene návštěvníkům Avignonu, že byl dočasnou metropolí křesťanství v dobách, kdy ovlivňovalo dějiny tohoto světa.

Albert Mousset.

K nevěřícímu!

Jít s apoštolským úmyslem k tomu, kdo nevěří nebo bloudí, není snadné. Jistě není nouze o příležitost, ale... Musíš v něm vzbudit důvěru, často i značnou osobní sympatii, ozbrojit se trpělivostí, věděním, pokorou — a spoléhat na rozhodující vliv milosti Boží. I když několik měsíců, třeba i let, není navenek vidět výsledku, něco se obyčejně přece děje. Zaseté símě někdy vzklíčí v poslední hodině. Nevěřící nechce být k pravdě doveden, — připadá mu to ponižující, — chce se k ní dopracovat sám. Kolik je tu třeba apoštolského taktu, abychom pravdu ukazovali a přece se chránili sebestenšího násilného gesta.

Jeden apoštol přesvědčoval kohosi o pravdivosti své víry, o zjevení, o nezměnné Církvi, o světě a o Bohu. A odpověď? »Teď právě nevím, co je na vašich vývodech nesprávného; okamžitě proti tomu nemohu nic uvést. Nicméně vím, že tomu tak není«. To byl konec debaty.

Myslíte, že ten člověk, »zatvrzelý« proti všem důkazům, nejednal normálně? Není pravda, že je lidské a vždy přirozené se dát přesvědčit, když slyšíme pro něco důvody. Jsou knihy, kde najdete hladké a zdánlivě přesvědčivé důvody pro největší lži. Lidské je přijmout něco v běhu života, životem, časem, zkoumáním, uvážením. Jde o morální připravenost, poctivost srdce a mysli, jde-li o uvěření. Buďme tedy skromní v představách o účinku svých argumentací! Můžeme uvést dobré a pravdivé důkazy pro ony Boží věci, ale nebudeme čekat okamžité a úplné obrácení. Naše netrpělivost obyčejně pochází odtud, že chceme zadostučinit své ješitnosti. Neodsuzujme nikdy, abychom si ve skutečnosti jen ulevili, že jsme nad ním nezvítězili. To, co se děje v hloubi bližního,

je vždy lidsky posvátné, nedotknutelné hrubýma rukama. To, že my jsme obdrželi milost a on nikoliv, v nás nesmí budit povýšenost, nýbrž touhu pomoci. Chceme-li proň něco udělat, pak se především zřekneme této povýšenosti.

Teprve, když jsme si tohle uvědomili, smíme mluvit o tom, že kromě tohoto světa je také Bůh nad ním, že Církev katolická je pravá církev. Člověk rád pracuje pro sebe. Puď po apoštolování pak často vzniká z toho, že chceme, aby ostatní věřili tomu, čemu my, aby se od nás nepříjemně nelišili; aby byl klid! Cítíte, to není ryzí práce pro Boha! To je snad potřeba přesvědčovat o svém mínění, snad druhé přesvědčováním i potlačovat, zajistit před ohrožením svůj osobní pocit méněcennosti. Je nutno, abychom právě ve styku s nevěřícími (jsou citliví) si na to dali pozor!

Ještě jinou povinnost nám ukládá láska k zbloudilým bratřím: úctu! Nemůžeme se k nim blížit s jakýmsi stínem nadřazenosti. Mluvíme k bratřím! Ani tehdy, jsme-li napadeni, nedívejme se pohrdavě. »Polemika je vůbec pro apoštolát neplodná. Práce, výkon, příklad je vše!« říká Sonnenschein. Apoštolát nesmí sloužit naší sebelásce! Jakmile tě roztrpčuje neúspěch, nevděk, je to známka, že pracuješ pro sebe! Sch.

Hoc est hodie... To jest dnes...

Tak se modlí kněz při mši svaté na Zelený čtvrtek. Zpřítomňuje Krista: »Kterýž v předvečer, nežli trpěl, to jest dnes, vzav chléb do svých svatých rukou...« — To jest dnes! — Těžko pochopitelné to slovo. Církev tím zajisté nechce jenom připomínat výročí — jako by slavnostní řečník řekl: dnes před stovaceti lety se narodil profesor Gebauer, známý vynálezce staročeské mluvnice. Myslí to docela vážně: dnes. A v tom duchu slaví celé velikonoční svátky. »Vstal jest této chvíle!« — A pak si zkuste uvědomit, a při tom nepodlehnout závratí, co představuje to »Dnes« biblického příběhu. Dnes, praví Církev; že to praví, že existuje, na to jsme zvyklí a nedivíme se tomu; pokládáme ji za součást dnešního světa, mluvíme o budoucím papeži Američanu a tak velice vidíme v katolické Církvi věc současnou, že někteří z nás se zahluubají do orientálních církví a do husitských vzpomínek, aby lépe vychutnali kouzlo historie. Dech zašlých časů je patrně lépe cítit v prorockém horování Vavřince z Březové nebo ve staroslovanských rytmech východních exarchátů, nežli ve zvuku radiové stanice Vatikánského města, které vysílá dnes. Dnes! Kristus láme chleba ve večeradle, a tentýž chléb dnes se láme na katolickém oltáři. Ale co je obsáhnuto tímto Dnes! Jerusaleme, v němž stálo večeradlo, byl římským císařem dobyt, a nezůstal kámen na kamení; římsí císařové své sídlo přenesli do Nového Říma Cařihradu a řada cařihradských patriarchů byla římskými papeži usvědčena z bludu; císařové ztratili vládu nad Jerusalemem, a vedle večeradla vzrostla mešita; křižácké království jerusalemské vzniklo a zašlo; turecké hordy opanovaly Svatou zemi, a první světová válka na jejich místo uvedla Angličany; mezi Římem a Jerusalemem se přehnaly ocelové bouře druhé

světové války; a Kristus láme chleba svým učedníkům — to jest dnes...

Za panování císaře Tiberia, kdy římské oštěpy střežily středomořský okresek — to že je Dnes: v době atomové pumy a Spojených národů? Jsou přece jen rozdíly!... Nu, dejte pozor, zda je poznáte; nebo zda je něco, co se nemění a nezmění. — »Krajský vedoucí měl po městě pohotovost, aby mě chytil; ale spustili mě v nůži z okna v opevnění — a tak jsem se dostal z jeho rukou.« To je epizoda z perzekuce v této válce? Ne, to je verš z listu svatého Pavla. »Musíme se mnoho za ně modlit, neboť nevědí, co činí!« To je úryvek z mučednické legendy? Ne, to je ze vzpomínek na smrt redaktora Lidových listů. — »Aby mezi syny Abrahamovy, a k israelitskému důstojenství, přešla plnost celého světa.« Tak se modlili v ústraní svých synagog Židé, konajíce tajné přípravy proti římské nadvládě? Ne, tak se každoročně hlasitě zpívalo po všech kostelích Evropy, obsazené nacisty. »Kdyby měl opravdu smysl pro duchovní hodnoty, věděl by, jací jsou to lidé.« Tak píše tisk jedné strany o prelátovi, který se stýká s Němci? Ne, tak mluví fariseové o Ježíši, který obcuje s animádkami a zřízenci finanční správy, v době císaře Tiberia — »to jest dnes.« Lačni-li nepřítel tvůj, nakrm ho; žízni-li, napoj ho — tak mluví Ježíš na pohořích galilejských ke svým učedníkům — to jest, dnes; tak mluví tedy Pius XII. k Američanům v Němcích. »Neboť všichni národní bohové jsou zloduchy: kdežto Bůh stvořil nebesa.« Tak se zpívalo, když Féniciáné obětovali Molochovi nemluvnata a Kréťané slavili smilné orgie s posvátnými býky? Ano — ale tak se také zpívalo, když nacisté sestavili Mythos XX. století — Německé poznání boha, a podkuřovali tomuto božstvu dýmem osvětlimských krematorií. »Kdepak jsou národní vůdové, kteří opanovali živočichy po zemi, kteří si zahrávají se vzdušným prostorem, kteří hromadí drahé kovy, nač se lidé spoléhají, a není konce jejich expanse; kteří rozmnožují oběživo a starají se o ně, a nedopátráš se jejich podniků? Jsou vyhubeni a dostali se do pekla, a jiní nastoupili na jejich místo... Byli tam tak zvaní nadlidé, mohutné postavy, vojenští odborníci. Ty Bůh nevyvolil, a nedovedli zachovat pořádek — proto zahynuli. A poněvadž neměli rozum, zhynuli pro svůj nerozum.« To je popis loňských událostí? Ano — ale je to čtení z proročka Barucha, jež Církev čte na Bílou sobotu. Neboť to je naše Církev: ne církev, jaké bývají — jsou totiž lidé, kteří ten pravopisný rozdíl nechápou. Tedy: církev je na př. anglikánská, která v royalistickém XVII. století vyhlásila trpnou poslušnost vůči králi za hlavní věroučnou zásadu; nebo Müllerova »lidová« církev, hlásající německé, mužné křesťanství v nacistickém Německu; nebo kvakerská církev, dovolující svým věřícím neomezené kapitalistické obohacení; nebo církev, která pod socialistickým ministerstvem učí, že její členové samozřejmě budou volit socialistické strany — to jsou církve. Kdežto Církev je ta, která na př. má ze středomověku dochovaný seznam hříchů do nebe volajících; učí tedy za nacismu, že do nebe volá úmyslná vražda, za kapitalismu, že do nebe volá zadržování spravedlivé mzdy dělníkům, za feudalismu, že do nebe volá utiskování chudých, vdov a sirotků. To je Církev: a ta má právo své modlitby

končit opakovaným závěrem: »Jakož bylo na počátku i nyní i vždycky, až na věky věků. Amen.«

Ano točí se hlava závratí a třesou se kolena, když člověk v této Církvi přistupuje k přijímání Těla a Krve Pána Ježíše: »kterýž v předvečer, než za spásu nás a všech trpěl, to jest dnes, vzal chléb do svatých a ctihodných svých rukou... řka: Vezměte, a jezte z toho všichni.« To jest dnes... »Dnes-li uslyšíte hlas jeho« — tak ale zve k této hostinné lásce — láska umírající a neodolatelná. Láska pohlcuje strach z těchto tajů velikonoční slavnosti, láska z nich činí úsměvné svátky radosti, a kolem vítězného kříže se zelenají ratolesti a modrají první květy jara.

Jindřich Středa.

Obnova světa

Křesťanský svět a řád budoval na nadpřirozenu. Je třeba toto nadpřirozeno lidu přiblížit, dát, naučit je žít z něho a zladit dle něho, a pozdravit a pozvednout jím přirozené. Proti literismu, prometheismu, kristoforství — obláci Krista, jít za Kristem...

Neboť všechny stvořené věci nejen musejí, nýbrž i mohou býti přetvořeny duchovním a nadpřirozeným.

To dokázal svatý Augustin, když přesvědčil své mnichy, že toto je opus Dei o jednoduše celého dne, práce i modlitby.

Nejedná se tedy o to, aby Církev působila »mezinárodně, kulturně, sociálním vyrovnáním, uměleckou podnětností.« Jejím úkolem je nesmírně více, totiž přeměnit, přetvořit svět, neruší-li tím rozdíly a protivy, nýbrž vyrovnává je v nové, vyšší jednotě v Kristu. Křesťan žijící z Církve vše oceňuje a ve všem jedná pod oním obecným cílem slávy Boží a našeho dosažení jeho. Pokud si křesťané na Západě uchovali tento obecný cíl a tuto jednotu, neztráceli se v podrobnostech. Přetvářeli dle Krista nejenom sebe, nýbrž také všechny věci. Tak nedává křesťanství kulturní program ani nějaké jako takové nezavrhne, nýbrž dává cíl a tím i ducha veškerému kulturnímu snažení. To nejdůležitější, o čem se má člověk pokusit a čeho se má odvážit, je snaha o syntesu přirozeného a nadpřirozeného. To je ale více než kultura, protože zde přistupuje také uskutečňující to faktor Boží.

Kristus přinesl život svůj jako dar. A to je náš úkol, žít z tohoto života a přinést druhým tento život a naučit je žít celý jejich život tímto životem. Kristus dával svůj život konkrétním lidem s konkrétním životem, do skutečností životních, aby to vše bylo jím proměněno. To je smysl Kristových slov, že nás nechce vzít se světa, ale že nesmíme býti ze světa. I my jsme totiž jako on posláni ke světu s poselstvím vydati svědectví pravdě, nejvyšší pravdě, že Bůh je první a poslední cíl.

Z proudu života a milosti Ježíše Krista má člověk vždycky možnost proměnit svět, jak říká Maritain, transfigurer l'ordre temporel. Kristus zanechal tuto svou sílu v modlitbě, své oběti, ve společenství života Církve, v učení a ve svátostech.

Člověk se křtem stal účastným života Kristova i Církve, modliteb, lásky i obětí obou. Ale tento život má také dále dát, roznést.

Nesmíme ovšem v této proměně světa čekat vše od velkých činů, dále, že by měli pro tu proměnu usilovat o návrat starých, středověkých forem, za třetí, že by se to mělo dít čistě objektivně, netendenčně.

Křesťan ale neopovrhne malými věcmi. Lásce není nic malé. Dělá malé věci jako velké, to jest s velkou láskou. Trpí a čeká u malých věcí, protože ona trpělivost u malých věcí připravuje věci velké. Máme k pomoci modlitbu, očišťování i proměnění. To vše je dosud nevypotřebováno.

Dnes se ovšem jedná ne o přímé dobývání, nýbrž o připravování cesty tomu, jenž přijde shromáždit vše rozptýlené. Musíme tak dlouho a hluboko kopat, to jest jít až k základním věcem, až vytryskne pro lidi životadárný pramen.

Musíme se prokopat ke zřídlu, k podstatě křesťanství, k tajemství vtělení, ke spojení Krista Pána s námi, k Eucharistii, k milosti, ke spojení v Církvi, k nadpřirozenému životu ctností, k darům Ducha svatého. Sami se k tomu prokopat a druhým k tomu ukázat cestu. Zarazit sekularisaci všedního, rodinného i profesionálního i veřejného života.

Ani ve středověku nebyla synthesisa přirozeného a nadpřirozeného bez práce, námah a obětí. I dnes to bude jako tehdy práce jednotlivců, jako to bylo tehdy, ale nebude to práce izolovaná, protože křesťanský jedinec není izolován, nýbrž živě zasazen do mystické jednoty Těla Kristova.

Rozkladná tendence směřuje od středověké celistvosti a jednoty k renesančnímu, iluminátnímu a pokrokovému individualismu, k diktatuře, čili k vyvrcholení osobnosti. Tak byla pěstěna osobnost, že se zapomnělo na její souvislost s celkem, vztah k celku a závaznost vůči celku, takže tak jen byly pěstovány silné osobnosti, tak byly potlačovány osobnosti ostatní, tak jak to právě dovede diktatura. Proto je teď tak důležité ukázat důstojnost křesťanské osobnosti i její závaznost vůči celku. Musíme připravovat cestu novému křesťanskému humanismu.

Tento nový humanismus bude se dít jako rehabilitace člověka v Bohu. Ovšem, to se dá uskutečnit jen rukama svatých skrze kříž, ale ne křížem co ozdobou na prsou neb na konáních králů, nýbrž křížem srdce, to jest utrpením a bolestí, přijatou s pochopením.

Čím více se vše rychle sekularisuje, tím je důležitější začít od buněk, od nejmenších skupin a zaměstnání a okolností jedinců. Křesťan musí být místodržitelem a vyslancem Kristovým ve světě a u tvorů. Křesťan bude všude, v rodině, škole, ve svém zaměstnání Božím zástupcem.

K tomu ovšem teprve směřujeme. Církev je podle svatého Augustina na cestách k nebi, aby tam byla naplněna. Člověk si tu nesmí navykнуть, jako si učinil domov, nýbrž musí se nechat svou neklidnou touhou vést ke své pravé domovině, která je připravena těm, kteří celým srdcem Boha hledají.

Neboť zde nemáme trvalého bydliště. To je v nebesích. Tento život je celý označen prozatímností. Člověk je pod kontrolou věčnosti a soudu. Křesťanská morálka nedá se proto cele vyjádřit ani jen etikou, ani metafysikou. Jejím smyslem je prožití skutečnosti Ježíše Krista. Její pravou hloubkovou dimensí je láska Ježíšova. To je víc než jen morálka určitých náležitostí: žije ve mně Kristus.

Braito.

Obrodná síla Kristovy chudoby

Svatý František z Assisi obrodil křesťanstvo, propadlé nádheře, svým doslovným přijetím Kristova Evangelia. Věděl, že nejvíce lidí od Boha odvádí přilnutí k věcem, k majetku a ke všemu, čeho lze majetkem dosáhnouti. Viděl také na ustavičných válkách, bojích a nepřátelství ve své vlasti, že ona kletá žízeň po zlatě svádí lidi, propadlé sobectví, ke všem hříchům proti lásce k bližnímu.

Viděl zřetelně, jak odběhli křesťané od Evangelia a jak si svůj útěk ospravedlňují anebo již ani nepozorují. Jak se títo všichni lidé pokládají za dobré křesťany, když vpletou do svého života sobeckého snažení jen o své a k tomu ještě časné několik úkonů náboženských. Bylo mu zřejmé, že toto není křesťanství, tím méně křesťanství dokonalé. Viděl, jak málo křesťanů plní doslova Evangelium. Nechceme-li, aby bylo křesťanství pouze snem, anebo dokonce přeludem, musíme jasně prohlásiti, že se dá celé uskutečniti a že jeho ideály nejsou jen pro hrstku, nýbrž že chtějí a mají přetvořiti celý svět, musíme my nejprve vzítí doopravdy zásady Kristovy. Jsou to zásady, že duchovní má nejvyšší cenu, že co nám prospěje získat celý svět, když bychom při tom ztratili svůj život, který má tento svět proměnit a naplnit, neboť smyslem našeho života je hledání duchovního, království Božího, a že ostatní, pokud toto potřebujeme, bude nám přidáno láskou Boží, neboť toto království Boží, aby Bůh kraloval v našem životě a v celém světě, jest oním jediným potřebným.

Když na tomto duchovním, na hledání a budování království Božího ve svém životě postavíme svůj úmysl, nebudeme tak sobecky jako dosud liberálové i liberalisující moralisté a sociologové schvalovati a jednati, chtít tolik urvat svými penězi ze zdraví a sil a schopností svých bližních, když se duchovně obrodíme dobou Kristovou, jak ji ukazuje sv. František, osvobodíme se od otroctví a otročení zlatu a hmotě, pak radostně a ochotně a s porozuměním přijmeme zdravé pokusy o nové řešení a umožnění lepšího života všem.

Jen duchovní chudoba, to jest osvobození se od přilnutí ke svému, dá nám sílu i své obětovati, i svým přispěti k lepšímu spořádání mnohých věcí tohoto světa.

Braitó.

Osamocení pravdy

A i kdybych sám tu stál, není tím slabší věc víry. Ve Starém Zákoně jen tři se opřeli královskému rozkazu.

Hosius císaři Konstancovi.

Kdo nemiluje, není z Ježíše

Všichni, kteří upřímně milují Ježíše, musejí se nakonec milovati navzájem a musejí si porozuměti, musejí porozuměti i svým různostem, aby je nedělily. Kdo je totiž zakotven v Ježíši, kdo tvoří živý úd jeho svatého Těla, kterým je Církev, kterým je velké ono společenství jeho života a prostředků jeho života, musí poznati ostatní své spoluúdy a miluje je v Ježíši. Neboť svaté společenství společnosti Kristovy jest dílem Kristovým, jest jeho svatým, ale nejenom pomyslným, třebaže mystickým tělem. Právě protože je mystickým tělem, protože je to Tělo, které je zkloubeno Duchem svatým, protože Duch svatý pak je Duchem lásky, všichni, kteří opravdu žijí v Církvi a z Církve, a v Kristu a z Krista, musejí hořeti podobnou láskou, onou láskou, kterou Kristus žije ve své Církvi, a kterou tedy musí žít všichni, kteří žijí v Kristu a v Církvi.

To je hlavní rozeznávací znamení učedníků Kristových. Protože ani pravověrnost nikomu není nic platná, nemá-li se vši svou pravověrností lásky. Co ti pomůže, že mnoho víš o Bohu, nemáš-li lásky, kterou tvůj Bůh jest, kterou ti chce dát, a kterou chce, aby i ty jako jeho syn, tedy syn věčné lásky, rozdával dále. Nemáš-li této lásky, nic ti to nepomůže, ani jestli napodobuješ tvůrčí činnost Boží svou prací, svou horlivostí a svým apoštolátem, i třeba jak říkáš, Bůh tvůj totiž pracuje láskou, působí láskou a proto to je jen zdánlivá podobnost s ním. Kdo nemiluje, již je proklet, je totiž již mrtvý, nepatří k Bohu, jest mrtvou větví stromu Kristovy Církve, protože jeho Církev je tajemným jeho tělem. Bez lásky jsem jen mrtvým údem, jehož čeká odřezání a vržení na oheň prokletí, jenž patří všem, kdož nepochopili, že co platno člověku, kdyby celý svět získal, ale utrpěl škody na své duši. Duše žije láskou. Škoda na duši je úbytek anebo odumření lásky.

Braito.

Nelni k darům Božím, nýbrž k dárce jejich

Mnoho turistů po mystických paloučcích se stále naléhavě, dotěrně a až povážlivě domáhá okoušení Boha, pokoje a soustředění poskytujícího tajuplné uspokojení. Pro toto uspokojení, pro tuto slast jsou ochotni jít všemi směry, přitakati všem opovážlivostem i nerozumům, všem kacířstvům a všem pokrouceninám, jen když se nazývají mystické a slibují ukojení, spočinutí a tajemné nasycení.

Koho hledají nebo co hledají tito lidé? Jistě ne Boha. Hledají jen sebe. Hledají totiž v Bohu jen své uspokojení. Jsem dalek od hlásání tak zvané čisté lásky, o jaké snili jansenisté, jejíž hledání trýznilo takového Pascala, Arnaulta, ale rozhodně my sami se nesmíme státi středem svého duchovního života, svého duchovního snažení.

Krásný je pokoj Páně, je sladké spočinouti v jeho objetí, okusiti jeho svaté nesmírné blízkosti, ale pro toto vše nesmíš hledati Boha. Dává to občas, dá to mnohým, dá to snad i tobě, ale on tě nestvořil pro tebe, nýbrž pro sebe. Nesmíš proto sám sobě býti cílem. Tvůj duchovní život

má být především oslavou Páně, nesmíš jej stahovati k sobě. To bys jej stáhl do nížin a zanedlouho by se Bůh jistě odmlčel, protože takto trestá Bůh ty, kteří hledají sebe místo Něho.

Veškerou duchovní mlsnost trestá Bůh nenasyceností, která je trýzní, protože přitom člověka trýzní ono pevné připoutání k sobě samému, jež člověk cítí jasně a zřetelně jako břemeno, a jež brání v rozletu k Bohu a v dokonalém spočinutí v Bohu. Pokud ještě spočíváš v sobě, nemůžeš spočinouti v něm.

Proto nemysli v duchovním životě tolik na sebe, na svou ctnost, na svou slast z Boha, na své okoušení jeho, na své spočinutí v něm, nýbrž ještě více než toto vše myslí na něho, na jeho oslavu, na to, abys naplnil vůli jeho naprosto a dokonale, protože pro to jsi byl stvořen. Ne pro sebe, nýbrž pro Boha.

Braitto.

Slova marná a zbytečná

Když se člověk rozběhne planým mluvením, cítí potom docela fysickou ošklivost. Je mu jakoby k dávení, a hlavně probudí se v jeho duši neurčitý nepokoj. Cítí, že tímto mluvením se jaksi oddálil od Boha, že jaksi zplaněl a zpovrchněl, že byl jakoby okraden za onu malou chvilku.

Takové bývají následky v duchovním životě planého, prázdného neboli marného mluvení.

Bůh se odmlčuje, protože On je pravda a stvořil slova k tomu, aby se jimi sdělovala pravda a hlavně nejvyšší pravda. Jakmile ale propůjčíme svá slova prázdnotě, marnosti, nepravdě, vyprazdňujeme pravdu, která je dítětem Božím. Proto se odmlčuje Pán. Pán, který byl Slovem a stal se Tělem. Proto vyžaduje velkou úctu ke každému slovu. Kdo si umí vážiti slova, kdo zabíjí jejich prázdnotou hlas Boží, procítění Boží přítomnosti, nemůže očekávat, že by mu Bůh sdělil ve slovech, která znevážil, svá tajemství, že by mu sdělil do těchto znevážených slov svůj hlas.

Bůh mluví v tichosti, v sebranosti, která ukazuje, že člověk bere vážně svůj život a všechny jeho schopnosti a prostředky, že jim chce dáti nejvyšší a plný cíl, že jim chce dáti Boha a že jich nechce zneužívatí naplňováním marnostmi, zbytečnostmi, malichernostmi. Bůh nám dal proto naše schopnosti, abychom je naplnili jím a abychom jimi a jich naplněním v Bohu přišli k němu, oslavili jeho, a ne abychom se ztráceli jen ve tvorech a k tomu ještě ve špatném užívání tvorů.

Zneužívání slov je také vzpourou proti Bohu, jenž má nejvyšší a svrchované právo na své tvorstvo a tedy i aby jazyka a slov bylo užíváno k nejvyššímu naplnění tím Nejvyšším.

Kdo rozplývá svůj čas a schopnosti poznávání, obrazivosti, myšlení a mluvení na vše možné a nevěnuje je službě nejvyšší, propadá pomalu strašné prázdnotě. Odtud ona hloupost lidí umluvených, lidí mnohomluvných, lidí prázdných, že je nám z jejich řeči dokonale špatně. Ti lidé jsou docela nepřístupní nějaké vyšší, nadpřirozené pravdě. Je jim naprosto cizí, nepřijatelnou.

Braitto.

Jak obláček měnivý

Jacopone da Todi si nařiká v jedné ze svých Lodi na sebe, na svou neurčitost v předsevzetích, v rozhodnutích, v práci nebo v modlitbě. Nařiká si, že není ani Marií ani Martou. Myslím, že bys to také kolikrát mohl či měl podepsati za sebe. Když se začneš modlit, zazdá se ti pojednou, že jsi povolán k apoštolátu. Když doléhá pak apoštolská práce s celou jednotvárností, zdánlivou beznadějností, nevýnosností, lituješ, že se nemůžeš věnovati životu rozjímavému a jsi ochoten nařikati nad sebou, jak jsi nešťasten, že bys tak rád dlel u nohou Páně a že tě tvé povinnosti a tvé povolání odvádějí od něho, od spojení s ním. Ovšem, neučiníš ničeho, abys zůstal se svým Pánem spojen i při své práci, neumíš odolat roztržitosti, rozptýlenosti, která tě odvádí. Práce tě neodvádí, nemusí, nemá odváděti od Boha, ale odvádí tě od něho tvá roztržitost v práci, že při ní zapomínáš na Boha, anebo že se do ní tak ponoříš, tak hltavě zakousneš, že ztrácíš Boha docela s dohledu. A to by nemělo a nemusilo být.

Jakmile bys začal uskutečňovati jedno předsevzetí, rozběhneš se za jiným, protože prvé tě bere příliš vážně za slovo.

Měníš pobožnosti, měníš duchovní otece podle toho, jak by se ti mohla jedna pobožnost státi povinností, jakmile by tě kněz chěl opravdu vésti, ne pouze schvalovati tvé nápady a cestičky.

Takhle ovšem nikam nedojdeš, takhle z tebe, obláčku měnivého, nemožno vytvořiti krásný obraz stálých tvarů, krásný obraz Boží. Braitó.

Víra a pohodlí. »Kdyby však přece chtěl člověk zkoumat rozumem, prostým předsudků, věci tak, jak jsou, ihned by přišel na tuto první samozřejmost: že je nekonečně snadnější nevěřiti než věřiti. Svět viditelný na nás dotírá se všech stran; je snadné nevidět nic mimo něj. Mocné pudy nás ovládají; není nic pohodlnějšího než jim hověti. Katolík naproti tomu žije ve světě a ve skutečnosti, kde je nucen se stále přemáhati. Musí se stůj co stůj snažit podřídit to, co je v jeho přirozenosti horšího, tomu, co je lepšího; žije podle zásad, což je už definice života rozumového. Tyto zásady nejsou určeny jeho rozmarem, což by je zbavilo opravdovosti a ráznosti, ale samým Bohem, o němž není nijak zpozdlé se domnívati, že jsa Stvořitelem, je zároveň Zákonodárcem a že, když nám dal tento veliký dar bytí, může nám dáti ještě větší, totiž život, ve kterém je náš smysl dokonale určen.«

P. Claudel.

K. P.: Není všechno gotické, co je špičaté. Gotičtí svatí nemusejí vypadati jako příšery, které byste se báli potkat o půlnoci. Dost už téhle truhlářské gotiky či pseudogotiky!

M. K.: Tak to nebylo míněno, abyste nefíkala svému Pánu, že ho nade všechno milujete. Jen jsem chtěl říci, aby to volání bylo plné pokory jako výkřik touhy, abychom jej takto dokonale milovali a abychom si při takovém volání vždycky byli vědomi, že tento výkřik je jen a jen přání a že do dokonalé lásky máme všichni nesmírně daleko.

Vnitřní rozkol: Nerozlišujte církev vnitřní od církve hierarchické. Jest jen jedna Církev, společnost společenství Kristova. A ta je viditelná, a viditelným, to jest hierarchickým způsobem, to jest prostřednictvím posvátné kněžské služby se vám dostává milosti a hlásání pravdy. Máme své chyby my kněží, ale při tom zůstáváme nositeli slova i milosti Páně. Nemožno se vnitřně odtahovati od kněžstva a hierarchie, anebo jen trpně přijímati od nich jen svátosti a nestáti příliš o jejich slovo Boží, nestarati se o pokyny biskupské nebo směrnic papežské. Věřte, že si Duch svatý zvláštním způsobem, stavovskou milostí, kterou přislíbil svým apoštolům, řídí, ochraňuje a osvětluje svou Církev.

Zápas: Křesťanství nezakazuje postaviti se proti křivdě, bezpráví a násilí. I Kristus se ozval, když ho bičič bil před soudem. Máme však přemáhati zlé dobrým. Nemáme odporovati zlému zlým, protože tak by satan dosáhl dvojího vítězství. Docílil by křivdy na nás a ještě toho, že my se opět hříchem bráníme. Naše zbraně jsou pravda houževnaté setrvávání při spravedlnosti zákonitě, láska, mírnost a dobrota. Ale to vše není slabostí uhýbající na všechny strany a považující nestatečnost za ctnost pokory nebo tichosti.

Páteční půst: Dispens od zákazu požívání masa v pátek, udělená svatou Stolicí po dobu války, byla prodloužena. Tázete se, zda můžete bez hříchu jísti maso v pátek, i když máte něco jiného. Ano, protože kde zákonodárce nerozlišuje, ani my rozlišovat nemusíme. Ovšemže kdo má ducha kajcnosti a sebekázně, rád přinese tuto oběť. O pohoršení by nebylo třeba dbáti, protože se dostatečně tato dispens prohlašuje v kostelích a proto se již nemůže jednati o pohoršení »maličkých«.

Pro odběratele, kteří se přihlásili k odebírání Hlubiny od 7. čísla XIX. ročníku, je cena jednoho čísla 4 Kčs. Prosíme je, aby nám za tato čísla (do konce minulého ročníku) zaplatili při nejbližší příležitosti.

Z NOVÝCH KNIH:

Miklík: Manželství Panny Marie. Vydala M. R. Junová v Tasové 1946, str. 52, cena 30 Kčs. — Manželství Josefa a Marie je zde probráno a aplikováno s mnoha hledisek, a to takovým způsobem, že je jejich manželství zdůraňováno jako vzor pro všechna manželství minulá, přítomná i budoucí.

Ludvík: České katolické kněžstvo s národem a lidem v boji, utrpení a práci pro lepší zítřek. Arcidiecéšní pastorační ústředí, Praha 1946, stran 82, cena 20 Kčs. — Dokumenty, projevy, směrnice. Ještě úplnější by měly

být tyto údaje, ještě přehlednější a názornější by měly být tyto statistiky, aby z nich bylo vidět, že kněz patří lidu, že jej nesmí opustit ani v dobách a chvílích nejtěžších. Smutná data a ke každému skoro řádku, ke každému jménu co bolesti, co zloby se víže!

Heger: Kniha moudrosti. Akord, Brno 1946, stran 62, cena 27 Kčs. — Hegrova překladatelská práce má již své místo v českém díle překladů Pisma. Každý nový svazek jest jen vítán, a jak svědčí záložka knihy, odsouzen k brzkému rozebrání.

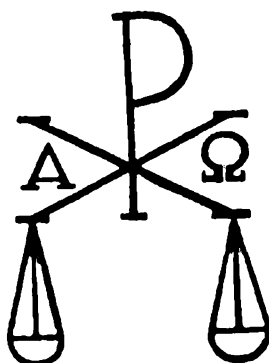
Jørgensen: Svatý František z Assisi. Kuncíř, Praha 1945, str. 420, 100 Kčs. »Svatí tvoří dobu«, bylo zde napsáno. Zde je životopis jednoho, který tvořil a tvořil dobu. I tehdy, když žil, před osmi sty lety, byly války a byli lidé zlí a dobří. A nikdo nebyl ušetřen této zloby světa. Z mnohotvárnosti, kolísání, rušnosti a až neuvěřitelnosti osudů tu vysvítá působení milosti, jež přivádí až k vrcholu lidských možností a ukazuje, jak z divokosti nevázaného života může vyrůst nejkrásnější duchovní květ.

F. Žilka: Ježíš Kristus. Kalich, Praha. Jakým způsobem se dá mluvit o Kristu jinak, než jak dosud bylo o něm mluveno? Žilka si klade svůj vlastní problém úvodem. Chce se řídit hlavním účelem při práci: »Nevtíratí se a nestavěti se mezi čtenáře a mezi naše biblické prameny; přistupovati a přiváděti přímo k nim bez předsudků a bez hotových, tak nebo jinak zabarvených názorů.« Chce: »Zjistiti a zpřítomniti obraz Ježíše Krista, jak nám jej zachovala synoptická evangelia. Jsou a zůstanou jediným zdrojem našeho poznání o zakladateli našeho náboženství. Jeho práce je historická, ne dogmatická, jak sám praví. Hodnotím-li theologicky knihu Žilkovu, zjeví se kritickému posudku jako kniha velmi plýtká, v mnohých výkladech libovolně nesprávná a subjektivní. To, co Žilka vytýká v úvodu některým dílům o Kristu, že jsou jednostranná, tomu podléhá sám přímo až primitivním způsobem. Odvrátíme-li se od výkladu patristického písma sv., nikdy se nemůžeme uzavzat subjektivností, protože patristická tradice má v sobě realitu uskutečněnou de facto a tak doplňuje nutně a objektivisuje výklad Písma sv. Přes všechny úmysly autorovy, že se nechce stavět mezi čtenáře a mezi biblické prameny, neuvazuje se svých vkladů a interpretací, které připojuje jako doplňky, kde se mu zdá, že toho texty vyžadují. Tedy předpoklady jsou nedodržitelné. Také ráz vlastní theologie protestantské je patrný při výkladu některých statí nebo nauky o Kristu, zvláště při výkladu smíření a dostičení atd. Násilně zkrácená exegese je patrna i při jiných událostech Kristových, na př. při výkladu textů, týkajících se křtu Kristova a svědectví o něm, že je Syn Boží. Mnoho nepřesností a neúplností je i ve výkladu o příchodu Páně, o pojetí církve u Krista. Nejvíce se týká tato neúplnost a záměrná nepřesnost toho, že Kristus je Syn Boží, zvláště vyloučením evangelia sv. Jana, ale též umělým výkladem protestantským o psychologickém smyslu synovství Božího. Je v dokumentech biblických rozhodně víc! Tedy kniha Žilkova nepřináší tu originalitu, kterou slibovala, nýbrž opakované a zúžené názory protestantské o Kristu. Nic nemá originálního ani z vědy, ani z theologie, ani z kontemplace, ani z prosté četby Písma svatého o Kristu.

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Braito. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926, č. 18.070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

5

Zásady: Jurčinová: Tři z Itálie: Ghirlandajova »Večeře Páně, Giottova františkánská legenda v Santa Crosse 129 - **Před dílem** Tintorettoovým 130 - **Diadochus:** Býti obrazem Božím a podobat se Bohu 131 - **Braito:** Nová láska 132 - **Miklšk:** Svátost milosrdenství 134 - **Merell:** Do Soluně 138 - **Švach:** Celistvé křesťanství 142 - **Život:** Svátky v květnu 147 - **Svatý Otec** k postním kazatelům 148 - **Dvojj** obecnost 149 - **Katolická literatura v USA** 150 - **Návrat** k pramenům 151 - **Velký neznámý:** P. Aupiais, »Bratr černochů« 153 - **Novinky z Francie** 155 - **Pracovna**

r. XX.

květen

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt
spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148

Vyšší náboženský kurs v květnu

V PRAZE I., v klášteře dominikánů, dne 4. května: Apologetika (Dr Braitto); 11. května: Písmo svaté (Dr Škrabal); 18. května: Duchovní život (Dr Dacík); 25. května: Sociální nauka Církve (Dr Habáň). Začátek o 19. hod.

V BRNĚ, v Umělecko-průmyslovém museu, Husova tř. 14: dne 4. května: Duchovní život (Dr Dacík); 8. května: Filosofie (Dr Habáň); 18. května: Apologetika (Dr Braitto); 29. května: Písmo svaté (Dr Škrabal). Začátek o 19. hodině.

Svoboda školství v Anglii. Oběžník ministerstva národního vyučování připomíná a precísuje právo rodičů voliti školu, která se jim líbí v ohledu náboženském. Školský zákon z roku 1944 uznal slavnostně toto právo, podobně jako právo učitele svobodných škol být placen státem z fondů Veřejného vyučování.

Holandsko. Jakmile došla zpráva o jmenování Msgra Jonga kardinálem, napsal předseda ministerské rady holandské: Těm, kteří by to ještě nevěděli, léta okupace by ukázala jasně, že církev jako církev má sice na prvním místě péči o spásu duší, ale zároveň zvláštní význam pro náš národní život, v němž zaujímá vynikající místo.

Světový sněm protestantských a pravoslavných církví. Po prvé od války konal se sněm protestantských a pravoslavných církví v Ženevě od 21. — 24. února. Třicet národů vyslalo své zástupce.

Čím vším se zabíjí. Kardinál Saliege z Toulouse za války veřejně napsal a pronesl: Zabíjí se tím, že se nechává mřít hladu, zabíjí se tím, že se nechává zemřít zimou. Zabíjí se soudem a bez soudu. Zabíjí se jen proto, že jsme silnější. Zabíjí se udavačstvím. Zabíjí se pomluvou. Zabíjí se vyhazováním na ulici. Zabíjí se radiem, tiskem, i slovy nenávisťnými.

Z NOVÝCH KNIH:

Fasbinderová: Svatá Monika. Edice Veritas, Košice, 1946, str. 90, cena 35 Kčs. Patronka všech zarmoucených a ustaraných našich maminek, které pláčem, modlitbami a trpělivou láskou výprosily svým dětem návrat k Bohu. Autorka zvláště umí čísti v posvátné mateřské duši takových matek, jakou byla Monika.

Eva Jurčinová:

Tři z Italie

Ghirlandajova »Večeře Páně«

Sad oliv v soumraku mdlou vůni sytě dýše
a duši k duši vine nejasný, plachý stesk.
Slavičí akordy stoupají snově výše,
do síně prvních hvězd se vloudil bleďý lesk.

Mír v apoštolů nitra padá s vůní vína; —
jen v srdci jediném skrývaná zrada bdí,
jen v srdci jediném dozrává zvolna vína:
v srdci, jež polibkem zbaběle zavraždí.

Bezděčně Janova hlava k hrudi se níží:
na zemi láska tíží duši svou plností.
Na zemi láska je vždy přibita na kříži,
má pachuč horké krve a pachuč marnosti.

Smrt rukou mrazivou po lásce stále sahá
a v jarní vůně mísí ztělého listí pach:
na zemi lásku rosí horkých slz trpká vláha,
jak hořká mořská rosa pobřežních růží nach.

Giottova františkánská legenda v Santa Croce

Jižní noc bdí mezi cypřiši, noc horká a noc snívá.
V klášterní síni lidský den se temně připozdívá.

Ztemnělou klenbou hlasy zní bratří ve zbožném chóru:
tu duši, která odchází, vem' Kriste, do svých sborů,

tu duši, které lidský den se temně připozdívá,
tu duši, v jejíchž hlubinách svit země dohořívá.

Pošli jí vstříc jasný paprsek, pošli jí anděla svého,
který jí provede zbytkem tmy života pomíjivého,

který vanem svých perutí, ochladí ji horké skráně,
který jí podá milosrdně poslední kalich Páně.

Jižní noc bdí mezi cypřiši, noc horká a noc snívá:
ozař, Kriste, náš lidský den, když se nám připozdívá.

Před dílem Tintorettoovým

Jde poutník strmou cestou hustou tmou,
krajinou beze hvězd, prázdnou, neznámou,
noc je jak černý sráz, bezedná, daleká,
v skalách i propastech echo vzdálené bouře lká.

Chvílemi osvětlí blesk temný nebesklon.
Do noci beze hvězd stříbrně zazní zvon
a poutník v chrámové předsíni pokleká,
poslední síly mu vzala noc hluboká,
srdcem mu ještě zní vzdálené bouře zpěv,
na rozedraném plášti má prach a uschlou krev.

Poutníku umdlený, vzchop se a přistup blíž!
Za srdce prokletá Kristus nesl svůj kříž,
třpytivou monstranci kněz staví na oltář,
třpytivá monstrence má ve tmě tichou zář,
jako tvář anděla, jenž vede černou tmou,
jež vede v bezpečí i duši prokletou.

Andělské harfy tón se s výšin k zemi snes'.
Ve stínech propastí zakvílel větrů běs.
A poutník se přec' vrátil v hustou tmou,
na strmou cestu bez hvězd, na cestu k neznámému,
do skal a propastí, kde echo bouří lká
a kam ho vede touha proradná, daleká.

Diadochus:

Býti obrazem Božím a podobat se Bohu

Svatá milost znovuzrození skrze křest dává nám dva dary, z nichž jeden nekonečně vyniká nad druhý. Prvního se nám dostává hned; obnovuje nás totiž v samé vodě a všechny rysy duše, totiž to, co jest k obrazu, vyjasňuje, odstraňuje z nás každou vrásku hříchu. Druhý dar, totiž podobnost Boží, vyčkává (nedostává se nám ho hned), aby mohl s námi spolupracovat. Když tedy milost počne silně zakoušeti dobroty Ducha svatého, vezme, že to milost začíná jakoby malovati na obraze podobu Boží. Jako totiž malíři nejprve jednou barvou načrtnou podobu člověka a potom pomalu přidávajíc barvu k barvě, zachycují podobu zobrazovaného až k vlasu, tak svatá milost Boží uzpůsobuje skrze křest to, co bylo k obrazu, tak, jak bylo, když byl učiněn člověk. Když potom nás vidí, jak všemožně toužíme po kráse podobnosti a jak stojíme nazí a bez dojetí v její dílně, tu k ctnosti ctnost uvíjejíc a od jasu k jasu přetvářejíc podobu duše, dává jí ráz podoby Boží. A tak zkušenost ukazuje, že se v nás děje připodobnění, avšak dokonání podobnosti poznáme z osvětlení. Neboť mysl přijímá zkušenosti všechny ctnosti, vzrůstajíc podle jakési míry a nevyslovitelného rytmu; duchovní lásku však nemůže nikdo získati, leč komu se dostane plného osvětlení od Ducha svatého. Jestliže totiž mysl nepřijímá dokonale podobu Boží skrze světlo Boží, může míti sice všechny ostatní ctnosti, avšak zůstává nadále bez dokonale lásky. Neboť kdykoliv se připodobňuje ctnosti Boží, pokud se vůbec může člověk Bohu připodobniti, tehdy nese podobu Boží lásky. Jako totiž na podobiznách barva nad všechny barvy líbeznější přiložená na obraz zachovává přes všechno podobu obrazu až k napodobení i směřující se, tak v těch, které milost Boží maluje k podobenství Božímu, světlo lásky (jsouc přidáno) ukazuje, že ten, kdo byl učiněn k obrazu Božímu, jest dokonale okrášlen podobností Boží. Neboť žádná ctnost nemůže zbaviti duši útrap, leč jen láska. »Milování totiž jest naplněním zákona.« (Řím. 13, 10.) A tak den ze dne obnovuje se náš vnitřní člověk v okoušení lásky, naplňuje se však v jejím naplnění.

Pozn.: Biskup Diadochus z Fotiky (Epirus) žil v první polovici pátého století po Kr. (Zemřel kol r. 450.) Vyňato z jeho jediného díla Kefalaia gnostika 100, jež bylo určeno řeholníkům a pojednávalo o získání duchovní dokonalosti.

N e u e z m e ě j m ě n a B o ž í h o n a d a r m o l

Nová láska

Většina lidí dnes o Kristu již ví jen to, že učil lásce. Hlavně to vědí když ji vyžadují od druhých. Sobě tuto křesťanskou povinnost málokdo připomíná. Řekl kdosi: Slápněte čertu na ocas a bude jistě pištět: To je nějaká křesťanská láska! A i to by se chtěl někdo pokusit Kristu upřítí tvrzením, že tím Kristus neřekl a ani nechtěl něco nového říci. Láska k bližnímu prý byla prohlášena ve Starém Zákoně. Tady je malé nedorozumění. Stojí sice psáno ve Starém Zákoně: Milovati budeš, ale: nejbližšího svého. Teprve když Kristus toto slovo »nejbližší« naplnil podobensstvím o milosrdném samaritánu na všechny, kteří jsou kolem nás a potřebují naší pomoci bez rozdílu národnosti a náboženství, teprve pak se rozlišuje toto slovo a čeština cudně nachází nové slovo »bližní«.

To je první rozdíl mezi starozákoním přikázáním, které velelo milovati nejbližší, to jest soukmenovce, ale nenávidět nepřátele, protože to byli zároveň nepřátelé boží. Kristus ale opravuje a doplňuje toto přikázání, když praví: Milujte nepřátele své, dobře číňte těm, kteří vás nenávidí. Být přátelský jen k těm, kteří jsou milí k nám, to ne... To je ono nové, ona velká novinka Kristová. Jeho láska se vztahuje na všechny lidi. I na nepřátele. I tehdy, když je třeba je trestati, i tehdy musíme v tom být vedeni láskou. Ne pomstychtivostí, křesťanství není ovšem slabostí, která by nechávala bez trestu lidi zlé, ale i ten trest je řízen láskou k nim, aby se napravili, a aby nemohli napáchat ještě více zla a ještě více poskvřniti svou duši. Nemůžeme totiž tak milovati nepřátele, abychom tím poškozovali a ohrožovali své dobré bližní. Ale jedno v tom pak zaručuje Kristus, že si Bůh sám ochrání ty, kteří jednají s láskou i vůči nepřátelům.

Kristus Pán udává důvod této povinnosti vesměrné lásky, že totiž všichni lidé jsou povoláni za boží děti, že jsou všichni milováni nebeským otcem, že tedy všichni mu patří, jsou jeho a tedy i my se k nim musíme chovati jako k božím dětem a ke svým bratřím.

Křesťanská láska jest založena na hlubokém mystickém jádru, že totiž v krvi Páně, v jeho vykoupení, v náručí nebeského Otce jsou všichni lidé více než jenom tvory, než jen členy jednoho národa, že jsou především povolány za boží děti, jsou povoláni, aby žili bohatstvím a plností účasti na životě samého Boha. To je zároveň také podkladem a pobídkou křesťanské charity. Oč usiluje křesťanská charita? Nevidí jen to časné, jen to lidské, jen to humanum v člověku, proto není jen humanitou, je více. Vidí v něm božské určení, pečeť božské krve Kristovy, synovství Božího. Proto se k němu sklání s nesmírnou úctou a láskou, proto křesťanská charita dovede viděti v bídném ne

jeho hadry a cáry, nýbrž samého Krista, proto křesťanská charita ne-debatuje o tom, zda mají neb nemají býti chudí, nýbrž když jsou, ihned léčí jejich bídu, a to tím, že je zvedá v jejich osobnosti. To je první úkol lásky křesťanské charity, že pozvedá důstojnost těch, kterým slouží. Ti potřební nejsou pro ni nejprve chudí, bídni, opuštění, nýbrž Kristus sám... On totiž ztotožnil několikráte se sebou všechny chudé, všechny potřebné, tak to viděli svatí, tak to zachytily krásné legendy, podle kterých se proměnil žebrák, malomocný chudák v královském loži v krále králů.

Proto je tak hluboká také úcta v křesťanství k dítěti. Jest pro nás božím dítětem. Proto také se snažíme o to, aby se jeho duši dostalo poznání nejlepšího jeho přítele, toho, jenž je v každém z těch nejmenších.

Ale křesťanská láska jde ještě dále. Spasitel odkazuje svou lásku k bližním apoštolům a celému svému společenství jako svůj odkaz, a zase ten příkaz lásky doplňuje a vyvrcholuje. Milujte se vespolek tak, jako já vás miloval. A on nás miloval až k smrti. Touto láskou k bližnímu byli zapáleni svatí apoštolové, hlavně svatý Pavel, který toužil stále víc a více se dávat, stát se všechno všem. Svatý Pavel byl nejbliže Kristu; krásně pravil Bossuet: Pavlovo srdce bylo srdcem Kristovým. Chtěl se státi všechno všem a nikdo tak krásně nevyzpíval hymnus Kristovy lásky, jak svatý Pavel ve své epištole ke Korintským, když jim praví, že láska všemu rozumí, všeho se naděje, všemu uvěří, všeho se odváží, že je velkorysá, bez žárlení...

Kdo prožije cenu bližního v Kristově lásce, v Kristově myšlence, je ochoten vše učiniti také sám pro své bližní, všeho se pro ně odvážiti, ten je nemůže vykořisťovati, vyssávat.

Křesťanství by mohlo opravdu uzdravit svět, jen je třeba je vzíti vážně a nespokojiti se jen s všeobecným výkladem a papouškováním o nějaké lásce Kristově, nýbrž postavit tuto obecnou tak hluboko založenou lásku Kristovu za základ celé své bytosti, celého svého života, užívání všech svých schopností a veškerého chování se k bližnímu.

To ovšem žádá ustavičný boj se sebou, ustavičný boj s vrozeným, žel, naším sobectvím, které tak rádo vidí jen sebe, nebo nanejvýš docela v židovském duchu jen své nejbližší, jen své soukmenovce nebo příslušníky své církve, a to ještě jen tehdy a v takových okolnostech, když to neklade na mne nějaké požadavky. Bez dokonalé proměny celého srdce, celého jednání, chápání svého majetku, schopností, postavení, v tomto duchu, nemůže mít křesťanství pronikavý účinek na lidstvo; nedivte se, když si pak svět, když si pak lidé nedočkaví chtějí řešiti svět po svém, když křesťané již tak dlouho byli hříšně neteční k vážnému řešení otevřených a vyzývajících otázek.

Láska k bližnímu žádá, aby křesťané se chopili všech spravedlivých prostředků a pomáhali všemi silami a právě jako křesťané s použitím

křesťanských zásad k vyřešení lepší budoucnosti. Pohoršení proti spravedlnosti a lásce od křesťanů bolí dvojnásob a jsou nesmírně nebezpečná, protože stojí jako důvod proti životnosti křesťanství, protože nám bratří s opačného běhu budou stále vytýkati, že křesťanství je jen krásný sen, iluze, ale uskutečnit se nedá, když jej nedovedou a nechťejí uskutečniti ani ti, kteří mají ke Kristu aspoň svým úřadem nebo svou vírou nejblíže.

Ovšem tu jsme opět na rozcestí. Nesmíme právě pro tuto povinnost lásky pouštět se zřetele tyto časné potřeby svých bližních, ale zároveň zase nesmíme v nic utonouti. Křesťanství zvedá výše, mluví k duši, hledá duši, tu chce naplniti synovstvím Božím. To je náš první úkol jako křesťanů. Jenomže je nutno dát zase pozor, nesmíme vyvozovat z toho pohodlný názor těch příživníků křesťanství, kteří ústy vykládají o této svrchovanosti duchovního v křesťanství o tom, že ne samým chlebem živ je člověk, že náboženství nemá na starosti hmotné podmínky lidské, a tím se již cítí jednak dispensováni starat se o to, ačkoli jakmile mají zaměstnance, jakmile mají majetek, jsou povinni to vše vyřešit v časném ohledu podle nejvyšších duchovních směrnic a ty nemohou být nespravedlivé, nebo utíkati od skutečnosti, nebo snad dokonce pod zástěrkou péče o duchovní, to první a nejdůležitější duchovní u druhých sami by zanedbávali a příčinlivě zobali to časné bez všech ohledů na přirozenou i nadpřirozenou stránku věci.

Sociální zpytování svědomí a mystika? Ano, protože mystika je život a nejvyšší život, jemuž nic nesmí uniknouti.

Konstantin Miklík CSsR:

Svätost Milosrdenství

IV.

Prisluhovatel odpuštění není — jak by se ledakdo mohl domnívati — méně ustanoven za hlasatele Boží svatosti než za představitele Boží slitovnosti, a strašlivá pravomoc, již jest obtížen, není proň méně nebezpečím než ozdobou, méně zkouškou než výsadou. Má-li býti druhým Kristem, ucítí jako prvý Kristus nesmírné břemeno vykupitelského poslání. Avšak ani to ho nemá odrazovati, a mnohonásobné úkoly prorockého, kněžského a pastýřského úřadu mají mu spíše ukazovati vyšší cestu k následování Kristovu, než jaká jest popřána ostatním věřícím, kteří neobdrželi nezrušitelného charakteru kněžství. Učitelské, svátostné a královské povinnosti prisluhovatele rozhřešení jsou daleko těžší než jsou povinnosti kajčnickovy i v příčině jeho vlastní zpovědi a jeho

vlastního přijetí svátosti, zatím co přísluhovatel svátost nepřijímá, nýbrž udílí. Kněz v duchovní správě se musí přičiníti už o to, aby se hříšník k přijetí svátosti pokání rozhodl. Musí ho často teprv poučiti o tom, co tato svátost jest a jak se na ni třeba připraviti. Kněz musí dbáti o úplnost a upřímnost přiznání kajčnickova. O lítost postačující k tomu, aby rozhřešení nepřišlo na zmar. O předsevzetí tak silné, aby lítost neusvědčovalo z přetvářky. O zadostučinění uložené při zpovědi, nebo o vykonání uloženého pokání ještě před rozhřešením. O vykonání všech příkazů, které on sám nebo jiný zpovědník dal kajčnickovi k zachování posvěcující milosti Boží nebo k splnění předpokladů, vyžadovaných ještě před přijetím svátosti pokání. O to, aby nebylo zasahováno do vyšší pravomoci, vyhradzující si případy, hodné soudu zvláštního, přísného, přísnějšího nebo nejpřísnějšího. O splnění všech podmínek k dosažení tohoto rozsudku, vyhrazeného vyšší instanci, nebo o napravení některého nebo mnohých svátostných soudů, neplatných z té nebo oné nebo nejedné příčiny.

Kdo z kajčníků ocení příkaz studia a oněch vědomostí, jichž potřebuje posvátný soudce k vykonávání svého pověření právě tak jako ten, kdo soudí občany podle norem práva občanského? Co vše jest uloženo opatrnosti zpovědníkově při výběru mravovědných teorií a při aplikaci kanonických ustanovení, při svobodě kajčnickově i k ochraně této svobody, při chování k zpovědním dítkám, aby ani mez dobroty, ani mez přísnosti nebyla překročena! Jaké požadavky spravedlnosti, lásky, horlivosti, nebo péče o obecné duchovní blaho se kladou na udělovatele svátosti pokání, jaké úkoly vyšetřujícího soudce, poučujícího, napomínajícího nebo kárajícího mistra, pomocníka přípravy na přijetí milosti, svrchovaného původce odsouzení, odložení rozsudku, osvobození podmínečného, naprostého, lehce neb těžce obtíženého!

Rozmanitá jest povinnost shovívavosti i s pravedlnosti při posuzování dobrovolných zlých příležitostí, špatných návyků a zpětných pádů, návratů z církví nepravých neb úplné bezbožnosti, lidí posedlých, úchylných, zbožných, úzkostlivých i zvlášť vyvolených, lidí postavených ve zvláštním nebezpečí věku, stavu, úřadu neb rozpoložení tělesného, duševního neb životního. Jak toho, jenž koná úřad zpovědníka z přísné povinnosti směnné, tak toho, kdo jen z nezbytného neb dobrovolného milosrdenství bere na sebe úkol soudce svátostného, stíhá nezrušitelný závazek mlčení pod nejpřísnějším trestem, závazek napravení chyb i náhrady hmotných škod.

Kněz doplňuje z lásky i to, co má učiniti hříšník sám od sebe: pomáhá hříšníkovi zpytovat svědomí, lekati se mnohostrannosti vin, vyznávají nejchoulostivější proviny, vzbuzovati lítost, odhodlávati se k nápravě minulosti i k životu ctnostnému, plniti podmínky zadostučinění předběžného i následného.

Církevní tresty na určité zlé činy mají arci postihovati hřešícího, a bylo by proti úmyslu zákonodárcovu i smyslu zákona, kdyby měly hlavně postihovati a zatěžovati svátostné soudce. Kajícník, který nechce nic věděti o tíži těchto trestů, zasluhuje odsouzení, nikoli milosrdenství: a nechce-li ani jako vinník následovati se svým křížem Krista nevinného, který nese kříž jeho, ať povází, že se trpělivost kajícnickova končí rozhrěšením a životem, kdežto Kristova končila odsouzením a smrtí. Přes to je často třeba, aby kněz pomohl nésti tento nebo jiný kříž hříšníkovi (nevýjímaje ani kříž zadostučinění), jako Šimon Cyrénský pomáhal nésti těžký kříž Nejnevinnějšímu z lidí.

Není snadné spojovati v sobě v jedné osobě úkol soudce, lékaře, učitele, vůdce a otce, úkoly Syna člověkov a Syna Božího; ale jest nepochybno, že kdo je všechny zastává aspoň dostatečně, vstupuje do sboru těch, kteří jako Mojžíš před Kristem a Petr po Kristu drží lid Boží ve věrnosti k Hospodinu a v poslušnosti k Zákonu. Co jest většího a milosrdnějšího než přijímati zbloudilé do ovčince Kristova, udělovati milost ospravedlnění, chrániti a udržovati milost posvěcující v duši označené křtem, chrániti a očišťovati od hříchů všedních, shlazovati nesčetné lidské slabosti, vésti po duchovní cestě k dokonalosti všechny lidské děti a stavy? Pomáhati nejopuštěnějším a nejneschopnějším jest milosrdenství nejmilosrdnější, řezání nemocného údu nevylučuje srdečnou účast, odsouzení rozpustilých a nevázaných jest někdy právě tak záchranou skutečného vinníka jako osvobození nevinných úzkostlivých, kteří přísahají, že se dopustili zločinu. Vzorcové řešení morálních případů existuje zřídka ve školské jednoduchosti, a i když dva učitelé zákona řeší tentýž případ a řeší jej platně, neřeší jej vždycky na vlas stejně, nýbrž podle odlišného daru moudrosti a rozumnosti duchovní. Jenom o jedné věci není sporu: že mistr, který ovládá své řemeslo, jest jediný schopen udělati svůj výrobek tak podle vzoru, aby se mu zároveň podobal i nepodobal, právě tolik obojího, kolik je třeba a kolik se snese.

A přece i prostý věřící, který není knězem, nebo kněz, který nemá zpovědní jurisdikce a nemůže leč v krajním nebezpečí udělovati svátost pokání, mohou učiniti mnoho pro hodné a úrodné přijetí této svátosti, jestliže přispějí hříšníkovi, aby po svátosti zatoužil, aby se na ni připravil, jak náleží, aby se dostal ke vhodné osobě zpovědníkově, aby nalezl zpovědníka připraveného na svůj případ, aby uměl a stačil zachovati to, co mu zpovědník uložil nebo poradil. Leckdo může prokázati bližnímu tuto předběžnou službu, kterou mu snad ani kněz prokázati nemůže, protože buď nemá kdy při nedostatku kněží a množství kněžské práce, nebo nemá přístupu k osobě, která se kněze štítí pro svůj nešťastný vnitřní stav. Snad více zmůže spolužák a druh ze studií, snad lékař neb ošetřující sestra, snad blízký příbuzný, nebo dobrodinec, nebo přítel, nebo osoba, kterou hříšník chová v úctě; snad milosrdný bratr nebo člověk nahodile

požádaný o pomoc, snad bratr nebo sestra z pomocné pastorače, kteří umějí nalézt mnoho způsobů, jak se dostat k duši jinak nepřístupné; snad konečně ten, kdo má autoritu, nebo obdržel od Boha dar, že mu nikdo nic nemůže odepřít. Takto i zástupným zadostiučiněním můžeme mít účast v svátostném soudu a v milosrdném rozsudku podobně, jako mají účast v eucharistické oběti všichni, kdo přispívají něčím k jejímu uskutečnění, i když ji ani neslouží, ani nedávají sloužiti. Stačí nám k tomu všeobecné ono kněžství, o kterém mluví svatý Petr v svém prvním listě (1 Petr 2, 9), kde nazývá křesťany vůbec vyvoleným rodem, královským kněžstvím, svatým lidem a Bohu náležejícím národem. Vším tím jest zajisté vybraná četa horlivých katolíků, kteří nejenom chodí ke správě Boží svým časem, aby se přibližovali k ideálu života Kristova, nýbrž následují svůj božský vzor i v tom, že hledají jako Kristus ztracených ovcí, aby je obrátili k témuž Pastýři a Strážci duší svých (1 Petr 2, 25), u něhož sami nalézají milost, spásu a život, život, který získán a vydobyt zde, dochází svého prodloužení v životě věčném, to jest v životě věčně blaženém.

Svätost pokání je svátost, která zasluhuje, aby stála nejen pod ochranou hierarchie a věřících dobrovolníků, nýbrž celé křesťanské obce a každého, kdo ví, že jen skrze ni může dojít Božího milosrdenství po ztrátě nevinnosti křesťanů a v politováníhodném případě nedodržení křesťanské slibu. Úcta k této svátosti musí být veliká, jde-li nám opravdově o to, abychom po vzoru Kristově množili Boží slávu. Kdo by ji přijímal svatokrádežně, ví, že sám nad sebou pronáší rozsudek zavržení. Kdo by ji zneužíval k světským nebo hříšným účelům, kdo by ji nechal hanobiti slovy nespravedlivými nebo skutky nepočetnými, kdo by ji ostouzel udáními lživými a předstíráním nepravdivým, kdo by zošklivoval svátostnému soudci jeho úkol tlacháním o věcech ze zpovědi, kdo by překážel věřícím v jejím svobodném užívání nebo znemožňoval kněžím její zákonitě udělování, věz, že páše věc nejhorší a hodnou soudu nejvyššího, že hřeší proti dobru veškeré Církve a že maří vzácné účinky vykupitelské smrti Kristovy a právo krve Boha Ukřižovaného. Nedojde pravděpodobně milosrdenství ten, kdo na sebe svolává zločecí mnohých a nebude asi odpuštěno tomu, kdo zabraňuje Duchu svatému odpouštět lidem hříchy!

»Je právem Církve, jehož se nemůže vzdát, a povinností, kterou nemůže zanedbat, aby bděla nad každou výchovou, již se dostává jejím dětem, to jest věřícím, ve veřejných i soukromých ústavech, nejen co do náboženské výuky, jež se tam podává, nýbrž i co do kteréhokoli jiného oboru nebo zařízení, pokud má nějaký vztah k náboženství a mravním příkazům.«

Pius XI., *Divini illius*

Z knihy T. Vodičky: »Principy sociální etiky«, která právě vyšla v edici Krystal.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

Pavel a Thesaloníčtí (2, 1-3, 13.)

2, ¹ Vy zajisté sami víte, bratří, že naše vystoupení u vás nebylo chabé. ² Ačkoliv jsme, jak víte, předtím ve Filipech trpěli a byli pohaněni, přece jsme se vzpružili (důvěrou) v našeho Boha, abychom vám hlásali Boží evangelium přes mnohý těžký zápas. ³ Vždyť naše kázání není z bludu ani z nekalého úmyslu, ani ze lsti, ⁴ nýbrž tak mluvíme, jak jsme byli uznáni od Boha za hodné, aby nám bylo svěřeno evangelium. Nechceme se zalíbiti lidem, nýbrž Bohu, jenž zkoumá naše srdce. ⁵ Vždyť jsme nikdy nevystoupili s řečí pochlebnou — jak víte — ani se zastřenou zištností — Bůh jest svědek. ⁶ Nehledali jsme lidské slávy ani u vás, ani u jiných. ⁷ Ačkoliv jsme jako Kristovi apoštolé mohli vystoupiti s vážností, počínali jsme si mezi vámi tak něžně jako matka, když hýčká své dítky. ⁸ Tak po vás dychtíce, byli hotovi sděliti se s vámi nejenom o evangelium Boží, nýbrž i o sebe samy. Tak jste se nám stali milými. ⁹ Pamatujete se zajisté, bratří, na naši práci a námahu. Ve dne v noci jsme pracovali, abychom nikomu z vás nebyli na obtíž. Tak jsme hlásali mezi vámi evangelium Boží!

¹⁰ Vy a Bůh jste toho svědkem, jak svatě, spravedlivě a bezvadně věnovali jsme se vám, kteří jste uvěřili. ¹¹ Vždyť víte, kterak jsme jednoho každého z vás, jako otec své dítky, ¹² napomínali, povzbuzovali a zapřísahali, abyste žili život důstojný Boha, který nás povolal do svého království a své slávy.

¹³ Proto také my děkujeme Bohu bez ustání za to, že vy, slyšíce od nás hlášené slovo Boží, nepřijali jste je jako slovo lidské, nýbrž — jak v pravdě jest — jako slovo Boží; a ono jeví se také činy ve vás, kteří věříte. ¹⁴ Neboť vy, bratří, stali jste se napodobiteli církví Božích, které jsou v Judsku v Ježíši Kristu (shromážděné). Vždyť i vy jste utrpěli od svých soukmenovců totéž, jak i oni od Židů.

¹⁵ Oni zabili dokonce i Pána Ježíše i proroky a nás pronásledovali. Proto se nemohou líbiti Bohu a na všechny lidi nevraží. ¹⁶ Nám brání kázati pohanům, aby došli spásy; tím ustavičně dovršují míru svých hříchů. Již na ně však dopadl hněv Boží v celé své velikosti.

Následující dvě kapitoly působí dojem stránek deníku. Pavel vzpomíná na svůj pobyt a působení v Soluni a na svůj poměr k věřícím po odchodu z této církevní obce. Pavlovy vzpomínky jsou ostře zahroceny apologeticky. Židům se sice podařilo nenáviděného Pavla ze Soluně vyštvat, ale jeho dílo překaziti nemohli a proto se alespoň snažili pošpinit apoštola národů a tak podrývati jeho autoritu.

V prvních verších (1—12) druhé kapitoly se svatý Pavel hájí proti výtkám svých nepřátel, ve druhé části téže kapitoly (13—16) pak děkuje Bohu za požehnání, kterým provázal jeho apoštolát v Thesalonice. Tuto skvělou apologii, v níž se apoštol neustále dovolává svědectví čtenářů

a svědectví Božího, možno shrnouti ve slovech druhého listu ke Korintským: »Nekážeme sami sebe, ale Krista Ježíše Pána; sebe pokládáme za vaše služebníky pro Ježíše.« (4, 5.)

Pavel přišel se svými spolupracovníky do Soluně z Filip, kde trpěl a byl pohaněn. Pavel má na mysli nejenom muka tělesná, ale i potupu a útrapy duševní, hlavně hrubé porušení čestného práva římského občanství. Pavel byl totiž ve Filipách zmrskán a tím jako římský občan pohaněn. Proto když představení města, poznavše svou chybu, chtěli ho z vězení tajně propustiti, Pavel jim vzkazuje: »Zmrskavše nás veřejně bez (předchozího) vyšetření, nás, občany římské, vsadili do vězení a nyní tajně nás vyhánějí? Ne tak, ale ať sami přijdou a nás vyvedou.« (Sk. ap. 16, 37—28). Jiný by snadno po těchto nezdarech ve Filipách klesl na mysli a ztratil důvěru v Boha. Ne tak Pavel. Přišel do metropole Makedonie s nezlomnou důvěrou ve svého Boha a proto jeho vystoupení nebylo chabé. Tato důvěra v Boha byla Pavlovi a jeho spolupracovníkům vzpruhou, aby hlásali Boží evangelium přes mnohý těžký zápas,¹ který museli v Soluni podstoupiti.

Za dob Pavlových se potulovali po městech kočovní učitelé a filosofové, kteří prodávali svou »vědu za čest a za peníze« (Hejčl). Již apoštolové v dekretu jerusalemského koncilu varovali křesťany z pohanství před smilstvím, jež mnozí potulní filosofové prohlašovali za dovolené. (Sk. ap. 15, 20.) Ke skupině těchto učitelů nepatří Pavel, vyvolený Bohem ke svému apoštolátu, a na pomluvy svých nepřátel může klidně vyznati: Naše kázání není z bludu ani z nekalého úmyslu nebo ze lsti, nýbrž tak mluvíme, jak jsme byli uznáni od Boha za hodné, aby nám bylo svěřeno evangelium.

Jménem svým i svých spolupracovníků může prohlásiti: Nechceme se zalíbiti lidem, nýbrž Bohu, jenž zkoumá naše srdce. A tak jako je sám Pavel uznal věrnými a upřímnými a za hodné hlásání evangelium, tak s celou věrností a upřímností srdce také evangelium v Soluni hlásali. Že nikdy mezi nimi nevystoupili s řečí pochlebnou, toho svědkem jsou Solunští, a že jejich apoštolát snad nebyl pláštěm ziskuchtivosti, toho svědkem jest sám Bůh, který jediný zná i nitro člověka.

Odvrátiv od sebe podezření ziskuchtivosti, stejně důrazně se brání pomluvám, jako by vyhledával slávu lidskou: Nehledali jsme slávy lidské ani u vás, ani u jiných.

Pavel dále připomíná Soluňským své vystoupení v Thesalonice. Bylo

¹ en pollo agoni překládá Vulgata in multa sollicitudine = při mnohé starosti. Řeckému originálu je bližší překlad: při mnohém zápase, neboť Pavel, užívající často metafor ze sportovního života, má zde spíše na mysli překážky, jež se mu stavěly v cestu, než starosti jiného druhu. Proto na př. Vetus Latina překládá: in magno certamine.

srdečné a přátelské, nepožadoval autority, ale sklonil se k nim jako matka, hýčkájící své dítě. Jak mile se čtou slova apoštolova: Ačkoliv jsme jako Kristovi apoštolé mohli vystoupiti s vážností, počínali jsme si mezi vámi tak něžně,² jako matka, když hýčká své dítky³.

A jako matka lpí na svém dítěti, po něm touží a s mlékem mateřským je hotova mu věnovati sebe samu, tak i Pavel. Dychtili jsme po vás, píše, a byli jsme hotovi sděliti se s vámi nejenom o evangelium Boží, nýbrž i o sebe samy. Tak se stali Solunští Pavlovi milými.

Znovu a znovu se dovolává svatý Pavel svědectví Soluňských o svých čistých úmyslech a nezištnosti. Jesliže ho jeho nepřátelé házejí do jednoho pytle s potulnými antickými náboženskými řečníky, kteří ze zjištění procházejí zemí, pak jest to pomluva nejhrubšího zrna a Pavel se může klidně podívatí Thesalonickým do očí a říci: Pamatujete se zajisté, bratři, na naši práci a námahu. Ve dne v noci jsme pracovali, abychom nikomu z vás nebyli na obtíž.⁴ Tak jsme hlásali mezi vámi evangelium Boží! Pavel, který po druhé požadoval, aby jim byla poskytnuta obživa z oltáře, sám tohoto práva pro sebe nechtěl uplatniti a byl hrdý na práci svých rukou, jako na příklad v Miletě při loučení se staršími efeské církve, když jim ukázal mozoly svých rukou se slovy: »Stříbra a zlata nebo roucha nežádal jsem od nikoho, jak sami víte; neboť pro potřeby moje a pro ty, kteří byli se mnou, sloužily ruce tyto«. (Sk. ap. 20, 33—34.)

V následujícím verši svatý Pavel ještě jednou zdůrazňuje upřímnost svého apoštolátu v Soluni a znovu se dovolává svědectví nejenom Soluňských, ale i Božího, poněvadž o vnitřních věcech může souditi toliko Bůh: Vy a Bůh jste toho svědkem, jak svatě, spravedlivě a bezvadně věnovali jsme se vám, kteří jste uvěřili.

Apoštol vidí v Soluňských své duchovní děti. Po metafoře matky, hýčkájící své dítě, mimoděk přechází k metafoře otce, napomínajícího a zapřísahajícího své dítky, aby vedly život důstojný svého vyvolení: Vždyť víte, kterak jsme jednoho každého z vás, jako otec své dítky,

² Některé řecké rukopisy místo *épioi* = něžně, čtou *népioi* (= dítí). Tak Vulgáta vedena tímto čtením překládá: *facti sumus parvuli*, stali jsme se maličkými (Sýkora). Většina kritických vydání (Merk) však přijímá čtení *épioi*. Rovněž přirovnání matky hýčkájící dítě je bližší tomuto čtení.

³ Verš může mít ještě druhý smysl. Slova *en barei* (vystoupiti s vážností) možno také přeložiti: býti na obtíž (Vulgáta: *vobis oneri esse*) požadující totiž od vás výživy. Snad chtěl apoštol těmito slovy vyjádřiti oboje, jak požadování výživy, tak vystupování s apoštolskou vážností.

⁴ Srv. Sk. ap. 18, 3; 22, 33.

napomínali, povzbuzovali a zapřísahali, abyste žili život důstojný Boha, který nás povolal do svého království a slávy.

Celá tato perikopa jest apologií svatého Pavla a jeho druhů. Mluví o svém apoštolátě v Soluni, ne aby se chvátil, ale protože byl napaden. Tón této apologie je klidný, daleko klidnější než v listě ke Galatům nebo ke Korintským, jistě proto, že pomluvy nenalezly v Thesalonice odezvy a nepřátelům se nepodařilo ohrozit víru soluňských neofytů. Ti zůstali věrni a tak apologie Pavlova přechází v díkyvzdání Bohu za požehnání, kterým provázel jeho dílo v Soluni (13—16): Proto také my děkujeme Bohu bez ustání za to, že vy, slyšíce od nás hláсанé slovo Boží, nepřijali jste je jako slovo lidské, nýbrž — jak v pravdě jest — jako slovo Boží. Co zvláště svatý Pavel podtrhuje, je radostná skutečnost, že jejich víra jeví se také skutky. Utrpením podstoupeným pro víru dokázali, že víra v nich působí. Svatý Pavel dokonce srovnává jejich utrpení s utrpením mateřské církve palestinské. Tak jako křesťané v Palestině trpí, stejně trpí i věřící v Soluni, a to od svých vlastních.⁵ Neboť vy, bratři, stali jste se napodobiteli církví Božích, které jsou v Judsku v Kristu Ježíši (shromážděné). Vždyť i vy jste utrpěli od svých soukmenovců totéž, jako oni od Židů.

Svatý Pavel se nemůže zdržet, aby se nedotkl židovského problému. Vidí se strašnou jasností otfásající vinu Izraele a ve své duši ještě nese bolesti uplynulých dnů, jež mu připravili Židé. Pak není divu, že tón následujících vět je tak rozhořčený: Oni zabili dokonce i Pána Ježíše i proroky a nás pronásledovali. Proto se nemohou líbiti Bohu.

Apoštol se nebojí říci otevřeně pravdu do očí. Nemohou se líbiti Bohu a jsou v nenávisti u lidí, protože sami na všechny lidi nevraží. Že tato tvrdá slova apoštola národů nejsou nijak přehnána, dokazují svědectví antických spisovatelů. Tak Tacit píše, že Židé neznají milosrdenství a k ostatním lidem mají nepřátelskou nenávist. Tyto vlastnosti udává Tacit jako důvod jejich zbohatnutí. (Hist. 5, 5).⁶

Nepřáteli lidí jsou Židé i proto, že když sami nepřijali zvěst spásy, brání dokonce Pavlovi a jeho spolupracovníkům kázatí pohanům, aby došli spásy. Tím ustavičně dovršují míru svých hříchů.

⁵ Srv. Lk. 6, 22; Jan 9, 22; 12, 42; Sk. ap. 9, 1.

⁶ K této nenávisti nebyli vychováni Starým Zákonem, nýbrž rabíny, jak možno doložit četnými doklady talmudu. Tak zakazovali pomoc pohané rodice (Aboda z. 2, 1), vrácení nalezené věci (Sandh. 76a), vysvobození pohana zasypaného v sobotu v troskách domu (Joma 8, 4) a j. Tuto rabínskou moudrost a zákonodárství potírá Kristus v mohutném horském kázání a přikazuje lásku ke každému bližnímu, nejenom k soukmenovci, nýbrž i k cizincům.

Tuto neúprosnou obžalobu Židů uzavírá Pavel větou: Již na ně však dopadl hněv Boží v celé své velikosti. V přítomnosti měl apoštol asi na mysli největší trest Boží, totiž vyloučení Židů z dober mesiánského království. V budoucnosti vidí apoštol prorockým duchem i časné tresty, jež stihly tento národ, pád Jerusalema i ostatní tresty Boží, jež se v dějinách nejednou tak jasně projevíly.

Prokop Švach:

Celistvé křesťanství

I. Křesťanská osobnost

Křesťanství jako světový názor, který dává světlo na životní problémy člověka a společnosti, má své poslání v každé době. Zahrnuje v sobě řešení všech problémů, týkajících se jednotlivců i celku, problémů poznání i morálky, teorie i praxe. Jinými slovy je to řešení všech záhad na základě, že Kristus přibral lidskou přirozenost, ne snad jen ideální, nýbrž tak, jak je ve skutečnosti se všemi jejími ranami i záhadami. Největším omylem by ovšem bylo oddělovat různá hlediska z celistvosti tohoto názoru a brát je jako projev celého křesťanství, bez ohledu na jiné složky, jež jsou stejně nebo i více závazné. Tak by bylo nepochopením křesťanství tvrdit na př. větu, že Bůh je všechno a člověk je nic, nebo křesťanství spočívá jedině v sebezáporu a zničení svého já, zrovna jako říkat, že pokora je největší ctností, zatím co láska je jí ve skutečnosti. Jinou zkresleninou je sofisma, že Bůh nezakazuje lásku, a proto, cokoliv se představuje jako láska, je dovolené, ačkoliv jde o nezřízenou lásku. Omezováním tohoto názoru je tvrzení, že křesťanství spoléhá jen na život věčný, zatím co ve skutečnosti vyžaduje již zde na zemi vyrovnaní různých nesrovnalostí. Podobně výtka, proč křesťanství nepřetvořilo dosud lidskou společnost v sociálním ohledu, není zcela oprávněná, protože jeho posláním přímým je duchovní povznesení člověka v jeho vztahu k Bohu, i když řádně plnění křesťanství, protože je náboženstvím lásky, se musí projevovat i ve společenském životě.

To, co je vždy nutné a od křesťanského názoru neoddělitelné, je celistvý pohled na ně. A tento úplný pojem je třeba čerpat především z pramenů zjevení, na nichž je vybudován tento světový názor. Vždy bude patřit k největším problémům záhada nepoměru mezi teorií a praksí, a to se projevuje též v křesťanství, jež je dáno pro lidi a jež je jimi uskutečňováno. Ale zase je pravda, že má-li nějaká nauka pečeť pravdy a životnosti, musí vykazovat též vždy určité procento těch, kdož jsou vynikajícími představiteli náplně tohoto názoru.

Zjevení Boží se podává člověku jako poučení, ale též jako život. Samo sebou se rozumí, že jedná především o Bohu, neboť to je jeho posláním, aby byl člověk znovu obnoven podle svého původního obrazu, k němuž byl stvořen. Mnohé nepochopitelné pravdy se v něm předkládají jako skutečnosti, i když je rozum nechápe. Podávají se však jako životní skutečnosti, jež působí a existují, i když nejsou pochopeny. Ale to neznamená, že zjevení Boží je dáno člověku jen jako něco cizího, co se mu pouze předkládá, kde člověk je jen nucen přijmout tato tajemství pod trestem svého zničení. Nezjevil Bůh svou pravdu proto, aby jí cele zničil člověka v jeho snaze po poznání a v jeho svobodné vůli. Vždyť pravda Boží se podává jako osvobozující a jako světlo. I když cílem zjevení je Bůh, nepřestává platit, že proto se Bůh zjevil člověku, aby jej obnovil. Ale nezapomeňme, že již na prvních stránkách zjevení je napsáno, že Bůh stvořil člověka k svému obrazu a k své podobnosti, tedy především jako bytost rozumovou a svobodnou, protože v tom spočívá především boží bytnost. Tato pravda, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu, zůstává dále platná, i když Kristus přinesl další pravdy pro duchovní obnovení člověka a prostředky k tomu.

Je zajímavé, že ve zjevení se nikde nedokazuje existence Boží. Kristus nepřišel dokazovat svým vrstevníkům, že Bůh je. To všichni připouštěli a vyznávali, o tom se mohli přesvědčit pozorováním přírody. To, co Kristus přišel zdůraznit a zjevit lidem, je, že Bůh je jejich Otec. Nejen že je, nýbrž je Otec. Tak sv. Pavel praví o pohanech, že nejsou omluvitelní ve svých zlých skutcích, protože mohli poznat Boha z jeho viditelných účinků. Ale, co bychom nazvali nějakými přímými důkazy existence Boží, není ve zjevení. Zjevení nových, rozum přesažných pravd není popřením jiných, k nimž rozum dospívá. Tak jako pojem »nového člověka« v duchovním smyslu, v nějž se má přetvořit křesťan, není popřením fyzické existence člověka. Výstavba duchovního řádu v nadpřirozeném smyslu předpokládá skutečného člověka v řádě přirozeném.

Když se pokoušíme o nárys křesťanské osobnosti, je třeba být ve stálém styku právě s prameny zjevení, kde se ukazuje křesťanský ideál ve své původnosti a kde je možno jej vždy ověřovat. Ovšem je nutno spojit, co je řečeno na různých místech, a ne vybírat jen některé složky. Je jistá stupnice hodnot, jsou některé podmínky na vyšším stupni, ale tím nejsou popřeny ostatní hodnoty, jež jsou též závazné, které byly na jiném místě zdůrazněny nebo které byly ponechány v platnosti z řádu přírody.

Není ani jinak možné než aby byl Bůh středem zjevení, jehož předmětem je ukázat lidstvu pravdu Boží a dát mu Boží život. Kristovo »všechno potáhnu k sobě« bychom mohli říci o všech složkách člověka, aby byl celý člověk a celé lidstvo přivedeno k svému nejvyššímu cíli. Posvěcení člověka ve všech jeho vztazích a schopnostech, jeho zducho-

vnění a znovuzrození je rovněž předmětem zjevení, jež se nejeví jen jako pravda poučující, nýbrž též láska a výkupná činnost. Ale toto obnovení není zničení fyzického člověka jak v jeho přirozených vlastnostech, tak v morálních individuálních nebo sociálních projevech. Duchovní život předpokládá skutečného člověka tak, jak je v přírodě. Fyzický člověk není zničen, není změněn, nýbrž sůstává jako základ, na němž je vybudován nový život.

Tato skutečnost fyzické existence člověka není nějak vědecky rozebírána ve zjevení, ale že člověk se skládá z duše a z těla je různým způsobem jasně vyjádřeno. Zase zde nemáme nějakých zvláštních důkazů pro existenci duše jako samostatného principu, ale smysl zjevení je založen na této skutečnosti, která je vyjádřena při zprávě o stvoření člověka: »Stvořil tedy Pán Bůh člověka z hlíny země a vdechl do jeho tváře dech života a člověk se stal živoucí duší«. (Gen. 19, 7). Dvojí podstatná složka lidské bytosti je zde vyjádřena. Člověk je jako jiní živočichové složen z hmoty, má proto skutečné tělo, podrobené fyzickým zákonům. Ale tato složka není ještě celý člověk, protože dechem božím se stal člověk nevěš chabí, živoucí duší. Není tedy člověk chápán jen jako hmota a tělo, protože byl člověk stvořen, »k obrazu Božímu« (Gen. 1, 27) a Bůh byl chápán jako duch. Ani také ne jen jako duše, protože člověk je složen ze skutečné hmoty, z těla. Bylo ve Starém Zákoně ještě mnoho nejasností o povaze duše, ale to, co bylo vždy zdůrazňováno, je skutečnost, že člověk není jen hmota, nýbrž že je obdařen duší, jež je z přímého vlastního zásahu Božího. Byl to spíše zápas o výrazy, jak vyjádřit tyto skutečnosti, ale i ve Starém Zákoně, třeba dosti nejasně, byla vyjadřována víra v nesmrtnost duše. Tato terminologie zůstává v platnosti i v Novém Zákoně, který je též celý založen na skutečnosti, že člověk vedle těla má duši, která je nesmrtelná. Ve Starém Zákoně to bylo především v pojmu šeolu, jakéhosi podsvětí, kde duše žily jakýmsi mlhavým a smutným životem, zatím co v Novém Zákoně tato pravda je vyjádřena především skutečností věčného života nebo jako trest geheny, místa trvalého utrpení.

Není to však nějaký neblahý dualismus lidské bytosti, jakoby člověk byl složen z hmoty, principu zla a z duše, prvku dobra. I když se ve Starém Zákoně objevují snahy vyjadřovat v pojmu hmoty a těla různé zlé stránky lidského života. Bylo to v přílišném zdůrazňování, že člověk je prach, tělo, a že Bůh je duch, jakoby tělo bylo samo sebou něco zlého. Vždy je třeba si uvědomit, že i podle těla byl člověk stvořen od Boha, že hmota není špatná nebo nositelkou zla. Je pravda, že svou hmotností je vydán mnoha neštěstím jak v řádu přírody, tak v mravním řádu právě pro různé nedokonalosti hmoty v poměru ducha, jenž ji ovládá. A byl to především přílišný příklon k hmotě, který pak dával pejorativní název tělu. V tom duchu je napsáno o úmyslu Božím vyhladit člověka,

protože se lidé oddali zlobě: »Můj duch nezůstane navždy v člověku, protože je tělem« (Gen. 6, 3). Podobně je tomu v Novém Zákoně, kde se též zdá, jakoby tělo bylo považováno za něco špatného. To se především může zdát v nauce sv. Pavla, který tak často staví proti sobě skutky těla a skutky ducha. Ovšem můžeme říci již napřed, že tato nauka nemá nic společného s pojetím platonského dualismu, podle něhož duše je za trest v těle. Novozákonní nauka je stále na stejném základě, že člověk je celý od Boha, i podle těla i podle ducha a že hmota a tělo samy v sobě nejsou nic zlého. Vždyť na př. sv. Jan, který tak výrazně praví, že »Bůh je duch« (4, 24), a to, co se rodí z těla, je tělo (3, 6), dospívá jako k vrcholnému projevu sdělování lásky Boží k lidem ve skutečnosti, že »Slovo se stalo tělem«. (Jan, 1, 14). Použil výrazu sarks, tělo z masa a kostí, aby nebyla pochybnost o jeho skutečnosti. Podobně sv. Pavel, který tak často staví proti sobě »skutky těla« a »skutky ducha«. Na první pohled by se zdálo, že v nauce sv. Pavla je též onen dualismus, který vidí princip zla v hmotě a v těle. Hlavně v epístole k Římanům zdůrazňuje tento apoštol, že nemohoucnost člověka vychází z jeho těla a lék proti tomu, že je v duchu. Někteří dokonce vidí, že Pavel zde podlehl řecké filosofii, hlavně stoicismu. A přece je těžko myslitelné, od nauky, jež byla vyjádřena, že člověk i podle těla i podle ducha je dílem Božím. Máme-li se uvarovat různých nesrovnalostí, jež by vyplývaly z takového výkladu nauky sv. Pavla, nemůžeme brát tento rozpor mezi tělem a duchem ve fyzickém smyslu. Vždyť přece tentýž apoštol tak jasně tolikrát zdůrazňuje, že Kristus k nám přišel v těle, že naše tělo je chrámem Ducha svatého, »Snažně vás prosím, bratři, pro milosrdenství Boží, abyste podali svá těla v oběť živou, svatou, Bohu milou...« (Řím, 12, 1). Ani to není správný výklad, k němuž se někteří theologové utíkali, jakoby výrazy »vy jste lidé« a »vy jste tělesní« znamenali lidskou přirozenost, jež jako stvořená má v sobě z vrozené nedokonalosti, příležitost a možnost postavit se proti Bohu. Potom však by to platilo o všem stvoření i o andělech. Není možno, aby to byla myšlenka Pavlova. vždyť přece dobře věděl, že ve stvoření »všechno bylo dobré«. Jestliže tak soustavně klade proti sobě sv. Pavel tělo a ducha, je to ne ve fyzickém nebo ontologickém smyslu, nýbrž protože pod obrazem těla měl na mysli člověka v onom duchovním znovuzrození, kde je člověk v Kristu »novým stvořením«. A tak jako ve Starém Zákoně to byl Duch Boží, který povolal všechny věci k životu a který vdechl člověku »dech života«, tak v Novém Zákoně je to dílo duchovního znovuzrození k nadpřirozené účasti na synovství Božím, jež je dílem Ducha svatého. Člověk tělesný je zde v protikladu s duchovním člověkem ne jako bytost obdařená tělem, nýbrž jako člověk bez Ducha Božího, který podle svědectví Pavlova »svědčí našemu duchu, že jsme dítkami Božími« (Řím, 8, 16). Duchovní člověk je ten, který má v sobě Ducha Božího, princip posvěcení a lásky

a takový člověk soudí o všech věcech podle Ducha Božího. To je člověk, »duchovní« pneumatikos — od pneuma — Ducha Božího.

Nové stvoření a nový člověk, jehož ideál je nám podán v Novém Zákoně, nic neztrácí na své fyzické přirozenosti. Naopak, viděli jsme, jak důležitou roli hraje ve vykoupení právě Vtělení ve skutečnou lidskou přirozenost. Nic neubírá ani duchu, jenž je předpokladem pro možnost nového života v lidské bytosti na základě oné spojitosti, jež je mezi naší duší a Bohem, k jehož obrazu jsme byli stvořeni. Závěr tedy je, že křesťan nepřestává být tím, čím je v řadě přírody, rozumová tělesná bytost. A platí to též v morálním řádě, že zůstávají nedotčeny též všechny přirozené složky a vlastnosti lidské bytosti. Ale na tomto přirozeném základě je vybudován nový člověk. Je to nové stvoření člověka v milosti podle Ducha Božího, kde člověk se stává účastný, božské přirozenosti. Vzpomeňme si na obraz Kristův o kmeni a ratolestech, jež žijí novým životem z kmene. To je to synovství Boží, ne však z vůle těla nebo člověka, nýbrž »z Boha jsou narození«. (Jan, 1, 13). »To, co je narozeno z ducha, duch je«. (Jan, 3, 6). Duše je dechem Božím. Nadpřirozený život Boží v duši je z Ducha svatého jako posvětitel.

Osobnost křesťana není vymezena jen čistě vnitřně náboženským postojem, který by se omezoval na několik projevů vzhledem k Bohu a který by se projevoval záporným postojem ke všemu dění přírody nebo svých přirozených schopností a vloh. Nepřestal být křesťan fyzickým člověkem, jehož tělesné i mravní vlohy přirozeného řádu jsou nejen nedotčeny, nýbrž jsou samy v sobě dobré. Je třeba jen odstranit nelad, disharmonii, zasaženou ranami hříchu, aby člověk nebyl více tělesným než duchovním, t. j. aby jeho bytost se neklonila více k tělu, jež sice samo v sobě je dobré, ale má vztah ke hříchu pro prvotní hřích a psychologický vztah ke skutečnému zlu, k němuž naklání právě pro rány dědičného hříchu. Mohli bychom říci, v jakési době, že jako Kristus vtělením přibral lidskou přirozenost, ale nepřestal být tím, čím byl dříve, tak také křesťan je nový člověk v Kristu, ale tak, že není zničena jeho lidská přirozenost, nýbrž zapojena do nového ideálu synovství božího. V mravním ohledu jako důsledek vyplývá, že duchovní člověk není dispensován od žádné mravní ctnosti ať již osobní nebo společenské, nýbrž na jejich základě je vystavěna výstavba duchovních mohutností.

»Podle nauky evangelia záleží rovnost lidí v tom, že se všem dostalo téže přirozenosti a že všichni jsou povoláni k téže převznešené důstojnosti synů Božích; a majíce všichni stanoven jeden a týž cíl, budou jednotlivě souzeni podle téhož zákona, aby se jim dostalo podle zásluhy trestu nebo odměny.«

Lev XIII., Enc. Quod apostolici

Z knihy T. Vodičky: »Principy sociální etiky«, která právě vyšla v edici Krystal.

Svátky v květnu

Prvního května slaví Církev odedávna svátek sv. apoštolů Filipa a Jakuba. Osvícená doba josefinská ovšem zrušila zasvěcené svátky apoštolů a změnila 1. květen v obecný den pracovní. Neuplynulo ani dvě stě let a s obecným souhlasem všech národů a režimů se tento den zase svátečně slaví, a dělník je oprostěn od své práce: tak dovede osud opatřit lidem čas, aby mohli jít do kostela na den apoštolů. — Třetího května si připomínáme Nalezení sv. kříže, když po třech stoletích pronásledování veliký Konstantin toto mučidlo učinil praporcem své světovlády. Od té chvíle už se Církev nevzdala nároku obrátit na svou víru, obrátit k zásadám lásky a spravedlnosti nejen lidí, nýbrž i národy: i prozpěvuje toho dne: »Hlásejte mezi národy, že Hospodin zavládl se dřeva«. — Pátého května uctíváme svatého Pia V., papeže protireformace a tridentinského barokního rozmachu. Za jeho duševního vedení pod praporem sv. kříže D. Juan Rakouský rozdrtil v bitvě u Lepanta voje nevěřících, ohrožující křesťanskou Evropu. Loňského roku se na tento den rozhovíralo povstání v Čechách, zatím co se Církev modlila: »Bože, kterýž jsi k potěbě nepřátel své Církve, a k obnově služby Boží, ráčil vybrati za nejvyššího velekněze blahoslaveného Pia: dej, abychom byli bráněni jeho ochranou, a tak abychom setrvali ve tvém poslušenství: abychom překonajíce veškerých nepřátel úklady, radovali se z věčného míru«. Vyslyšel Bůh volání své Církve: a kdy? Žádost posledních nacistických armád o mír byla dodána Spojencům dne osmého května, kdy Církev připomíná si na památné hoře garganské zjevení sv. Michala, bojovníka proti duchu zla. Soud vítězů dolehl na vrahy, anglické lodi pod křížovou vlajkou plnily přístavy invase, jejich děla drtila německá města, a německá říše se zhroutila v den, kdy Církev pěla: »Svatý Michaeli archanděle, braň nás v boji, ať nezhyne ve strašném soudu: alleluja. Otfeseno bylo moře, a zachvěla se země, když archanděl Michael sestoupil s nebe: alleluja«. Tak vítězoslavilo právo nad bezprávím: tak se zřítíla rouhavá stavba nadčlověka a všech nietzscheovských immoralistů, tak své zneuctěné meče museli vydat hlasatelé hrdosti a hrdinství v den, kdy v Církvi mluvil Ježíš: »Amen pravím vám, neobráte-li se, a nestane-li se jako maličci: nevejdete do království nebeského. Kdo tedy se pokorí jako tento maličký, ten je větší v království nebeském«. . . A tuto »morálku otroků« Církev hlásala dále nad zříceninami panského národa. Zatím co 9. května Rusové přijímali vzdání vojsk, pro něž bylo »právem to, co prospívá německému národu« — zpívala Církev ke cti sv. Řehoře Nazianského: »Blažený muž, který se bojí Hospodina; po jeho přikázáních náramně touží«. — Na 16. května připadá svátek sv. Jana Nepomuckého. Jesuité, tak se tvrdí, našim předkům vnutili jeho úctu,

kteřá je shromažďovala na tento den ve slovanské Praze k velkým vlasteneckým schůzkám a vnukla jim verše:

Svatý Jene z Nepomuku,
drž nad námi Čechy ruku,
by nám Bůh dal, co dal tobě,
by náš jazyk nehnul v hrobě...

Myslím, že o tomto dni v minulých letech leckdo, vida planout kolem světcovy sochy pětinasobné hvězdy slavnostních svítlen, vzpomněl na tyto verše: — Papež Řehoř VII. má svůj svátek na 25. května. Přivodil si odsudek všech liberálních dějepisců a básníka Heineho za to, že na hradě Canosse podrobil německého panovníka pokořujícímu pokání za spáchané křivdy, než ho rozhřešil. I prohlásil zakladatel nového Německa, kníže Bismarck: »Nepůjdeme do Canossy!« — Nu tak ne. Německo nešlo do Canossy, nepokořilo se, nebylo rozhřešeno: když nechtělo! — Konečně je 30. května svátek poměrně nový: den sv. Johanky z Arcu, patronky Francie. Tak zpívá Církev během její mše: »Zpívejme Hospodinu: neboť slavně byl zveličen: Silou mou a chválou mou je Hospodin, i stal se mou záchranou. — Nové vojny vyvolil Hospodin, a brány nepřátel sám podvrátil. Kde se srazily vozy, a bylo škrceno vojsko nepřátel, tam ať jsou vyprávněny rozsudky Páně, a milost jeho vůči junákům israelským. — Blahoslavený jsi, Hospodine, kterýž neopouštíš ty, kteří na tebe spoléhají: a pokořuješ ty, kteří jsou si sebou jisti, a honosí se svou silou«. Tak sledujme církevní modlitby jednotlivých dnů, abychom i sami měli z nich přítomný prospěch a pomoc v každodenních pracích.

Jindřich Středa

Svatý Otec k postním kazatelům roku 1946

To je právo a zároveň povinnost podstatná Církve, poučovati věřící slovem i písmem, o všem, co se týká víry a mravů, o všem, co je neslučitelné s naukou křesťanskou, co je nepřipustné pro katolíky.

Vykonávání hlasovacího práva jest úkonem velké mravní odpovědnosti, neboť při nejmenším jde o to, zvoliti ty, kteří mají dáti lidu ústavu a zákony, které se týkají svěcení a svátků, manželství, školy, rodiny anebo řešení mnohých sociálních otázek podle zásad spravedlnosti. Církev se musí vysloviti o mravních závazcích, které plynou z tohoto volebního práva. Církev se nehodlá vměšovati do ryze politických otázek, ponechává katolíkům jako takovým plnou volnost názorů a jednání. Ale s druhé strany se nemůže vzdát práva na věci, jichž jsme se dotkli, rovněž také nemůže připustiti, aby stát jednal jednostranně s kněžími pro vykonávání jejich úkolu.

Katoličtí kněží nemohou býti přirovnáni k úředníkům opatřeným určitou mocí pro veřejné funkce. Úředníci zastupují stát, od něhož závisejí. Proto jim může pak stát předpisovati, jak mají jednati i v otázkách politic-

kých. Kněží jsou však služebníky církve a jejich úkol se vztahuje na celý soubor otázek a povinností náboženských i mravních. Ve vykonávání tohoto úřadu mohou být zavázáni dávat rady nebo pokyny, které se týkají také veřejného života.

Z toho plyne, že výstřelky, kterých se mohou dopustiti v tomto ohledu, nepatří souditi světské moci. Jinak by byli duchovní pastýři vystaveni šikanám a těžkostem skupin nepříznivých církvi pod záminkou, že kněží mají být oddáleni od politiky.

Nezapomínejme, že nacionální socialismus pod záminkou, že potírá politický katolicismus, snažil se potříti církev a rozpoutal proti ní celý aparát pronásledování, trampot, policejního slídilství, proti kterému se statečně bránili se svých stolců církevní představení, jejichž hrdinství obdivuje celý svět.

S jasným a klidným odsouzením všech ničemných násilností a zločineckých zbabělostí, jichž se dopouštěl tak velký národ, jež chtěli špatní vůdcové zavésti do modlářství rasy, zahřměl pojednou hlas jakoby ze Sinaje osmdesátiletého starce, aby připomněl nezadatelná práva Vtěleného Slova, jehož odkaz zdědil nejvyšší Velekněz.

La Croix z 19. března 1946.

Dvojí obecnost

Různé systémy nekřesťanské se tváří podobně universálně jako je universálnost křesťanská a katolická. Universálnost, obecnost řádu přirozeného, ať již buduje na hmotě nebo na duchu, protože je to universálnost stavějící pouze na člověku, a tedy na jeho nedostatečnosti a krátkodochosti, tato universalita staví pouze na člověku a proto je nutně úzkoprsá a proto zúžující, svazující a omezující. Nutně je uvězněna do hranic a to lidsky hodně omezených.

Ze začátku sice horuje pro humanitu, lidstvo, celé lidstvo, ale, protože vychází z porušené lidské přirozenosti a docela tvrdě na ni a jen na ni buduje, nejsou si vědoma lidské přirozenosti a omezenosti, stává se fatálně sobeckou, ať úzce osobně sobeckou, individuálně egoistickou, nebo kolektivně — nos — (my) istickou, sobeckou. Neumí, protože nemůže umět snést odlišné názory, bojí se svobodného projevu, protože by mohl býti odlišný a protože nedokonalá (a tu musí prakticky připustiti porušení a ohraničení lidskou) lidská přirozenost by se mohla přikloniti k tomuto opačnému mínění.

Tato obecnost se snaží o dvojí: buď všechnu obecnost obecně pro sebe zaujmout, zajmout a upotřebit, nebo se snaží všem lidem vnutiti svůj názor a své mínění. Je krajně nedůtklivá a nedůvěřivá. Tak stojíme před uzavřenou zdánlivou obecností strany, třídy nebo národa, nebo i skupiny, sekty a hnutí. Bojí se o sebe v jejich skupinách, hnutích a národech. Docela jinou je a může býti universalita křesťanská. Chce vyrůst ze společenství všech lidí, národů, dob, stavů, možností, hodnot a prostředků. Je obecná svým vnitřním ustrojením. Je schopná všechny po-

jmouti a při tom nepohliti, všem vyhověti ve zdravém tíhnutí a všechna nezdravá hnutí korigovati a nahraditi lepšími. Může zachytiti a uspokojiti: všechna dychtění všech lidí, všech národů, povah, stavů i dob.

Naopak potřebuje jich všech a umí jich všech upotřebiti. Vychází totiž ze společenství jednoho cíle, pravdy a života. Ví, že všichni mají žítí pro všechny a všichni ze všech. Proto pěstuje vše zdravé osobité. Její společenství však pro všechny, pro největší obohacení všech potřebuje co největší rozmanitosti, která nic neničí, nesrovnává parním válcem totalismu, jednoznačného a jednosměrného chápání. A i kdyby někteří i z vedoucích třeba tohoto svatého společenství občas nechápali této katolické velkorysosti, vnitřní svatá obecnost Kristova společenství sama dává proraziti oprávněnému osobitému rozvinutí, uplatnění všech schopností a možností, z ducha Kristova prožitého na tolik způsobů a tím i obohacení druhých, kteří sami by k tomuto všemu nepřišli.

Nakonec se musejí střetnout tyto dvě universality. Střetly se již tolikrát a vítězem i po občasných, okamžitých porážkách byla universalita jediné universálního Boha.

Katolická literatura v USA

O katolické literatuře ve Spojených státech, ať knižní či časopisecké, jsme byli i před válkou informováni velmi málo, ačkoli bychom si ji mohli vzít v nejjednodušší věci za vzor. Poválečné poměry znesnadňují ještě dnes přístup k informačním pramenům; ale i z toho mála, co se můžeme dovědět, je zřejmo, že ediční činnost katolických nakladatelství v USA má dvě základní vlastnosti, jichž nedostatek u nás pocítujeme tak bolestně: soustavnost a časovost.

Pokusíme se to ukázat na přehledu důležitějších knih z oboru náboženské literatury, jež vyšly v letních měsících minulého roku.

To, co jsme právě řekli, se projevuje charakteristicky třeba hned na výboru z děl svatého Tomáše Akvinského (*Basic Writings of Saint Thomas Aquinas*. Edited and Annotated, with an Introduction by Anton C. Regis), jež vydalo ve dvou svazcích vydavatelství Random House. Jsou to výňatky z různých spisů svatého Tomáše, vybrané tak, aby čtenář mohl poznat z vlastního výkladu Učitelova jeho nejvýznamnější ideje, jeho metodu i jeho základní principy; celá jeho nauka je tak vlastně zhuštěna do dvou příručních svazků, přitom však se s ní čtenář seznamuje přímo z původního pramene.

Enjoying the New Testament od M. T. Monro (Lionel, Green & Co) je jinou ukázkou. Je to vlastně introdukce Nového Zákona, ale uspořádaná podle praktických zřetelů jako příručka pro soustavnou četbu bible.

K výročí Newmanovy konverse vydalo nakladatelství America Press jednak výbor nejlepších a nejproslulejších kázání Newmanových (*Favorite Newman Sermons*, edited by Daniel M. O'Connell S. J., jednak jeho pozoruhodné pojednání o principech výchovy, literatury a vědy a o jejich

vztahu k praktickému životu: *The Idea of a University*. Také zde se tedy uplatňuje zřetel k praktické potřebě.

Totéž nakladatelství vydalo překlad *Následování Krista* podle původní verze Gerarda Groota v překladu J. Malaise S. J.

Z jiných pozoruhodnějších publikací zaznamenáváme čtvrté vydání příručních dějin Církve (Joseph McStorley, *Outline History of the Church by Centuries*. Herder Book Co, St. Louis); John P. Delaney S. J.: *We Offer Thee* (krátké výklady nedělních evangelií, America Press); Daniel Sargent: *Mitri* (život Dimitrije A. Galicina, Longmans); Andrew Green O. S. B.: *A Retreat for Religious* (meditace pro exercicie řeholníků, Herder Book Co.).

Z literatury světoživotopisné je třeba zaznamenat autobiografii Erica Gilla (*The Devin-Adair Co New York*) a překlad vzpomínek Raisy Maritainové na vynikající konvertity (*Adventures in Grace*, Longmans).

Nový životopis kardinála Newmana (John Moody: John Henry Newman) vydalo katolické nakladatelství Sheed & Ward v Londýně. V téžme nakladatelství vyšlo znovu Newmanovo autobiografické dílo *Apologia pro vita sua*, a studie o Oxfordském hnutí od Chr. Dawsona (*The Spirit of the Oxford Movement*). V.

Návrat k pramenům

Nezasvěcený pozorovatel náboženského života ve Francii se vydává v nebezpečí, že bude považovati vedlejší věc za hlavní nebo při nejmenším účinek za příčinu. Náboženský život skrývá své tajemství. Mohlo by se mysliti, že masová hnutí, na jejichž důležitost jsem sám upozornil, že nápadné manifestace zástupů, které doprovázely přes všechny pařížské čtvrti »Návrat Panny Marie«, ukazují jeden z podstatných typů náboženství dnešní doby, která by takto vypadala jako obnovení středověku. Takový úsudek je ukvapený a povrchní. Pro historika, který se snaží čísti spíše v srdcích než ve vlajících praporech, bude podstatným rysem nynějšího náboženství prohloubení vnitřního života, jakýsi návrat k pramenům.

Je to obecný zjev ve všech dobách zmatku a zkoušek, kdy činnost je obtížná a zítřek nejistý, že bohatý člověk mění způsob svého života. Zůstává co nejvíce ve svém domě a obdělává zahradu, má-li nějakou. Je-li mu milá samota, stává se poustevníkem nebo provádí povýšenou laickou secesi po způsobu mužů z Port-Royal. A píše, má-li zálibu v psaní, »Následování neboli traktát o stálosti moudrého v obecných pohromách«.

Moudří tohoto věku neodcházejí do ústraní a nežijí jen pro sebe. Duchovní prohloubení, které zde zjišťují, má předem význačný rys: je to společenský ba dokonce jakýsi řeholní ráz.

Dvacet, třicet rodin z jednoho města nebo z jednoho kraje, spřízněných podobným smýšlením, se sdružuje, aby si navzájem přesně vyslovalo společné myšlenky, a jak se běžně říká, je prožívalo. Skončily

kroužky mužů a spolky žen. Rodina, muž a žena jest jednotka v duchu křesťanského manželství a tyto rodinné jednotky tvoří kroužek. Scházejí se čas od času bez přinucení, se svobodou srdečného úsměvu, ne však pro pobavení. Rozhovor má námět, který byl připraven studiem nebo přednáškou. Každý tam prostě řekne, co myslí a co cítí. Není to zbožné shromáždění, jak je vidáme v kostele pod vedením kněze. Kroužek má duchovního rádce, který jest žádán o radu, když je třeba. Zde jsou spolu samotni, rodiny s rodinami — je to jakýsi duch světského kláštera. Věstník jest poutem mezi členy, kteří se scházejí a přinášejí obraz smýšlení kroužku těm, kteří se nemohou zúčastnit. Tyto věstníky jsou četné a mají mnoho hmotných prostředků.

Statistika není zde možná, ale velmi bychom překvapili toho, kdo studuje svou dobu v divadle, v kině nebo na koncertech, kdybychom mu řekli přibližná čísla. Jsme vědky opravdové duchovní obrody.

Chceme-li poznati povahu a úroveň těchto kroužků, postačí nám nahlédnouti do knih, určených jejich obecnstvu. Jsou to studie exegetické, liturgické, theologické, které byly dříve vyhrazeny odborníkům a které dnes docházejí mnohem širšího rozšíření, jež nenechává lhotejnými vydavatele románů.

Kdybychom podle tohoto plánu pokračovali ve svém pozorování, nebyli bychom překvapeni tím, že napočítáme více než deset edicí, které vydávají díla duchovních spisovatelů všech křesťanských období, a to i nesnadné spisy. Stačí čísti »La Bibliographie de la France« a budeme o tom informováni. Opravdu zde jde o návrat k pramenům.

Toto duchovní hnutí, na něž upozorňuji, jsou zjevy rodinné a představují tendence a záliby dospělých. Pozorovatel se táže, jde-li tu o přechodnou módu neb o nějakou instituci, která bude své základny. Pozorujeme-li katolickou mládež — vím, že můžeme říci totéž o mládeži protestantské — vidíme, že se ubírá po těchže cestách. Tvoří se kroužky, aby společně studovaly duchovní náměty z dogmatiky nebo liturgie. Není řídkým zjevem, že studenti (vysokoškoláci) společně začínají den mší a přijímáním a zakončují jej zpěvem kompletáče. Takto vypadá skutečnost v roce 1946. Uvažte události posledních padesáti let a řekněte, zda by se tehdy daly očekávat tato fakta, jichž jsme svědky.

Není pochyby o tom, že náboženské proudy, které počaly před třiceti neb dvaceti lety, trvají stále, avšak nezískávají na intenzitě. A ti z jejich vůdců, kteří mají smysl pro psychologii, si uvědomují, že mohou obrodit toto hnutí jen tím, že je zaměří k vnitřnímu životu prožívanému v kroužcích.

Vím dobře, že mládež jest obrazem země. Ať je to kdekoliv, velmi málo se stará o věci duchovní a věčné. Ale jde-li o Francii, máme u nás deset tisíc mladíků a dvacet tisíc dívek takto oduševnělých, kteří se snaží žít duchovním životem tímto způsobem, který jest nový a jakoby paradoxní v naší době plné pragmatismu a materialismu. Jest to skutečnost, kterou bychom neprávem zanedbávali, její důsledky budeme zítra vidět. Za posledních deset let poklesla u mladých katolíků prestiž svalů a vzrostla prestiž ducha. Mládež se vrací k pravému zdroji. Mluvílo se

o malomyslnosti mládeže před nejistotou budoucnosti a před nesnázemi každodenních povinností. Dokonce se hledal projev nebo důsledek této ztráty odvahy v návratu k vlastnímu nitru a v oddání se duchovnímu životu. I když duchovní nauka Následování projevuje poněkud rozčarováním tónem znechucení marným úsilím v určitém světě, přece právě ve vnitřním životě, ať se mu člověk oddal z jakékoliv pohnutky, se obnovují duchovní síly. Křesťanská mládež zítřka bude silná tou měrou, jakou bude duchovní. J. Calvet, rektor Katol. Institutu v Paříži.

Veliký Neznámý: P. Aupiais, »Bratr černochů«.

Je tomu asi padesát let, co uprostřed nanteského kraje snil malý Bretonec o černém světadilu. Ve své dětské obraznosti si představoval tropické houštiny, suché jako slameníky, šterk pouště uhlazený větrem, království Žízně a Smrti, — blad el astenñ ou el maut, — i vysokou savanu kolem Nigru, kde nad zrcadlem velikých vod táhnou klidné lety růžových plameňáků. Ale co dítě především »vidělo« v těchto smavých nebo sežehnutých krajinách, byli lidé černé pleti, duše stejně cenné před Stvořitelem, vykoupené touž božskou krví, které se však vlekly ubohé a opuštěné, podle slov sv. Jeronýma, v temnotách stínu a smrti.

Jakmile dosáhl potřebného věku, odebral se mladý Aupiais do Baudonne mezi borovice laudeských lesů. Baudonne, to byl dům přípravy a výchovy jednoho misijního ústavu nově zřízeného, ale již bohatého pracemi i plody, a který se nazýval Missions Africaines de Lyon.

* * *

Byla to zajímavá společnost, tyhle Africké misie. Byly založeny roku 1856 třicetiletým světcem, mystickým a realizátorským Lyonanem, P. Augustinem Plaquem, a odvážným prelátem, Msgrem de Marion — Brésillacem a »rozběhly« se neobyčejně rychle a dobře. Afrika se dokořán otevřela jejich odvaze: Benin, Slonové pobřeží, Zlatonosné pobřeží, Dahomey, Nilská delta, Liberie, Kumasi, západní Liberie... Až do Spojených Států se vydaly hledat ubohé černochy. Jejich Otcové hlásali evangelium »barevným« v Georgii a v Saint-Louis. A jako mnoho velikých francouzských řádů (sulpiciáni, lazaristé, bratři Nejsvětějšího Srdce z Issoudun, atd.) poskytly záhy ve svých řadách místo řeholníkům jiných národností, — zajímavé, že tentokrát Irčanům. Což nespátřujeme dnes mezi jejich čelnými postavami muže, jejichž pouhé jméno: P. Slatery (generální superior), P. Collius, P. Kermis, P. Patrick Uloylan, stačí, aby prozradilo příslušnost ke starému, nebo spíš k novému »Ostrovu svatých«?

* * *

Zvláště Dahomey požívalo oddané přízně pátera Aupiais. Písečné a jílovité území, které se táhne mezi Cotonou a Nikki, bylo teprve před

krátkým časem uklidněno. Dodds a jeho zástupci zbavili zemi lstivého a ukrutného tyрана Behanzina, nástupce Gle-gle-ova, a někdejší Otrocké pobřeží až příliš dobře pojmenované se mohlo konečně otevřít civilisaci.

Zasloužilo si toho. Mezi africkými rasami tak nestejnými stojí rasy Dahomejců v nejpřednější řadě. Některé z nich, jako Peuhlové, se jeví jako dokonalý typ černé krásy. Právě Peuhlky, veliké a štíhlé, čistých tahů, vybrala moderní sochařka sl. Anne Quinquand za model čtyř černých andělů, kteří drží portál katedrály v Dakaru, nazvané Souvenir africain (Africká vzpomínka). Ale mimo fysickou dokonalost mají Dahomejci vlastnosti inteligenční, živost, jemnost a vyváženost. Zvláště však jsou pozoruhodnými umělci; jejich měděné předměty, tepané sošky nebo plakety se vyznačují přesností jak v pozorování, tak i ve stylisaci a to nám často připomíná určitý druh čínských předmětů z bronzu. Dodávám, že oblékají dlouhá skvělá obřadní roucha, barevná a zlatem vyšívaná, která jsou pravým opakem vkusu »negerského krále«. Je tomu několik let, co p. Francisque Gay měl ten výborný nápad, seznámit nás s tímto uměním a s těmito lidmi — ba dnes i s dahomejskými cocktaily — a mohli jsme na důkazech zjistit, že P. Aupiais nikterak nepřeháněl, když pěl nadšené chvály o »svých« Dahomejcích.

* * *

Něco nám misionář nepověděl, ale pověděli nám to hosté p. Gaye, že totiž Dahomey vděčí za mnoho, za nesmírně mnoho právě P. Aupiaisovi.

To on vpravdě »objevil« Dahomejce, poznal v nich vybraný lid a přiblížil je poněkud civilisaci, studiu a umění. Bylo-li tam na 50.000 katolíků opravdových a poučených, 150 kaplí, 32 lékáren pro chudé, sirotčinců a útulků a nadto zcela moderní seminář v Saint-Gall-Quidah — ba dokonce i noviny — bylo to valnou měrou dílo P. Aupiaise. On totiž možno-li tak říci, »věřil« ve své Dahomejce. Věřil v jejich dobrou vůli, v jejich vrozené dobré vlastnosti. »Veliká přirozená dokonalost«, tak píše, »složená ze silného náboženského založení, veliké úcty k autoritě a hlubokého i jemného smyslu pro mravnost. Věřil i v lidskou hodnotu jejich tradic (sám se stal katolickým misionářem, díky štědrosti židovského peněžníka Alberta Kahna, obdivuhodného zakladatele kroužku Tour du monde, učeného národopisce) a nechával »své« dahomejské studenty, nad nimiž bděl jako ochránce s péčí skoro mateřskou, pracovati na sbírkách a vědeckých studiích této černé civilisace, do té doby téměř neznámé. Pařížská akademie koloniálních věd neměla společníka pracovitějšího a zároveň otevřenějšího.

Chcete se dovědět příklad? P. Aupiais se chránil jako učenec pohrdati, i jako kněz úplně zatracovati obřady fetišských přísluhovačů, které přece jen vyvolávají krvavou vzpomínku na Behanzina. Poznal totiž, jak podotkl s hlubokým porozuměním Msgre Charpoulie, přes zkaženost náboženského citění Prozřetelností vnuknuté tíhnutí ke spasení.

* * *

Vrátiv se za čtvrt století do Francie, sloužil dál Dahomeyi, dále pracoval pro své černochoy. Stále v práci, na cestách, rozdával se, zapíral se a ničil. Jeho poslední cesta do francouzské Západní Afriky učinila jej v nadšení poslancem ústavodárného shromáždění: pohané, křesťané i mohamedáni jásali vstříc staré neelegantní sutaně, brýlím ze staré módy, prošeďivělému vousu, dlouhé klidné tváři, přemýšlivé a zároveň roznicené.

Ale to bylo přespříliš. Za několik dní, teprve na prahu stáří, umíral velmi pokorně v pokojíčku nemocnice svatého Josefa. A jeho ubohé vetché tělo bylo přineseno do kostela... Čekal jej tam ministr, p. Soustelle, obklopený černochoy, pánové Lamine Gueye a Senghor, poslanci za Senegalsko, p. Apithy, poslanec za Dahomey, Mme Éboné, vdova velkého odpůrce — černocho — generálního guvernéra Éboné. Před několika lety prý bylo lze tam spatřit kapitána pýchoty Behanzina, syna někdejšího dahomejského tyрана. Může být působivější doklad koloniální závěti, kterou zanechal P. Aupiais: Dáti se prodchnout bratrskou láskou, účtou k lidské osobě, čehož poznání, příklad a záření najdeme pouze v evangeliu?

Charles Pichon.

Novinky z Francie

Ve francouzském parlamentě neprošel jen třetinovou většinou návrh, aby zákon o svobodných školách byl pojat do ústavy o základních právech občanských. Za to však strany socialistická, komunistická a radikálně socialistická prohlásily, že svoboda škol zůstává, že je samozřejmá a že jen z důvodů taktických nechtěli tento zákon přijmouti do ústavy. Již to je velký pokrok, že vůbec svobodné školy jsou a že se jejich existence považuje za tak samozřejmou, že nepovažují mnozí ani za nutné zaručovat si toto právo v ústavě. Ovšem katolíci s tím spokojeni nejsou a nemohou býti, protože svoboda školská jest jednou z hlavních svobod lidských, o kterou bojují francouzští katolíci již od dob Napoleona III. za vedení Lacordaira. Nezapomeňme ale, že lidé, navykli na unifikování všeho, si jednou zamanou vnucovat něco, co se zase nebude líbiti těm, kteří dnes oktrojují, co se nelíbí druhým.

Časopis těch, kteří slouží: V Paříži VI, Rue Guénégaud 9, vychází zvláštní, ale důležitý časopis »Servir«, pro všechny, kdož slouží činnosti ve prospěch rodiny dělnických odborů, kteří jsou prostě ve službě sociální. Seznamuje se sociální naukou křesťanskou, se sociálním zákonodárstvím i se všemi sociálními problémy, kterým mají se tito lidé věnovati. Stal se zároveň jedním z orgánů Národní jednoty sociálních sekretariátů. Myslím, že by se náš časopis Charita mohl rozšířiti v takový časopis a nahradit tak zaniklé Sociální rozhledy a pak Rozpravy.

Bernanos vydal nový román, Monsieur Ouine. Po dlouhém odmlčení vydává tento román, který vyšel za mořem v původním nadpise Mrtvá farnost. Je to opět román typicky bernanovský, zahleděný do psychologie demonismu v lidské duši, otevřené satanu hříchem a hlavně lží a pokrytectvím. Tu je Bernanos oslnivý mistr v odhalování satanských

drápů ve společenské zmeti lži, nepravosti, pokrytectví, halící se za buržoastickou slušnost a povýšenickou samovládu mocných tohoto světa. Líčí mrtvou osadu, která tvoří mrtvou hradbu ledové lhostejnosti kolem svého pastýře duchovního. Tak je osada vhodným rejdištěm Nedobrého. Jeho pomocníky jsou notáble vesnický a jeho milenka, kteří tvoří spolu párek a dílo hodné zatracenců. Při tom je ten pan profesor sám med a vřidnost k faráři a ona veřejná hřišnice, jak je hnusná ve svém jednání, působí přece jen docela zřetelně zhoubným vlivem zlo, než aby od zla odpudila svou hnusností.

Bernanos skvěle líčí ďábelská muka zoufalství člověka, jehož neuspokojuje jeho prázdnota ni zloba ani jeho satanství. Nejvíce ho mrzí, že nemůže vniknouti do tajemství duši a proto žárlí na kněze, o němž tuší, že to může nebo že by to mohl. Při tom z toho člověka kape zlé, zlé se kolem něho rodí jako v ropuším bahně. Bernanos ukazuje strhujícím způsobem, že není možno nahradit království Boží královstvím lidským. Nahradíme je jen královstvím satanovým. *Tertium non datur!* Bernanos to ukazuje a dokazuje všem nám, všem současníkům s visionářstvím prorocké jasnozřivosti.

Sociální týden ve Štrasburku

Sociální týdny francouzských katolíků mají již slavnou tradici a dobrý zvuk. Již loňského roku dva tisíce posluchačů studovalo v Toulouse přednášky na základní thema: Přeměna společnosti a osvobození osobnosti. Sociální týden bude se konati od 29. července do 3. srpna. Letos bude základním thematem »Národní společenství«, a bude se týkati otázek poměru osobnosti k národní pospolitosti, ke skupinám, jež jsou mezi jedincem a národem. Bude se studovati otázka osobní svobody s národní jednotou. Byla již sezvána dobrá pracovní skupina, která se sešla 10. března k vypracování předběžných plánů studijních. O informace si pište na *Sécretariat permanent des Semines sociales, Lyon 2, 16 Rue du Plat.*

Nepřijímat často? Pravidla vzatá z Písma svatého odráží útoky těch, kteří lidi odtahují od každodenního nebo častého přijímání, nebo jim je rozmlouvají. Je to totiž úplně zřejmé, že odcizovat křesťana od této svátosti je vzdalovat ho od Ježíše Krista, jako zase je zřejmé, že často přistupovat k této Boží svátosti je spojovat se s Pánem Ježíšem ukřižovaným, jakož je psáno: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.« A dále: Odvracet člověka často od společenství s Kristem, jež se nám dává skrze tuto svátost, má tyto následky: pustost v duši, rozrušování kázně, uvolňování dozoru nad smysly, zplanění zbožnosti, vyhasnutí lásky, umrtvení dobré touhy, opomíjení dobrých skutků, sklonnost k hříchům, mocná pokušení, útoky démonů, zapominání na Boha, zatvrdnutí srdce, zatemnění rozumu a hromadu vši špatnosti.

Matěj z Janova (Regulae I, tr. 2, r. 3.).

Bouře, oheň a záplava.

Všechno velké poznání dospívá v prudkých bouřích.

Všechny mohutné síly působí nejlépe zapalujícím ohněm, všechna láska vychází ze srdce a zaplavuje druhé. Čím více lásky, tím jde záplava širšími kruhy a snaží se všechno zachytit a všechny oblažit. Nejadějí by byla všude, při všech bolestech a příčinách, chtěla by o všem ředit a mluvit všemi jazyky.

Žádný apoštol není ušetřen této trojí snahy a tohoto trojího napětí. Musí růst v bouřích života i poznání. Nemůže si přát klidné duchovní ohody ve svém vzrůstu. Musí prožít velikost a nesmírnost Boží ehnati a hořce vychutnat ubohost všeho, co o Bohu nemůžeme poznati říci. Neprotrpěl sám v sobě lidskou bídu a její otázky, neporozumí radám a oni neporozumí jemu, neobráti je tak a neprospějí jim tak,

ak by bylo možno čekat od plnosti, kterou skládá Bůh do náručí svých oslů.

Oheň stravující strusku polovičatosti, pohodlí, malosti až malichernosti edině osvobodí člověka od sobectví. Ovšem to nejprve zraní vlastní naše nitro a srdce, než se bolestným propalováním dostane k bolestem ruhých. V ohni osobního odříkání a sebetřýznění člověk se zoceluje, pevně, aby unesl mnoho, všechno, aby se dovedl stát vším.

Proto musí stále růst, stále dávat, o všechno se dělit, všechno obětovat a stále vztahovat paže šíř a šíře těm, kteří jsou určeni, abychom my je obohatili a naplnili.

Teprve až dáme všechno všem, teprve pak jsme dali něco.

Braitó

Bůh je život

kdo je boží a co je boží, působí život. Působí oživujícím obrodným, blažujícím, životodárným způsobem. Satan pak život brzdí, zotročuje, níže k sobectví a jen k přízemnímu a časnému. Snaží se všechno duchovní a boží aspoň zpomalit, rozředit, vyjádřit nevkusně a neuhnutě. Tak je tam, kde je Bůh, mládí, svěžest, pokus, rozvoj, kdežto tam, kde není Boha, je nuda, omrzelost, šedá všednost, ustavičné brzdění, pomalování všeho duchovního, každého rozletu.

Satan je skutečně nejenom rebelant, nýbrž také kyselý patron. Duše ropadlé satanu nerozumí humoru. Rozumějí jen sarkasmu a jedovatě nelaskavé ironii.

To satan je ustavičný počtář od začátku a učí své věrné stále počítat. On postavil před Jidáše tuto strašnou početní úlohu: Co z toho mám, e jsem až dosud šel za Ježíšem? a onu sprostou otázku k velekněžím:

Co mi chcete dáti....? To on počítal také při pomazání nohou Ježíšových a přesně měl odhadnuto, kolik tu bylo vyhozeno peněz, a volal: »K čemu je ztráta tato! Lépe by bylo prodati to a dát chudým...«

Tak stále slyšíte tyto jidášské duše, které se táží nad veškerou Boží oslavou, nad nádherou obřadů, chrámů: K čemu je ztráta tato? Lépe by bylo prodati to a dáti chudým. Oni sami by ovšem chudým nedali nikdy nic a nepřejí jim ani, by se jejich duše ohřály v krásném chrámě a na krásných obřadech, které připomínají zvěstovanou slávu a nádheru nebeského Jerusalema. Tito věční počtáři stále a stále počítají, jakmile se jedná o věc Boží a o velkodušné podání jemu mnohého. Zapomínají že Bohu je třeba dát ne mnoho, nýbrž všechno. To je zase nebeská matematika.

Braito

Pozdní návrat

Reptá hodný syn v podobenství marnotratného syna nad láskou otce zahrnujícího marnotratného syna nesmírnou radostí a dobrotou, reptají dělníci ranných hodin nad stejnou odměnou dělníků hodiny dvanácté, reptá Šimon farizej nad láskou, se kterou se sklání Kristus k té, která byla velkou hříšnicí ve městě. Do toho zaznívají ještě pošklekby: Váš mistr je přítelem hříšníků a stoluje s nimi a výčitka: quod ad hominem peccatorem diverisset, že se Spasitel uchýlil k člověku hříšnému...

Nebudu na to odpovídati tím, jak Kristus sám odpověděl, že nepřišel hledat spravedlivé, zdravé, kteří se domnívají, že jsou zdraví a proto nepotřebují lékaře, že přišel hledati ztracených ovcí domu izraelského, protože tím se svatí a dokonalí jen tak nespokojí, protože se dále ptají, proč se k nim tolik sklání, proč se jich tolik ujímá. Zdá se jim totiž, že se jich ujímá více než spravedlivých, nežli jich svatých.

Nejprve již to je známkou, že ti svatí a spravedliví nejsou svatí, když mohou někomu nepřáti odpuštění. Není v nich totiž lásky. V ní je celá svatost, která dává člověku správně jednat. Správně vůči Bohu. Ale není lásky k Bohu, když nemilujeme Boha tak, jak jest, tedy Boha milosrdného a láskyplného, plného odpuštění. Když neušetřil svého vlastního Syna, ale vydal jej za nás všechny, jak by se mohl někdo odvážiti chtíti omezovati rameno této lásky, jež se přece nezkrátilo od věčnosti. Což to nebyla jen a jen láska, která uchránila tyto ctnostné a spravedlivé oněch pádů a hříchů, nad kterými se u bližních rozhořčují. A když tatáž milost a síla a láska, která druhé zachránila před pády, jiné z nich pozvedá, smíme najednou žárliti na tuto lásku a chtíti ji omezovati?

Co je nebeskou odměnou? Přece si pod ní nepředstavujeme arménské nebo turecké nebe. Bůh je tam vším odměnou i láskou i štěstím i předmětem. Což to není oslavou Boží, když mnoho a mnoho lidí přijde k němu, vrátí se k němu a složí u jeho nohou svůj vzdor a svoje marné bloudění daleko od něho?

Láska má nesmírnou sílu, protože je to podíl na lásce a na životě samého Boha, jenž je láskou tak, jako je pravdou. Když se zjeví tento

Bůh lásky člověku, který až dosud se válel v blátě ubohosti a pojednou se mu otevřely oči, prohlédl a poznal, jak sladký je Pán, což takový okamžik skutečné lítosti a horoucí lásky nespálí všechno, čím dříve člověk oha nemiloval a čím od něho daleko bloudil? Braitó

deál a prostředky k jeho dosažení

To nejsou moudří zákonodárci a objevovatelé nových myšlenek, kteří htějí tak zabezpečiti svou myšlenku, že ji obklopují lesem prostředků, pokynů a zajištění. Nakonec se v celém tom stromu opatření na ochranu a prosazení ideálu ideál sám ztratí. Tak se ztratilo vědomí smyslu liturgie onomu přirozenému liturgickému hnutí, jehož horlitelé ubili své snutí titěrnostmi, nezákonnými novotami a postupem honícím církve zase zpět bezpodmínečně a nesmlouvavě do 4. století.

Také není správné stále se vtíratí s duchovním poselstvím. Jakým-koliv. Myslím tu opravdu dotěrnost, nedozírnou vznešenost myšlenky, hlavně boží pravdy. Hospodář ponechává klíčení a zrání síle zrna samého a působení slunce a deště. My víme, že zrno boží pravdy je samo v sobě životné. Proto, když připraví hlasatel evaangelia půdu zrna božího slova a řádně je zasije, pak doufá v nadpřirozenou sílu tohoto zrna samého a v sílu slunce a vláhy boží milosti. Nezneklidňuje se, netápe překotně mezi prostředky a nemění je bezhlavě a nehromadí. Ví, že musí v důvěře oráč orati.

Rekl bych to populárně tak, že se nesmí žádný apoštol ani laický ani posvěcený domnívati, že ovoce jeho působení závisí jen na něm, na jeho duchovně odborné zručnosti. Nesmí se domnívati nebo jednat tak, jako by se domníval, že Bůh ponechává apoštola samotného se lopotit, že nebdí nad zrnem a nekypří sám a nezalévá a nezahřívá lidská srdce, která jsme otevřeli pravdě, nebo do kterých jsme zasilí pravdu.

Apoštol si vyžaduje sice mnoho péče, ale ještě více důvěry a modlitby v sílu toho, k němuž chceme lidi otevřítí a přivéstí. Braitó.

I duše chce žiti

Žena u studnice Jakubovy zatoužila po živé vodě, aby nemusila chodit ke studni a vážit vodu. Kristus totiž sliboval živou vodu, trýskající do věčného života. Na to odpovídá žena touhou po pohodlné vodě, která by uhasila veškerou žízeň. Kristus na to slibuje novou vodu, živou, vodu, vodu věčného života, která utiší na věky všechnu žízeň, protože je to voda božského věčného života.

Podobně také chléb slibuje. Kárá ty, kteří podobně jako žena po vodě zatoužili po chlebě, kterého by neubývalo, který by byl vždycky pohotov. Spasitel jim říká s hnusem: »Že jste jedli z chlebě, proto jste přišli.« — »Nepečujte o chléb, který pomíjí, nýbrž o chléb věčný.« »Chléb který já dám, je chléb života věčného«. A když praví učedníkům, že má

svůj pokrm, totiž plnění vůle Boží, pak porozumíme, co je chlebem pro křesťanskou duši a proč a jak se má státí Kristus svým tělem svátostným chlebem našeho nového života.

I duše chce žítí. Ta především. Ještě více a ještě naléhavěji nežli tělo. Duše se živí pravdou a láskou. Proto Bohem. Poznáváním jeho, a láskou k němu, jež se projevuje plněním jeho vůle, když totiž člověk nechce jen sebe a především sebe, nýbrž Boha a tedy jeho vůli. Toto má být ovocem svatého přijímání, abychom sestupovali stále hlouběji Ježíšem, věčnou pravdou, do hlubin svatých tajemství, abychom stále lépe Ježíšem, kterého přijímáme, stále více se přibližovali k Bohu, stále více se s ním sžívali, stále dokonaleji mu rozuměli a tak plně poznávali. A pak, abychom se mu otevřeli dokořán, a snažili se té duši žíznící po lásce a štěstí, po nějakém velkém dobru, abychom té duši a její žízni dávali Boha. Abychom rostli touto vůlí Boží k vesměrnosti Boží lásky, která všechny chce oblažiti. Nepřijímáme dříve dobře, pokud nezahoříme touto obecnou všeslitovnou láskou Otcovou. To je znamením, že naše duše žije intenzivně uvědoměle důstojně božího dítěte z plnosti tak těsně přítomného Boha v nás.

Braito.

Chvátání k duším spřízněným...

Jest to stará pravda a docela všední zkušenost, že se člověk volbou přátel mimoděk vyznává ze svých zálib, cílů, z obsahu svého nitra, ze svých zásad. Rekl to již starý Aristoteles, že si každý volí cíl podle toho, jaký sám jest.

Čteme o Marii, že odešla s chvátáním do judských hor ke své příbuzné Alžbětě, jakmile počala Ježíše ve svém lůně. Kdo je plný Boha, nemůže si ponechat pro sebe tuto plnost. Chce se o ni rozdělit se všemi. Ale nejprve s těmi, kteří jsou podobně plni Ježíše, Boha, jako oni. To jsou ona svatá přátelství, svaté Bethanie, zde sedíme u nohou Kristových s těmi, kteří jsou s námi jedno srdce a jedna duše v Bohu.

Tak je jisté, je prastarou zkušeností, že se opravdu Boží, opravdu svatí vždycky u Ježíše sejdou, i když nebude mezi nimi naprosté shody v názorech a v metodách, i když bude Marta žehrat na nečinnost Mariinu a Marie se bude dívat nechápavě na Martino pachtění se.

Maria Panna odešla k Alžbětě s neuvěřitelnou zvěstí, že přijde Vykupitel, ale jiný, než jak jej čekali Židé kolem ní. Alžběta patřila se Zachariášem, jak je viděti z jejích i z jeho slov, ke skupině zbožných Židů, kteří očekávali duchovního mesiáše, vykupitele z hříchů... Proto si tolik rozuměli.

Neodhánějme od sebe lidi, chtějící spočinouti u nás jako v příkazu, v jednotě dychtění, cíli i lásky. Bůh je jednotícím pojítkem a v něm se musejí scházeti duše jím zapálené a hořící.

Braito.

Hynek Dr: Muž bolesti. Franci, Praha, 1946, str. 230, cena 240 Kčs. Dr Hynek tu shrnul všechny své dosavadní studie historické i lékařské o tomto nejposvátnějším tajemství, totiž o tajemství výkupné smrti Páně na Golgotě. Hynek se dotýká velmi pietně, zbožně svatých ran a stavi celé utrpení Páně do rámce římských i židovských represálií. Prostudoval k tomu velmi rozsáhlou odbornou literaturu. Předchází ji dobře propracované kapitoly o postavě a veřejné činnosti Spasitelově. I zde je výborné zasazení do zvyků a dění oné doby. Jen bych radil ještě větší jazykovou pečlivost, aby si dal autor knihu důkladně prohlédnouti jazykovým znalcem. Kniha by tím jen získala. Velmi případné jsou většinou neznámé reprodukcce hlubotiskové, které činí knihu ještě názornější.

Štašek: Kázání u sv. Vavřínečka v osvobozeném Chodsku. Rupp, 1946, str. 32, cena 15 Kčs. Vlastenecká řeč na pouti u sv. Vavřínečka po osvobození. Je téhož rázu jako kázání na začátku okupace.

Štašek: Když křižovali český národ. Atlas, Praha, 1946, str. 130, cena 120 Kčs. — Promluvy vlasteneckého rázu, které byly velmi oblíbené a shromáždily mnoho posluchačů. Msgre Štašek jimi zapaloval vyděšená lidská srdce. U některých kázání převládá nota vlastenecká nad slovem Božím, a to ruší. Ale i při tom uměl Štašek nenápadně několika slovy přímo náboženskými vyvážit tento nedostatek, takže jeho posluchači, kteří toužili především po notě vlastenecké, mimoděk spolkli i myšlenku náboženskou. Jiné ale promluvy jsou rázu zase poctivě naukového. Řečníkem je Štašek velmi zkušeným, a kdo hledá vzory ke svému poučení kazatelskému, najde jej.

Listy o poesii a kritice. Vzájemné dopisy F. X. Šaldy a F. Chudoby. Rupp, Praha, 1946, str. 210, cena 90 Kčs. — Naše literární historie byla dokumentárně obohacena touto korespondencí dvou ušlechtilých hlubokých mužů, kteří znamenají mnoho pro obohacení a tvoření české literární kritiky a tím i české literatury vůbec. Listy dokreslují profil současné české literární a myslitelské a vůbec umělecké společnosti.

Kopp: Založení University Karlovy v Praze. Atlas, 1946, str. 50, cena 65 Kčs. S četnými fotografiemi. Kopp je náš výborný znalec dějin středověkých, hlavně po stránce historicko právní. Dokazuje přesvědčivě a dokonale, že pražská universita byla zřízena pro český národ, takže všechno ostatní vykládání je tendenční a nevědecké. Kniha uvádí text zakládací listiny i dekretu Kutnohorského.

Otto Karrer: Duša ženy. Ideály a problémy ženského života. Misijný dom Matky Božej v Nitre, 1946, cena 45 Kčs. Znalost ženské duše dává autorovi možnost radit mladým dívkám a ženám, jak mají kráčet do života. Nejde zde jen o manželství, nebo o alternativu manželství — život řeholní, nýbrž i ostatní otázky běžného života, jako společnost, výchova, četba atd.

Proste Pána žní. Svaz žen a dívek. Uspořádal Dr Tomiško. Jedna z velmi záslužných prací. Sbírka modliteb pro naše kněžstvo, za kněžské povolání. Jest jimi vyjádřen velmi správně a životně vztah, povinný a tolikráte neznámý anebo opomíjený vztah věřících ke knězi.

Druhý svazek knihy

PRINCIPY SOCIÁLNÍ ETHIKY

T. VODÍČKY

právě vyšel.

Uvádíme z obsahu: Práce a majetek, Třídění práce, Právo na soukromé vlastnictví, Obchod a směna peněz. Filosofie kultury: Přirozená stupnice hodnot, Život činný a kontem-
plativní. — Stát: Trojí úkol státu, Omezení státní moci, Stát a Církev, Stát a práva jedince, Stát a pracovní společenství, Mezistátní vztahy, Spravedlnost a láska atd.

Nezbytná příručka pro každou, především však pro sou-
časnou dobu. — Cena tohoto druhého svazku je 48 Kčs,
expeduje se počátkem května.

DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL V OLOMOUCI,
Slovenská ul. č. 14.

Velmi citelnou mezeru v odborné knihovně českého kato-
lika vyplňuje dlouho čekané dílo

P. Dr R. DACÍKA O. P.:

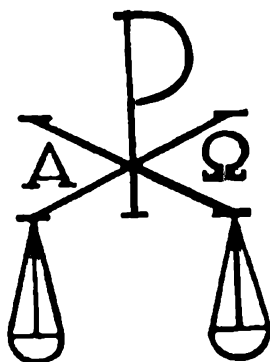
M R A V O U K A

Dílo čítá přes 400 stran velkého formátu. Cena brožova-
ného výtisku 120 Kčs. Nejen okolnost, že dílo vychází v do-
bě, kdy je nedostatek knižního papíru, nýbrž i ta okolnost,
že již po několik desetiletí nevyšla žádná podobná mravouka
česká, způsobí, že celý náklad bude v krátké době rozebrán.
Objednávky přijímáme od března a budeme dílo expedovat
v druhé polovině května. Na tuto knihu máme již původní
vazbu, takže zájemcům můžeme zaslati dílo vázané. Objed-
návky přijímá a vyřizuje:

DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL V OLOMOUCI,
Slovenská ul. č. 14.

na hlubinu

revue pro duchovní život

6-7

Zásady : Balbulus: Píseň svatodušní 161 - Lhotská: Litanie nevěsty 162 - Sv. Jan Zlatoústý: Výklad na 18. kapitolu sv. Matouše 164 - Braitó: Kristus učitel pravdy 165 -
Dacík: Duchovní vedení 169 - **Pecka:** Problematika moderního studia 173 - **Merell:** Do Soluně 178 - **Švach:** Celistvé křesťanství 181 - **Veselý:** Křesťan a kultura 186 - **Život:** K svátku sv. Petra a Pavla 189 - **Církev a režimy** 192 - **Programy katol. nakladatelů** 194 - **Láska heroická** 196 - **O sektu nebo Církev** 197 - **Hlava státu dává za příklad evangelium** 199 - **Přišla hodina** 201 - **Z katolického světa** 201 - **Poslání novinářů** 202 - **Pracovna**

r. XX. červen-červenec 1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148

Exercicie pro učitelky a dámy v Kutné Hoře. — Od 5.—9. července 1946 dává v klášteře sester Voršilek redaktor P. Braitto. Příhlášky a dotazy posílejte na klášter Voršilek, Kutná Hora.

Čtvrtý náboženský týden na Sv. Kopečku u Olomouce ve dnech 3.—11. srpna 1946

Válečná a poválečná doba otevřela a probudila mnohé otázky, na které katolíci hledá nejjistější odpověď v jasném učení církve. Jsme pevně přesvědčeni, že by lidstvo tolik nekleslo, kdyby bylo proniknuto dokonale křesťanskými zásadami. Víme však, že se nezastavíme v tom svém poklesu, který ohrožuje ztrátou vědomí důstojnosti lidské, kterou právě křesťanství přineslo, víme, že všechna ostatní jen lidská řešení jsou mlhavá, dočasná, prozatímní, neúplná, že nesou všechny jízvy lidského sobectví.

Proto vás svoláváme ke čtvrtému náboženskému týdnu na sv. Kopečku. V krásné poloze uprostřed mohutných lesů s překrásným okolím bude vám těchto osm dní zároveň i dobrým zotavením. Náboženský týden začíná třídeními exerciciemi, jež pak přecházejí v kurs přednášek střídaných s kázáními a jinými náboženskými úkony.

PROGRAM:

Dne 7. srpna — po exercicích: Člověk.

1. Člověk ve zmatku filosofického myšlení. (Prof. D. Pecka)
2. Člověk je tvor náboženský. (Braitto)
3. Přirozené náboženství a přirozená mravnost nestačí. (Msgr Dr Karel Reban)
4. Křesťanství dává nejvyšší důstojnost člověku a nejvyšší smysl jeho životu. (Dr Dacík.)

8. srpna: Bůh.

1. Ryzí pojem Boha. (Dr Dacík.)
2. Důvěrný a živý poměr k Bohu. (Dr Prokop Švach)
3. Křesťanská mravnost činí člověka podobným Bohu. (Prof. Pecka.)
4. Mystické spojení s Bohem. (Dr Braitto.)

Píseň svatodušní

Duchu svatý,
milostí při nás buď
a z našich srdcí
učiň sobě
příbytek.
Ty vypuď z nich
veškeré hříchy
duchovní.
Duchu dobrotivý,
osvěcovateli lidu,
zbav duše naše
temnot hrozivých.
Miluješ zbožné myšlení
a stálou rozvahu.
Rozlij pomazání své
milostivě po našich smyslech.
Ty Očišťovateli
všech neřestí,
Duchu svatý,
očisť nás
vnitřní
lidský zrak,
bychom zřítí
Otce nejvyššího
hodni byli,
neboť jej poznat
mohou jenom
čistých srdcí oči.
Prorokům ty sám jsi vnuknul,
aby hlásali nám
slávu Krista zpěvem svým.
Apoštoly povzbudil jsi,
aby vítězný znak Kristův
celým světem nosili.
Když slovem svým
Bůh stvořil kdysi
díla svoje,

nebe, zemi, moře,
ty nad vodami,
je oplodňuje
svou velebností,
ses vznášel, Duchu.
Ty oduševnils,
oživil jsi
úrodná vodstva,
ty dechem svým
člověku vdechnuls
duchovní bytí.
Svět rozdělený
jazyky
a mravy
znova spojils, Pane.
I pohany
zpět přivolal jsi
k uctívání Boha,
nejlepší učitelí.
Proto i naše prosby
příznivě vyslyš,
Duchu svatý,
ty, bez něhož prosby všechny
marny jsou a nehodny
dojítí Božího sluchu.
Ty, jenž jsi
všech věků světce
svou velebností
tak štědře poučoval
svými vnuknutími, Duchu,
a jenž jsi dnes
Apoštolům Krista
uštědřil darů
nevídaných a neslýchaných
za dřívějších věků,
dnešní den svátkem
jsi učinil.

Přeložil O. F. Babler.

Věra Lhotská:

Litanie nevěsty

Sestře Stanislavě.

Stvořiteli toho, jehož miluji,
smiluj se nad námi!
Stvořiteli můj,
smiluj se nad námi!
Otče těch, které se z nás zrodí,
smiluj se nad námi!
Synu, Ustanoviteli našeho svazku,
smiluj se nad námi!
Duše Svatý, Dárče lásky, Prameni smilování,
smiluj se nad námi!
Bože Trojjediný, k němuž máme společně dojít,
požehnej nám!
Bože, obrazem jehož trojjediného života poznávání a milo-
vání má náš svazek býti,
požehnej nám!
Maria, která nezapomínáš na ty, jež mají nést život tvého
Syna,
pros za nás!
Maria, Domove žen a dětí,
pros za nás!
Maria, Skrytá a Tichá,
pros za nás!
Maria, Nositelko života,
pros za nás!
Maria, Rozdavatelko světla pocestným,
pros za nás!
Maria, záštito milujících,
pros za nás!
Maria, pomahatelko matek,
pros za nás!
Maria, žehnatelko rodin,
pros za nás!
Pramáti Evo, matko všeho lidstva a první manželko,
pros za nás!
Spravedlivé ženy israelské, které jste žily v očekávání
Pomazaného,
proste za nás!

Svaté matky a ženy, které jste poznaly volání Mistra,
 následující ho,
 proste za nás!
 Světice Boží, které jste stály pod křížem,
 proste za nás!
 Svatá Žofie, která vychovala své dcery v takové věrnosti,
 že položily život za Krista,
 pros za nás!
 Svatá matko Moniko, která nepřestala doufat v moc Boží,
 převracející lidská srdce,
 pros za nás!
 Všechny prvokřesťanské ženy, které jste milovaly Boha
 nadě vše a své drahé pro něho,
 proste za nás!
 Svatá Ludmilo, první křesťanská matka a ženo naší země,
 pros za nás!
 Svatá Ludmilo, přemoudrá vychovatelko a učitelko svatých
 pravd,
 pros za nás!
 Svatá Ludmilo, rozmnožovatelko víry v srdcích okolostojících,
 pros za nás!
 Svatá Alžběto, která věrna zůstala, i když kolem tebe byl
 chlad,
 pros za nás!
 Ctihodná královno Blanko, která znala řád lásky a proto
 jsi chtěla vidět svého syna raději mrtvého než
 hřešícího,
 pros za nás!
 Všechny křesťanské ženy dob posledních, které znáte úzkost
 dnešních matek a manželek,
 proste za nás!
 Vy, jejichž jména jsou mně ochranou,
 proste za nás!
 Můj Anděle strážce, který jsi dechem Božím při mně,
 pros za nás!
 Bože dobrotivý a všemocný,
 od všeho zla mou rodinu vysvoboď,
 od všeho hříchu mou rodinu vysvoboď,
 od hněvu a sváru mou rodinu vysvoboď!
 Prosíme Tě,
 lásku a věrnost nám uděl, Pane!
 Prosíme Tě,
 sílu k snášení zlého i dobrého nám uděl, Pane!

Prosíme Tě,
pokoj a radost nám uděl, Pane!
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
lásku uděl!
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
pokoj uděl!
Beránku Boží, který snímáš hříchy světa,
sílu uděl!

Modleme se :

Bože, Tvůrče a Dárče,
Posvětiteli našeho bytí,
nevzdaluj svou žehnající dlaň od tohoto
svazku a uděl nám splnění poslání, které
jsi na nás vložil.
Přijmi milostivě přímluvu Marie Panny,
všech svatých žen a matek a odvrť od nás
všechny úklady toho, který je nositelem
nenávisti a rozkoľu.
Skrze Krista, Pána a Spasitele, který žije
s tebou, Otče, v jednotě Ducha, Pramene
lásky a síly. ✠
Amen.

Sv. Jan Zlatoústý :

Výklad na 18. kapitolu evangelia sv. Matouše

Vidíš, kolika způsoby nás Pán vybízí, abychom měli péči i o nejmenší bratry? Neříkej proto: Je to chudák, nebo švec, sedlák, hlupák, abys jím proto opovrhoval. Abys však neupadl do té chyby, uvažuj, kolika způsoby tě vybízí, aby sis vedl skromně a staral se o ně. Staví doprostřed chlapce a praví: »Staňte se maličkými«, a »Kdokoliv přijme takového maličkého, mne přijímá«, »Kdo jej pohorší, bude trpěti největšími tresty«. Jestliže tedy Bůh se tak raduje z maličkého, kterého našel, proč ty pohrdáš těmi, o které Bůh tak starostlivě pečuje, když bys vlastně měl dát svůj život za jednoho z těchto maličkých? Tak mnoho se Bůh stará o duši, že neušetřil ani svého Syna. A proto, prosím, hned jak za úsvitu vyjdeme, mějme ten jediný cíl a především tu starost, abychom pomohli tomu, kdo je v nebezpečí. Nemluvím zde o nebezpečí, které hrozí tělu, neboť toto ani nebezpečím není, nýbrž o nebezpečí, které hrozí duši,

kteře strojí lidem ďábel. Řekneš: Jest těžko snášet špatného člověka. Avšak právě proto se máš k němu s láskou sklonit, abys jej odvedl od špatnosti, abys jej obrátil a přivedl k dobrému. Avšak on neposlechne, řekneš, a nedá si poradit. Odkud to víš? Vybídls jej a snažil ses jej napravit? Vybízels jsem jej často, řekneš. Kolikrát? Hodně často, znovu a znovu. Tomu říkáš hodně často? I kdybys to dělal po celý život, nesměl bys ochabnouti ani zoufati. Nevidíš, jak nás Bůh stále napomíná skrze proroky, skrze apoštoly, skrze evangelisty? Co tomu říkáš? Jednáme správně? Posloucháme ve všem? Vůbec ne! Přestal nás proto napomínat? Vždyť nic není tak drahocenného jako duše. Neboť co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, na duši však utrpěl škodu? Všechno však převrací a poráží láska k penězům, ničí bázeň boží a dobývá si duše jako vojevůdce tvrz. Proto se nestaráme o spásu dětí ani o svou vlastní. Jaká pošetilost! Děti pak mají pro nás menší cenu než otroci. A co mluvíme o otrocích? Má-li někdo mezka, velmi se stará, aby proň opatřil nejlepšího oslaře, ne darebáka, ne zloděje, ne ožralce, ne takového, který by nebyl obeznámen se svou prací. Jestliže však je třeba dáti svému synu otroka — vychovatele, bez vybírání přijmeme kohokoliv, kdo se nám první namane; třebaže žádné umění není větší než toto. Co se vyrovná onomu umění, které usiluje o vedení duše mladíka, o utváření jeho ducha a povahy? Kdo má tuto schopnost, musí vyvinouti více úsilí, než kterýkoliv malíř nebo sochař.

Dr S. M. Brait O. P.:

Kristus učitel pravdy

Slovo pravda se ozývá často z úst Páně. Přišel vydati svědectví pravdě, je pravdou samou, učí pravdě. Kdo jde za ním, nekráčí v temnotách. Duch svatý vyučí učedníky veškeré pravdě. Pravda nás osvobodí. Pravda Boží, pravda, která vyšla z Boha a poučuje o Bohu, ukazuje v celém bohatství, čím Bůh jest, ukazuje smysl našeho života. bolesti, práce, rodiny...

Tak je naší první povinností křesťanů přijmouti od Krista pravdu, jeho pravdu, celou pravdu. Je naší povinností postavit se jako učedníci Spasitelovi celý svůj život do světla jeho pravdy.

Pravda je shodnost naší mysli a celého pak života s pravdou samou, jak je v mysli Boží, jak se nám projevuje ve skutečnostech, které můžeme přesně poznati, jak On nám ji zjevil o všech skutečnostech. Pravda Bohem zjevená je podáním nejvyšších skutečností o Bohu a o jeho životě a lásce k nám a i o naší cestě k němu, o tom, jak se máme dívat na svět i na celý svůj život. Nejsme tedy odkázáni v hledání pravdy

živoucí jen na svůj rozum, na své omezené schopnosti. Jimi bychom těžko vystačili nebo vůbec ne na všechny otázky a hlavně na neko-
nečné, věčné a nesmírné.

Kristus nám tedy přinesl tyto pravdy, jistotu pravdy. Ale přinesl nám ji jako závazek snažiti se o její rozumné a poctivé přijetí do celého svého života.

Všechno neštěstí nás, lidstva i světa, pramení z nepravdy a ze lži. Hlavně z první a základní lži, kterou zhřešil satan na začátku dějin. Chtěl se vyrovnat Bohu, chtěl se obejít bez Boha, postavil sebe za cíl, stačil si sám, nesloužil Bohu, nýbrž sobě. Lži svedl prvního člověka, když mu doporučoval tuto svou prvou a základní lež, že ne Bůh, Stvořitel, nýbrž tvor je prvním. Písmo svaté vystihuje tohoto satana, že je lhářem od začátku.

Málo si uvědomujeme strašnou skutečnost, že touto lží se satan dále opíjí, jí že se drží a jí že žije svým strašným rozpolcením. Ví, nemůže nevědět, co je Bůh, a přece si to stále zastírá touhou být bez něho, být nad ním, nebo se mu aspoň vyrovnat. Z této základní lži nechtějící viděti skutečnost, neuznat ji, nepostavit ji jako základ života vyplývá veškerá nepravda, lež. A naopak zase z této základní nepravdy plyne veškerá slepota vůči skutečností, vůči veškeré pravdě. A kdo se staví proti jakékoliv skutečnosti svou nepravdou, odevzdává se stále více tomuto otci veškeré lži. Stále více a jistěji se člověk zaplétá do osidel nepravdy, až jí nakonec docela propadá. Proto tolik zdůrazňuje Spasitel potřebu pravdivosti a pravdy: Vaše řeč budiž: Ano, ano, Ne, ne!

Bernanos líčí ve všech svých dílech tuto osudnou hrůzu lži. Lež každá nám zastírá pravdu, zatemňuje smysl pro veškerou pravdu, zablácení jasný pohled na pravdu. Lži se staví lidé pod příšerný přísvit slunce satanova. Ztrácejí smysl pro pravdu, radost z pravdy a lásku k pravdě. Jsou pak schopni a stále schopnější všech obludností lži. Zvykají si na prostřednost až ničemnost ve svém životě. Propadají hořkému pokrytectví, které navenek žije z určitých zásad přirozené nebo i křesťanské mravnosti, ale jejich mravnost je tím vytržena z kořenů, visí ve vzduchu, takřka v neživotném, vzduchoprázdném prostoru. Jejich roz dvojenost nestačí ovšem na nárazy, obtíže. Nezvedne se hrdinství, kterého si žádá pravda v tolika životních okolnostech.

Proto je na světě stále temněji, stále více vítězí násilí, křivdy. Lidé si stále navykají více na sloužení a otročení jen tělu, jen hmotě, jen pozemním cílům.

Stále více se spokojují s frázemi, s polopravdami. Protože si odvykli pravdě, a nějakého řešení, aspoň mnozí, přece potřebují, protože si neuvědomují, že pravda je tak vzácným pokladem, že třeba o ni usilovati a pro ni mnoho i všechno obětovat, proto vůbec nemyslí a žijí jak duchovní proletáři den ode dne a z ruky do úst, nebo se spokojují

s frází anebo se nechají prostě unášet davem, otcovým míněním a módou a řešeními, která slibují a dávají okamžité uspokojení a naplnění.

Tak se stává svět stále dokonalejším cirkusem nebo blázcincem. Ovšem ale také zároveň šedou, jednotvárnou pouští anebo bojištěm, kde každý chce na základě pravé lži o prvenství svého já urvat, co může, z hmotných statků a výhod, třeba i za cenu křivdy a nespravedlnosti.

Kdo chce být křesťanem, učedníkem, vyznavačem a následovníkem Kristovým, musí nejprve milovat pravdu, neb on je Pravda. Musí milovat každou pravdu a ve všem pravdu. Musí ve všem hledat a pak uskutečňovat pravdu, v poznání věcí, světa, cíle sebe i světa a života, prostředků k dosažení tohoto cíle. Proto musí být pravý křesťan otevřen celé a veškeré i nejvyšší pravdě, jak ji Ježíš přinesl svým zjevením, svým poselstvím.

Tím se dostane našemu životu nejenom nejvyššího, nejlepšího cíle, nýbrž i zladění a tajemné krásy. Proto lidé milující pravdu šíří kolem sebe ovzduší jistoty, ale také ovzduší Boží. Proto se dnes tak těžko dýchá, protože lidé milují více frází, nepravdu, polopravdy a lež. Proto je také Kristovo zdůrazňování pravdy nejjistějším osvobozením lidstva. Nejenom jeho nejdokonalejším obohacením.

Proto odsudme podle napomenutí svatého Pavla veškerou lež a krácejme ve světle pravdy, ve světle nejvyšší, boží, zjevené pravdy.

Tím můžeme přispěti k radikálnímu ozdravení světa a očistění a pozvednutí života, světa, lidstva. Jsme tím povinni jako křesťané, kteří mohou a mají znáti cenu i praktickou cenu pravdy. Tím se učiníme i sami vnímaví vůči božimu působení, volání pravdy. Budeme jí stále lépe životněji rozuměti a stále více důsledků pro život z ní vyvodíme. Budeme také schopni účinně přispěti k řešení problémů srdce, které se natrvalo dají řešiti jedině pravdou, nejvyšší pravdou.

Až budeme křesťany, bude, jistě bude, musí být lépe na světě. Jenom revoluce přivede na zem kousek ráje, ale Kristova ráje. Nepomůže materiální sen o materiálním ráji, protože nevěřím, že by dokonalý hmotný ráj byl možný na zemi. Neboť vždycky tu budou lidé smutní, ubozí, nešťastní, opuštění, kterým my budeme musít být přáteli, otci a bratry či sestrami. Vždycky tu budou chudí, kteří z nejspravedlivějších příčin budou mít jen to nejnnutnější.

Ale i kdyby všichni všechno hmotné měli, kdo dá lidem mírnost, dobrotu, tichost, snášenlivost a lásku, kdo spojí vášnivé zaujetí pro myšlenky, spravedlnost a boj proti zlému s láskou rozumějící i lidem zlým, jakožto především nešťastným? Kdo dá trosečnickům života, štěstí a lásky útulek, kdo je zahřeje? Kdo se slituje nad bídňáky a i v nich se bude opět a opět pokoušet vykresat jiskru božího obrazu a božího povolání?

Jen velká revoluce myslí, srdcí a životů nás všech může přetvořit svět. Mnozí jsme si s křesťanstvím dosud jen hráli. Mnozí před ním zavřeli

obezřetně své peněženky, své pozemky a majetky. To dovedli hned citovat slova práva božského i církevního o posvátnosti soukromého majetku. Nezdá se vám, bratři, že jsme více zdůrazňovali kolikrát ne snad slovy, nýbrž v praxi tuto »posvátnost« než vyšší mystičnou a při tom tak skutečnou posvátnost člověka, obrazu božího a v krvi Kristově povolání shora za boží dítě?

Právě proto je třeba připravovati a uskutečňovati tuto velkou revoluci myslí pravěkým a poctivým prožitím Kristových pravd. Aby se stalo křesťanství živým zdrojem veškerého hodnocení, oceňování všeho. Aby bylo skutečným postojem k životu, k bližním, k majetku. Abychom vychovali sebe a třeba hrstku odvážných průkopníků království božího v duších, v životě a ve světě.

Nemáme se spokojovati jen theoretickým odmítáním všech systémů usilujících o revoluci hodnot a poměrů ve světě. Neprovedeme-li duchovní revoluci skutečným a radikálním naplněním křesťanských pravd, ničím nezachráníme jiným, třeba i krvavým revolucím.

Neseme odpovědnost za Kristovy pravdy před dnešním světem, a hlavně před budoucími věky, za Kristovy pravdy a za jejich životnost a proto i za jejich přijatelnost u těch, kteří především podle životnosti soudí přijatelnost pravdy. My jsme přesvědčeni o přijatelnosti a věřitelnosti Kristových pravd. Ale o to se dnes nejedná. Není o ní přesvědčeno tolik bližních, kteří vidí život a jeho smysl všude jinde nežli v křesťanství.

Buďme upřímní a přísně spravedliví k sobě, k těmto bližním a ku pravdě: Co jsme učinili my, křesťané, abychom uskutečnili to, jak věříme a dle toho, co věříme, své zásady? Křesťanství nezklamalo. Nemá smyslu tvrdit, že hierarchická církev, a to je míněno, když se mluví o církvi, neuskutečnila ráj na zemi. Ale má smysl se tázat, kolik každý z nás k tomu přispěl svými schopnostmi, dary a možnostmi. Neboť církví není jen hierarchie. Hierarchie zůstane zplnomocněnou vůdkyní a dárkyní a učitelkou, ať jedná dobře nebo špatně, ale my jsme dobrými nebo špatnými, nebo jen položivými údy Církve, jestliže neuskutečňujeme Kristovy pravdy v životě.

Kristův příkaz lásky k Bohu a k bližnímu je však silný, neboť prikazuje nejen milovat Boha z celého srdce, nýbrž i bližního tak jako On miloval, to jest až k vrcholnému sebeobětování, jak On zavazuje, abychom se snažili všechno, všim, všem dáti, co je našeho. Teprve tak jsme Kristovi následovníci. Jinak jen jeho vyznavači, nebo jen konfesiční příslušníci.

K tomu nás zavazuje božská, naprostá pravda Kristova, která nesnáší polovičatosti!

Duchovní vedení

Odhodlá-li se člověk vystoupit na vysokou horu, na které ještě nikdy nebyl, rozhodne-li se podniknout cestu do neznámé krajiny, hledá průvodce, táže se o radu zkušených. Duchovní život je vysokou horou, jejíž vrcholky se ztrácejí ve věčnosti, je dalekou krajinou, plnou tajemného neznáma, jejíž cesty vedou k nekonečnému Božství. Kolik neviditelných nebezpečí se skrývá v těchto cestách pro poutníka věčnosti! Jestliže je dosti obezřelý, hledá si průvodce, táže se o radu, neboť jediný chybný krok může mít neblahé následky, jedno poblouznění může znamenat, že nedojde nikdy k cíli. Ve věcech tak vážných, jako je dosažení Boha, není radno spoléhat jen na svůj vlastní úsudek, neboť ve vlastní při nikdo není dobrým rozhodčím — *nemo in causa propria iudex* — říkali staří. A tak můžeme pozorovat v celých dějinách svatosti, jak je vždy oceňováno duchovní vedení a jak se chápou tohoto prostředku k bezpečným výstupkům na horu dokonalosti všechny duše, které usilují o skutečný pokrok.

Duchovní vedení je morální pomoc, kterou poskytuje člověk člověku na jeho cestě k Bohu. »Vésti duši«, praví P. Grou, »znamená doprovázet ji na cestách Božích, učit ji, jak má naslouchat vnukáním Božím a jak na ně odpovídat, navádět ji ke ctnostem, které odpovídají jejímu stavu, v němž právě je... zkrátka přispívat podle možnosti k tomu, aby se pozvedala k svatosti, ke které ji Bůh určil.«¹ Tak duchovní vůdce působí jak na rozum, který osvětluje svými radami a poučeními, tak také na vůli, kterou povzbuzuje případnými napomenutími podle potřeby vedeného. Úkolem duchovního vedení je pomáhat duši, aby dospěla tam, kde ji chce mít Bůh, a nikoliv tam, kde by ji chtěl mít duchovní vůdce. Člověk může být jen pomocníkem vlastního duchovního vůdce, kterým je a musí být vždy Duch svatý.

I. Potřeba duchovního vedení

Otázka duchovního vedení není tak jednoduchá, a proto není divu, že během dějin křesťanské svatosti bylo o něm proneseno mnoho názorů, mnohdy i vzájemně si odporujících. Na jedné straně se vždy vyskytovaly směry odmítající duchovní vedení, které vyvrcholily ve španělských illuminátech a francouzských kvietistech. V XVI. a XVII. století bylo Španělsko zaplaveno illumináty, kteří zavrhovali jako nemístné jakékoliv lidské vměšování do vnitřních záležitostí duše, která je osvětlována a vedena přímo Duchem svatým. Kvietistická nauka

¹ Manuel des âmes intérieures. Paris 1895, str. 109.

Molinosova je velmi podobná. Vylučuje rovněž vnější vliv Církve na vnitřní dění duše, která je vedena přímo Duchem svatým. Ani zpovědník nemá prý práva zasahovat do čistě vnitřních záležitostí duše, neboť tak by jen rušil Boží působení. Církev zavrhlá jak učení illuminátů, tak kvietistů jako nebezpečné a škodlivé skutečnému pokroku duše.²

Proti této krajnosti v otázce duchovního vedení jsou jistá tvrzení některých duchovních spisovatelů, podle nichž se zdá, že bez duchovního vůdce nelze vůbec dojít spásy, a právě tak praxe některých nábožných duší, které by neučinily kroku bez duchovního vůdce. Jestliže bude o takovéto naprosté nutnosti duchovního vedení přesvědčen zpovědník, pak bude držet jako v kleštích kajícíka, který se mu svěří a bude chtít určovat každý jeho krok, a to jménem poslušnosti. Duši zbaví veškeré svobody a nahradí ji svou vůlí. Bude-li mít tento názor o duchovním vedení duše vedená, pak se neodváží samostatného myšlení a rozhodování a stane se pouhou loutkou v ruce svého duchovního vůdce. Navenek se pak jeví takovéto duchovní vedení jako neustálé rozpravy vedoucího s vedeným a stálý strach vedeného, aby neučinil samostatného kroku.

Jak ve věcech spekulativních, tak ve věcech praktických bývá obyčejně pravda uprostřed mezi dvěma krajnostmi. Není pochyby, že je třeba jistého vedení v duchovním životě. Proti illuminátům a kvietistům je třeba zdůraznit, že Boží Prozřetelnost jak v řádu přirozeném, tak v řádu milosti pečuje o lidi prostřednictvím lidí, tak jako v celém vesmíru používá Bůh druhotných příčin k dosažení cílů, které stanovila jeho moudrá vůle. Proti těm pak, kdo přehánějí ve zdůrazňování potřeby duchovního vedení, je třeba si uvědomit, že člověk je tvor svobodný, obdařený rozumem, a že ve svědomí má jistého vůdce od Boha. Mimo to nesmíme zapomenout, že vlastním vůdcem duchovního života musí být Duch svatý, a proto všude, kde se člověk příliš míchá do jeho činnosti, nutně chybuje.

Sv. Tomáš, když jedná o ctnosti opatrnosti, která má neobyčejně důležitou úlohu v duchovním životě člověka, zdůrazňuje, že pomocí opatrnosti a ctností pomocných je člověk schopen soudit o svých záležitostech a oceňovat svou činnost.³ Proto, čím více duše pokračuje, tím méně potřebuje lidského vedení, protože tím více je vedena Bohem. V tom smyslu píše také sv. Tomáš: »Když člověk jedná nikoliv podle vlastního rozumu, nýbrž veden radou druhého, není ještě jeho čin dobrý co do řídícího rozumu a co do pohybující žádosti. Proto, koná-li dobro, nekoná je jednoduše dobře, což jest dobře žítí.«⁴ Andělský učitel také velmi rozhodně tvrdí, že Bůh dává všem lidem tolik rozumu a tolik schopností poradit si ve věcech nutných ke spáse, kolik nutně potřebuje.⁵ Tyto

² Srov. Denz. 1279, 1286. — ³ Theol. summa, II. II. ot. 49, čl. 4.

⁴ Theol. summa, I. II. ot. 57, čl. 5, k 2.

⁵ Theol. summa, II. II. Ot. 52, čl. 1, k 2.

vývody jsou jen důsledek pojetí člověka jakožto bytosti, která je obdařena rozumem a má od Boha svobodnou vůli.

Nezdá se však po těchto tvrzení veškerého duchovní vedení zcela zbytečným? — Nikoliv. Je však třeba si tyto zásady zdravého thomistického názoru připomenout, abychom porozuměli, v jakém smyslu je duchovní vedení potřebné a jaké budou prakticky jeho meze.

Abychom lépe pochopili jak to, co jsme řekli, tak také mnohá tvrzení svatých Otců a církevních spisovatelů o nutnosti duchovního vedení, je třeba rozlišovat jeho různé druhy. Předně se může mluvit o duchovním vedení kolektivním a individuálním. Církev vede svým učením všechny věřící, a odmítati toto její vedení by znamenalo buď bloudit ve víře, jestliže jde o pravdy věroučné, nebo zjevně hřešit neposlušností, jestliže její vedení má ráz disciplinární. V užším smyslu vede kolektivně biskup svou diecí, farář svou farnost, ředitel Třetího řádu své terciářské Sdružení atd. Mluví-li někdy Otcové o naprosté nutnosti vedení, mají mnohdy na mysli toto kolektivní vedení, hlavně takové, kde Církev mluví ve vědomí své božské autority.

Nám nyní však jde o individuální vedení. A to může rovněž býti různého druhu. Jistého obecného vedení se dostává kajícníkovi při každé svaté zpovědi, i když se zpovídá vždy u jiného kněze. Právě tak se dostává rady tomu, kdo o ni příležitostně požádá, protože ji právě v tomto okamžiku potřebuje. To je vedení všeobecné, které je jistě potřebné, protože každý hříšník potřebuje poučení a povzbuzení ke konání dobra, a každý, kdo si nedovede sám poradit, ví dobře, že má hledat radu u zkušeného. I to patří k pojmu ctnosti opatrnosti, aby se člověk radil v těch věcech, v kterých si sám nestačí.

A konečně můžeme mluvit o duchovním vedení v užším slova smyslu, totiž o soustavném řízení vnitřního života duše tak, aby snáze a bezpečněji pokračovala na cestě křesťanské dokonalosti. Toto vedení se může dít jednak ve zpovědi v předpokladu, že kajícník má jednoho zpovědníka, který jej vede, což je způsob nejvhodnější. Anebo také mimo zpověď, jsou-li k tomu dostatečné důvody, aby měl někdo mimo zpovědníka ještě zvláštního duchovního vůdce. Mluvíme-li nyní o duchovním vedení, máme na mysli především tento způsob soustavného řízení duše na cestách svatosti v užším smyslu slova. Takovéto vedení je jistě velmi prospěšné v duchovním životě, ale nelze říci, že by bylo neprosto nutné. V tom smyslu mluvil sv. Tomáš, když zdůrazňoval, že Bůh nám dal rozum, kterým bychom se řídili, a že v tom, co je člověku nutné ke spáse, nenechá jej bez potřebné rady. Ostatně dějiny křesťanské svatosti jsou svědkem, že mnoho duší dospělo k velké svatosti i bez tohoto soustavného vedení. Bůh si je vedl a posvěcoval, ať byli na poušti nebo v prostředí, které jim nedopřálo mnoho lidské pomoci. Scházela-li jim lidská pomoc, nescházel jim Bůh.

Pravidelně však je třeba myslet na určité vedení, chce-li člověk skutečně pokračovat a nechce-li mařit čas samostatným hledáním toho, co druzí našli a v čem mohou proto ukázat cestu hledajícím.

Když Saudreau uvažuje o tolika zbožných duších, které jsou pozvány k vyššímu duchovnímu životu a přece nedojdou tam, kam by mohly dojít, protože se rozptýlí ve věcech málo užitečných a chodí po cestách, které nevedou k cíli, vidí hlavní důvod tohoto neužitečného bloudění v nedostatku duchovního vůdce. »Kolik pohanů«, praví, »kteří by mohli být spaseni, nebudou spaseni, jestliže se nesetkají s nějakým horlivým misionářem. A právě tak kolik věřících je pozváno k dokonalosti a nedosáhnou jí z nedostatku osvětleného vůdce«. ⁶ Bůh chce vést člověka k sobě prostřednictvím člověka. Takové jsou pravidelné plány Boží prozřetelnosti. Je sice pravda, že mnozí došli velké svatosti i bez opory duchovního vůdce, ale to jsou přece jen případy výjimečné. A výjimka nemůže být pravidlem. Odmítat duchovní vedení, když se naskytá k němu možnost, bylo by bezpochyby známkou pýchy a nadměrného sebevědomí, a o pyšných je řečeno, že se jim Bůh protíví. Milost však dává pokorným. Kdyby se někdo odvážil na vysokou horu sám bez průvodce, bylo by označeno jeho počínání jako neprozřetelné. A odváží-li se kdo na horu Boží, která se dotýká nebe, sám bez průvodce znalého cesty, nebylo by jeho počínání stejně neprozřetelné? Cesty křesťanské dokonalosti jsou cesty tajemné a skryté, a tu není na místě obava před zahanbením, přizná-li se člověk, že potřebuje pomoci druhého, že věda svatých není tak dokonale jeho majetkem, aby mohl spoléhat jen na sebe.

Výhody duchovního vedení jsou opravdu veliké. Proto psal sv. František Saleský: »Chceš se dáti s rozvahou na cestu zbožnosti? Hledej si nějakého člověka věrného, aby šel s tebou a vedl tě. Toto připomenutí jest nade všechna jiná důležitá«. ⁷ Ten, kdo je veden, jde s jistotou, bez pochybování, a to není malá věc. Poslušností k duchovnímu vůdci se cvičí ve ctnosti. Jeho duchovní rozvoj se vyvíjí soustavně, bez chvatu a nebezpečných skoků, bez předbírání, s klidem a rozvahou, neboť tam, kde je poslušnost, je také vnitřní pokoj. Jestliže klesá, je nabádán k povstání, jestliže malomyslní, je povzbuzován k důvěře, jestliže upadá v duchovní lenost, je burčován ke zvětšené činnosti. V duchovním vedení je člověku dána silná opora, která mu zaručuje vytrvalost na těžké cestě k svatosti. Zůstane-li kdo věrný svému duchovnímu vůdci a nepřebíhá bez vážných důvodů, z pouhé nestálosti nebo přirozených sympatií, od jednoho k druhému, může být ubezpečen, že bude pokračovat tak rychle, jak mu určil Bůh, a vystoupí až tam, kam jej Bůh chce pozvednout. A to je vlastní smysl duchovního vedení.

⁶ Sandreau: *Les degrés de la vie spirituelle*, Paris, 1905, II. 253.

⁷ Navedení k životu zbožnému, I. 4.

Problematika moderního studia

Vědecká práce se dnes specialisuje. Není již vševědů. Lidské vědění je příliš obsáhlé a rozsáhlé, než aby stačil na ně jedinec. Tu platí: *Ars longa, vita brevis*. Jakou měrou ubývá vědců, takovou přibývá tak zvaných vědeckých pracovníků. Vědcem se totiž rozumí člověk vskutku vědoucí, nikoliv pouze ve vědě pracující. Již Ortega y Gasset upozornil, že rozdělení vědy na speciální obory umožňuje vědecky pracovat i duchům prostředním. Specialisace tedy znamená i vpád prostřednosti do říše vědy.

Vědecký specialismus je určité nebezpečí. To nebezpečí není v tom, že specialisté pracují na svých úzkých polích, nýbrž v tom, že své částkové vědění pokládají za vědění celé nebo že pojmy získané a platné v jednom oboru beze všeho přenášejí na obory jiné. Tak vznikají zmatky a velká nedorozumění. Nelze přece pojmy mechanistické přenášet na výzkum bytostí živých, stejně jako nelze pojmy platné v zoologii bezvýhradně přenášeti na vědu o člověku. Jak osudné může být takové počínání, poznali jsme na teoriích rasových. Pojmy biologické, přesněji řečeno, pojmy biologického materialismu a zkušenosti získané pěstěním zvířat byly bez ostychu aplikovány i na člověka. Člověk byl redukován na pouhého nadživočicha, u něhož stačí docílit určitých vlastností tělesných a znaků rodových — kvality duševní a mravní se už objeví jaksi samy sebou. Jinými slovy: materialistický biologismus vytvořil materialistickou sociologii. Vědci dnes cítí nebezpečí specialismu a snaží se mu čelit, seč jsou. Volá se na příklad po universitních klubech, »kde by si chirurg občas popovídal s theologem, elektrotechnik se sochařem, právník s chemikem, národohospodář s matematikem, zemědělec s filosofem, neboť naše moderní věda je do nemožnosti rozškátulkována na bezpočet úzkých oborů, které mnohdy navzájem ztrácejí souvislost; snad by se časem podařilo najít cestu zpět ke staré vědecké universitas, k vědomí jednoty a sounáležitosti všech věd, která v tomto smyslu byla již téměř ztracena.« (Dr. Jan M. Novotný, Universitní klub. Svobodné noviny 4. I. 1946, č. 3.)

Takový styk specialistů může být užitečný, ale nesmíme přeceňovat jeho možnosti. Pokud by se projevoval jako vzájemné prolínání oborů, mohlo by to vést k jakési bastardisaci vědecké práce, kdyby výpomoc, kterou si různé obory vzájemně nabízejí, se přijímala nekriticky. Velmi dobře si to uvědomuje Dr. Jan Bělehrádek, když píše svou knihu *Člověk v číslech*. (Fr. Borový, Praha 1945.) Kniha, jako je jeho, by se mohla snadno stát nějakou biologicky přioděnou matematikou nebo biologií v plášti matematiky, kdyby si autor nebyl jasně vědom, že život je jev tak složitý, že biologie se nikdy nemůže dopracovat exaktnosti matema-

tiky nebo chemie. Čísly si tedy biolog pomáhá, ale nečeká od nich více, než mu mohou dát.

Pokud by se styk specialistů projevoval jako přímá vědecká spolupráce, mohlo by dojít opravdu k pěkným výsledkům, ač ani taková spolupráce není bez nebezpečí. Spráteli-li se na příklad matematik s biologem — (máme tu na mysli konkrétní případ vědecké spolupráce mezi matematikem Borovičkou a biologem Herčíkem), může se stát, že buď matematik začne matematisovat biologii nebo biolog biologovat matematiku. V případě, o kterém jsem se zmínil, biolog pod vlivem nauky o čtyřrozměrném prostoru vypracoval teorii, podle níž je život čtvrtý rozměr hmoty a domnívá se, že toto pojetí je lepší a názornější než třeba Drieschova entelechie, která prý jako jakýsi deus ex machina má vysvětlovat život, ale ve skutečnosti nevysvětluje nic. (Ferdinand Herčík, *Život na ruby*. L. Mazáč, Praha 1945, str. 69.) I laiku je zřejmo, že jak předpoklad entelechie, tak předpoklad čtvrtého rozměru nemůže sloužit k vysvětlení, co život jest, nýbrž snad jen k poučení, co život není.

Aby spolupráce specialistů byla plodná, je nezbytno, aby příslušní vědci pracovali na společném základě filosofickém. S filosofujícími vědci se dnes setkáváme dosti často. Filosofuje-li vědec, není to samo o sobě neštěstí: ale neštěstí je, filosofuje-li po svém a neuvědomuje si, že ve svém filosofování je vázán oněmi zákony myšlení, jež platí ve filosofii. Jinými slovy: vědcům chybí filosofická průprava. To se jeví jednak tím, že vědci zavádějí nové termíny, ve filosofii dosud neužívané, nebo termínům dosavadním podkládají jiný smysl, anebo dokonce — prozrazující neznalost dějin filosofie vydávají za původní a nové názory, které byly vysloveny dávno před nimi. Tak soudobý dialektický materialismus není nic jiného než obměna dynamického materialismu staré stoy, jak jej hlásal Chrysippos ze Soloi a jeho žáci Zenon z Tarsu, Diogenes z Babylonu a Herillos z Karthaga. A tak nám filosofující vědci připomínají stavitele věže babylonské, kteří si přestali rozumět: bez přesných pojmů není možné dorozumění. A nelze vybědnout z bahnisk hononymity, nepropracujeme-li se k pravému významu slov.

Namítá-li se, že i ve filosofii je mnoho protichůdných hledisk a soustav, takže filosofie nemůže z té příčiny být základnou dorozumění, je třeba říci, že žádná soustava filosofická není absolutně bludná. Blud je pravda částková a jen proto může existovat, že má jakousi účast na pravdě obecné a objektivní. Podle nauky Tomášovy může zlo existovat jen na nějakém dobru: na příklad nemoc nemůže se vznášet ve vzduchu — obrazně řečeno — nýbrž může se objevit jen na nějakém organismu. Tak i blud je jakýmsi cizopasníkem na organismu pravdy. A úkolem filosofické kritiky je zhodnocovat ty úlomky a částky pravdy a spojovat je v ústrojný celek, v synthesu, kterou nazýváme philosophia perennis.

Ve své knize *Co nebude v dějepise* (Karel Smolka, Brno 1945, str. 262) se zmiňuje Bedřich Golombek, že za okupace se tázal vysokoškolského profesora, čím to, že z české inteligence pozorujeme nejslabší odpor u techniků. Tázaný odpověděl, že je to tím, že inženýrům chybí povětšinou ta oktáva. Právě v oktávě že se uzavírá charakter člověka a že je dobře, když takový člověk je ještě pod dozorem.

Nelze upřít, že nikomu neškodí, je-li pod dozorem a pod vlivem středoškolské výchovy o nějaký rok déle. Ale přesto je ono vysvětlení zcela povrchní. Nehledě k tomu, že škola sama ani nevytváří, ani neuzavírá charakter, nýbrž kromě školy i rodina, společnost, literatura a umění — tisíceré vlivy formující mladou duši — zdá se, vysvětlení, proč technické selhali, je prostě v tom, že jsou typickými představiteli doby technické, tedy doby strojařské, šoférské, pilotské, chemické a atomické. V naší době vrcholí proces dehumanisace. Člověk se odlidšťuje. Veškeré úsilí moderního člověka je obráceno k ovládnutí vnější přírody. Naproti tomu člověk starověký i středověký se snažil ovládnouti sebe. Tak vytvořil starověk typ mudrce, středověk pak typ mnicha a rytíře. Vědy technické odvádějí člověka od člověka. Utvrzují nás v představě, že pokrok je v tom, oč dokonalejší máme stroje, a ne v tom, jsme-li dnes lepší, než jsme byli včera.

Nedávno mi napsala jedna studentka, jejíž láskou je medicína: »Člověk jde na medicínu s touhou pomáhat bližnímu — a pak uboze trčí nad nemocným, není-li to právě nejběžnější případ. Katar průdušek vyléčit nedovedeme, ale umíme rozbíjet atomy; tak co?« Závažná slova tryskající z hlubin ženské intuice, v nichž se odráží celá problematika doby a chvěje úzkost o člověka, jemuž nelze pomoci jen rozvojem věd technických.

Lidé techničtí selhali. A selhali proto, že ztratili smysl pro náboženské, mravní a právní základy života. I v tom jsou ovšem syny své doby a jejich zrada ukazuje, na jak nebezpečné cestě jsme všichni, technické i netechnické, odcizujeme-li se sobě samým — vítězové na poli věd přírodních, poražení na poli mravním.

Komisařský správce, který za okupace vládl na radnici ve Slezské Ostravě, si pozval jednoho dne starou prodavačku cukroví paní Kochovou, aby jí oznámil za účasti četných hostů, že bude dostávat starobní pensi 300 K měsíčně. — A za co já to budu dostávat? ptala se paní Kochová. — Za to, že jste stará. Tak pečuje říše o staré lidi. — A kdo je prosím, ten hodný člověk, který mi bude dávat tolik peněz? — Náš vůdce, Adolf Hitler. Paní Kochová pohnula starou vyschlou rukou, jako kdyby odháněla mouchy. Potom se narovнала a pravila: — Že nechám děkovat, od toho pána já nic nechci. Prosím za prominutí. A pozdravivši, odešla z radnice.

Ta paní Kochová byla obyčejná, nevzdělaná osoba. Ale měla charakter. Její gesto sice nemělo vliv na běh dějin, ale v době, kdy vzdělanci se

zaprodávali, bylo důkazem, že lepší je charakter bez inteligence než inteligence bez charakteru. Může škola někoho naučit číst — ale čte-li ten člověk knihy bludné a nemravné, bylo by lépe, kdyby číst neuměl. Může škola někoho naučit psát — ale píše-li ten člověk pornografické povídky nebo udavačské dopisy, bylo by lépe, kdyby psát neuměl.

Je-li někomu záhadné, proč vzdělanci zradili, je to tím, že neví o mravním nebezpečí studia. Studium je úsilné soustředění mysli na určitý předmět. Paměť, soudnost, vůle — všechny duševní schopnosti jsou postaveny do jeho služeb. Kdo studuje, pracuje na nějakém vnějším předmětu, ale nepracuje ovšem na sobě. Všecky své síly věnuje rozřešení nějakého problému, ale nezbyvá mu již síl, aby se věnoval vlastnímu zdokonalení mravnímu. V tom je tragika člověka, že nemůže uskutečnit všechny hodnoty a že je nemůže uskutečnit dokonale. Každé plus se získává za cenu nějakého minus. Ať se to ví nebo ne, ať se to uznává nebo ne, je třeba říci otevřeně: studium je velkým nebezpečím mravním.

Svatý František si vážil vědy a ctil bratry, kteří vynikali učeností, bratra Antonína nazýval dokonce biskupem pro jeho veliké vědění, ale věděl, že ne každý bratr se hodí pro studium. Stále se obával, že učení bratří upadnou v pýchu, která je nejhorší ze všech neřestí. Scientia inflans — to je nebezpečí pro základní křesťanskou ctnost, to jest pro pokoru, a tudíž i nebezpečí pro ctnosti ostatní. Proto studium nadměrné, věda pro vědu, vědění pro zisk, vědění pro slávu, vědění z nezřízené zvědavosti — je a vždy bude mravním nebezpečím, pokud si nejsme vědomi, že pracovati na sobě je důležitější než pracovati na čemkoliv jiném, a pokud své studium neuvedeme v soulad s úsilím o dokonalost. Žádal-li Pythagoras od svých žáků, aby denně zkoumali své svědomí a cvičili se v sebevládě, věděl patrně, že studovat musí celý člověk, nejen mozek, nýbrž i srdce, a vyslovil tak požadavek studia integrálního. Vidíme často pilné ženy, které chvilku nezahálají — v čekárně, ve vlaku, v sadech, ve voze pouliční dráhy, kdy a kde mohou, stále něco pletou, háčkují, zašívají — a stále nosí svou práci s sebou. Učme se od nich. Sebe máme ustavičně s sebou. Kdykoliv a kdekoliv je vhodná příležitost, přemýšlejme o sobě, věnujme čas sobě, pracujme na sobě. Všichni opravdu moudří lidé vědí a souhlasně vyznávají, že základem našeho života je mravnost, ať už se definuje jako snaha konati dobro a varovati se zlého, nebo jako správný poměr k Bohu, sobě a bližnímu. Je nepochybné, že lze mravnost odůvodnit čistě rozumově — pro rozum. Ale nelze mravnost odůvodnit jen rozumově — pro vůli.

Vzpomínám, jak se o té věci přeli studenti na prázdninové konferenci v Dalečíně. Spor ukončil studující filosofie, který poukázal, že kolegové, kteří studují medicínu, jsou odborně poučeni o tom, co škodí zdraví, — a přece že je mezi nimi poměrně větší počet jedinců, kteří žijí nepořádně, či chcete-li nehygienicky, než třeba mezi právníky a filosofy.

Je divné, že i ti, kteří na jedné straně odmítají metafysiku a náboženství prohlašují za opium, požadují od mládeže pili, poctivost, čestnost, pravdomluvnost a jiné ctnosti. A přece — zbaven tak zvané metafysické přítěže je člověk jen bytostí z nicoty se vynořivší zrozením a do nicoty se pohřbížící smrtí, tedy jak Werfel řekl, pouhou nulou na dovolené. A ta nula může říci: Proč u všech všudy mám být hodná, proč se mám zdokonalovat, proč mám v sobě dělat pořádek, proč mám na sobě pracovat, když jsem jen jepice, a proč si nesmím činit, co se mi zamane, jen proto, že vy si to přejete — a kazit si dovolenou?

Člověk není nula. Není ani pouhé nadzvíře. Je bytostí stvořenou k podobnosti Božímu. Je obrazem Božím — a to platí nejen v řádu bytí, nýbrž i v řádu činnosti. A tak je úkolem člověka připodobňovat se Bohu moudrému, spravedlivému, dobrému a milosrdnému.

A člověk není nula osamocená. Je tvorem společenským. A požaduje-li se od něho, aby hledal správný poměr k druhým, nelze to požadovat jen ve jménu lidstva, společnosti, národa, kultury, přírody, zdraví, a dokonce ne jen ve jménu rozumu. Pouhý rozum, jakkoliv osvětlený a vytříbený, nevede k mravnosti, nýbrž jen k vypočítavému sobectví a chladnému uplatňování osobního zájmu. Není rozumového důvodu, který by mne pohnul, abych se zřekl vlastních výhod ve prospěch druhých. Lásku nevyrozumuješ. V oboru mravním rozum bez lásky právě tak nic není jako láska bez rozumu.

Láska — *caritas* — není pouhá *humanitas*. Přesvědčující důvod bratrství lidského je v synovství Božím. Teprve když vím a věřím, že Bůh je otec lidí, vím a chápu, že lidé jakožto děti jednoho a téhož otce jsou moji bratři a sestry. *Humanita* bez divinity není *caritas*. »Řekne-li někdo: Miluji Boha a nenávidí-li bratra svého, jest lhář; neboť kdo nemiluje bratra svého, kterého vidí, kterak může milovati Boha, jehož nevidí?« (1 Jan 4, 20.) Zákon lásky je sice podvojný, ukládá milovat Boha a bližního, Boha pro něho samého a bližního pro Boha, ale není dvojitý, nýbrž jediný: milovat Boha v člověku a člověka v Bohu. *Humanita* bez divinity, to jest mravnost omezená na vztah člověka k člověku, je dům na písku a velká životní lež.

Jakožto živý a životní vztah k Bohu živému je náboženství živou silou, jež dotvořuje a dovršuje charakter člověka a dává postulátům mravnosti onu sankci, posvátnou závaznost, kterou jim pouhý rozum dáti nemůže. a školou srdce, bez níž je škola rozumu pouhým získáváním vědomostí. Kdo z té školy vyjde dobře vyučen, neselže a nezradí. Člověk náboženský je právě člověk, jež láska pudí, aby se vmýšlel, vcítoval a vžíval v postavení druhých a činil, co sám si přeje, aby druzí činili jemu, a nečinil, co nechce, aby druzí nečinili jemu. Nestuduje jen pro sebe, ani pro studium: vědění není mu cílem, nýbrž prostředkem k cíli — službě bratřím.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

Pavel a Thesaloničtí (2, 17 - 3, 13)

¹⁷ Bratří, na krátkou dobu byli jsme od vás odloučeni — tělem, nikoli srdcem — tím více s velkou touhou jsme se snažili vás spatřiti. ¹⁸ Proto jsme chtěli k vám přijíti, totiž já, Pavel, a to ne jednou, ale satan nám to překazil.

¹⁹ Neboť kdo jest — ne-li také vy, naše naděje, radost nebo koruna chlouby před Pánem naším Ježíšem (Kristem) při jeho příchodu? ²⁰ Ano, vy jste naše sláva i radost.

^{3,1} Protože jsme to již nemohli déle snést, rozhodli jsme se zůstat sami v Athénách ² a poslali jsme Timotheje, našeho bratra a služebníka Božího v evangeliu Kristově, aby vás utvrdil a povzbudil ve vaší víře, ³ aby nikdo nekolísal v těchto souzeních. Vždyť sami víte, že jsme k tomu určeni. ⁴ Již tehdy, když jsme byli u vás, předpovídali jsme vám, že na nás přijdou souzení. A vy víte, že se tak stalo. ⁵ Proto také nemohl jsem toho déle nésti, poslal jsem ho (k vám), aby se mi dostalo zprávy o vaší víře, zdali snad nepokusil se o vás pokušitel a zdali naše námaha nebyla marná.

⁶ Nyní však přišel k nám od vás Timothej a přinesl nám radostnou zprávu o vaší víře a lásce i o tom, že nás máte ustavičně v dobré paměti a že si přejete nás viděti stejně jako my vás. ⁷ Proto jsme se potěšili, bratří, z vás — při veškeré své strasti a tísní — vaší věrou. ⁸ Nyní zas opravdu žijeme, když vy (pevně) stojíte v Pánu. ⁹ Ano, jaké díky můžeme vzdáti za vás Bohu za všecku radost, kterou máme pro vás před svým Bohem?

¹⁰ Ve dne v noci co nejvroucněji se modlíme, abychom vás spatřili a mohli doplniti nedostatky vaší víry. ¹¹ Sám však Bůh i Otec náš Pán Ježíš (Kristus) uprav cestu naši k vám.

¹² Vás pak naplní sám bohatou a hojnou láskou vespolek i ke všem lidem, jak i my ji máme k vám. ¹³ Kéž utvrdí vaše srdce, abyste byli bezúhonní a svatí před Bohem a Otcem naším, až přijde náš Pán Ježíš (Kristus) se všemi svatými (Amen).

Pavel nechce dále prodlužovati přísný tón listu a proto se opět vrací ke svým vzpomínkám na soluňskou církevní obec, od níž byl zlobou odloučen, a po níž stále tolik touží. Jako častěji v tomto listě, oslovuje věřící srdečným slovem: Bratří, a píše: na krátkou dobu byli jsme od vás odloučeni ¹ — tělem, nikoli srdcem — tím více s vel-

¹ Český překlad (byvše odloučeni) ani lat. Vulgata (desolati) nevystihují dosti výrazně celou něhu Pavlových slov. Apoštol po metafoře matky a otce užívá metafory sirotka apofthanisthenstes (orfanos = sirotek) osiřevše po vás (Sušil). Hebrejské šakhôl odpovídající výše uvedenému řeckému terminu, vyjadřuje zbavení se velmi drahé bytosti, jako matky, otce anebo dítěte. U semitů se také nazývala matka, která ztratila své děti, osiřelou od svých dětí.

kou touhou jsme se snažili vás spatřiti. Čím více bylo překážek, tím více a častěji toužil apoštol po obci. Pavel mluví v množném čísle, máje asi na mysli Timotheje a Silvána, s nimiž společně chtěl se vrátit do Soluně. I kdyby však za ně snad nemohl mluvit, o sobě může napsati: chtěli jsme k vám přijíti, totiž já Pavel, a to ne jednou. Satan nám to však překazil, dodává bolestně sv. Pavel. Řekli bychom asi bezbarvě: Různé překážky, politické poměry. Pavel však nezná nijakých náhod, žádných překážek, ať politických či klimatických, nebo z důvodů zdravotních; jemu nic není neosobním a lhostejným. Vidí, jak všechno světové dění je působeno živými osobními silami, pracujícími pro Boha nebo proti Bohu. Bůh nebo Satan! V podstatě není nic jiného. Je to životní názor úžasně prostý. Je to rozhodnost velkých duší rázu takového Ignáce z Loyoly v jeho základním názoru o dvou praporech: Zde Jerusaleme, tam Babylon! Podle Pavla není neosobních hvězdných sil, ani nervů, ani dědičnosti a naprosto nijakých pozemských sil, nýbrž osobní, nadzemské moci, které řídí lidské osudy. Za jevištěm světa stojí vlastní ovladaelé drátků.²

Důvod Pavlovy touhy po shledání se Soluňskými i jeho lásky k nim je vzorný stav této církevní obce. Tento stav ho opravňuje k naději, že se splní to, o čem mluvil již ve 12. verši, že totiž Bůh povolá Soluňské do svého království, kde budou pro Pavla korunou chlouby před Pánem našim Ježíšem (Kristem) při jeho příchodu. Pavlův sloh jest živě pohnutý a v 19. verši mluví k Soluňským otázkou: Zdaž i vy nebudete naše naděje, radost a koruna chlouby před Pánem?³ V následujícím verši na tuto otázku odpovídá: Ano, vy jste naše sláva a radost!

Pravá láska se jeví činy. Pavel zná potíže Soluňských a ví dobře, jak nutná by byla jeho přítomnost. Sám se zatím do Thesaloniky vrátit nemůže a proto volí řešení jiné. Zbavuje se svého milého spolupracovníka Timotheje a zůstává sám v Athénách. Odeslání Timotheje do Soluně bylo sice pro Pavla obětí, ale on ji rád přináší, protože je přesvědčen, že Timothej, jehož nazývá služebníkem Božím v evangeliu Kristově, je nejzpůsobilější k tomu, aby Soluňské utvrdil a povzbudil v jejich víře, aby nikdo nekolísal v těchto souzeních, a aby jim připomněl, že tyto jsou údělem křesťanů. Vždyť sami víte, že jsme k tomu určení! Pavel je na utrpení připravil, jsa ještě v jejich středu a oni mají nyní příležitost se přesvědčit, že jeho předpověď se splnila: A vy víte, že se tak stalo.

Připomenuv věřícím, že utrpení, která nyní trpí, jsou ona, jež jim již dříve předpověděl, vrací se k tomu, co řekl v prvním verši, a přidává

² J. Holzner 302-3.

³ Podobně mluví sv. Pavel o církvi ve Filipech, kterou rovněž v utrpení získal Kristu.

ještě další důvod, proč k nim poslal Timotheje, aby mu totiž podal zprávy, jaký účinek mělo pronásledování, jemuž byli věřící vystaveni: aby se mi dostalo zprávy o vaší víře, zdali snad nepokusil se o vás pokušitel a zdali naše námaha nebyla marná.⁴

Apoštol se shledal s Timothejem v Korintě a s radostí vyslechl jeho zprávy nejenom o víře a lásce Soluňských, ale i o tom, že mají Pavla ustavičně v dobré paměti a že si ho přejí uvidět stejně jako on je.

Jejich víra byla pro apoštola útěchou v jeho starostech a tísni, jež na něho doléhaly v Acháji. Jejich pevnost ve víře ho naplnila takovou útěchou, že jim může radostně napsati: Nyní zas opravdu žijeme! Chce tím říci: Ačkoliv se nalézám v neustálém nebezpečí smrti pro úklady a nástrahy mi činěné, takže o sobě mohu říci, že každodenně umírám (1 Kor. 15, 31), přece na to vše zapomínám a zdá se mi, že znovu ožívám, slyše o vaší víře (Sušil).

Pavel si je vědom, že to je milost Boží, která mu skrze Soluňské způsobila tuto radost a proto ve své vděčné pokoře volá: Jaké díky můžeme vzdáti za vás Bohu za všecku radost,⁵ kterou máme pro vás před svým Bohem? Jeho radost přechází v modlitbu, v níž prosí o dvě věci, aby ještě jednou mohl spatřit své neotyfy a dokončit poučení o křesťanských pravdách, jež bylo přerušeno nedobrovolným a předčasným odchodem apoštolovým ze Soluně. Ve dne v noci, píše sv. Pavel s řečnickou hyperbolou, co nejvroucněji se modlíme, abychom vás spatřili a mohli doplniti nedostatky vaší víry. Sám satan zmařil jeho dílo v Soluni (2, 18), proto apoštol prosí Pána: Sám však Bůh i Otec náš a Pán náš Ježíš (Kristus) uprav cestu naši k vám.

V slavnostní modlitbě sv. Pavel pokračuje přáním lásky a poukazem na opětný příchod Páně: Vás pak naplň sám bohatou a hojnou láskou vespolek i ke všem lidem, jak i my ji máme k vám. Kéž utvrdí vaše srdce, abyste byli bezúhonní a svatí před Otcem naším, až přijde náš Pán Ježíš (Kristus) se všemi svatými svými. Amen sice v nejlepších řeckých rukopisech nestojí, je však znamením, že apoštol uzavírá určitou řadu myšlenek a činí odchod v diktování.

⁴ Tentokráte, píše sv. Pavel v první osobě jednotného čísla a ne (jako ve v. 1 a 2) v čísle množném. Je to opět příklad živého konverzačního slohu Pavlova. Tato změna mimoděk vyjadřuje zvláštní péči a starost o Soluňské. Posílá k nim T. v dohodě se Silou, ale byla to hlavně práce Pavlova.

⁵ Překlad Vulgaty in omni gaudio nevystihuje řeckého originálu. Výstižnější jest překlad Vetus Lat.: super omne gaudium.

Celistvé křesťanství

II. Vnitřní bohatství křesťana.

Člověk, který vyšel ze stvoření, se jeví jako vrchol všech tvorů, jimž měl vládnout svým hlavním znakem, rozumovou převahou. Totéž »všechno bylo dobré« se vztahovalo i na člověka, a to tím více, že on byl nejen stvořen, nýbrž stvořen jako vrcholné dílo a k obrazu samého Tvůrce. Již na prvních stránkách bible, a to jen s hlediska přirozeného, znamená člověk mnoho ve zjevení božím: bytost vynikající nad všechny jiné tvory svým stvořením, důstojností i posláním, aby ovládal a spravoval všechny jiné věci přírody. Není zjevení jen oslava boží, i když nakonec všechno k ní tíhne, nýbrž i člověk má v něm velké poslání i svou slávu. Již zde je možno zahlédnout skutečnost a poslání člověka v přírodním životě. Ve zprávě o stvoření je řeč především o hodnotách vesmíru a přírody, k nimž náleží člověk, ale na nejvyšším stupni, obdařený kromě účasti na životě též na poznání, čímž převyšuje všechno ostatní. Nikde není řeč o tom, že by duše člověka byla dána za trest do těla, jak to vyznávaly některé filosofické směry, nikde není psáno, že by jakékoliv stvořené věci samy sebou byly pro člověka kámenem úrazu nebo hříšnými samy v sobě, nýbrž bylo řečeno člověku, aby tyto věci spravoval a aby jich užíval. Musíme ovšem přiznat, že již v této zprávě je zdůrazněno správné užívání věcí, jež i když samy v sobě jsou dobré, mohou se stát špatné pro nesprávné užívání, proti poslání, k nimž byly svou povahou určeny nebo když by se měly stát cílem pro toho, kdo jich užívá. Toto určité omezení je obsaženo již v úkolu, aby člověk všechny věci ovládal, ne aby jimi byl ovládán, a v tom, že člověk dostal účast na rozumu božím, a tak může poznat povahy věcí, jejich řád a určení. Ale věci samy o sobě, i kdyby to byla jen hmota, nejsou nikde označeny jako špatné nebo dokonce vyšlé ze zla. Zde je též vidět jasná nauka zjevení božího, která nikdy neviděla zlo v řádě přírody jako takovém, a která zřejmě ukazuje, že stvořitelem tohoto řádu je Bůh. Zlo vzniká z nesouladu a nesprávného užívání věcí a dober v přírodě. Již tyto první stránky zjevení božího ukazují fysickou skutečnost člověka a jeho úkoly v práci o využití přírody. Vylučují jakýkoliv idealismus, zrovna tak ovšem i materialismus, protože člověk byl obdařen duší a stvořen k obrazu božímu. A v řádě poznání a chtění je člověk povolán též k veškeré pravdě a dobru. Není to negace, není to jen sebezápor. To měl asi na mysli sv. Pavel, když psal Filipánům (4, 8): »Ostatně, bratří, cokoliv je pravdivého, cokoliv je počestného, cokoliv spravedlivého, cokoliv posvátného, cokoliv láskyhodného, cokoliv dobré pověsti, je-li

kde nějaká ctnost, nebo něco chvályhodného, to smýšlejte«. Nikde není zákaz obohacovat se pravdou nebo dobrem. Sebezápor, který je předepsán, je vzdání se sebe, své přílišné ctižádosti, sobeckosti a nezřízeného užívání hodnot přírody.

Ale člověk se ve zjevení představuje ještě jako něco více, nejen s bohatstvím řádu a hodnot přírody. Zdá se sice, že první stránky zjevení jednají jen o tomto stvoření člověka k životu přirozenému. Ale výraz »k obrazu božímu« neobsahuje jen účast na poznání, jehož se člověku dostalo se stvořením jeho duše, i když tato účast je tam obsažena v první řadě a je nám nejprístupnější. Z toho, co člověk obdržel při stvoření, to sice není tak jasné, jako spíše z toho, co pak ztratil a co bylo třeba v člověku obnovit. Že dostal člověk do své výbavy při stvoření ještě více než jen vládu nad přírodou, život a poznání, to vyplývá z toho, že svým odbojem ztratil něco, co měl, ne však jako fyzická bytost, nýbrž jako duchovní osobnost. Ve Starém Zákoně se tato ztráta podává spíše v pojmu nepřátelství, do něhož člověk upadl svým hříchem vzhledem k Bohu. Zato však Nový Zákon je cele budován na obnově člověka podle ducha, na novém stvoření. Jestliže se ve Starém Zákoně při stvoření jeví více tvůrčí činnost boží v díle přírody a v tom je obsaženo též duchovní vybavení člověka vyššími dary božími, v Novém Zákoně se předpokládá přírodní existence člověka, ale popisuje se jeho nové stvoření podle obrazu božího, a jeho vykoupení z poroby, do níž člověk upadl. Jeví-li se člověk vyšlý při stvoření z rukou božích v první řadě jako bytost vynikající nad ostatní tvory přírody, v díle duchovní obnovy vychází člověk v první řadě jako bytost Bohu podobná v jeho nejvnitřnějším životě, v řadě milosti. Tento řád milosti na rozdíl od řádu přírody se představuje v biblických pramenech jako účast na novém životě. Ve Starém Zákoně se ukazuje spíše v záporném pojetí, že totiž člověk z něho vypadl svou neposlušností a odbojem proti Bohu. Ukazuje se tam na nutnost obrody, obnovení toho řádu, z něhož se člověk vyloučil. V Novém Zákoně se tento řád milosti podává na několika místech jako duchovní skutečnost, k níž člověk nemůže svými silami, ale kam je třeba jej pozvednout, protože to je jeho původní místo. Zkrátka nový stav věcí, života a hodnot, převyšující schopnosti lidského rozumu i vůle, ale představující se jako skutečnost. Tento řád nazýváme nadpřirozeným, ne ve smyslu řádu nějakých pomyslných tajemných bytostí jako jsou víly nebo duchové přírody, jak tento pojem dětinsky zkreslují někteří, nýbrž v pojetí takového stavu pravdy, života a dění, jež převyšuje přirozené schopnosti člověka, jak v poznání, tak v chtění. Není to útek od nevysvětlitelných pojmů nebo jevů k takovému řádu. I když je naprosto přesažný, a nepochopitelný ve svém vnitřním obsahu, dá se jaksí tušit a zahlédnout ve své existenci rozumem, snažícím se proniknout až v podstatě první příčiny. Uvažován s hlediska božího, je to vnitřní život Boha,

jak je sám v sobě. Rozumově dospíváme k závěru, že nekonečnost Boží přesahuje nesmírně všechny účinky, jež nám dávají poznat existenci první příčiny a zdůvodnění všeho dění, pohybu a života. Ale právě tato nekonečnost a přesažnost boží dávají tušit specificky odlišný život boží, jímž se Bůh liší od všech ostatních tvorů a k němuž není možno dospět z pozorování účinků, jež nemohou vyrovnat možnosti nejvyšší příčiny. Asi tak jako z uměleckého díla mohu sice poznat, že jeho autor je velký umělec, ale nikdy nemohu zcela poznat a zachytit jeho vnitřní a osobní život. Mohli bychom bez zjevení tušit jakousi nesmírnou, vnitřní, odlišnou velikost božího života, ale nikdy bychom nemohli poznat, jaký ten život je, kdyby se Bůh sám člověku nezjevil nejen ve svých účincích přírody, nýbrž také ve svém vnitřním osobním životě, zahaleném v mra-ky neproniknutelné záhady. Se strany člověka se jeví tento nadpřirozený život jako povýšení člověka k účasti na vnitřním životě božím. Toto povýšení není v linii přirozeného života člověka a jeho dokonalosti, i když není proti jeho přirozenosti. Proto se nazývá tento stav věcí řádem milosti, že k němu člověk byl povýšen z dobroty boží a že do tohoto života může vejít jen s pomocí božských darů a schopností. Proto jsme řekli, že onen výraz Genese, »k obrazu božímu« obsahuje větší rozpětí než jen účast na přirozeném poznání. A zapadá tento řád i do rozsahu schopností člověka, protože i když vlastním předmětem jeho rozumu je přírodní jsoucnost, v nejvyšším rozpětí jeho duchovních schopností je všechno, co se podává jako jsoucnost, ať přirozené nebo vyššího řádu.

Tento nový řád se představuje hlavně v Novém Zákoně, jako to, z čeho člověk vypadl, ale do čeho má být vrácen. Bylo k tomu třeba celého onoho zásahu vykoupení, jak se představuje v ekonomii spásy. Již ta skutečnost vykoupení z duchovní poroby a navrácení člověka do jeho původního stavu ukazuje, že člověk byl stvořen k větší věci než jen přírodním a že tento řád hodnot a života je člověku určen jako jeho vrchol i spása. Kdyby se jednalo jen o nějaký přírodní nesoulad, jistě by člověk nebyl tak zcela neschopen tuto disharmonii napravit. Tento pojem duchovního vykoupení se jeví jak v evangeliích, tak v nauce sv. Pavla. Je pravda, že Loisy chtěl oslabit tento výkupný ráz u sv. Marka, který píše (10, 45), že Kristus přišel dát svůj život jako »výkupné za mnohé-lytron anti pollon«. Domnívá se totiž tento modernista, že Marek tuto nauku převzal od sv. Pavla, jemuž se vytýká, že původní křesťanskou nauku o Kristu-Mesiáši již theologicky zpracoval do jiných pojmů. Ale touto výtkou se jen potvrzuje, jak nauka Pavlova je souhlasná s ostatním zjevením a názory jiných spisovatelů evangelií. Výraz »lytron-výkupné« se nevyskytuje nikde u sv. Pavla a Marek mohl znát tento ráz výkupné smrti Kristovy ještě odjinud než od sv. Pavla, protože už Isajáš mluvil o trpícím Služebníku Jahve (kap. 53). A na jiných místech zjevení božího se představuje tento nový řád, do něhož je člo-

věk povolán, různými pojmy, které ukazují buď nemohoucnost člověka, aby v něm působil nebo v podobě nového zrození. Tak Kristus poučoval Nikodema o nutnosti znovu se narodit (Jan, kap. 3). Ti, kdož jsou dětmi božími, nejsou zrozeni ani z krve ani z vůle těla ani z vůle muže, nýbrž z Boha (Jan 1, 13). Bůh jako tvůrce přírody je přece viditelný ze svých skutků, jak na to také upozorňuje sv. Pavel. A přece praví sv. Jan: (1, 18) »Boha nikdo nikdy neviděl. Jednorozený Bůh, jsoucí v lůně Otcově, ten vypověděl (o něm).« I zde je naznačen vyšší život boží, nedozírný smysly nebo jen okem rozumu. Život, jež přišel zjevit Kristus. Jinde zase používal Kristus obrazů o přestípení na kmen. Bez něho nemůžeme nic v tomto novém životě. Podobně sv. Pavel tak často zdůrazňoval nutnost milosti v životě s Bohem, jak jej chtěl Kristus.

Povolání člověka k tomuto novému životu se podává ve zjevení jako něco, co nepatří k přirozené dokonalosti člověka, nýbrž je to dáno z dobroty a z lásky boží. Ale toto povýšení člověka k účasti na vnitřním životě božím se představuje jako závazné. Ale tak, že není ani zničena ani pohlcena jeho přirozená osobnost, nýbrž je zdokonalena a posvěcena. Ani není tak míněno, jako by člověk zůstal dvojí osobností, fysickou a duchovní, že by z poloviny náležel Bohu a z poloviny zůstal obyčejným člověkem. Nadpřirozený cíl je míněn jako nejvyšší, ale na základě přirozené osobnosti člověka, která má být harmonicky zladěna podle tohoto nejvyššího cíle. Vidíme to z opaku, že jakýkoliv zlý skutek porušuje tuto harmonii a zasahuje rušivě až do samého nejvyššího cíle. Něco obdobného, jako když člověk skládající se z duše a z těla, není dvojí osobností, protože tělo má být nástrojem duše a jí sloužit, tak také v duchovním životě. Sv. Pavel již učinil toto přirovnání, když nazval přírodního člověka duševním, kdežto člověka, který přijal dílo vykoupení, duchovním. Chtěl tím říci, že to, co u člověka zastává duše, to u křesťana duchovní život, který je odrazem Ducha Božího jako dárce tohoto nového života. (I. Kor. 2, 10). Právě v těchto místech se ukazuje, že hloubky života božího, nepřístupné lidskému duchu, byly zjeveny Duchem Božím a v tomto Duchu Božím křesťan též soudí jinak o věcech než pouze přirozený člověk bez tohoto Ducha Božího. Je zde zdůrazněn nadpřirozený řád, účast na něm u věřících a konečně smýšlení podle ducha tohoto řádu.

Povolání do tohoto nadpřirozeného řádu se uskutečňuje včleněním osobnosti člověka do tohoto řádu. Víme, že je to křest, jenž znamená znovuzrození, obnovení člověka a přijetí za syny. Ale tento nový život nespočívá jen v novém smýšlení podle Boha. Znamená i nový řád duchovních hodnot v člověku, odpovídající přirozeným schopnostem, protože nebyly zničeny, nýbrž povýšeny. V novozákonní terminologii, hlavně u sv. Pavla, neznamená Duch Boží vždy jen božskou osobu, která v nás působí, nýbrž i určité duchovní jousouno v naší duši, jež je vytvářeno

Duchem Božím. Tak na př. v listě ke Kolosanům 3, 10 píše sv. Pavel o křesťanech, že »oblekli nového člověka, který se obnovuje v poznání podle obrazu toho (Boha) jenž jej stvořil...« Tak také tento duch, »který vychází od Ducha svatého, podle něhož se podobáme Bohu, jehož jsme dítkami a Kristu, jehož jsme bratřími, má v nás vzrůstat až k plnosti dospělého člověka, k výši věku plnosti Kristovy...« (Efes. 4, 13). Jinde o tom mluví sv. Petr: »Protože jeho božská moc nám dala všechny dary, týkající se života a zbožnosti, a dala nám poznání toho, jenž nás povolal svou vlastní slávou a svou mocí, jimiž nás učinil vlastníky vzácných a tak velkých zaslíbení, abychom se jimi stali účastní božské přirozenosti.« (II. Petr, 1, 3). Působení boží v nás tedy vytváří něco nového, nový stav věcí, účast na samé božské přirozenosti. To, co nazýváme milostí posvěcující. Ne tedy jen nové smýšlení, jež je spíše výrazem nových skutečností v naší duši, nýbrž též nové duchovní jsoucnost. V tomto světle chápeme lépe přirovnání, že tato účast na božské přirozenosti, je duší nového života podle Krista. Tak se řád milosti přenáší i do nitra člověka nebo lépe řečeno, člověk je k němu povýšen. A to je velikost křesťanské osobnosti a jejího bohatství. Zůstává nedotčena ve své skutečné přírodní existenci, ale nadto je zapojena do božího řádu novými duchovními skutečnostmi, novým životem jak ve struktuře, tak ve smýšlení. A poněvadž je povolána nejen k účasti na tomto životě, nýbrž i k práci v něm, jsou jí dány všechny ostatní schopnosti, o nichž se dovídáme z biblických pramenů a z teologie. Duší je milost, jež je základ. Ale jako duše působí svými mohutnostmi, ne svou podstatou, tak tento řád je zachován i zde. Z milosti vyvěrají ostatní nadpřirozené mohutnosti. Jsou to božské ctnosti víry, naděje a lásky, jimiž je člověk spojen s Bohem v příslušných úkonech a vlité mravní ctnosti, podle nichž jedná v nadpřirozeném řádu. O božských ctnostech jedná sv. Pavel výrazně, (I. Kor. 13, 13) o mravních ctnostech mluví roztroušeně na různých místech.

Je tedy osobnost člověka ve zjevení božím nedotčena, není zmařena na úkor Boha, nýbrž nesmírně vyvýšena a obohacena. Její přirozená práva a povinnosti jsou zachovány, ale nadto ještě se stává křesťan majitelem nových darů a netušených vyhlídek.

Pokora je ostnem, který nedovolí člověku se zastavit, a nikoliv hřebíkem v botě, který mu brání kráčet vpřed. Neboť stará pokora učila člověka pochybovat o svém úsilí a to jej pudilo pracovat se stále větší horlivostí. Ale nová pokora dává člověku pochybovat o jeho cíli a tím ho úplně zastavuje.

Cheskrton: Orhodoxie.

Křesťan a kultura

Křesťanem je každý člověk, pokřtěný »ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého«, který se snaží žít svůj »trojický« křest v každém okamžiku svého života. Tak to činili i svatí a Ježíš Kristus: »Otec je ve mně a já jsem v Otci« (Jan 10, 38). A jinde: »Jestliže mě kdo miluje, bude plnit mé slovo a můj Otec ho bude milovat i přijdeme k němu a zůstaneme v něm«. (14, 23).

Jsou křesťané — a máme na mysli intelektuály — kteří zůstali věrni a svatí od začátku až do konce jako takový sv. Tomáš Aquinský a pod. Jiní toužili též po věčných hodnotách, ale zbloudili: oklamal je život, zbudovali si špatnou ideologii, zoufali ve tmě bolesti, podlehlí vášni. Takový sv. Augustin. A pak našli milost. Uznali znovu kladnou hodnotu věcí i poznání, avšak uvědomili si, že obraz člověka, jak jej podává experimentální věda, představuje sice bytost sympatickou, ale zlomkovitou, bez smyslu své existence, jako když děcko rozbije zrcadlo, srovná kousky a pak se v nich shlíží. Moderní filosofie stojí před člověkem dále jako věc velická a úžasná, ale ne už jako zisk, nýbrž jako šílené uvěznění v našich smyšlených aprioristických formách rozumu (Kant). Jako tragická samota bez útěchy, kde člověk se rodí a umírá a neví proč. Trůn Boží je prázdný v tomto nebi a proto vše je tam mrtvé, Boha tam nezachytíš a nestojíš za úsilí hledat něco jiného než snad přítele, který by pochopil... (Heidegger).

Ve světle milosti zbloudilá duše najde znovu zdravou myšlenku, filosofii skutečnosti, podle níž vesmír je harmonie a ne samota, Prozřetelnost a ne osud, vykrytalovaná Boží láska a ne náhoda. Člověk je osobnost zrozená ne k ovládnutí světa a svého života. Lidské štěstí je v podlehnutí nekonečné kráse Božího pohledu. Zlo ve světě, hřích, porušení řádu a bolest, všechno to se chápe a přijímá v Ježíši Kristu Ukřižovaném, pravém Bohu a pravém člověku, jenž jest Otcovým Slovem, Slovem odpuštění, Odpuštění samo. Ježíš, oběť za naše hříchy, vzkříšený, živý, věčný, král. Ježíš, chléb duše v Eucharistii. Nejsvětější Tajemství, jehož přijetím život křesťana — intelektuála se stává heroismem víry, naděje a lásky.

Hrdinstvím víry: člověk má jen jednu otázku: »Kdo jako Bůh?« a sklání se do Boží dlaně, jež vede svět, nebe i zemi.

Hrdinstvím naděje: člověk důvěřuje jen v Boží pomoc a hledá jen tuto, a všechno před ní padá a všechno ustupuje a všechno se otvírá na cestě, kterou nám určil Bůh.

Hrdinstvím lásky: každý úder ubohého lidského srdce stoupá až k Bohu. Proniká skrze tvory až do nebes, všechno se stává krásné, jasné, prosté a tiché.

A tak křesťan jako intelektuál se zmocňuje všeho poznatelného a nač nestačí jeho rozum, to najde darováno. Neboť jako křesťan řeší problémy viditelné skutečnosti ve světle Skutečnosti neviditelné, která je první i poslední pravdou, alfa a omega, ve Světle, které ozařuje každého člověka přicházejícího do tohoto světa. Křesťanský intelektualismus tíhne tedy k celistvému, harmonickému spojení pravdy přirozené a zjevené. K syntesi, která na venek je stále tatáž, poněvadž je ožívována stále stejným duchem Kristovým. Viděna však z vnitřku, je po každé nová, osobitá, tvořivá, různá v jednotlivých křesťanech podle různých, nových pojetí, nových tušení a tužeb na začátku a podle vlastních, konečných závěrů.

Křesťanský intelektualismus, křesťanský poměr ke kultuře znamená bratrskou spolupráci všech inteligencí, bez vylučování, bez drancování cizích pravd, bez ubíjení odpůrců. V tomto smyslu »nejhodnotnějším dímel Aristotelovým je křesťanská filosofie, tomismus«. Tomismus je syntesi veškeré pravdy a Aristoteles ji připravil.

Křesťan — intelektuál dovede vysvětlit božsky rozšířeným postřehem definitivně prázdnot zla plností a podkladem skutečnosti, dobra a bytí. Mnohotvárné uvést v jednotu s Jedním, s nímž spojuje Všechno. Podmíněné odůvodnit Nepodmíněným, Absolutnem a tím dojít ke Středu životní expanse, který nazýváme Bohem. Dovede zastavit se před Ním v tichém klanění, jež je jedinou naší chválou Nejsvětějšího, dokud se nerozezpívá v nás duch v nové zemi a v novém nebi naší přetvořené, posvěcené bytosti. Pak ovšem věda a víra vyústí v jasné vidění, v Bohu, kde všechno je Světlo a Láska.

Láska je příčinou výbojného Božího díla, láska dovršuje a uzavírá sjednocení v Bohu, které on připravil. Všecko je z lásky a pro lásku. Láska je ukončením všech věcí, v záři věčného Božího přicházení.

Znamená tedy křesťanství v řádě rozumu ladný souhrn lidského a Božího světla. V řádě mravním znamená radost a optimismus, vyjádřený smíchem dítěte, zpěvem andělů a štěstím Nejsvětější Trojice, jehož vůni mezi námi jsou dary Ducha svatého od Otce v těch, kteří věřili Slovu a žili z něho.

Kultura ve svém původním latinském významu znamená pěstění, vývoj, zdokonalení, vytváření podoby, vzdělání: věci se dává dokonalejší tvar a opouští se stav hrubosti. Lidská kultura znamená tedy pěstění lidskosti, lidství v bytosti, které se říká člověk.

Staré klasické myšlení (řecká filosofie) vyjadřovala kulturu slovem »Kallokagathia«, jež znamená stav, v němž je člověk krásný, dobrý (a statečný).

Ve středověku patřil ke kultuře souhrn vzdělání uměleckého, filosofického a theologického.

Humanismus vyloučil z kultury zjevení Boží, napřed jen prakticky,

později i theoreticky a omezil pojem dokonalého lidství na vzdělání filosofické, etické a estetické. Avšak brzy bylo zjevno, že odpad od křesťanství je odpadem od lidství. Kristus byl pravý Člověk, a kdo zapírá Krista, zapírá člověka. Platíme to těžce vlastně ještě dnes.

Moderní doba trpí rozpadem a rozkladem hodnot. Podle moderní experimentální vědy spočívá kultura v harmonickém vývoji a v ochraně života tělesného, rozumového a duchového (fysického, neutrálního a psychického). Kultura těla znamená hygienu výživy a plození, pohlavního života. Kultura psychického řádu shrnuje v sobě vzdělání rozumové jak po stránce logicky spjatého myšlení, tak schopností intuitivních, metapsychických. Sem patří též výchova k ukázněné lásce a k mravní odpovědnosti; rovněž očištění, vytříbení uměleckých vznětů a estetického vkusu. A konečně povznesení náboženského života asketickou kázní až k mystickým zážitkům. Nepřeklenutelnou hranicí pro experimentální vědu je zázrak. Všímá si též funkcí života společenského a hospodářského.

Moderní filosofie rozlišuje mezi kulturou přirozenou a nadpřirozenou, duchovou a fysickou, posvátnou a profánní individuální a společenskou, rozumovou a mravní. To vše, podle různých hodnocení a cílů. Mluví se též o kultuře všeobecné a speciální nebo specialisované. Pohanská klasika znala »artes liberales« t. j. kulturu lidí svobodných, šlechticů, a »artes sordidae« t. j. všední, šedou nízkou robotu lidí nesvobodných. Moderní filosofie rasová obnovila toto rozdělení svou kulturou rasy nebo třídy vyvolené, mesiášské, rodící se bez hříchu, a prohlášením určitých národů či tříd za nižší, za rozené otroky odsouzené k práci nebo k zániku, kteří měli právo jen na tolik vzdělání, kolik bylo třeba k plnění jejich životního poslání. To je člověk bez Krista.

Moderní definice kultury jsou různé: Rozmach rozumu, mravní добрota a estetická citlivost. — Základní poznání poznatelného. — Vypěstění a pokračování života ducha. — Život ducha jako věc celistvá (totalitní). — Společné smýšlení nějakého národa. — Výchova duše a ducha. — Vývoj lidství, jímž se opouští stav hrubé bestiality. Zrození filosofa, umělce a světce v nás uvnitř i navenek. — Zdokonalení přirozenosti.

Jsou lidé, kteří ztotožňují kulturu s civilisací, jiní je zase rozlišují. Civilisace však je pojem širší než kultura a znamená kulturu ducha, náboženský, společenský a hospodářský život a předpokládá bohatství a přepych.

*

Závěr je jasný: křesťanský intelektualismus usiluje o plnou a harmonickou syntesi pravdy přirozené a zjevené. Na poli mravním vede k dokonalosti a k vypěstění, k obnovení Boží podoby v člověku. Kultura znamená snahu o zdokonalení všeho, co se dá v člověku zušlechtit. Poměr

křesťana ke kultuře je proto kladný. Kultura je křesťanovou povinností, křesťanství lidskou kulturu předpokládá a zdokonaluje, a posvěcuje a dává jí božskou míru.

Poznámka: Článek je úryvek z přednášky pro italské akademiky v Miláně r. 1943 v cyklu přednášek »I problemi del cristiano«. Literaturu úmyslně neuvádíme.

Ž I V O T

K svátku sv. Petra a Pavla

Opětovně jsme zdůraznili tu myšlenku, nepostradatelnou pro pochopení římské liturgie, že Církev nepodává v mešních textech snad jen dějinnou připomínku minulé události, nýbrž vždycky zároveň neměnný, živý námět. Mešní biblický text je vždy aktualitou. To nemluvíme jen o té umělecké dramatickosti, s níž Církev slaví na př. právě mše sv. apoštolů — tedy v Římě slouží mši v jejich basilikách, pod obrovitými podobami jejich na zlaté klenbě apsid a zahajuje mši slovy jednoho i druhého apoštola: »Nyní vím vpravdě...« a »Vím, komu jsem uvěřil« — jako by právě přítomný apoštol tak mluvil k církevní obci. Ne, míníme tím, že tyto texty představují skutečnost, že apoštolové dále svou Církev řídí, ano že Kristus dále ve své Církvi žije: že cokoli o nich praví Bible, není tedy historie, nýbrž život. — Tak tedy mešní texty o sv. Petru nejsou životopisnými daty rybáře ze k'far Nahum, nýbrž historickými obrazy dějů papežství. Poslyšte:

»... a Petr sice byl chován v žaláři; modlitba však se dala bez přestání od Církve k Bohu za něho... byl Petr spící mezi dvěma vojáky, spoután dvěma řetězy: a strážní před branou ostříhali žalář.« To je přesné vyličení situace, v níž se octl papežství 20. září 1870. Tehdy — samozřejmě za podpory vítězné, právě vzniklé Německé říše — vtrhli do Říma italští pokrokaři. táhnouce za sebou savojské krále, dosud panovavší jen nad alpskými svišti, a dovršili vítězství Garibaldiho a onoho Mazziniho, jehož si Mussolini vybral za vzor při ustavení Italské Sociální Republiky. Vtrhnuvše do Říma, piemontští uspořádali jeden z oněch krásných plebiscitů, kde vláda dostává 98 a půl % hlasů, a teď to šlo pěkně dál. Král svišťů se usadil v papežském paláci quirinálském, a po smrti jeho pomník v podobě grandiosního moučnicku potupil tisícileté úbočí kapitolského vrchu; »nedotknutelný Řím« jako kapitála novotného italského státu se stal předmětem nepřestávajícího přílivu pokrokové výmluvnosti. Církevní statky, toto dědictví chudiny a vědy, se dostalo do správy státních orgánů, v jejichž rukou ovšem tak prospívalo, že daně byly nesrovnatelně vyšší než pod neschopnou, zaostalou vládou kněžskou. V Římě, v Neapoli, všude se konaly sjezdy organisací bezbožníků, které se zají-

kaly radostí nad pádem papežství a posmívaly se papežovým pomocníkům, jako neapolské dynastii, vyhnané, poněvadž se nechťela zúčastnit záboru papežského státu. V Římě zřídili pomník Giordana Bruna, Garibaldiho, a spoustu ulic pojmenovali jmény antiklerikálních agitátorů. A konečně král italský »z Boží milosti a z vůle lidu« (to měl být jako ten plebiscit) se v trojdohodě stal spojencem německé říše; a kráček dále k dalším úspěchům. Světová válka musela být o dva roky prodloužena, aby slovanská Istrie a rakouské Tyroly zmnožily území »regno d' Italia«; a po dalších případech bylo »regno« povýšeno na »Impero« a zvětšeno o Albanii. A nikoho nemýlily výrazy o »svobodné církvi ve svobodném státě«. Každý básník schopný zřymovat patriotický popěvek na Garibaldiho. Mameliho, Cialdiniho, Oberdana, Felixe Orsiniho a spol. zpestřoval své verše úvahami o posledním papeži — které si naši Machaři rádi převáděli do češtiny. Zatím němečtí turisté s rozkoší konstatovali, že svato-petrské náměstí, kde němečtí vladaři středověku museli přidržet papeži uzdu jako mezka, je hlídáno policií moderní Italie. Byla to věru situace, kde se Kristovu náměstku hodila slova Páně na kříži — žalm 21: »Bože můj, shlédni na mě: proč jsi mne opustil? — Všichni vidouce mne, posmívali se mi: hovořili pysky, a pokyvovali hlavou. Doufal v Boha, tak ať ho vytrhne: ať ho zachrání, když má v něm zalíbení... Obklopila mne telata mnohá: býkové tuční obklíčili mne. Otevřeli na mne hubu svou: jako lev uchvacující a řvoucí. Neboť obklopili mne psové mnozí: rada nešlechtníků oblehla mne... Oni pak rozvážili a prohlédli si mne: rozdělili sobě roucha má, a o můj oděv metali los...« (Přečtete si jásoť starého Mommsena, co tak pěkně psal o Čechách, ohledně zabrání klášterních budov italskou vládou). A jak ten žalm končí? »Neboť Hospodinovo je království: a on bude vládnout národům. Ohlášeno bude Hospodinu pokolení příští: a oznámí nebesa spravedlnost jeho lidu, kterýž se narodí, který stvořil Hospodin.«

Neboť už tehdy, kdy katolické velmoci byly drceny pruskými agresemi a po jejich porážce pod záštitou kulturního bojovníka Bismarcka vtáhli Savojsi do Říma, — už tehdy veliký Veuillot ohlašoval budoucnost. Řím, tak psal, je město Boží — jednou pro vždy; a kdokoli se tam v nějakém paláci usadí jakožto vlada, zůstane vetřelcem nebo aspoň hostem. Papež zůstane tím, čím je Řím. Ano, může se přihodit leccos — i německá světovláda (psal Veuillot) — ale musíme doufat, že Bůh nakonec zachrání svět a Italii. A to znamená, že Řím bude město papežovo.

A co se stalo? Nacionalistická Italie,, která začala oloupením papeže a skončila v područí německých novopohanů, udělala kotrmelec. Římu hrozila smršť moderního bojiště — plamenný víchř, který by věčně město byl obrátil v suť. Kdo zachránil Řím? Nikoli savojský král, skrytý někde na pensi. Ne vůdce Sociální republiky, skrytý někde mezi ustupujícími hordami Germánů. Nikdo z učedníků Garibaldiho ani D'Annunzia ani Marinettiho. Ale povstal ten, kdo Řím zachránil za dob Attily a Longobardů a Saracenů: povstal papež, a Řím byl ušetřen. Byl ušetřen, poněvadž je město papežovo. Nikdo se neptal po dvacátém září, po plebiscitu a »nedotknutelném Římu« někdejších italianissimů. Řím byl

nedotknutelný, poněvadž je papežův. Proto čteme, že Petr byl spící v žaláři: klidně odpočíval, nenechal se rušit: nenechal se donutit Pius IX. aby odvolal své zásady... »Modlitba však se dala bez přestání od Církve k Bohu za něho«. To byl totiž hlavní výsledek události r. 1870: Vatikánského sněmu a zaboru Říma — že věřící těsněji, pevněji nežli kdy jindy byli s papežem spjati, a že abych tak řekl od té doby vskutku prakticky je papež obecným duchovním správcem katolického okrsku zemského... Nelze si dnes představit katolíka bez osobního poměru k papeži. Ano, papež se ukázal být vším, co bylo Piovi IX. upíráno. Je hlavní osobou Říma — je jedinou nadějí italského národa — je neomylný — je všeobecným biskupem...

A tak ho vidí celý svět. Kdo má uši k slyšení, slyší: slyší dunivý pád oněch Němců, kteří si 1940—44 prohlíželi v Římě vatikánský palác jako něco zajímavého, co brzo přestane. Tyto zkušenosti jsou známé. Víme všichni, když k nám loni přišla Rudá armáda, jakou jsme měli radost z jejího chování vůči naší Církvi. Ke kněžím se chovali přátelsky, ke kostelům uctivě; nestalo se, aby někde poškodili kříž nebo sv. obraz. A to není, věřte, jen účinek osobní slušnosti ruských vojáků. Sovětská vláda se zajiště neobrátí na katolickou víru. Ale — zásadně chce svou politiku řídit dle vědeckých poznatků. A věda dějepisná učí velmi jasně »de mortibus persecutorum« o koncích pronásledovatelů Církve. Mezi ty tedy nechce tato vláda být zařazena. A z toho my máme velkou radost — poněvadž slovanskému národu a tedy jeho vládě přejeme úspěšnou budoucnost a jsme rádi, když správně oceňuje skutečnosti. — U nás jsou, pravda, lidé kteří usuzují jinak. U nás jsou lidé, kteří rádi zdobí své časopisy přísnými odsudky nebo břitkými vtipy na Pia XII. Všelijací lékárníci jako pan Homais a výrobci kýlních pásů, drogisté a materialisté, dokonce dialektičtí (a jakým děsným dialektem dovedou psát!) všelijací zvěrolékaři a podzvěrolékaři si myslí, že Řím musí býti Čechem souzen a odsouzen. Snad si dokonce myslí, že se dočkají konce papežství. Tak to si počkají.

Možná že ovšem uvidí zříceniny vatikánského paláce a svatopetrského kostela. To je možnost, kterou vůbec nepopíráme při pokroku moderní techniky... vzpomínáte si na doby, kdy se vynálezům strojů stavěly pomníky jako dobrodincům lidstva? Tedy víme, že tento pokrok dospěl tam, že s pomocí několika chytrých inženýrů jakýkoli tyránek zapadlé země může i Řím obrátit ve skládku rumu. Ale, jak už ten starý Veuillot napsal: bude tedy na chatrči z prken a došků napsáno: Matka a hlava všech církví města a světa. Jiného rozdílu nebude.

Jindřich Středa.

»Kde nevychází reformní horlivost z hloubi vnitřní osobní ryzosti, nýbrž je výrazem a výbuchem vášnivých nálad, působí zmatek místo očisty, boří, místo aby budovala. Nezřídka bývá východiskem k bludům, jež jsou zhoubnější než škody, které chtěla nebo předstírala; že chce odstraniti.«
Pius XI. 14/3 37.

Církev a režimy

Jednou z nejsložitějších, ale také nejvýznamnějších otázek je poměr Církve k různým útvarům lidské společnosti. Zdá se na první pohled, jako by postup Církve tu byl protichůdný: na jedné straně tolerovala zřejmou nespravedlnost jako otroctví, na druhé straně si osvojovala právo soudit národy a sesazovat císaře. Nutno říci, že Církev snáší skoro vše raději, než by svolila k násilné vzpouře; proto také starověké otroctví nezrušila přímým zákazem ani náhlým převratem, nýbrž postupně neodolatelným tlakem své mravouky. Při tom však má Církev své přesné názory na to, jak má být společnost utvořena; a odhodlají-li se národy učinit Církev učitelkou svého svědomí (jako se stalo za středověku) pak ona ovšem ochotně převezme tento úkol, stará se o znemožnění tyranie, a národům pomáhá ke svobodě a spravedlivému řádu, mateřsky se o ně starajíc — quasi mater honorificata.

Co platí o režimech politických, lze říci i o hospodářských. Církev snáší všelijaké hospodářské poměry, a nezoufá si ani nezmiří ze světa, jsou-li nespravedlivé nebo nepraktické; je docela pravda, že ponechává světské věci světským zákonodárcům a nežádá přímo ten či onen systém. Přece však lze říci, že určité formy jsou křesťanskému svědomí, nebo přesněji katolickému mravnímu citu (který právě v ekonomických otázkách je rozdílný od některých heresí) bližší, a některé vzdálenější. — Evropské dějiny křesťanské éry znají tři hospodářské soustavy: feudalism, kapitalism a socialism. Tak za sebou následují vývojově: ideově ovšem stojí proti sobě jednak kapitalism, jednak feudalism se socialismem. Neboť je tu následující zásadní rozdíl. V kapitalistické soustavě majetek je absolutnem — tím, nač zákonodárce nesmí sáhnout; a z majetku jako z první skutečnosti je odvozováno sociální, to jest společenské a politické postavení občana. Jsi bohatcem, kapitalistou? Budeš tedy náčelníkem závodu, vzdělavcem, příslušníkem společenské smetánky, politickou osobností a chceš-li, nositelem titulů a vyznamenání. Jsi chudák, proletář? Budeš námezdným otrokem, vyloučeným ze společenského života a přibližně i z kulturního, buď nebudeš hlasovat vůbec nebo jen podle pokynů tisku, který patří kapitalistovi. — Opačně ve feudální a socialistické soustavě je sociální funkce základ, na němž je budován stát a podle něhož je osobně přiděleno hospodářské postavení. Ve feudální soustavě: jsi robotník? dostaneš lán nebo pololán, tam budeš pracovat. Jsi »miles« — jízdní voják či rytíř? dostaneš zemanský statek na udržování bitevního koně. Jsi vévoda? dostaneš dávky z vévodství. A v socialismu: jsi dělník? máš nárok na práci, na její mzdu a sociální pojištění. Jsi umělec? dostaneš státní titul a přiměřený plat. Jsi vojevůdce? bude ti přidělen prostorný byt a osobní auto, maršálská hvězda a šavle posázená démanty. — Tedy: tam majetek určuje zařazení ve společenském organismu, — zde zařazení ve společném ústrojí určuje majetek, případně důchod. Nepotřebuje jsem dlouhého odůvodnění, proč kapitalism katolickému svědomí vyhovuje nejméně. Pro katolíka majetek je nástrojem a také odměnou práce, a jinak věci mravně nebezpečnou: »spíše projde vel-

bloud...«; učinit tedy majetek rozhodujícím kritériem občanova postavení, — a to majetek ničím nespoutaný, případně naprosto bezprácný a jen lichvou zúročený — to se katolické mravouce přičí. Zbývá nyní otázka, proč ze dvou opačných soustav feudalism Církvi (celkem) vyhovoval, a proč jí nevyhovuje socialism. Pravím socialism jakožto soustava; neboť ze socialistické strany se s církevními činiteli neshodují, mívá svou jednoduchou příčinu. Přidávají se začasť k protiklerikálním útokům, a nemohou čekat, že to uvítáme s radostí; ale mohli by toho nechat, mohli by s námi žít v dobré shodě, a pořád by socialism jak soustava nebyl katolickým ideálem. Proč?

Odpověď je v hesle, kterým socialisté rádi kritisují katolickou charitu. »Nechceme milodary, chceme práva«. Ano. Normální člověk chce práva, a Církev mu je chce zajistit. Jenže socialism dosud zpravidla lidem nedal práva — to jest všeobecně uznané, státem zaručené, nezrušitelné nároky; nýbrž dal jim revoluční vymoženosti a státem poskytované výhody. A v tom je rozdíl. Prohlásí-li se dnes, že stát jednomu bere věci, jež jim dosud přiznával a zaručoval, a že je dává druhým; prohlásí-li se, že stát dává dělníkům, dokonce v zestátněném podniku, ty a ony výhody — pak nezbytně se ptáme: a co zítra? Změní-li se situace? Docela drasticky řečeno: zmocní-li se diktatury místo proletariátu Hitler — kdo proletariátu garantuje jeho vymoženosti? Je známo, že nikdo. Ale i bez Hitlera: je docela správnou marxistickou poučkou, že člověk ekonomicky závislý není politicky svobodný. Ale jsou-li všichni občané státními zaměstnanci — pak, podle této poučky, jsou všichni politicky na státu závislí. A co to znamená? Dokud je v čele státu svědomitý člověk, je všechno v pořádku: dělníci dostávají své přiměřené mzdy, své nemocenské požitky, své podíly na zisku. Ale je-li vláda zkorumpována — potřebuje-li peněz na politické ambice nebo prostě na hýření: co potom? Vláda řekne, že situace — a třeba obrana ohrožené vlády, nebo co — vyžaduje snížení mezd. Psohlavci, když jim vláda upírala zapsaná práva, mohli se odvolat na nezrušitelné majestáty starých králů; a to je ta výhoda feudalismu. Tu, dosud aspoň, socialism nemá; neboť co by v obdobné situaci dělníci namítli? Zákon? Ale vždyť ho vláda změnila; — a vždyť socialism učí, že zákon může zrušit dosavadní právo. Revoluční akt, kterým svá práva získali? Nuže, novým faktickým počinem byla zrušena — a basta. Zbývá vzpoura, tedy oprávněná vzpoura; ale má-li vláda více kulometů? Poražené legitimě zbývá ten ztrouchnivělý pergamen — to je snad málo; ale poražené revoluci zbývá co?

To je tedy ve zkratce důvod, proč katolíci nepřijímají socialism. Proto, že jeho revoluční mentalita popírá stávající práva (NB. kapitalistické neřádnosti ovšem nejsou práva!) — a proto nemůže dát lidu, co potřebuje, totiž práva. Dokud se socialism nevyrovná s touto otázkou, nebude pro nás přijatelný jako idea. Jako praxe ovšem může být nejen přijatelný, nýbrž i vítaný; jednak právě že pomůže zrušit ty kapitalistické zlořády, které jsme sami zrušit nestačili — poněvadž papež nemá dnes výkonné moci! — jednak protože vůbec nemůže přinést mnoho užitečných věcí a zařízení. To vše uvítáme s radostí, neboť »láaska ra-

duje se z dobrého« dí sv. Pavel — ať to dobré přišlo tak či onak. Ale nepřestaneme usilovat, aby dobro a spravedlnost měly základ pevný a nezrušitelný. A kromě toho ovšem: za všech režimů Církve pracuje, aby lidé byli lepší. Budou-li, bude lepší i režim; nejdříve v praxi a brzy i v zásadě. Neboť i to je pravda: jsou režimy — jako Hitlerův — které na trvalo nemohou existovat spolu s Církví. Jeden z obou musí zmizet; a Církev to dosud nikdy nebyla... Jindřich Středa.

Programy katolických nakladatelů

Dotkli jsme se zde už jednou nedostatku katolické náboženské literatury u nás i příčin, které jej vyvolaly. Byly to jednak příčiny vnitřní — jako nedostatek soustavnosti ve vydávání a distribuci knih nebo špatná výchova čtenářů — jednak příčiny vnější, z nichž poslední bylo potlačení katolického tisku a náboženské ediční činnosti za okupace.

Tato poslední příčina je dnes už odstraněna, a byli jsme tedy pochopitelně zvědaví, jak velikou horlivost a důmysl vyvinou katoličtí nakladatelé, aby napravili povážlivý nedostatek náboženských knih. Bohužel musíme říci, že jsme byli hodně zklamáni, a to jak co do všestrannosti programů, tak co do rychlosti, s níž bylo přistoupeno k jejich uskutečňování. Počet nových náboženských děl, která jsme mohli spatřit na knihkupeckém trhu do konce minulého roku, by se dal zaregistrovat na prstech jedné ruky. Po čtyřech dalších měsících na tom nejsme o mnoho lépe; a probíráme-li se programy katolických nakladatelství, abychom zjistili, co můžeme očekávat pro nejbližší dobu, vidíme, že na mnoho potřebných věcí budeme muset asi dlouho čekat, zatím co jiných, méně potřebných věcí se nám dostane dříve a v počtu zbytečně velikém. To je málo radostná vyhlídka.

Pozoruhodným rysem těch programů je, že kupodivu právě menší nakladatelé věnují náboženské literatuře poměrně větší místo než nakladatelství velická — a dále, že nakladatelství moravská jeví větší promyšlenost a soustavnost ve výběru než nakladatelství pražská.

Tak na příklad v programu nakladatelství Vyšehrad má náboženská literatura dost skromné místo a její program není příliš rozmanitý. Hlavní pozornost je zřejmě věnována praktickým příručkám, na úkor literatury studijní. Tak se ohlašuje vydání nového překladu misálu a nový přetisk Sýkorova překladu Nového Zákona, dále nové vydání dvou modlitebních knih (Kubeš, Ve šlépějích neposkvrněné a Urban, K Bohu), Tomáškovy promluvy pro dětské besídky (Dětským duším) a Augustinovy školní učebnice mravouky, věrouky, liturgiky a apologetiky. To jsou nepochybně díla velmi užitečná, ale zahrnují jen jeden úsek náboženské literatury. Bylo by také možno se ptát, bylo-li třeba nového překladu misálu nebo zdali stačí přetisknout Sýkorův překlad Nového Zákona, který po mnoha stránkách již nevyhovuje dnešním měřítkům.

V rozsáhlém programu nakladatelství L. Kuncíře najdeme sice přes dvacet náboženských děl, ale některá jména nás musí více než zarazit.

Ohlašuje tři překlady ze svatého Augustina (Ethické úvahy (?) O obci Boží, Vyznání), dále dvě díla sv. Grigniona z Montfortu, Liliové údolí Tomáše Kempenského, Hellova Slova Boží, Meynardovu Sumu theologie mystické, Faberovy knihy Vše pro Ježíše a O nejsvětější Svátosti oltářní, Dudenova sv. Ignáce z Loyoly, Rezendův Flos sanctorum a jiná díla — z větší části nová vydání knih již dříve přeložených. Vedle toho však tam ku podivu najdeme v knižnici Základy i díla Losského a Solovjeva — dvou autorů, jichž spisy přes mnohé pozoruhodné stránky postrádají zdravého filosoficko-theologického základu a nemohou tedy být předkládána katolickému čtenářstvu — k tomu ještě pod titulem Základů.

Kotrbovo nakladatelství oznamuje na čtyřstránkovém prospektu zatím jen tři díla: sbírku mariánských lidových písní Květnice mariánská, Kulačovu sbírku námětů pro májová kázání Květen ve Fatimě a druhé vydání Ovečkovy Cesty do mystiky.

B. Rupp vydává druhý díl Reslových Katechesí, Urbanovo Učení víry (návod k vyučování konvertitů), Tóthovo Čisté dospívání a Gerelyové Dospívajícím dívkám. Ze studijní literatury jen dílo J. Kadlece: Byzantské křesťanství u slovanských národů.

Program nakladatelství Brněnské tiskárny se naproti tomu vyznačuje větší mnohostranností. Oznamuje zahájení několika knižnic náboženské literatury — edici lidové asketické literatury, dále »řadu vybraných děl náboženské literatury světové« (Faber, Emmerichová, Newman, Balmes), knihovnu Církev a vlast (monografie o význačných osobnostech z řad českých kněží), hagiografickou edici Přátelé Boží, dále četné sbírky kázání, obnovenou Exerciční knihovnu a nové vydání zpěvníku Cesta k věčné spáse.

Nejsystematičtější po stránce studijní je nesporně program Edice Krystal v Olomouci. Jeví se v něm snaha vydávat jednak klasická díla z oboru asketiky a mystiky, jednak soustavné příručky základních filosofických a theologických disciplín. Po Vodičkových Principech sociální ethiky vychází právě Dacíkova Mravouka; mimo to se oznamuje pro příští období Habáň: Úvod do filosofie, Dacíkova věrouka, Čalova Mariologie, Švachův úvod do Písma, Braitova Církev. Z klasických duchovních spisovatelů čteme v programu jména: sv. Jan z Kříže, Ruysbroek, sv. Hildegarda, sv. Robert Belarmin, sv. Filip Neri, sv. František Saleský. Mimo to se ohlašuje vydávání patristické knihovny, v níž mají vyjít vybraná díla více než třiceti církevních Otců. To je tedy slibný program, jehož realizace pomůže značnou měrou k odstranění nedostatku dobré duchovní literatury.

Katolický čtenář jistě bude vděčen za každou z knih zde uvedených. Právem však bude moci připomenout, že některé obory zásadní důležitosti nejsou v uvedených programech vůbec zastoupeny. Nenažde tam pořádný kurs srovnávací vědy o náboženství, ani důkladnou příručku apologetiky, ať teoretické či praktické, ani instruktivní dějiny filosofie... ani mnoho jiných potřebných věcí, jež mohly být během války dávno připraveny k vydání a dnes už se mohly tisknout — zatím však nejsou dosud ani ohlášeny. A soustředění některých nakladatelů na praktické příručky

vyvolává mimoděk otázku: Bude se zase při vydávání náboženské literatury myslit víc na výdělek než na apoštolát knihy? Mají to být zase menší a chudší podniky, které ponesou risiko spojené s vydáváním studijní literatury, zatím co velké podniky se budou držet bezpečného a zaručeně rentabilního vydávání praktických příruček?

NB. Program nakladatelství Velehrad zde neuvádíme z toho prostého důvodu, že jsme nenašli u knihkupců dosud jedinou jeho poválečnou publikaci a také jsme nikde nečtli program chystaných publikací.

Edice Akord ohlašuje zatím pokračování v Hegrových překladech Starého Zákona, nové vydání Newmannových meditací Maria v litaních a Habáňova Sexuálního problému, dále překlad Chestertonovy knihy o svatém Františkovi z Assisi.

nk

Láska heroická

Několik slov o dominikánkách z Bethanie. V září 1864 konal mladý dominikán P. Lataste duchovní cvičení uvězněným ženám v ústředním vězení Cadillac sur Garonne. Nedal se odstrašiti zatvrzelými obličeji a neřekl, že se nedá nic dělat s padlými a zkaženými dívkami a ženami, netvrdil s ostatními, že tyto bytosti dovedou jen proklínat, že potřebují nepravost jako vzduch a vodu a že dovedou jenom nenávidět.

Přiblížil se k těmto nešťastným bytostem, k těmto padlým jak se říká dívkám a ženám jako otec a mluvil k nim o velkém milosrdenství božím a zvěstoval jim poselství, že i pro ně Kristus zemřel a zasloužil jim sílu ku povstání i z jejich ponížení a že i ony jsou povolány k synovství Božímu. Řekl překrásně svým dětem: Bůh se neptá, chce-li k němu někdo přijíti, čím jsme byli, nýbrž co jsme, jak stojíme před ním. Jeho úspěch byl neslýchaný. Ze 380 uvězněných 340 jich přistoupilo ke svátostem.

To byl začátek velikého díla, kterého se P. Lataste podjal hned po těchto úspěšných duchovních cvičeních.

Jeho dílo vidělo vyrůsti devatenácté století.

P. Lataste objevil na poušti vzácné krásné květy, hotové oasy. Našel tam několik žen, které obmyly slzami lítosti minulost a chtěly začít novým, krásným a čistým životem.

Chtěl otevřítí těmto vyděděnkám lidské společnosti nový krásný život, možnosti k tomuto novému životu, protože obyčejně svět přijímá tyto lidi s nedůvěrou, s pohrdáním a trvá na svém odsouzení, kterým je jednou vyvržen ze své společnosti.

Pracoval horlivě v různých útulcích, které přijímaly s křesťanskou láskou tyto nešťastnice, ale Lataste jim chtěl otevřítí více než jenom shovívavý a milosrdný útulek. Chtěl jim otevřítí celou plnost svatosti, ba svatosti klášterní, řeholní. Je to neslýcháno v dějinách církve, nejenom z nich učiniti kajícnice, nýbrž skutečné řeholnice. A aby nebyly zahrnuty opovržením, našel si pro svůj plán dívky stejně hrdinské a krásné, jako byl on sám svou apoštolskou duší. Chtěl vrátiti těmto ženám jejich čest a otevřítí jim to, co je jinak těmto ženám uzavřeno.

Roku 1868 založil ve Fresnes poblíž Besanconu novou kongregaci dominikánek z Bethanie. Začal se dvěma sestrami. Nesmírné obtíže finanční i se strany všech těch, kteří se hrozili této příliš jak se zdálo odvážné myšlenky, že tím bude znesvěcena, znevážena myšlenka řeholního života. Našel si několik dívek čistých a hrdinských, jako byl sám, a tyto dívky přijaly s otevřenou náručí do svého středu ty, které si odpykaly své, které vyšly z věznic, které zanechaly nemravného života a chtěly se káti, chtěly se věnovati nejvroucnějšímu duchovnímu životu v řeholi. Tak jsou v této kongregaci dvojí sestry: ty, které přijímají a pozvedají, očisťují a vychovávají, a druhé, které se vracejí, hledají a chtějí nejenom odčinit minulost, nýbrž také žít novou svatou budoucností.

O sektu nebo církve

Čím déle studuji české dějiny politické, kulturní i náboženské, tím více mne překvapuje poměrný nedostatek v našem obecném smýšlení i v myšlení našich vynikajících jedinců smysl pro universalnost a tím i tedy pro katolicitu a následkem toho i ono poměrně zakořeněné odcizení se českého člověka obecně neboli katolické církvi.

Zeptal bych se velmi opovážlivě: Nebylo u řady vlasteneckých kněží vlastenectví převažující skutečností, převažující nejenom nad myšlenkou obecnosti církve, nýbrž i nad nadpřirozenem samým, takže u mnohých z nich jsme se setkávali s náboženstvím venkoncem přirozeným, civilním, laickým?

Ale i u lidu, což není lid ochoten uznati naše kněžstvo ne proto, že podává křesťanství, že uděluje život Kristův, že přisluhujeme jeho pravdami a svátostmi, nýbrž jsme-li vlastenečtí? Při tom je toto slovo velmi ošidné. Lid si totiž pod pojmem vlasteneckého kněze představuje ohnivého kazatele, kterému je slovo a heslo vlast a národ nejvyšší skutečností, ba jedinou skutečností, který o ní srdceryvně, k slzám dojemně rozpráví.

Zapomíná při tom, že pravá láska k vlasti nezůstává při připomínání slov vlast a národ, při slzení nad těmito slovy, nýbrž že slouží celé skutečnosti vlasti a národa a touto skutečností je místo a úkol, který dal a dává vlasti a národu Tvůrce její, k němuž musíme vésti i vlast i národ, celý sobě svěřený lid. Právě vlastenectví znamená vésti lidi aby naplnili sebe a skrze sebe celý národ nejvyšším cílem, nejvyšší hodnotou, zaměřením k Bohu, připodobňováním se k němu samému. To ovšem už není tak líbivé, při tom se nedá lacino plakat a posmrkávat, to žádá kázeň, sebezápor, práce na svých slabostech a špatných sklonech, na svém sobectví...

Při tom zase nebudme nespravedliví. Byli jsme a jsme malým národem. Byli jsme vystaveni tolika útokům, nebezpečím. Proto jsme musili mysliti mnoho na svou vlast a na svůj národ. A mysliti musíme dále i dnes. I to je boží vůlí. Pán nás postavil sem, do tohoto srdce Evropy,

to je naše vlast, v jejím objetí máme žít, na ni máme pracovat. Ona je naše s našimi městy, vesnicemi, chrámy, poli. Národ nás zahrnuje všechno naše duchovní snažení a zápolení. Tedy také a především naše úsilí duchovní, náboženské, modlitby a zpěvy předků, jejich hledání i bloudění, duchovní vítězství i porážky... vedle celých ostatních pohanských dějin bohatých na boje, útoky a vývoje.

Cím menší národ, tím více se v něm lidé shluknou v pevnou, ovšemže malou jednotu. Tím více se bojí myšlenky obecnosti, jednoty, universalnosti. Proto tolik kvete u nás sektářství ve všech oborech a ohledech. Mnoho našich vynikajících jednotlivců vytvoří kolem sebe skupinu, sektu, kolikrát aniž by to zamýšleli. A nejenom v náboženském ohledu. Sektářství je oblíbeným společenstvím českým i v ohledu kulturním, politickém, tělovýchovném... V církevním ohledu se vyznamenává odporem proti obecným zákonům církevním, proti jednotné liturgii, proti společné liturgické řeči.

Horliví bojovníci za obecnost katolickou u nás si dobře neuvědomují příčiny této české sektářské nálady a skupinářského našeho zaměření. Proto jejich napominání bývají často hluchá a stížnost na kacířství a necírkevnost našeho lidu tak theoretická.

Je třeba rozšířit našeho ducha velkorysého, velkodušného a potom snáze přijme základní myšlenku katolickou. Není internacionální, jak se někdy mylně prohlašuje, je něco lepšího. Je universální. Chce všechny shromáždit, pro všechny chce něco mít a nějak je obohatit, ale zároveň chce, aby se všichni živě shromáždili v této obecnosti a snažili se všechny obejmouti, a obdarovat. Je třeba buditi v našich křesťanech vědomí našeho společenského života božích dětí v jedné velké a skutečné rodině dětí Božích a povolanych za Boží děti, aby takhle rozšířili svá srdce. Pak pochopí správně i cenu a smysl svého vlastního národa ve spojení s onou katolickou obecností, universalitou, aby to své zvláštní dobré vypěstoval co nejdokonaleji a dal to ve prospěch společného, obecného bohatství katolické universality.

Proto je důležité vzájemné poznávání národů, hlavně slovanských. Proto tolikrát jsme již pozitivně ukázali na hodnoty, které nashromáždili slovanští katolíci. Proto jsme čerpali v minulosti tolik z katolické Francie, která se konečně ve Francii dostává ke slovu. Proto jsme ukazovali stále, a nejenom my, nýbrž všechny katolické revue projevy katolického života v cizině, abychom lidem vštěpovali vědomí sounáležitosti k velké katolické rodině a proto potřebu zájmu o to, co se děje v této rodině a čeho bychom my mohli u nás z toho použít, uplatnit, podobně zaříditi. To vše v nás utvrdí vědomí našeho spojení a společenství s katolickou obecností.

Braito.

»Ježto společenské dobro má býti takové, aby se lidé jeho dosažením stali lepšími, je zajisté třeba je hledat v ctnosti.«

Lev XIII., Enc. Rerum novarum

Hlava státu dává za příklad Evangelium

Při příležitosti federativní rady křesťanských církví v Columbu v Ohio promluvil dne 6. III. prezident Truman. Je zajímavé zmínit se o tom, jak se prezident dívá na problém demokracie.

Zde jsou hlavní úryvky z této řeči:

Zachránili jsme naši svobodu svědomí.

Jsme národ, který uctívá Boha různým způsobem. Ale jsme spojeni všichni v jedinou jednotu: jednotu individuální svobody v demokracii.

Ještě jsme nevyšli z desíletí, v němž síly zla ve všech částech světa se spojily, aby v rozhořčené bitvě vyhnaly ze země tyto dva ideály zároveň: náboženství a demokracii.

V tomto dlouhém boji mezi dvěma doktrinami věc počestnosti a práva zvítězila. Boj o záchranu našich práv byl nesnadně vyhrán. Vítězství vyžádalo si poplatek lidských životů, a poklad tak velký, že nás poučilo pro podruhé o drahocennosti naší svobody, kterou jsme chápali dříve jako samozřejmou. Nyní, když jsme byli zachránili naši svobodu svědomí a náboženství, a naše právo žít dle zákona morálního a duchovního dle našeho výběru (vůle), využijme plně této svobody. Použijme ji k záchraně světa! V našich vztazích s cizinou a v našem vnitřním hospodářství objevují se znovu síly egoismu, hrabivosti, nesnášenlivosti. Utvářejí situace, které vyžadují pevných rozhodnutí odvahy a snahy. Ale nad to vyžadují jedno bez čeho jsme ztraceni. Vyžadují probuzení morálního a duchovního, v životě jednotlivce a radách světa.

Hmotné objevy a síla ducha

Posledních pět let přineslo strašlivé objevy v oboru hmoty. Ale bylo řečeno, a to s množstvím pravdy, že velké objevy budoucnosti se naplní v oblastech ducha. Není na této zemi problému dostatečně nesnadného, aby odporoval znovuzrození víry náboženské. A jistě problémy dneška nevedou k ničemu jinému než k tomuto druhu obrození. Má-li tento svět žít dále, musí býti ona gigantická síla, která byla člověkem získána v atomické energii, vyvážena tím větší silou duchovní. Veškeré lidstvo jest u bran zničení — nebo na prahu věku v historii jedinečného. Jedině zvýšená morálka může zvládnouti tuto novou mocnost vesmíru a dosíci, aby tato sloužila veřejnému blahu... Je to pro vás, kteří víte vyučujete velký úkol... Církev protestantská, Církev katolická, Synagoga židovská, sloučené v americkém bratrství, mají býti základnou tohoto morálního duchovního probuzení. Žádný jiný organismus toto nemůže. A jestliže toto probuzení nenastane, jsme odsouzeni ke zkáze, kterou si potom ovšem zasloužíme.

Mravní probuzení nutné

Toto mravní probuzení je nutné pro všechny a všude, ale hlavně pro mládež dneška, na níž záleží budoucnost. Události velké války mají vždy za následek vzrůst mladistvé zločinnosti. Ať je tomu jakkoli, potřeba

mladé generace je nutná a bezprostřední: a tato potřebuje mravního probuzení (důkladného). A jedním z prostředků, jak pomoci nejen mládeži národa, ale všem lidem, všem ženám, je zabezpečení slušného domova (krbu). Aby bylo vykompensováno přerušení výstavby během války, pojaly USA program výstavby civilních obydlí jedinečný v naší historii. Duchovní blaho lidstva zířka bude záviseti na rodinném životě dneška. Proto je tak nesmírně důležité, aby všechny církve Ameriky spolupracovaly na národním díle: »Poskytněte svůj domov...«

Pracující ve svých místních obcích dle tohoto základu, dopomůžte tomuto programu k tomu úspěchu, jež má získati.

Neboť život národa odráží život rodiny. A tento má se utvářeti dle stále vyššího a vyššího niveau.

Kdyby lidé žili dle Evangelia...

Pozvednouti úroveň je stálým cílem vlády a základem její politiky. A její úkol by byl mnohem snadnější, kdyby lidé mezi sebou uplatňovali zásady sociální spravedlnosti a pravidla etiky, s jakými se setkáváme v dobách biblických. Problém stávek, platu, pracovních podmínek by byl velmi usnadněn, kdyby lidé chtěli uplatnití příklad Evangelia.

Kdybychom věřili opravdu v bratrství lidí, nebylo by nutné zaváděti zákony o nestraném přijímání zaměstnanců. Kdyby jisté zájmy nebyly tak chtivé zlata, mnohem menší nátlak by stačilo vykonávat, aby bylo zahájeno jednání o zrušení cenové kontroly, nebo o udržení nízkých platů, nebo dovoliti koncentraci hospodářských sil. Vroucnost vpravdě náboženská našeho lidu by nesmírně přispěla k našemu zdravotnímu národnímu programu a ku lepšímu programu sociálního pojištění. Jak je tomu s lidmi, tak je tomu i s národy — nic nepřispěje k udržení míru více, leč přísná aplikace zásad našeho starého náboženství.

Pokusili jsme se zanést do Charty spojených národů to hlavní z tohoto náboženství. Zamezení přepadení, udržení míru, pokrok sociální spravedlnosti a individuálních svobod, záměnu rozumu a spravedlnosti za tyranii a válku, ochranu malým národům; tedy těmito zásadami postavily Spojené Národy chartu na skálu zásad náboženských. V krizi světové války lidé celého světa se semkli v jedno velké bratrství. Nyní, kdy již přišlo vítězství, čekají miliony mužů, žen a dětí ještě na pomoc národů bohatých a mocných. Zvláště pak očekávají pomoc od národa USA.

Jako Váš prezident obracím se na Vás a na všechny Američany, dokažte svou víru tím, že pomůžete zachrániti miliony hladovějících v Evropě, Asii a Africe.

Rozhodněme se pracovati vždy v tomtéž duchu, v duchu snášenlivosti a porozumění vůči všem lidem a všem národům, v duchu náboženství a náboženské jednoty.

N e u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Přišla hodina

Různé cirkve a sekty využívají nedostatku katolických kněží a vysílají do pohraničí učitele a učitelky svého náboženství, kteří tam káží a konají své bohoslužby. Lidská duše potřebuje nějakého boha, a proto tito proroci mají někde značný úspěch: katolíci odpadají. Němečtí kat. kněží odcházejí a českých kněží bylo a je málo. Jeden kněz má i několik farností. To znamená dvě zlé věci: nemůže konati svou práci tak, jak by bylo třeba, lidé odvykají kostelu a modlitbě, ztrácejí víru a stávají se obětí bludů. A druhá věc: Kněz si zničí předčasně zdraví, padá uprostřed práce vysílen a bez nástupce. Dnes tedy přišla hodina laických katechetů a katechetek, katolická akce třetích řádů a všech těch různých Sdružení a bratrstev, jež dosud většinou jen tyly z kněžských drahocenných sil a kostelů a některé bez vypětí svých možností, bez splnění toho poslání, které jim dala Církev, líbíce se obyčejně více svému řediteli než Bohu. Dnes přišla hodina všech ženských řeholních kongregací, aby si uvědomily, že nic neprospěje, získá-li se celý svět, ale ztratí-li se jedna duše. Pohraničí volá apoštoly. Kdo může, a je schopen rozumově a mravně, dejte se k dispozici biskupům a kněžím. Zachráníte duše, pomůžete Kristovým kněžím, splníte smysl své víry. Pohraničí volá i ty katolíky, kteří nemohou jít učit, co přikázal Pán. Volá k nim o modlitbu a oběti, aby tímto ohněm lásky psali Boží rozsudek nad nenávistí satanovou. Bratři, nemilujme slovy, nýbrž srdcem a životem. Přišla hodina.

P. Jiří Veselý O. P.

Z katolického světa

Uniaté a lvovská »synoda«. — Nedávno se objevily v rozhlase a v tisku zprávy, podle nichž se uniaté usnesli na synodě ve Lvově na zrušení unie s katolickou církví a na spojení s církví pravoslavnou. Tyto zprávy neodpovídají skutečnosti. To vyplývá zřetelně z několika základních faktů. Všech uniatských kněží je asi 2.000. Na tak zvané synodě lvovské bylo podle zpráv všeho všudy 216 kněží — a to ještě je pochybné, zdali všichni tito účastníci byli skutečně kněžími. Mimo to nebyl na této »synodě« ani jeden ze sedmi uniatských biskupů — prostě proto, že čtyři z nich zemřeli a ostatní byli ve vězení nebo ve vyhnanství. Účastníci zmíněného shromáždění tedy nemohli naprosto zastupovat uniaty jako celek.

Tato fakta byla ovšem většinou zamlčována, stejně jako ostatní skutečnosti, jež by mohly podat pravý obraz o tom, co se událo. Je veliký rozdíl mezi »odloučiti se« a »býti odloučen«. Komentář, jež podal ke zprávám o odluce uniatů kardinál Tisserand, podprefekt Kongregace pro Východní církev, svědčí o tom, že na uniaty je vykonáván prudký oficiální nátlak, jehož cílem je potlačení katolického života a včlenění uniatů do pravoslavné oficiální církve. Deportace kněží, řeholníků a řeholnic, zabírání uniatských kostelů tak zvaným iniciativním výborem

pro přestup řeckokatolíků k pravoslaví, agitace mezi věřícími — to jsou prostředky, jichž se při tom používá. Oficiální pravoslavná církev má být zřejmě jediným dovoleným náboženským útvarem, a to bez ohledu na to, co chtějí nebo nechťejí sami uniaté.

Církev v Jugoslavii. — S klidnou, ale působivou otevřeností je vyloženo postavení Církve v Jugoslavii v pastýřském listě katolických biskupů jugoslávských, vydaném na konferencích biskupů v Záhřebě 20. září m. r. Stručně shrnuto, je toto postavení charakterisováno následujícími rysy:

1. Celkem 343 kněží bylo popraveno v důsledku rozsudků vojenských nebo civilních úřadů, 169 jich bylo uvězněno, 89 je nevěstných.

2. Katolický tisk prakticky neexistuje. Ze sta časopisů vycházejících před válkou nevychází ani jeden. Katolické tiskárny jsou většinou zavřeny.

3. Vyučování náboženství bylo na všech školách prohlášeno za nepovinné a místo dvou hodin týdně může být vyučováno jen jednu hodinu. Ve výročních zprávách je náboženství uváděno na posledním místě.

4. Usiluje se o to, aby soukromé katolické školy s právem veřejnosti byly zrušeny. Většina katolických internátů a jiných výchovných ústavů je zrušena nebo jsou spravovány komisaři. V tisku je vedena silná kampaň proti katolické školní výchově a proti činnosti ženských řeholí.

5. Pozemková reforma zbavuje Církev největší části pozemkového majetku bez jakékoliv náhrady.

Přesto hledí katoličtí biskupové v Jugoslavii s důvěrou do budoucnosti, v čemž je posiluje probuzený náboženský život v širokých vrstvách věřících, zejména vzrůst kultu mariánského. Nepřejí si ani kulturního boje, jak prohlašují v závěru svého listu, nýbrž dožadují se jen dodržení základních katolických svobod: svobody katolického tisku, katolických škol, vyučování náboženství, svobody shromažďovací, svobody osobnosti a svobodné činnosti charitativní.

MZ

Poslání novinářů

V rozhovoru s americkými žurnalisty 3. května, když projevil sv. Otec svou radost nad tím, že může uvítat tak vynikající představitele amerického tisku, prohlásil:

Jste povoláni k zaměstnání, ovládající moc, která působí dobro i zlo. Budete vydávat počet ze své odpovědnosti před Bohem i lidem, ke kterému náležíte.

Z povahy prostředků, kterými disponujete, plyne, že miliony čtenářů jsou denně poučovány vašimi zprávami a v několika minutách jsou informováni o tom, co se děje ve světě. Vstupujete do všech domů. Zasahujete nespočetné množství duchů a srdcí. Účastníte se tak důležitým způsobem kování duše národa.

Není mnoho těch, jejichž charakter a vzdělání jim dovolují posuzovat

to, co jste napsali. Zda není většina těch, kteří přijímají hledisko vámi předložené? Proto tisk musí být loyální k pravdě, aby se vyhnul tomu, že by veliký vliv tisku byl využit ve prospěch zla.

Pravda, o níž mluvíme, je pravda viditelná, to jest máte podávat události tak, jak vidíte, že se staly, a nekomentovat je leč podle principu spravedlnosti a lásky. Pravda stojí mimo vášně. Není stranická. Má se držet skutečnosti a nikoli fantasie.

Pravda je neprodejná a nikdo nemá mít obavu před poznáním pravdy. Nevyžaduje, leč aby byla podána jasně, taková jaká je v objektivním světle, bez vlivu předsudků a předpokladů.

Pravda je diskretní a ví, že skutečnost má být podána s takovou opatrností, aby zlo nebylo postaveno do popředí, zatím co pravda by byla obratně zakryta. Pravda je skromná a tak i smrt může vniknout do duše bránou očí.

Zkušenost nám ukázala, kolik hrozného zla vniká do společnosti tisku, který nemá na zřeteli požadavky pravdy.

Prosba, kterou vyjadřujeme z celého srdce k Vám pánové a k Vaším spolupracovníkům zní, abyste svoje zaměstnání mohli vykonávat vždy ve světle těchto zákonů. Aby ten, který je Cesta, Pravda a Život, mohl Vás vždy provázet. aby ulehčil Vaši velikou odpovědnost. (A. F. P.)

P R A C O U N A

Kritika.

Pohoršujete kritikou. Spíše myslím, že pohoršuje ten, kdo dělá věci, vůči kterým nemožno mlčet, než ten, kdo ví, že je třeba prohlásiti vůči slabým a kolísajícím ve víře, že takové a onaké přehmaty nejsou křesťanské. Jednak, aby druhí nebyli jimi také nakaženi, jednak abychom neuvedli v omyl lidi stojící opodál, že mají výmluvu státí dále a i v jiných důležitějších věcech opodál křesťanství. Domnívají se totiž, že nemohou přijmouti křesťanství, které se jim jeví jako zosobněné a zpodstatnělé v oněch chybách, ke kterým mlčí a které by tím byly jaksi kanonisovány.

Sv. Bernard praví ve svém 78. listu, že je bezúčelné chváliti lid a lháti, že není moru, když už jej všichni cítí na svých chřípích.

Nevytýkejme kritikům nešvarů mezi námi nedostatek církevního smýšlení nebo katolického ducha, protože to se těžko nejprve dokazuje a za druhé je to povážlivá láska k nemocnému, zastíratí mu skutečný stav jeho nemoci. Kdyby věděl, na čem je, dal by se léčiti a vystříhal by se škodlivého pro sebe.

Nepronásledujme také bezhlavě a autoritářsky ty, kteří vidí skutečnost, nedostatky, nebo domnívají se míti dobré nápady, kterými to svatě s církví myslí. Kolikrát někdo nevidí, necítí nedostatky, nepodá dobrých

návrhů nebo léků, ale běda, když někdo s nimi přijde. Dostane polenem přes hlavu.

V bouři reformace praví velký dominikánský theolog a budovatel základů nové polosekty, to jest důkazu o rozumové věřitelnosti naší víry, Melchior Cano († 1506), že tehdejší theologové měli místo mečů jen dlouhé pruty, s jakými si děti hrají na vojáky, a pak dí: Proto se jim právem všichni vysmáli... Neboť je zle s věcí, jestliže je hájena věc, která si žádá ducha a vzdělání, lidmi, kterým chybí i duch i vzdělanost (De laicis Theol. IX. 1.)

Jakého jste vyznání?

Na tuto úřední otázku odpovídáme vypsáním své příslušnosti k určité náboženské společnosti. Schválně užívám tu banálního tohoto vyjádření. Kdo se ale zamyslí, vidí, že toto slovo vyznání je nesmírně závažné a závazné.

Spasitel řekl, že kdo ho vyzná před lidmi, vyzná ho i on před nebeským Otcem. Tak se dostává slovu vyznání nového naplnění. Spasitel tu slibuje, že vydá sobě věrné za své, že se k nim přihlásí před svým nebeským Otcem, že se za ně postaví.

Z toho ale plyne, že podobné musí být i naše vyznání Krista, když nám slibuje Kristus takovou odměnu. Naše vyznání tedy nesmí být jenom úředním štítkem, jedním z úředních štítků, nálepek na naší vnější životní stránce.

Vyznání Krista znamená také se postavit za Krista, ale dokonale a všemi schopnostmi. Uznání jeho pravdu a žítí podle ní, řídit se podle ní ve všech okolnostech životních. To je teprve správné a dokonalé vyznání, když naše oceňování věcí, skutečností, hodnot, náš poměr k lásce, práci, rodině, povolání i k veřejnému životu, abychom ve všem jednali jako stoupenci Kristových pravd.

To je úkol církve, toto confessio, toto vyznání a proto bylo ztotožněno od nejstarších dob křesťanství toto vyznání s církví. Církev, to jest, věřící její, údové její byla živým vyznáním Kristových zásad a Kristova příkladu. Vyznávali takto Krista vedoucí i vedení v Církvi. Svědectví pro Krista, vyznání Krista prvé církve dovedlo svěsti křesťany až k oběti i života, k přijetí nejtrpčích strádání a nejkrutějších muk. Vyznání toto totiž prohlašovalo, že Kristus a jeho pravda mají větší cenu než naše pohodlí, příjemnost i než náš život, že si zasluhuje, abychom obětovali pro něho, pro přiznání se k němu i život.

Satan pokouší stále svým nabízením svět, svým přehodnocováním »chleba« jeho jediné starosti slávy jakožto největšího úspěchu, o nějž je třeba přede vším se starat. Leckdo podlehne. V prvních dobách křesťanských mnozí věřící neuznali Krista za nejvyšší dobro a statek a volili raději chvilku života. Odpadli jak se říká. Jiní si opatřili legitimaci, že patří mezi ty hodné, poslušné občany, obětující nesmyslným modlám, které ani předpisující nebrali vážně, uznali božství římského státu proti božství Kristovu. I dnes mnozí křesťané buď skutečně zapírají Krista

bez vnitřního přesvědčení pro nebo proti, za hmotné výhody i opatřují si legitimace věrného zbožštění a klanění se stvořeně hmotě, místo jejímu Tvůrci.

To všechno jsou odpadlíci od všemohoucího Boha, nestvořeného, duchového, nesmírného a při tom osobního. Proti této malosti, malodušnosti je třeba postavit nové vyznavače statečné, ne mnohomluvné, ale mnoho dobrého konající, vše obětující, celý život soukromý i veřejný Kristu a jeho pravdě.

Toto vyznání zvítězilo nad modlářstvím antickým a nad antickým zbožštěním státu. Je i dnes jediným obrodným zárodkem nového života pravé svobody, protože jen Bůh je nekonečný a jen v něm a v jeho oblasti můžeme se svobodně, to jest, bez hranic a omezení rozvíjeti, vyvíjeti a růsti.

Braitó

Spodní vrstvy

Mluvil jsem o českém odporu, českém sektářství a skupinářství proti obecné církvi. V každém národě musí církev bojovat se spodními proudy, se spodními vrstvami, s tím vším, co je nashromážděno v duchu nezdravého porušeného ve zvycích lidu, v obecném mínění, v obecném oceňování nejružnějších skutečností.

Tak jsou v našem lidu silně zastoupeny ještě kalné proudy starých pověr. Zbožňování přírody, v různých zvycích, obyčejích a vírách je předchůdce onoho klanění se svatému zákonu přírody, který byl tolikrát pivním hlasem vykřikován.

Je důležité znáti tyto spodní vrstvy našeho lidu. To je nutná součást naší pastorální apologetiky, ne apologie. Apologetika má podati rozumové zdůvodnění naší víry, přijatelnost a rozumnost její. Za druhé má odpověděti na otázky a námitky proti jeho rozumné věřitelnosti a přijatelnosti našich pravd.

Ale jsou také námitky a obtíže nevyslovené. Proto jsou nebezpečnější. Takovou nevyslovenou těžkostí nebo obtíží náboženskou a mravně náboženskou jest tento druh příliš hmotařského založení, zbožňující chléb, práci, přírodu, rod, pole... nebo je to druh přílišného přilnutí k úzkému společenství rodovému, skupinovému, což jsme nazvali českým sektářským druhem.

S tímto druhem musíme bojovat, proti starým i novým pověrám vystupovat, aby se lidé nedívali na náboženství jako na nebezpečnou a a lacinou pojišťovnu a na církev jako na účinnou a lacinou hlasatelku přirozené, úzce vlastenecké nebo široce všelidské mravnosti. Tento druh hmotařský nerozumí duchu, nemyslí na cit, nechápe znamení a symboly, neví o jejich nadpřirozené působivosti.

Jinak bychom vyhovovali nepatřičně slabostem spodních proudů svého lidu.

Braitó.

Přirozené a nadpřirozené

Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, to jest, do jeho těla vdechl ducha, duši rozumnou a svobodnou. A tento obraz pozvedl ke své přibuznosti. Povolal člověka za své dítě, aby žil podobným životem jako Bůh sám, aby nejvlastnější předmět člověkovy činnosti byl vnitřní, intimní, božsky plný život.

Tak je podle omilostnění božího dokonalý člověk nejprve člověk žijící z plnosti prozíravé blízkosti Boží. Ale zároveň musí tento člověk blízký Bohu svou účastí, na jeho nejintimnější povaze a na jeho životě žít jako dokonalý obraz Boží ve své vlastní přirozenosti, ne, že by se nadpřirozené mohlo vyvíjet teprve v dokonalé rozvinutí vlastní přirozenosti, nýbrž protože naopak milost vede člověka, aby si vážil své vlastní přirozenosti, a snažil se o její pokud možno největší dokonalost. Milost sama zdokonaluje člověka, aby jednal podle toho, co Bůh sám vložil zdravého, dobrého do lidské přirozenosti a aby to nezdravé v ní léčil a pro toto porušení nezavrhoval celou lidskou přirozenost.

Milost proto naplňuje rozum nejvyššími pravdami, ale užívá k jejich poznání základní logiky, epistemologie, metafysiky. Milost nadnáší vůli k nejvyššímu dobru, k intimnímu spojení s ním, ale používá beztak zase jí zvedaného, ukáznění vůle, která před tím si podrobila smyslovou stránku a cíl.

Milost zvedá a posvěcuje člověka, ale jen v konkrétních, skutečných okolnostech životních. Bere ho tak, jak jest. Nevytrhuje ho z jeho prostředí. Právě to jeho prostředí chce naplnit a posvětit jej takto tímto naplňováním jeho prostředí. Proto jej posvěcuje jak žije, to jest, v rodině, obci, státě, farnosti, diecési. Milost dává každému tomuto prostředí zvláštní pomoc a člověk žijící z milosti by si měl uvědomit, že má povinnost posvětit každé z těchto prostředí.

Proto ono volání po tom, aby věřící se opět sešli se svou farností, aby prožívali křesťanskou intimitu a stavovskou milost rodinného života, aby si uvědomili svou povinnost posvětit svou osobou, svým osobním a osobitým prožitím své pracovní prostředí a okolí. Student má mluvit svým životem z milosti ke studentu, jak možno být dobrým studentem a křesťanem, dělník dělníku a podobně.

Tak neprchá světec ze světa, nýbrž snaží se posvěcovati a posvěcuje všechno, do čeho je postaven a čeho se dotkne.

Proto svatý není ten, kdo prožívá chvíle posvátného vzrušení jen v mimořádných chvílích, nýbrž kdo žije z blízkosti Boží ve všech podrobnostech svého života, který umí posvětit především svůj všední život a umí jej proměnit v jedinou bohopoctu. Svatý je jenom ten, kdo umí plnit povinnosti všedního dne, ale neutone v nich a naopak je naplňuje Bohem a při tom plní tyto své povinnosti z posvátného klidu a jasu svého jednolitého svědomí, jež netrpí rozpolceností mezi láskou ke stavu a k Bohu. Obojí musí u něho splynouti v jedno a jedno určitě navzájem druhé.

Podmínkou k tomu je zase zdravé užívání zdravého rozumu, ukáznění

dobré vůle a podřízení, ale nepotlačení vášnivě a citově stránky oběma těmito schopnostem. Boží pravdy a zásady a boží dobra nemohou být zjišťovány jinou logickou cestou, jinými myšlenkovými pochody. Kdyby — pak se jedná o trhlinu, o ránu, o něco nezdravého.

Tak jako jen přirozené posuzování a označování zase nestačí k vytvoření křesťansky plné, dokonalé osobnosti.

Svatým se stane ten, kdo se nechá svatým utvářet. Musí k tomu ovšem uchopit celou vůli boží, jak se mu zjeví a čím k němu mluví. I všechny přirozené úkoly, upotřebit musí všech přirozených darů, aby se jimi přiblížil, připravil, ovšem vzdáleně, na přijetí nadpřirozených darů. Tyto přirozené úkoly a schopnosti ale nenechává při zemi, pouze v přirozené sféře, nýbrž je naplňuje nadpřirozenými hodnotami a zaměřuje je k nejvyššímu cíli.

Tak je každý světec originálem, protože uchopil nejdokonalejším způsobem své vlastní, osobité vlohy, schopnosti, dary, a hlavně milosti, kterými nesmírně očistil a pozvedl a k dokonalosti dovedl tyto osobité přirozené vlohy a dary.

Braito

Antikrist

Antikrist bude se podobat Kristu. Bude napodobovat jeho moc i lásku. Bude prostě žít z Krista. Všichni antikristové žijí vždycky z Krista. Z jednoho jeho pohledu, z jedné jeho skutečnosti nebo z jedné jeho myšlenky.

Od zjevení Kristova známe, co činili s útržky Kristova roucha, kterými přikrývají antikristové svou ubohou nahotu. To nejnebezpečnější u bludů není to, čím popírají křesťanství, nýbrž tím, co si z něho vypůjčují.

Dovedou to postavit do líbivého světla, přistříhnout podle hesel a módy doby a okamžiku. Zbaví to celé souvislosti a těžké závaznosti.

Dnes jako před staletími. A hlasatelé boží pravdy a strážci na Sionu nebdí vždycky dosti obezřetně nad tímto nebezpečím splašených pravd, přelhaných pravd a proto již polopravd.

Kolikrát se hádají o věci podružné a bijí se mezi sebou, anebo i podléhají antikristovu meduslaskému hlasu, kterým se skrývá za domnělé Kristovy zásady.

Apologetika si má všimati antikristových důvodů, kterými opatřuje svou věrohodnost, a odhaliti jeho nectné výpůjčky, defraudace, interpolace a plagiáty.

Stojíme vůbec před velkými úkoly dnešní apologetiky. Nehlásám vytvoření nové apologetiky, protože ta je a zůstane věčně stejnou. Má rozumně a rozumově dokázat přijatelnost pravd Kristových a nepřijatelnost cesty antikristovy. Protože ale antikrist se točí každou chvílí jiným směrem, musíme mít vedle školní apologetiky i apologetiku pastorální, která si všímá lidu, jeho řeči, potřeb, těžkostí námitek, které ho dnes přepadají a sužují, která dovede mluvit k člověku dnešnímu jeho řečí, řečí jej a ne pouze posluchače fundamentálky přesvědčující.

Pastorální apologetika se musí vážně zamyslet ve spojení s vědeckou a statistickou a anketovou spoluprací kněží z duchovní správy, profesorů náboženství, katechetů, pracovníků mezi dělnictvem a mládeží nad tím, jak se dnešní člověk dívá nebo vůbec nedívá na náboženství a proč a podle toho jej opět získati a přesvědčiti pro myšlenku náboženskou. Jinak budeme mluvit k hluchým nebo ke stínům. Braito

Bůh mlčí

Modlím se a modlím, ale Bůh mi neodpovídá. Bůh je opravdu Bohem mlčelivým. A měl bys být rád, že ti neodpovídá po tvém. Je nekonečný, nesmírný a většina slov by tě ukolébala v klamném domnění, že ses dobral skutečných božích hlubin. Netoužil bys dále, nevolal bys dále usilovněji.

Nejlepší modlitbou je přece prosba k Bohu o Boha. Postaviti se před jeho nesmírnou velebnost, před jeho nesmírnost samu a státi před ní v tichém vědomí své nicotné ubohosti. Když ti Bůh odpoví tím, že tě zalije, zaplaví touto svou nesmírností, měl bys mu být vděčný za tuto jeho nejbohatší odpověď.

V denním životě se ti pak ukáží podrobnosti této veliké odpovědi. V konkrétních těžkostech, zápasech a snahách pojednou vidíš a víš, jak máš jednat. To si pak své ponoření se do Boha překládá do řeči denního života onu nejvlastnější a nejvyšší odpověď.

Odpověď ti ale již také jednou předem, když se vtělil jeho Syn a když ti Boží Syn ukázal, jak se smíš (nejenom máš!) modliti, že pečuje o nás ve všech ohledech, protože o všechny potřeby smíme se modliti, ale všechny tyto naše prosby se sbíhají ve velebném sepnutí lidských dlaní k Otci. To je odpověď Boží na všechny naše modlitby. Jsem Otec a v dením životě tě přesvědčím o své otcovské pečující lásce. Hledej nejprve mou čest a vůli a království, ne své, ne svoje uspokojení. Ani to zbožné uspokojení nehledej ve své modlitbě.

Modlitbou se zvedáš, máš zvedati prostě k Bohu nesmírnému, velkému a uznávati tak jeho velikost. Na to ti odpovídá vnitřní jistotou, klidem, vyrovnaností, která ti dává sílu zaměřiti celý život k nejvyššímu cíli, který přirozeně nemůže býti v tobě, tím méně v oněch věcech, o které jsi stále ochoten tak výlučně stále žebrácky škemratit.

Když prosíš o Boha, dá se ti. Když prosíš o prostředky, hleď přijíti k němu, dovede tě k sobě. Proč bys tedy tolik stál o to, aby k tobě mluvil Bůh nějak, jak si myslíš srozumitelněji? Byla by to potom slova tvá, slova nutně omezená a proto nedostatečná k vyjádření vlastní odpovědi Boží, kterou se Bůh dává člověku.

Když se modlil světec: Nechť mi zmlknou všichni tvorové, ty sám mluv ke mně, Pane, vyjadřuje tím i odpověď na tento nářek mnohých z nás v těžkých našich chvílích, že Bůh mlčí. Ano, kéž zmlknou má slova, ve kterých bych chtěl slyšet odpověď Boha samého. Nechci,

nechci již slyšeti slov svých, neboť jedině Tebe, Tvé jediné slovo, které je nesmírné jako Ty sám a působí právě touto nesmírností, kterou mne umlčuješ, srážíš na kolena třeba do temnoty přemíry svého světla. V tomto svatém výmluvném mlčení jsem sobě nejbliž!

Braitó

Ž E Ň

Fr. Agostino Gemeli O. F. M. »Il francescanesimo« — 5. přehlédnuté a rozmnožené vydání. Soc. ed. »Vita e Pensiero«, Milano. 1945, stran 540. Cena 85 lir. Autor, známý všem, všímá si doby a postavy sv. Františka. Probírá základní rysy svatosti tohoto věčně živého světce (lásky, modlitby, chudoby, radostnosti...). Pak sleduje františkánský řád v dějinách: jeho veliké postavy, boje o vůdčí františkánskou myšlenku. činnost, snahy o obrodu, sympatie minulého století k dílu Františkovi a dnešní úsilí najít serafského světce tak, jak skutečně byl. Dnešku ukazuje autor základní rysy františkánské duchovní školy, jejímž středem je Kristus. Zdůrazňuje ducha svobody, řeší poměr řádu ke studiu, jež má být ovocem lásky a pokory a má pomáhati v apoštolátě k rozšíření křesťanské radosti. Zakladatel a rektor katolické university v Miláně, jež se vepsala i do čs. dějin svou pomocí v čs. odboji v Itálii, plní touto knihou svůj dluh vůči řádu za vše, co mu řád dal. Nechce psát ani dějiny, ani filosofii, ani teologii, chce vyjádřit františkánství, jak je chápe on. Plné františkánství pochopí podle něho člověk jen na místech, kde se ve sv. Františku spojilo nebe se zemí, v Assisi, ve Verně. Kniha má páté vydání, 22.000 výtisků a vyšla v sedmi jazycích. To ukazuje nejlépe její hodnotu.

P. Jiří.

B. Battista - Camilla da Varano, La vita spirituale — (Milán 1944), str. 77, cena 18.— lir. Úpravu textu provedl G. Boccanera, úvod napsala univ. prof. M. Sticco. Blahoslavená zachycuje svoji konversaci a dává nahlédnout prostým, ale krásným způsobem do své duše. Typický františkánský květ.

Collana di testi francescani — Milano, 1944—1946. Soc. editr. »Vita e Pensiero«. K prohloubení znalosti ducha sv. Františka v jeho původní formě vydává Kat. universita v Miláně soubor textů spjatých se začátky frant. řádu. Oblíbený rozhlasový řečník a pak biskup v Tripolsku, P. Facchinetti o. f. m. překládá dílko sv. Františka: **Gli scritti di S.**

Francesco d' Assisi — (Milán 1944) str. 212, cena 30.— lir. Spisek obsahuje předpisy pro řeholní život, promluvy, listy, hymny a modlitby. Druhý svazek **S. Bernardino da Siena, Trattato delle ispirazioni**, — (Milán 1944), str. 135, cena 22.— liry. Přeložil P. Dionosio Pacetti o. f. m. úvod od P. Melaniho. Jde o známý traktát o vnuknutích v duchovním životě od sv. Bernardina ze Sieny.

Collin: Vie communautaire. — Bonne Presse, Paris 1946, str. 120, cena 15 frs. Ve Francii se shromažďují kněží v okresních městech v jakýsi řeholní, to jest hlavně společný život. Jednak tím má být odpomoženo nedostatku kněžstva, jenž znemožňuje obsazení všech far, což ale při dobré organizaci tohoto společného života a technickými prostředky moderními se lehce zvládá. Jednak se tímto společným životem odpo-máhá oně bolestné kolikráte kněžské osamocení, kterou někdo někdy bolestně cítí. Psal jsem svého času o tom do Dobrého pastýře, ale po-známky zapadly docela bez ozvěny, ačkoliv u nás se nedají dlouho ob-saditi pravidelným dosavadním způsobem všechny farnosti. Proto tím naléhavěji doporučuji tuto knížku ku přečtení, přeložení a vydání.

Sv. František z Assisi: Spisky. — Františkánští bohoslovci v Žilině. Záslužný čin pro Slovensko. Bude to jen povzbuzení pro české vydava-telství, aby znovu vydala tyto spisky svatého Františka. Odráží se v nich duch svatého serafinského Otce, který zůstává věčně vzorem obhajujícím možnost vziti a uskutečnění Krista doslova za všech poměrů a ve všech dobách, protože ani Františkova doba nebyla svým světác-tvím a požívatelností o nic příznivější než dnešní k prosazování ideálů svatého evangelia.

I fioretti di S. Francesco d' Assisi — (Milán 1945), str. 220, cena 35.— lir. Kvítky sv. Františka jsou výtažkem z latinského Actus B. Francisci et sociorum eius. Ličí nenapodobitelným způsobem Sv. Františka, jeho první druhy v lásce k Paní Chudobě, začátky řádového života, prokmitá z nich andělská postava sv. Kláry. Jejich dominikánskou obdobou jsou »Životy bratří«. Text je podle úpravy J. Joergensena, přehledný a věcný úvod napsal sám P. Gemelli.

Josefis: Půlhodinka soukromé adorace u Pražského Jezulátka, — Vy-šehrad, Praha, cena 9 Kčs. Hezká sbírka modliteb k Pražskému Jezu-látku.

Květen ve Fatimě. — 32 májové promluvy. Pro tisk připravil ThDr Ja-rosлав Kulač. CM. tiskárna, Praha 1946, cena 60.— Kčs.

Za války pod vlivem fatimských zjevení a na přání sv. Otce jsme se zasvěcovali Nep. Srdci P. Marie. Nyní péčí Dr Kulače vyšla kniha ve formě májových promluv, v níž se dočteme o podrobnostech fatimských zjevení, o jejich účelu a významu jak pro křesťanský život Portugalska tak celého světa. Fatimská zjevení jsou zdůrazněním a připomenutím zjevených pravd. Modlitba sv. růžence, kterou ve Fatimě šířili domini-káni a jež je prožíváním tajemství života Kristova a jeho Matky, je znovu a znovu doporučována nejen třem fatimským dětem, nýbrž všem věřícím. Inž. V. Kubašta zpestřil tuto knihu titulní kresbou. AMS.

Lathoud: Jean Bosco. — Bonne Prese, Paris 1946, stran 200, cena 36 frs. Jistě bylo napsáno mnoho životopisů tohoto světce, i u nás máme výborný, ale přes to třeba upozorniti na tento nový životopis, který má své vynikající přednosti. Jest to kniha zároveň pro mladé, aby měli důvěru ke svatosti, že není jen pro usedlé velebné pány a vážné sestřičky

v klášterích, a pak aby povzbudila mladé i staré kněze, aby se pro duše a pro Boha všeho odvážili, protože Bůh a duše stojí za to, a Bůh se nikdy nedá zahanbiti naší šlechetností.

Legenda dei tre compagni — (Milán 1946), str. 75. Věrní druhové sv. Františka, bratr Lev, Angello a Rufino »ti, kteří byli s ním«, popisují život svého mistra od začátku až do svatořečení. Úvod napsal prof. Franceschini. Spisky jsou známy většinou i v českém překladě, ne ovšem z milánského vydání. Přejeme jim dosažení cíle, jímž má být podle P. Gemelliho obnovení bratrství mezi lidmi návratem ke Kristu a k evangeliu, a podle Franceschiniho uskutečnění františkánského hesla Pax et bonum: pokoj a dobro.

Frate Leone, Lo Specchio di perfezione — (Milán, 1945), str. 175, cena 30.— lir. Zrcadlo františkánské dokonalosti, připisované jednomu z prvních učedníků světcových, br. Lvovi, je tu otištěno v pravém textu Penacchiho. Úvod napsal redaktor celé serie, univ. prof. Franceschini, přítel čs. národa a pomocník v čs. zahr. odboji v Itálii, jenž zachránil mnoho českých životů.

Otýpka Karel: P. Martin Středa. — Brněnská tiskárna, Brno, 1946, str. 100, cena 36 Kčs. Láskou a po dobrém studiu psaný život této velké postavy vřelého vlastence a bojovníka za myšlenku katolického obnovení našeho národa v 17. století. Otýpka se velmi zasloužil tímto napsáním dobrého životopisu, který líčí v celé mohutnosti krásnou postavu svatého a právě proto tak křesťansky lidského bojovníka P. Martina Středy, o jehož blahorečení bychom měli usilovat. Kniha k tomu přímo vybízí.

Pius XII.: Orientales omnes, — Brno, Museum. Děkujeme brněnským bohoslovcům za jejich krásné vydání překladu Okružního listu sv. Otce Pia XII. k jubileu spojení Ukrajinské církve s římskou v unii Brest-litevské. Každý, kdo se zajímá o spojení východu se západem, musí si přečíst tuto necykliku, ve které se dočte, na jakém základě se stala tato jednota a jakým směrem do budoucna se musí brát naše snaha jednotící hlavně nás, střed a srdce Evropy, jež má zvláštní poselství a úlohu jako most mezi východem a západem.

Ressl: Katechese II. díl: — Rupp, Praha. Cena váz. 90 Kčs. Na čtyřicet katechesí pro 2.—5. třídu obecných škol. Psal ji kněz zkušený v duchovní správě z nejbližšího okolí Plzně, zanícený pro svatou pravdu. Katechese vytryskly z hluboce věřícího kněžského srdce a po důkladné přípravě studia věroučného i didaktického. Proto jsou katechese tak životné a dají mnoho všem, hlavně mladým katechetům. Naučí je mimoto důkladně se připravovati na posvátný úkol lámání chleba života malíčkým, jichž přísluha má být naší první starostí.

Urban: Život Pána našeho Ježíše Krista. — Vyšehrad, str. 66, cena 15.— Kčs. Zdálo se mi, že není nezbytná tato kniha, ale P. Urban je zkušený muž v potřebách těch, kteří jsou daleko od Krista a hledají ho, a proto je jistě dobrá ba důležitá tato kniha, která má dát první kon-

takt s myšlenkami Ježíše Krista těm, kteří by nepřečetli ještě celé evangelium, tím méně, aby si přečetli dokonce nějaký »traktát« o něm. Proto díky za tuto knihu uvádějící do hlubin lásky a moudrosti Páně.

Marguérite Verdat: Charcot, le chevalier du pole. — Bonne Presse, Paris, 1946, str. 185, cena 66 frs. Vědecký i lidsky krásný život velkého polárního badatele.

Sv. Augustina: Rozhovory duše s Bohem. — Franci, Praha 1946. Milá knížka, která nám opět podává něco z bohatství svatého Augustina. Vytryskla ze zanícené duše, prožívající blízkost člověka, pozvednutého milostí s Bohem. Svatý Augustin tu vyzpíval svou vděčnost za tuto boží blízkost a poodhalil cíp tajemství, která působí Bůh v duši, která se dá zaplaviti touto jeho důvěrnou blízkostí. Překlad je velmi dobrý, nestírá ničeho z bohaté vyzařující krásy duše zanícené Boží blízkostí. Jsou to kontemplace křesťanské duše o základních křesťanských pravdách, ale v duchu theologie prožité, promodlené. Knižička pro tiché chvíle duše se sebou a s Bohem.

Jacques Christophe: Celle que tout le monde aime. — Bonne Presse, Paris, 1946, str. 210, cena 66 frs. Nikdy není dosti knih o velkých světcích. Nestárne a nevychází z módy, jak kdosi hnusně očekával, když se rozletěla velká úcta k této světici. Víím, že jí mnozí rozuměli docela sentimentálně a sobecky, ale za každým sluncem táhnou stíny. Tato kniha znovu opakuje, že svěťice je právem ctěna a milována, a že sentimentalita jí byla nesmírně vzdálena, že to byla dívka hrdinná a veliká a že její recept svatosti je jen zdánlivě jednoduchý. Jest jednoduchý jak autor ukazuje, ale za cenu, že člověk dá jako ona — všechno. Tedy toto je jednoduché a není, podle toho, jak kdo má milosti a odvahy a velkorysosti.

Vincent: Renée Bazin. — Bonne Presse, Paris, 1946, str. 200, cena 36 frs. Dobrý a výstižný portret i u nás známého spisovatele Bazina. Je to portret jako člověka i jako spisovatele. Ukazuje jeho píli, ušlechtilost. Kniha charakterisuje jeho spisovatelskou činnost jeho hlavními díly, které výborně analyzuje a ukazuje v nich psychologickou hloubku i křesťanskou základní jistotu ve všech řešeních osobních, i fabulačních problémů.

H. Koželuhová: Sněžná romance. — Atlas, Praha, 1946, stran 164, Kčs 60. Autorka nazývá tento román detektivkou. Trochu samostatný druh detektivky: Na začátku je položena záhada smrti dvou lidí, kterou řeší venkovský četník. A kolem tohoto bodu krouží autorka svým lehce humorným slovem, jako by chtěla pomoci sobě i čtenáři z tíže denního života.

Dr Jiří Slaba: Státní zřízení SSSR. — Č. A. T., Praha, 1946, str. 30, Kčs 12. Zatím co tento 6. svazek politické knihovny »Nové dílo« se zabývá se stručností, jež je spíše ke škodě díla, zaviňujíc nesrozumitelnost, je věnován 5. svazek (Dr M. Skácel: Demokracie a politické stranictví) podrobnější úvaze o politické struktuře nové republiky. Cena tohoto svazku je 12 Kčs.

9. srpna: Kristus.

1. Vznešená postava Kristova. (Dr. Braitto.)
2. Kristovo poselství v Evangeliiu. (Dr P. Škrabal.)
3. Největší dobrodinec lidstva. (Dr J. Hlouch.)
4. Kristovy odpovědi na dnešní otázky. (Dr Dacík.)

10. srpna: Církev.

1. Církev není internacionální nýbrž universální.
2. Nejideálnější společenství zachovávající osobnost. (Dr Reban.)
3. Učitelka mravnosti vedoucí k sociální spravedlnosti. (Dr P. Švach.)
4. Povinnost naší spolupráce s Církví v Katolické akci. (Dr Kosatík.)

11. srpna: Kultura.

1. Ethika literární. (Tim. Vodička.)
2. Dar umění. (Albert Vyskočil)
3. Umění a náboženství. (Jan Zahradníček.)

Nakladatelský program Dominikánské edice Krystal

Po válce jsme vydali:

Encykliku svatého Otce Pia XI. o sv. Václavu, (5 Kčs).
Paul Claudel: Svaté obrázky z Čech, (7 Kčs).
Tučín: Nicole Clotaire (9 Kčs).
P. Fojtů Josef: Vyšehradský hřbitov. (10 Kčs)
Vodička: Principy sociální ethiky; (I. díl 32 Kčs, II. díl 48 Kčs).
Dacík: Mravouka. 420 stran, cena 120 Kčs, váz. 150 Kčs.

V tisku jsou:

Čep: Rozptýlené paprsky. (Essaye a studentské epištoly).
Braitto: Církev. Velké dílo asi 400 stran.
Čala: Duchovní hudba.
Habáň: Úvod do filosofie.
Ruysbroeck: Zrcadlo věčné blaženosti. Kniha mystických kontemplací.
Svatý Jan od Kříže IV. a V. svazek jeho sebraných spisů.
Ze svatých otců, jež budeme soustavně vydávati, vyjde po prázdninách první svazek Svatého Řehoře: Homilie na evangelia.

Chystáme druhé vydání knih:

Braitto: Sv. Filip Neri. Čala: Mše svatá. Dacík: Věrouka, v jednom svazku i jednotlivě.

Dále připravujeme:

Sv. František Saleský: Úvod do zbožného života. Čala: Mariologie.
Braitto: Podstata křesťanství. Braitto: Kapitoly o manželství pro snoubence. Sv. Belarmin: Pláč holubice. O věčné blaženosti. Švach: Úvod do Pisma svatého. Albert Vyskočil: Křištof Kolumbus.

Posléze pak chystáme lidové a krásně vázané, co nejlacinější vydání Pisma svatého. Člen našeho konventu Dr P. Škrabal, jediný lauerát u nás Biblické komise a žák Jerusalemské biblické školy, připravil nový překlad Nového Zákona, který vydáme hned, jakmile bude dostatek tenkého papíru a dobrého plátna na dostatečné množství.

Ve sbírce Vítězové vyjdou tyto životy: Kardinál Newmann od Dr Weiricha, život junáka hrdiny ve Francii Traversata a Sestry Consummaty.

Dále máme zařazeny do programu skvělé theologické knihy Miklíkovy O modlitbě a o Plnění vůle boží jakožto naplnění zákona a svatosti.

Vedle toho ještě asi dalších dvacet rukopisů čeká na další uvolnění papíru a na příliv sazečů do tiskáren.

Studijní letáky

Mají nahradit časopisy, mají být pohyblivější a živější nežli časopisy, ve kterých se mnohdy uveřejňují i výplně, jen aby číslo vyšlo. Čtyři velké strany podají dobrou studii o určitém úseku vědním. Budeme tyto letáky řaditi podle čtyř hlavních úseků: Náboženství, filosofie, věda a umění. Vydáme na letáky časem desky, do nichž si budou čtenáři tyto i jiné studijní letáky vydávané katolickou akcí pořádati. Vydali jsme dosud tyto letáky: Co je filosofie, Podstata Církve, Sociální otázky a přirozená morálka, Pojem a podstata náboženství.

Tisknou se další: Kněžství, Písmo svaté a Češi, Církev a stát, Víra a věda; a mnoho jiných máme připraveno. Objednejte ještě dnes. Poslali jsme na všechny městské farní úřady oznámení těchto letáčků s prosbou o jich objednání pro lišty, ale z několika set jsme obdrželi jen dvě přihlášky. Proto se obracíme na laiky přímo. Budeme pokračovati ve vydávání nejrůznějších těchto letáků, ze kterých pak vyroste lety katolická encyklopedie, po které se tolik volá a k tomu důkladná, protože o každém heslu bude vydán leták. Jeden leták stojí 2 Kčs.

Ohražení a protest

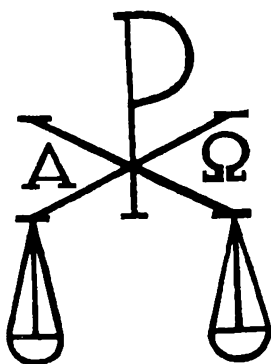
V čísle z 19. května Kulturní politiky se mohli dočísti jistě překvapení čtenáři, že Na hlubinu hlásá tento kacířský názor, že »Nemáme nějakých zvláštních důkazů pro existenci duše jako samostatného principu...« Tak cituje Kulturní politika.

A nyní si přečtete co bylo napsáno v Hlubině číslo 5. strana 144 v článku Dr Švacha: Celistvé křesťanství: »Tato skutečnost fysické existence člověka není nějak vědecky rozebírána ve zjevení, ale že člověk se skládá z duše a z těla je různým způsobem, jasně vyjádřena. Zase zde (toto rozhodující slůvko je v citaci K. P. vynecháno) nemáme nějakých zvláštních důkazů pro existenci duše jako samostatného principu, ale smysl zjevení je založen na této skutečnosti, která je vyjádřena při zprávě o stvoření člověka... Souhrnem: Dr Švach mluví v celém článku o Zjevení a praví, že ve zjevení, zde, ve zjevení, nemáme nějakých zvláštních důkazů pro existenci duše jako samostatného principu a K. P. nám z toho vytržením ze souvislosti a vynecháním rozhodujícího slůvka vyrobila agnostické prohlášení, jako bychom tvrdili, že vůbec nemáme zvláštních důkazů... Písmo svaté, zjevení není učebnicí vědeckou. To je věc theologů a filosofů křesťanských, aby tento důkaz podali. Také ho podali. Jaký má smysl takto nás citovat? To je matení lidí a protestujeme proti tomu co nejrozhodněji. Dostal jsem již řadu přispisů spílajících mně katolíků, jaké to zmateniny že hlásáme... Podobně již urážlivé bylo citování naší poznámky o II. řádě.

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena feditelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926, č. 18.070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

8-9

Zásady: Claudel: Modlitba na nedělní ráno 213 - Braito: Křesťanská vyrovnanost 214 - Dacik: Duchovní vedení 218 - Miklík: Svátost polehčení 225 - Pecka: Křesťan a společnost 231 - Merell: Do Soluně 235 - Život: Zpytování svědomí a pokušení k malomyslnosti 238 - Neboj se, stádečko! 239 - Kapitola bohužel aktuální 240 - Proč? 240 - Církev a politika 242 - Katolické poznámky 244 - Čínská hierarchie 246 - Křesťanský existencialismus 247

r. XX.

srpen-září

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148

HOVORNA

V posledním čísle bylo zanecháno v textu několik chyb. Nevím, na koho jiného bych nejlépe svedl vinu. Aspoň nejhrubší chyby, které nejvíce kazily smysl, opravuji. Tak v článku o nové apologetice, byl uveřejněn nesmysl, že Melchior Cano byl autorem moderní polosekty. Tak to vyčetl sazeč z mého rukopisu, který chtěl říci, že Cano byl zakladatelem moderní apologetiky, což je ovšem věc jiná. Rovněž nenapsal knihu *De laicis theologicis*, nýbrž *De locis theologicis*, což ovšem již dává smysl.

Studijní archy. — Vydali jsme zatím nové studijní archy a další jsou v tisku. Na skladě jsou:

Dacík: Původ člověka.

Švach: Církev a stát.

Škrabal: Znovuzrození člověka v Novém Zákoně.

Braitto: Kněz.

Dialektický materialismus.

Drahonovský: Věda a víra.

Braitto: Podstata Církve.

Braitto: Pojem a podstata náboženství.

Dacík: Křesťanství jako forma lidského života.

Nezakiádejte a nezahazujte jednotlivé archy, nýbrž si je ukládejte jako katolickou naukovou encyklopedii. Budeme pokračovat rychlým tempem ve vydávání těchto archů. Vydáme většinu přednášek náboženského týdne na Sv. Kopečku. Připravíme odkládací desky na tyto archy. Řaďte si archy podle tohoto systému: Náboženství, Filosofie, Věda a umění. Objednejte ještě dnes, protože se archy brzy rozprodávají. Objednejte raději vždy více exemplářů. Mohli jsme snížit cenu, takže prodáváme teď letáky po 1 Kčs.

Upozorňujeme všechny důstojné pány, ředitele kůrů a varhaníky, že jsme vydali i vkusně vázanou knihu Dr Čala: Duchovní hudba. Je to velmi důležitá kniha, po které se mnoho volalo. Dr Čala je výborným znalcem jak hudby samé, tak také všech církevních předpisů a vždy se vyznačoval přísně církevním smýšlením v posvátné hudbě, jakož i vřelým sociálním citěním se stavem varhanickým, jehož sociální otázku v knize rovněž zpracovává. Kniha stojí 85 Kčs, vázaná 110 Kčs.

Paul Claudel:

Modlitba na nedělní ráno

Amen! Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého! Jsem to já, jsem připraven!
Můj Bože, vstal jsem ze spánku a s Tebou jsem i v tento den!

Ležel jsem a spal jsem a v noci jako mrtev jsem byl.
Bůh pravil: »Budiž světlo!« a já procitl, jako by člověk výkřik vyrazil!

Procitl jsem a probudil jsem se a s povstávajícím dnem vstávám!
Můj Otče, jenž jsi mne zplodil před zorou, do přítomností Tvé se odevzdávám.

Srdce mám svobodno, ústa čista, na těle i na duchu lačen jsem.
Jsem zproštěn všech hříchů, jež vyzpovídal jsem jeden po druhém.

Prsten svatební je na mém prstě a má tvář je čista.
Jsem jako bytost nevinná, jež je si Tvou milostí jista.

Oč prositi Tebe, jenž nemůžeš mi dát to, co není Tvým!
O tento kus zlata, ražený jménem Césarovým, a slovo, jímž všem se zalíbím.

Ale budu mít samo slunce, roztahuji paže až ke Tvé rozloze.
Vidím jako v den Nanebevstoupení Tvého zlatý bod na vysoké obloze.

Přijímám svět takový, jaký je, a měnit na něm nechci nic.
Hospodine, jen dej mi sebe sám, a já už nežádám si víc.

Polož na šest dní sedmý, jež sobě jsi vyhradil po práci vší.
Není to Sobota, je to Neděle, a zvonit už budou k první mši!

Lucifer září zcela sám uprostřed na Východě opuštěném a novém.
Kohout zpívá a Maria Magdalena spěchá za Božím rovem.

Diamant vzduchu, jenž se rozvíjí! Zrození dne nadskutečné!
Přicházíš konečně, jitro mé svatby věčné!

Čas je krátký a slunce vyšedší za chvíli nastoupí vládu.
Proto, co učinit máme, učiňme bez odkladu.

Jak vážný a hbitý kněz, jenž se sbírá a šatí k svaté Oběti,
vystrojme se bez váhání a spěchu k té části služby, již je nám sdíleti.

Jak člověk, jenž právě byl učiněn, jak vynález nový a nedotčený,
každá schopnost ve mně má předmět svůj a každá modlitba je nekonečné ceny.

Bože, jeden ve třech osobách, s Kristem, jenž na kříži ční v nebe,
Slovo, v němž pravdou všechno je, co říkáš, věřím v Tebe.

Ty jsi to Slovo dané a přikované hřeby železnými.
Nárok, v němž složil jsem svou naději, činím rozpřaženými pažemi svými!

Já jsem prst v ráně Tvé, jsem ruka na srdci, jež svět Ti ranil.
Ty, jenž jsi všemohoucí, nejsi s to, bys mé lásce k Tobě bránil.

Ať obřad rychlý se dokoná, jímž na Tvé věčnosti účast mohu mít.
Nic není příliš krátké pro tu chvíli Boží v nás, jež nemůže rozdělena být.

Zachovejme tu přísahu mezi sebou, a abych se nerozptýlil, mě zapečeť.
Lidství Boha na mém jazyku, poznač mé srdce a původ můj teď.

V tento Sedmý den, jež stanovil jsi po práci svrchované,
kde jinde bys odpočinul, ne-li v mém srdci, Pane?

Přeložil O. F. Babler.

P. Dr Silv. M. Braito O. P.:

Křesťanská vyrovnanost

Co se všechno dá vyčísti z Písma svatého a co již také z něho nejrůznější kacíři i fantastové vyčetli! Vytrhnou větu ze souvislosti, a ještě k tomu ji přeženou a nadto ještě jí dají prvé místo v celé soustavě Kristova učení. Všechny bludy, všechny sekty povstaly tak, že zdůrazňovaly příliš jednostranně jednu pravdu, jednu myšlenku, a aby ji mohly takto jednostranně zdůrazňovati, musily si ji vytrhnouti ze souvislosti. A to je právě zásluhou katolické Církve, že dovedla všechny pravdy Kristovy ziaditi systémem, který v nich byl, ovšem utajen, a proto bylo nutné Kristovy pravdy uspořádati podle tohoto systému. To je katolická theologie, to jest její úkol i zásluha i celý její smysl. Má uvést v systém pravdy, které jsou ve svatých knihách a v církevní tradici zachovány porůznu, tak jak to právě potřeby, pro které určité svaté knihy byly napsány, kázaly, nebo jak musilo učení apoštolské, učení Otců a sněmů pravdy podávati.

Ale ona vyrovnanost, ona krásná životná vyváženost jest obsažena v Písmě svatém samém, jest obsažena v celém učení Páně. Již v tom je krásná vyváženost učení Páně, že jsou třeba některé pravdy hodně zdůrazňovány proti ostatním. Kristus dovedl zdůrazniti pravou věc v pravý čas, i když toto zdůrazňování bylo proti duchu tehdejší rabínské zkostnatělé tradice. Zajímavé jsou námitky proti katolickému učení. Jedni vytýkají ztrnulá dogmata, druzí nálezký lidské. Jedni vytýkají, že učí něčemu neživotnému, co nedopustí se rozvíjeti, a druzí jí hned týmiž ústy třeba vytýkají, že skreslila, znetvořila, pozměnila učení Páně. Tak na příklad stále budou velebiti Husa, že zemřel za pravdu, ale neuvědomí si, že Hus neobyčejně ztrnule lpěl na liteře Písma. Tak se na příklad táže,

kde že je v Písmu řeč o mši, o ornátech a podobně... Při tom zapomínají, že v Písmu je řeč na příklad o obřadech starozákonních, že tedy Hospodin sám bděl ve Starém Zákoně nad důstojností bohoslužby, která byla jen předobrazem a stínem oběti Nového Zákona, kterou zvěstoval prorok Malachiáš, že na základě přání a rozkazu Božího, jenž byl odvolán, jen pokud se týká oněch obřadů, ne však principu obřadu, bylo rozumné, dobré a dovolené, ba nutné oslavovati Pána i v Novém Zákoně obřady. A pak zapomínají, že Písmo svaté není jediným shrnutím všech Kristových pravd, že Kristus neposlal apoštoly psát, nýbrž učit a že psalo jen několik apoštolů a že nikde nenajdou modláři písma v Písmě doklad pro svou základní nauku, že jediné Písmo jest zdrojem veškerého poznání Božího, veškerého zjevení. A při tom ovšem nám nesmí nikdo vytýkati neúctu k Písmu svatému, protože nevím, kdo tolik zdůrazňuje důležitost a potřebu číst Písmo svaté, jako my zde a třeba i já osobně.

Ale i tak najdeme v Písmu svatém Nového Zákona krásnou vyrovnanost všech pravd a všech zásad křesťanského života. To chci v tomto článku zdůrazniti. Jinak se lehko dá namítati proti učení Páně, že je neproveditelné, neuskutečnitelné, a proto neživotné a třeba i nepravdivé, protože co je neživotné a neuskutečnitelné, je nepravdivé, vnitřně nepravdivé.

Zdá se, že podle Krista je třeba prchatí ze světa, že křesťanství doslova vzaté by rozvrátilo svět. Tak to aspoň naznačuje Dostojevského Velký Inkvizitor v Bratřích Karamazových. To stále slyšíme i dnes, že křesťanství je náboženství romantické, že stále jen zvedá oči k nebi, a tím že dává lidem zapomínat na zem a tím je vydává v ruce obratných kejklířů s právem i s theologií, kteří ovšem neobracejí oči k nebi, jak učí prostý lid, nýbrž se čiperně ohánějí při zemi a příčinlivě zobou, co tu na zemi je roztroušených dobrých zrníček.

Byli v křesťanství lidé, kteří takto chápali křesťanství, jako byli také zase takoví, kteří chtěli učesati přísnost, s jakou Kristus opravdu ukazuje na jedno nejnutnější, na jedno potřebné, jak učí nepečovat, nestarat se úzkostlivě, všechno opustiti...

Na jedné straně nesmíme říkat: »Tomu se musí rozumět!« Byli theologové, kteří i podobenství o velbloudu a uchu jehly chtěli nějak lidštěji vyložit, ačkoliv je jasné, že Spasitel rád užíval paradoxů. A tento paradox je opravdu na místě, neboť kdo mi ukáže třeba jen hrstku bohatých lidí, kteří by neměli srdce zatvrzelé, srdce přirostlé k zemi? Kolik těch zapeklitých vyznavačů svatého zákona půdy, kteří okrádali za války chudáky o poslední peníze a prádlo, se stejným klidem se hlásí mezi budovatele nového spravedlivého řádu světa... Člověk by se usmál nad těmi starostlivými »theology«, kteří chtějí mocí merem nějak zachrániti tyto upíry lidské společnosti.

Ale něco platí všem a něco platí jen těm, kdož chtějí být dokonalí učedníci Páně. Všem platí, že nemají pečovati úzkostlivě, že mají hleděti

nejprve na svou duši, protože co je platný všechen ostatní zisk třeba i celého světa, kdyby si poskvřnil člověk svou duší?

Všichni mají být duchovně chudí, ale ti, kterým byl svěřen majetek, mají si na druhé straně činit přátele z ničemného mamonu, mají ho upotřebiti k dobrým skutkům, dnes bychom řekli pro dobro obecné, protože cokoli kdo má, má to jako správce a je podle svatého Tomáše povinen vše, co mu přebývá při slušném stavu přiměřeném životě, upotřebiti pro obecné dobro. To jest ještě radikálnější nežli učení marxistické.

Kristus učí nastavití pravou tvář, když jsme bití v levou, a sám se postaví proti bijícímu žoldnéřovi. Proč mě tepeš? To tedy znamená, že i on vyvážil a vyrovnal pokoru s povinným obhájením vlastní důstojnosti a vlastního práva.

Učí modlit se v koutku komůrky, ale sám se modlí také v chrámě a před učedníky a před davem, když se modlí před zázraky. Jak to srovnati? Jen tím, že Kristus mluvil o některých okolnostech, v kterých tedy se máme modlití ve skrytu. Jsou tedy modlitby skryté, a je čas k modlitbě veřejné. Učí neužívat mnohomluvných modliteb, a sám se modlí celé noci k Bohu. Tedy, co tu Kristus odsuzuje, jak vyvážit obojí? Kristus zavrhuje sáhodlouhé jen formalistní odříkávání modliteb, ale doporučuje co nejtrvalejší styk s Otcem, jak ho sám prováděl a jak ho doporučuje později Apoštol, když radí: Modlete se bez ustání.

Kristus doporučuje pokoru, a sám se brání. Jsou okamžiky, kdy opravdu je lepší mlčet; Kristus tu doporučuje, abychom se nehájili stále a stůj co stůj, abychom spíše láskou a dobrotou odpovídali na zlobu nepřátel. To Kristus konal stále, když se modlil za své nepřátele, když uzdravil žoldnéře Malcha, který ho chtěl zajmout, když klidně disputuje s farizeji a zákoníky a přijímá i jejich pohostinství. Ale když stojí před ním zloba, ničemnost a záłudnost, která odvádí lidi od království Božího, rozežene se důtkami a hněvem proti záškodníkům království Božího. Kristus radí nastavit druhou tvář těm, kteří nám spílají, ale jakmile jednou stojí před soudci, pak vyžaduje přesný soudní postup. Tím ukazuje křesťanům, že pokora neznamená slabost, že by se snad nesměli nikdy hájiti, že by si musili dát líbit všechno od těch, kteří jim úředně mají býti otci, přáteli, pomocníky, ale přesto užívají svého postavení k tomu, aby ve své stařecké nebo omezené zaslepenosti a pýše sami chtěli všemu jedině nejlépe rozuměti, kterým život dále již unikl a kteří bijí jako Don Quijot do větrných mlýnů, kteří v dobách nejvážnějších si hrají na vojáčky a obtěžují věcmi naprosto vedlejšími...

Kristus Pán dlel celé noci na modlitbách. ale nic lidského mu neuniklo. O všem věděl, znal úplně starosti a bolesti života rolnického, vojenského, rybářského, znal bolesti šestinedělky, domácí starosti chudé ženy. A nejenomže to znal, pro všechno to měl slovo pomoci a útasti.

Stále byl spojen s Otcem nebeským, a přece nic lidského mu nikdy

nebylo cizí. Tak i nás učí, že není dokonalý jeho učedník ten, kdo by tak chtěl Otce ctít, že se nechtěl vůbec starat o svého bližního, kdo by chtěl jen a jen sebe spasit. Isolovaný křesťan není vůbec křesťan, protože všichni lidé jsou podle slov a podle jednání Kristova spojeni jak s Otcem, tak s Kristem, který se vidí ve všech našich bližních. Proto nemůže nikdy podle křesťanství láska k Bohu odvádět od lásky k vlasti, od lásky k bližnímu, protože se tyto dvě lásky vůbec nedají oddělit. Rovněž zase není křesťansky dokonalé lásky k bližnímu, když není zakotvena, postavena na lásce k Bohu, protože jen v tomto spojení s Bohem, s jeho vůlí, s povoláním k jeho synovství nabývá tato naše láska nejvyššího posvěcení a nejvyšší krásy a trvání. Nikdo nemůže milovati bližního z vyššího důvodu, nežli právě tomu učí křesťanství, které vidí v každém člověku tvora povolného za Boží dítě, zástupce trpícího, potřebného Krista.

Křesťanství není náboženství zasmušilé, i když Kristus volá: Blahoslavení lkající... Kristus tu varuje před tím, abychom neztratili svůj život v nemírné radosti, protože tu na zemi opravdu není místa k nějaké přebujelé radosti, protože není tento život bez utrpení a tolik našich vin opravdu si žádá pokorného, kajícího lkání před Bohem, vůči němuž se proviňujeme, ale s druhé strany sám jde na svatbu, kde proměňuje vodu ve víno, aby se udržela radostná svatební nálada...

Staví nám před oči nesmírně vysoký ideál, všechny jeho myšlenky jsou výzvy k neobyčejné mravní velkomyslnosti a ušlechtilosti, ale přitom ví o naší ubohosti. Přes tuto ubohost, kterou vyjadřuje stále slovy: Neobráťte-li se, všichni zahynete..., ukazuje, kde je síla k tomuto nadlidskému. Spojení totiž s ním a s Otcem dají nám sílu. Bez něho nic nemůžeme a svatý Pavel to sám na sobě vyzkoušel, když volá: Všechno mohu v tom, který mne posiluje. Slibuje své Církvi i pronásledování, ale zároveň také svou ustavičnou přítomnost. Předpovídá, že se bude satan stále pokoušet, aby tříbil Církev Páně, ale dává jí oporu v Petrově úřadě a v Duchu svatém, který připomene všechno, cokoliv Kristus byl učil, a vyučí nás veškeré pravdě.

Duch je u Krista všechno, ale respektuje i potřebu člověka, složeného z ducha a z těla, připíná své milosti, nový život Božích dětí, odpuštění otcovo na viditelná znamení, křtu a prohlášení apoštolského... Tak učí nás, abychom nepropadli přehnanému spiritualismu, který pohrdá vším vnějším v Církvi, neboť ani Kristus tím nepohrdal a sám těchto viditelných znamení užíval a sám je ustanovil...

Byl panicem, ale nepohrdal ženou, nýbrž se skláněl ke všem druhům žen, ani hříšnou nevyjímajíc... Kristus se ničeho neštítel, ani hříchu, protože ten vzal na sebe a zaň zemřel. Abychom nebyli tak povznešení, že bychom nechtěli ruku podat hříšníkovi, toužícímu po povstání. Kristus nenáviděl hřích, ale neštítel se ho, neboť zaň zadostučinil.

Tak bychom mohli jít dále a dále. Myslím však, že stačí tyto ukázky k tomu, abychom si učinili obrázek o křesťanském učení, o jeho všestrannosti a tím i o jeho životnosti, protože křesťanství věru nic neuniká, nepřiklání se k ničemu tak, aby nevidělo i druhé stránky věci nebo problému.

Tak je křesťanství dokonalým vyvážením všech protiv a protikladů. Tím ovšem neučíme zlaté prostřednosti, nýbrž jen nejdokonalejšímu vyrovnání obou extrémů jak napravo, tak nalevo, jak přehánění jedné stránky, tak nedoceňování stránky druhé.

Nejkrásněji se to jeví ve vyvažování stránky božské a lidské v křesťanství a v Církvi a ve všech požadavcích Kristových. Kristus nás volá k účasti na Otcově dokonalosti, ale máme si přitom býti vědomi, že sami ze sebe ničeho nemůžeme, že vše to koná v nás Boží síla, ale od nás zase žádá Pán pohotovost k přijetí Boží vůle a Boží pomoci.

Dává Boží milost, ale přijímá ji pro nás lidi na lidsky postižitelná znamení. Volá nás k Otcí, ale nemáme zapomínati na své bližní. Máme se přivínouti k Otcí v důvěrné modlitbě, ale tato modlitba musí býti správná, a proto nás učí správné formulí. Církev má býti královstvím Božím, ale je složena z lidí. Směřuje k věčnosti, kde bude naplněna, ale zde má obsahovati i hříšníky. Má býti rodinou dětí Božích, ale ty Boží děti má teprve zroditi a vychovávatí.

Tak ještě nikdo nezladil božské a lidské. Božské není sníženo a lidské není vyraženo, božské není znehodnoceno a lidské není přetíženo. I to je důkazem božskosti Kristovy, neboť nikdo před ním ani po něm nedovedl tak dokonale, fekněme, tak božsky dokonale vyvážití a sladití božské a lidské. Proto je snaha o toto sladění jednou z nejzákladnějších povinností křesťanských.

P. Dr Reg. Dacík O. P.:

Duchovní vedení

II. Povaha a hranice duchovního vedení

Tak jako je třeba zdůraznit prospěšnost duchovního vedení na cestě k Bohu, tak nutno varovat před nezdravým přeháněním v tomto ohledu. Jsou jisté duše, které chápou duchovní vedení jako naprostou pasivitu vůči duchovnímu vůdci, a jsou také duchovní vůdcové, kteří vyžadují od vedení neomezenou poddanost. Duchovní vůdce nedovoluje vedenému nejmenší projev, vycházející z vlastního rozhodnutí, a vedený se neodvažuje hnout prstem bez jeho schválení. Nechtě tedy odejde od něho a najde si jiného, řekne někdo? Jistě že by měl k tomu dostatečný důvod,

jenže jsou takové duše, které touží po takovémto vedení, které by snad i byly schopny se samy rozhodovat, ale buď z pohodlnosti nebo z touhy stále a stále mluvit se svým duchovním Otcem, dávají přednost tomu, že s každou maličkostí jako s bůhvíjakým problémem spěchají k němu. Někdy je to ovšem přirozená úzkostlivost a ta omlouvá. Dá-li se duše vést, pozvolna dospěje k jisté schopnosti samostatného života. Někdy je to nesprávně vychované svědomí a domění, že je nutné se vším se svěřovat a v každé maličkosti žádat řešení od duchovního vůdce, který by měl takřka nahradit svědomí svého penitenta. A někdy je to pouhá přirozená touha po rozhovorech s duchovním Otcem a tu by měl on sám vědět, kde jsou hranice.

K správnému stanovení hranic duchovního vedení je třeba si uvědomit, jaký úkol má duchovní vůdce nebo zpovědník v podporování duše na jejích cestách k Bohu. V duchovním životě můžeme uvažovat trojího činitele: prvním je Duch svatý, druhým je duše sama a na třetím místě přichází duchovní vůdce. Toto pořadí nelze převrátit. Tím je však také řečeno, jaké místo zaujímá ve výstupu duše k Bohu duchovní vůdce.

Nadpřirozený život má svůj pramen jedině v Bohu. Duch svatý je jeho tvůrcem, svou milostí a svými vnukáními. Bez jeho vedení a bez jeho pomoci není duchovní život myslitelný. Působení Ducha svatého je vnitřní, zasahuje samu duši. Člověk může působit jen zvenku. Jednat proti působení Ducha svatého by znamenalo pracovat ke zkáze duše. Následkem toho činnost duchovního vůdce se může a musí omezit jen na to, že se snaží podporovat činnost Boží v duši.

Druhým činitelem v duchovním životě je pak duše sama. I pod vlivem milosti zůstává svobodná. Mimo to Bůh ji obdařil rozumem a soudností, vložil do její duše schopnost poznávat dobro a zlo. Duše sama se musí rozhodovat. Zajisté, duchovní vůdce jí může být nápomocen v tomto rozhodování tím, že jí ukáže, kam ji volá Bůh a kde ji chce mít. Ale rozhodovat se musí sama. Duchovní vůdce nikdy nesmí nahradit činnost rozumu a vůle, nesmí zastupovat svědomí toho, jehož vede a nesmí v ničem seslabovat jeho vlastní činnost. Radí, jak vidí, že musí radit, povzbuzuje, když je duše sklíčená, ukazuje cestu, na které ji chce Bůh mít, ale rozhodnout se musí každý sám.

Proto pravíme, že duchovní vůdce je pořadím teprve třetím činitelem v duchovním životě. Jeho význam rozhodně není tak veliký jak se mnohdy myslí nebo mluví. Napřed je Duch svatý a duše a pak teprve duchovní vůdce jako pouhý pomocník. Kdyby chtěl být něco více, podporoval by jen trpnost duše, jak správně poznamenává P. Plus.⁸ Vedl by ji k vlastní neodpovědnosti, tedy k duchovní lenosti. Může-li se kdo spolehnout na druhého, proč by se snažil sám? Je to ovšem pohodlné, zbavit

⁸ Plus: La direction d'après les Maitres spirituels, Paris, 1933, str. 53.

se odpovědnosti, ale neodpovídá to Božímu řádu, který staví duchovního vůdce teprve na třetí místo a vymezuje mu úkol pouhého pomocníka. Žádá-li duše více, žádá pravidelně neprávem a žádá také ke své škodě, protože se zbavuje veškeré iniciativy ve své činnosti. Proto radí zkušený duchovní vůdce Adloff, aby občas kajícíník řešil své problémy a pochybnosti sám pod dohledem svého zpovědníka. Takový způsob jednání přispěje k tomu, aby spíše a snáze dosáhl duchovní dospělosti a byl schopen samostatně se rozhodovat, což je velmi důležitou věcí ve vývoji mravního života.⁹

Duchovní vedení ani nemá ztročit duši ani ji zbavit vlastní iniciativy v duchovním životě a učinit ji pouhým nástrojem názorů duchovního vůdce. Tohoto náhledu jsou všichni význační učitelé duchovního života, kteří varují velmi důrazně před všemi malichernostmi tak zvaného duchovního vedení. Kdo by se odvážil brát v pochybnost autoritu Marmionovu? A tento benediktin, jehož blahodárný vliv zakoušel za jeho života a zakouší i po smrti tolik duší, mluví o otázce duchovního vedení takto: »Duchovní vůdce není tvůrcem svědomí... nesmí nikdy nahradit svědomí vedeného. Ten zůstává konec konců po Bohu a s Bohem příčinou své spásy a své dokonalosti. Je naprosto nutné, aby ho naučil jít samostatně, alespoň v hlavních liniích, a utíkat se k duchovnímu vůdci v případech těžkých, v okamžicích nejbolestnějších... Je to nebezpečné obracet se na duchovního vůdce ve věcech, které by mohl člověk řešit sám; tak nechává odumírat své svědomí.«¹⁰

To jsou slova velmi jasná, která nepotřebují mnoho výkladů. Jsou výsledkem mnohaletých zkušeností ve vedení duší, v němž hledají mnozí jen a jen sebe, místo aby hledali Boha, jak ukazuje Marmion. Přílišné vedení místo aby přivádělo k Bohu, ve skutečnosti od něho odvádí, protože učí nezdravé introspekci a odvádí myšlenky od Boha na člověka. Čím více řečí je v duchovním vedení, tím menší procento je jich o Bohu a tím větší o lidech. Duše se zamotává sama do sebe a hledá sebe v sobě. A na to všechno myslel Marmion, když pravil, že není velkým přívržencem přílišného vedení. Cítím, že Duch svatý je jediný vůdce, schopný dát pravé světlo a vnuknutí. Podle toho pak dává praktický návod, který by měl mít vždy na mysli jak vedoucí tak vedený: »Je nutné, aby duchovní vůdce poznal dokonale duši. Jakmile se to jednou stalo, má ji naznačit cestu, kterou by se ubírala, a pak ji ponechat Duchu svatému. Čas od času v delších obdobích bude kontrolovat její pokroky.«¹¹

⁹ Adloff, *Ars artium, il confessore direttore* (italský překlad) Torino 1930, str. 71.

¹⁰ Dom Thibaut: *Dom Columba Marion*; vie. chap. XI. *Le directeur spirituel*, str. 263–266.

¹¹ Tamtéž. — To platí jistě v obyčejných případech. Vedení mimořádných případů, jakož i vedení úzkostlivých a skrupulosních duší má ovšem své výjimky.

Tak mluví všichni zkušený učitelé duchovního života. Připomenu ještě z moderních Msgrů Gaye, jehož slova mohou být výstrahou pro všechny duše, které se utápějí, abych řekl, v duchovním vedení. »Velmi vážnou příčinou omylů, praví, bývá zneužívání duchovního vedení. Mám na mysli, aniž bych mluvil o citech především lidských, které se tam vnášejí a které mohou všechno kompromitovat, časté a dlouhé rozhovory a dopisování s duchovním vůdcem... Takové to duchovní vedení bývá pro duši osudným sklonem k příliš velkému zabývání se sebou samou, potravou egoismu a marnivosti, velkým nebezpečím, že bude špatně pokračovat ve ctnosti, že vzbouří mezi sebou a Bohem prach, takže jej ztratí z očí a vzdálí se od něho, což je zlem vrcholným. Chcete-li tedy jít přímo v pravdě a neslabovat v sobě milost, buďte střízliví, velmi střízliví ve věci duchovního vedení. Jakým vůdcem se stává často Duch svatý duši prosté, chudé a osamělé!«¹²

Je možno se tu zmínit ještě o poměru mezi duchovním vedením a svatou zpovědí. Stručně bychom mohli vyjádřit těmito zásadami:

1. Je sice pravda, že duchovní vůdce nemusí být nutně totožný se zpovědníkem, ale zkušenost učí, že toto spojení je nejvýhodnější. Proto jen z velmi vážných důvodů je možno připustit, aby duchovní vůdce byl odlišný od zpovědníka. Nikdo nezná a nemůže znát kajícího tak dobře, jako pravidelný zpovědník. Nikdo ho proto nemůže tak dobře vést a mu radit. V opačném případě vznikají velmi snadno rozpory mezi radami zpovědníka a duchovního vůdce, a tím také neklid v duši, když neví, podle koho se má řídit. Těchto obtíží nebude, jestliže pravidelný zpovědník je současně duchovním vůdcem.

2. Nejvhodnějším okamžikem pro duchovní vedení je svatá zpověď. V tom se rovněž shodují všichni duchovní vůdci. Ve chvíli svaté zpovědi je duše nejlépe disponovaná přijmout rady zpovědníka, k jejichž uskutečnění se jí dostává zároveň pomoci milostí Boží. Jen zřídka je do-

¹² Instructions en forme de retraite. Tours, osmé vydání, str. 136.— Pak není divu, když P. Faber mluví o pověře duchovního vedení a o nebezpečí této pověry. Nevím však, zda má zcela pravdu, když všechnu vinu svaluje jen na duchovní vůdce, když píše: »Neslyšel jsem nikdy mluvit o nějaké osobě, která by měla duchovního vůdce a která by si nářkala, že byla příliš málo vedena. Počet těch, které trpěly násilným vedením, by naplnil nemocnici značně velkého města.« Citováno podle francouzského překladu: Progrès de l'âme dans la vie spirituelle, Tequi, Paris, 1920, ch. XVIII. — Já jsem slyšel i nářky těch, kterým se zdálo, že jsou málo vedeny, když nemohly s každou maličkostí k duchovnímu vůdci nebo když jim dal na jevo, že není vhodné, aby o takových maličkostech rozhodoval. Jestliže je tu větší vina na duchovním vůdci, pak jen proto, že má povinnost mít více rozumu. Pozoruhodná jsou v tomto ohledu také slova P. Vondry v časopise Na hlubinu, roč. VII, str. 44.: »Nejlepší duchovní vůdce je ten, který vede duše tak, že ho nepotřebují. Čím méně je duše na něho odkázána, tím lépe pro ni.«

voleno ustoupit od tohoto všeobecného pravidla, když toho vyžadují okolnosti a důvody opravdu vážné, jak tomu je zvláště u mládeže, která potřebuje někdy většího poučení, zvláště v době volby povolání.

3. Pravidelně nelze radit duchovní vedení na dálku pomocí korespondence, zvláště s kněžími mladými, nedosti zkušenými v otázkách vedení duší.

III. Poměr vedeného k duchovnímu vůdci

Dosud jsme si všímali duchovního vedení spíše se strany duchovního vůdce; je třeba se ještě několika slovy zmínit o dispozicích a vlastnostech duše vedené nebo o jejím poměru k duchovnímu vůdci. Tyto vztahy bychom mohli vyjádřit třemi slovy: důvěra, ochota k poslušnosti a vytrvalosti v této důvěře a poslušnosti.

Když mluví sv. František Saleský o důvěře, nutně v duchovním vedení, zdůrazňuje, že tato důvěra musí být spojena zároveň s úctou k duchovnímu vůdci.¹³

Bez důvěry si nedovedeme vůbec představit duchovní vedení. Důvěra sama však nestačí, jestliže není spojená s úctou. Zvrhla by se snadno v poměr plný nezdravé sentimentality, který je velmi vzdálený duchovnímu vedení, jehož cílem je pomoc duši na cestě k Bohu. Zajisté, bez určitých, i přirozených sympatií není vůbec možná volba duchovního vůdce. Jestliže se kdo odhodlá svěřit své nejtajnější hlubiny duše druhému člověku, musí k němu mít jisté sympatie. Jejich východiskem však nesmějí být jen čistě lidské a tím méně pouhé světské důvody. Zkušenost, zbožnost a vědění, to jsou pohnutky, které vedou duši při volbě duchovního vůdce. Svátý František Saleský dával vždy přednost zpovědníku učenému před světcem. Je třeba se mít velmi na pozoru před určitým sentimentalismem, který se rád zahaluje ve falešný plášť nadpřirozené duchovní lásky, zatím co nejde o nic jiného, než o čistě přirozené sklony nebo dokonce o neuvědomnělou náhradu za to, co si člověk odpirá. Nechci ovšem říci, že by duše musela ihned, jakmile pocítí k svému zpovědníku nebo duchovnímu vůdci jisté příliš lidské sympatie, jej opustit. Pravděpodobně u druhého by se tyto city opakovaly a tak by mohla bloudit do nekonečna. Je však třeba držet tyto city pevně v rukou, nedávat jim žádný průchod a spíše je pomíjet nevšímavostí, než se jimi zabývat a je rozpítvávat. Vynasnaží-li se duše dosazovat prostě na

¹³ Navedení k životu zbožnému, I. 4. — »On pak ti má býti vždycky andělem...« Nepovažuj ho jen jako za pouhého člověka a nespolehej na něj samého a na jeho lidské umění, nýbrž na Boha, který ti bude pomáhati a tobě mluvíti jeho prostřednictvím... »A ty poslouchaj ho jako anděla, který sestoupil s nebe, aby tě vedl do nebe. Měj vůči němu srdce otevřené s veškerou upřímností..., měj k němu zároveň posvátnou úctu, tak, aby úcta neumenšovala důvěry a důvěra, aby nevadila účtě.«

jejich místo city vděčnosti a zachová-li jak ve svém myšlení tak ve svém zevnějších chování náležitou úctu k němu, plnou zdrženlivosti, nebude-li se pouštět do různých projevů důvěrnosti a sentimentality, dostane se její důvěra k duchovnímu vůdci do náležitých kolejí.

Vztahy mezi duchovním vůdcem a duší vedenou jsou založeny na důvěře, řízené úctou. A úcta je vždy rezervovaná. Nemluví zbytečně, nezachází do nemístných důvěrností. Je velký rozdíl mezi důvěrou a důvěrností. Důvěra je prostá, jak smýšlí, tak mluví, nemyslí nic zlého, nezná úkladů, protože nemá postranních myšlenek. Důvěrnost zachází dále než připouští úcta. Nebývá vždy upřímná, schází jí prostota, je v ní něco umělkovaného, protože na jejím dně se skrývají city dosud nespoutané. Proto důvěrnost je neukázněná. Mluví více než je opravdu třeba a proto mluví zbytečně. Duchovního vůdce okrádá o vzácný čas. A nakonec tato spousta malicherných řečí, které se vlastně točí stále okolo člověka, místo aby vedly k Bohu, jsou spíše na škodu než k prospěchu. Velmi výstižně řekl P. Faber, že kajícíci, kteří nejvíce mluví, jsou nejméně poslušní. Jim samým nepřináší duchovní vedení nic a duchovního vůdce okrádá o čas.¹⁴

Mluvíme-li o poslušnosti v duchovním vedení, vidíme s jedné strany její naprostou nezbytnost, ale na druhé straně si musíme být vědomi, že poměr mezi duchovním vůdcem nebo zpovědníkem a duší vedenou není poměr představeného k podřízenému. Zpovědník a duchovní vůdce radí, nejde-li o věc, která je přikázána zákonem Božím nebo církevním. Svě rady nevyjadřuje způsobem rozkazovacím, alespoň tehdy, když je dosti moudrý a když to není naprosto nutné. Zpovědník žádá od kajícího naprostou poslušnost k Bohu, ale nikoliv k sobě samému. To je zcela samozřejmé po tom, co jsme řekli o povaze duchovního vedení. Rozumný zpovědník popřává duši co nejvíce svobody jak to žádá dnes i církevní zákonodárství v tomto ohledu. Nechce zotročovat, nýbrž vést ve smyslu svobody dětí Božích. »Poslušnost a poddanost vůči duchovnímu Otci, píše Adloff, se nesmějí chápat ve smyslu, že by osoba vedená nechávala duchovnímu vůdci starost chtít a myslet za ni, že by odevzdala do jeho rukou své svědomí a veškerou odpovědnost, aby sama žila blaženě v duchovním pohodlí. Duchovní vedení nesmí uspat mohutnosti duše, nýbrž musí je povzbuzovat, burcovat a uvádět je neustále ve službu Boží.«¹⁵

¹⁴ Bylo by dobře, aby si občas někteří kajícíci, nebo spíše kajícíce připomněly slova Fénelonova: »Kdyby mnozí věděli, co je to čas kněze, jenž má povinnost modlit se za sebe a za Církev, hluboce rozjímat o zákonu Božím a pracovat pro záchranu tolika hříšníků, obávali by se znešvécovat čas tak vzácný a užívat ho k zbytečným rozhovorům. Kdyby hledali jen evangelické rady, potřebovali by málo času k duchovnímu vedení. Málo mluvit a mnoho konat, to je úkol duší přímých.« *Lettres sur la direction*.

¹⁵ Cit. dílo str. 232.

Z těchto důvodů jakož i z mnoha jiných nelze doporučovat slib poslušnosti zpovědníkovi, protože pravidelně jen podporuje sklon duše k nezdravé pasivitě. Je-li snad někdy vhodné tento slib vykonat, pak musí být přesně vymezený, neboť jinak se může stát v budoucnosti pramenem mnoha zbytečných pochybností a úzkostí.

Jestliže se komu podařilo nalézt duchovního vůdce, pak je třeba, aby mu zůstal věren a neopouštěl ho bez velmi vážných důvodů. Sv. Alfons učí, že kněz nemá přijímat vedení osoby, která opouští svého duchovního vůdce bez těchto velmi vážných pohnutek.¹⁶ O vážném důvodu ke změně duchovního vůdce ovšem nemůžeme mluvit tehdy, když duchovní vůdce neposlouchá nápadů vedené duše a nemá chuti ve všem hovět jejímu touhám nebo když duše u něho nenalézá dosti lidské útěchy. Právě tak nelze mluvit o dostatečném důvodu, když duše zatouží být vedena nějakou význačnou osobností nebo když se k němu cítí přitahována čistě lidskými sympatiemi. Mění-li kdo z takových a podobných důvodů často svého duchovního vůdce nebo zpovědníka, ukazuje, že nemá dosti stálosti a vytrvalosti a nemůže očekávat, že v duchovním životě někam dospěje.

Vážnými důvody ke změně duchovního vůdce může být změna bydliště jednoho nebo druhého, neboť v takovém případě by bylo možné vedení jen pomocí korespondence, což je způsob mimořádný a málo doporučení hodný. Podobně by mohl být důvodem ke změně nedostatek vědomostí nebo zkušeností u duchovního vůdce, oprávněná pochybnost o správnosti jeho učení nebo konečně také odůvodněná obava morálního nebezpečí. »Kdyby kajícník upozoroval, že jeho vztahy ke zpovědníku nebo duchovnímu vůdci se staly příliš lidskými a kdyby se mu nepodařilo vtisknout jim onen nadpřirozený charakter, který musejí mít, pak by byla změna nutná.«¹⁷

Jinak je třeba vytrvat v důvěře a poslušnosti k duchovnímu vůdci nebo ke zpovědníku a tato vytrvalost přinese nepochybně plody, jako ostatně každá vytrvalost bývá požehnaná.

¹⁶ Praxis Confessarii c. 7, 3, n. 100.

¹⁷ Cit. dílo str. 234.

»Ať koná křesťanský člověk cokoli, třebas i v řádu pozemských věcí, nesmí zanedbávat dobra nadpřirozená, nýbrž musí všechno řídit podle příkazu křesťanské moudrosti k nejvyššímu dobru jako ke konečnému cíli; a všechny jeho činy, pokud jsou dobré nebo špatné ve smyslu mravním, to jest pokud se shodují nebo neshodují s právem přirozeným a božským, podléhají soudu a pravomoci Církve.«

Pius X., enc. Singularis quadam

Svätost polehčení

I.

Poslední pomazání (*extrema unctio*) nemá své jméno odtud, že by to byla poslední věc člověka na tomto světě, nýbrž odtud, že v řadě liturgických čili posvátných mazání jest mazání těžce nemocných (nebo stáří sešlých) křesťanů olejem posvěceným k tomuto účelu, doprovázené přiměřenými modlitbami přísluhovatelovými, obyčejně poslední, a že vzhledem k postavení člověka, jenž je v pravděpodobném nebezpečení smrti, představuje toto mazání poslední či krajní pomoc, jejímž účelem jest posílení a polehčení nemocnému. Poslední pomoc neznámá pomoc, jež nikdy nepomáhá ke zdraví, nýbrž takovou, která jediná může ještě býti platná a bývá platná. Nechuť špatných věřících k přijetí svátosti pomazání není tedy odůvodněna ničím. Ale povážíme-li, že strach z nuceného opuštění tohoto života je spojen se lpěním na jeho nepořádnosti a se spokojeností s jeho prázdnotou a bohaprázdnotí, že zamítání svátosti pomazání je nerozlučně sdruženo se zamítáním zpovědi, přijímání a získávání odpustků, pak možno připustiti, že by zvrhli katolíci jen tehdy byli ochotni přijímati pomazání nemocných, kdyby to byla svátost pouze na uzdravení těla bez uzdravení duše a kdyby mohli z dopuštění Božího býti právě jen tak dlouhý čas bez vědomí a bez pohybu, jaký by stačil, aby jim mohla býti udělena podmínečná absoluce (bez podání eucharistie), a pak pomazání čela nebo pěti údů, po němž by následovalo rychlé zlomení neduhu a brzké obnovení tělesných sil. Bohu díky, nemůžeme jim říci, že svátost pomazání jest ono zvláštní charisma, dané věrozvěstům při vstupování Kristově na nebesa, kde bylo řečeno: Na nemocné budou ruce vzkládati, a ti se uzdraví (Mk 16, 18); — přesto, že i při zprávě o ustanovení svátosti pomazání jest výslovně zmínka o uzdravení nemocného (Jak 5, 14—15) a že je tam také řeč o tělesné nemoci a o tělesném uzdravení.

Tělesné uzdravení není totiž ani prvním, ani hlavním účelem svátostného pomazání tělesně nemocného, právě jako křest není ustanoven jako tělesná koupel, bířmování jako pomazání k tělesnému zápasu, eucharistie jako pokrm a nápoj těla, pokání jako soud vnější spravedlnosti, svěcení kněžstva jako prostředek jmenování úředníka a svátost manželství jako pouhá civilní smlouva s civilními účinky. Jako všechny svátosti, tak i pomazání nemocných má účel duchovní, totiž udělení neb rozmnožení milosti posvěcující a právo na udělení příslušné milosti pomáhající, která odpovídá zvláštnímu účelu svátosti. Zvláštní účel svátosti nemocných jest duchovní pomoc, které má nemocný potřeby v duchovní příčině, protože

jest nemocný. V příčině tělesné pomáhají nemocnému lékař, léky, léčení a ošetřující osoby. Ti všichni, seč jsou, pracují k zlepšení tělesného stavu nemocného, nebo pečují alespoň o to, aby se tělesné utrpení nemocného nezhoršovalo, nýbrž bylo co nejmenší, a to i v případě, že naděje na uzdravení není žádná, nebo že je malá. Po duchovní stránce se však nalézá těžce nemocný obyčejně v situaci, která vyžaduje několikerou pomoc řádnou a jednu pomoc mimořádnou.

Těžce nemocný člověk potřebuje stejně jako zdravý, aby byl za dobře s Bohem a aby oslavoval Boha svými činy. Potřebuje svátosti pokání, aby nabyl spravedlnosti, nebo aby si ji uchoval. Potřebuje svátosti oltářní, aby byl živ (Jn 6, 52), a požehnání apoštolského, aby umožnil duchovní dluhy. Toho všeho potřebuje nemocný člověk jako zdravý člověk, netoliko, aby plnil první účel svého stvoření, nýbrž aby plnil i druhý účel, zajišťoval si své vlastní dobro. Ale těžce nemocný člověk je v postavení dvojnásob horším než zdravý člověk: rozhodnutí jeho věčného osudu jest blízké a v případě konce neodvolatelné, nástrahy a překážky, jež se kladou v cestu poslednímu cíli, jsou zesilovány se strany nepřátel, a tělo, hlavní pomocník duše v boji o palmu, je mdlé a svou slabostí a malátností, anebo i bolestí strhuje duši k nečinnosti, ano ke vzdání. Samo pokání nemocného, praví sv. Jeroným, bývá nemocné: proto i závazek přijmouti některé svátostné posily roste s nebezpečím a proměňuje se v přísnou povinnost pod těžkým hříchem, když nebezpečí konce jest už velmi pravděpodobné.

Tehdy naléhá božské přikázání zpovědi také z toho důvodu, aby nemocný mohl přijmouti hlavní Svátost živých (Jn 6, 54—55), Eucharistii, jistě v stavu milosti, to jest po svátostném rozhřešení, které odpouští hříchy i při lítosti nedokonalé. Přijetí Eucharistie na cestu do věčnosti (Viaticum) jest právě ve velikém nebezpečí smrti, ať pochází z příčiny jakékoli (i když nikoli z nemoci), přikázáno co nejpřísněji (K. 864). Vším způsobem pak jest doporučováno i těm, kdo se nalézají jen v nebezpečení pravděpodobném, třeba uzdravení jest rovněž pravděpodobné nebo pravděpodobnější (tt § 2—3, K. 865). V těch tedy případech, kdy jest radno a žádoucí přijímati Viatikum, jest radno a žádoucí přijmouti i svátost pomazání, jen když nebezpečí smrti pochází z nemoci neb stáří, nebo když jedno těžké nebezpečí pominulo a druhé vážně nastalo (K. 940, § 1—2).

Svátost pomazání jest však někdy vůbec jediná zbývajcí pomoc k novému nabytí milosti, a v tom případě se spasitelnost a blahodárnost této svátosti projevuje nejzřetelněji. To bývá tehdy, když nemocný není při vědomí a nemůže se zpovídati, litoval však někdy zkroušené svých těžkých hříchů a nezrušil této lítosti žádným novým těžkým hříchem, nebo lituje-li aspoň po udělení Svátosti, když přijde k sobě, všech těžkých vin, které na sobě má. Někdy vzbuzuje nemocný, dokud je při smyslech,

lftost dokonalou, ale mýlí se ve způsobu nebo odhadu, a pak upadá do bezvědomí. Zde by nic neprospělo kněžské rozhřešení, k jehož platnosti se požaduje zkroušenost současná, nikoli pouze habituální nebo vzbuzená teprv po udělení absoluce. Ani absolucí by tedy nebyl spasen a zachráněn pro život věčný leckterý člověk, který bude zachráněn pomazáním; ale i tenkrát, když pomazání jest pro věčícího, jenž byl pokřtěn a dosáhl užívání rozumu — neboť jen takový může platně přijímati svátost pomazání! — výpomocí nikoli nezbytnou, nýbrž jen užitečnou, i tenkrát je svátost pomazání nemocných jedinečnou pomocí k snazšímu a jistějšímu zdolání všech mimořádných nesnází, v nichž se ocitl člověk, kterého životní síla začíná opouštět a o něhož se, byť jen zdaleka, pokouší smrt se vším průvodem oblid, čekajících na její vítězství.

Poslední pomazání není vskutku prvotně ustanoveno ani k uzdravování těl, ani k nabývání ospravedlnění, nýbrž k posílení a polehčení těžce nemocného, který věří v Krista a patří k jeho tělu, ale jako člověk došlý k užívání rozumu nahromadil slabosti, kterých dosud žádná svátost nemohla smazati. V čem toto posílení a polehčení záleží, lze vyjádřiti dvěma slovy: v rozmnožení milosti posvěcující a v právu na duchovní pomoc. S milostí posvěcující se rozmnožují i vlité ctnosti božské a mravní, i dary Ducha svatého; milost svátostná zahrnuje v sobě právo na všechny milosti výkonné, které patří k nadpřirozené síle duše, k oné síle, již je třeba, aby těžce nemocný mohl vytrvati v dobrém až do konce a přemoci všechny nesnáze, které pocházejí: a) z nezřetěných vášní; b) z nedostatku milostí, obvyklých v době zdraví, nebo plynoucích dále, ale nepostačujících v době nemoci; c) ze zármutku a strachu těžce nemocného; d) ze zvýšených nebo obvyklých pokušení ďábelských; e) ze slabosti tělesné, která má neblahý vliv i na síly ducha (Mt 26, 41; Lk 22, 45).

II.

Kromě hlavního účinku, pro nějž je svátost poslední posily nejvlastněji ustanovena, existuje ještě jiné a to velmi vzácné ovoce této svátosti, pro které má býti velebena a toužebně vyhledávána: odpuštění hříchů všedních a odpuštění trestů časných. I tyto dva účinky patří k prvotným účinkům posledního pomazání, kdežto odpuštění trestů věčných (spolu s těžkou vinou) a udělení tělesného zdraví patří k účinkům toliko druhotným, pokud se vůbec vyskytují. Jelikož jest poslední pomazání svátost živých a předpokládá stav milosti posvěcující (svátosti mrtvých jsou jen křest a pokání!), dosahuje se jejího nejhlavnějšího účinku, rozmnožení milosti posvěcující a posílení duše k smrtelnému zápasu, pouhým přijetím, avšak v různém stupni, podle nižšího či vyššího stupně dispozice. Účinků dalších, jak prvotných, tak druhotných, nabývá se podminěčně, podle míry a povahy zkroušenosti a podle jiných okolností,

stojících ve spojitosti s důstojností této svátosti nebo s důstojností, přístupností a naléhavostí jiných svátostí.

Co do odpuštění hříchů třeba pamatovati obecně, že se žádný hřích neodpouští bez pokání, a že se každý odpouští jen milostí posvěcující; dále, že se žádný hřích těžký neodpouští bez jiných hříchů těžkých, jimiž je svědomí současně obtíženo, a že se s odpuštěním hříchů těžkých čili s dosažením ospravedlnění odpouští zároveň vždycky i tresty věčné. Pokání, o němž je řeč, záleží v ošklivosti a bolesti nad spáchaným hříchem, s předsevzetím již nikdy hřích neopakovati. Kdo nelituje zlého a nemá úmyslu se ho vystříhati, není hoden odpuštění, i kdyby šlo jen o odpuštění jediného hříchu všedního. Posvěcující milost, která shlazuje hřích těžký, dotud neodpuštěný sluje milost první; která odpouští znova hřích těžký, nebo ponejprv či opětovně hřích všední, sluje milost druhá. Protože se milost posvěcující snese s hříchem všedním, jest možno, aby se odpustil hřích těžký a aby se neodpustil žádný nebo některý hřích všední. Záleží na tom, jak lítost nad hříchy těžkými zasahuje nebo nezasahuje hříchy všední, jak velice je vylučuje, zrušuje nebo pomíjí.

Odpouští se tudíž hříchy všední dvojím způsobem: způsobně nebo mimosvátostně. Svátostně se odpouští všední hříchy, na nichž člověk nelpí, jichž lituje a jichž by se rád zbavil, při křtu, biřmování, při přijetí Eucharistie nebo kněžské absoluce, při přijetí svěcení kněžského nebo svátosti stavu manželského. Podmínkou jest lítost aspoň nedokonalá (zkroušenost), týkající se všech hříchů vůbec, nebo toho, jenž má býti odpuštěn. Stějně jako při jmenovaných svátostech, avšak větším právem, mohou býti všední hříchy odpuštěny jakožto »pozůstatky hříchů«. Tomáš Aquinský počítá k »pozůstatkům« slabosti zapomenuté hříchy těžké, všední hříchy, tresty za hříchy a ostatní následky hříchů, k jejichž smazání nebo spoutání byla svátost posledního pomazání ustanovena (Suppl. q. 30. a. 1). Všední hříchy mohou zajisté býti odpuštěny při svátosti posily, jejímž nejhlavnějším účinkem jest duchovní uzdravení jako základ k boji poslednímu a rozhodujícímu. Ano, je třeba mít za to, že i minimální zkroušenost má při svátosti posily účinek větší než při jiných svátostech, protože smazání všeho, co duchovně oslabuje člověka, jest právě speciálním cílem této svátosti.

Tím nemá býti zlehčována mimosvátostná účinnost některých prostředků, jimiž docházíme jinak odpuštění hříchů všedních. Každý hřích všední může býti najisto vyhlazen lítostí dokonalou, nebo dokonalou láskou, v níž jest lítost zahrnuta. Také zkroušenost nad hříchy všedními nebo hříchem všedním může odpykati a smazati hřích všední, když se ho dotýká přímo a cele a když její stupeň jest úměrný velikosti hříchu všedního. Posléze i každým dobrým skutkem můžeme dosíci odpuštění toho hříchu všedního, proti němuž jest dobrý čin namířen nebo jehož odmítnutí dalo vzniknouti myšlence na čin dobrý. Dobrý skutek může

zajisté obsahovati odpor a ošklivost k hříchu všednímu objektivně, a tím opravdovou lítost, která, i když není výslovně vyjádřena, jest více ztělesněna skutkem a více dokladem vnitřního pokání než bývá někdy výslovná i vyslovená lítost bez vnějšího skutku. Ke cti a chvále svátostí, zejména svátosti posily, budiž poznamenáno, že ony smývají hříchy všední i při menším stupni zkroušenosti, kdežto ne každý stupeň lítosti nedokonalé dovede shladiti mimo svátost jisté všední hříchy, které svou blízkostí těžkým, svou dobrovolností a rozvážností, svým opakováním nebo trváním, svou mimořádnou nečestností a nesrovnalostí se stavem hřešícího vyžadují zajisté zkroušenost přiměřeně větší, delší, trvalejší a vznešenější, to jest vyvěrající více z pohnutek vyšších a duchovnějších než jsou pouhé dobré nižší a sobecké pohnutky nadpřirozené.

Časné tresty za hříchy se odpouštějí ve svátosti pomazání buď všechny, nebo aspoň jejich část, podle toho, jak veliké jest duchovní rozpoložení přijímatele svátosti. O odpouštění časných trestů platí totiž zásada, že se žádný trest za žádný spáchaný hřích neodpouští dříve, než jest odpuštěn hřích sám, a že zároveň a přímo, jakmile a kdykoli mizí hřích odpuštěním, mizí a odpouští se i část trestu časného, a to část tím větší, čím větší jest bolest nad hříchem. To všechno se týká každého časného trestu za hřích, ať jde o hřích těžký, s jehož odpuštěním se odpouští zároveň i věčný trest, či o hřích všední, jenž podléhá vůbec jen časnému trestu. Nesejde též na tom, při které příležitosti se hřích a časný trest za hřích odpouští. Ale to, co jsme řekli právě o větším účinku lítosti, svátostné než lítosti mimosvátostné, můžeme říci i nyní, kdy už nejde jen o odpuštění viny (a případně i věčného trestu), nýbrž o odpuštění trestu, který má stihnouti hříšníka buď ještě na této zemi a v tomto životě, nebo až v očistci, v životě budoucím. Čím větší jest bolest nad hříchem, tím jistěji se hřích smazává, a s hříchem i trest. A poněvadž poslední pomazání má připravit člověka k vstupu před tvář Boží, je spolupůsobení s touto svátostí i se vším, co předchází a následuje (zpověď, přijímání, apoštolské požehnání), nejlepší prostředek k zaplacení každého dluhu a každého účtu před Bohem. Ne nadarmo se však předpisuje, aby se nemocným udělovala tato svátost (a ovšem i ostatní dvě svátosti umírajících), dokud jsou plně při smyslech (Kán. 944). Neboť ačkoli není nutná nezbytností prostředku, přece jí nelze pohrdati (tt): a láska, kterou má mít z vůle Boží každý k své osobě, vyžaduje, aby se chápal této příležitosti se vši pilí a pečlivostí a byl při ní přítomen veškerou živou přítomností těla i duše (tt), protože právě na tom tolik záleží, zda člověk dojde úplného očištění duše i těla před očištěm.

Odpouštění hříchů těžkých a věčných trestů za hříchy patří v případě už zmíněném sice k druhotným účinkům Pomazání, avšak nikoli k účinkům vedlejším, nýbrž hlavním. Tím se pomazání liší od biřmování a Eucharistie, které nejsou stanoveny k tomu, aby přímo připa-

vovaly na vstup do slávy, a moudrá laskavost Spasitelova jeví se obzvláště v tom, že pomazání může zachrániti člověka v krajní nouzi, kde by ho jiné svátosti zachrániti nemohly. Kdo jsa při smyslech lituje zkroušeně všech těžkých hříchů, a upadna do bezvědomí obdrží milost, že mu kněz udělí poslední pomazání, bude neomylně zachráněn pro nebe. Podobně ten, kdo neví, že je ve stavu hříchu smrtelného a přijímá kajícím pomazání bez zpovědi. Bůh má moc ho spasiti, aniž je třeba zázraku, a milosrdenství Kristovu děkuje hříšník za to, že nepřišel do Propasti. Bez spolupůsobení člověka však se neděje ani to. Zkroušené odvrácení od hříchu musí předcházeti, a obyčejně předchází i vytrvalá prosba hříšníkova nebo někoho jiného za šťastnou hodinku smrti. Když někdo obdrží pomazání v stavu bezvědomí a probere se aspoň k tomu, aby vzbudil zkroušenou lítost dodatečně, jest milosrdenství Boží tím patrnější. Kdyby však místo toho zhřešil znovu těžce, svátost pomazání neoživuje, a nemocnému nezbyvá jiná cesta k odpuštění než kněžské rozhřešení po zkroušené zpovědi, neb lítost dokonalá s úmyslem co nejdříve se vyzpovídati. Zdá se však, že i po hodném přijetí svátosti pokání nový těžký hřích ruší její účinnost do té míry, že už jen úpěnlivá prosba o lítost dokonalou — krom všemohoucnosti Boží! — může duši najisto zachrániti a nahraditi nedostatek zpovědi nebo opětovaného pomazání, které ovšem není dovoleno opakovati leč při novém návalu nemoci nebo přidružení nemoci jiné (K. 940).

Truchlivý pád do hříchu po přijetí svátosti pomazání, jež měla nemocného ochrániti, zavdává některým podnět k mínění, že jde o případy akademické, které se nestávají, protože prý člověk jest duchovně posílen, nebo už není schopen těžce hřešiti. Rádi bychom tomu věřili, kdyby proti tomu nemluvila politováníhodná zkušenost, že i člověk zaopatřený podržuje své hříšné návyky a že jim podléhá, jestliže proti nim nebojuje. Žádná svátost není na to, aby se skrze ni dály divy, a div by se musil státi, kdyby návyk měl zmizeti jinak než opačnými úkony ctnosti. Svátostí pomazání se tedy ani v nejmenším neumenšuje povinnost modlitbou, újmami a almužnami vykupovati a hojiti duševní a tělesné sklony, a užívati svátosti pokání jako prostředku nad jiné účinného k vyhlazení zlých návyků a získání duchovní síly proti pokušením, ať přicházejí odkudkoli. Ať se tudíž nebojí nemocný, když se tomu nenaučil dříve, volati kněze i vícekrát v době nemoci, a ať nemyslí, že tím přijde o čest a dobrou pověst, když i světci bývali plni úzkosti před svým koncem a potřebovali utišiti své svědomí pokorným vyznáním toho, co je snad tížilo. Snad právě toto vyznávání jest pokáním největším, a snad právě na toto pokání čeká Bůh, aby nám odpustil hříchy i očistec. Oč více má tak učiniti křesťan, který ani dříve, ani po zaopatření nebyl dosti bdělý a svou malou kajícíností zavinil svůj nový pád a urazil znovu těžce Boží dobrotu!

Nechybělo theologů, kteří z tohoto případu měli chuť pomluvit kano-nickou zásadu o jediném pomazání v téže nemoci a v téže nebezpečnosti. Některým se zdá, že by se mělo znovu udělit pomazání nemoc-nému, který (po novém těžkém hříchu) upadl do bezvědomí, aniž se znovu vyzpovídal, protože je to možná jeho poslední záchrana, odvolal-li aspoň obyčejnou zkroutěnost onen nový těžký hřích. »Svátosti jsou pro lidi, všeho se třeba chopiti pro záchranu duše.« — Zde by snad bylo možno říci, že upadnutí do bezvědomí jest totéž jako nové nebezpečí, a že nové pomazání je tudíž přípustné. I jinak lze dosti široce vykládati kánon 940 o »pozdravení a novém nebezpečí«; totiž tak, že je-li věc pochybná, může býti pomazání uděleno znova s podmínkou: Jsi-li schopen. — Za toto osvědčené mínění Benedikta XIV. a sv. Alfonsa z Liguori však jíti nelze, protože kánon 940, § 2 se opírá o rozhodnutí Tridentského sněmu Ses. 14, de Extr. Unct. cap. 3., stejně jako Římská obřadní příručka (Rituál) a Římský katechismus.

Na konci úvah o odpuštění hříchů těžkých skrze svátost pomazání budíž ještě podotčeno, že v případě spěchu, kdy života kajčnickova jest na mále, třeba spěchat s pomazáním ještě více než s podrobnou zpovědí, protože tato vyžaduje splnění více podmínek než svátost pomazání, a může býti doplněna, jestliže po pomazání nemocný dále žije. Kromě toho jest užitek pomazání větší než rozhřešení a nevyžaduje tolik napjaté pozornosti jako zpověď. I když se tedy žádá z příkazu Rituálu, aby nemocný vykonal zpověď před pomazáním, nebo obdržel v stavu bezvědomí pod-mínečně rozhřešení před svátostí poslední posily, je tomu rozuměti tak, že předepsaný pořad zavazuje v normálních okolnostech. Božskému při-kázání zpovědi lze učiniti zadost potom, aspoň povšechnějším vyznáním, jaké připouští slabost tělesná, a kněžským rozhřešením, které následuje.

Dominik Pecka:

Křesťan a společnost

1. Národ

Národnost bývá definována buď znaky vnějšími nebo vnitřními. Vnějšími: národem jsou lidé téhož jazyka, rasy, území, náboženství, dějin, zvyků. Vnitřními: národem jsou lidé, kteří mají vědomí společného úkolu dějinného.

Národnost jest důležitým činitelem osobním i společenským. Osobním — protože člověk se nejpřirozeněji a nejlépe rozvíjí v přirozeném prostředí národním, daném půdou, mateřským jazykem, tradicemi kraje a země, rodu a národa. Společenským — neboť vědomí národní sounáleži-

tosti a společného úkolu dějinného vnuká odvahu a sílu k velikým dílům sociálním, která by jinak nebyla uskutečněna. Život lidstva by nic nezískal setřením rozdílů národnostních: naopak, ztratil by všechny možnosti přirozeného a svérázného vývoje.

Myšlenka národní se však může zvrhnouti v pohanský nacionalismus, který svou rasu, své zvyky a svůj jazyk pokládá za jediné správné a vůči jiným národnostem dává najevo opovržení. Ale zrovna tak nezdravým zjevem jest internacionalismus, který přehlíží hodnoty utajené v národnosti a chce budovati vše jen na neurčité všelidskosti.

Křesťanství nejenže uznává přirozené prvky národnosti, nýbrž pěstí je a povznáší. Hlásání slova Božího bylo vždy a dosud je spojeno s pěstěním jazyka. V příkazu Kristově: Učte všechny národy — jest obsažen i příkaz kázati rozličnými jazyky. A co zvyků a tradic různých národů se týká, je známo, že křesťanství je neporušilo, nýbrž posvětilo a vyšším duchem naplnilo.

Církvi není národnost věcí bezvýznamnou. Církev není instituce mezinárodní, nýbrž všenárodní a nadnárodní. Kdyby byla institucí mezinárodní, pak ovšem by neuznávala přirozené rozdíly mezi národy: jazyk, tradice, dějiny. Ti, kdož vidí v Církvi nebezpečí pro svoji národnost, patrně si nejsou dosti jisti svým národním přesvědčením a uvědoměním. Církev jest jednota národů v Kristu. Bude-li mít každý národ svou víru, svou pravdu, svou Církev, octneme se na cestě k nejstrašnějšímu sporům mezi národy.

V přirozené náklonnosti člověka k rodné půdě a mateřskému jazyku má základ cítění vlastenecké. Vlastenectví však není jen pouhý cit, nýbrž i mravní povinnost, kterou křesťanská ethika nazývá pietas — úcta, vděčnost a láska. Od lidí svého rodu a národa přijal každý z nás život a možnost obživy, z tradic a dějin národních se vzdělával, z kulturních hodnot národních čerpal povznesení ducha. Je tedy vlastenectví především úkonem vděčnosti a úcty. Nemáme sice ve Zjevení Božím výslovného příkazu milovati vlast, ale zato četné příklady a doklady, že láska k vlasti jest vznešenou povinností. Svaté jsou slzy, jež ronil Jeremiáš nad zříceninami Jerusalema. Nebyly zapomenuty hrdinné boje Judy a bratří jeho za osvobození vlasti a očistu národa od modloslužby. A sám Spasitel byl věrný syn svého národa, neboť žil jeho životem, dbal jeho zvyků, zachovával jeho zákony. Jeho soukmenovci byli mu bližší než cizinci. Jim především kázal a dobře činil. Plakal nad Jerusemem, když si uvědomil jeho strašnou budoucnost. Bolel ho nevděk a nevěra lidu. Ač ho národ zavrhl, přece umřel jako jeho král.

Vlastenectví není pouhý cit, nýbrž i mravní povinnost. Celek skládá se z částí. Hodnota celku záleží na hodnotě částí. V nejhlubším významu nám ukládá láska k vlasti povinnost býti lidmi dobrými, řádnými, poctivými, svědomitými. Lenocho, nepoctivce, nevzdělanec, byť se i vychloubal vlastenectvím, není národu ke cti, nýbrž k hanbě.

2. Společenský řád

Bůh jest všemohoucí Stvořitel nebe i země. V pojmu všemohoucnosti jest obsažen i pojem svrchovaného panství Božího nade vším tvorstvem. Vše, co vyšlo z ruky Boží, jest podroběno Bohu. Celý svět jest jediným královstvím, jehož jediným a pravým vládcem jest Bůh. Vše stvořené, od nejdokonalejších bytostí duchových až po nejmenší prášek jest Božím vlastnictvím a vladařstvím.

Člověk jest tvor Boží. A byl stvořen jako tvor společenský, mající žítí v uspořádaném společenství všech se všemi. Jako jedinec, tak i společnost jsou od Boha. A proto jedině Bůh jest pramenem, z něhož výhradně vychází moc a vláda lidská. Vláda v lidské společnosti nemá přímého základu ani ve vladařích, ani v poddaných, nýbrž jen v Bohu. Veškera moc vladařů lidských jest jen účastí na všemoci božské a veškero panství jen obrazem a odleskem svrchovaného panství Božího. Tuto pravdu vyjadřují křesťanští panovníci, nazývají-li se knížaty a králi z Boží milosti. A jen na této pravdě se zakládá povinnost poddaných poslouchati vladařů. Bez Boha nemají vladaři autority. »Se mnou nemluvíš?« tázal se Pilát Ježíše. »Nevíš-li, že mám moc tebe propustiti a moc tebe ukřižovati?« Ježíš mu odpověděl: »Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby ti nebylo dáno shůry.« (Jan 19, 10—11.)

Všechna lidská moc je odleskem Boží podstaty. A nejen jest, nýbrž i býti má. Bůh jest harmonie, krása a řád. Dva jsou prvky krásy a řádu: jednota a různost. Není krásy bez jednoty a není krásy bez různosti. Není krásné, čemu chybí soulad, a není krásné, čemu chybí rozmanitost. Bůh obsahuje virtuálně nekonečný počet vlastností a dokonalostí, které všechny spolu a každá zvláště jsou totožny s Boží podstatou a proto jsou také jednou a touž věcí. A tak jest v Bohu jednak nekonečná rozmanitost vlastností a dokonalostí, jednak také naprostá jednota a jednoduchost. A v tomto smyslu jest Boží podstata právě pro nejvyšší rozmanitost soustředěnou v naprosté jednotě objektivně nekonečnou krásou, řádem, ladem a harmonií.

A tak i řád v lidské společnosti musí býti odleskem Boží harmonie, musí představovati jednotu v různosti. Pouhá jednota bez různosti, to jest bez zřetele k rozmanitosti lidských cílů, schopností, potřeb a tužeb není řádem, nýbrž tyranii. Rovněž i pouhá různost bez jednoty, to jest bez zřetele k společným cílům a potřebám obecného blaha není řádem, nýbrž anarchií. Ani tyranie, ani anarchie nemůže býti vládou legitimní, poněvadž nepředstavuje Boží podstatu.

Tvrzení, že moc pochází z lidu, je přípustné jen v tom smyslu, že ve státech demokratických má lid možnost a podle ústavy i právo a povinnost hlasováním označiti osobu, nebo sbor osob, které jsou nositeli a vykonavateli vladařské moci, která sama o sobě pochází od Boha, nikoli

z »lidu«. Kdyby vladaři přijímali moc ne od Boha, nýbrž od lidí, byli by pouze pověřenými vykonovateli vůle lidu. Pán neřekl Pilátovi: »Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby tobě nebyla dána od lidu.« Ostatně, odkud je lid? Není od Boha? Stvořil se sám? Můžeme jen o jediném vlasu své hlavy říci, že jsme ho neobdrželi od Boha? Lidovláda je popíráním skutečnosti stvoření. A konec konců i popíráním jsoecnosti Boží. Není-li Bůh Tvůrcem, není ho vůbec. A není-li Boha, není jiné svrchovanosti než svrchovanost lidská. A to je buď svrchovanost vladařů nebo svrchovanost lidu. Není-li odpovědnosti k Bohu, může vladař činiti, co mu libo, a to vede k tyranii. Anebo může lid činiti, co mu libo, a to vede k anarchii.

3. Křesťan a stát

Stát jest společnost pod jednotnou autoritou, vybavená svrchovanou mocí příkazovací a donucovací, mající za účel pečovati o obecné blaho pozemské a pokud možno vlastniti i určité území. Aby člověk žil ve státě, jest potřebou lidské přirozenosti, poněvadž v osamocenosti by si nemohl opatřiti, co jest pro něho nezbytno k slušnému živobytí, k rozvoji tělesných a duševních schopností. I když oblast působnosti státu jest rozsáhlá, má své vnitřní i vnější hranice. Stát má i určitá práva na duši, ale nemá práva na duši celou. Stát není posledním cílem, k němuž by měla směřovati lidská společnost: stát jest jen prostředkem k uskutečňování obecného blaha.

Ve svém oboru je stát svrchovaný. Proto bylo řečeno: »Dávejte, co jest císařovo, císaři.« Jako individuum jest člověk částí společnosti a náleží státu a musí plniti všechny povinnosti a závazky k němu. Ale jako osobnost náleží člověk Bohu. Proto bylo řečeno: »Dávejte, co jest Božího, Bohu.« Žádá-li se od člověka, aby dával co jest Božího, císaři, je to tím, že se císař pokládá za boha.

Náboženský člověk vůbec a křesťan zvláště se podrobuje autoritě státu, ale ne jako autoritě původní, nýbrž jako autoritě, jež jest účastí na autoritě Boží. I když je to autorita odvozená, je to pravá autorita a zavazuje ve svědomí.

Včleniti se do společnosti občanské a plniti povinnosti k státu znamená leckdy nejen zřici se egoismu, ale i komoliti osobnost, potlačovati její vyšší snahy a omezovati rozlet ducha. Na jedné straně stojí jedinec s nároky na svobodu, na druhé společnost se svým mravním a právním řádem. Na jedné straně duch tvořivý a výbojný, na druhé dav zaostalý a tupý. Na jedné straně svědomí křesťana, na druhé požadavky světské moci.

Křesťan chce a musí sloužiti společnosti občanské. K tomu ho váže spravedlnost zákonná. Je také povinen spolupracovati, aby společnost občanská, v níž žije, zkvétala. K tomu ho sice neváže spravedlnost, ale je k tomu povinen z důvodů sociální lásky.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

Vůle Boží: Vaše posvěcení (4, 1—12).

4. ¹ Konečně vás, bratří, prosíme a zapřísaháme v Pánu Ježíši: Od nás jste se naučili, kterak máme vésti život milý Bohu. Vy tak žijete. Buďte však ještě dokonalejší!

² Vždyť znáte příkazy, které jsme vám dali skrze Pána Ježíše. ³ Neboť toto jest vůle Boží: Vaše posvěcení. Zdržujte se smilstva. ⁴ Naučte se každý svatě a počestně získati svou ženu, ⁵ nikoli ve vášnivě chlíplosti, jako činí pohané, kteří neznají Boha. ⁶ Ať nikdo nepřekročuje míru a neklame v této věci svého bratra. Neboť mstitelem toho všeho jest Pán, jak jsme vám prve řekli a osvědčili. ⁷ Vždyť nás Bůh nepovolal k nečistotě, nýbrž ke svatosti. ⁸ Proto, kdo tím pohrdá, nepohrdá člověkem, nýbrž Bohem, který nám dal svého svatého Ducha.

⁹ O lásce bratrské není potřeby vám psáti, neboť sami jste poučeni od Boha, abyste se milovali vespolek. ¹⁰ Vždyť to také činíte ke všem bratřím po celé Makedonii. Přece vás však, bratří, prosíme, abyste se v tom ještě rozhojňovali. ¹¹ Pokládejte za svou čest žiti v pokoji, konati své povinnosti a pracovati svými rukama, jak jsme vám přikázali. ¹² Tak budete žiti čestně před těmi, kteří jsou vně, a nebudete potřebovati od nikoho pomoci.

Čtvrtou kapitolou počíná mravoučná část prvního listu svatého Pavla Thessalonickým. Pavel zde sám hlásal evangelium a naznačil základní podmínky mravního života, a proto stačí, aby se v listě dotkl pouze nejbolestivějších stránek křesťanského života v Soluni, totiž mravní čistoty a pracovitosti. Vedle sklonu k nemravnému životu, k němuž byli sváděni pohanským okolím, byla to hlavně zahálka, již mnozí z věřících se oddávali, očekávajice brzký konec světa.

Pouze několik měsíců uplynulo od chvíle, kdy apoštol založil tuto církevní obec, jeho kázání bylo ještě v živé paměti a proto je v listě připomíná. Bratří, prosíme a zapřísaháme¹ vás v Pánu Ježíši! Hned také dodává, že požadavky, které na ně klade, nejsou jeho rozkazem, nýbrž vůlí Boží: Od nás jste se naučili, kterak máme vésti život milý Bohu. Pavel sice slyšel o jejich ctnostech a v mnohém směru vzorném křesťanském životě, takže jim může psáti: Vy tak žijete, jak jsem vás učil; ale přece jeho vroucím přáním jest: Buďte ještě dokonalejší. A znovu jim připomíná, že napomenutí, která jim dal, jsou příkazem Kristovým: Vždyť znáte příkazy, které jsme vám dali skrze Pána Ježíše. Tyto příkazy jsou vůlí Boží a svatý Pavel je shrnuje ve dvě slova: Vaše posvěcení.

¹ Výraz častý v řeckých papýrech této doby.

Další verše patří opět k nejtěžším v Pavlových epištolách. Obsah apoštola napominání je sice jasný, ale vymezení jednotlivých myšlenek je ztěženo gramatickým pojetím věty a neobvyklým způsobem Pavlova vyjadřování.

Verš 4.—6. bývá různě překládán a vykládán. Ve čtvrtém verši je to slovo *σκενος*, na jehož pojetí záleží výklad verše. Někteří překládají žena (manželka), jiní nádoba, to jest vlastní tělo. Podle prvního pojetí chce svatý Pavel říci, že každý má počestně získati (*κτῶσθαι*) svou manželku a v počestnosti užívati manželství, a ne jako pohané dáti průchod svým vášním. Podle pojetí druhého ovládati svou nádobu, to jest své tělo ve svatosti a počestnosti, a nikoli ve vášnivě chlíplosti jako pohané, kteří neznají Boha. Pro první pojetí mluví rabinistické knihy (Megilla Esther I, 11) — v nichž slova »nádoba« se užívá o ženách. I v Písmě svatém slovem nádoba se rozumí žena. (Přisl. 5, 15; srov. 1. Petr 3, 7.) Gramatické spojení podstatného jména »nádoba« se slovem *κτῶσθαι* (získati a nikoli ovládati² anebo držeti³ ve svatosti) doporučuje spíše překlad: Naučte se každý počestně získati svou ženu.⁴ Omluvou pro mravnostní výstřelky pohanů je jejich neznalost pravého Boha. U Thessalonických, kterým Pavel přinesl víru v pravého Boha, tomu tak již není.

Podobně ani smysl šestého verše není jistý pro Pavlovu terminologii, nám ne dosti jasnou. Řecké slovo *πρᾶγμα* pojímají někteří (vedení latinskými překlady) jako přestupek a nepoctivost ve věcech majetkových. Avšak souvislost se sedmým veršem i užívání slova *πρᾶγμα* u svatého Pavla (2. Kor. 7, 11.) spíše doporučuje vykládati tento verš o cizoložství, pokud bližní se jím zkracuje a podvádí ve svém manželském právu. Zdá se, že tyto nejasnosti jsou zaviněny jemností Pavlovy mluvy, který nechce jmenovati tyto věci jejich vlastními jmény a proto užívá nám ne dosti jasných, ale čtenářům srozumitelných opisujících výrazů.

Smysl těchto veršů tedy je: Posvěcení Soluňských je vůlí Boží. Předmětem této vůle je čistota, neboť ne k nečistotě, nýbrž ke svatosti nás povolal Pán. Napomenutí stran čistoty, jež dává Pavel Thessalonickým, jsou: 1. Je třeba se varovati smilství, 2. manželky pojímají v počestnosti, 3. nepožadovati manželky bližního. Před těmito hříchy musí věřící zadržovati bázeň před Bohem, neboť on je mstitelem toho všeho.⁵ Apoštol jim znovu připomíná, že myšlenka na poslední soud byla podstatnou částí jeho kázání v Soluni. Na jeho slova nechť si vzpomenu, kdykoli budou v pokušení upadnouti do starých chyb a hří-

² Hejčl.

³ Sýkora

⁴ Tohoto výkladu se přidržují: Sv. Augustin, Tomáš, Estius, Dobschütz, Knabenbauer, Vosté, Tillmann. Výkladu druhého: Tertulián, sv. Jan Chrysost., Pelagius, Bengel, Milligan, Sýkora, Hejčl.

⁵ Srv. Mt. 10, 28; 18, 35; Fil. 2, 12; Kol. 3, 6; Efes. 5, 6.

chů. V pohanském okolí, jímž jsou obklopeni, jsou tyto hříchy všedním zjevem, ale Soluňští si musejí uvědomiti, že oním okamžikem, kdy se stali křesťany, milostí Boží byli povoláni ke svatosti a ne k nečistotě. To je druhá pohnutka, aby neupadali do starých chyb. Třetí pohnutkou, kterou jim Pavel důrazně připomíná, je důstojnost křesťanů, kteří jsou chrámem Ducha svatého: Proto, kdo tím pohrdá, nepohrdá člověkem, nýbrž Bohem, který vám dal svého svatého Ducha. V čistém srdci přebývá Duch svatý jako ve svatostánku a proto hříchy proti čistotě nejsou jenom hříchy proti Bohu, nýbrž i hříchy proti Duchu svatému a takofka svatokrádeží a znesvěcením jeho chrámu, jak píše apoštol jinde: Aneb nevíte-li, že tělo vaše jest chrámem Ducha svatého, který jest ve vás, kterého máte od Boha? (1. Kor. 6, 19.)

V následujících verších mluví svatý Pavel o lásce bratrské. S radostí uznává, že Soluňští v této věci jsou bez výtky a že, vedeni Duchem svatým, osvědčují bratrskou lásku k věřícím v celé Makedonii: O lásce bratrské není potřebí vám psáti. Vždyť sami jste poučeni od Boha, abyste se vespolek milovali. Vždyť to také činíte ke všem bratřím po celé Makedonii. Aby však apoštolova chvála je nezkazila, vybízí je svatý Pavel: Přece vás však, bratři, prosíme, abyste se v tom ještě rozhojňovali. Zdá se, že i potomci adresátů tohoto listu vzali si Pavlova slova k srdci, protože ještě svatý Jeroným chválí bratrskou lásku a pohostinnost makedonských křesťanů.

Považuje však za nutné je napomenouti v jedné věci, totiž v pracovitosti. Jak víme z druhého listu k Soluňským, mnozí z věřících, očekávající brzký příchod Páně, oddávali se nečinnosti a zahálce a mnozí se dokonce spoléhali na pomoc druhých. Toto jednání ovšem bylo pro pohany pohoršením a pro zámožnější věřící břemenem. Pavel, bojící se o dobré jméno soluňských křesťanů, proto připomíná čtenářům listu: Pokládejte za svou čest žiti v pokoji, konati své povinnosti a pracovati svýma rukama, jak jsme vám přikázali. Tak budete žiti čestně před těmi, kteří jsou vně⁶ a nebudete potřebovati od nikoho pomoci.

⁶ Řecké πρὸς τοὺς ἔξω (kteří jsou vně) odpovídá hebrejskému hachisonim, jež bylo běžným rabinistickým výrazem a označovalo pohany.

Zpytování svědomí a pokušení k malomyslnosti

Několik dní po volbách chodili horliví katolíci jako omámení, jako vrtošivé ovce. Zhrozili se faktu, že se přes polovičku národa přihlásilo pro marxismus, pro hmotářské vyznání. Ale, copak již dávno před marxismem nevyznávali mnozí a mnozí svatý zákon pudy, neklaněli se také přemnoží výlučně a výhradně jenom řepě, nepřiznávali se jen ke hmotě přemnoží z tak zvané inteligence? Jaké byly zájmy našeho lidu, většiny lidu? Daly by se vyjádřiti jediným slovem: Dobře se mít... Tohle tu všechno bylo a dobře, že to bylo vyjádřeno tak zřetelně způsobem, který jediné snad trkne přemnohé odpovědné lidi, když si nechtěli tuto skutečnost uvědomiti před tím, že většina našeho národa je odcizena jakékoliv nadpřirozené myšlence, i když třeba ze zvyku nebo z pověrčivosti, nebo z bázně nebo z vypočítavosti chodí do kostela, a když si přejí náboženské výuky u svých dětí, (ale ovšem jim náboženskou výchovu nedají a o ni se nezajímají,) jen proto, že jsou přesvědčeni, že je dobré, aby se děti něčeho bály, aby nerostly bez bázně a kázně. Tuhleto »potřebnost« náboženství vyznávali dlouho a ode dávna různí nadutci a vyznavači bezbožectví, že je dobré, aby věřil malý lid, aby se nebouřil a neokrádal a plnil svědomitě své povinnosti. To vše je dnes odhozeno. Tito lidé si už ani nepřejí, aby jim náboženství dělalo laciného policajta, protože mají dnes policie dost, která může zameziti všechny přehmaty, protože dnes se kloní k tomu, ať se dítě svobodně vyvine, ať se i vybouří...

Teď ale k tomu zpytování svědomí. Většina národa se rozhodla pro marxismus. Znaží ho? Myslím že ne. Ale právě tak neznají křesťanství, protože by se pak nemohli přihlásiti k marxismu, jehož dobře neznají. A jestliže se přihlásili, protože jej znají, pak tím spíše prohlašují, že křesťanství neznají. Proč ale znají tedy marxismus lépe než křesťanství? Zčásti je tu vina naše, že jsme neuměli podati jak křesťanství, tak marxismus v pravém světle. Málo jsme poučovali lid. Nedá se ovšem tak lehce navázati poučení o marxismu na laciné rozvedení nedělní perikopy, ačkoliv leckterá přímo volá ke srovnání království tohoto světa a království Božího; jsou tu slova o jednom potřebném, o tom, co prospěje získati celý svět a utrpět ztrátu na své duši, a perle na poli, za něž je nutno všechno dát a všechno prodat... Ale, prostě jsme to nedovedli. Náš náboženský tisk také neuměl soustavně, záměrně a s určitou úrovní jednotlivé stavy našeho lidu, našeho národa poučiti a imunisovati před materialismem. Pobožným říkáním se to jistě nespraví. Rok byl čas na jasné střetnutí se s marxismem. Až na dva nebo tři lidi, kteří jasně a filosoficky řekli, co jest marxismus a co je křesťanství, v čem je nesprávnost marxismu podle křesťanství a proč filosofický a historický materialismus je nesprávný, neslyšeli a nečetli jsme jasného slova.

Trpíme velkým nedostatkem lidí, kteří by dovedli dobře a vtipně a přesvědčivě i odborně psát tak, aby jejich slovo přesvědčilo. A zdá se, že tento nedostatek se bude stále stupňovati, protože nevidím nových talentů, nových statečných a pohotových lidí, kteří by byli ochotni studovat tyto otázky a pak obětovat čas i schopnosti tomuto poučování a uvědomování.

Připomínám tu znovu nutnost školení našich lidí i všech lidí dobré vůle vyššími i nižšími náboženskými kursy, které by zachytily lidi, kteří dnes do kostela již nepůjdou, a kursy, ve kterých by se daly probírat otázky, které do kostela přímo nepatří, nebo které nemožno probírat v kostele pro ustálenou u nás kazatelskou formu, která znemožňuje memorování tak těžkých otázek. Tyto konference dnes musejí být zavedeny ve všech větších místech a na vesnicích křesťanská cvičení musejí podati poučení i nejprostším, aby se neopakovaly případy, že taková zbožná babička volí komunisty, protože »ona má tak ráda Pána Ježíše a on byl tak chudý jako komunisti...« Při tom chodí denně ke stolu Páně a ve všech svých potřebách chodí dále k panu faráři, aby jí pomáhal a intervenoval. Nevědomost náboženská je hrozná i u těch prazbožných a podobně velká je jejich nevědomost politická. Doufám, že tato má upřímně míněná slova nezapadnou ani že za ně nedostanu, jak si někdo u nás teď v poslední době zvyklá svrchovaně zasahovat, polenem přes hlavu. Dnes dostanu polenem já, za chvíli, nebudou-li vzaty na vědomí tyto varovné hlasy, přiletí to poleno i na hlavy jiné. Braito.

Neboj se, stádečko!

Že již dávno nemáme politické moci a síly a významu? Co na tom? Co také na tom, jestliže někde přijdou k moci lidé, kteří si říkájí, že stojí na půdě křesťanské demokracie a potom je noviny stydlivě rády nazývají pokrokovými katolíky, nebo na půdě křesťanského humanismu. To všechno nepřiblíží království Boží. Mohou sice hodně zabrániti na čas různým nepřístojnostem, různým zákonům, ohrožujícím svobodu a vnější rozvoj Církve, ale to vlastní se děje uvnitř duší. Potřebuje k tomu jistě Církev svobody, potřebuje k tomu jakéhosi volného dechu, ale Církev Boží roste pod kamenem, roste v katakombách. Nic ji nezničí. Může sice zmizeti z určitého úseku, ale myšlenka Kristova poletuje jako sémě, kterým vane Duch Boží, jenž vane, kde chce. Kde se lidé učiní nehodnými křesťanství, tam tedy dopustí Bůh, aby se tedy lidé řídili sami sebou a zbytkem křesťanství, aby se tedy rvali a štváli a dřeli jako nemá tvář a lité šelmy, aby tedy viděli, jak chutná cesta bez Boha a bez jeho zákona. Ale po všech těch zkušenostech vrací se zase lidstvo zpět ke svému úhelnému kameni, jenž stvořil nový svět, jenž vystřídá svět pohan-ský. A kdyby zůstalo pět vyznavačů křesťanství, ale pět svatých, pět věrných v myšlení i v životě, ti budou kvasem a lidstvo jednou, aniž to bude tušit, kdy již bude jásat Pán světa, že zničil jméno křesťanství, a kdy se o křesťanství třeba bude jen vyprávět v dějepisech, tehdy právě přijde

doba k zatoužení po tomto ubitém a pošlapaném. Křesťanství bude působiti stále několika lidmi. Pravých křesťanů je přece jen maličko. Ale jsou jádrem a jsou kvasem a jsou příslibem budoucnosti. Proto se neboj, stádečko, neboť tobě patří jak minulost, tak budoucnost, jakož bylo na počátku nyní i vždycky až na věky věků. Braitto.

Kapitola bohužel aktuální

Jakožto katolický orgán musíme říci několik slov o protižidovských hovorech, které pořád znovu bývá slyšet. Od slov k činům se sice nepostupuje, poněvadž státní moc velmi viditelně hrozí takovým útočníkům; ale to nám nemůže stačit. Jde o vnitřní slušnost v našem národě. Budiž nám dobře rozuměno! Nechceme patřit k lidem, kteří to jistě myslí moc dobře a kteří se doufají od nacistických zvířecností neomylně odlišit tím, když vůbec potlačí každou kritiku jakéhokoli židovského počínání. Když i pro minulost prohlásí židovství za živél Čechům vždy příznivý nebo vůbec od nich neodlišitelný. Nedomníváme se, že by nějaká věc, tedy i věc židovská, mohla získat nepravdami. Dlouholetá záměrná protičeská činnost židovského orgánu »Neue Freie Presse« za Rakouska zůstane právě tak historickým faktem, jako spoluvina židovského ministra Naqueta s jeho rozvodovým zákonem na vylidnění Francie, nebo židovská účast v rozvoji kapitalismu. Ale právě když jsme toto vše připustili, musíme dodat, že dnes je skutečnost zcela jiná. Nacismus zasadil židovstvu rány tak strašné, způsobil mu křivdy tak nepředvídané, že lidstvo je dlužno tomuto zmučenému plemeni ne již kritiku, nýbrž lásku a odškodnění. Aspoň zbylým ostatkům musí být život umožněn, ba usnadněn. Kdyby dokonce některý z těch mála zbylých měl chuť na nějaký přehmat (a slyšeli jsme skutečně, že ten či onen zaujal funkci, kde si naprosto nemůže získat popularitu), přece sebesthorší rozpínavostí by nikdy nemohl dostat zpět ani zlomek toho, co nacistické běsnění zničilo. Za těchto okolností je protižidovský postoj naprosto neomluvitelný. A řekneme ještě něco. Jsou-li totiž lidé, kteří kdysi vůči vlivným a četným židovským živlům mlčeli, ale dnes se domnívají, že mohou štvát a kořistit na účet skoro ubitých a obraných; myslí-li si, že vše je dovoleno vůči lidem, kteří nestačí už na masový projev — pak je to taková odporaná podlost, že nejen křesťan, nýbrž člověk vůbec zatíná pěst. Nebo snad platí i v této věci, že jen křesťan dává záruku zůstat člověkem...? Jsme nad tím vším zamyšleni dost zasmušile. Jindřich Středa.

Proč?

Klást otázky je někdy prospěšnější než dávat odpovědi. I tehdy, a snad právě tehdy, když to jsou otázky nepříjemné, na něž se dá odpovědět jen zahanbeným mlčením.

Rok uplynulý od konce války ukázal, že je na čase, aby si čeští katolíci položili několik takových otázek.

V květnu tohoto roku byly volby, při nichž se ukázalo, že polovina národa dala své hlasy stranám, majícím program marxistický, a jen necelá čtvrtina dala hlas straně, hlásící se, byť nesměle, k programu křesťanskému. Pro mnohé politické i nepolitické katolíky to bylo překvapení; byli zvyklí slýchat stále cosi o národě ze tří čtvrtin katolickém. Neptáme se teď, jak došlo k tomuto výsledku, ani proč se to říkalo v době, kdy nebylo takové stranické konstelace, aby volební výsledky byly tak výmluvné. Ptáme se jen: Proč se ještě dnes stále mluví v katolických časopisech o národě ze tří čtvrtin katolickém? Proč se stále ještě pěstuje pohodlná iluze, místo aby bylo počítáno se skutečností?

Máme celkem asi deset časopisů, jež je možno nazvat katolickými. Je to počet celkem nepatrný a nevyhovující proti množství katolických časopisů, které vycházelo před válkou; a přitom úkoly katolického tisku byly mnohonásobeny, zejména pokud jde o kontroverzi a apologetiku. Názorový zmatek je větší než jindy; proticírkevní propaganda také; základní katolické svobody jsou ohroženy se všech stran. Bylo by potřeba, aby katolické časopisy nejen dovedly odrážet útoky již podniknuté, nýbrž aby dovedly předvídat, varovat včas, připravovat předem katolíky na to, co přijde. Bylo by třeba, aby katolický tisk zněl jako válečná polnice, mobilisující všechny šiky duchovních sil českého katolictví. Proč se to neděje? Proč se místo toho pěstuje v tak veliké míře katolický idylismus? Proč se píše v lidových náboženských časopisech tak, jako kdybychom žili v poklidných dobách úředně chráněného austrokatolicismu? Katolický dělník, rolník nebo student slyší se všech stran nejrůznější útoky na papeže, na »vatikánskou politiku«, na katolickou národní tradici, a když se chce dočíst v katolickém tisku, jak má na to odpovědět, najde odpověď na jednu otázku z deseti. Protikatolická propaganda pracuje neustále; katolický tisk se jí zabývá občas a většinou jen površevně, avšak věnuje pravidelnou pozornost na celých sloupcích věcem podřadným. Proč?

Protikatolická propaganda používá pečlivě propracovaných metod, prohlubuje neustále své zkušenosti, mění neustále své prostředky, využívá pohotově všech příležitostí, neváhá ani napodobit metody svých politických nepřátel, z nichž dovedla vytěžit velmi mnoho znamenitých nápadů. Čeští katolíci jako by se domnívali, že stačí si prostě propagandy nevšímat. Proč se jen katolíci nedovedou poučit od svých nepřátel? Proč je apoštolát veřejného mínění u nás téměř neznámým pojmem?

Podíl katolíků v českém slovesném umění naší doby je značný; to se ukazuje právě při pokusech vyloučit účast katolických spisovatelů z důvodů stranické politiky. Největší slovesné výboje jsou označeny jmény básníků katolických. Ale proč máme tak málo dobrých autorů nižších poloh? Proč nese katolické slovesné umění tak zřetelnou známku subjektivní výlučnosti? Proč je lidová literatura, prozaická i básnická, ponechána zcela na pospas duchům podprůměrným?

Ne u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Církev a politika

Zmatení pojmů, jež je tak charakteristické pro moderní dobu, se projevuje i nejasností a dvojvýznamností pojmu tak důležitého, jako je politika. Právě to je však dobrou příležitostí k různým kejklům protikatolické propagandy; proto je třeba si toho všimnouti.

»Politika« je původně pojem ethický; tímto slovem bylo ve staré filosofii označováno to, čemu říkáme sociální ethika, to jest ethika, jež se zabývá vztahy lidí jakožto členů občanské společnosti. Proti tomuto významu stojí dnes nejběžnější, čistě utilitární pojetí politiky jako činnosti, jejímž účelem je získati určité zájmové skupině co největší podíl vlivu na obecné věci. Politika se už v praxi nehodnotí primárně podle měřítek ethických, nýbrž podle měřítek stranického zájmu.

Mezi tímto dvojným významem je třeba pečlivě rozlišovat, kdykoli uvažujeme o poměru Církve k politice. O politiku v prvním smyslu musí mít Církev přirozeně vždycky zájem, třebať jen do určité míry. Ta míra je určena významem, jež má časné obecné blaho pro mravní dobro společnosti, jehož strážcem je Církev zrovna tak, jako je strážcem mravního dobra jednotlivce. To znamená, že Církev se musí zajímat o všechny politické problémy, jež mají vliv na náboženský život, na mravní základy výchovy, na mravní život v rodině, na mravnost v literatuře nebo umění, na základní katolické svobody. Musí se o ně zajímat ne proto, že by tím chtěla nabýt nějakých časných výhod, nýbrž proto, že se ty věci dotýkají jejího mravního a duchovního poslání; a když tedy tak činí, nemá nikdo právo jí to vytýkat ať z jakýchkoli důvodů politických. Církev je nejvyšší a nejobecnější společenský útvar na zemi; její obecné dobro je vyšší než kterékoli jiné obecné dobro, a je přece první výsadou právě politiky, že dobro vyšší a obecnější je nadřazeno dobru nižšímu a omezenějšímu.

A naopak zase platí, že politiku v druhém smyslu Církev nepěstuje a pěstovat nemůže. Nemůže ztotožňovat své zájmy se zájmy nějaké strany ani se zájmy nějakého časného režimu; neboť těm jde o partikulární zájmy, Církvi však jde o zájmy obecné; jim jde o časné zájmy, Církvi jde o zájmy duchovní. Jediný způsob, jímž Církev může spolupracovat se stranami nebo s režimy, je péče o to, aby jejich činnost byla řízena vyššími zájmy, aby sledovala své zvláštní zájmy ve shodě s mravním zákonem.

To jsou obecné pravdy, které by měly být běžně uznávány; není-li tomu tak, je to třeba přičíst dvěma příčinám: úmyslně matoucí stranické propagandě novodobých politických směrů a nevědomosti samých katolíků, kteří si někdy neuvědomují dost jasně rozdíl mezi zájmem obecným a zájmem částečným, a nechápou, jaký nesmírný rozdíl je mezi společenstvím časného zájmu a společenstvím Těla Kristova.

Nepochopení se projevuje už tím, že mnozí političtí katolíci se domnívají, že zdůrazňuje-li se nadstranický charakter církevní politiky, chce se tím vyloučit jakákoli účast katolíků v politickém životě. To je ovšem omyl; co se požaduje, to je jen základní věc: aby se katolíci řídili ve své

politické činnosti příkladem Církve v tom, že i on bude mít na zřeteli především zájmy náboženské a jim bude podřizovat zájmy časné, že nikdy nebude klást soukromé nebo stranické výhody nad duchovní zájem obecný.

To má mnoho praktických důsledků, jichž zanedbávání je hlavní příčinou, proč tak často účast katolíků v politice nedosahuje žádoucích výsledků — jako zase naopak tam, kde se těmito důsledky katolíci řídí, dosahují výsledků překvapujících nejen jejich protichůdce, nýbrž i je samy.

Hlavní důsledek katolického pojetí politiky je ovšem ten, že katolík se nemá nikdy spoléhat jen na hmotné nebo vnější prostředky mocenské, nýbrž že musí svou posici budovat na moci morální. To je zcela přirozený důsledek jeho katolictví, a je to rys, kterým by se měl odlišovat od nekatolíků při nejmenším všude, kde jde o zásadní otázky a zásadní směrnice jednání; jinak se nemůže právem odvolávat na své katolictví. Vždyť katolicita neznamená žádnou časnou moc, žádné hmotné bohatství, žádné zvláštní nadání pro politickou taktiku nebo diplomacii, představuje však nesmírnou mravní sílu, jíž může být každý jednotlivec účasten bez ohledu na své časné dary a schopnosti. Jako z ničeho nevyplývá, že by katolický křesťan dovedl z titulu své katolicity dělat lepší šaty nebo že by katolický tennista musil mít z téhož důvodu větší úspěchy než nekatolický, tak také z ničeho nevyplývá, že by katolický politik byl jen pro své přesvědčení už schopen lépe ovládat praktické politické umění než politik nekatolický. Jestliže však účinně uplatňuje své přesvědčení v praxi, žije-li vyspělým mravním životem podle své víry, může mít snadno převahu i nad zkušenějším a obratnějším politikem tam, kde půjde o věci nejdůležitější, o základy politického života. Musí ovšem své zásady uplatňovat činem, musí být politikem ve smyslu katolickém, to jest někým, kdo se především stará o blaho obecné, kdo uplatňuje v pospolitém životě příkaz lásky k bližnímu tak, jak mu učí Církev. Nesmí být jeho snahou nedělat nic jiného než politiku v moderním smyslu, a především nesmí provozovat politiku účasti na moci za každou cenu nebo dokonce užívat svého katolictví jako pouhé politické karty; nikoli, i zde platí, že nejprv má hledat království nebeské a ostatní mu bude přidáno. Základem jeho činnosti musí být náboženství a náboženská kultura; jen takto může očekávat, že něčeho dosáhne jako katolík i v oblasti mocenské. Rozvinutá kulturní, sociální, charitativní činnost je nutným základem úspěšné katolické politiky v dnešním světě; o tom svědčí úspěchy katolíků francouzských, belgických i holandských. Je-li takto zachováno správné pořadí hodnot, pak nabývá i pojem politiky svého pravého významu a termín »katolík politický« svého znevažujícího přízvuku. To je pro nás věc zvláště naléhavá; bylo by osudné, kdyby adjektivum politický mělo podržet trvale význam světskosti nebo vlažnosti, jaký mělo už jednou v době pro národ stejně kritické — můžeme-li tak soudit podle výroku Viléma Slavaty o českém pánovi, »který tak politicky aneb raději hovadsky na světě živ byl, že nikdy do kostela nepřicházel.«

Timotheus Vodička.

Katolické poznámky

Český periodický tisk nikdy nevynikal přesností myšlení; po válce nejasnost a zmatenost vzrostla netušenou měrou, a jak se zdá, není ten růst ještě ukončen. Poněvadž se této zmatenosti využívá proti náboženství a protože zasahuje i tisk katolický, je třeba si všimnout aspoň několika jejích projevů z poslední doby.

I. V některých periodických tiskovinách se po volbách setkáváme s podivnou výtkou, o níž je těžko říci, zdali je projevem tuposti nebo neomalenosti. Je to výtka, že katolíci »staví zřetele církevní a náboženské nad zřetele a potřeby národa a státu«. Címž se ovšem chce insinuat, že církevní a náboženské zřetele odporují zájmům státním nebo národním a že tedy katolík, který zachovává pravou stupnici hodnot, který dává Bohu, co je Božího, a císaři, co je císařovo, je špatný občan a měl by být vyloučen z politického života.

Každý křesťan ovšem ví dobře, že nadřazení hodnot duchovních hodnotám časným je základem veškerého zdravého života individuálního i pospolitého a že tedy špatným občanem a škůdcem státu není ten, kdo nadřazuje náboženské zájmy politickým, nýbrž ten, kdo mu v tom brání, kdo jej za to pronásleduje a kdo se snaží postavit politické zájmy na první místo. Kam vede každý takový pokus, o tom se může každý snadno poučit z osudu nacistického Německa.

Je vskutku zvláštní, že je ještě tolik lidí, kteří jsou k tomuto poučení hloupi — kteří se na příklad rozčilují nad tím, že ve Vysočanech má být postaven nový katolický kostel, ačkoli tam není kulturní dům ani lázně, nebo nad tím, že ještě ani jeden Slovan se nestal papežem (jako by Duch svatý postupoval podle rasistických principů!) a kteří rozčileně prohlašují, že na chrámech a na sepjatých rukou se nevybuduje život státu. Kdyby měli oči k vidění, poznali by, že dnešní stavitelé věží zůstávají třet přave proto, že kladou lázně nad kostel.

II. V červnu byl v Praze uspořádán sjezd českých spisovatelů. Byl výslovně vyhlášen za sjezd všech spisovatelů, »shromážděných po prvé v dějinách svého národa ve svorné pracovní obci«, jak se výslovně praví ve sjezdovém manifestě; ale z téhož manifestu je patrné, že se sjezd přihlásil k jednostranné politické ideologii, aniž se staral o to, zdali s tím opravdu souhlasí celá spisovatelská obec. Je tedy třeba prohlásit zřetelně, že uvedený sjezd nemohou katoličtí spisovatelé pokládat za sjezd všech českých spisovatelů, nýbrž jen za sjezd spisovatelů hlásících se k socialistické ideologii. Katoličtí spisovatelé se k ní přirozeně hlásit nemohou a manifest sjezdu tedy nemluví jejich jménem.

III. Husovy oslavy byly doprovázeny obvyklými fanfárami českého pokroku, mezi nimiž první místo jistě zaujímá po stránce stylové společný manifest ke dni Husovu, podepsaný několika desítkami kulturních i politických organizací. Náleží mu to prvenství proto, že se jeho neznámému stylisátorovi podařilo uvést Husa v překvapující spojení s jihočeskými volky v této větě: »Jan Hus byl synem české země, synem českého jihu, kde jeho předkové chodili těžkým krokem ve stopách volků a úporně

hloubali o věcech náboženských.« To však jen tak mimochodem; je tu tentokrát něco závažnějšího, protože je to matení pojmů, jež vychází z tisku katolického. Máme na mysli článek A. Heidlera »Hus, klerikalismus a katolictví«, otištěný ve 14. čísle časopisu »Katolik« a pojednávající o Husovi a kostnickém koncilu nebezpečně nejasným způsobem. Říká se tam, že v době Husova procesu neměl kostnický koncil kanonického oprávnění, protože »v Zikmundově Kostnici Petr nebyl, leda jako obžalovaný«, a proto »nebyla to Církev, která vedla konkrétní soudní proces s osobou Husovou a která jej vydala k upálení. Tehdejší kostnický sněm nelze s katolického hlediska považovat za představitele Církve.« Z čehož autor vyvozuje, že je třeba, abychom hledali i zde řešení irenické »postojem vpravdě objektivním a katolickým.«

Autor neříká, co si pod tím konkrétně představuje, ale celá argumentace je už sama o sobě pochybná při nejmenším svou zbytečností. Jestliže papež uznal dodatečně výrok koncilu nad Husem za spravedlivý a pravoplatný, a prohlásil-li, že musí být za takový pokládán od každého katolíka, jaké nové hledisko zde může přinést zjištění, zdali 6. července 1415 ještě koncil byl nebo už nebyl pravoplatný? Z toho může vzejít jen zbytečné matení myslí. A že právě odsouzení Husovo bylo Církví plně sankcionováno, je jasné z bully *Inter cunctas*, zejména z tohoto článku:

»Dále, zdali věří, že odsouzení Jana Wiclefa, Jana Husa a Jeronyma Pražského, jež vynesl nad jejich osobami, knihami a učením svatý obecný koncil kostnický, bylo vyneseno podle práva a spravedlnosti a že má býti za takové pokládáno a pevně drženo od každého katolíka?«

Myslím tedy, že jediné objektivní a katolické pojetí Husova odsouzení je to, které uznává, že Hus byl pravoplatně a spravedlivě odsouzen na kostnickém ekumenickém koncilu jako zjevný kacíř (viz Denz. 661!) a že tento rozsudek musí být všemi katolíky uznáván tak jako všechno ostatní, co uvedený koncil odsoudil jakožto odporující víře nebo dobrým mravům (srov. Denz. 658!) Článek A. Heidlera je po této stránce pochybený.

IV. Když už jsme u »Katolíka«, musíme také protestovat proti tvrzení redakce (v poznámkách k úvodnímu článku), že zprávy o pronásledování Církve v Jugoslávii jsou »do značné míry výsledkem emigrantské agitace«. To, co čteme ve společném pastýřském listě jugoslávských biskupů, nelze přece pokládat za nic takového, a přece to nejsou věci, jež by se daly označit stydlivým eufemismem »obtíže«.

K čemu vůbec třeba eufemismů? »Under which king?«

Timotheus Vodička

»Časné statky, jimiž Bůh obdařuje člověka, náleží člověkovu co do vlastnického práva, ale co do užívání mají býti nejen jeho, nýbrž i jiných, kteří se z nich mohou živit tím, co mu přebývá.«

T. Vodička: Principy sociální etiky II.

Čínská hierarchie

(Z proslovu P. Mat. Čena ve vatikánském rozhlase)

S historického hlediska bylo rozhodnutí nejvyššího Pastýře Církve o zřízení čínské hierarchie nepochybně určováno vnitřním vývojem dosavadních čínských misí. Ve 363 letech, jež uplynula od příchodu velkého jezuitského misionáře, P. M. Ricciho, do Číny, naplnilo dílo a oběti hlasatelů Kristových a krev mučedníků několik nejskvělejších stránek v historii Církve bojující. Za toho půl čtvrtá století došlo k mnohým zvratům, zejména od polovice 17. do polovice 18. století, ale víra neustále postupovala, díky neustávajícímu přílivu nových apoštolů. Po jezuitech přišli dominikáni, františkáni, augustiniáni a pařížská Společnost zámořských misí — to všechno v průběhu sedmnáctého století. Smlouvy uzavřené se západními mocnostmi po anglo-čínské válce v roce 1842 uložily Číně náboženskou snášelivost, a tak se mohly ujmout činnosti nové misijní společnosti . . .

Pronásledování však zbavilo čínské misie pomoci cizích misionářů v nejkritičtějších bodech jejich historie, a tehdy to byli domorodí čínští kněží, kteří vyvedli Církev bezpečně z bouří. Takovým knězem byl Řehoř Lo, který se roku 1685 stal prvním čínským biskupem, v následujícím století Ondřej Li, proslulý svým deníkem, a kněží čínské koleje v Neapoli, založené Matoušem Ripou 1732. A nesmíme zapomínat, že Církev v Číně čerpala život a sílu ze slavného šiku mučedníků, kněží i laiků, kteří osvědčili v dlouhém a zavlém pronásledování víru a stálost, jež lze srovnati jen s vírou a stálostí prvních křesťanských mučedníků.

Rozvoj misí zesílel v každém směru po boxerském povstání na počátku tohoto století. Náhlé zhroucení mandžuské dynastie, tak zaryté nepřátelské křesťanství, a úžasný rozvoj moderní kultury připravily čínskou společnost pro předvídaté encykliky Benedikta XV. *Maximum illud* a Pia XI. *Rerum Ecclesiae*, jež daly tak mocný impuls skryté mocné síle misí. Pak došlo k prvnímu sněmu, svolanému arcibiskupem Celsem Constantinim, prvním apoštolským delegátem v Číně. Tam byly určeny jednotné směrnice pro postup misí, provedena koordinace různých činností, rozhodnuto o utvoření čínského episkopátu a organizaci seminářů. Pius XI. korunoval dílo tohoto sněmu, když osobně posvětil prvních šest čínských biskupů v roce 1926.

Jaký je nynější stav Církve v Číně? V roce 1900 bylo jen 41 církevních oblastí, nyní je jich 138, z nich 28 je svěřeno výhradně péči čínského duchovenstva a 21 je spravováno čínskými biskupy. Třiatřicet misijních ústavů proti 10 v roce 1900, šest ústavů pro bratry-laiky, 58 ústavů misijních řeholnic a dalších 60 pro čínské řeholnice, pracuje nyní pro apoštolát. Kněží je celkem 3.064 cizích a 2.073 domorodých proti 470 kněžím na počátku století. Dva miliony katolíků v roce 1921 vzrostlo na 3.500.000 nebo s katechumeny téměř na 4.000.000. Budoucí biskupové a kněží z jejich vlastní krve jsou nyní vychováváni v šestnácti větších seminářích s 1.164 studenty a ve 108 malých seminářích s 5.386 studenty. Jsou tu dvě katolické university a jeden universitní ústav, jež navštěvuje 3.689

studujících a jež tvoří pevný základ katolické výchovy. Skol všeho druhu je 14.058 a navštěvuje je přibližně 470.000 studujících.

Nápadný pokrok, jehož bylo dosaženo v letech předválečných, ukazují zřetelně, že všechno záviselo na správné organizaci, jednotné řízení činnosti a důkladnějším školení budoucího duchovenstva. Radikální otřes, jež způsobila poslední válka, vyřadil dosavadní misionářské pojetí i metody. Aby mohla čelit potřebám a okolnostem nynější doby, musí být Církev v Číně vymaněna ze svého dosavadního právního postavení svěřeneckého... Jen řádně ustavená hierarchie se svou plností odpovědnosti a moci může stmelit celé misijní úsilí v Číně v nástroj apoštolátu k šíření Kristova království. Vzneseným úkonem apoštolské odvahy vyřeší vládnoucí Svatý Otec čínský problém. Petr promluvil a činští apoštolští vikáři se stali arcibiskupy a biskupy nové hierarchie, jež staví mladou Církev ve staré Číně na roveň starším křesťanským církvím.

Přel. T. V.

Křesťanský existencialismus

Existencialismus jest filosofie, která staví člověka jako předmět i zároveň jako podmět poznání. Staví jej nad to, k čemu se tak ráda připínala tradiční filosofie, totiž nad svět ideí, jež vytvořil lidský duch. Zde nabývá velkého významu otázka rozlišení mezi bytím a esse a existere, mezi bytím a bytostí, a otázka, zda bytí stojí nad bytostí. Tvrdí, že člověk je a musí být, aby mohl poznati, co jest, že tak poznání vychází z člověka existujícího a zase se k němu vrací a že bytost se uskutečňuje v té míře, v jaké žije a jedná. A tak nejsou život a smrt velkými problémy, nýbrž skutečnostmi, že já žiji a že já umírám.

V tom smyslu všechna filosofie přivedená ke svým základům může sloužit existenciální. Sokratovo »Foznej sám sebe«, jenž dokazoval pohyb z chůze, jenž tvrdil, že napřed je třeba žít a potom teprve filosofovat, rovná se základům existenciální filosofie.

Tu možno najít křesťanskou spřízněnost. Tato spřízněnost jest všude tam, kde se křesťanství jeví především jako život zasazený do nauky. Z toho neplyne, že by studium nauky samé o sobě, jako zvláštní předmět poznání nemělo smyslu. Ale jsou dnes lidé, kterým více vyhovuje augustinismus nežli thomismus. Luc Estang je toho názoru, že duchovní potřeby moderní hledají odpovědi u svatého Augustina a Pascala a ne již u svatého Tomáše a Bossueta.

Ovšem nejdojemnější na celém tomto pokřiku je, že je to romantický útěk od objektivit a jistoty lidského myšlení, které však je opět umožněno jedině onou objektivitou, na kterou budují tyto existencialisté. Je to stará zkušenost, že agnostik, aby mohl vybudovat svůj systém, buduje na neagnosticismu, skeptik na objektivitě a jistotě poznání, materialista na duchu, kterým jej popírá.

P. Daniélou zaznamenává tyto dva nejvýbojnější proudy, totiž dnešní marxismus a existencialismus, a snaží se z obou vyzískat pro náboženskou myšlenku, co jen je možné, ne ovšem, aby s oběma systémy učinil

kompromis, nýbrž aby vybral, co obě tendence, oba směry, obojí hnutí mají v sobě cenného a obohatil tím vyjádření pravdy, jež se mění, třebaže pravda sama zůstává nezměnitelnou.

Filosof Jolivet studuje existenciální filosofii ve spojení s Kierkegaardem. E. Mounier rýsuje vývoj existencialismu takto: Jeho kořeny jsou Sokrates, sv. Augustin, sv. Bernard. Kmen tvoří Pascal a Maine de Biran a Kierkegaard. Zde pak nastává dělení. Atheistický existencialismus jde proudem Nietzscheho, Heideggera a francouzského myslitele Sartra, kdežto druhý proud udržuje spojení s křesťanstvím a to jest proud Jaspersův; jeden proud je dokonce vyžaduje s Gabrielem Marcellem. Sem patří také Berdjajev, Péguy, Bergson a Blondel. Z toho je vidět, že jsou různé druhy existencialismu a že ateismus není s nimi nutné spojen.

U Kierkegaarda křesťanství a existencialismus budují navzájem na sobě způsobem docela dramatickým. Tážeme se, jak se mohou existencialisté, kteří v širokém publiku jsou ztotožňováni s nihilisty, jej dovolávat?

U Kierkegaarda hlavní je, že si jedinec uvědomí sebe samého jakožto existujícího; stále stojí před ním požadavek svobody a nutnost volby. Žítí znamená voliti v každém okamžiku a úzkost, že musíme voliti, takže pak tu nastává neúměrnost a napětí mezi nekonečnou touhou po svobodě a mezi skutečnostmi, které se nabízejí k volbě se smrtí na konci a s tím i absurdnost a zoufalství.

Podle víry nebo nevěry je tu proti těmto hrůzám lék anebo ho není. U Sartra jako u Nietzscheho je člověk věznem sebe samého a snaží se o stacismus, který ho činí bohem. U Kierkegaarda je tu víra, která člověka vede ke skoku do tmy a do absurdna. Přichází tu znova k platnosti Tertuliánovo: Credo quia absurdum. Ale víra může být i jinak vyložena než jen skokem do absurdna; může být skokem mimo absurdno, a tak se stává skutečně náboženství, religio, protože religat = spojuje člověka s tím, co mu dříve bylo nepřátelské jakožto nepochopitelné.

Tak je člověk hned vyrovnán. Kierkegaard místo toho zasévá neklid do víry samé, neklid a zoufalství. Ovšem hodně tu spolupůsobila výchova u Kierkegaarda a vliv lutheranství. U Pascala narazil jansenismus jeho na podobný problém, totiž na dědičný hřích. Oba dva se snaží učiniti srozumitelným tento pojem. A tak, ačkoliv Kierkegaard bojuje proti Hegelovi, přece jen podlehl jeho dialektismu, podobně jako se Pascal postavil proti Descartovi, a přesto přece je nakažen jeho racionalismem. Ovšem Pascal nechce připustiti absurdnost ve víře, kdežto Kierkegaard se nespokojuje postaviti víru mimo rozum, nýbrž klade ji proti rozumu. Ale oba, jak autor Myšlenek, tak autor Traktátu o zoufalství, přemýšleli o náboženství. Oba dva postavili problém tak, že je nutné se rozhodnouti mezi Bohem a světem, oba dva zdůrazňovali mravní cenu odvahy a odvážení se.

Nakonec to není nic nového. Je to starý diletantismus, vyhýbající se jasnému, objektivnímu a jistému a holdující citu, dynamismu a voluntarismu, ale to vše je bez egidy rozumu, jenž je účastí na světle Božího rozumu, tedy něco preexistenčního první existenci prvního člověka a pro to uspokojí romantiky a z toho je třeba moderního člověka léčit... Observer

Boj svatého Michaela

Za války mnozí kněží vkládali celou svou horlivost a celý svůj odpor před bohorovným nacismem do výrazného vyslovování modlitby ke svatému Michaelu archandělu. Uvrz satana i jiné duchy zlé...

Svatý archanděl Michael totiž bojoval proti duchům, kteří se vzbouřili proti Bohu, kteří se chtěli vyrovnati Bohu, kteří se vzbouřili proti jeho lásce, když tušili její úradky vtělení a vykoupení, a nechtěli sloužit ani Bohu ani jeho lásce ani člověku touto láskou vyvolenému.

Od té doby si satan buduje své království. A ti, kdož se nejvíce smějí myšlence o jeho existenci, nejvíce jeho existenci potvrzují, přímo křičí skutečnost této existence, jak patrně z jejich zločinů, z jejich proradností, z jejich opovážlivostí, chamtivostí, s jakou polykají sousta nejučinnější, pomstychtivosti, usurpátorství, prolhanosti, kterou staví pravdu na hlavu, popřou nos mezi očima, neštítí se žádného překrucování, žádného vytrhování ze souvislosti, žádné lži. Je to boj pána tohoto světa proti Pánu nebes i země, pána hmoty proti Pánu lásky, pána pouhých atomů vířících ve vesmíru proti Pánu dětí Božích.

A stále se uskutečňuje slovo Kristovo, že synové tohoto světa jsou chytřejší než synové světla. My opravdu neumíme užiti statků tohoto světa a lži užívat nesmíme. Již ironie užíváme s váháním a velmi opatrně. Kolikrátě dáváme hlavy dohromady a rozčilujeme se, co všechno by se mělo a dalo udělat a kde k tomu všude jsou prostředky, a jak tam a onde mají ta či ona velkolepá zařízení. Ale to je všechno vedlejší. Jistě se musíme snažiti použiti i časných prostředků pro svaté království Boží. Ale vždyť dodneska se apologeté a apologetisující církevní dějepisci v potu tváře tuží, aby dokázali, že ta moc, kterou Církev měla, byla převážnou mírou prospěšná myšlence Boží...

Církev má právo na časné prostředky potřebné k uskutečňování svého poslání, ale mýlil by se jak katolík, tak nepřítel Církve, kdyby budovali na tom, že s odnětím časných prostředků jest znemožněno duchovní šíření království Božího. Nejprve, vždycky se najdou věřící, kteří dají Církvi to nejnужnější k jejím cílům a potřebám, a za druhé, duchovní hlásání království Božího potřebuje nakonec minimálně časných prostředků. Láska, statečnost a horlivost a pohotovost služebníků království Božího a prostých věřících zase prokvasí třeba zpohanštělou společnost, její smutné zkušenosti, otevrou třeba po letech, ale přece naprosto jistě oči těm několika, kteří si uchovají jasný pohled na věci a ti budou špendlíkem kopat a prstíčkem hrabat. Tu, o které se domnívali, že byla pohřbena od otců jejich. A pak zase se dostane Církvi moc a zase se k ní připlíží ti, kteří jdou jen za mocí a časným prospěchem a zase budou zneužívat této moci, jako ve středověku, kdy se zmocnili tolikrátě lidé hamižní a ničerní církevních úřadů, hodností a moci. Satan jim k tomu napomáhal,

aby pak po staletích ještě na to ukazoval prstem. Vidíte, taková je Církev, taková je ohavnice, tak zneužívala své moci. Nic jim proto nedávejte a nic jim nevěřte! To je rub satanova příslibu. Toto všechno ti dám, pakliže padneš a budeš se mi klanět. Svět totiž nestojí a satan potřebuje stále nových klanitelů, modlárů satanových. Proto jim musí za čas zase odnít, co jim propůjčil. A protože jsou to přísluhovatelé satanovi, zase satanovými zbraněmi, násilím, zálučností odstraňuje své dosavadní vyvolence, aby zas přibyl jeden na hromadu prokletých lidstvem i dějinami, kterým byl dán celý svět za cenu krutosti, křivd, surovosti, bezohlednosti a utvrzení ve lži.

Církev zůstává věčně klidnou a usměvavou. To vše už tu bylo, a kolikrát, a všechno přechkala a všechny sýčky, věštící jí zánik, všechny nakonec vycpala a ukazuje je ve svém panoptiku bláznů, kteří chtěli zuby rozdrobit Petrovu skálu. Dobré chutnání k tomu soustu a dobré zažití. Neboť od věků platí a vždy se uskutečňuje to pravdivé pořekadlo francouzské: *Qui mange du pape en creve...* Kdo pojídá z papeže, pukne z něho...

Ale přes to pokorně prosíme, jako tys prosil: *Imperet illi Deus...* Kéž Pán sám satanu poručí se stáhnouti konečně z bojiště a neškoditi více bratřím a království Božímu.

Synem k Otci

Nikdo nezná Otce leč Syn a ten, komu se zalíbí Synu jej zjevití... Bez živé víry v božství Kristovo nevnímáme ani Boha jako Otce ani Ducha svatého. Podobně jen v Duchu svatém voláme k Bohu Abba, otče, a jedině v Duchu svatém jsme schopni vyznati Krista jako Pána, jako Boha.

Jenom v živém spojení s Kristem, jenom ve sžití se s ním můžeme poznati co je on sám o sobě a pro nás a co je ve spojení s Otcem a Duchem svatým. Málo můžeme poznati o Kristu, budeme-li jej stále poznávat jen zvenčí, jen z četby, byť i to byly knihy nejsvětější. Právě tak je třeba čísti evangelium jeho a poselství apoštolů o něm v živém spojení s ním, prožíváním jeho slov a slov o něm. Prožíváním, ale které on sám nám dává, poznáváním jeho milostí. Duch svatý teprve nám dává poznati tímto způsobem Ježíše Krista, jak slibuje Kristus apoštolům a jak bylo pozorovati u nich. Teprve po osvětlení a zapálení Duchem svatým počali mu rozumět. Bez Ducha svatého díváme se na Spasitele očima příliš lidskýma a pronikneme jen do toho, co buď jini neb my sami můžeme svou silou o něm poznati. A to je málo, protože to je jen poznání lidské. On ale je Bůh a proto k dobrému poznání jeho potřebujeme Boha a jeho zvláštní pomoci. K tomu právě slouží dary Ducha svatého, těmi nás vede Duch svatý sám, jimi jsme vedeni Duchem svatým a dáváme se vésti jen jimi a jen jejich vedením nezůstáváme v zajetí lidského poznání třeba o Kristu a třeba i svatých jeho slov.

Proto radí Kristus, abychom se uzavřeli do komůrky svého srdce a tam

se modlili. Podobně také jen v komůrce svého srdce porozumíme dobře Ježíši. Všude jinde slyšíme příliš lidí a zvuky lidské. Teprve tam, v pokorném schoulení se u jeho nohou, můžeme slyšet jeho.

Spasitel také v soukromí otvíral Písma i tajemství svého učení. Nejhlubší slova řekl apoštolům ve chvílích před svým rozloučením v intimě Poslední večeře. V tom je celý věčný život, v tomto ale živém poznání Otce i Syna. Proto plnost věčného života je plnost tohoto poznání a každé hlubší a životnější poznání Otce a Syna a Ducha svatého přibližuje člověka k věčnému naplnění. Ale jako byl Ježíš jedno s Otcem, jen tomu se ukáže takto Ježíš ve své plnosti, kdo se takto sjednotí s Otcovou vůlí, kdo se takto sjednotí s tím, jak Kristus tuto vůli jen hledal, a plnil. Sžívat se proto s Kristem znamená sžívat se s Otcovou vůlí, jak ji hlásal, s Otcovou svatostí, abychom ji napodobili. V tomto sjednocení pak otevře se nám Kristus docela novým způsobem. Pak mu porozumíme, porozumíme i zdánlivě tvrdým pravdám jeho učení, porozumíme i zdánlivě těžko přijatelným řízením Otcovým. Sžijeme se tak s Otcem, že s ním budeme tvořit jakoby jedno a v tomto sžití se s ním a s jeho vůlí rozum pak uzří propasti tajemství tohoto Boha, jehož vůle tak dokonale láskou objala. Proto svatí tak hluboko vnikli do Krista a jeho Písem. To je cesta křesťanského duchovního života i veškeré křesťanské mystiky. Kristem v Duchu svatém k Otci! Braito.

Apoštolská společenství

Ve Francii se ustavují již delší dobu menší společenství mladých dívek i mužů, kteří žijí ve společném životě s jakousi primitivní řeholí, kterou si sami dávají, jejichž hlavním cílem je společný duchovní život a apoštolské působení v nejbližším okolí. Jsou to ponejvíce kroužky jocistické nebo obdobné kroužky vysokoškolských studentů s podobným duchem i zřízením.

Něco z kamarádství, něco z nadšení společenství prvních křesťanů a hodně z jejich apoštolského ducha, který chce se navzájem podporovat v duchovním životě, usnadňovat si hmotný život, a uskutečnit ducha křesťanské rodiny, křesťanského společenství. Tyto kroužky jsou zárodkem apoštolského působení v okolí. Tam za členy kroužku přicházejí jejich přátelé a spolupracovníci, ale i ti, kteří je poznali a kteří jsou jimi získáváni i získáni pro myšlenku Kristovu. Nevím blíže, jak jsou tyto skupiny organizovány jinak, ale na tom mi celkem ani teď nezáleží. Předkládám je jenom jako krásný pokus, o uskutečnění živých buňek svatého křesťanského společenství společného života i společného výboje. Vím jen, že duchovní vrchnost o nich ví a že je přijímá s radostí, a duchovní že hodně podporují zřizování těchto společenství.

Což kdybychom podobná společenství zřídili i u nás. Kdyby se sešli mladí, kteří nemají vlastního domova buď vůbec nebo dočasně jsouce mimo svůj domov, pro studium nebo práci. A kdyby se o takové společenství pokusili naši mladí velební páni, kterých někde žije více v místě.

kdyby vytvořili takové duchovní rodiny. Vzorů církevně schválených pro taková společenství kněžská je dost a dost. Ostatně mohou-li žít izolovaně s církevním schválením, mohli by jistě i žít pohromadě. Byli by si podporou v těžkostech duchovních i hmotných, vytvořili by si rodinu. Kdyby si zavedli některé společné duchovní úkony, modlitbu některých částí breviáře, duchovní čtení nebo konferenci duchovní a pak pravidelné porady co a jak je možné a potřebné zaříditi v místě působení. Taková rodina mnohdy chybí duchovním, kteří nemají vlastní domácnosti ani nebydlí na faře, protože nejsou z přímé duchovní správy.

Myslím, že by naše duchovní vrchnost ničeho nenamítala proti této myšlence. Bylo by škoda nepokusiti se uskutečnit co je dobré, co se jinde osvědčilo. Budu čekati, kde a kdo se první ozve s pokusem uskutečnění této myšlenky buď z řad duchovních nebo laických.

Braitó.

Osvobození od celku

Nebojte se, nebudu hlásat pyšné odvrácení se od celku, vymlouvání se bezstarostnosti o celek, vyvyšování se nad celek. Ale, nebude stát celek za nic, nepřinese-li mu jedinec zralé, vyzralé, samostatně žijící osobnosti, čím by celek sám mohl růsti a se obohacovat.

Žijeme příliš stádovitě. Přeháníme kolektiv. Tak jej přehnal nacismus i fašismus. To je právě průvodní známkou fašismu, že vidí především celek, nade vše celek, a nakonec jen celek, že zbožšťí celek, ať stát nebo národ, nebo třídu. Mnoho lidí dnes myslí jen celkem. Opakují jen fráze ostatních, myslí celkem, myslí jako druzí, bojí se mysliti jinak, bojí se vůbec hledati jinak. Jsou otroky obecného mínění, toho, co se říká, co se nosí, obecných hodnocení, obecných soudů.

Neumějí žít osobitě, nejsou svoji. Neumějí se samostatně dívat, samostatně usuzovat. Neumějí se osobitě ani radovat. Musejí být v celku, v mase, s kterou pak povyčkují, ďábelsky pitvorně se šatí. Tohle vše musí vést nakonec k velkému ochuzení celku samého. Jestli každý jedinec se spokojí jen s tím, co najde v celku, co mu celek připraví, nebude-li se namáhati ze svého svou prací, svým přičiňováním obohatit celek, za chvíli bude tento celek nesmírně povrchní, fádni, brzo vyčerpá, co dostal do vínku od velkých osobností, který onen celek dal dohromady velkou myšlenkou, důmyslným organisováním a propagandou.

To platí pro každý celek i pro celek věřících. Pro ty piši tyto řádky. Mnozí naši věřící jsou příliš passivními čísly celku. Neumějí s Bohem mluvit po svém, neumějí mu srdce vylít jako to právě cítí, neumějí sami postaviti do určitého příhodného světla příslušné své životní události, neumějí z víry najíti si právě určité světlo pro určité okamžiky, okolnosti. Žijí z celku, aniž se snaží mu něco svého přinést, svým jej obohatit. Vím sice, že v mystickém těle obohacujeme všichni všechny tím, co máme, ale když se nebudeme snažiti něco mít a použití všech prostředků, aby se to druhým dostalo, zakrátko nebude mít z nás mystické tělo příliš mnoho. Neboť v křesťanství jest to dvojí. Milost a naše spolupůso-

bení. Uvědomělé spolupůsobení, protože milost jest zasazena do rozumné, do živící bytosti, do tvora živícího rozumem a vůlí, rozumem osvěceným vírou a pozvednutým láskou a nadnášeným nadějí... Tak se musíme cítiti členy, údy svatého společenství a žítí z něho, tak také musíme do tohoto celku co nejvíce ze svého dávatí, protože jsme tím povinni jak milostem, které dostáváme pro sebe, ale jakožto spojení s ostatními a tedy pro ostatní.

Tedy osvobození od celku? Od slepého propadnutí celku bez rozvinutí osobnosti, kterou Bůh dal každému a pro něž dává osobité milosti, ale právě tím obohacení a chtění a záměrné obohacení celku.

Braito.

Jsme jeden chléb a jedno tělo

Tak jeden chléb jako jedno tělo. Didaché později rozvádí tuto krásnou myšlenku svatého Pavla, že jsme jedním chlebem a jedním tělem. Jako tvoří množství rozemletých zrn z nejrůznějších končin pole a země jedno těsto a jeden chléb, jako z nejrůznějších údů, to jest údů i jejich úkolů jedno tělo, podobně je také Církev složena z nejrůznějších lidí, shromážděných od čtyř větrů, se všech stran a všech povah a všeho stavu, a zároveň z lidí nejrůznějších schopností a proto také nejrůznějších úkolů k vybudování tajemné jednoty.

Když jsme údy jednoho těla, v němž každý musí sloužit celku a druhému údu a všem údům, podobně také musíme tvořiti tak jeden chléb, aby všichni nás mohli okusiti, abychom všem mohli býti k posile, k občerstvení. Abychom byli sobě navzájem chlebem, ovšem jedlým, chlebem, který by druhé opravdu občerstvil, potěšil a posilnil.

Jsme povinni touto svatou živnou a oživující a posilující jednotou svým spoluúďům v Církvi. Když jsme jeden chléb a jedno tělo, musíme cítiti svou vzájemnou sounáležitost, abychom cítili se svými bratřími, se všemi jejich potřebami, se všemi jejich bolestmi i radostmi. Aby i druzí v nás mohli poznati chléb Páně, chutný, lahodný a jedlý chléb Páně. I ti, kteří stojí mimo, neboť všem je otevřena lodička Páně, všem tu má býti pohotový chléb Páně, a tělo Kristovo má přijmouti všechny údy, je s to všechny pojmouti, protože má býti jeden ovčinec a jeden pastýř. Jak ale mají ovečky, bloudící daleko od pastvy Kristovy, jak mají poznati, že se tu jedná opravdu o onen jeden jednotící a živný chléb? Musíme býti tak přijatelní, tak dobří, abychom byli sami svou dobrotou důvody věřitelnosti a přijatelnosti křesťanství. Mnozí katolíci bývají velmi špatným doporučením křesťanství svou ježatostí, svou povýšeností. Příslušníci jiných vyznání jsou sice na nás ještě ježatější, o mnoho set procent ježatější než my, ale to není ani omluvou ani odůvodněním. My musíme býti chlebem dobrým, přijatelným a stravitelným. Čech obzvláště rád posuzuje náboženství podle jeho nositele, podle jeho chování. Proto s tím budeme počítati v celém svém jednání.

Braito.

Laciná pojišťovna

Bolestně působí na člověka, který přichází s celým a plným poselstvím Páně, docela hmotářské a zhmotněné chápání náboženství. Již modlitby mnohých lidí. Jistě smíme a máme prositi o věci časné. Vždyť jsme žebrácci Boží a je správné, abychom uznali Boží štědrost, že od něho pocházejí veškeré dary. Vždyť řekl Spasitel, »Proste a bude vám dáno,« ale proč se modlitby tolika křesťanů omezují jen a jen na věci časné, jen na jejich věci osobní s vyloučením všech ostatních potřeb duchovních a s vyloučením ostatních lidí? I oné modlitby svatého společenství, jakou je Otčenáš, používají přemnozí jen ke škemrání pouze o časné a pozemské, kolikrát tak malicherné a sobecké zájmy a potřeby.

Představují si modlitbu jako automat, ze kterého ihned musí vypadnout co chceme, nebo jako pojišťovnu proti pohromám, proti čekáným i nečekáným nepříjemnostem. Pokládají náboženství a modlitbu a kněze za pojišťovnu a pojišťovací agenty proti nebezpečím nejrůznějšího druhu, hlavně proti tomu, aby Boží všemohoucnost nevpadla do jejich života proti vůli, jinak než si oni představují Boží péči o nás, od níž čekají tolikrát jen vyplnění toho, jak my rozumíme štěstí. Kdo přijde k Bohu s oslavou, s láskou, s odprosem, kdo se ptá v modlitbě dětinně, ale také závažně: Pane, co chceš, abych učinil?

Onen postoj k Bohu ovšem nevystačí tam, kde Bůh se skrývá, kde jeho ruka dopadla tajuplně a nepochopitelně na nás. Nerozumění, že Bůh je láska i tam, kde navštěvuje křížem nebo i katastrofou, že rozumí jinak našemu štěstí, ale vždycky že ve všem se k nám chová jako otec. Proto je jejich víra a křesťanství tak neživotné, nevystačí na přísné povinnosti v životě soukromém i veřejném.

Pane, dej nám živou víru rozumějící své lásce i tam, kde nechápeme, a právě tam a právě proto, že nerozumíme. Braitto.

Prosvěcení všedního dne

Nedal nám Bůh určitého místa, kde bychom ho nenalezli nebo našli, a proto jej musíme všude hledati a pak jej též všude najdeme. Člověk nemůže býti bez Boha. Bůh nás staví do různých okolností a posílá nás k různým úkolům. Proto musí býti možné všude ho najíti.

Tak není vlastně všedního dne. Ve všem můžeme se setkat s Bohem, ve všem bychom měli se domluvit a spojit s Bohem. Všechno bychom měli prosvítiti vzpomínkou na něho, myšlenkou jeho svatě a tajuplné, ale proto o nic méně živé přítomnosti v nás a ve všem, co nás obklopuje a do čeho jsme zasazeni.

Sváteční den znamená státi před Bohem. Ale vždyť můžeš takto státi před Bohem každý den a ve všech příležitostech, ve všech pracech a na každém místě.

To znamená, abys dovedl nejprve viděti svatou vůli Boží v tom, co je ti sesláno, co je od tebe žádáno, do čeho jsi postaven, co máš zvládat.

Máš to zvládat nejvyšším cílem a nejvyšším naplněním, tím, že vše přijmeš z rukou dobrého, o vše i o tebe až do podrobností pečujícího Boha. Tak stojíš před ním a přijímáš místo, úkol a práce z jeho rukou. Stojíš před ním a nikdy tě nemůže tvá práce tak pohltit, že bys pro ni zapomněl na její i na své určení.

Budeš si vědom Boží pomáhající přítomnosti a budeš se k ní utíkat ve své slabosti. Nebudeš klesat zoufale pod vědomím své slabosti, protože prožiješ sílu Boží a blízkost této Boží síly. Porozumíš všemu i bezmocnosti a nemohoucnosti, že i to je od Pána, že i s tím má své svaté plány a že i ona bezmocnost může být nesmírně mocná v důvěřivém přijetí jejím z rukou Božích. Pak ať trvá tvá křížová cesta dny a měsíce a léta, a bolest se ti stává všedním pokrmem, ani to tě nezabije, ani v tom nepropadneš zvolna krvácející všednosti, protože právě v tom víš o svém mimořádném spojení s mimořádnou láskou a blízkostí její.

Přece jsi četl v žalmech, že Pán je obzvláště s tím, který trpí. Málokdo ovšem si učiní z všednosti dennodenního, opakovaného utrpení své tak, aby si připomínal očišťující ruku Božích navštívení, že na nás Bůh také proto dopouští utrpení, abychom při utrpení aspoň poznali hořkost pomíjejícího stvořených věcí.

Tehdy je člověk na správné cestě k Bohu, jenž je vroucí láska s věčným působením. Zůstává v Bohu a přece vychází ke všem tvorům všeobepínající láskou, ctnostmi a hlavně spravedlností. A to je nejvyšší stupeň vnitřního života. Ti, kteří nemají klidu i činu v nějakém úkonu, nedosáhli této spravedlnosti.

Když z lásky k Bohu přijímám jeho vůli a jdu k lidem, k úkolům, tím se jen o to intenzivněji vracím k Bohu a i v nejrušnější činnosti jsem tak v něm. Neboť, kdo mne odloučí od lásky Kristovy, volá sv. Pavel. Prochází nebe i země a vítězí nad veškerou mocí a silou, protože kdo v Bohu jest, pevně a celou svou bytostí, nikdy se od něho nevzdaluje. Pro tohoto člověka není všedního dne. Braitto.

Někteří přepečliví lidé se líbí sobě, myslí si, že jsou spravedliví a svatí, hlubocí a moudří v jednání a opomíjení, nad jiné lidi. Ti nejsou osvíceni od Boha a proto sebe a své skutky považují za veliké. Mají nejčastěji nápadné způsoby, neboť se chtějí zdát svatými a býti považováni za svaté. Chtějí mít vždy přednost před druhými ve zpovídání a v přijímání svátostí. Když pak je někdo předčí, stěžují si a rmoutí se, neboť se domnívají, že se jim děje bezpráví, když někdo nad ně vyniká, protože oni jsou urážliví a citliví, a chtějí chválení, nikoli ponižování. Rádi slyší, že jsou svatí, když jsou chváleni, rádi mají hovění přirozenosti. V žádné věci nechtějí být řízeni, kárání nebo poučování, nýbrž oni sami chtějí řídit, poučovat a kárat každého, kdo se k nim přiblíží. Ačkoli se v kostele zaměstnávají četbou, modlitbou, klekáním a krásnými způsoby, když přijdou domů, jsou zlí, hrubí, reptají a sváří se a těžko je s nimi být jejich služebníkem a vůbec být s nimi.

Z knihy »Ruysbroeck: Zrcadlo věčné blaženosti«.

Jaroslav Kadlec: Byzantské křesťanství u slovanských národů. — B. Rupp, Praha, 1946, str. 176, Kčs 70. Historická studie, jež ve zjednodušené formě představuje podstatu problému unionismu. Je tedy sama cenným přínosem k jeho řešení. Bude nás zajímat zvláště proto, že vychází na prahu nové doby a nových nadějí na splnění dávné touhy celé Církve.

Schrijvers J., CSsR: Ježíš mezi námi. — Dominikánská edícia Veritas v Košicích, sv. 12., str. 76, 25 Kčs. — Dílko povstalo v krutých válečných dobách a chtělo vést k pravé bezpečnosti a klidu, který je v Kristu, jenž přebývá stále mezi námi hlavně v Eucharistii a Církvi. Rečnické podání je vhodné k rozjímání pro méně náročné duše. vk

Garrigou-Lagrange Reg. O. P.: Cesta dokonalosti podl'a svätej Kataríny Sienskej. — Dominikánská edícia Veritas sv. 13., str. 27, 10 Kčs. Známý autor rozebírá v této kratší studii nauku sv. Kateřiny S. o křesťanské dokonalosti, kterou vyjádřil hlavně ve svém díle Dialogy, a srovnává s naukou sv. Tomáše Akv. Dochází k závěru, že jejich nauka je shodná a neodporuje ani sv. Janu z Kříže. vk

J. E. Dr Karol Kmeľko, 25 rokov biskupom v Nitre. — Str. 130, Bratislava, 1946. Sborník neobyčejně významný jak pro dějiny nitranské diecése, tak pro celé Slovensko. Nejde zde jen o oslavu, ač i tato stránka je zde hodně zdůrazněna, nýbrž především o dílo, jež rostlo po čtvrt století v biskupu Dr Kmeľkovi. Na takové dílo by mohl být hrdý kterýkoliv jiný pastýř. Zprávy, statistiky, přehledy, reprodukce jsou výmluvné: Díla jako Spolok svätého Vojtecha, semináře, obecný rozkvět duchovního života (dočteme se zde hodně i o nitranských dominikánech) to vše se neděje v každém kraji každého biskupa. Sborník uspořádal Doc. Dr Vojtech Bucko, Bratislava, Gajova 9, na jehož adresu jest zaslati také objednávky. Pro čtenáře Hlubiny se poskytuje zvláštní sleva.

Vilhulm F. X.: Čeští misionáři v Egyptě a Habeši. — Vydala Českosl. společnost zeměpisná, sv. 13., str. 59, Kčs 54. — Po Kalistových Cestách ve znamení kříže, které rozšířily známost o velké práci českých misionářů, vychází dílko dr Vilhulma, jež si všímá hlavně dvou českých misionářů františkánů P. Remedie Prutkého a Jakuba Římaře. Má jiný cíl než dílo Kalistovo, neboť chce ukázat, čím tito přispěli k zeměpisným znalostem Egypta a Habeše. Proto autor prostudoval důkladně jejich velké Itineráře, jež by »pro svůj kulturně historický obsah a jako původní vzácná díla českého autora zasloužily publikace po případě i českého překladu«. vk

Dr Jan Drábek: Moravský generální seminář. — Společenská knihtiskárna v Lošticích 1946, str. 155, Kčs 75.—. Kulturně historický obrázek, zasazený do obrozeného prostředí moravsko-olomouckého, jehož vrcholem a středem, zdá se, zůstává Josef Dobrovský. Je to dobrá monografie, jen úprava knížky je poněkud nezvyklá u historické studie.

Abraham a Santa Clara: Dělníci knihy. — F. Obzina, Vyškov 1946, str. 80, Kčs 54. Přeložil O. F. Babler. Slavný vídeňský kazatel pozůstavil ve svých spisech nepřehledné množství materiálu, z něhož možno čerpat pro nejpřesnější směsici oborů. Všude však je věc podávána sub specie aeternitatis. Tak i zde. Mosaikovitě obrázky »okolo knihy« jsou mu příležitostí k naučení, šlehům a tepům, jež zasáhnou účinně i dnešního člověka.

Dr Antonín Novotný: Jak život Prahou šel. — Vl. Žikeš, Praha, 1946, str. 220, Kčs 120. Kdo zná Novotného díla ze staré Prahy, rád sáhne i po tomto mosaikovém svazku, přinášejícím obrázky z Prahy 16.—18. století, doby, v níž žili lidé život slzavého údolí stejně jako ve dvacátém století. Jen ta bída snad nebyla tak vystupňována, vyhraněna, jako je tomu dnes. A tak čtenář najde v této četbě uklidňující únik ze současnosti podobně, jako autor při jejím psaní. Úprava a obrazový doprovod V. Kubašty dělá z dílka milou knížku.

Zvěřina F.: Sborník Vysočina. — Sv. I. Vydala Vysočina, spolek rodáků a přátel Českomoravské vysočiny v Praze 1946, 60 Kčs. Sborník propaguje krásy a kulturní bohatost Českomoravské vysočiny ukázkami z děl umělců, které inspirovala, i ukázkami jejího lidového umění a národopisu.

Le scuode cattoliche di spiritualità. Souhrn přednášek, uspořádaných milánskou katol. universitou v Římě v dubnu 1943, II. vyd., Milán 1945. Stran 325, cena Lir 80.—. Pořadí přednášek bylo voleno chronologicky, podle vzniku jednotlivých škol duch. života: Škola sv. Augustina (Mariani), škola benediktinská (kard. Schuster), dominikánská (Gordovani), františkánská (Gemelli), duchovní škola Tovaryšstva Ježíšova (Filograssi), Karmel (P. Gabriele), škola Berullská (Fr. Emiliano), duchovní škola sv. Alfonsa z Lignori (Cacciatore). Přednášky byly určeny pro laiky a měly veliký úspěch. Jejich pokračování bylo znemožněno válečnými poměry. Úspěch se dá vysvětlit vybranými řečníky, ale snad ještě více touhou laického světa po hlubším, odborném pohledu do duchov. života. Vznik jednotlivých škol duchovního vedení možno vysvětliti vůlí jedinců v dějinách měnit podle sebe růst milosti v duši, nýbrž vůlí Boží ukázat světu mnohotvárnost své lásky, která vede každou duši svým způsobem. Řevnivost mezi jednotlivými školami je tedy hříchem proti oslavě Boží a ke škodě duše a Církve. Jednotlivé školy vznikaly tak, že napřed tu byl život a pak jeho svérázné theoretické vyjádření a ne naopak, jak vidíme jasně u dominikánů: Sv. Tomáš definuje dílo a zbožnost sv. Dominika. Dokonalá je ta škola, která je nejbližší svým začátkům. j. v.

Rivista del clero italiano, red. Fr. Agostino Gemelli O. F. M. a Msgr Franc. Olgiati, ročník 1944—1945. Za náletů v srpnu 1943 byly zničeny tři čtvrtiny Milána a mezi oběti patřila i katol. universita B. Srdce Páně. Shořela téměř celá, ale nejbolestnější ztrátou byl požár skladu universitního vydavatelství, čímž universitě byly zničeny všechny dosud vydané knihy a sklad papíru. Tato drtivá rána byla překonána heroickou vírou a statečností vedoucích university (P. Gemelli) a mimořádnou obětavostí italských katolíků, jejichž milionové sbírky kryly téměř zcela opravu škod.

Činnost katol. university nebyla jen vědecká, nýbrž i apoštolská, a ta sejevila vydáváním časopisu »Rivista del clero italiano« s přílohou »Pensieri sui Vangeli delle Domeniche«. Obojí povstalo k novému životu i po zničení edice. Ročník 1944—1945 si všímá současných bolestí veřejného života, probírá základní otázky pastorační a mravoučné, naznačuje účinné zbraně pro apoštolát. Spolupracovníky jsou profesori z katol. university nebo z arcidiecéšní theologické fakulty a kolem nich se druzí zkušení kněží. Proto časopis je všeobecně rozšířen a je velikou oporou duchovenstva. j. v.

Giuseppe Toniolo, sluha boží — vědec — apoštol. — Druhé rozšířené vydání. Milán 1944, stran 160, cena Lit. 25.—. Milánská katolická universita se zrodila z velikých obětí a z neúnavné práce. Mezi ty, kteří se zasloužili o její vznik, patří Josef Toniolo, univ. profesor v Pise. Dnes odpočívá v universitní kryptě spolu s několika spolubojovníky jako symbol duchovního základu ital. katol. intelektuálního života. Začalo řízení o jeho blahoslavení. Spisek obsahuje několik monografií o Toniolově životě a činnosti: Kardinál Pellegrinetti, O náboženské víře Toniolově. Biskup Bernareggi, Jednotnost mezi Toniolovým myšlením a životem. Prof. Vito, Národohospodářská nauka Toniolova. Prof. Fanfani, Dějiny hospodářských nauk u Toniola. Prof. Pico, Aktuálnost myšlenek Toniolových. Doc. Sacco, Rozbor sociální činnosti Toniolovy. Msgr Anichini, Toniolo v katol. akci. Rektor Gemelli, Toniolo připravuje půdu pro katol. universitu. Josef Toniolo jest jedinečným vzorem katolického intelektuála, který nám má co říci hlavně dnes, kdy materialismus podřívá základy křesťanské kultury. j. v.

San Bernardino da Siena, saggi e ricerche, uveřejněno v pátém století od jeho smrti (1444—1444), Milán, 1945, stran 480, cena Lit. 150.—. Sienská a milánská universita chtěly pořádati soubor přednášek k tomuto výročí, ale válka to znemožnila. Proto je vydávají tiskem. Vynikající znalci františkánských dějin studují postavu sv. Bernardina z různých hledisek, náboženského, lidského, theologického, řeholního a podobně. Tím přibližuje sv. Bernardina dnešnímu člověku. j. v.

Maria Sticco, San Francesco d'Assisi, úvod od P. Gemelliho, O. F. M. Milán, 1946. — Žena, která žije dlouhé roky ve františkánské atmosféře v Assisi a na katol. universitě v Miláně, podává obraz věčně živého milovníka sestry chudoby tak, jak jej vidí a žije, spíše srdcem než rozumovou úvahou a rozmnožuje františkánskou hagiografii o nový poklad.

Jolivet: Introduction à Kierkegaard. — Editions de Fontenelle, Paris. Jolivet patří ke křídlu voluntaristickému, dynamickému směru ve filosofii francouzské. Jeho vývojovou křivkou je Plato, Augustin, Pascal. Blondel, Kierkegaard. Patří k filosofům, kteří se snaží o křesťanské chápání existenční filosofie právě pod vlivem Kierkegaardovým. Jolivet líčí Kierkegaarda jako myslitele, umělce i proroka. Přitom nás seznamuje s jeho životem, dílem a myšlenkami. Je to prvá dobrá katolická studie, která ani nevynáší nekriticky, ani nezastírá skutečné velikosti tohoto náboženského myslitele dánského.

Jean Salles, Notes et souvenirs. — Paris, 1946, Bonne Presse. Plnost duchovního až mystického života v člověku tohoto století, neboť se narodil 1906, život studenta žurnalisty, a profesora, jenž v tom všem dokázal, že možno plně křesťansky žít na každém místě a ve všech povoláních. Je to život neobyčejně dojemný a krásný, tím pravdivější, že tu hovoří jen jeho zápisky a vzpomínky jeho kolegů a těch, kterým prospíval. Byl vzorem apoštolátu studentského i apoštolátu mezi kamarády v kasárnách. Ukážeme jej čtenářům v některém čísle Vítězů, jež snad brzo obnovíme.

Collin: Vie communautaire. — Bonne Presse, Paris, 1946. Malá ale informativní knížka o požehnání i o metodách společného života světských kněží, kteří se scházejí ve Francii v okresních městečkách a odtamtud jako ze středu všemi moderními dopravními prostředky, společným životem, společnou modlitbou umožňují duchovní správu velkých úseků, které by jinak zůstaly duchovně neobdělány. Proč se nechopíme tohoto jednoduchého prostředku k pastorování našeho pohraničí, o němž jsme slyšeli tyto prázdny, kdy jsem měl tolik exercicií a slyšel tolik nářků a pláče se všech stran?

Quenard: Le Christ est venu. — Bonne, Presse, Paris, 1946. Generál augustiniánů assumptionistů, kteří mají tak velký význam pro Francii, píše tuto živou knihu, zasazující život a působení Páně do dějin topografie a archeologie římské a židovské. Velmi cenná pomůcka pro katechety a profesory náboženství.

Estienne: Actualité du message de La Salette. — Bonne Presse, Paris, 1946. Nikdy nebude dosti knih o tak naléhavém poselství La Salettském, jež musíme meditovat die et nocte. Kniha podává historii La Salettského zjevení životních osudů jeho zvěstovatelů, rozšíření účty, tajuplných divů, obrácení na hoře La Salettské. Přitom je to kniha kreslící celý duchovní život na základě tohoto poselství.

Card. Pietro De Bérulle, Le grandezze di Maria. — Miláno, 1944, vyd. »Vita e Pensiero«, stran 310, cena Lit. 20.—, přeložil a poznámkami opatřil Maurilio Andreoletti. — Kardinál Duperron prohlásil: »Chcete-li přesvědčit bludaře, přiveďte je ke mně. Chcete-li je obrátit, jděte k ženevskému biskupu (sv. Frant. Sales.). Ale chcete-li je přesvědčit a obrátit, pošlete je k Petru de Bérulle.« Tato duchovní hloubka se odráží i v díle o P. Marii, sebraném z různých jeho spisů italským překladatelem tak, aby tvořily jednotný celek. Maria je tu studována jako snoubenka věčného Otce, matka Spasitele a pomocnice Ducha sv. Základem velikosti Mariiny je to, že jest matkou Boží. Z této skutečnosti vyplývá její těsné spojení s Kristem, její moc nad jeho životem a dovršení tajemství vykoupení vtělením. Kniha končí závěrem o nutnosti uctívání P. Marie a několika poznámkami o postavení mariánské účty v církevní liturgii.

Lo stimolo dell' amore divino, Milán 1945. II. vydání. Jednotlivá sbírka z několika duchov. autorů z XIII. a XIV. století, dříve připisovaná sv. Bonaventurovi pro mystickou hloubku. Část první vede křesťana k Bohu rozjímáním o Kristově umučení, druhá učí dokonalé lásce ve slově, v myšlení a v jednání, a třetí se obírá dosažením Boha kontemplací až k spojení s Bohem v pravém míru.

j. v.

Carlo Sauvé S. S., *L'Eucaristia intima*, ital. překlad od P. G. S. Nivoli O. P., třetí vydání, Milán 1944, vyd. »Vita e Pensiero.« Kniha se obírá Nejsvětější Svátostí pod trojím zorným úhlem: Eucharistie jako svátost, jako oběť, a jako obojí současně. Jinými slovy: podstata Eucharistie a účinky Eucharistie v jednotlivých duších a ve společnosti. Cílem autorovým je, aby se pochopilo, že duše v nebi i na zemi jsou jedna jediná věc, spojená Kristem eucharistickým. Rozdíl je jenom v tom, že tímto poutem v nebi je štěstí, na zemi bolest.

Fr. Valentino Maria Lebreton O. F. M., *L'imitazione di Cristo alla scuola di S. Francesco*. — II. vyd. Milán 1943. Stručné, přehledné pojednání o následování Spasitele ve stopách serafského světce, který snad nejvíce mezi Božími vyvolenými se přiblížil k ideálu Ukřížovaného.

Apoštol nás poučuje také o tom, s jakou úctou máme zacházeti se slovem Božím, říká: »Kdo mluví, ať mluví Boží řečí.« Nesmíme zde užívatí podle svého obyčeje běžné snadnosti, nýbrž když mluvíme o tom, co jsme čtli a čemu jsme se vyučili, vzdejme čest původci pečlivou řečí. Způsob jednání lidského úřadu nám ukazuje názorně, jaké má být nebeské učení. Jestliže totiž někdo vykládá slova králova a snaží se bedlivě a patrně jeho rozkazy tlumočiti lidu, aby úctou k svému řádu zadostučinil královské důstojnosti, aby všechno bylo uctivě a vznešeně podáno a slyšeno, čím spíše jest vhodné, abychom my podali důstojně lidskému poznání Boží slova? Jsme totiž nástrojem Ducha svatého, jímž mají lidé slyšeti různou řeč a různé učení. Proto se střežme říci něco nedůstojného, bojíce se zákona tohoto výroku: Buď proklet, kdo koná nedbale dílo Boží. Zatím co naproti tomu jsou přislíbeny odměny péči a bedlivosti těch, kteří přijímají s velkou úctou a bází svatá Písma jako slova Boží a s příslušnou důstojností je vlévají myslím posluchačů podle slov Páně: »Na koho vzhlednu leč na pokorného a tichého a bojícího se slov mých?« Proto si musí kazatelé uvědomiti, že mluví pro lidi, a posluchači musejí vědět, že jim nejsou podávána slova lidská, nýbrž že je to Boží hlas, Boží příkaz, Boží zákon a že přísluší obojímu úkolu velká úcta. Je to nejnebezpečnější věc, čerpati z pokladů Božích, ze skrytých tajemství, z věčného zákona něco prázdného anebo nedbale naslouchati. Všechno musí být zvěstováno duchu, zvěstováno myslím, protože není slova Božího, jež by nebylo třeba naplniti, a všechno, co bylo řečeno, je nutné uskutečniti, protože slova Boží jsou zákony Božími. Sv. Hilarius. In ps. 13.

Pomozte nám!

Doléhá i na nás finanční tíseň. Nestydíme se za to. Mohli jsme mít krásný sklad knih, ale český lid volal po české knize a my prodali celý sklad. Máme zato vázaných vkladů kolem půl milionu. Tak ostatně jednali všichni knihkupci, kteří se za války neobohatili, kteří se ukázali být stavem důstojným českého člověka. Ale chceme-li vydávat nové knihy, potřebujeme peněz. Tož je hledáme. Nejprve prosíme všechny lidi, kteří nám dluží ještě z dob válečných značné částky, aby zaplatili, co jsou dlužni, za druhé prosíme všechny ty, kteří odbírají Na hlubinu a ještě nezaplatili předplatné, aby tak učinili co nejdříve, nemáme vůbec rezerv a jen naši přátelé nás drží. Za třetí, můžete nám pomoci objednávkami knih, studijních archů, obrázků a pohlednic. Velební páni si mohou objednat vzorníky obrázků, jichž jsme vydali na 70 a jež se dokonale vyrovnají obrázkům francouzským a německým. Posléze klepeme na bránu srdce svých drahých přátel, kteří nás nikdy neopustili, nýbrž v nejtěžších dobách vždycky nám pomohli. Pomozte i nejmenší částkou. Nezapomeňte, že nás velmi zatěžují studentská předplatná jak Hlubiny, tak Filosofické revue. Neoslyšte nás. Víme, že čtete nejpozorněji obálku, proto kéž to cítí naše pokladna. Máme roztištěno mnoho knih a potřebujeme jen peněz. Také prosíme pány knihkupce, aby nám nezadržovali naše peníze, které nám patří, protože tiskárna nám také nemůže tak dlouho čekat.

Vyšší náboženské kursy budeme konati v Praze, Brně, Olomouci a chceme je konati v Mor. Ostravě, Batově a jinde. Jsme v plném vyjednávání s ostatními místy. Jsme ochotni poslati přednášky, které mohou sloužit místním velebným pánům za předlohy.

Ruysbroeck Podivuhodný: Zrcadlo věčné blaženosti. — Konečně opět kniha duchovní četby. Po tolika letech můžeme opět vydati knihu duchovní četby. Těmito knihami jsme začali a jen pro potřeby doby jsme vydávali i jiné knihy. P. Soukup přeložil z flámského originálu tuto perlu mystické literatury z doby Devotio moderna. Je to naučení o duchovním životě pod zorným úhlem nebeské blaženosti. Mile upravená knížka stojí 40 Kčs. Objednávky pošlete co nejdříve. Možno objednat i vázané.

Braitó: Církev. — Víme, že mnohý z vás již na mne žehrá, že neplním daného slova o vydání této knihy. Nejprve jsem stále otálel a stále opravoval a doplňoval knihu. Teď konečně začla tiskárna již pracovat na této knize, takže, půjde-li vše dobře, v listopadu budete mít již dílo v rukou.

Slibované Pismo svaté vydáme po vyjití lidového vydání, jež chystá P. Schikora. Náš překlad Dr Škrabala bude z originálu, hlavně pro inteligenci.

Další novinky: Právě byla dána do tisku nová důkladná studie o velkém českém theologu Matěji z Janova a jeho slavném zápasu o časté svaté přijímání. Upozorňujeme předem na knihu. V nejbližší době (v září), vy-

dáme P. Dr. Reg. Dacika studii o vnitřním životě světců, pod titulem *Duše světců*, ve které studuje autor duchovní a duševní život svatých po stránce psychologické. Je to první česká periodická kniha o psychologii svatých a mystiků.

Nový český homiletický a katechetický časopis Logos vydává Pražské arcidiecéšní pastorační ústředí. Redaktorem je P. Václav Zima, kněz z velkoměstské pastorace, kterému se podařilo shromáždit řadu dobrých spolupracovníků z řad kleru světského i řeholního, z řad vědců i praktiků. Upozorňujeme kněze na tento časopis, který slibuje být něčím více než jen magazínem lehko memorovatelných i lehko potom zapomenutelných předloh ke kázání. Přeji redaktorovi vedle svatě trpělivosti i hojnost nejenom odběratelů, nýbrž i spolupracovníků.

Nová jména: Také jsem na ně zvědav, ale upozorňuji všechny, kterých se to týká, že po dobu 20 let se neobjevil nějaký nový literární spolupracovník, ani samostatně píšící ani přispěvatel do nějakého časopisu. To bude problém za krátko neobyčejně vážný, není katolického dorostu spisovatelského, není ho hlavně pro naše lidové časopisy. Nad tím bychom se měli všichni zamyslet, neboť nám bylo povoleno málo časopisů a i ty trpí nedostatkem spolupracovníků. Tím ovšem nevolám, aby mi posílali studenti a studentky a bohoslovci básně, kterým nechybí nic, kromě poesie...

H. L. — Vykořisťovatele můžete najít dnes tam, kde se nejvíce vykřikuje o vykořisťování. Kdo pobírá plat a peníze za něco, co nezasluhuje ani polovičku pro podprůměrný výkon, je vykořisťovatelem aspoň státu a tím nás všech, protože ostatní pak musejí naň doplácet...

R. K. — Také si nepředstavuji činnost Katolické akce v tom, že o ní neuslyšíme celá léta, až když někdo začne něco dělat, že mu pošleme přepis, že jeho činnost není za katolickou akci uznávána.

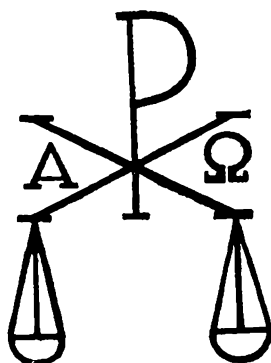
Hrdinové: — Mám tyhle hrdiny ve velkém střehu. Vzpomínám, jak by nám byli znemožnili za války náš vyšší náboženský kurs, který běžel pod patronací spolku, v němž byli nějakými funkcionáři a z hrdinství nám odepřeli propůjčovat firmu, ač to byly v tom městě jediné české veřejné projevy... Taková hrdinová by měli vyvodit z této své zbabělosti důsledek a odejít na zasloužený odpočinek a neotravovat lidi mající chuť pracovat a hlavně vidoucí odpovědnost za nutnost pracovat.

S. L. — Nestačí jen říkat: křesťan nemůže být komunistou, nýbrž je třeba říci proč. A to jsme za celý rok neslyšeli a nečetli. Komunisté ostatně sami očekávají, jaký je náš ideový postoj vůči nim. Nestačí, když tvrdí, že nejsou proti různým náboženským projevům, nýbrž je třeba ukázat, že materialistická ideologie stojí v nutném rozporu a protikladu s náboženstvím. Ovšem nesmíme si nechat věšet na šosy lidi, kteří znají jen jedno z křesťanství: učení o soukromém vlastnictví (a ještě k tomu, jak chápané!), kteří by z nás rádi udělali laciné zachraňovače svého nespravedlivě nabytého soukromého vlastnictví...

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr. S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926, č. 18.070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

10

Zásady: Quarles: Mystické vytržení 261 - Brailo: Důkaz lásky 261 - Švach: Celistvost křesťanství 268 - Miklík: Svátost polehčení 272 - Merell: Do Soluně 275 - Život: Výklad na žalm LXXX. 283 - Vydávání katolické literatury 285 - Z katolického světa: Překlady z patristiky v Americe - Tažení proti Vatikánu 286 - Z Francie 287

r. XX.

říjen

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14, - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue na hlubinu, Olomouc, 83148.

VYŠŠÍ NÁBOŽENSKÝ KURS V ŘÍJNU

V PRAZE, v klášteře dominikánů: dne 5. Dr S. Braitto: Věrouka; dne 12. Dr P. Škrabal: Písmo svaté; dne 19. Dr R. Dacík: Duchovní život; dne 16. Dr J. Veselý: Existenciální filosofie; dne 26. Dr M. Habáň: Psychologické úvahy.

V BRNĚ, v sále Umělecko-průmyslového musea, Husova tř.: dne 5. Dr R. Dacík: Duchovní život; 12. Dr J. Veselý: Existenciální filosofie; 19. Dr S. Braitto: Věrouka; 23. Dr Čala: Sociologie.

Naše novinka: V říjnu budeme expedovati novinku olomouckého lektora P. Ondřeje Petru O. P.: MATĚJ Z JANOVA o častém svatém přijímání. Je to důkladná studie historicko-dogmatická, poctěná cenou Duchovní české akademie v Praze. Matěj z Janova, vrstevník svatého Jana Nepomuckého, má význam nejen pro české dějiny, nýbrž také pro církevní dějiny. V mnohém směru je práce P. Petru objevitelská, a sáhne po ní každý, kdo chce znát duchovní proudy 14. a 15. století. Kniha bude mít rozsah asi 100 stran. Objednejte ihned!

Náboženský týden

Rozneste pravdy, které jste slyšeli. To byl účel Náb. týdne, i když jej někteří chápali jako svou rekreaci. Pokračujte v jeho duchu účastněním se našich Vyšších náb. kursů, které se právě rozjíždějí v Praze, Brně, Olomouci, Mor. Ostravě a brzo i jinde. Přivádějte na ně i druhé, kteří hledají poučení. Příštího roku uspořádáme týdny dva, abychom mohli vyhovět všem a provedeme ještě přísnější výběr, aby se kursu účastnili opravdu jen ti, kteří mohou být šířiteli slyšeného slova.

Nevěřící

Vytýkají nám nevěřící, jak ulpíváme na ztrnulých dogmatech. Ale nevím, v čem jsme ustrnulější než oni. My přece si rozumově zdůvodňujeme přijatelnost těchto pravd a zároveň se snažíme je vyjádřit dobře přizpůsobeným způsobem. Ale nevěřící si ani nedokázali výlučnou správnost své nevěry a jejích principů, ani nedokázali nemožnost ani našich principů ani důsledků či vývodů a o našich cestách, kterými zdůvodňujeme, a tak činíme nepřímou sice, ale přece jen dostatečně a rozumově přijatelnou tak zvanou ztrnulou svá dogmata. Proto se také nemůžeme s nevěřícími dohodnouti.

Mystické vytržení

Francis Quarles (1592—1644)

Jak potůčky dva tekou ve skalách,
oblázky myjí bujnou vlnou svou,
a dokončivše klikatý svůj tah,
konečně vtekou v Temži stříbrnou,
kde splynou v proudu větším společném:
Tak Ženich můj je, tak já jeho jsem.

Tak jsme se sešli, když už byl náš čas,
tak splynuli jsme, naleznuvše cíl.
Obnovit nemusil se žádný z nás,
neb já jsem byla len, on plamen byl;
splynuli v jedno v objetí jsme svém.
Tak Ženich můj je, tak já jeho jsem.

I kdyby vladař země vši a král,
jenž pánem je všech statků pozemských,
ten celý majetek mi třeba dal,
já poklad svůj s ním neměnila bych —
svět jeho buď i všechno, co je v něm:
Mé blaho Ženich je, já jeho jsem.

Přeložil O. F. Babler

P. Dr Silv. M. Braitto O. P.:

Důkaz lásky

Jsou bludy, které se nepotírají důvody rozumovými, nýbrž životem, protože jsou to omyly, které povstaly pochybeními křesťanů. Mnoho bludů se rozšířilo, protože křesťané nebyli dosti křesťany... Tak napsal pravdivě francouzský kardinál Saliège.

Bylo by žalostným omylem, kdybychom se postavili proti komunismu do jedné fronty se všemi občánky, kterým jde jen o jejich žlábký a o liberalismus a kapitalismus, který kryjí zájmem o demokracii a někdy jsou ochotni i nám na nějaký čas přizvukovat v našich obavách o náboženství se strany komunismu. Tuhle léčku je dobré prohlédnout a nespojovat se v tak vágní křesťanství a náboženství s těmi, kteří jsou ochotni jít s námi proti komunismu pod tímto nejobecnějším pláštěm náboženství, jež rádi nazývají nekonfesijní křesťanství, křesťanská demokracie nebo křesťanský humanismus.

Varuji úpěnlivě katolíky před tímto omylem. Je-li pro nás komunismus nepřijatelný ideově, stejně je pro nás ideově nepřijatelný liberalismus, protože není hospodářského liberalismu bez liberalismu náboženského.

Integrovaní křesťanství se nedá slučovat se žádným jen vlídným postojem k náboženství, protože máme zkušenost, že jakmile nebudou našich služeb potřebovat, postaví se třeba s komunismem v dané chvíli otevřeně proti náboženství, které je stejně odsuzuje svým celým pojetím života jako komunismus. Ale i kdyby toho nebylo, jakože to není náš hlavní důvod, naše stanovisko k lidem, věcem a ke spravedlnosti jest docela jiné, abychom se směli být i jen takticky a být i jen na krátkou dobu spojovat s teoriemi, které jsou stejně materialistické, i kdyby se stokrát dušovaly, že jsou spiritualistické.

Nemůžeme se spokojit s tím, že tito noví spojenci budou zaručovat svobodnou školu, svěcení svátků a církevní majetek, protože o to jde až v druhé řadě. V první řadě jde o nepřijatelný postoj liberalistický k celému životu, a s tím se nesmíme spojovati ani takticky.

Naše stanovisko je dáno křesťanskou láskou, která ovšem není ani jen altruismem ani jen sentimentalitou, která nic nestojí, ale také ničeho nevyřeší. Komunisté nám v této věci nerozumějí. Naše křesťanská láska žádá nejprve spravedlnost naprostou a úplnou a úpornou snahu o spravedlnost, protože Kristus blahoslaví ty, kteří lačnější a žízňají po spravedlnosti. Křesťanská láska znamená nejvyšší pochopení lidské důstojnosti a proto nejvyšší zdůrazňování všech lidských práv, aby se mohl člověk rozvinout co nejsvobodněji a nejdokonaleji k nejvyšším cílům, naše křesťanská láska velí nám dívat se na bližního jako na Boží dítě, jako na toho, jenž má mít účast v Boží přirozenosti, v životě samého Boha. Může se tomu komunistovi usmát, může to nazvat romantismem a theologickou konstrukcí, ale neupřou, že tato úroveň musí nutně zabránit veškeré snaze o vykořisťování lidí. Jakmile se ukáže, co je vše vykořisťování, nebude a nesmí křesťan skutečný a opravdový, který nepřisáhá na hodnoty tohoto světa a nevidí jen sebe, protože to by již nebyl křesťanem, vykořisťovati svého bližního a užívat metod, které jsou skutečným vykořisťováním. Ale to ještě není vše, křesťan, který miluje opravdu svého bližního jako povolaného za Boží dítě, musí pro něj učiniti vše, aby se tomuto Božím dítěti dostalo všeho, nač má právo, aby se mohlo svobodně rozvinouti k této důstojnosti. To je smysl křesťanské lásky i lásky pomocné a milosrdné, která ví, že zákony, i nejlepšími zákony, se nezmění lidská srdce, že se neodstraní bolest, opuštěnost, osamocení, smutek. Proto mu pomáhá tam, kde nestačí zákon a zákonitá spravedlnost. A tato láska bude mít vždycky dosti činnosti.

Tato láska, ale účinná a bez zadních vrátek, bez politických tendencí, jest naším programem, naší silou. Chceme a budeme bojovati proti komunismu účinnou láskou. Lépe řečeno proti komunismu je třeba po-

staviti účinnou křesťanskou lásku začínající křesťanskou spravedlností. Jinak je všecken boj docela marný a nikdo nám neuvěří, když budeme odsuzovat učení komunistické, že nám nejde jen o državy a politický vliv a strach o něj.

Všichni křesťané, kteří mají majetek, musejí ho tak užívat, aby ho neužívali liberalisticky a kapitalisticky, nýbrž ve svatém vědomí, že jsou jen jeho správci a že hlavním jeho účelem je láska, protože ona je a zůstává prvním Kristovým přikázáním, a že musejí umět tu lásku dokazovat tak, jak to dovedli svatí v dobách, kdy byli lidé ohroženi a oni mohli tomu ohrožení odpomoci.

Musíme ideově bojovat s komunismem, a bojovali jsme dosti málo dosud, ale hlavně musíme s ním zápoliti účinností křesťanského učení. Komunismus má ovšem proti nám výhodu státní moci a státního aparátu, kterým chce zjednat spravedlnost dle svého pojetí.

My jsme tu moc již dávno ztratili, ale zpytujeme svědomí, zda jsme vše učinili v oboru lásky tím a v tom, co jsme dosud měli. Tak je povinností politiků křesťanů podporovat všechny sociální reformy. Více, ony by měly z nich vycházet i za cenu, že se od nás odvrátí liberálové, kteří se nám věší na šosy a jsou ochotni jít s lidovou stranou, protože je jedinou stranou občanskou a jsou pro čas i ochotni spolknouti její program náboženské defensivy a i velebné pány v ní.

Komunisté chtějí revoluční cestou přetvořit svět v lepší; neméně revoluční je křesťanství. Tak je chápali císařové, kteří se ho báli a tře staletí je pronásledovali. Ale křesťánkové si vyseděli v křesťanství příjemný dolíček, až si v něm našli svůj statický klid. Je třeba stále burcovati křesťany, stále je zvedati od jejich navyklé zvykové zbožnosti a od minimisujícího náboženství k radikálnímu přetvoření sebe, života, svého povolání a celého světa a celé lidské společnosti ve společnost dětí Božích, kde nám nesmí být lhostejný žádný osud, žádná bída, žádná potřeba, žádný spravedlivý požadavek. Musíme naučiti lidi prožít opravdově krásnou nauku o svaté jednotě všech ve svatém tajemném těle Kristově, kde tvoříme všichni jedno, jedno tělo s živou spoluprací všech vším, co mají pro všechny. Věřím, že se nám podaří trvalým usilovným vychováváním a opakováním lidi přivést k vědomí nejsvětějšího a nejvíce zavazujícího kolektiva povolaných za děti Boží, jestliže se nespokojíme jen s moralisováním, jen s laciným rozřeďováním nedělních perikop a jestliže my, hlasatelé křesťanství, a my, kteří jsme vážně a plně a hluboce pochopili a pronikli křesťanství a dali se křesťanstvím proniknouti, ukážeme lidem co je křesťanství a jaká je jeho moc a síla a hlavně že se dá uskutečnit a že jeho uskutečnění může svět přetvořit k lepšímu, až k nejlepšimu.

I křesťanství má svou dialektiku, ale ne dialektiku protikladů, ani ne dialektiku bezohledné revoluce, nýbrž přitahování všech nezachycených

a nepřátelských a protikladných a protiřečných sil k dokonalé jednotě spolupráce všech, vším pro všechny, ke všemu kladnému a dobrému až nejlepšímu. To je dialektika tajemného těla Kristova, jímž má být církev, křesťanská společnost Kristova společenství. Všichni lidé mají žít jako bratři, protože jsou bratřími. Mnoho lidí nežije jako bratři, a tím není dosaženo oné jednoty hodnot duchů a prostředků k jednomu obecnému štěstí všech. To je antithese, a nyní je třeba produktivní láskou zavazující a zapřahající všechny k účinné spolupráci na jednotě účinné všech k jednomu štěstí k nejvyššímu štěstí všech, aby byla vytvořena synthesa svaté a oblažující jednoty. Antithesa je dána dědičným hříchem, porušeností lidskou, která ze sebe nemá oné jednoty a nehledá oné jednoty, nýbrž spíše sebe. Křesťanská jednotící láska je synthesou onoho povolání přes všechny odstředivé snahy lidského sobectví k jednotě Bohem chtěné a určené.

Tento jednotící prvek je třeba uvést do všeho, je třeba otevřít mu všechny schopnosti, celé povolání, všechny prostředky, všechny hodnoty, i ty, které jsou dány jedincově užívání a správě, rodinu i stát. Je třeba vyléčit sobectví, které se utíká jen do sebe nebo třeba také jen do jedné rodiny, do jediné třídy, do jednoho jenom národa. Ale je tu i zdravá antithesa, totiž právě jedince, stavu, rodiny, jichž všech potřebuje právě onen celek a bez jichž zdárného a dokonalého naplnění a vývoje nemohl by se vyvíjet a naplnit ani celek, nebylo by možné dosáhnouti synthesy. Jak je vidět, je plán křesťanské synthesy daleko velkolepější než plán marxistické synthesy a k tomu je lidštější, a co je hlavní, je božštější, protože vychází z božského principu, totiž z účasti všech anebo z povolání všech na božském principu a zaměření všeho i nehmotnějšího, osobního i rodinného i stavovského i národního k oné krásné synthese naplnění všech lidí všemi prostředky i hmotnými, kteréžto poslední mají člověku usnadnit naplňování duchovní, spojení všech v nejvyšším, v duchovním, božském.

Tohle musí být ideálem a plánem všech katolíků, hlavně pak těch, kteří chtějí pracovat v Katolické akci, kteří chtějí zlepšit svět a zdokonalit lidskou společnost. Musejí být přesvědčeni o kráse a velikosti tohoto programu, musejí být proniknuti velkolepostí těchto myšlenek o svaté jednotě všech v povolání všech k nejvyššímu štěstí a naplnění božským. Tím ovšem neodvádíme nijak lidi od země, od časných starostí, protože i když nám pozemské a časné věci nejsou nejvyšší skutečností a nejvyšším naplněním, přece jen jsme a zůstáváme ve světě a máme právě tím časným a lidským a stvořeným a pozemským, posvěceným a naplněným uskutečnit vůli Boží, která nás ponechala ve světě, postavila do těch a oněch schopností, skutečností, potřeb, prací a povinností a protože bližní byli s námi spojení právě abychom jim byli zástupci Boží lásky a péče.

Komunisté získávají právě praktickým prováděním své revoluce, praktickým uskutečňováním oné nové beztržní společnosti. Rovněž i my musíme získati lidi ne pouze theoretickým hlásáním některých křesťanských pravd, k tomu ještě nesourodě, neorganicky podávaných, nýbrž čínorodým skutečným revolučním přetvářením lidské společnosti ve společnost povolanych za děti Boží. Musíme hořeti pro práva lidská, hořeti pro usnadnění a naplnění života všech a účinně se o to starati, což se neděje ovšem jen almužnictvím, nýbrž účinným a čínorodým přetvářením světa na svých místech, ve své rodině svými konkrétními vlohami, prostředky a hodnotami v nový svět. Tak to konali první křesťané, tak získali i svět naprosto cizí křesťanskému učení. Svatí byli vždycky hlasateli této věčné revoluce křesťanské. Učili bráti křesťanství doslova, odvraceli lidi od toho, aby se nespokojili s přítomným stavem, aby v něm neutonuli, aby v něm neviděli definitivní uskutečnění a naplnění křesťanství.

Isolovaný křesťan není vůbec křesťanem, protože nestojíme nikdy sami před Bohem, nýbrž stojíme spojeni se všemi bratry. Proto je třeba vychovávat lidi k tomu, aby cítili tuto svou křesťanskou sounáležitost, aby z ní vycházeli ve svém jednání a nikdy nepřestali činiti všechno a používat všech dobrých prostředků k tomu, aby pro své bratry učinili všechno, co mohou. Nejedná se přece o to, aby naše hierarchie a kněžstvo vládli, aby jim byla vzdávána bohorovná pocta, aby vládli pozemsky. To žádný z našich hierarchů, nikdo z našich kněží přece nechce!

Zde připadá krásná úloha naší Charitě. Naše mládež, a hlavně akademická, by se měla zde svatě a plně začlenit. Existují nejrůznější akce sociální pomoci venkovské, pro naši mládež, pro stydlí se chudé, pro opuštěné chudé. Máme k tomu školené sestry, ale jak by bylo krásné, kdyby k této pomoci podali ruku všichni studenti, lékaři, právníci a pomáhali Charitě nejenom rozdávat almužnu. Přece Charita se s tím nechce nikdy spokojit. Nové vedení charity, jak se projevuje a uskutečňuje a uplatňuje v celé republice, chce býti více než jen rozdáváním nevkusných šatiček dávno odložených po hodných bohatých dětičkách. Hrdost charity se sklání ke všem potřebám a nebojí se ani největších měřítek pomoci. Tam právě se mohla rozvíjet nejdokonaleji. Čtu se zájmem všechna čísla Charity, sleduji její činnost a působnost u různých našich hlubinářů, kteří v ní působí, a vidím, že by zde byla jedna z velkých možností ukázat, co znamená křesťanství, že znamená nejenom okamžitou pomoc okamžitým potřebám, nýbrž především výchovu k onomu duchu, aby nám nebyla cizí žádná bolest a potřeba ničí, a abychom vytvořili nové prostředí, hlavně abychom dali lidem nové možnosti slušného života. V takové spolupráci s charitou by naše studentstvo vědělo, jak se musejí vážně připravovat na to, aby později ve svém povolání učinili vše, aby všem lidem s veřejným jejich povoláním umožnili co nejdokonaleji jejich šťastný, i časné šťastný život.

To je pak vychová k tomu, aby i oni i ostatní mládež rolnická a dělnická učinili ve svých odborech, v různých samosprávách obecních, okresních, zemských i celostátních vše, aby byl nastolen nový řád. Řeknete mi, že my jen budeme spolupracovat a komunisté třeba že pak seberou smetánku, že jim se přičtou veškeré zásluhy. Nějaký čas možná, ale když budem vytrvale spolupracovat i s těmito komunisty, ať je to kdokoliv, třeba i s čertem, kdyby mohl křesťansky milovat, poznají tito odpůrci, že to myslíme opravdu vážně s tím znovuzřízením světa, a oni budou první, kteří to světu sdělí, protože znám mnoho komunistů, kteří jimi jsou jen protože nevěří, že jim to dosud nikdo hmatatelně nedokázal, že by křesťanství bylo schopno toho, oč oni usilují. Když uvidí, že křesťanství chce blaho všech, ale nejenom tělesné, nýbrž i duchovní, musí tato naše snaha získati respekt k naší synthese, k našemu řešení. Věříme přece v poctivost lidskou a ve spravedlnost. Oči se přece nemohou klamat a přes oči i rozum pak uvěří. To byla vždycky síla křesťanství. První jeho silou byly jeho činy. Slova jeho byla přijata až dohřímely příklady. Jinak je křesťanství příliš vznešené a těžké, než aby lidé se mu jen tak beze všeho oddali. Musejí být přijaty důvody křesťanství, když se ukáže takto praktické a velkorysé, krásné.

Pak můžeme přijít s křesťanským učením, když jsme ukázali touto plodností a životností jeho přijatelnost, nejdříve jeho pravděpodobnost a potom působením milostí Božích i jeho pravdivost. Přetvoření lidského nitra děje se výhradně Bohem a přijetí pod milostí Boží oněch tajuplných pravd, ze kterých vychází síla našeho křesťanského snažení o zlepšení světa a života všech lidí, čili naše křesťanská synthesa, která jest jedním úsekem křesťanského učení.

Křesťan totiž, který žije z Boha, jenž všechny volá a pro všechny poslal svého Syna, který se v lidském těle za všechny obětoval, nemůže se nezajímat o osud a podmínky životní těch, kteří jsou jako on milováni Otcem a vykoupeni Synem a posvěcováni jedním žářem jednoho Ducha svatého.

Podle toho musíme říci, že když tolik křesťanů bylo sobeckých, bezohledných, bez zájmu o osud svých bratří, o jejich životní časné podmínky, které tolikrát honily lidi z práce do práce, nepopřávající jim ani možnosti se zamyslet nad vyšším smyslem života, že tito křesťané bořili svými činy, co hlásali svým vyznáním, že pak nebylo křesťanství viditelné jakožto náboženství této jednotící lásky. A jestli není křesťanství uskutečňováním lásky, protože Kristus nic tak nezdůrazňoval jako lásku a jako starost všech o všechny, pak nevím čím je, protože společenství nadpřirozené se nedá odloučiti u nás lidí s tělem a duší od časných okolností, prostředků a podmínek.

Nakonec pak, ale teprve až nakonec, až jsme něco ukázali, můžeme říci, hlásati, jaké jsou naše pohnutky, odkud vychází naše činorodá láska.

Tak teprve naplníme zákon Kristův a jsme něco jiného než jen přísluš-

níci křesťanského vyznání. Pak žijeme z posvěcující svatosti, kterou rosteme ve svém duchovním, křesťanském, náboženském životě. Tak nebude naše sociální pomoc jen skutkem lidského, nýbrž nadpřirozeného soucitu, či bude více než jen soucit, bude vědomím povinné péče vyvěrající z nadpřirozeného vědomí nadpřirozeného našeho spojení, naší nadpřirozené obecné sounáležitosti, protože víme, že milost není, neodstraňuje přirozenost, nýbrž ji předpokládá, posvěcuje ji a zdokonaluje, a proto zdokonaluje a povznáší i naše lidské vztahy, že ona na tyto vztahy ukázala v celé jasnosti a přísnosti a vesměrnosti a závaznosti. Mohli bychom tu citovat řadu výroků Kristových o tom, že je třeba viděti jeho v každém potřebném, ba v každém člověku i v očích lidí nejmenším, že on bude podle toho nás soudit, jak jsme co komukoliv i nejmenšímu učinili, jako bychom to učinili jemu, slova sv. Jana, že ten, kdo koná spravedlnost, je z Boha zrozen, že kdybychom uzavřeli své srdce majíce statky tohoto světa před potřebným, že nemáme více lásky v sobě, a že podle toho pozná se, zda jsme Kristovi učedníci, i to co praví opět svatý Jan, že po tom poznáme sami, že jsme přešli ze smrti k životu, protože milujeme bratry. Jsou to výroky nesmírně závažné a závazné.

Potom ještě jedno: Když činíme dobro, nesmíme zajedno se dívat, komu je konáme, nýbrž jen že potřebuje naší pomoci, a za druhé nesmíme konati dobro jen jako příslušníci vyznání, aby toto vyznání vypadalo krásně nebo abychom získávali jako propagandou příslušníky. To nesmí být naším cílem, to je jen důsledek, že myslící lidé budou chtít uchopiti onu pravdu, že zatouží po oné pravdě, která je tak blahodárná. Rovněž nesmíme pracovati jako členové spolku Charity, nebo jiných organizací, nýbrž protože tvoříme tajemné tělo Kristovo, protože jsme tím povinni Bohu i bližním. Svaz či spolek nebo strana nebo cokoliv jiného jest nám tu jen prostředím, jen nástrojem, kterým působíme, ale ne pro které jako pro cíl bychom pracovali. To by bylo opět ono nezdravé spolkařství, které kolikráte zamořilo i katolíky a různé jejich dobré a dobročinné a podobné užitečné instituce. Proto podají příslušníci těchto institucí, svazů a spolků ochotně ruku k dílu všude, kde je možno něco dobrého vykonati a kde jde o společné dílo, i když sláva a chvála padne i na jiné nebo třeba výslovně na jiné. Jen tak si zachováme velkorysou katolicitu křesťanské jednotící a všechny zahrnující a ke všem se vztahující lásky.

Konečně musí láska, vše jednotící a usilující o nejvyšší možné štěstí všech, stále hledati nových cest, musí přijímati vděčně a pohotově všechny nové metody, musí je aspoň zkoumat a zkoušet a když je shledá dobrými, je i přijmout. Abychom neustrnuli ve starých vyježděných kolejkách, protože křesťanská láska musí být vynalézavá, protože láska je něco živého a stále živé, a proto stále nové musejí být její cesty, jako se mění okolnosti a potřeby, kterým má pomáhati.

To ovšem všechno žádá ustavičné potírání jen sobeckého osobního zájmu a malého osobního nebo rodinného štěstí, abychom byli stále schopnější, stále být pohotovější, otevřenější a obětavější.

Je to cesta tvrdá a těžká, ale taková jest už cesta Kristova. Proto právě, že jsme si ji chtěli zjednodušovat, usnadňovat a spojovat s křesťanstvím co možná největší rozvinutí sebelásky a sobectví, individuálního nebo omezeně kolektivního, proto bylo naše křesťanství tak neúčinné, neživé, mrtvé, neprůkazné.

Nauka o duchovním životě musí být stále časová, musí umět lidi zasadit s jejich životem a snahou o svatost křesťanskou do skutečné situace, do skutečných okolností, do konkrétna. Toto je dnešní konkrétno, zvýšený zápas o štěstí pozemské. Běží o to, abychom se zúčastnili tohoto zápasu, abychom ale získali tímto poctivým zápasem co nejvíce lidí, kteří by jinak se oddali hledání tohoto štěstí s popřením ale Boha a duše a vyšších hodnot.

P. Prokop Švach O. P.:

Celistvost křesťanství

III — Osobní prožívání duchovních hodnot

Člověk je svět sám pro sebe a všechno, co přijímá, prožívá svým osobním způsobem. Nic není zjevnějšího, než že všichni lidé touží po štěstí a po blaženosti, ale cesty, po kterých se k tomuto cíli ubírají, jsou různé. Tak jak je vytvořena lidská osobnost individuálními vlastnostmi a podmínkami, podobně také nás zajímá takové štěstí, které je předloženo rozumem jako dosažitelné pro nás a jež má pro nás svou působivost. K abstraktnímu dobru zůstáváme necitelní, jako by se nás netýkalo. Shodujeme se všichni v tom, že chceme štěstí, blaženost a dobro, ale poněvadž přijímáme jen konkrétní dobro, jak je nám představeno vlastním rozumem, lišíme se ve výběru dobra podle různých záběrů svého rozumu pod vlivem okolností, osobních vlastností a zájmů, jež působí při tomto výběru.

I v duchovní oblasti se odehrává tento psychologický postup. Zjevení se nepodává jen jako osvěcující pravda, nýbrž též jako životná pravda, jako štěstí a blaženost. Tento shon po štěstí, jímž je vyznačen lidský život, je též důkazem nutnosti absolutního blaha, jehož odrazem jsou tak hluboce v lidské povaze zakořeněné tužby po štěstí. A toto neklidné hledání dokonalého štěstí se kryje s vyznáváním existence Boží v podobě absolutního blaha i u těch, kdož ji výslovně popírají.

Ve Starém Zákoně se podával Bůh člověku jako nejvyšší štěstí a bla-

ženost. Ale tento pojem nebyl chápán tak duchovně jako je představen v Novém Zákoně. Izraelský lid byl veden k Bohu pod vlivem různých pozemských vyhlídek. Tak to štěstí Boží mu bylo podáváno jaksi výrazněji a působivěji v zaslíbení odměny, jež se týkala též pozemských výhod. Je třeba si uvědomit, že smlouva Boha s lidem Starého Zákona se netýkala v prvé řadě jednotlivců, nýbrž jejich národa jako celku. Proto také nejčastější myšlenka starozákonních knih je, že když národ bude věrný příkazům Božím, že bude prospívat, že obstojí před nepřáteli a že se mu bude dobře dařit. Jestliže však odpadne od Boha, že bude vydán různým nehodám, že se mu bude zle dařit a že musí projít útlakem a soužením. Tak na př.: ... »Pán tě dnes vyvolil, abys mu byl zvláštním národem, jak k tobě mluvil, a abys zachovával jeho příkazy. A učiní tě vznešenějším nad všechny národy, jež stvořil pro chválu, jméno a svou slávu, abys byl svatým národem Pána Boha svého, jak mluvil« (Deut. 26, 18). Tedy ve Starém Zákoně dobro Boží bylo jaksi konkretisováno pod pojmem národního blaha, pokud totiž izraelský národ byl nositelem a nástrojem božských plánů. Proto také Starý Zákon nemohl přinést dokonalost a ani se v něm Bůh nepředstavil v prvé řadě jako odměna věčného života, jehož zjevení bylo dokonáno v Novém Zákoně, protože takové blaho by nebylo působivé pro jednotlivce v národě izraelském, jako spíše, když se božské štěstí představovalo v myšlence národního blaha, jež ovšem nebylo považováno za zcela pozemské, nýbrž i duchovní, pokud idea izraelského národa byla těsně spjata s božskou ideou. To bylo spíše již jako důsledek, jestliže se věřilo, že jednotlivec dosáhne odměny za svou věrnost k Zákonu, jak na př. čteme v 1. žalmu: »Šťastný muž, který má zálibu v Zákonu Páně — všechno se mu bude dařit«, pokud jednotlivec byl obsažen v pojmu národa.

I Kristus navázal na ideu štěstí při svém zahajovacím proslovu, kde oznámil svůj program a obsah své zvěsti. Bylo to při horském kázání, když pronesl své osmero blahoslavenství, v nichž se přímo dotkl podstatného štěstí a také možnosti jeho dosažení, a to za takových okolností, jež se zdají neštěstím anebo opakem štěstí, jak bývá často hledáno. Upozornil na vztah, který je mezi plností absolutního štěstí, jež je v Bohu, a mezi tužbami, jež se k němu odnášejí. Tyto tužby budou naplněny tehdy, jestliže se budou odnášet k nejvyššímu štěstí nejen objektivně, pokud lidská duše svou bytností k tomuto štěstí směřuje, nýbrž též skutečným výběrem a výslovným vyvoláním tohoto štěstí. Ale rozdíl je v tom, že blaženost, kterou ukazuje Kristus, se netýká jen celkově izraelského národa, nýbrž každého jednotlivce, protože toto štěstí je pro každou duši, jak vyšla z rukou Božích se svým obrazem Božím a také se svou touhou po svém Tvůrci. Není to už přiblížení božského štěstí jen určitému národu, nýbrž každé duši. Nevolá již nikde Kristus: »Slyš, Izraeli...«, nýbrž mluví prostě ke každé duši, která chce přijít k doko-

nalému štěstí. Je pravda, že on přišel nejprve k zahynulým ovcím Izraele pro jeho zaslíbení prvenství, ale svou nauku a svou cestu k vyššímu štěstí podává prostě každému, kdo chce za ním přijít. Štěstí, které on podává, není vnější ani pozemské, nýbrž zasahuje samu duši, a to v jejích nejvyšších tužbách. A týká se každé jednotlivé duše, ne snad jen určitého celku, skupiny nebo národa: »Jestliže někdo mne miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec jej bude milovat, i přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek.« (Jan, 14, 23).

Je jisto, že k tomu, aby si člověk vyvolil dobro Boží jako přitažlivé pro sebe, je třeba zvláštního popudu Božího. K tomu nestačí jen onen všeobecný pohyb, pokud Bůh je cílem tužeb naší vůle. Ale přece ani zvláštní činnost Boží neničí lidskou psychologii. Jak tedy dobro Boží se stává pro člověka přitažlivé, a jak člověk má milovat Boha nade všechno, když přece nedovede milovat dobro, které není jeho osobním dobrem. A zda láska k Bohu není založena vlastně na sobectví a sebelásce?

Řekli jsme si, že žádné cizí dobro, podané jen abstraktně, nezasahuje vůli člověka. Zůstává mu cizím, vzdáleným, chladným dobrem. A také je pravda, že může-li vůbec člověk milovat dobro Boží, že musí nejprve být schopen lásky. A třebas by svou bytostí člověk stále toužil po Bohu jako objektivním štěstím, přece ve svém skutečném výběru by se nikdy k Bohu nedostal, kdyby se mu Bůh nepředstavil jako jeho vlastní blaženost, dokonalost, osobní štěstí. Abstrakce, pojmy nebo celky nemohou nikdy člověka pohnout k určitému rozhodování nebo činnosti. Můžeme říci, že kolik je lidských srdcí, tolik je cest k Bohu, protože každé lidské srdce je zvláštní ve svých tužbách. I člověku jako všem jiným bytostem byl vložen do nitra pud sebezáchovy, takže všechno v tomto celku směřuje k dobru celé bytosti. Proto také není třeba, aby si člověk osvojoval zvláštní ctnost, kterou by miloval sebe samého, protože k tomu je celou svou bytostí nakloněn. A tato láska k sobě je jakýmsi vzdáleným základem všeho našeho jednání.

Je pravda, že to není z popudu naší sebelásky, že dobro Boží se nám jeví jako osobně vábivé, jako naše dobro, nýbrž v tom je vliv milosti, jež nám dovede Boží dobro přiblížit, takže nás přitahuje jako magnet železo. Ale přitom milost šetří naší psychologii. Tak opravdu i naše láska k Bohu vychází ze sebelásky, ale správně chápané, ne již v tom horším významu, jak se jí dává. Theologie vyjadřuje zásadu, že »spořádaná láska začíná sebou samým«. Nedovedli bychom prostě ani Boha milovat, kdybychom nebyli schopni milovat sebe, protože bychom nemohli chtít životně dobro Boží. A Bůh nám nedává svou lásku jako něco násilného, cizího, nýbrž tak, že se stává naším osobním štěstím a dokonalostí.

Když přijmeme dobro Boží jako své dobro, je to proto, že jsme schopni lásky. A jestliže jsme přijali Boží dobro jako své, znamená to, že na nás zapůsobilo. Vyrůstá tedy láska k Bohu z naší sebelásky, ale neznamená

to, že to je její dokonalost. Dobro Boží se nám představuje objektivně jako nejvyšší dobro a zároveň jako největší naše osobní dobro. Proto jsme vybízeni k lásce k Bohu z celého srdce a ze všech svých schopností. A tak láska Boží v našem srdci nejprve jaksi lidsky zakořeněná zapouští své kořeny a roste do hloubky. Je-li lidsky přijatá, je to proto, že jednáme jako lidé a přijímáme tak i dobra Boží. To je naše povaha. Láska Boží však jednou zakořeněná v srdci člověka není nečinná a jedná též svým vlastním způsobem, a ten je božský. Dává se nám jako láska přátelská. »Nebudu vás nazývat služebníky, nýbrž přáteli« (Jan, 15, 15). Tato přátelská láska se v srdci rozrůstá do nekonečna a člověk je vybídnut, aby jí věnoval všechny své síly, pokud je toho člověk a jeho srdce schopno. Počínáme milovat Boha, poněvadž v něm vidíme své nejvyšší dobro. Ale láska Boží přetváří, připodobňuje s božským předmětem a sjednocuje. A to je ten božský postup, nadpřirozená psychologie lásky, jež působí v duši. Proto duše, která začala Boha milovat, poněvadž z tohoto dobra Božího má prospěch, je-li věrná popudům lásky Boží, neustává na tomto počátečním stadiu, nýbrž pokračuje — a tak její láska k Bohu zduchovňuje, prohlubuje se a zušlechťuje. Vidí v Bohu ne snad jen své prospěšné dobro, nýbrž skutečné nejvyšší dobro, a tak třídí v sobě tyto hodnoty podle jejich stupnic, aby nejvyšší dobro bylo milováno nejvyšším způsobem. A tu, ačkoliv začala duše milovat Boha pro sebe, láska Boží ji přetváří, aby dovedla milovat Boží dobro nad sebe a vůbec nad všechno ostatní jako svrchované dobro, jež si zasluhuje nejvyšší lásky, ale jež je v duši též nejvyšší láskou. Víme, že není třeba citové lásky. Někdy na nás působí nižší věci citově daleko přitažlivěji pro svou blízkost a pro svůj hmotný půvab. Ale skutečná láska duše k Bohu se dovede všech těchto dober zřít pro nejvyšší dobro. Tento postup duše se v mnohém podobá onomu postupu apoštola Tomáše, který si ověřoval totožnost Krista a též své lásky k němu. Nepřijal Krista, dokud se osobně nepřesvědčil o jeho skutečnosti. Ale když se dotkl jeho ran, jakoby rukama uchopil své božské štěstí a svou lásku, a proto zvolal: »Pán můj a Bůh můj!« (Jan, 20, 29). Vyjadřoval v tom své osobní štěstí. Poznával a přijímal je pomaleji, ale tím živěji a opravdověji. Proto jeho slova: »Pán můj« skrývají obojí, jak osobní štěstí, jež si ověřil, tak též výkřik jeho lásky, kde se skrývá vyznání, jež by se mohlo vyjádřit: Pán a Bůh cele můj, z celého srdce milovaný.

Pod vlivem této správně chápané a prožívané lásky duše upravuje v sobě stupnice hodnot. Tedy v první řadě láska k Bohu jako nejvyšší. Pak správně chápaná láska k sobě samému, aby se člověk miloval pro Boha a tedy nejprve to, co má největší cenu, duši a duchovní dobra, pak tělo jako nástroj duše, jeho udržování, zdraví atd. A pak přijde bližní, jež máme milovat jako sami sebe. Znamená to skutečnou lásku, jak skutečně sami sebe milujeme, ale též správně upravenou lásku, jak

máme sami sebe milovat. A zde též postupujeme svým vlastním způsobem. Někdy se zdá, že ten, kdo dá život za druhé, více je miloval než sebe. Ale i zde vychází člověk ze sebe samého, a jedná svým způsobem. »Vydání sebe samého na smrt za přítele je nejdokonalejší úkon ctnosti. Pročež tento úkon si více žádá ctnostný než vlastní tělesný život. Proto když někdo obětuje vlastní tělesný život za přítele, to nepochází z toho, že někdo miluje více přítele než sebe sama, nýbrž protože v sobě miluje více dobro ctnosti než tělesné dobro.« (Sv. Tomáš, III. Sent. d. 29, qu. 1, a. 5 ad 3).

To je ukázka, jak člověk prožívá Boha ve své duši a jak Bůh přetváří duši podle sebe. Zdálo by se, že je to sobectví lásky. Ale je to psychologie člověka. Tento postup však přispívá k větší životnosti a hloubce prožití toho, co přijímáme. Opravdu životně prožité duchovní blaho získává na své oduševnělosti a hloubce. Povrchnost je tam, kde zůstává duchovní život jako něco cizího. A tak tato počáteční sebeláska není na škodu prožívání duchovních hodnot, nýbrž přispívá k jejich prohlubování. Čím osobněji jsou prožity, tím jsou tyto hodnoty plodnější pro druhé.

Dr Konstantin Miklík CSsR:

Svátost polehčení

III.

Tělesné uzdravení jest při přijetí svátosti posledního pomazání účinek sice častý, ale druhotný, podmíněčný, vedlejší a nepřímý. Účel pomazání jest uzdravení mysli. Pokud tedy jest uzdravení duše prospěšno tělu, potud můžeme tvrdit, že se bez zázraku — který ovšem není vyloučen ani při svátosti, když je možný bez ní! — uzdravuje nemocné tělo pouhým oním posílením a ulehčením ducha, které jest prvním a hlavním účinkem této svátosti. Pro těsné spojení dvou podstat v člověku, myslí a těla, v jedinou lidskou přirozenost, jest zajisté přirozeno, že se pohoda a útěcha mysli přelévá i na tělo, a že i ono čerpá výhodu z odstranění kletby a tíhy, která lpěla a ležela na duši. Podle toho můžeme určit povahu nemocí, které i bez zázraku mizejí z těla svátostně pomazaného, jestliže jsou splněny dvě podmínky. Každá nemoc, která pochází jediné z hříchu (avšak nejen ta), může býti vyléčena odpuštěním hříchu a smazáním nebo spoutáním jeho pozůstatků, pokud nepřekročila ten stupeň svého vývoje, že jí už přirozeně léčiti nelze. Podmínky k takovému uzdravení nemoci svátostí posledního pomazání jsou: 1. Aby nemocný přijal svátost pomazání, dokud jeho nemoc je v stadiu přirozeně léčitelném, nejlépe hned na počátku vážného nebezpečí, kdy ještě přiro-

zenost je při síle a odolnost nepodlomena. 2. Aby svátost byla udělena v době, kdy nemocný je při rozumu a při smyslech, nebo tak, že ještě přijde k plnému vědomí a může se svátostí spolupůsobiti; úkonné milosti, jež svátost uděluje, působí totiž útěchu a posilu duchovní tehdy, když nemocný jich užívá a využívá, a když důvěru, kterou svátost pomazání vlévá, udržuje a rozmnožuje také vlastním přičiněním. 3. Aby nemocný nežádal na svátosti pomazání uzdravení těla stůj co stůj, nýbrž jen tak, jak jest vůle Boží při svátosti. Ať to ponechá Bohu a zcela a úplně Božímu rozhodnutí nebo uznání. Nebo ať prosí s důvěrou, ale s podmínkou lepšího dobra. Svátost posledního pomazání působí zajisté již sama od sebe (a tím více s pomocí nemocného) spolu s uzdravením mysli uzdravení těla, jestliže toto uzdravení je zdraví duchovnímu a spásě člověkově užitečno. Jest míti za to, že se člověk uzdraví, když by s tímto uzdravením dosáhl většího duchovního prospěchu, než kdyby bez uzdravení umřel v posvěcující milosti následkem své nemoci.

Poslední podmínce nerozumíme tak, že by uzdravený žil působením svátosti posledního pomazání lépe nežli žil před tím, nýbrž že se alespoň neobrátil k horšímu. Setrvávání v dobrém jest nepochybně rozmnožování zásluh, i práv na další stupně nebeské blaženosti, a nedostatek větší změny lze někdy vyložiti i tím, že se nemocný neuzdravil následkem posledního pomazání, nýbrž přirozeným účinkem léků a léčení. V žádném případě nemůže hodné přijetí svátosti pomazání býti na škodu, i kdyby nemocný později ztratil vlastní vinou zásluhy získané pomocí svátosti; může jich dobytí znova polepšením, a věc může býti výstrahou, aby nikdo nespolehal na sebe, dokud nedokoná neodvolatelně tuto dráhu pozemské životní zkoušky. Předpověď polepšení při svátosti pomazání nezáleží ostatně na odhadu nemocného nebo jiných lidí, nýbrž jedině a výhradně na Boží vševědouce, a lidské prosby a ctnostné úkony nejsou při přijetí svátosti zbytečny, nýbrž na výsost užitečné. Třeba však odmítnouti názor, že by se svátostí pomazání dosahovalo uzdravení jenom pro vroucí modlitbu nemocného, leda bychom sám vynikající stupeň modlitby pokládali u nemocného, jenž i k modlitbě má v nemoci méně sil než v době zdraví, za zvláštní účinek svátosti poslední posily.

Ačkoli považujeme mínění o mimozázračném působení svátosti pomazání na lidské zdraví za pravděpodobnější, není potřebí toto učení upřílišovati. Bůh může činiti zázraky často, ale ne jako pravidlo. Zázrak jest právě mimořádný zásah Boží do dění přírodního, které jest řízeno Bohem podle pravidla. Kdyby svátost pomazání vždy a po každé, při splnění jistých podmínek, způsobovala zázračné uzdravení, stával by se zázrak pravidlem, ovšem podřízeným nadpřirozenému řádu. Jinak nelze namítati nic proti možnosti tělesného působení svátostí vedle působení duchovního, když jak Otcové církevní, tak zkušenost křesťanská ukazují, že některé svátosti, jako eucharistie a poslední pomazání, takovou pů-

sobnost předpokládají. Ostatně, pokud se týče samé všemohoucnosti, o té nelze říci, že by vždycky potřebovala zázraku k dosažení účinku podivuhodného, ba zázračného. Jelikož Bůh vidí nemoc v celé její podstatě v každém stadiu, a právě tak všechny přirozené prostředky k jejímu vyléčení nebo oslabení, jest mu zrovna tak snadno užítí k uzdravení nemocného člověka platných zákonů přírodních a normálních cest vnučání a zařizování věcí, jako zásahů opravdu a v plném smyslu a významu zázračných.

V světle těchto poznámek o vlivu svátosti na tělo budeme lépe chápati jisté obraty slovní, jež se vyskytují v liturgických knihách v souvislosti se zaopatřováním těžce nemocných. Nemáme sice nic v Rituálu o tom, že by se i rozhrěšením prospívalo tělu, ačkoli by ani taková myšlenka nemusila připadat nemožná, když mohli služebníci Církve uvaliti nemoc na hříšníka, aby se kál a dosáhl odpuštění, a s odpuštěním také vzdálení tvrdého prostředku, který měl hříšníka zkrušiti k lítosti (1 Kor 5, 5). Zato při udělování Viatika, ano i při obyčejném podávání eucharistie člověku nemocnému, ležícímu na loži, modlí se Církev, dokončujíc posvátný obřad: Svátý Pane, Otče všemohoucí, věčný Bože! Prosíme tě snažně a věrně, aby našemu bratru (naší sestře), kteří přijali svátostné Tělo Pána našeho, Ježíše Krista, tvého Syna, byla tato svátost ustavičným lékem těla i duše! — Podobně, ale s větší obšírností, prosí kněz z rozkazu Církve po udělení posledního pomazání, aby Vykupitel, pamětliv slov apoštolových (Jak. 5, 14—15), kterými oznamuje ustanovení této svátosti, »uzdravil milostí Ducha svatého neduhu nemocného nebo nemocné«, »zahojil jejich rány«, »odňal od nich všechny bolesti duše i těla« a »navrátil jim milosrdně vnitř i zevně úplné zdraví, aby pomocí jeho smilování byli zotaveni a mohli se vrátiti k dřívějším povinnostem«. »Shlédni, prosíme Pane, na služebníka svého (neb služebnici svou), kteří v tělesné chorobě své umdlévají a obcerstvi duši, kterou jsi stvořil, tak, aby se tresty cítila napravena a lékem tvým zachráněna! Skrze Krista, Pána našeho. Amen.« — »Svátý Pane, Otče všemohoucí, věčný Bože! Ty, jenž zachovááš rozmnoženou dobrotou svou to, co jsi stvořil, tím, že do chorých těl vléváš milost svého požehnání: přispěj milostivě, když vzýváme tvé jméno, aby služebník tvůj (neb služebnice tvá) byli zbaveni nemoci a obdařeni zdravím! Pozdvihni je svou pravicí, upevni je svou silou, ochraň je svou mocí! Navrať je svaté Církvi své ve vši žádoucí svěžesti a s obnovenými silami! Skrze Krista, Pána našeho. Amen!« —

Jak patrně, myslí nevěsta Kristova, Církev, právě tak na zdraví tělesné jako na duchovní, i když toto, a nikoli ono jest hlavním cílem svátosti. A je zřejmo, že má právo také na uzdravení těla, pokud duše tím není ohrožena, nemocný nebo nemocná, nad nimiž Církev skrze služebníka svého kněze říká pětkrát, aby vina žádného smyslu nezůstala neočištěna: Skrze toto svaté pomazání a své nejdobrotivější milosrdenství

odpusť a promiň tobě Pán, co jsi zavinil (nebo zavinila) tímto smyslem: zrakem, sluchem, čichem, chutí, mluvou, hmatem a chůzí! — Podobně zní řecká forma svátosti: Otče svatý, Lékaři duší i těl, který jsi poslal svého jednorozrozeného Syna, Pána našeho Ježíše Krista, aby uzdravil každý neduh a zbavil nás smrti, uzdrav také služebníka svého N. od tělesné nemoci, která ho drží, a oživ ho milostí Krista svého na přimluvu těchto (...) a všech Svatých. Amen.« — Není téměř formy pomazání mezi všemi, co jich známe (viz Martène, *De antiq. eccl. rit.* 1. 1, c. 7, a. 4, p. 301 sqq!), aby zdraví tělesné nebylo v ní více nebo méně zřetelně vyprošováno od přísluhovatele svátosti, která jediná jest platná toliko v případě, že ji přijímá člověk, který se ocitá následkem své nemoci v nebezpečí tělesného konce.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

Druhý příchod Kristův (4, 13—5, 11)

Poslední napomenutí (5, 12—22) Závěr (5, 23—28)

¹³ Nechceme vás také, bratří, nechat v nevědomosti o těch, kteří zesnuli. Netruchlete (nad nimi), jako ostatní, kteří nemají naděje. ¹⁴ Když Ježíš, jak my věříme, zemřel a vstal z mrtvých, pak Bůh v Ježíši zesnulé přivede (spolu) s Ním. ¹⁵ Toto vám pravíme jako slovo Páně: My, kteří žijeme, kteří se dožijeme příchodu Páně, nepředejdeme těch, kteří zesnuli. ¹⁶ Až bude dán rozkaz, až zazní hlas archandělův a polnice Boží, Pán sám sestoupí s nebe. Pak, v Kristu zemřelí vstanou nejprve. ¹⁷ Potom my živí, kteří se toho dožijeme, spolu s nimi budeme uchvázeni v oblacích Pánu vstříc do vzduchu. A tak budeme trvale s Pánem. ¹⁸ Těšte se tedy vespolek těmito slovy,

^{5, 1} O době a hodině, bratří, psáti vám nemusím. ² Vždyť sami dobře víte, že den Páně přichází jako zloděj v noci. ³ Až budou lidé říkati: »Jest pokoj, bezpečí«, tehdy znenadání na ně dolehne záhuba, — jako bolest na rodičku — a neuniknou.

⁴ Vy však, bratří, nejste ve tmě, aby vás ten den jako zloděj překvapil. ⁵ Vždyť vy všichni jste dětmi světla a dětmi dne. Neptáme ani noci ani tmě. ⁶ Nuže tedy, nespíme jako ostatní, nýbrž bdíme a budme střizliví. ⁷ Ospalci spí v noci a opilí se opíjejí v noci.

⁸ My však, děti dne, chceme být střizliví, oblečení v pancíř víry a lásky a přílbou naděje ve spásu. ⁹ Vždyť Bůh nás neurčil k tomu, abychom propadli hněvu, nýbrž k tomu, abychom nabyli spásy skrze Pána našeho Ježíše Krista. ¹⁰ On zemřel za nás, abychom žili spolu s Ním, ať bdíme, ať spíme.

¹¹ Proto potěšujte se ve spolek a vzdělávejte jeden druhého, jak to i činíte.

¹² Prosíme vás, bratří, ctěte ty, kteří pracují mezi vámi, jsou

vašimi představenými v Pánu a napomínají vás. ¹³ Važte si jich vysoce v lásce pro jejich dílo. Mezi sebou žijte v pokoji.

¹⁴ Vybízím vás, bratří, napomínejte neukázněné, těšte malomyslné, ujímejte se slabých, ke všem buďte shovívaví. ¹⁵ Hledte, ať nikdo nikomu neoplácí zlem za zlo, ale vždycky usilujte činit dobro mezi sebou a ke všem. ¹⁶ Stále se radujte. ¹⁷ Bez ustání se modlete. ¹⁸ Ve všem buďte vděční. To chce od vás Bůh v Kristu Ježíši. ¹⁹ Nezházejte oheň Ducha, ²⁰ nepohrdejte proroctvími. ²¹ Zkoušejte vše, co jest dobré, toho se držte. ²² Každého druhu zla se zdržujte.

²³ Sám pak Bůh pokoje posvětit vás dokonale, aby váš duch i duše vaše a tělo vaše byly zachovány zcela bez úhony pro příchod Pána našeho Ježíše Krista. ²⁴ Věrný jest ten, který vás povolal. On také to učiní.

²⁵ Bratří, modlete se i za nás!

²⁶ Pozdravujte všechny bratry svatým políbením.

²⁷ Zapisahám vás skrze Pána: Dejte tento list přečísti všem* bratřím!

²⁸ Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž s vámi!

Od třináctého verše čtvrté kapitoly je ráz listu dogmatický. Již dříve se sv. Pavel dotkl otázek eschatologických (2, 12; 2, 19; 3, 13), v následujících verších eschatologický charakter prvního listu k Soluňským vrcholí. Je to podstatný úryvek z Pavlovy nauky o posledních věcech. Tentokrát jsou to dvě dogmatické otázky, které sv. Pavel řeší: o věřících, kteří zemřeli ještě před druhým příchodem Kristovým (4, 13—18) a době tohoto příchodu (5, 1—11).

Abychom porozuměli těmto veršům, je nutno si zpřítomnit eschatologické názory té doby a vžítí se do poměrů v soluňské církevní obci. Prvotní křesťanství žilo pod dojmem všeobecné víry v blízký konec světa, jejíž odraz nalézáme na př. v židovských spisech apoštolské doby (4. kniha Esdrášova, Josef Flavius). V těchto názorech křesťany utvrzovaly události politické, jako císařské šílení Kaligulovo, za Klaudia řádění Messaliny a Agrippiny, pronásledování církevních obcí a slova Pavlova, že mnohým utrpením musíme přijít do království Božího (Sk. ap. 14, 22). Ani soluňská církev nebyla prosta těchto představ. I zde Pavel zaplatil daň svého apoštolátu. Zde byla vyslovena proti Pavlovi a jeho průvodcům zlomyslná obžaloba velezrady: »Jednají proti ustanovením císařovým, pravíce, že králem jest jiný, a to Ježíš«, jež zůstala lpět již na celé obci a připravila Pavlovým věrným nejednu trpkou chvíli nejistoty a bázně. Nebylo divu, že vzrůstala touha po parusii, která se záhy přeměnila v jisté očekávání druhého příchodu Pána. V císařské době návštěva panovníkova v některém městě byla nazývána »parusí«. Oznamovali ji hlasatelé, byly konány slavnostní hry a přinášeny oběti. Sochy, nadace, mince, nové kalendářní počítání připomínaly na dlouho tuto událost. Tento název byl přenesen na triumfální, opětný příchod Kristův. Dožítí se paru-

* Vulgáta s některými rukopisy dodává: všem svatým bratřím.

sie, patření na Pána v jeho slavnostním triumfu se stalo touhou křesťanů a útěchou v utrpení. Každý doufal, že se se svými drahými dožije tohoto okamžiku. Zatím však přišla smrt a vyrvala některé bratry ze středu soluňské církevní obce. Thessaloničtí, jsoucí pod vlivem pohanských a židovských (saduceové) názorů, domnívali se, že smrt je jakýmsi spánkem, z něhož není procitnutí a že zemřelí nebudou tak svědky triumfu Kristova. Tato mylná představa je naplňována zármutkem nad smrtí souvěrců, kteří podle jejich představ byli v nevýhodě proti těm, kteří se příchodu Ježíšova dožijí.

Když se o těchto mylných představách dověděl sv. Pavel, považuje za nutné nenechat je v nevědomosti o těch, kteří zesnuli.¹ Proti pohanské a saducejské beznadějnosti staví apoštol naději křesťanskou. Solunští křesťané nemají důvodů, aby truchlili jako ostatní, t. j. ti, kteří nejsou z věřících. I křesťan smí truchlit — také Pavel se trásl o život Epafroditův (Filip. 2, 27) — ale jeho zármutek je mírněn nadějí, která je opřena o smrt a zmrtvýchvstání Páně. Křesťan, jako úd mystického těla Kristova, je spojen s Kristem a toto spojení nepřestává ani smrtí. Bůh, který vzkřísil Ježíše, vzkřísí i ty, kteří v Ježíši, s vírou v Ježíše zesnuli a přivede je spolu s Ním do dědictví věčné slávy. Je to oblíbený Pavlův argument — nutnost našeho vzkříšení pro vzkříšení Kristovo — který apoštol podrobně rozvádí v 15. kapitole prvního listu ke Korintským.

Pavlovo tvrzení není pro něho pouhou domněnkou nebo pravděpodobností, pro něho je jistotou pro slovo Páně, jehož obsah udávají vv. 15—17. Neznáme blíže těchto Ježíšových slov. Podle některých exegetů jsou verše odezvou eschatologické řeči Kristovy z 24. kap. Matoušova evangelia a paralelních míst u sv. Marka a Lukáše (Lemonnyer, Tous-saint), nebo patří mezi t. zv. agrafo (nenapsané slovo Páně). Podle svatého Jana Chrysostoma sv. Pavel zde mluví na podkladě zvláštního zjevení, jehož se mu dostalo. O těchto zjeveních píše apoštol častěji, zvláště v epištolách do Korintu (1 Kor. 2, 10; 2 Kor. 12, 1).

Verše patří k nejtěžším místům Pavlových listů. Apoštol mluví v první osobě množného čísla: My, kteří žijeme, kteří se dožijeme příchodu Páně, nepředejdeme těch, kteří zesnuli. Tato slova vzbudila u některých vykladačů dojem, jako by Pavel hlásal blízkost konce světa a počítal i sebe mezi ty, kteří se parusie dožijí. Snad apoštol

¹ Výraz: Nechceme vás nechat v nevědomosti se vyskytuje 6 × u sv. Pavla, kdykoli chce čtenáře důrazně na něco upozornit (Řím. 1, 13; 11, 25; 1 Kor. 10, 1; 12, 1; 2 Kor. 1, 8). Obdobný výraz: *Ginóskein de theló* = chci, abys věděl, se vyskytuje častěji v papýrech.

Kteří zesnuli, v řec. *peri koimómenón*, t. j., kteří usnuli. Spánek byl obrazem smrti v antice (Ilias, 681—683) i u Židů (Gen. 47, 30. Jer. 51, 39).

žil z počátku — jako mnozí křesťané — v představě blížíci se parusie, ale nijak v těchto verších netvrdí, že bude svědkem druhého příchodu Páně. Ve druhé epištole ke Korintským již píše o svém vzkříšení s Ježíšem. Užívání množného čísla je spíše Pavlovou řečnickou figurou. Sv. Pavel se s oblibou ztotožňuje s těmi, kterým píše (*enallage personae*). V naší epištole na př. v 5. kap. v 5, 8, 9—10. Solunští rozdělovali věřící ve dvě skupiny, ve skupinu těch, kteří zemřeli a tak byli připraveni o patření na slávu parusie, a nás žijících, šťastnějších, s nadějí dožítí se parusie. Apoštol opravuje jejich nesprávné nazírání, zdůrazňuje rovnost obou skupin a užívá při tom jejich způsobu vyjadřování. Chce říci, že v době příchodu Kristova budou mít stejnou účast na parusii ti, kteří již zemřeli, i my, kteří ještě žijeme a ti, kteří se jednou dožijí parusie. Nemluví zde o době parusie, její blízkosti, což je také zjevno z 5, 2, kde píše, že den Páně přijde jako zloděj v noci. Píše-li nepředejdeme těch, kteří zesnuli, chce tím říci k útěše Soluňských: Netruchlete nad svými zesnulými. Ti, kteří se dožijí parusie — ani my třeba mezi nimi nebudeme — nedojdou slávy ani před nimi, ani bez nich. Ti, kteří se dožijí parusie, zároveň s našimi zesnulými půjdou vstříc Pánu, jak praví ve v. 17.

Okamžik parusie popisuje sv. Pavel v 16. verši s koloritem soudobé židovské apokalyptiky a téměř slovy jako Pán u sv. Matouše 24, 30: Až bude dán rozkaz, až zazní hlas archandělův a polnice Boží, Pán sám sestoupí s nebe. Prvním aktem eschatologického dramatu bude vzkříšení mrtvých: V Kristu zemřelí vstanou nejprve. Druhým aktem parusie bude uchvácení těch, kteří se toho dožijí spolu s nimi — vzkříšenými zesnulými — v oblacích Pánu vstříc. To bude ono oděnění, proměnění těla v nepomíjející, o kterém píše v 1. Kor. 15, 52. Opět, když Pavel píše my spolu s nimi, má na mysli zesnulé Soluňských. Tito zesnulí budou stejně účastni triumfu Kristova, jako my, kteří dosud žijeme. Pavel počítá sebe i Thessalonické ke členům všechny časy obsahující společnosti věřících, k identické jednotě se všemi budoucími, posud nenarozenými, ať již parusii sám prožije, jak kdysi doufal, či ne, jak se obává v druhém listě ke Korintským.²

Cíl oslavení a podstata štěstí je naše spojení s Pánem (Fil. 1, 23; 1 Kor. 1, 9; 2 Kor. 5, 6—8; Kor. 3, 4), a tak zároveň s nimi — našimi zesnulými — budeme trvale s Pánem. V tomto věčném spojení s Kristem je naše útěcha a pouze nedokonalé pochopení této pravdy bylo příčinou zármutku soluňských.

Po těchto slovech není více důvodu rmoutit se nad osudem zesnulých a proto volá apoštol: Těšte se tedy vespolek těmito slovy. Nechť zmizí smutek, kde je tolik útěchy (Sv. Augustin PL. XXXVIII, 939).

² Holzner, l. c. str. 309.

Ještě jiná otázka sužovala soluňské neofyty. Kdy nadejde okamžik parusie? Očekávali ji záhy. To je vhodná příležitost pro sv. Pavla, aby ji využil pro duchovní prospěch věřících. Jemně chce jim připomenouti, co ostatně dobře vědí, nejistotu doby parusie (v. 2—3) a z ní učiniti závěr: Je třeba bdíti, býti připraven (4—8), abychom si zasloužili věčný život s Kristem (9—10).

Den a hodina parusie jsou tajemstvím Božím.³ Pavel neříká věřícím nic nového, připomíná jen to, co vědí z podobenství Spasitelových (Mt. 24, 37; Lk. 12, 35): den Páně, t. j. poslední den tohoto světa, přichází jako zloděj v noci. Obraz vyjadřuje neočekávanost příchodu a nelze z těchto slov — jako činil Laktancius⁴, sv. Jeronym⁵ a jiní — usuzovati, že příchod Kristův k poslednímu soudu bude skutečně v noci. Parusie nastane ve chvíli, kdy mnozí ji budou nejméně očekávat. Až budou lidé říkati: »Jest pokoj a bezpečí,« tehdy z nenadání na ně dolehne záhuba — jako bolest na rodičku — a neuniknou.

Hrozný bude tento okamžik pro děti světa a tmy. Pro ně bude dnem katastrofy — Kristovi však věrní — děti světla a dne — mohou s útechou a radostí očekávat příchod Pána. Jsou připraveni, nepatří ani noci ani tmě, t. j. nežijí v noci, hříchu a tmě odcizení od Boha a proto se nemusí obávat parusie. Nesmí ovšem olej bdělosti v jejich lampách vyhasnout. Pavel mluvil ze zkušenosti, znal věřící, kterým došel olej bdělosti a museli zpět do tmy, z které vyšli, a proto znovu prosí: Nuže tedy, nespěme jako ostatní, nýbrž bděme a budme střízliví. A znovu připomíná způsob jednání dětí noci a tmy: Ospalci spí v noci a opilí se opíjejí v noci.

Proti nim staví apoštol způsob jednání dětí dne. Pavel označuje toto křesťanské chování jako zvýšenou připravenost k útoku vojenským obrazem římských strážů v pancíři a přilbě: Chceme býti střízliví, oblečení v pancíř víry a lásky a přilbou naděje ve spásu.⁶

Sv. Pavel udává též důvod naší naděje v dosažení spásy. Je to naše předurčení a přání Boží: Vždyť Bůh nás neurčil k tomu, abychom propadli hněvu, nýbrž k tomu, abychom nabyli spásy skrze Pána našeho Ježíše Krista.

Poslední příčinou našeho života je smrt Ježíšova. Je to hluboké a oblíbené thema Pavlova kázání a listů, které zde apoštol po prvé prohlašuje: On zemřel za nás, abychom žili spolu s Ním, ať bdíme ať spíme. Nikdo nepronikl mysterium kříže tak hluboce jako Pavel, to je jeho zvláštní dar, který přijal od Boha (P. Batiffol). Kristus ukřižovaný

³ Řecké *chronos* kai *kairos* doba a čas je běžný biblický *pleonasmus* (hendiadys).

⁴ Instit. VII, 19

⁵ In Matth. XXV, 6.

⁶ Širší popis těchto duchovních zbraní je v Efes. 6, 13 násl.

a vzkříšený je středem a pramenem celé Pavlovy theologie (Harnack).

Závěrečnými slovy ať bdíme či spíme t. j. ať žijeme nebo jsme již mrtví v dobu, kdy se Pán dostaví k soudu, vyjadřuje apoštol myšlenku, která je Soluňským k útěše, že totiž v Kristu, skrze Krista a s Kristem se nám dostává pravého života zde na zemi i na věčnosti. Mystické spojení věřících s Kristem ke slávě Boha Otce je cílem Kristova mesiánského díla a našeho vykoupení. Náš budoucí život s Kristem a vůbec vše, co sv. Pavel řekl od 13. verše čtvrté kapitoly o příchodu Páně, jsou příčinou útěchy stejně naší jako Soluňských, jež vyzývá: Proto potěšujte se ve spolek.

Podle sv. Pavla všichni věřící jsou stavbou Boží (1 Kor. 3, 9), proto je třeba, aby vzdělával jeden druhého příkladným životem. Apoštol již několikrát pochválil v tomto listě Soluňské (4, 1. 10); aby povzbudil čtenáře ukončuje tuto perikopu opět výzvou a chválou: jak to i činíte.

Epištola se blíží k závěru a sv. Pavel přemýšlí, co by zvláště vložil na srdce čtenářům. Dává jim napomenutí charakteru sociálního, a to jak věřícím (12—13), tak duchovním (14—15) a píše o radosti, modlitbě, vděčnosti (16—18) a o užívání charismatických darů. (19—22).

Sv. Pavel má na mysli zvláště ty, které sám, anebo skrze Timothea ustanovil představenými náboženské obce. Připomíná věřícím, že jejich povinností je ctít ty, kteří pracují mezi nimi, jsou jejich představenými v Pánu a napomínají je. Jejich autorita a moc je z Boha. Jejich úřad je charakteru nadpřirozeného, a proto si zaslouží lásku věřících, ne však otrockou a pokryteckou, nýbrž čistou, křesťanskou: Vážte si jich vysoce v lásce pro jejich dílo.

Ovocem lásky je pokoj, který musí býti vlastní všem věřícím, proto apoštol prosí: Mezi sebou žijte v pokoji.⁷

Zdá se, že následující slova jsou adresována hlavně duchovním a představeným církevní obce.⁸ Apoštol je vybízí: Bratří, napomínejte neukázněné,⁹ těšte malomyslné,¹⁰ ujímejte se slabých (ve víře), ke všem buďte shovívaví.

⁷ Překlad mezi sebou předpokládá řecké čtení en heautois, jak čte většina kodexů. V některých rukopisech (S, D, P,³⁰ řada minuskulních, Vulg.) je en autois s nimi. Čtení snad vzniklo ze snahy zůstatu u stejné látky, t. j. vztahu věřících k představeným.

⁸ Tak soudí již sv. Jan Chrysostom, sv. Tomáš, Estius, Knabenbauer a j.

⁹ Řecké adjektivum ataktos v klasické řečtině znamená nespořádaný, vojín bez disciplíny, vystupující z řady. V N. Z. se vyskytuje jen zde, pak jako adverbium v 2 Thes. 3, 6, 11 a jako sloveso v 2 Thes. 3, 7. U Platona a Xenofonta se užívá výrazu ve smyslu mravním (nezřízenost). Je nesnadné určit vlastní smysl tohoto výrazu u sv. Pavla. Buď má na mysli neukázněnost v jednání a myšlení, nebo neukázněné v práci, ve vykonávání povinností (srv. 4, 11). Pak by měl na mysli ony lenochy, kteří očekávající parusii zanedbávali svých povinností a oddávali se neukázněným eschatologickým představám.

Příkaz lásky k bližnímu a zvláště lásky k nepříteli byl cizí pohanskému i židovskému světu a jistě mnohdy velmi těžký i novým křesťanům. Proto sv. Pavel téměř v žádném listě neopomine tuto lásku zdůraznit: Hleďte, ať nikdo nikomu neodplácí zlem za zlo, ale vždycky usiluje činit dobro mezi sebou a ke všem. Asi Soluňští, hlavně ti, kteří přestoupili ze židovství, byli zvyklí na zákon odvěty — oko za oko, zub za zub —, že Pavel považuje za nutné zdůraznit, aby zlo nebylo opláceno zlem.

Pak následují tři výzvy. Jako by byly řečeny modernímu člověku, který jich tolik potřebuje: Stále se radujte. Do Filip (2, 18; 3, 1; 4, 4), do Korintu (2 Kor. 6, 10), do Říma (5, 3) stále volá Pavel: Radujte se, opět pravím vám, radujte se.¹¹

Bez ustání se modlete. Apoštol podle slov Kristových, že jest potřeba vždycky se modlit a neustávat (Lk. 18, 1), má na mysli ne modlitbu slov, ale srdce stále spojeného s Bohem.

Ve všem buďte vděční. Častěji ve svých listech¹² doporučuje sv. Pavel vděčnost za vše a v každé době, jež je uznáním Boží dobroty.

Radost, modlitba a vděčnost vyznačují ze života pravého křesťana, pro něhož jsou vůlí Boží v Kristu Ježíši.

Mimořádným zjevem prvotní církve bylo charismatické omilostnění. Jedním ze zjevů těchto nadpřirozených stavů byl dar prorocství. Nadpřirozeným osvětlením se dostalo některému z věřících hlubšího poznání zjevených pravd a schopnost je vykládati. Tento druh charismatických darů se také vyskytl v Soluni. Snad zde byl podceňován. Proto Pavel zaujímá k charismatu své stanovisko: Nezhášejte oheň Ducha, t. j. nebraňte charismatickým, nepohrdejte prorocstvími. Ne vždy je od Ducha sv., co se zdá být od Ducha sv. Proto Pavel dodává: Zkoušejte co jest dobré, toho se držte. A naopak; Zdržujte se každého druhu zla. Obchodně založení Soluňští, kteří si museli dáti dobrý pozor na četné falešné mince, jež byly v té době v oběhu, asi dobře porozuměli tomuto Pavlovu napomenutí. Snad znali i nenapsané slovo Páně (agrafon) »Buďte dobrými penězoměnci«, které se vyskytuje třikrát ve spisech sv. Cyrila Alex.

Závěr listu odpovídá prologu epištoly. Tak jako v úvodu listu přál Soluňským milost a pokoj, stejně i v závěru: Sám pak Bůh pokoje

¹⁰ To byli ti, kteří byli úzkostliví o osud zesnulých bratří (4, 13, 18; 5, 11) i spásu vlastní (2 Thes. 2, 2, 13).

¹¹ Radost pramení z lásky. Kdo může mít více radosti než ten, kdo miluje a je milován láskou samou. Není náhodné, že v prvních křesťanských dobách se vyskytují tak často jména Gaudentius, Gaudiosus, Hilaris, Hilarius, Hilarinus, Jucundus, Laetus, Laetitia, jejichž obsahem je pojem radosti.

¹² Řím. 14, 6—8; Efes. 5, 20; Fil. 4, 6; Kol. 3, 17.

posvětiž vás dokonale, aby váš duch i duše¹³ vaše a tělo vaše byly zachovány zcela bez úhony pro příchod Pána našeho Ježíše Krista. Pavel věří, že toto jeho přání bude splněno. Vždyť právě Bůh povolal Soluňské ke spáse a dá jim jistě milost, aby byla dokonána, vždyť věrný jest ten, který je povolal. On to také učiní.

Poslední věty byly napsány pravděpodobně vlastní rukou Pavlovou. Prosba o modlitbu: Bratří, modlete se za nás a pozdrav s krásným křesťanským: Pozdravte všechny bratry svatým políbením, jsou důkazem srdečného vztahu sv. Pavla k Soluňským.

Je to první Pavlův list a proto je nutno, aby dal pokyny o četbě epistoly. Přeje si, aby list byl předčítán v bohoslužebném shromáždění: Zapřisahám vás skrze Pána: Dejte tento list přečísti všem bratřím! Je nutno, aby všichni slyšeli slova apoštolova, nejenom proto, že jsou jeho obhajobou proti nařčením, ale hlavně protože obsah listu se týká celé soluňské obce, kde nejistota v eschatologických otázkách mohla mít zlé následky.

Slovy pak: Milost Pána našeho Ježíše Krista budiž s vámi, uzavírá apoštol první list do Soluně.¹⁴

¹³ Duch, pneuma, princip života intelektuálního (rozum, vůle). Duše, psyché, princip života smyslového (cítění). Více viz P. Festugière, *L' idéal religieux des Grecs et l'Évangile*.

¹⁴ Amen, jež se v řeckém textu nevyskytuje, vniklo do Vulgáty pravděpodobně z liturgie.

Výklad na žalm LXXX.

(Ke dni 28. října).

Žalm osmdesátý je pro nás pamětihodný tím, že úryvek z něho je částí nejslavnostnějšího projevu staročeské státní samostatnosti - obřadu korunovačního; a hodí se, abychom si dnes pročteli pozorně tento žalm, podávající přehled nedávných dějin našeho národa. Neboť v dnešní den, ve svátek sv. Judy Tadeáše, patrona v potřebách zoufalých, zlíbilo se Bohu v roce 1918 obnovit naši samostatnost; a k tomu svatému jsme se za ni po šest setmělých let modlili. A nyní ten svátek slavíme svobodní.

Veselte se Bohu, pomocníku našemu: jásejte Bohu Jakubovu.

Vezměte žalm, a dejte buben: žaltář lahodný s kytarou.

Trubte na nový měsíc polnicí: ve význačný den slavnosti vaší.

Neboť zákon je to v Izraeli: a soud Bohu Jakubovu.

V čem záleží rozsudek Páně, za který máme slavit svátek — a to děkovný svátek Boží? Kdy byl Bůh naším pomocníkem, Bohem svého národa?

Svědectví v Josefovi zřídil jemu, když vycházel ze země egyptské: jazyk, kterého nebyl znal, slyšel.

V den 28. října 1918 vyšel náš národ z mocnářství rakouského, v němž musel naslouchat cizí řeči německé. Bůh ho zbavil cizoty, kterou nebyl znal za starých časů.

Odvrátil od břemen záda jeho: ruce jeho s nůši robotovaly.

To byl začasť úkol národa, který německorakouský básník Hebbel směl zařadit mezi »Bedientenvölker«. Ale neztratil víru — víru v Boha a své svaté zemské dědice, víru svatojanských poutí a svatováclavských písní, víru všech těch zapadlých vlastenců a kněží — buditelů. Právě tedy Bůh svatováclavskému národu:

V soužení vzýval jsi mne, a osvobodil jsem tebe: vyslyšel jsem tě v hlubině bouře: zkusil jsem tě u vody odporu.

A nyní slavnostní výzva, která zaznívala kolem svatováclavské kaple, když v nachu a hermelínu nový král šel v průvodu pánů a biskupů zasednout na trůn; slavnostní slib, že věrný národ bude uchráněn od nového božstva Deutsche Gotterkenntnis, a od cizácké Weltanschauung, že dědictví otců zachová nám Pán, a nestanou se slovanské kláštery sídlem kultu a kultury vetřelců — za určité podmínky... Tak praví Hospodin:

Poslyš, národe můj, i zapřísáhnou tě: Izraeli, budeš-li mě slyšet, nebude v tobě boha novotného, aniž se budeš klanět bohu cizímu

Takřka dotěrně nabízí naplnit národ svým požehnáním, — jen po něm sáhnout; naléhavě připomíná, že když bylo zle, když šlo o život, tehdy že nikdo neřikal »nedáme zahynout sobě ani budoucím«. Za chmurných dob Balbinových, za palčivého mrazu josefinismu, za bachovského pláče koruny české, ještě i za hřmění světové války se naděje národa nepřipínaly ke smrtelným věcem a osobám.

*Neboť já jsem Hospodin Bůh tvůj, kterýž jsem tě vyvedl ze země egyptské:
rozevři ústa svá, a naplním je.*

A neposlechl národ můj hlasu mého: a Izrael nedal pozor na mne.

Kříže, hozené na popelářské vozy, zpřerážené sochy svatojanské, stržený mariánský sloup (maledictio autem matris eradicat fundamenta) — heretický prapor na Hradě sv. Václava; to byly první kroky do nového života. A po této cestě se chtělo jít dál.

I propustil jsem je podle přání srdce jejich: půjdou ve vynálezech svých.

Dvacet let tak šli; — a slyšíme náhlý vzlykot říjnových dní roku 38, náhlý zásah bolesti, a lítost Boha plačícího nad Jerusalemem dokola obklíčeným:

Kdyby národ můj mne byl poslechl: Izrael kdyby byl po cestách svých kráčet:

V nívech bych byl asi nepřátele jejich byl pokořil: a nad sužující je

byl bych vztáhl ruku svou.

Místo toho zhroutilo se vše ve velkém tom nezapomenutelném zklamání, s kterým se vlastně pořád ještě nemůžeme vnitřně vypořádat, pořád ještě nemůžeme připustit, že se vůbec mohlo stát; přišla ta nesnesitelná chvíle nekrvavě odložených mečů, a praporů v nejlepším případě! potají ukrytých. Na troskách pohraničních tvrzí, a již i v síních Libušina hradu stálo něco, co se zdálo novým, nepřemožitelným pořádkem. Ale nebylo. Neboť byla to lež; byla to výstavba namířená proti Bohu a Církvi, a když sebe nazývala záštitou evropské kultury, dědičkou křesťanského imperia, dějinným řádem — tedy byla lží.

Nepřátelé Páně selhali jemu: i bude lhůta jejich na věky.

Na věky budou zatraceni, a jak jinde praví žalmista: přání hříšníků pomine. Zato národu svému znova poskytuje Hospodin své požehnání:

I nakrmil je ze žrnosti pšenice: a ze skály medem nasytil je.

Znění tohoto příslibu není beze vztahu k otázce české tradice. Mluví se tu o nejsv. svátosti toliko pod způsobou chleba, kterou protireformační buditelé, Šturm a Chanovský a Beckovský a ti všichni, rozdělovali rekatolisovanému národu, a která také dnes zůstává jedinou živou duchovní potravou tohoto národa. A praví se výslovně, odkud je národ duchovně živ. Ze skály: de Petra. Z Petra, ze skály, z římské Církve je národ nasycován pravdou k životu. Obraz sv. Václava vedle hrobu sv. Petra, chrámy římského papeže sv. Klimenta na staročeských hraděšských, to jsou naše životní střediska. Povstali jsme proti Germanii, která

byla stavěna »ohne Juda, ohne Rom«. Sprátelili jsme se s Moskvou, která je třetím Římem nazývána, a zachránila v této válce evropskou, to jest naši, katolickou vzdělanost. Svobodni děkujeme sv. Judovi Tadeáši. A snad mu brzy ten kostel na pražské periferii postavíme!

Jindřich Středa

P. S. — On ale již je ve středu Prahy, je to chrám Milosrdných bratří.
(Pozn. red.)

Vydávání katolické literatury

V poznámce »Co nám chybí« si všímá 17. číslo Katolika nedostatku vzdělávací literatury pro katolického inteligenta; správně se tam vytýká, že tato stránka ediční činnosti je proti starším dobám silně zanedbána a že »dnešní mladá generace těžce postrádá toho, co získala generace předchozí duchovním stykem se Starou Říší, s postavami rázu Bloyova, Bellocova, Chestertonova, Maritainova, Berďajevova, Guardiniho a podobných vykladačů doby.« A navrhuje se, aby se vytvořil »nezávislý redakční kruh katolických osobností, který by... měl stále po ruce výběr důležitých děl, dovedl je nakladatelům vhodně doporučit podle požadavků jejich programu a povšechné obchodní situace a na který by se nakladatelé mohli obrátit, kdyby sami projevíli zájem.«

Je to návrh, o němž je možno uvažovat; ale musíme si napřed uvědomit, že kritický bod je v něčem jiném než v nedostatku orientace.

✓ Za prvé je to nedostatečný zájem katolických nakladatelů. Nakladatel, který by chtěl opravdu věnovat své síly vydávání naukové literatury, by si snadno mohl opatřit odbornou spolupráci i potřebnou orientaci. Ale fakt je, že jako dříve i dnes se dává přednost beletrii a praktické literatuře se zaručeným odbytem před díly náročnějšího druhu. Někdy ovšem i přílišná kalkulace škodí; tak na příklad Chestertonova díla by dnes měla jistě velký odbyt, a kdyby byl některý katolický nakladatel přesto, že před válkou po nějakou dobu Chesterton »nešel na odbyt«, vydal Chestertonova díla ve větším nákladu, byl by je za války i dnes prodal se zaručeným ziskem. Nebo kdyby si aspoň byl včas zajistil autorisaci! Takto však ani dnes to patrně nebudou katoličtí nakladatelé, kteří budou vydávat Chestertonovy knihy. V jednom katolickém nakladatelství leží překlad jedné Chestertonovy knihy už devět let. Pravda, nutno z toho odpočíst asi pět let, kdy překlad nemohl vyjít; ale už před válkou ležel nevydán aspoň dva roky, a teď už čeká zase přes rok.

Druhý důvod je třeba hledat v nedostatku hodnotné původní literatury. Vydávání překladů, u nichž je třeba autorisace, bude jistě ještě dlouho dělat potíže; proto by bylo třeba vydávat věci původní. Těch je však nedostatek právě v oboru, o který jde. A tento nedostatek se ovšem nedá nahradit ihned.

Je vidět, že úkoly navrhované redakční rady by zahrnovaly problémy těžko řešitelné.

Z Katolického světa

Překlady z patristiky v Americe. — Katolíci Spojených států budou mít hned dvě edice anglických překladů z církevních Otců. Vydavatelem i redaktorem první z nich je Dr Ludvig Schopp, redaktor revue *Traditio*; tato edice bude mít asi sedmdesát svazků. Ještě letos má vyjít překlad Otců apoštolských a tři svazků ze svatého Augustina. Druhou edici, která má název *Ancient Christian K. Writers* (Staří křesťanští spisovatelé), řídí P. J. Quasten S. T. D. a P. Joseph C. Plumpe. Vydavatelem je Newman Bookshop, Westminster, Maryland. Jako první svazek byly ohlášeny listy sv. Klementa Římského a sv. Ignáce z Antiochie.

Podivným omylem byla v listě »La Croix« první z těchto edicí ohlášena jakožto edice původních textů podle způsobu Migneovy *Patrologie*, a tato mylná zpráva byla otištěna i v našem katolickém tisku. Bylo by dobře, kdyby zprávy o anglických věcech nečerpal katolický tisk jen ze sloupců »La Croix.«

Tažení proti Vatikánu pokračuje obvyklým způsobem; lze v něm pozorovat teď nový přízvuk křečovitě zběsilosti, která se chytá už každé sebeslabší záminky. Když odsouzený nacistický funkcionář Greiser podal svatému Otci žádost o přimluvu a žádosti bylo vyhověno, strhl se v příslušném tisku ihned pokřik, že papež chrání nacisty — ačkoli doručení žádosti zprostředkoval polský vyslanec u italské vlády, takže je zřejmo, že se to stalo se svolením polské vlády — nehledě k tomu, že papež plnil jen samozřejmý příkaz křesťanské lásky, když prohlásil, že Greiser byl sice zuřivým nepřítelem a pronásledovatelem Církve, ale že přesto prosí o ušetření jeho života, »následuje příkladu Božského Mistra, který se na kříži modlil za své katy.«

Zajímavé je, že protikatolický tisk se nikdy nepohoršil nad úsilím španělských biskupů a kněží o zmírnění rozsudků nad muži, kteří zabíjeli španělské kněze, řeholníky a řeholnice. Ba dokonce ten dotčený tisk šel ještě dále — on o tomto úsilí docela pomlčel. Teď však spustil naplno.

Podobně je tomu s infamním obviněním, že protizidovský pogrom v Kielcích prý podnítila Církev. To už je svou nesmyslností jen směšné. Rádi bychom věděli, jaký by v tom byl smysl, aby katolíci po celou válku všemi způsoby Židy ukrývali, chránili a podporovali často s nebezpečím vlastního života — a aby je pak začali po skončení války najednou pronásledovat.

Také u nás nalézají zprávy tohoto druhu ochotnou odezvu, a je příznačné, že největší odezvu mají v orgánu tak zvané církve československé »Český zápas«. Ale přes všechno úsilí celý ten koncert zní jaksi falešně. Zdá se, že intenzita je přeexponována, je to příliš silná muzika na tak malý podnik.

MZ

Ne u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Z Francie

1. Záležitost P. de Foucaulda bude co nevidět přednesena před papežským dvorem. Aby mohl být podepsán dekret, potřebný k předložení, je třeba, aby byly přezkoušeny všechny jeho spisy, aby mohla být dokázána pravověrnost jeho učení. Tribunálu nebylo ještě předloženo velké množství spisů. Všechny osoby, které mají některé jeho rukopisy, které nebyly ještě uveřejněny, se vyzývají, aby tyto rukopisy nebo ověřenou kopii církevním notářem, zaslali R. P. Coudray, Maison Carrée, Alger.

2. Při příležitosti návratu Matky Boží Grand Retour, která postupně byla vystavena ve všech hlavních farnostech okresu Velká Paříž, od měsíce října, svolává kněžstvo pařížské diecése věřící na obrovskou manifestaci, která se bude konat 29. června na Stade de Colombes. Padesát farností, které mají Svatou Pannu za patronku, budou tvořit průvod. Věřící se odeberou na stadion v procesí, kde dramatický chór bude připomínat zla, kterými trpí naše doba. V průvodu bude nesenو plátno 12 m dl., na němž budou zobrazeni hlavní svatí. Slavnost bude zakončena slavnostní mší slouženou kardinálem Suhardem, arcibiskupem pařížským. Z této manifestace bude odnesen se stadionu kříž přes Seinu a Marnu až do svatyně Vezelay, kamž bude sneseno dalších 14 křížů z Francie a z ciziny. Ve Vezelay se budou konat od 18. do 22. července slavnosti na paměť osmistého výročí druhé cruciáty, vypravené v r. 1146 sv. Bernardem.

3. Katolické dni, uspořádané v Paříži Syndikátem francouzských spisovatelů, byly zahájeny mší, slouženou v kryptě karmelitánského chrámu, kde jest hrob Frederica Ozanama. Dp. P. Reginald Omez, dnes rádce korporace křesťanských publicistů, proslovil řeč o odpovědnosti katolického spisovatele, který má v moderním jazyce sdělovati věčnou pravdu. Za předsednictví Msgre Calveta, prorektora katolického Institutu, pojednal De Cour Grandmaison, předseda národní federace katolické akce, o postavení katolicismu proti bezbožeckému materialismu a kultu peněz. K této záležitosti vyjádřili také svoje stanovisko předseda Sociálních týdnů Flory, předsedkyně Ženské Ligy katolické akce paní De Gurel a šef kabinetu Francisque Gay pan Jacques Madaule.

4. V domě Invalidů je uspořádána výstava, která potrvá až do konce července. Byla zorganizována bývalým koloniálním důstojníkem abbé Louistem a jsou zde vystaveny předměty, které kdysi patřily Charles de Foucauldovi, jako rukopisy, zbraně, mapy, šaty a fotografie, vztahující se ke kolonizačnímu dílu, domorodému prostředí a kraji, kde de Foucauld působil. Jsou také vystaveny dveře pevnůstky, kde byl zavražděn.

**Jenom tehdy není dovoleno přijímat eucharistii, když mysl je držena
chtěním hřešit a minulým hříchem, jehož člověk litovat nechce, a podobně
když je držena hříchem přítomným nebo budoucím, o kterém je už roz-
hodnuta, že ho spáchá.**

Matěj z Janova

Obraz ukřižovaného

Obrazům se neklaníme, modlami nám nejsou a proto nám nemůže nikdo připomínati starozákonní zákaz tvořiti si modly a klaněti se jim. Může být, že některý prostoduchý nebo spíše některá věřící přehání význam obrazů, o tom víme sami nejlépe a bojujeme proti tomu, jak nejlépe dovedeme, ale obrazy nám mají jen probuditi v naší obrazivosti, našem nitru, v našem poznání a konečně i lásce onen duchovní obraz, který můžeme a máme mít. Když se Kristus vtělil a když měl skutečné tělo a my dnes skutečně osobnosti znázorňujeme s jejich tělem, třebaže hlavně připomínáme i jejich myšlenku, jejich ducha, jejich význam, můžeme si znázorniti i Ježíše Krista, jako si znázorňujeme všechny ostatní své drahé a milé.

Tak si znázorňujem i Krista ukřižovaného. Od nejstarších dob, ještě z dob předkonstantinovských máme obraz Kristův, z katakomb a pak z Pompejí. Jsou to nejrůznější druhy znázorňování Krista ukřižovaného. Doba Karolingů, doba velkých franských králů, si znázorňovala Krista jako velkého krále, protože Kristus kraluje s kříže, protože zvítězil křížem, protože je králem lásky. To znázorňuje jeden krásný krucifix český z poslední doby. Snad si vzpomenu na jeho jméno před redakční závěrkou. Jiný vidí v trpícím Kristu všechnu hrůzu hříchu, který vzal Spasitel na sebe, jak ukazuje obraz ukřižovaného od Grünewalda, jenž otřese i člověkem nejotrlejším. Ale nesmíme znázorňovati Krista tak zatíženého utrpením, jako by jen utrpením podlehl; Kristus je vítěz nad bolestí, protože trpěl tak, že lotr s kříže byl obrácen způsobem jeho utrpení. Kristus není jen nebožtík, jak jej znázorňuje třeba kříž Myslbekův.

Smrti Kristovou byl nám získán nový život a tento nový život se musí odrážet i v trpícím Spasiteli. To nejlépe vystihují kříž Fra Angelicův a Velasquezův. Pod křížem se seskupila první rodina dětí Božích, a tak patří pod kříž Páně Maria, zbožné ženy a jeden ze sloupů rodící se Církve, Miláček Páně svatý Jan, a to naznačují jeho rozpjaté paže, kterými zachycuje Ježíš všechny lidi všech dob a jimiž se prodlužuje náruč tajemného jeho těla — Církve, která se má rozrůst podobně v paže rozpjaté do šíře věkovité a nesmírné od východu k západu...

Kříž nese Krista trpícího ve svém člověčenství, ale toto člověčenství je spojeno s božstvím, prozařováno, naplňováno božstvím, které dává trpícímu člověčenství právě jeho význam a cenu jeho oběti nekonečné božskou.

Najde se umělec, který toto všechno spojí? To by musil být světec, hluboký rozjímátel tajemství Páně a lásky a hlubin jeho. Tohle musí umělec modelovat ve vlastních slzách s hlubokou vírou a uměním, prosyceným nadpřirozeným nazíráním. Nakonec mu bude rozumět jen několik lidí, ale bude to umění důstojné nejvznešenějšího tajemství.

Braitó

Potoky potekou z útrob žíznivých

Žízní-li kdo, potoky potekou z útrob jeho. Jen ten, kdo opravdu žízní po věčných a živých vodách, jen ten, komu nestačí k uhašení jeho palčivé žízně po velkém, nesmírném, svatém a čistém vody všech pravd, rozkoší, útěch a velikosti celého světa a nebe, komu stačí jedině Bůh k uhašení žízně, jen ten pozná dobře, co je Bůh, jen ten vnikne do jeho tajemství, jen ten porozumí hlubinám Božím, jen ten také porozumí propastem lidského žíznivého srdce. Jen ten také dá pak dobrou pramenitou vodu svým bližním, kteří se stále ohlížejí, kdo by jim přiblížil nějaký pramen živé vody.

Komu stačí málo z věčného poznání, komu stačí k uhašení jeho žízně zahlédnout jen lem Boží velebnosti v jeho tvorech třeba nevím jak dokonalých a velkých, nemá pravé žízně. Pravá žízeň křesťanská, pravá žízeň svatých a mystiků, jest žízní po Bohu samém, ne po jeho darech, ani po jeho obrazech nebo náznacích. Touží spočinouti v Bohu samém, v Bohu živém a stanouti, spočinouti v něm, utonouti v něm.

Milost Boží, láska nadpřirozená vyhlubuje v duši onu propast, kterou Bůh sám vložil do lidského srdce, aby jen nic stvořeného, nic menšího než Bůh, a to Bůh sám v sobě, nemohlo naplnit. Milost posvěcující, která nás činí účastny Boží přirozenosti a Božího života, otvírá nekonečné obzory. Jen ten, kdo živě, celou svou bytostí uchopí tento účinek posvěcující milosti, jen ten v pravdě dokonale a Boha důstojně žízní, jen ten pak také dovede přikloniti s celou vroucností a vášnivostí rty své ke zřídlu božských hlubin. Jen ten pak také dovede tolik načerpati, kolik jen je člověk schopný. Ovšem pak neudrží, nemůže udržeti v sobě božského bohatství. Potoky jeho rozkoše z Boha objatého, uchopeného tekou na všechny, ke kterým je poslán, se kterými je spjat svým životem.

To jsou pak největší dobrodinci bratří, kteří mají vždycky pohotově pro ně osvěžující vody, která sice dává stále žízniti, ale žízní, která je zároveň nejvyšší slastí. — Braito

Mystika a mysticismus

Je podivné, co se vše nazývá mystikou. Popletená theosofie weinfurtrovská, převážně pantheisující, je velmi oblíbena výstředními lidmi, hlavně paničkami, které z nudy, z bujnosti, hlouposti a pudu napodobovacího pleskají nesmysly náboženské. Vyhovuje jim tajuplné u mysticismu a pak celková mravní nezávaznost. Prchejte před každým, kdo se nazývá mystikem. Jistě vás otráví dokonale. Pravý mystik se Bohu dává a ne aby si dal Boha sobě, stáhl si Boha k sobě. Znáám podobné mystiky a hlavně mystičky (promiňte to ohavné slovo!), kteří dovedou se medusladce rozplývati o hledání Boha v sobě (to jest, sebe jako boha, jako jeho části), o hledání svého nadjá, o svatém bratrství veškeřenstva, ale služky (pokud dříve byly) a ostatní bližní, kteří ještě jsou na jejich dosah, pomlouvají, utiskují, prohánějí až to není lidské. A znal jsem i šmelináře přímo ligové, kteří cítili posvátný oheň každý týden někde jinde a mystické vůně, ač jejich křesťanství smrdělo pekelnicky!

Z duchovního života

G. Michoneau: Paroisse communauté missionnaire. — Les Éditions du Cerf, Paris, 1945. Stran 484.

Tato kniha, která shrnuje výsledky několikaleté zkušenosti autora i jeho spolupracovníků na poli pastorače podle nových metod, je velmi pozoruhodné dílo; třebaže se v ní přihlíží především k francouzským poměrům, její závěry platí ve značné míře i pro naše náboženské poměry a mohla by našim kněžím poskytnout neocenitelnou pomoc.

These, z níž autor vychází, je tato: Velká část dnešních křesťanů jsou křesťané jen podle jména nebo podle vnější formy; ve skutečnosti jsou však proniknutí duchem pohanským. Proto je třeba pracovat mezi nimi na základě metod misijních. Poněvadž tito lidé vcházejí ve styk s knězem převážně prostřednictvím farní pastorače, je třeba, aby se tato misie rechristianizační prováděla skrze ni. Je tedy třeba, aby farnost se za takových okolností stala farností misijní, to jest, aby se pastorače neomezovala jen na duchovní správu vlastních »praktických« katolíků, nýbrž aby zasáhla všechny obyvatele farnosti; nemá tvořit uzavřený okruh, který je střediskem skutečných věřících, nýbrž má být živou buňkou, která proniká svým působením celé prostředí té které farnosti. K tomu je však nutno, aby se farnost stala skutečným společenstvím, skutečnou obcí, spojenou a proniknutou křesťanskou láskou a zahrnující všechny stavy, všechny třídy obyvatelstva, podobnou prvotním obcím křesťanského starověku.

Většina knihy je věnována podrobnému probírání metod a prostředků, jichž je možno použít k tomuto obnovení farní pospolitosti, ať už jde o prostředky liturgické nebo o činnost různých organizací sportovních, výchovných, charitativních nebo propagačních, nebo o přímou činnost katechizační. Důkladně se také probírají překážky, jež knězi brání v úspěšné misijní pastorači. Výklady jsou zaměřeny hodně prakticky a podány se vzácným realismem, který si nic nezastírá a nebojí se říkat i pravdy nepříjemné na adresu »dobře smýšlejících«. Kněz zde může najít mnoho vzácných poučení i pokynů pro všechny obory činnosti, ať jde o náboženskou výuku nebo o činnost charitativní, o poměr ke sportu, k činnosti »osvětové« atd. tv

M. E. Dal Verme: La libertà nell' atto di fede. — Milán 1945. Autorka, dobrovolná asistentka na filosofické fakultě katol. university v Miláně, probírá otázku svobody v úkonu víry (nadpřirozené) v Boha, aby si odpověděla, jak je možné, že Bůh jako zjevující se nekonečná pravda vahou své nekonečnosti a pravdomluvnosti nerozdrť lidskou svobodu. Uvádí názor sv. Tomáše Aquinského, Kajetánův, Bañezův s Janem od sv. Tomáše a pak několik autorů moderních. V závěru přijímá thomistické řešení dominikána P. Garrigou-Lagrange, které překonává nedostatky a vady ostatních řešení. j. v.

Giraud, Victor: Sainte Jeanne de Chantal. — Bonne Presse, Paris 1946. Str. 128. 30 frs. — Životopis duchovní dcery sv. Františka, zachycující její osobnost a její život v hlavních obrysech. Dílo pro první informaci; do podrobnosti životního díla světice a do hlubšího rozboru jejího duchovnictví života se autor nepouští.

Fr. A. Gemelli O. F. M.: L'anima dell' insegnamento. — III. vydání, Milán 1945. Jde o souhrn přednášek, jež proslavil rektor katol. university milánské v Neapoli na doplňovacím kurse pro učitele obecných škol. Byly zachyceny jedním z posluchačů, tak jak byly předneseny. Dávají se v nich pokyny pro základní orientaci v obyčejném učitelském životě: nutnost vnitřního, duchovního života. Zpytování svědomí, rozjímání, liturgický život, zpověď, sv. přijímání. Den měsíční samoty, základní pravdy o životě, kultura a vnitřní život. Úvahy a předsevzetí. Skrze Marii k Ježíšovi. Návozy pro vyučování náboženství na škole obecné a střední. Třetí vydání ve velmi krátké době svědčí o tom, jakou odezvu našlo toto dílko mezi kruhy, jimž bylo určeno. j. v.

Antonio Tersteniak: La metodica dell' insegnamento religioso. — Milán 1945. Slovinský kněz (Lublaň) podává výsledek svých dlouhých a svědomitých zkušeností a studií z psychologie náboženského vyučování. Určuje pojem a vývoj metodiky, pak probírá cíle náboženské výchovy, stanoví vlastnosti dobrého vychovatele-učitele, jemuž pomáhá (nebo škodí) rodina a prostředí, v níž žák žije. Studuje růst duše a problémů u mládeže a definuje hodnoty, jež mají býti výsledkem dobré náboženské výchovy. Nezapomíná stanovit zákony a pravidla, podle nichž se má postupovati v tomto důležitém díle. Celá náboženská výchova má směřovati k vytvoření osobnosti ve smyslu nadpřirozeném a k získání křesťanského názoru na život a svět, k probuzení křesťanského sebevědomí. Kniha je určena specificky problémům vyučování náboženství na střední škole. Měla by vzbuditi náš zájem už i z toho důvodu, že jde o dílo slovinského původu, které Tersteniak vydal italsky za svého studijního pobytu na katol. universitě v Miláně. j. v.

Grazioso Ceriani: Il mistero di Cristo e della Chiesa. — Milán, 1945. Don Ceriani, profesor theologie na arcidiec. fakultě a prof. náboženské výchovy na katol. universitě v Miláně, rozebírá s vědeckou důkladností encykliku Pia XII. »Mystici Corporis Christi«. Rozděluje svůj výklad na tři části. Po delším úvodu (proč papež promluvil) část první pojednává o Církvi jako mystickém těle Kristově. Druhá část má za námět jednotu věřících s Kristem, a závěr obsahuje třetí část, pastýřské výzvy, upozornění na možná nebezpečí a povzbuzení k lásce. Jenom prožití skutečnosti Těla Kristova, jenom správné chápání Církve vyvede lidstvo z dnešního sobectví. Vítězství Církve je vítězství lásky, avšak za cenu obětí a možná i krve. j. v.

Fr. Agostino Gemelli: S. Francesco d'Assisi... — Milán 1945. Nesmírně bohatá postava assiského světce je zde podávána, jak je přijal a následoval jeden z jeho nikoli posledních synů. Je to vlastně osobní dodatek k dílu »Il francescanesimo« od téhož P. Gemelliho. Je to četba v každém případě poučná a poutavá pro každého. j. v.

Zahradníček: Stará Země. — Akord, Brno, 1946, str. 112, cena 54 Kčs. Zahradníček komentuje z hloubky zdánlivou všednost jednoduchého rytmu věcí. V jeho verších odhalíte velkolepou slávu služby kráse, jak ji hájí v básni Spor. Oči básníků jsou odleskem archandělova bleskotavého meče. Uvízne v nich ztajená velebnost Boží lásky, z které jen a pro svou slávu Bůh všechno stvořil. Tak opěvuje obyčejnou jabloňovou halouzku (str. 12). Tak jde krok za krokem boží přírodou a i když nevyřkne nejvyššího Slova, cítíte z veršů Zahradníčkových velebné posvěcení víry, které dává básníkovi teprve viděti propasti a teprve ho učí pokorně se divit, naslouchat a přijímat výrazy, jež Bůh nasel do srdcí básníků. Jsou to verše už vyzrálé, ale bohudíky neprezrálé. Braito

Pecka: Neviditelný prsten. — Vyšehrad, 1946, str. 380, cena 110 Kčs. Románového je v knize, bohudík, málo. Málokterý národ se může pochlubit tak krásnou knihou o sv. Kateřině Sienské. Navrhují docela důtklivě nakladatelství, aby si obstarali italský překlad. Takový Mondadori by to rád vydal. Pecka pomíjí mládí svěťice a jen nepřímými vsuvkami o něm informuje. Pecku přitahovala sienská svěťice svou vášnivou až heriickou láskou k Církvi. Ukazuje, jak v Kateřině pramenil celý její život z Krista, jehož stále oblékala, kterému se stále otvírala celou svou láskou. V této lásce našla svou podivuhodnou lásku k Církvi. Pecka dobře ukazuje, jak tato jedna láska jí dávala světlo, slova i odvahu řídit obec, vésti kněžny i královny, biskupy, řeholníky, učence a i samé papeže za ruku dovést do Říma. Dnes v době katolické akce je Peckova kniha klasickou čítankou všech, kdož chtějí pracovat pro království Boží. Po stránce slohové se Pecka šťastně vyvaroval každé měkkosti, jak se to sluší statečné mužnosti jeho i jeho hrdinky. Braito

Maria Sticco: Il dovere e il sogno. — Milán 1945. Čtrnácté vydání této knihy v několika málo letech svědčí nejlépe o její hodnotě, tím více, že je to kniha obracející se k mládeži, mezi kterou se zájem o výchovná, poučná pojednání nedá vnucovat. Není ani souhrn suchých rad, ani pedagogický traktát, je to pokus ženy dát dospívající dívce ucelený pohled na její problémy. Pohled, k němuž se autorka propracovala ne tak studiem jako spíše meditováním nad svou zkušeností. Postupuje takto: Úvod — Sen a povinnost. Domov, se vším, co to slovo znamená (dům, rodiče, sourozenci, zánik dětství, začátek nového úseku). Na prahu do mládí se setkává dívka se školou a společenství. Láska otvírá říši snů i zklamání. Povstání zavazuje k práci. Lákání světa budí problémy. Víra je klíčem ke správnému řešení. Jen tak se dívka propracuje k vědomí odpovědnosti za svůj život a zaujme správný postoj k životu »na druhé straně«. j. v.

Discorsi e radiomessaggi di Sua Santità Pio XII. — vol. I—VI. Milán 1941—1945. Každý svazek přináší všechny projevy (veřejné) sv. Otce Pia XII. Jsou rozvrženy podle časového postupu. Kromě toho v každém svazku je též rozvrh projevů podle obsahu. Milánské vydání podává projevy sv. Otce v původním jazyku, v němž byly proneseny. Jak je známo, sv. Otec mluví v téměř všech evropských jazycích. j. v.

Diagnosa doby

Kolikrát mi připadá, že my katolíci se opravdu straníme doby a jejích bolestí. Aspoň jako katolíci. Aspoň teď. Jaký radostný a živý postoj se zaujímal ke všemu, co se objevovalo v poesii, filosofii, teologii, politice, v literatuře a v umění vůbec. Vzpomínám jen na Život Krlínův a Durychův Rozmach. To byl radostný junácký mejdan. Teď se mi zdá všechno jakoby mrtvé, ospalé, unavené. Snad mladí kolem otce Habáně se postaví takhle živě a upřímně k době, k jejím problémům, k jejím pokusům o řešení.

Aspoň někdo by měl u nás dělat diagnosu naší doby a její mentality. To je také nutné a naprosto nutné k postavení dobré, životné pastorální fundamentálky. Fundamentálka chce ukázat rozumovou věřitelnost a přijatelnost křesťanství. Pastorální fundamentálka musí nejprve znát dobře, jaké těžkosti ať upřímné nebo pózerské mají lidé naší doby. Abychom nedokazovali věci, čeho dnešní lidé nepopírají a citující stále herese 18. a 19. století zapomínali na opravdové těžkosti člověka století 20. Proto je třeba, aby si někteří z nás docela pravidelně všímali literárních novinek, i brožur, provádění přednáškových cyklů, kulturních časopisů, nových divadelních her, hovorů, zájmů, zábav... současníků. Jen tak nebude naše akce donquichotským zápolením s větrnými mlýny.

Ostatně to se čeká od nás. Jestli neprosvítíme svým křesťanstvím, jeho světlem a řešením řízení naší doby, jestli jí pak neukážeme, že jsme ji pochopili a co pro ni máme, nepoznali jsme se světa chvíli navštívení. To by byl úkol katolíka a Dobrého pastýře. — Braito

Pište

Nebudte jen trpnými čtenáři Hlubiny. Pište redaktorovi, máte-li nějaké těžkosti, o kterých byste zvláště chtěli být poučeni. Pište, jaké jsou vaše zkušenosti o duchovním životě podle našich pokynů a směrnic. Jen tak vytvoříme nejenom čtenářskou obec, nýbrž rodinu, protože dnes již po 20 letech můžeme mluvit o hnutí, které vyrostlo z Hlubiny a kolem ní.

Kněží

Zamyslete se, bratři, hlavně mladší, nad smutnou skutečností, že od asi 20. let se objevilo jen několik duchovních spisovatelů jak z řad kněžstva světského, tak řeholního. Pražská arcidiecése pouze má několik nadaných i nadějných duchovních spisovatelů. Zvláště žalostný je nedostatek duchovních spisovatelů lidových. Víme, že jste zaměstnání přehojně, ale právě proto máte hodně životních zkušeností a za druhé vidíte sami nejlépe naléhavost tohoto pastoračního odvětví. Pokoušejte se o zpracování různých náboženských temat. Kdo si připravuje písemně svá kázání, má dobrou přípravu na napsání náboženských studií a článků. Je to rozhodně důležitější než se pokoušet o pochybnou prosu a ještě pochybnější poesii, protože víme již poučení katolickou modernou, že katolická literatura se nevyrobí... Nevyrobí se sice ani duchovní písemnictví, ale kněží vidící, slyšící a myslící a prožívající těžkosti a potřeby svých vrstevníků měli by umět i písemně na to odpovédět.

Baron von Hügel, Man Of God, An Introductory Anthology, compiled with a Biographical Preface by P. Franklin Chambers, — London 1946 (naklad. Geoffrey Bles, 182 str., cena 5 s). Baron von Hügel (1852—1925), oddaný žák a ctitel kardinála Newmana, byl jeden z největších myslitelů a filosofů katolické Anglie a zároveň jedna z nejzajímavějších náboženských postav prvního čtvrtstoletí našeho věku. Jeho dílo *The Mystical Element of Religion* (1923) je chloubou theologické literatury anglické a také jeho publikovaná korespondence zůstane vždy živou studnicí myšlenek a poznatků náboženských. Nyní uspořádal P. Franklin Chambers výběr nejkrásnějších míst ze spisů a dopisů Hügelových a připojil k tomu dobrý životopisný úvod, v němž vykreslil jeho zajímavou a okouzující osobnost. Úryvky zde podané tvoří krásnou čítanku, po níž rád sáhne každý, kdo touží po soustředěnosti, studiu i meditaci. O. F. B.

Deyl Václav: Do čtyř úhlů světa. — Vyšehrad, Praha, 1946, str. 240, Kčs 93.—. Tulácká dobrodružství z nejneobvyklejších koutů této země, ale právě proto velmi přesvědčivá. A jsou psána tak lehce, že čtenáři ani nenapadne pátrat po tom, jsou-li pravdivá či ne.

M. Hollerová: Kamenná valcha. — Nakladatelství Atlas, Praha, 1946, str. 344, Kčs 105.—.

Knap Josef: Dívčí hlas. — Atlas, Praha, 1946, str. 182, Kčs 75.—, vydání páté. Román rozvráceného manželství a lásky otcovské. Proč stále tento negativní motiv?

Radostné mládí. — Atlas, Praha II., Na příkopech 12. Čtrnáctideník pro katolické děti. Obrázky, bohatost, pestrost, to je pro mládí.

F. M. Vojan: Byla jsem sama... — Nakladatelství Atlas, Praha, 1946, str. 64, Kčs 96.—. Obrázková kniha o dětech a pro děti, podávající jim dědictví této hrozné války. Osudy všech nešťastných dětí, oloupených o nejdražší poklady životní, jsou zde shrnuty a volají po nezapomnění...

Timotheus Vodička: Vitr a voda. — Marie Rosa Junová, Tasov, 1946, str. 100. Nejen vnější úprava, jež je velice zdařilá, bohatá a jistě nákládná, nýbrž i vnitřní obsah dává dílu ráz naprosté exkluzivnosti. I mimořádné duše... Kdy je třeba ke čtení takové věci: abychom se nedali odradit od četby místy, kde v nás autor vyvolává nesouhlas se svými konklusemi. Neboť hlavní význam knihy vidíme v způsobu myšlení a podání. Vodička klene myšlenku s takovou rafinovaností, řekli bychom až bravurou, jakou si může dovolit jen člověk s opravdu důkladným fondem filosofického a theologického vzdělání a náboženského života.

Timotheus Vodička: Krůpěje. — Marie Rosa Junová, Tasov, 1946, str. 60. Tato knížečka se váže svým obsahem k předchozímu svazku essayí »Vitr a voda«. Jistě »Krůpěje« vznikly na jeho okraji. Jsou to útržky z duchovního deníku, torsa myšlenek, jež mnoho naznačují a chtějí být domyšleny.

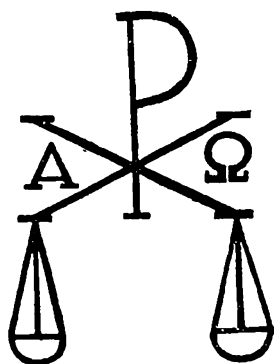
Vatikánská politika ve světle papežských projevů. — ARKA, Olomouc, 1946. Zde mluví sám svatý Otec. Jeho slova jsou tu přesně citována a dokládána. A tím jsou již odsouzeny všechny ty nechutné, skreslující, nepravdivé a lživé novinářské rozbředliny, kterým ostatně mohl věřit jen člověk nevzdělaný.

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926.

č. 18070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

evue pro duchovní život

11

Zásady: Zahradníček: Biblická 293 - **Ritter:** Československému lidu 294 - **Bralto:** Nová svatost 295 - **Miklík:** Svátost polehčení 298 - **Bureš:** Studentům 302 - **Vodička:** »Katolík« a koncil kostnický 304 - **Život:** Ne nám, Pane 308 - **Z katolického světa:** Útok na církevní školství v Maďarsku 309 - Pogrom v Kielcích a kardinál Hlond 309 - Bohdan Chudoba a české dějiny 310 - Putování za Katolickou akcí 314 - Mučedník českého národa 315 - **Pracovna** 318 - **Žeň** 321

r. XX.

listopad

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14. - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spořitelny v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148.

VYŠŠÍ NÁBOŽENSKÝ KURS V LISTOPADU

PRAHA. V sále u dominikánů, Praha I, Jalovcová ul., v 7 hodin večer: dne 9. Braito: Jednota Církve; dne 16. Habáň: Psychologické úvahy; dne 23. Dacík: Překážky duch. života; dne 30. Veselý: Dostojevskij — filosof.

BRNO. V sále uměl. prům. musea, Husova tř., v 8 hod. večer: dne 9. Dacík: Překážky duch. života; dne 13. Veselý: Dostojevskij — filosof; dne 16. Braito: Jednota Církve; dne 20. Škrabal: Starý Zákon; dne 23. Pecka: Člověk jako mikrokosmos.

Knihy o Církvi vyjde kolem vánoc. Měla své těžké a divné osudy. Dlouho jsem ji psal, dlouho trvalo, než zakotvila v tiskárně k vytištění. Víím, že ji všichni čekají netrpělivě. Kdyby bylo po mém, ještě bych o ní pracoval aspoň rok, ale už se mi všichni doma smáli, jak dlouho jsem si hrál s touto knihou, která bude mou labutí písní, dlouholetým dílem, snad i životním dílem. Přijímáme již teď přihlášky.

G. P.: Nepodceňujte ideje. V středověku bojovali mezi sebou extrémní realisté thomističtí a nominalisté. Kdyby byl býval zvítězil zdravý thomistický realismus, který není ani lehkomyšlným agnosticismem, halícím se třeba do vážnosti zádumčivého pesimismu, ani platonským symbolismem, nebylo by bývalo oněch těžkých otřesů nábožensko-politických ani u nás. Proto se mýlí Dr Bartoš, když píše ve své nejnovější knize o Husovi, že dominikánský realismus připravoval realismus Vikleřův. Naopak. Kdyby byl zvítězil náš rozumný, umírněný realismus, nebylo by došlo k takovému, jen čistě ideově duchovně chápanému pojmu Církve. Kdo kdy slyšel o Hegelovi, a přece jeho ideje způsobily všechny totalismy, ať idealistické, ať materialistické, a k tomu ještě nádavkem oblouzení pseudomystické, zamíchané indickým pantheismem.

Velký inkvizitor. Jednou to říkají o Vodičkovi, po druhé o Braitovi, ale což si myslíte, že to děláme pro osobní potěšení? Ani citování francouzského pana kanovníka, jež je řečí plnou omylů a polopravd, tu nic neříkají. Polopravdy jsou naším největším nebezpečím, a proto právě k nim nemůžeme mlčet! A kdo nás oprávní? Někomu třeba to, že je členem tiskového odboru Katolické akce, jiného zase to, že 20 let se snaží být živým svědomím katolíků a jiný zase z jiného oprávnění. Souhlasím však, že musíme milovat lidi, i když potíráme omyly a nepřesnosti.

Jan Zahradníček:

Biblická

Tak u nás, tak všude, kde trpět má Bůh
před zapřením kohouti kokrhají, den svítá.
Z nížin skutků stoupají Kalvarie. Vzduch
k pohřbu slzami balzamován. V kříž sbitá
ramena stromů těch lotrů blažených,
těch lotrů po pravici...

Tak u nás, tak v krajinách z dějepavy
blíž k ráji, blíž k ráji prosebně vztažených
podoběn jemu hlavu zvedá den plavý,
stráň světlem a krví mokvající.

A neohlíží se. Rozlévá. Sytí a šatí
všecinko, všechny, takže bílí jsou ještě bělejší,
černí černější. Zlí horší. Svým třpytem zlatí
obludnou modlu, jež každou nohou
na jednom kontinentu postavena se konejší,
že jenom pro ni, pro bláto, pro ubohou
potravu červů a rezi den sedmerosvícem duhy se rozehrál,
že jenom ona hřeje a svítí
syťic diamantovým mlékem hvězd,
jen ona — tak jak ji kázal postavit
Nabuchodonosor král...

To aby ustrašení se více báli,
to aby spravedliví
se smáli. — — —

Drchničko, kapko krve
v strništi na dně oceánu světla ztracená,
vesel se! Jsi v počet vzata, a ne tak bezcenná,
jak myslil svět. Neb ještě dřív a prve,
než království zlaté, království stříbrné, království měděné
vystřídalo železným obrem, co nohy má hliněné,
ty bylas, ty budeš — pro tebe právě
slunce svítí, a ječmen požat na poli Boozově.
Co po rouhavosti modloslužebné, křičící vyzývavě?
Hvězdy vycházejí, hvězdy hasnou. Vše skryto je ve Slově.

Cs. apošt. nuncius Msgr. Saverio Ritter:

Československému lidu

Na svátek sv. Václava byly u pražských dominikánů děkovné slavné bohoslužby za obnovení přátelských styků mezi ČSR a Sv. stolicí a za návrat J. Exc. Msgr. Xav. Rittera, velikého přítele Čechů. Jeho Excellence měl pak na svátek Královny sv. růžence v téže kostele pontifikální mši sv., při které pronesl italsky svůj první veřejný projev k českému národu. Promluvu přeložil přítomným převor Dr. Jiří Maria Veselý O. P. Uvádíme ji v plném znění:

Je pro mne vždycky velikou radostí a ctí, kdykoliv mohu vystoupit veřejně při bohoslužbách v některém ze starobyklých chrámů krásné Prahy. Avšak na moji radost padá stín, protože nemohu vás oslovit vašim rodným jazykem, a tak proniknout dokonale k vašemu srdci a k vaší duši. Náš Pán však může všechno, může překonat i tuto překážku. Jeho milostí se tedy naše duše a naše srdce mohou spojit stejně dokonale, a to na prvním místě společnou modlitbou. Spojíme se tedy v této mši svaté, abychom poděkovali za to, že Bůh nás opět svedl na společnou cestu a abychom prosili Boha o milost, aby tuto cestu každý z nás prošel podle Boží vůle.

Je dnes slavnost sv. růžence. Naše spojení v Bohu bude proto tím hlubší a přátelštější, neboť svátek sv. růžence je svátkem rodinné lásky. Nemůže se myslet na tajemství růžence bez spojitosti s tajemstvím lásky Otce a Syna v Duchu sv., bez myšlenky na radosti, které naplňovaly nazaretský domek, a které budou jednou naším životem v ráji.

Slavíme svátek sv. růžence v chrámu toho řádu, jemuž byla tato modlitba svěřena nebeskou Matkou jako zvláštní výsada a zbraň, daná sv. Dominiku. Chrám sv. Jiljí má svou starou tradici věrnosti k sv. růženci a je střediskem, z kterého úcta k Panně Marii vítězně vyzařuje i dnes.

Svatý růženec byl dán sv. Dominiku v dobách velmi těžkých pro Církev, kdy na ni útočili nepřátelé zvláště urputní a tvrdí. Růženec byl zbraní, která měla potřit tyto nepřátele. Zbraň lidská zabíjí, zraňuje, rozdvouje, ničí. Růženec je zbraní Boží, která hojí, uzdravuje, pomáhá, spojuje a dává lásku a život. Růženec je jako Panna Maria: na jedné straně sladká, přívětivá, dobrotivá a něžná, na druhé straně také »terribilis sicut acies ordinata« — hrozná jako šik semknutého vojska.

Růžencová slavnost je oslavou vítězství. Původně to bylo vítězství nad viditelným nepřítelem u Lepanta. Avšak svou podstatou je poslání této zbraně čistě duchovní a její účinnost se uplatňuje hlavně v řádu ducha. To platí především dnes.

Od minulého století se obrací proti Církvi zvláště nenávistné útoky temných sil: liberalismus, racionalismus, kapitalismus a pod. Proti libe-

ralismu Panna Maria Vítězná vystupuje v Lurdech a podává světu rukama prostiické pastýřky Bernadetty jako zbraň modlitbu a pokání. Tou modlitbou je růženec. V Itálii se moc Matky Boží Vítězné rozšiřuje z Pompejí, a proti dnešní bolesti Přechistá Panna dává světu lék ve Fatimě a zase právě růženec, z jejího rozkazu zdůrazňují a přinášejí hříšnému světu děti.

Z těchto důvodů Pius XII. vyzývá všechny věřící a vůbec všechny lidi dobré vůle ke křížáckému tažení růžencovému na záchranu světa. Jeho posledním otcovským pokynem je, »zachránit svět modlitbou sv. růžence«.

Také my se musíme přidat k tomuto tažení. Také my musíme splynout s těmi dušemi, které jdou bojovat láskou a pokáním o lepší zítřek pro všechny. Pomůžeme tím nejenom světu, nýbrž zachráníme i sebe. Naše duše tam najde chléb ve svém hladu. Utišení své žízně, světlo v každé tmě a útěchu v každé bolesti. Vítězství nade vším.

Ríká se všude, že jsou dnes zlé doby. To konečně cítíme všichni. Není tedy třeba opakovat stále tyto věci, nezachrání nás ustavičná kritika, je nutno stavět a pomáhat. V tom musí každý z nás začít sám od sebe. Když se obnoví každý jednotlivec a začne lepší život, bude obnoven celý svět, poněvadž svět jsme my. K této obnově není skutečně žádné jiné cesty než sv. růženec. Růženec obsáhne celý náš život. Přemůže lidskou bolest, lidské útoky a posvěť lidskou radost.

Toto tažení pro vybojování lepšího života musíme činit s optimismem. Bůh je i dnes vševědoucí, i dnes je všemohoucí, i dnes je dobrý, poněvadž je věčná moudrost a láska. Světlo k pochopení těchto pravd vyzařuje nejúčinněji z růžencových tajemství, která ozařují jak tento život, tak i život budoucí.

Panno Maria, vítězná Královno, královno míru a sv. růžence, vezmi nás do svých rukou, veď nás Boží cestou, připoutej nás k sobě, a nepouštěj nás. Učiň, ať tímto poutem mezi námi a Tebou, která jsi brána nebeská, je sv. růženec. Vypros nám, abychom s Tebou žili a s Tebou umírali. A po životě s Tebou zde na zemi abychom byli s Tebou i v ráji, aspoň na posledním stupínku tajemného výstupu do nejvnitřnějšího Božího života, v němž Bůh je všechno a Ty jsi královnou andělů a všech svatých.

P. Silv. M. Braitto:

Nová svatost

»Nesmíme zaspát dobu. Nedat se předběhnout. Musíme usnadnit přijetí křesťanství dnešnímu člověku. Proto nesmíme mu tolik mluvit o sebezáporu, umrtvování... Musíme konečně zúčtovat se zbytky manicheismu,

kteří otravují křesťanství a nám zavírají dveře lidských srdcí. Je třeba naučiti lidi, že mohou být dobrými křesťany a přitom užívatí světa...»

Tenhle amerikanismus, který radí opatrně se přibližovat k nevěřícím, k polověřícím a hlavně k mládeži, hrozí nás dále otravovat. Ti, kteří užívají jeho metod, vždycky zaplakali nad výsledky této »nové svatosti«. Do všeho tohoto líbezného smlouvání s porušeností v nás zní výstražné: kdo chce za mnou přijít, ber denně svůj kříž... kdo nebere svůj kříž, nemůže být mým učedníkem. Zapři sebe sám... Úzká a kamenitá je cesta... Utni si ruku, vylup si oko... Nezemře-li zrno, samo zůstane... Kdo nemá v nenávisti otce svého a mateře své a nakonec i své vlastní duše, nemůže být mým učedníkem, a kdo se ohlíží, není mě hoden...

Tož holoubci, cukrující o smíšení křesťanství s duchem dnešního člověka, neskřípe vám to vše do vašeho cukrování medusladkého?

Kristus rozděluje všechny cesty životní. Buď s ním, nebo proti němu. Smutný je zástup těch, kteří kolísají mezi obojím, mezi Kristem a mezi světem. Ať se nemýlí! Tak, jako jim řekne Kristus: Neznám vás, podobně ani svět je neuzná za své, pokud se k němu nepřihlásí s celou sto procentností.

Ne, jest jen jedna svatost, sebezáporu vlastní sebelásky, umrtvování všeho porušeného v naší přirozenosti, otevření se milosti Boží poctivou součinností. K tomu je třeba jako základního postoje právě křesťanské pokory, která uznává naprostou Boží svrchovanost, že od ní ve všem závisíme, a zároveň, že ze sebe máme jen ubohost a hřích, že i v přirozeném řádu Boží tvůrčí činnost v nás působí vše dobré a že v nadpřirozeném řádu si nevystačíme ani s touto obyčejnou Boží pomocí, kterou Bůh složil do ustrojení naší přirozenosti. Tam vše závisí navíc Boží tvůrčí činností na nadpřirozeném pozvedání Boží milosti jak základní, tak pomáhající.

Nemožné se stydlivě otáčeti od slov sebezáporu a umrtvování. Jsme porušeni. Hluboce zranění nevědomostí, slabostí vůle a uvolněnou žádostivostí. Jsme všichni zranění vzpourou Adamovou, která položila své já do středu snažení a života. Všichni trpíme přemírou sebelásky, falešně ovšem sebelásky, která chce v sobě viděti vrchol a smysl svého života i celého světa, ať již bere člověka buď jako jedince nebo jako kolektiv — lidstvo. Tato sebeláska chce přátí jen sobě, rmoutí se nad úspěchy druhých, chce druhé předstihnouti, udržeti si v rukou moc, a nejprve jí ovšem nabýti. A protože vidí především sebe a chce především sebe a své pozvednutí, poslouchá tohoto tihnutí a neohlíží se na Boží zákony, které člověka moudře odvádějí od sebe a od hledání velikosti ve vlastní ubohosti a ohrožováním spolubližných, z kterých si takový bezohledný sobec chce udělat jen služebníčky, prostředky, můstky pro svou velikost a osobní povznesení.

Když člověk chce jen sebe a k tomu se řídí jen svým rozumem, za-

pomíná, že jeho rozum je zraněn nevědomostí. Sám od sebe člověk nezná sebe, nezná dokonale svůj cíl a prostředky k jeho dosažení. O poznání nadpřirozeného cíle už ani nemluví. Přitom je tento rozum ohrožován uvolněnou žádostivostí. Ta ještě více zavádí beztak již slabý a nevědomý rozum na scestí, aby hledal a přijímal, co se hned vyplácí, co lahodí životu uvolněné smyslovosti a živočišnosti. Tak vidíme tohoto člověka přísahajícího na svůj rozum a domnívajícího se, že žije teprve důstojně sebe, žije-li jen podle uznání svého rozumu, nepoznávajícího, že se neřídí pouhým rozumem, jak se vychloubá proti věřícím lidem, nýbrž rozumem, který stojí pod vlivem neurovnaných vášní, neukázněné, porušené žádostivosti a přebujelé živočišnosti.

A co byste očekávali dobrého od vůle, která má tak nespolehlivého vůdce, nevědomý totiž rozum, zmítaný nadto smyslovou porušeností a žádostivostí? Táhne k dobru jen zdánlivému, a všechno ostatní dobro, dobro skutečné, podle Božího středu, zdá se jí odporující lidské přirozenosti, nedůstojné člověka, a pak říká ovšem: moderního člověka, jako by se vůbec mohla změnit lidská přirozenost, jako by byla mravnost moderní a nemoderní, štěstí nemoderní a moderní. Vůbec to slovo »moderní« je velmi ošemetné. Moderní — nemoderní. O to nejde. Nýbrž: správné — nesprávné, dobré — zlé, pravdivé — lživé. To jsou jediné správná měřítka!

Tedy člověk musí se znát. To stále doporučovala sv. Kateřina Sienská. Znat svou ubohost, porušenost, závislost na Bohu. Potom nebudeme ani uraženi ani pohoršeni křížem Páně. Chcete-li tu hořkou pilulku oslazovat novou terminologií, zkuste si jen tyhle docela zbytečné kroky! Lidé jsou dnes tak zhlouplí frázemi novin, rozhlasu, fečníků, že spolknou takto velmi oslazenou pilulku Kristových varování. Po vašem sacharinovém oslazujícím obalu bude jim stejně špatně a stejně nestráví křesťanství, nerozkoušou je, neprožijí. A ti, kteří se přece přes vaše dražé dostanou k hořkému, ale živému jádru Kristovy pravdy, budou jen s uctivým uplivováním vzpomínat vašich sladín.

Tak nezbyvá nic jiného, nežli si uvědomit svou ubohost i to, že Bůh je středem a pánem a ne my, a že tedy musíme potlačovat jak svou sebelásku nezřízenou, tak s milostí Boží a svou poctivou součinností léčit zraněný rozum v nevědomosti, oslabenou a zavedenou vůli a rozpoutanou žádostivost.

Proto si křesťan odpírá i občas věci dovolené, aby vychoval svou porušenou žádostivost a vůli, aby byly schopné odolatí nárazu žádostivosti směrem ke všemu nedovolenému. Proto nemůže odstraniti křesťan »zbyteky manicheismu« a odstraniti ze slovníku umrtvování a sebezápor.

Užívá tvorů, ale jako stop Božích, jež ho vedou ke Tvůrci, ale zřídá se jich, jakmile jej odvádějí od něho. Miluje tvory jako závdavek Boží lásky a snaží se spočinout až v samé Boží lásce. Užívá tvorů, ale jako

prostředků k udržení, osvěžení života Bohem nám svěřeného. Jakmile najde člověk Boha jako střed a smysl svého života, pak umí i »užívat tvorů«. Ale jako Jindřich Suso, jako Alžběta Leseurová a Pier Giorgio Frassati. Miluje Boha v nich, užívá uvědoměle Boha v nich. Pak jich užívá, ale tak, jako by jich neužíval, podle sv. Pavla. Nepropadá jim, nevěnuje jim víc, než zasluhují.

Divíte se strohosti Kristových požadavků: Opusť vše... Kdo chce být opravdu dokonalý, musí všechno dát a všechno opustit. Jen kdo se všeho vzdá, všechno nalezne. V té míře se nám Bůh dá, v jaké se vyprázdníme od své sebelásky, od vlastního já, od hledání sebe, otročení sobě. To je také smysl požadavků sv. Jana od Kříže v jeho spisech. Mnohý, kdo četl jeho spisy, domnívá se, že už je svatý, zkoumá svůj stav a stupeň svého stavu podle stupňů svatého Jana. Ale kdo se jen piplá se sebou a zabývá sebou, je daleko od oné hrůzné noci myslí i smyslů, onoho todos a nada... Kdo chce todos, vše, nesmí chtít nic svého, stvořeného... naprosté nada... Je to příšerné? Pro ty, kdož nechtějí opravdu Všechno. Kdo chce celého Boha v celém svém životě, nemůže mít slitování se svou sebeláskou a porušeností.

Ale, kdo může být spasen? I ve svatosti jsou stupně. Nejnižší jest, abychom nechtěli nic víc než Boha a proti Bohu. To je minimální naplnění přikázání, milovat z celého srdce a ze vší síly. Ale to nemůže stačit velkodušnému člověku, který prožil, co je Bůh a že si zasluhuje nás celých. Proto se snaží, aby nejenom nemiloval nic proti Bohu, nýbrž ani ne vedle něho. To ovšem vyžaduje těžký, dlouhý zápas, v němž potřebuje člověk kromě Boží milosti hodně trpělivosti se sebou samým. Ten boj s naší sebeláskou a s jejími pomocníky v lidské porušenosti bude trvat až do konce života.

Proto se nedejte másti v tom beztak těžkém boji takovými heresemi amerikanismu, které chtějí doporučovat svatost »lidskou«, moderní, přijatelnou dnešnímu člověku, snad dokonce i učesanou a naparfumovanou. Ale konce toho jsou kocovina a prokletí, protože dopadne Pán jako těžký kámen na všechny, kteří se vydávají za jeho učedníky, nebo dokonce i apoštoly, a stydí se za Kříž Páně!

Dr Konstantin Miklík CSsR:

Svatost polehčení

IV.

O následování Krista skrze svatost posledního pomazání můžeme říci celkem totéž, co jsme řekli u svátosti pokání. Recká forma slov, provázejících posvátné mazání nemocných, upozorňuje na příklad Kristův výslovně, a kdekoli v evangeliích uzdravuje Kristus nemocné vzkládáním

rukou (na př. Mk 6, 5; Lk 4, 40), nebo dotykem nemocného údu (Mk 7, 32—35; 8, 22—25; Jn 9, 1—15), vždy činí něco, co jest podobno dotekům při pomazání a co má asi stejný účinek. Právě tři posledně jmenovaná uzdravení (hluchoněmého, slepce v Betsaidě a slepého od narození), při nichž se prsty Spasitelovy vkládají do uší, na jazyk a na oči, při nichž se sliny užívá místo oleje a mazání čidel děje s obřadností, připomínají silně ritus pomazání a málem mohou býti považovány za předobraz budoucí svátosti, kterou již nebude udělovati Kristus, nýbrž jeho učedníci. Jest však jiná událost v Písmě Nového Zákona, která, pokud se týče látky, ještě více předobrazuje, podle úsudku samého tridentského sněmu (viz *Enchiridion*!), svátost pomazání. Když Kristus ponejprv rozeslal apoštoly (Mk 6, 12—13), oni šli a kázali pokání. Také vymítali mnoho duchů zlých a »mazali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je«. — Nemohli ještě udělovati svátost, protože ještě nebyli kněžími. Ale nastiňovali to, co měli činiti později, a prokazovali opravdu milosrdenství podle vzoru a rozkazu božského Samaritána, který se nevyhnul člověku upadlému mezi lotry, nýbrž přistoupil k němu a ovázal jeho rány, nalil na ně oleje a vína a vynaložil veškeru péči na to, aby jej zachránil a vyléčil (Lk 10, 30—37).

Ať nic nezaráží nemocné, kteří mají přijmouti svátost posledního pomazání, že se mají vmýšleti do postavení polomrtvého člověka, kterého lupiči obrali o vše, nebo že mají čekati na příchod apoštolů, jako nezhojitelní neduživci, kterým jinak není žádné pomoci. Jsme vskutku obojí, jestliže jsme se dožili dospělých let po dědičném hříchu a jestliže jsme i poklad získaný při křtu docela neb částečně ztratili vinou svých duchovních nepřátel a vlastní neopatrností. Naše bída je šťastná aspoň v tom smyslu, jako byla šťastná vina Adamova; »neboť kde se rozhojnil hřích, tam se rozhojnila ještě více milost; aby jako hřích slavil vítězství skrze smrt, tak i milost slavila skrze Ježíše Krista, našeho Pána, vítězství v ospravedlnění k životu věčnému« (Řím 5, 20—21). Jest zajisté pro nás významným, že Kristus-Samaritán přichází v posledním pomazání zhojit naše rány a obnovit naši přirozenost, a nic nemůže býti lepší přípravou na přijetí této svátosti než pokorné vědomí, že nutně potřebujeme Kristovy pomoci, a než ona důvěra, kterou bychom musili míti, kdybychom se nalézali pod dotekem fysických rukou skutečného tělesného Krista. Či nejsme, pro své minulé hříchy, v podobné beznadějnosti jako onen člověk opuštěný před Jerichem, v podobné malomyslnosti pro přítomnou slabost a v podobném strachu, že se lupiči vrátí, aby dobili svou oběť? Nuže, Kristus-Samaritán chce přijíti, aby nám dodal důvěry, síly a jistoty, protože nešetří ničeho v své všemohoucnosti, aby nás zachránil!

Budeš možná i ty ležeti bezvládný stranou Jericha i Jerusalema, a kněz, který tě spatří, nesmí tě pominouti! Ani levita, ani obyčejný křes-

fan, mající dvojí charakter Kristův. nesmí tě pominouti, nýbrž má volati kněze, aby ti přišel na pomoc jménem Kristovým. Jenom těm polymrtvým, kteří dávají najevo, že chtějí zůstat v smrti, to jest ve hříchu smrtelném, nemůže býti udělena svátost posledního pomazání; ale není-li jisto, že zůstávají ve svém vzdoru, může se udělit i takovým křesťanům, kteří ještě do nedávna žili nekajicně, protože se může předpokládati, že jim blížící se konec otvírá oči. V této pochybnosti se uděluje svátost pomazání podmíněčně (jsi-li schopen); kdežto nemocným, kteří jsouce při smyslech, žádali aspoň nepřímou, by byli zaopatřeni, nebo kteří by žádali o to pravděpodobně, kdyby byli při vědomí nebo při rozumu, má se udělit svátost pomazání bezpodmínečně (Kánon 942—3).

Závazek udělení nemocným věřícím svátost pomazání je značný: místní farář jest povinen ze spravedlnosti posloužiti touto svátostí každému farníku (který o to rozumně žádá), buď sám, nebo skrze své podřízené kněze, a to pod těžkým hříchem, a někdy i s nebezpečím vlastního života, je-li pomazání jediný prostředek duchovní záchrany. Avšak i v případě, že nemocný není v nebezpečí věčného zahynutí, hřeší těžce farář, který udělení této svátosti oddaluje s nebezpečím, že nemocný umře bez ní, protože připravuje nemocného o veliký duchovní poklad, ač jest ustanoven k tomu, aby věřícím pomáhal. V případě nutnosti, když není po ruce farář ani jeho zástupce, má každý kněz, který jest o to žádán, povinnost pomoci nemocným z lásky; podobně může udělit svátost pomazání kterýkoli kněz, jenž může aspoň rozumně předpokládati dovolení místního faráře nebo biskupa (Kánon 9, 38—9).

Povinnost duchovního pastýře a jeho pomocníků jest přísná. Mají pečovati nejen o ty, kteří sami žádají o zaopatření, nýbrž i o ty, za které prosí jiní. Ty, o jejichž nebezpečí farář ví, má napomenouti, aby co nejdříve svátost pomazání přijali, a má vynaložiti vše, aby je k tomu přiměl, leč by setrvali v nekajicnosti a odmítali svátosti zásadně. Dobra, jež poslední pomazání zjednává, jsou tak veliká, že musí býti udělena včas, to jest v době, kdy je ještě nemocný může získati svým spolupůsobením, totiž dokud je při smyslech a při rozumu. Duchovní posílení nemocného, pomoc k trpělivému snášení tělesných bolestí, výzbroj proti ďábelským úkladům a pokušením, vytrvalost v posledním zápase nebo nabytí tělesného zdraví — to jsou statky, které jistě stojí za to, aby je pastýř duchovní opatřil svěřeným ovcím. Není sice, vyjma jmenovaný už případ nezbytné potřeby, zavázán k tomu s příliš velikými nesnázemi; ale ke krajní nezbytnosti, v níž je v nedostatku farního duchovenstva každý kněz povinen vypomoci pod těžkým hříchem a s nasazením vlastního života, patří každý případ, kde zanedbaný a málo zbožný křesťan, který se nemohl vyzpovídati ze svých těžkých hříchů, upadne do bezvědomí, aniž jest morálně jisto, že bude opět přiveden k sobě.

Ještě jinak se stará Kristus, aby nemocným, pro něž jest pomazání

pravděpodobně jediný prostředek spásy, byla tato svátost udělena i za okolností, kde bychom ji považovali již za nemožnou. V nedostatku oleje nemocných, posvěceného místním biskupem o posledním Zeleném Čtvrtku k tomuto účelu, lze v nouzi a spěchu užítí oleje staršího, nebo přidati, i opěta opěť, menší množství oleje neposvěceného, ovšem olivového, k většímu množství oleje posvěceného (K. 734). V nouzi a spěchu lze také užítí kratší formy svátostné a jediného pomazání na čele se slovy: Skrze toto svaté pomazání odpustiž tobě Pán, čímkoli ses provinil. Amen! (K. 947, § 1). — Ale pak, žije-li nemocný dále, třeba doplniti nejen pomazání jednotlivých čidel s příslušnou formou, nýbrž i ostatní modlitby Rituálu (tt). V svrchované nouzi lze užítí podmíněčné látky, která je jen pravděpodobně platná (křížma nebo oleje katechumenů); jistě však je platnou látkou olej nemocných, posvěcený knězem zplnomocněným od Svaté Stolice, nebo kterýmkoliv biskupem platně vysvěceným (K. 937, 945). Jeli-kož stačí k platné svátosti posily pomazání na jednom jediném čidle těla (K. 947), nezaráží nikterak, že Rituál Římský prikazuje z nouze pomazati místo nejbližší onomu údu, který byl nějakým neštěstím odňat (tit. 5 c. 1 n. 18).

Protože jest pravděpodobno, že i v témž nebezpečí smrti lze nemocnému platně udělití svátost pomazání (Kern, De sacram. ext. unct. 1. V. art. 2. p. 331—353), není čin proti mravouce, udělí-li se pomazání podmíněčně člověku v nejkrajnějším nebezpečí, podle zásady, že svátosti jsou pro člověka a že třeba všechno zkusiti pro záchranu lidské duše. Rovněž jest pravděpodobno, ba velmi pravděpodobno, že člověk zdánlivě mrtvý, který již naposledy vydechl, žije ještě půl hodiny poté, co skonal následkem své dlouhé nemoci, a dvě i více hodin poté, co skonal smrtí náhlou nebo násilnou. Jest tudíž dovoleno, ba přikázáno, udělití takovému podmíněčně pomazání v užitečném čase, a poučiti příležitostně věřící, aby v takovém případě volali kněze na pomoc ubožákovi, jenž nepřijal svátosti a jest již mrtev podle mínění samých lékařů neb jiných lidí zkušených.

Konečně třeba věděti, že jest dovoleno udělití svátost pomazání nemocnému, který může žítí ještě dlouho, třeba celý rok po přijetí svátosti, jen když jde o nemoc, na kterou se zhusta umírá, na příklad o úbytě. Toho lze užítí zejména v krajích, kde katolický kněz se objeví zřídka, na příklad v misijních územích. Právě tak lze udělití pomazání ženě těžce nemocné před porodem, člověku těžce nemocnému před chirurgickým zákrokem, člověku hodně starému, u něhož nelze určití, jak dlouho ještě bude žítí. Podobně má býti uděleno poslední pomazání dětem, které došly užívání rozumu před sedmým rokem, třeba nebyly dosud připuštěny k zpovědi a k přijímání, a rovněž tak lidem choromyslným, kteří mívají nebo pravděpodobně někdy mají světlé okamžiky, které připouštějí spolupůsobení se svátostí.

Pro povzbuzení duchovních pastýřů lze připojit, jak znamenitou zásluhu získává každý kněz tímto nejvyšším skutkem duchovního i tělesného milosrdenství, při němž hříšník, ač není obrazem Kristovým nevinností svědomí, přece nese na sobě ono nezrušitelné znamení, pro něž Kristus bude počítati dobrodiní prokázaná nejmenšímu křesťanu za skutek prokázaný sobě (Mt 25, 45). Jestliže Mariino pomazání Krista k pohřbu (Mk 14, 8—9) jest hlášáno všude, kam vniklo evangelium, i s její chválou a obhajobou, jak by nebylo hlášáno po věky, že jsme k životu věčnému pomazali nebo pomáhali pomazati člověka, který nesl na své duši znamení Trojice a za něhož Kristus prolil skutečně svou drahocennou krev?!

Dr Karel Bureš:

Studentům...

V Dobrém pastýři r. 1946, č. 28, str. 433n podává F. H., asi kněz, krátký obsah rozhovoru, který měl s posluchačem filosofie, jinak praktickým katolíkem. Student si stěžoval na protináboženské zaostření přednášek některých univ. profesorů, které uvádějí mnoho posluchačů ve zmatek. Proto dává pisatel článku radu profesorům náboženství, resp. jejich instruktorům, aby preventivně co nejlépe připravili studenty již na střední škole na nejrůznější námitky proti víře. K této dobře míněné radě lze toliko poznamenati: když profesor náboženství důkladně probere náboženské pravdy s přihlédnutím k dnešním otázkám, jak to má předepsáno osnovami, pak seznamuje s obsahem nauky a přesným výkladem odstraní většinu námitek. Myslím, že se většinou tak děje na našich středních školách. Ovšem dobrá vůle ani horlivá snaha a pečlivá příprava profesorů náboženství na hodiny nestačí. Je nutna součinnost studentů. Právě tu má také leccos říci clericus laico, profesor náboženství studentům.

Předně je naprosto nutno, aby se studenti katolíci všichni do náboženství, zvláště nepovinného, přihlásili. Neboť celá řada studentů a studentek, chodících do kostela i ke svátostem, neprojevuje o nepovinném náboženství zájem. Prý již všecko znají, probírají se tam jen věci náboženské, má se prý probírat filosofie, zavádět debaty, nebo profesor náboženství je jim nesympatický, nechce se řídit jejich radami a pokyny. Nebo se vymlouvají, že nemají kdy, ač na jiné podniky si čas najdou. Pro náboženské poučení nechtějí obětovati ani minuty. Prostě je plno všelijakých výmluv, které i jejich rodiče ještě rozmnožují. Náboženské vzdělání se podceňuje. Úřední znehodnocení náboženské výuky dosáhlo již svého účelu: učit se náboženství je ztráta času, který lépe věnovat jinému zaměstnání nebo zábavě. I návštěva kázání v neděli svědčí o neváznosti k náboženskému poučení. Chodí se namnoze důsledně až po kázání, i když je promluva přímo pro studenty a dobře dělaná. Jako by

se necítla potřeba náboženského vzdělání pro lidský život. Pak je těžko vzbudit zájem...

Mnohý student se do nepovinného náboženství přihlásí, ale chodí do něho velmi nepořádně: však je to nepovinné. Takový nemůže mítí ucelený obraz o nauce, poněvadž se látka náboženská musí probíratí soustavně, nemá-li býti něco důležitého opominuto.

Opět jiní chodí do nepovinného náboženství, ale nedávají pozor, nesledují výklad. (O těch, kdož úmyslně vyrušují, se nezmiňuji, poněvadž se sami vylučují z řad slušných studentů.) Je pravda, na vyšším stupni je třeba napnouti pozornost v náboženství, protože se probírají pravdy hluboké, ano, náboženská výuka unavuje, je někdy theoretická, ale bez řádného seznámení s náboženskými pravdami není možno náboženství chápat a není možno odolat námitkám. Mnohému, ba velmi mnohému studentu, je něco neznámého učit se poctivě náboženství, vnikat do jeho problémů, nespokojit se pouze slovním odříkáním. Odůvodňuje se tato povrchnost tím, že se z náboženství nemůže propadnout. Proto se velmi mnoho studentů v nižších třídách učí jen proto, aby měli pěknou známku z náboženství, a také rodičům namnoze jen o to jde, ale o opravdovém zájmu a prožití náboženských pravd není mnohdy ani zdání. Proto jsou náboženské vědomosti ubohé již v nižších třídách, kde je ještě náboženství aspoň relativně povinné. V nepovinném náboženství bývá snaha nábožensky se vzdělat, ač je to téměř nepochopitelné, ještě menší. Neboť mnozí do něho chodí z všelijakých příčin, ale ne z těch pravých. Konečně sama nepovinná hodina svádí k menší péči a svědomitosti ve studiu. Nedivno, že každá námitka, vyslovená autoritou, jakou je univ. profesor, způsobí u studenta při nejmenším zmatek, ne-li úplnou ztrátu náboženství.

Konečně i na vysoké škole, a obzvláště tam, potřebuje student dalšího a důkladnějšího náboženského vzdělání. Stará se však o ně? Nenabízí mu ho sice vysoká škola sama; jsou akademické bohoslužby s promluvou, pořádají se náboženské kursy a přednášky v roce i o prázdninách pro vzdělané. Jen nepatrné procento studentů se jich však zúčastňuje. U většiny není zájmu, proto také ochotně přijímají a tleskají všem výpadům proti náboženství.

Žádá tedy clericus a laico předně zájem o náboženské vzdělání, a tedy i poctivé studium náboženských pravd na střední škole v nižších i ve vyšších třídách. Studium se zájmem a důkladné. Náboženské studium a zájem o ně nesmí přestat ani na vysoké škole, právě tam by se mělo ještě prohloubit. Příležitost k tomu je v každém universitním městě. Anebo se dá zjednat.

Pak zrovna prosí clericus studenta, aby ho seznamoval s námitkami a útoky proti náboženství, aby si je nenechával u sebe, nýbrž aby se poradil o nich s knězem. Proto je třeba většího a upřímnějšího styku studentů s knězem. Zdá se často, že se studenti stydí přihlásit se ke knězi nebo dokonce se s ním jít poradit ve věcech náboženských. (Když teče do bot z některého předmětu, na př. z latiny — to i rodiče znají kněze, o kterého jinak ani nezavadí.) Neplatí tu výmluva, že nezná žádného kněze, kterému by se mohl světit. V každém městě, zvláště universitním, lze

vyhledat vyhovujícího kněze. Konečně se může obrátit na kněze ze své farnosti nebo na svého bývalého profesora náboženství. Žádný neodmítne. Ale brání tomu nedostatek upřímnosti, snad i pýchy. Není přece hanba ani pro vysokoškolského studenta obrátiti se ve věcech náboženských na odborníka, na katolického kněze.

I proto nutno seznámiti kněze se slyšenými námitkami, ježto o mnohých kněz neví. Tím upozorněním prokáže student dobrodiní nejen sobě, nýbrž i veřejnosti, poněvadž se může na ně reagovat v širším kruhu.

Dixit tedy clericus laico-studentu: Měj zájem o náboženské vzdělání a vzdělávej se v náboženství aspoň tak, jak v jiných důležitých předmětech světských, využij každé příležitosti k náboženskému vzdělání. Udržuj styky s některým, sobě imponujícím knězem, svěť se mu se všemi těžkostmi a obtížemi své náboženské víry a života. Neuškodí ti pak ani seberafinovanější útoky pronesené kýmkoliv.

Timotheus Vodička:

»Katolík« a koncil kostnický

»Katolík« odpověděl na mou jedinou poznámku o článku A. Heidlera o Husovi celkem už třikrát, naposledy delším článkem prof. J. Hájka »Pravoplatnost kostnického sněmu a Husův proces« v 19. čísle.

Velmi ochotně bych přenechal kontroverzi o této věci odborným theologům. Protože však redakce »Katolíka« o své újmě opatřila uvedený článek podtitulkem »Hradec rozhodl mezi Prahou a Olomoucí« a protože má poznámka je v něm nesprávně posuzována — nehledíc k meritů věci — pokládám za svou povinnost prof. Hájkovi odpovědět.

Článek prof. Hájka obsahuje jednak pravdivá tvrzení, jednak tvrzení mylná, nepřesná nebo neúplná. Správné jest, že koncil kostnický byl řádně svolán legitimním papežem 4. července 1415 a že některé Heidlerovy věty zní »opravdu nejasně«. (Bylo by však žádoucí, aby jejich pravý smysl stanovil především jejich autor.) Nesprávný je především úvodní odstavec, opakující Heidlerovy omyly a tvrdící, že »Hus měl proti sobě nezákonné soudce, jejichž rozhodnutí bylo teprve dodatečně schváleno.« Nesprávné je, že by historický výklad o různých obdobích kostnického sněmování zmirňoval strohý protiklad mezi Husem a sněmem. Nesprávné je také, že by mé námitky proti Heidlerovi vyplývaly »spíše s hlediska dogmatického.« Mé námitky se stejně tak týkají i hlediska historického; co namítám proti článkům A. Heidlera i J. Hájka je právě to, že skreslují historickou skutečnost, protože neuvádějí historická fakta, jež mají rozhodující význam pro posouzení zákonitosti Husova odsouzení, a že nerozlišují dosti přesné podmínky a smysl ekumeničnosti a zákonitosti církevního koncilu. V jejich pojetí je celá věc nesprávně zjednodušena, což se dá velmi snadno ukázat.

1. K správnému chápání ekumenicity čili obecnosti kostnického koncilu je třeba nejprve vědět, že tuto ekumenicitu lze chápat v trojím smyslu.

Nejprve může být koncil ekumenický *quoad convocationem*, jestliže k němu byli svoláni papežem katoličtí biskupové celého světa. Za druhé může být ekumenický *quoad celebrationem*, jestliže představuje celou Církev, to jest, jestliže se ho účastní většina biskupů nebo aspoň biskupové ze všech končin křesťanského světa ve spojení s papežem. Za třetí může být ekumenický *quoad confirmationem* (*approbationem*), jestliže — a pokud — jeho výnosy byly potvrzeny papežem, a tím nabyly obecné závaznosti a neodvolatelnosti.

Z těch tří podmínek jen jedna je naprosto nevyhnutelná, totiž papežské schválení; ostatní dvě mohou být nahrazeny autoritou Církve nebo papeže, takže koncil může být ekumenický co do autority — to jest, jeho výnosy platí závazně pro celou Církev — ačkoli nebyl ekumenický co do ostatních podmínek. Rovněž může být koncil koncilem ekumenickým jen v některých svých částech či v některých výnosech, a to zase v každém z uvedených tří významů. To jest, může být ekumenický jen z části *quoad convocationem*, jestliže se sešel samovolně a teprve později byl řádně svolán pravoplatným papežem; pak je totiž ekumenický *quoad convocationem* teprve od tohoto řádného svolání. Stejně je ekumenický *quoad celebrationem* jen zčásti, jestliže se některých zasedání účastnila jen menší část biskupů a papež nepotvrdil jejich jednání, nebo zasedal-li koncil bez schválení nebo bez účasti — osobní nebo zástupnické-papeže jako hlavy Církve a hlavy koncilu; konečně je částečně ekumenický *quoad confirmationem*, jestliže byly papežem potvrzeny jen některé jeho dekrety.

Ekumenicita koncilu tedy může mít různé odstíny významu. Ve skutečnosti jsou také koncily, jež jsou ekumenické jen *quoad confirmationem* (cařihradský I. a II.), jiné *quoad celebrationem* et *confirmationem*, atd. Některé mají ovšem všechny tři podmínky; všechny však slují ekumenické čili obecné, i ty, jež byly schváleny jen v některých částech, protože celek je zván podle své nejlepší části, jak vysvětluje kardinál Kajetán (Thomas de Vio Caietanus, *De comparatione auctoritatis Papae et Concilii*, c. VIII).

Posuzujeme-li podle těchto hledisek koncil kostnický, je zřejmo, že to byl ekumenický koncil v každém smyslu, i když nebyl ekumenický ve všech svých částech. Byl ekumenický *quoad convocationem* od 4. července, kdy byl svolán pravoplatným papežem Řehořem XII. jako řádný ekumenický koncil a kdy se obediencí sesazeného Jana XXIII. spojila s obediencí Řehoře XII. Do té doby ekumenický *quoad convocationem* nebyl. Byl ekumenický *quoad approbationem*, protože Martin V. schválil všechny jeho dekrety, jež byly usneseny ve věcech víry *»concilialiter et non aliter«* — to jest za účasti zástupců celé Církve a se souhlasem kardinálského sboru. (R. M. Schultes, *De Ecclesia Cath.*, p. 502.) Mimo to výslovně schválil právě dekrety proti Viklefovi, Husovi a Jeronymovi (*bully Inter cunctas* a *In eminentis*). Neschválil však dekrety pátého zasedání, jež nebylo konciliární, protože se ho účastnila toliko obediencí Jana XXIII., a to ještě neúplná. Konečně byl ekumenický *quoad celebrationem* zcela jistě 4. července a pak od zvo-

ení Martina V., protože mu předsedal pravoplatný papež, a v období mezi těmito dvěma daty z titulu zvláštní pravomoci, kterou mu udělil Řehoř XII., jak ukážeme dále.

Z tohoto rozboru je vidět, jak velice je třeba dbát přesnosti, kdykoli mluvíme o ekumenicitě kostnického koncilu, zejména pronásíme-li o ní soud záporný. Řekneme-li povšechně a obecně, že koncil kostnický byl ekumenický, je to vždycky nějakým způsobem pravdivé, protože v některém ze tří významů mu ekumenicita příslušela od 4. července vždycky. Nebyl-li někdy ekumenický *quoad celebrationem*, neměnilo to zajisté nic na řádnosti jeho svolání, jako zase fakt, že některé dekrekty byly schváleny dodatečně, nemění nic na tom, že byly usneseny *conciliariter* již dříve; kdyby nebylo usnesení, nebylo by ani schválení a nebylo by ani jejich *conciliarity*. Řekneme-li však povšechně a obecně, že koncil nebyl v některé chvíli svého průběhu ekumenický, aniž určíme, v jakém smyslu, pak to snadno vede jen k zmatení čtenářů, od kterých nelze žádat, aby sami ihned věděli, jaká ekumenicita se tím myslí.

Za druhé — a to je ještě důležitější — nesmíme přehlížet při posuzování kostnického koncilu jisté průvodní okolnosti resignace Řehoře XII., jež mají základní význam pro Husův proces. Zásadní chyba uvedených článků »Katolíku« je právě to, že tato fakta přehlíží. Stačí se jen zamyslet nad tou zvláštní procedurou, která se odehrála ve 14. až 16. zasedání dne 4. července 1415, abychom pochopili, jak je to důležité. Řehoř XII. tehdy podle úmluvy s císařem Zikmundem řádně svolal koncil — a vzápětí se sám vzdal papežské hodnosti. Podle zjednodušovací metody »Katolíka« pozbyl koncil touto resignací kanonického oprávnění a jeho další jednání, zejména pak odsouzení Husovo, bylo nezákonné. To je sice pohodlně jednoduché, ale staví nás to před záhady, jež se odtud nedají vysvětlit. Marně se pak totiž ptáme: Jaký smysl mělo řádné svolání koncilu, jestliže měla být ještě týž den jeho činnost skončena? Bylo-li papežovým úmyslem, aby se koncil rozešel, proč jej napřed autorisoval a potom se trvale vzdal možnosti nějak do něho zasahovat? Nebo proč neprotestoval potom proti jeho další činnosti?

Na to nenajdeme v »Katolíku« odpověď; tu nám dá jen zkoumání skutečného historického průběhu Řehořovy resignace. A je to odpověď velmi zřetelná a pro historiky neobyčejně zajímavá.

Fakta jsou tato:

Ve 14. zasedání koncilu přečetl nejprve papežský legát konstituci, již byl kostnický sněm zahájen jako řádný ekumenický koncil, jehož úkolem mělo být odstranění papežského schismatu a dosažení jednoty; zároveň bylo touž konstitucí schváleno a potvrzeno předem všechno, co koncil rozhodne ve shodě s papežskými instrukcemi. Načež koncil takto pravoplatně ustanovený rozhodl v 16. zasedání z moci jemu papežem udělené, že pro příští volbu papeže přísluší koncilu samotnému stanovit způsob a formu této volby. Potom byla prohlášena resignace Řehoře XII. Tím byl papežský stolec uprázdňen a koncil mohl podle pravomoci sobě udělené uspořádat všechno potřebné k odstranění roz-

kolu a k volbě jediného pravoplatného a nepochybného papeže! (Srv. L. Billot, *De Ecclesia Christi*, ed. V., p. 625.)

Z toho je tedy zřejmo, že resignací Řehoře XII. se nestal kostnický koncil žádným nezákonným shromážděním bez církevní autority, nýbrž že zůstal i nadále shromážděním zákonitým a autoritativním a že tato jeho zákonnost a autoritativnost byla založena na pravoplatném rozhodnutí ekumenického koncilu, sankcionovaném pravoplatným papežem. Proto není pravda, že Hus byl souzen nezákonnými soudci; ve skutečnosti byl souzen zákonným shromážděním církevním a jeho odsouzení bylo legální i spravedlivé, jak to bylo později výslovně prohlášeno v bulle *Inter cunctas*. A je ku podivu, že historikové tvrdí něco jiného a že jim nestačí zřetelné a závazné prohlášení papežovo.

Dodatek

Koncil a volba papeže

Podle úsudku vynikajících autorit by byl vlastně mohl koncil provést přípravu papežské volby i tehdy, kdyby k tomu nebyl měl zvláštní pověření od Řehoře XII. Podle kardinála Kajetána je totiž třeba rozlišovat mezi autoritativním sněmem, který je dokonalý prostě (*concilium perfectum simpliciter*) a mezi sněmem, který je dokonalý »podle existujícího stavu Církve« (*secundum praesentem statum Ecclesiae*). (Srv. *De comp. auctoritatis Papae et Concilii*, c. XVI.) První se skládá z hlavy i z údů Církve a může rozhodovat obecně o všech věcech Církve; druhý se skládá z údů Církve a může rozhodovat jen o některých věcech ve stavu krajní nouze — to jest, může prakticky (vyloučíme-li hypotetický případ papeže-heretika) rozhodovat o uznání pravého papeže nebo o uspořádání volby papeže v případě, kdy nelze provést volbu normálním způsobem. Autorita takového sněmu je založena na principu sebezáchovy: není-li možno uplatnit předpisy pontifikálního práva o volbě papeže, pak přechází stanovení podmínek a provedení volby per devolutionem na nejbližší autoritu — na obecné shromáždění Církve bez papeže. Tak tomu bylo podle Kajetána právě v době koncilu kostnického.

(Srov. tyto texty: »*Quaeritur vero quid iuris, si forte extraordinarius casus in quo ad electionem Pontificis procedere deberet, quin amplius possibile esset servare conditiones quas antecedes lex pontificia determinaverat, sicut plures contigisse existimant tempore magni schismatis in electione Martini V. Porro, supposita semel talium occurrentia circumstantiarum, sine difficultate admittendum, quod potestas electionis devolveretur ad concilium generale. Ex ipso enim iure naturali est, quod in eiusmodi casibus attributio potestatis superioris deveniat per devolutionis viam ad potestatem proxime sequentem, quantum praecise requiritur ut possit societas conservari et extremae necessitatis angustias evadere.*« L. Billot, *De Ecclesia Christi*, V. ed., p. 624—625.

»In casu... ambiguitatis, quia nesciretur, si aliquis est verus Cardinalis et similium eventuum, mortuo vel incerto Papa, ut tempore magni schis-

matís inchoati sub Urbano VI contigisse videtur, in Ecclesia Dei esse potestatem applicativam papatus ad personam, servatis debitis requisitionibus, ne perplexa sit, asserendum est. Et tunc per viam devolutionis ad universalem Ecclesiam potestas haec devenire videtur, tamquam non existentibus electoribus determinatis a Papa ad repraesentandum illam in hoc acto pro bono ipsius Ecclesiae.« Thomas de Vio Card. Caietanus, De comp. auct. Papae et Concilii, c. XIII.

Secundus (casus) est, quando Papa unus vel plures incerta electione laborant, ut contigisse videtur in magno schismate Urbani VI et aliorum. Tunc enim, ne perplexa sit Ecclesia, illa membra Ecclesiae quae inveniuntur, potestatem habent iudicandi verum, si potest sciri, si sciri nequit, providendi quod electores in unum eorum vel alium conveniant; et si certi electores nescirentur, cum electio ad Ecclesiam devoluta sit ex ipso electorum defectu, Concilium sic imperfectum eligit, ut in Concilio Constantiensi factum videtur in electione Martini V.« Ibid. c. XVI.)

Snad toto vysvětlení postačí k vytvoření definitivního správného názoru na zákonitost Husova odsouzení. Mohou-li naši odborníci v církevních dějinách uvést nějaká fakta, jež by doplnila nebo pozměnila tento výklad, dám se rád poučit.

Ž I U O T

Ne nám, Pane!

Ne nám, nýbrž jménu svému dej slávu! — Toto staré heslo templářské mu-sejí si veřejní pracovníci katoličtí dobře vštípit v paměť, a pak se jim bude dýchat při všelijakých nepohodách. Nejde jen o to, že ne vždy, ba jen výjimečně dává Pán svým učedníkům viditelná vítězství. Jde o to, že i v Církvi samé ne všichni, dávno ne všichni, kteří se pro ně obětovali, jsou předmětem veřejné úcty. Ne každý svatý je svatořečen, a ne nadarmo praví Písmo: »Drahocenná je smrt svatých před očima Páně« — ne tedy vždy i před očima věřících! Tedy nikdo ať se nepohoršuje, když za těch a oněch časových okolností se trochu na některé katolické oběti zapomene. Oběti velké Revoluce, totiž kněží, umučení v koncentracích jakobínského režimu, byli ovšem kanonisováni, ale nikdo nečeká, že je slovnutný MRP bude zvláště často připomínat: a to je jen jeden příklad z mnoha. Ale zásadní katolíci na to vše byli vždy připraveni. Když před stodeseti lety integrální katolíci španělští jmenovali Sedmibolestnou P. Marii vrchní velitelkou svého vojska, tedy tím nevyslovili pověřenou jistotu vítězství. Neříkali »Mit unseren Fahnen ist der Sieg!« nýbrž pod jejím praporem naopak byli ochotni následovat i na Golgotu a do všeho ponížení. A to je správný postoj zásadního katolíka, když zájem Církve žádá, aby právě i uvnitř Církve byl odsunut stranou a snad posedli výše souvěrci obratnější. Tu nutno říci: Elegi abjectus esse in domo Domini — vybral jsem si být pohozen v domě Božím, raději než být ubytován ve stáncích bezbožníků. —

Jindřich Středa

Z katolického světa

Útok na církevní školství v Maďarsku. — Hlavní úsilí proticírkevního tažení v Maďarsku bylo v poslední době naměřeno proti katolickému školství pod záminkou, že katolické školy jsou ohnisky »podvratné fašistické činnosti.« Jak násilná je režie tohoto tažení, je vidět z toho, že jako jeden z vůdců domnělého podvratnictví byl označen františkánský kněz, který byl za války dvakrát souzen vojenským soudem za to, že ve svých kázáních útočil na nacismus. Kardinál Mindszenty odpověděl důstojným způsobem na tato obvinění v svém květnovém pastýřském listě: »Obracíme se k těm, kdo projevují obavy o demokracii v souvislosti s našimi školami a naší náboženskou výukou. Ujišťujeme je, že církevní školy a církevní náboženská výuka nemohou být nikdy v rozporu se skutečně demokratickým duchem... Jaká je to však svoboda, když katolíkům není dovoleno mít své školy, když jsou připouštěny jen státní školy v systému, v kterém vládnoucí strany, a dokonce strany, které jsou v menšině, mohou vnucovat dětem většiny svůj světový názor? To není demokracie; není to ani svoboda. Ti, kdo s oblibou pohlízejí na Církev jako na hnízdo reakce, by neměli hledat reakci v Církvi, nýbrž spíše v takových útocích na svobodu.«

Pogrom v Kielcích a kardinál Hlond. — Jak známo, byl v červenci učiněn v Polsku pokus využít proti Církvi i protizidovských bouřích v Kielcích. Biskupové byli obviňováni, že nepotírají antisemitismus a že souhlasili s pogromy. Kardinál Hlond vydal 12. července prohlášení k zástupcům zahraničního tisku, z něhož lze jasně poznat stanovisko polského episkopátu:

»Katolická Církev odsuzuje vždy a všude jakékoli vraždy. I v Polsku je třeba je odsoudit, bez ohledu na to, kdo se jich dopouští a zdali jsou páčány na Polácích nebo Židech, v Kielcích nebo v jiné části republiky. Průběh neblahých událostí v Kielcích ukazuje, že nebyly způsobeny rasovými důvody, nýbrž že měly zcela jiný, bolestný a tragický původ. Je to tragédie, která mě naplňuje smutkem a lítostí.

Katolické kněžstvo v Kielcích konalo svou povinnost, jakmile se doslechlo o události. P. Roman Zelek, kněz katedrální farnosti, pospíšil k místu výtržností, ale byl zadržen vojáky. Když byly vojenské kordony odvolány, pět kněží se odebralo na místo incidentu a našlo tam už jen menší hloučky lidí; zástupce biskupa je vyzval k rozchodu. Na druhý den, 5. července, sestavil biskupův zástupce spolu s úřady a městskou správou prohlášení, které mělo uklidnit obyvatelstvo, a toto prohlášení bylo přijato místní vládou. Úřady však toto prohlášení neuveřejnily. 6. července vydal sám biskup prohlášení, jež bylo čteno v neděli dne 7. července s kazatelen všech katolických kostelů ve městě. Jestliže minulého týdne vládli v Kielcích pořádek a klid, přes předchozí bouřlivé nepokoje, má o to zásluhu na prvním místě uklidňující vliv kněžstva.

Při vyhlazovací kampani za německé okupace pomáhali Poláci, ačkoli byli sami pronásledováni, ukrývat Židy s nasazením vlastního života. Mnoho Židů dnes žijících v Polsku vděčí za svůj život pomoci Poláků

a polských kněží. Fakt, že tento vzájemný poměr se zhoršuje, je zaviněn z velké části Zidy, kteří dnes zauímají vedoucí místa v polské vládě a usilují o zavedení vládní struktury, kterou si většina lidu nepřeje. To je neblahá politika, poněvadž tím vzniká nebezpečné napětí. Je třeba litovat, že několik Židů přišlo o život v osudném boji na polské politické frontě. Ale počet Poláků, kteří v něm také přišli o život, je neúměrně větší.

Můj osobní poměr k Židům je znám z mých předválečných projevů. V době svého vyhnanství, za svého pobytu ve Francii v letech 1940—1944 jsem zachránil mnoho polských i německých a francouzských Židů před deportací do táborů smrti. Usnadňoval jsem jim odjezd do Spojených států, ukrýval jsem je v bezpečných úkrytech a snažil jsem se opatřit jim doklady, kterými jim byl zachráněn život. Přeji si z hloubi srdce, aby poválečný židovský problém našel správné řešení.«

Bohdan Chudoba a české dějiny

(B. Chudoba: Jindy a nyní. Vyšehrad, Praha 1946. Stran 464 + 1 mapa)

Psát posudek o Chudobově výkladu dějin českého národa je zaměstnání nadmíru melancholické. Na jedné straně totiž vidíme, že toto dílo si vyžádalo značné přípravné práce, že autor k němu čerpal z rozsáhlé četby příslušné literatury; jeho znalost některých detailů je pozoruhodná a pozoruhodné jsou i některé detailní postřehy o české literatuře nebo umění. Ale na druhé straně nás četba Chudobovy knihy až příliš přesvědčuje o tom, že její přednosti v detailech nemohou vyvážit její nedostatky, jež se týkají věcí základních.

Chudoba si položil jako cíl podat souhrnný obraz nejen dějin politických, nýbrž dějin kulturních vůbec, v kterých je politika správně pojata jen jako jedna jejich součást. A to je jistě cíl sympatický, jehož zdárné dosažení by znamenalo vskutku veliký a užitečný literární čin. Je však také zřejmo, že takový záměr si vyžaduje osobních předpokladů, které nelze tak snadno splnit. Sčtetlost nebo píle nebo sebedůvěra k tomu nestačí; na prvním místě je k tomu třeba ducha ve zvláštní míře schopného odhalovat jednotu a řád a stanovit jejich principy, a hned potom si to vyžaduje dobrého vyškolení v teologii a filosofii, bez nichž přece — to je zřejmé — nelze chápat historii národa křesťanského. A teprve potom přichází erudice a jiné podřadnější podmínky.

Slabinou Chudobovy knihy však je právě jak nedostatek souhrnného filosofického smyslu, tak nedostatečné theologické i filosofické školení. Tento nedostatek se projevuje nejen v jeho výkladu skutečnosti, nýbrž i v jeho vědoslovných zásadách. Jen nedostatečná znalost základních principů vědění může vysvětlit tu sebedůvěru, s níž autor v úvodní kapitole »Obraz a smysl českých dějin« prezentuje čtenáři svou filosofii dějin — zejména pak svou základní zásadu, že »není žádné příčinné souvislosti mezi dvěma dějinnými příběhy, neboť pravá příčinnost je pouze vztah mezi rozumnou vůlí a jejím cílem, nikoli mezi nesčetnými okolnostmi a některou jejich sestrou.« (Str. 13) Člověk filosoficky správně

školený by si jistě musil uvědomit, že takové tvrzení odporuje axiomatu *Causa causae est etiam causa causati* a že svobodná lidská vůle sice je hlavním přirozeným činitelem v dějství, ale nikoli činitelem jediným. Snad chtěl autor jen zdůraznit význam lidské vůle v dějinách proti výkladům, které kladou na první místo činitele hmotné; ale tak, jak to formuloval, je to tvrzení zcela pochybné, jež kromě jiného by v důsledcích vedlo i ke skepticismu v oblasti theologického poznávání, na příklad v apologetické argumentaci opřené o historický fakt vtělení.

Podobný nedostatek přesného filosofického myšlení se ukazuje v tvrzení, že dějepisec nemá právo posuzovat nebo odsuzovat kteroukoli z dějinných postav »právě proto, že zná i v nejlepším případě jen malý zlomek jejího vnitřního života.« (Tamtéž) Na to lze prostě odpovědět, že neznáme-li vnitřní život osobnosti z přímého poznání, známe aspoň její skutky nebo její dílo, a že podle ovoce poznáme strom. Řečeno filosoficky, mezi účinkem a příčinou je vztah analogie, účinek se vždycky nějak »podobá« své příčině; a ježto i podle Bohdana Chudoby existuje »pravá příčinnost mezi rozumnou vůlí a jejím dílem«, jak může tvrdit, že nemůžeme s jistotou posuzovat nebo i odsuzovat tvůrce podle jeho díla?

Podobně pochybená je další Chudobova argumentace: »Velmi zřetelně vidím svou povinnost a povinnost každého dějepisce v posuzování všech výtvorů a myšlenek, které nám minulost skýtá, a to ne snad v nějakých jejich vztazích k okolí, v němž vznikly, nýbrž ve vztazích, které my k nim máme; odsudkem takového minulého ideálu nijak neposuzuji jeho původce, který svou věc třeba myslí velmi dobře, ba snad ji ani jinak myslit nemohl, ale není nám ani možno zjišťovat to, nechceme-li se dát vést čirou libovůli vlastní představivosti. Za páté: dějepisná hodnota všech minulých věcí tkví tedy v jejich významu pro nás« (13—14). Zde opět Chudoba směšuje zřejmě přímé poznávání pohnutek s poznáváním pohnutky z činu, nebo vůbec poznávání úmyslů s poznáváním výsledků, a mimo to se dostává svým závěrečným tvrzením do rozporu sám se sebou. Vždyť mají-li historické události význam pro nás, měly jej i pro naše předchůdce a budou jej mít pro příští pokolení. A můžeme-li zjišťovat my význam, jež mají minulé události pro nás, pak to mohli činit i naši předchůdci; a stejně jako naši následovníci budou — třeba na základě Chudobovy knihy — zjišťovat naše hodnocení historie, můžeme zase my zjišťovat, jaký význam měly dějiny pro naše předchůdce. Necháme-li stranou jiné aspekty, už v tom je jakýsi společný základ noeticko-historické kontinuity; i kdyby nebylo nic jiného, můžeme pak aspoň zjišťovat, v čem se minulé hodnocení shoduje nebo rozchází s naším. A je už tím také dáno rozlišení mezi dvojím druhem nebo dvojím pojetím historického hodnocení: hodnocení, jež zkoumá význam dějství pro minulé generace, a hodnocení, jež zkoumá význam dějství pro přítomnost. Potom však je nesprávné tvrdit, že dějepisná hodnota všech minulých věcí tkví jen v jejich významu pro nás.

Že Bohdan Chudoba přezírá historické hodnocení v prvním smyslu, pochází z jeho omezeného pojetí tradice. »Národní tradice,« praví, »pro nás je to, co my dnes z národní minulosti známe a na čem budujeme;

jestliže tu nebo onu věc z ní znala již některá pokolení nebo někteří jedinci předchozí, tím lépe pro nás, poněvadž jsme si více jisti svou věcí; jestliže naopak jiné údobí z národní minulosti čerpat nedovedlo, a tedy tradici ztratilo, může nás to rmoutit, ale na tradici samé to vůbec nic nemění, poněvadž dvacáté století může přímo navázat třeba na myšlenky století desátého, aniž se stará, zda tyto myšlenky byly známy v dobách mezitím uplynulých» (14). Že můžeme navazovat na tradici, která byla v určitých dobách opomíjena nebo i potírána, je pravda; ale je to jen počáteční pravda, pouhé východisko, aspoň pro historika, který chce být něčím více než politikem. Historikovi přece musí ihned napadnout otázka: Proč dnes tu a onu věc známe a jinou nikoli? A proč třeba fakta desátého století mají pro nás větší význam než fakta století patnáctého? Je to jen náhoda, že si vybíráme právě tuto tradici a ne jinou? Je to jen náhoda, že tradice vznikají, nabývají významu a zase se ztrácejí, že některé události mají význam trvalý a jiné jen dočasný? A je pro nás zcela bez významu, zdali se některé tradice v minulosti osvědčovaly k trvalému prospěchu národa a jiné nikoli? Není naší povinností dbát při svém rozhodování zkušeností, jichž nabyly s tradicí minulé věky? A je-li, jak se potom můžeme obejít bez zkoumání minulého významu historických dějů?

A to ještě nemluvíme ani o významu, který má tradice a její historická kontinuita pro křesťanskou teologii všech věků. Pro katolíka má otázka, co a jak věřili křesťané před pěti sty lety a jaký oni přikládali význam historickým událostem, význam podstatný; a poznávání těchto skutečností v theologické nauce je podstatně poznáním z příčin. Kdyby si to Bohdan Chudoba uvědomoval, pak by asi tak snadno neoznačoval kauzální výklad dějin za pověru. Neboť odtud jest jen malý krok k závěru, že tedy patrně historická theologie je také pověra.

Uhrnem tedy: Chudobovo pojetí historie je filosoficky nesprávné a prakticky zhoubné.

Nebudeme rozvádět argumentum ad hominem a ukazovat podrobně, jak málo se drží sám autor svých zásadních připomínek. Všimneme si jen několika jednotlivostí, jež ukazují vážné nedostatky jeho theologické erudice. Bez theologického vzdělání nelze správně ani vykládat ani hodnotit kulturní dějiny, jichž nejvýznamnější částí jsou náboženské dějiny — to se ukázalo zcela jasně i u tak vynikajícího historika, jako byl Pekař. Chudoba zavrhuje Pekařovu »historii pro historii« a staví proti ní pravý opak, něco, co by bylo lze nazvat »historií pro Bohdana Chudobu«; a přece, ku podivu, osvědčuje touž chybu ještě nápadnějším způsobem.

Trapný je na příklad povrchní Chudobův výklad o scholastice: »Mnozí učenci lpěli do té míry na logice, že se z jejich vědomostí stala mrtvá a nezáživná látka, přemílaná neustále na mlýnech úsudků a slovních výměrů. Ale takové úpadkové školení — říkalo se mu pohrdavě 'scholastika' — nikde zatím nepřevládlo« (107). Takhle právě by to napsal nějaký pozitivista, který zahrnuje do společného odsudku scholastiku pravou i nepravou, scholastiku svatého Tomáše Akvinského i scholastiku úpad-

kové doby. Od Bohdana Chudoby bychom však mohli očekávat, že aspoň stručně upozorní na to, v čem byla pravá sláva scholastiky a jakým způsobem lze mluvit o scholastice nepohrdavě. Ale místo toho musíme jen konstatovat, že vůbec celý výklad Chudobův o středověké filosofii a teologii je povrchní a nejistý. Čteme-li na příklad, že Jan z Dražic »nehledal svého vzoru mezi scholastickými učiteli, nýbrž v jednoduchých a přece pronikavých knihách sv. Augustina Aurelia« (112), musíme z toho soudit, že autor nezná dobře ani scholastiku, ani svatého Augustina, jež »jednoduchost« asi posuzuje jen podle Vyznání; a neuvědomuje si asi, že scholastika je pokračováním patristiky a že svatý Augustin je pro scholastiku jednou z hlavních autorit.

Více než trapný je Chudobův sumární úsudek o koncilu kostnickém: »Toto scholastické slovičkářství nemohlo ovšem dojít pochopení ani v Kostnici, kde mezi zpustlým kněžstvem, které se tam sjelo z celé Evropy k hýření, několik idealistů zápasilo o nápravu křesťanského života« (124). Mluvit takto o ekumenickém koncilu, který dovedl přímo geniálním způsobem rozřešit situaci zdánlivě neřešitelnou, je pro křesťanského čtenáře přímo pohoršlivé. A pohoršlivé je také, co říká Chudoba o konfliktu mezi Jiřím Poděbradským a papežem Piem II. Ačkoli uvádí, že Jiří slíbil před korunovací poslušnost papeži, přece tvrdí, že »zavržení kompaktát bylo skutečně jen svévoli tohoto renesančního kněze, který podle svých vlastních slov, než se stal římským biskupem, byl ochoten pod nátlakem světské moci zapřít Krista i s jeho náměstkem. Král Jiří proto docela oprávněně (!) nechtěl od kompaktát ustoupit« (135). Zde tedy katolický historik docela klidně tvrdí, že král, povinný poslušností papeži, se »docela oprávněně« vzpíral papežskému rozhodnutí ve věci církevní kázně! A aby dovršil své dílo, tvrdí nadto, že odmítnutí kompaktát bylo »svévolí«, ačkoli Pius II. uvedl ve veřejné konsistoři 31. března 1462 poselstvu krále Jiřího množství přesvědčivých důvodů pro své odmítnutí a vůbec si počínal v celé věci způsobem svrchovaně moudrým a důstojným! Podle Chudoby ovšem »Jiří z Poděbrad setrval při své pravé povinnosti, a tak došlo vinou římské kurie k zápasu, který znovu zpusťošil české síly« (136). Hle, jak vykládá historickou pravdu Bohdan Chudoba, vskutku povoláný soudce nad vinami »římské kurie«! A je pozoruhodné, že právě v této věci mu jeho koncepce dějin nijak nebrání, aby příčinně nespojoval »dva různé historické příběhy«.

Bylo by možno pokračovati v tomto výčtu nesprávností, nehledíc k množství menších věcných omylů — množství tak velikému, že by bylo k jejich výčtu a vyvrácení třeba desetkrát více místa, než hodláme zde Chudobovi věnovat. Není toho však potřebí; uvedené doklady stačí k formulaci závěru sice bolestného, ale nutného: že totiž Chudobova kniha je pochybená právě v nejzákladnějších věcech — a pochybená do té míry, že pochybné, škodlivé a pohoršlivé názory zejména na církevní věci zatlačují to, co je v knize dobrého, takže pro katolického čtenáře je to četba nevhodná.

Timotheus Vodička

Putování za Katolickou akci

Chystala jsem se na dovolenou do východních Čech, do svého rodiště. »To musíte zajet tam a tam a tam,« vyjmenovaly mi ve Svazu katol. žen řádku míst. »Máme tam odbočky a nic o nich nevíme, musíte je trochu rozhybat.« Právě jsme marně putovaly po úřadech a sháněly povolení časopisu pro katolické ženy. A z toho putování bylo jasné: u nás, v naší demokratické republice, musí být na všechno organizace. Máme nepolitické ÚRO, má asi 3 miliony členů ze všech politických stran. Jejich jménem, v jakém duchu víme, mluví pan poslanec Zápotocký. Listů mají celou řadu. Potom jednotný svaz zemědělců, Svaz mládeže, jsou organizovaní filatelisté, rybáři a nevím kdo ještě. Všichni mají svůj časopis — jen katolické ženy zůstaly na suchu. Nezbyvá, než jít do houfu pořádně se organisovat. A proto s náramným elánem jsem se chystala rozhybat ty spící odbočky. Ozbrojená balíkem papíru, letáků, jsem se rozjela na dovolenou. Byla jsem jako ten Vávra, když šel po mezi — plná plánů, přesvědčená, že všechny ženy zahoří velikou touhou dát Pánu Bohu všechn svůj volný čas. Chystala jsem se, co jim všechno povím, vybírala pro ně nejkrásnější slova...

V jednom z největších měst kraje mě důstojný pán nepřijal právě vlídně. Nesměle jsem se odvolala na projev, kterým pan biskup doporučuje katolickým ženám své diecése, aby vstupovaly do Svazu katolických žen. Velebný pán jen mávl rukou: »To my známe, to tady už máme dávno! Je pravda, že od roku 1925 máme u nás odbočku Svazu, ale my tady teď máme lidovou stranu!«

Nesměle jsem se snažila zas vysvětlit rozdíl mezi Svazem a odborem žen při lidové straně, a proč ten odbor nemůže pracovat v Katolické akci. Důstojný pán si mě měřil ne právě vlídně.

»Slečno«, hlas velebného pána se stal důrazným, »slečno, nás tady nikdo nemusí nutit do práce, ani nepotřebujeme povzbuzování! Katolický tisk? Phá, k smíchu! U nás prodáme 700 Nedělí!!! A těch Štítů! O noviny se u nás stará kostelník. Slečno,« zas to v hlase zaskřípělo, jsem slečna, kterou její dva kluci přerůstají, »na mne už jich přišlo! Je to tady velké město, musíte mít odbočku Svazu, přijde jeden, dobře, založím odbočku. Za čas zas druhý: u vás nemáte Mariánskou družinu? To je hrozné! A já samozřejmě založím Mariánskou družinu. Potom Katolickou akci — dobře, založím Katolickou akci. A ke všemu ještě: u vás není odbor žen při lidové straně? Neslýchané! Založil jsem i ten — ale teď už toho zakládání mám právě dost! Máme tady lidovou stranu, s tou pracuju — a o ostatním nechci slyšet!«

A byla jsem vyřizená...

Mám vám vypsát ještě další putování? Podobalo se skoro navlas prvnímu. U kostelů se prodává katolický tisk, mezi nimi všude Štít, krajský list lidové strany. Katolická akce? Právě je ve stadiu rozdávání funkcí.

Dnes, půldruhého roku po válce. Po válce, v které byl čas vše promyslet, připravit, organisovat a hned po revoluci se rozjet naplno. Kolik je to let, co svatý Otec volal laiky do práce, do Katolické akce?

Bylo mi hořko, když jsem porovnávala poměry třeba v socialistickém prostředí, ten elán a obětavost, s jakou se tam hrnou do práce. Jsem konvertitka, bývalá přesvědčená sociální demokratka. Hrnou se do práce, a pro co? A naši?

Květa Milenovská

Mučedník českého národa

Tak to napsaly — jinak dobře vedené — slovenské Katolícke noviny č. 39. Míni snad sv. Václava, Vojtěcha nebo Jana Nepomuckého? Ne. Užívají toho názvu o jednom českém politickém vězni. Je to však matení pojmů. Pro nás mučedníkem je ten, kdo podstoupil za víru smrt. Kdo byli usmrceni nebo trpěli pro jinou vznešenou myšlenku, ku př. národní, jsou mučedníci jen ve smyslu přeneseném, nevlastním. Můžeme je nazývat na př. národní trpitelé, hrdinové a pod., ale pojmenování »mučedník« vyhrazuje pro oblast náboženskou. To byl zvyk nacistů, že starým křesťanským slovům dávali svůj, nový obsah. Tak slova zjevení, věřiti, nesmrtelnost, dědičný hřích, kříž, pokora, milost, zněla stejně v ústech národního socialisty a křesťana, ale každý pod tím myslel něco docela jiného. Ohradil se proti tomu už papež Pius XI. v protinacistickém okružníku S palčivou starostí: Zvláště bdělé oko mějte, ctihodní bratři, aby se základní náboženské pojmy neolupovaly o svůj podstatný obsah a nedával se jim význam jiný, světský.

Sem patří i to, když se jméno posvátný dává třeba funkcím biologickým, jak někdy čítáváme i u autorů dobrých. Naše pojmy nesmějí mít kontury mlhavé. Dát vždycky to jméno, které tu věc vystihuje. Zpřesnit myšlení i mluvení.

O. M. Petrů

Závěry 33. Sociálního týdne ve Štrasburku 1946

Základní thema bylo Národní společenství.

1. Přijali rozdělení společenství a společnosti. Společenství působí na člověka poutem, aniž je vyhledává, třebaže je přijímá, a pak závazky společnosti, jež vycházejí z lidské iniciativy. Obojí je v každé lidské skupině.

Národ jest společenství, stát společnost. Jejich hranice nemusejí se nutně shodovat. Shodování jich není absolutním ideálem. Ale i když se shodují v národním státě, zůstávají odlišné skutečnosti, které tvoří národní společenství i politickou společnost. Ale vždycky potřebuje společné národní dobro ke svému zachování i ke svému rozvoji státu.

Francouzské společenství, otřesené stoletím individualismu a ohrožované dnes opačnými ideami, musí být obnoveno, ale daleko od toho, čím je totalitní mysticismus zanesl.

2. Národní společenství koření v krajovém společenství, neboli v užší vlasti, jež má odevzdati národní hodnoty člověku z lidu a míti podíl na

kultuře, na základě konkrétních skutečností, jako rodiny. Ale k tomu je třeba místní elity a university ne tolik uniformní. Určitá decentralisace administrativní může jen prospěti tomuto krajovému společenství, jež neničí národní jednotu, nýbrž ji obohacuje.

3. Národy mají v lidstvu ráz partikularistní, neboť trhají jednotu. Ale tento partikularismus dle těla odpovídá přirozenému lidskému řádu, jak se projevuje v dějinách. Zároveň se v něm jeví výzva k obecnosti a zárodek spojení, jež poutá organicky národy k ještě širšímu společenství lidskému, protože společenství národní zůstává lidským. Toto společenství národů, které je podkladem společenství států, jest ještě v zárodku. Všechny národní elity musejí si uvědomiti jeho historickou skutečnost a nutnost jeho rozvoje pro lidskou civilisaci.

4. Se týká různých národních společenství ve Francii: Provençalové, Bretonci a pak kolonie.

5. V národním společenství vyvstává konflikt: národní život si vyžaduje jednoty; osobní život a rozvoj přechodných skupin, jež vyrostly jejich příčiněním, si vyžadují svobody. K vyřešení tohoto konfliktu je třeba nejprve uvážiti, že svoboda není libovůli a že jednotu není stejností. Pro občana není úkonem svobody nezájem o společné národní dobro. Pro národ pak dusiti svobodu pod rouškou společného dobra znamená zapomenout, že k tomu, aby společné dobro zůstalo dobrem, musí býti dobrem svobodných bytostí. Zůstane ovšem vždycky určité napětí mezi svobodou a jednotou v národním společenství. Proto má také stát, jenž má za úkol společné národní dobro, se snažiti o sladění osobních iniciativ a ne vše uniformovati, chtít je všechny nahraditi. A když sám jedná, musí zavésti určitou mnohost do svých zřízení v té míře, v jaké je to nutné pro svobodu.

6. Toto mnohostní zřízení státu jeví se ve zřízeních jako zřízení vpravdě demokratické. Ponechává ona napětí, ale stará se, aby se zladila v rovnováhu různých orgánů funkcí. Tato rovnováha je ovšem nestálá jako život sám, ale jen to zladí vládu většiny s úctou k základním svobodám menšiny. Dáti takové zřízení je podstatným předmětem ústavy.

7. Ústava má nejprve zaručiti právně a účinně svobodu osobní i kolektivní tím, že uskuteční zkoumání ústavnosti zákonů, znemožnění výjimečných soudů, nezávislostí úřadů, zákonitost trestů a nemožnosti zpětného působení zákonů.

8. Pluralistní zřízení, ovšem v různých podobách se jeví v různých oborech mládeže, školy, informací a propagandy, aby byla zaručena pod kontrolou ovšem státu a ve snaze o společný život všech občanů respektování nejzákladnější svobody, totiž svobody duchovní.

Pro národní společenství se nejedná o výchovu mládeže mimo její přirozený rámec, nýbrž o přetvoření životních podmínek, aby byly co nejlidštější pro všechny a nejpříznivější pro mladé, kteří mají vstoupiti do života, aby si mohli založiti existenci a rodinu. Různá hnutí mládeže tu budou spolupracovati ve společném úsilí na zlepšení zřízení a mravů, když se budou všechna řídit svým vlastním ideálem.

9. Nesmíme hledati v jednotné státní škole podmínku nové národní

soudružnosti, nýbrž možnost naprosto svobodného pole kontrolovaného ovšem v národním zřízení výchovy, v němž by soukromé podnikání bylo laděno, doplňováno, kontrolováno státem, zatím co by obecné školy pěstovaly zřetelnou neutralitu, jak si to rodiny obvykle přejí. Sjednání národa by tu uskutečnily školní rady a otevření učitelských ústavů pro budoucí učitele soukromých škol.

10. Aby prostředky informace a propagandy byly použity ve prospěch opravdové národní jednoty a k utváření veřejného ducha je nutné, aby přesné informace nejpřesnější vystřídaly propagandu a aby byl vypěstěn u občanů kritický duch, který by jim dovolil odolat popřípadě i výstřelkům propagandy. I zde se jeví bohaté členění zařízení rozlišené o užívání prostředků v oboru státu, stran a mezičlenných skupin jako prostředek ne sice neomylný, ale přece nejméně nedokonalejší k dosažení cíle.

11. Jednota národního společenství si žádá odstranění proletariátu, jenž povstal rozdělením tohoto společenství od celého jednoho století. To se uskuteční reformami struktur, jež změní obecné životní podmínky a dovolí obzvláště dělnickým rodinám život opravdu lidský.

12. Rovněž je třeba si přát, aby snaha dobré vůle měšťanů i rolníků nastoupila na místo vzájemného obviňování se, a lepší zároveň pochopení vlastních těžkostí a možnost lidské vzájemné pomoci, jak toho vyžaduje vzájemně se doplňující ráz jejich prací.

13. Ale toto přetvoření národního společenství jest nutně vázáno na jeho hospodářský stav. Tento je značně ochuzen a může se pozvednouti jen smělou politikou zaměřenou k budoucnosti, jež bude zahrnovati rolnictví znovu vybavené, zobchodněné a více specialisované, průmysl lépe opatřený stroji a učiněný pevným, zladen mezinárodní hospodářskou politikou, hospodářskou spoluprací stran evropského celku, a brzkou spoluprací se sousedními národy, které jsou jeho nejlepšími odběrateli svou situací sociální i zeměpisnou.

14. Toto zladení svobod v jednotě národních společenství a v jednotě velkého společenství lidského nemůže býti zaručeno, jestliže se budeme snažiti uzavřítí toto společenství v nich samých a nedati se jim rozvinouti v duchovním společenství, které je přesahuje. Jen křesťanství, ukazující přirozenost lidského určení a učící lásce k němu umožní najíti rovnováhu osobám i společenstvím. Jen církve, které je svěřeno toto poselství, která je vrostlá do časných dějin národů a celého lidstva může je vésti k jejich cíli, jímž jest království Boží.

N e u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Láska a pravda

Láska dovede podat pravdu každému podle jeho potřeb a schopností. Dovede najít cestu ke všem srdcím a tím pak i ke každému sluchu. Je si totiž vědoma své závazné povinnosti k tak vznešenému pokladu, kterým je pravda a k lidem, kterým je určena. Takle láska, získává pravdě posluchače, otvírá jejich mysl ke svatě pohotovosti. Tato láska umějící a chtějící se ke všem sklonit, všechny zachytit a získat pro Kristovu pravdu je ideálem Církve. Touto láskou se stává pravda moudrostí. Dívá se totiž s cimbou lásky, nejvyššího vrcholku křesťanství, s vrcholku svatě jednoty všeho a všech v božím zvolení a povstání.

Jen tato láska přesvědčuje lidské srdce. Jen ona je otvírá a jen ona jich dobývá pro Boha. Láska se poznává ihned. Je něčím samozřejmým. Něčím, co se pozná hned na první pohled. A takhle posvátně samozřejmě se stává pravda v ústech lidí žhnoucích nadpřirozenou láskou Boží. I pravda se stává tak lehce přijatelnou, podávají-li ji měkké, třebaže pevné ruce lásky.

Křesťanská láska si nechce kupovati duše za kus chleba, nýbrž srdcem otvírá si srdce, aby se otevřela Srdci Božímu. — Braito

Hledejte nejprve království Boží

To bylo všem řečeno a pro všechny platí, že co prospěje člověku, kdyby získal celý svět a utrpěl škodu na své duši! Pro všechny platí, že opravdu šťastní jsou jen duchovně chudí, že jenom jejich je nebeské království. K této duchovní chudobě, k tomuto duchu chudoby váže nás podstata křesťanství. Bez ní není křesťanů.

Podobně platí pro všechny, aby nepečovali úzkostlivě o časné věci a aby hledali nejprve království Boží. Všechno ostatní nám bude přidáno.

Tím vším nám Kristus klade na srdce, abychom nepodlehli jak časným věcem, tak starostem o ně. Musíme být všichni duchovně chudí, abychom nelpěli na časných statcích tak, že bychom jen o ně pečovali, nebo aby starost o ně zaujímala první místo v našich životních starostech.

Ale to platí i o všech časných prostředcích našeho apoštolátu. I duchovní osoby lehko by se mohly dát ošálit domněle nutnou starostí o prostředky k apoštolátu, ke katolické akci. Jsou potřebné časové prostředky, ale nikdy nechyběly svatým, kteří hledali nejprve opravdu království Boží; nepřinesly však požehnání, jestliže jejich držitelé nebo správci se pro ně považovali za prince a kdovíjak důležité. Kolikrát vidáme, jak třeba i v klášterech se takoví hospodáři považují za první osoby a shovívavě se dívají na duchovní práci a apoštolát... Ale takové peníze obyčejně čert sebere, a ještě s ostudou.

Kdo na nic nespekuluje a hledá jen království Boží, tomu dá Bůh všechno, co potřebuje jeho horlivost a práce. A nedá-li, pak jeho působení ničeho takového nepotřebovalo a uplatní se pouhým rozléváním zásluh na základě svatého společenství v tajemném těle Kristově.

Z této nové mravnosti Kristovy nesmíme nic slevovat, nic překumštovaně vykládat, až by z velikosti Kristovy velkodušnosti nic nezůstalo. To vše platí doslova, a čím kdo chce být blíže Kristu a více vstoupiti do království Božího, tím více se musí snažit o doslovné plnění tak doslovně chápaných slov Mistrových.

Braitó

Nebezpečí sektářství katolického

Nespletl jsem se? Jen částečně. Sektářství přece není katolické. Baže není a právě proto již jest odsouzeno každé sektářství všech, kteří shromažďují lidi kolem svých osob. Vytvářejí tak skupiny, které žijí svým vlastním odloučeným životem, životem odloučeným od velkého společenství celého kněžství, od oné křesťanské obecnosti a katolicity.

Bylo by pochybené, kdyby hnutí hlubinářské mělo vychováti lidi, považující se za elitu, za něco lepšího, kdyby se chtěli spojovati kolem osob toto hnutí vedoucích.

Ale totéž platí o všech ostatních skupinách. O všech třetích řádech, mariánských družinách, o zbožňovatelích vynikajících kněží, kolem jakékoliv jiné sdružující myšlenky.

Musíme dbáti pečlivě toho, abychom lidi nepřipoutávali na sebe, na své osoby, a nejenom to, abychom lidi nevychovávali k přílišnému spojení v tomto společenství, zapominajíce na základ veškerého našeho spojení, totiž ve společenství povolání za boží děti. My musíme pozitivně lidi vychovávat k tomu, aby se shromažďovali v menších celcích proto, aby tím více přinesli onomu velkému společenství, onomu velkému celku Církve. Musíme tak vychovávat lidi, aby si uvědomili, že přes osoby vedoucí mají vidět milosti a dary pravdy, které patří celé Církvi, které ani nejvíce vynikající kněží sami nenašli, sami ze sebe nedávají, a to, co dávají ve výřečnosti, literární pohotovosti, pastorální obratnosti, není skoro ničím ve srovnání s Kristovou pravdou, s milostí jeho, a že proto musíme vidět a učit se umět vidět skrze lidi Dárce oněch darů, které nás tak uchvacují, i oněch osobních vloh a schopností, které oceňujem při rozdávání těchto darů.

Jinak se nám vytvoří sekty lidí, kteří budou rozčarováni, desorientováni při zklamání, selhání těchto osobností nebo při jejich odchodu. Musíme tak vychovávat lidi, kteří se shromažďují kolem nás, aby dovedli klidně jíti si ke všem pro tytéž pravdy a pro tytéž milosti, které jim pro ně, v jejich očích nejdokonaleji zvěstuje jejich oblíbená osobnost. Aby neignorovali všechny ostatní jiné kněze, jejich podněty, jejich kázání a přednášky, aby nepodceňovali všechny ostatní duchovní.

Kdo toto nevidí a nebo vidí-li, nevychováá lidi proti tomuto nebezpečí, připravuje sektu. Ovšem tímto slovem se hodně pohazuje a hodí se

velmi snadno po knězi, jehož úspěchy a ovoce jsou předmětem obdivu, ale ne čistého, nýbrž závistivého a žárlivého, ale prost tohoto nebezpečí není nikdo z nás a žádné naše hnutí. Proto hlubináři nebudou toto na nikoho jiného převalovat, nýbrž se sami se svými duchovními otci zamyslí nad tímto nebezpečím. Přes nás ke Kristu k ostatním kněžím ještě věrněji, ještě obecněji a šířeji a oddaněji, a ještě oddaněji obecné Církvi, z níž jediné a v níž jediné a pro níž jediné můžeme žít a v níž v jejímž spojení a společenství může mít smysl hnutí naše. Braitó

Starý Zákon a Církev

Kristus nepřišel Zákon rušit, nýbrž naplnit. Ale zákon znamená především úmluvu Hospodinovu s jeho lidem. Tuto úmluvu s lidem Božím nepřišel Kristus zrušit, nýbrž naplnit. Nová úmluva, uzavřená v nové obětní Krvi nové oběti — Beránka neposkvrněného, byla takto povýšena k novému spojení Božího lidu s Hospodinem, ke spojení nadpřirozenému, účasti ve vnitřním životě samého Boha, Boha trojjediného a naplněna povoláním všech národů k účasti v Božím vyvolení. Z této úmluvy nepřišel Kristus zrušit ani nejmenší písmenky. Opět úmluva, nedostatečně předkládaná jako zákon, ale úmluva s novým lidem k novému království povolaných za Boží děti.

To je Kristova Církev — nové království Boží v nové úmluvě. Je ovšem též zákonem, protože takové spojení s Bohem nutně zavazuje, a to celého člověka. Proto postavil Spasitel za základ této úmluvy staré přikázání staré úmluvy: Milovati budeš Pána Boha svého, z celého srdce svého, ze vši síly své a ze vši mysli své a bližního svého jako sebe samého...

Naplněn je tento zákon lásky povoláním a závazkem k účasti na Otcově životě, tedy k lásce celého synovského srdce, synovské mysli, synovské síly, to je síly z Ducha svatého. Naplněn je rozšířením pojmu bližního na všechny, kteří jsou povoláni k Božímu synovství a k milování jich láskou Kristovou, to je láskou obětující se až k smrti za ně a aby byli přivedeni co nejbliže k tomuto Otci.

Proto je důležité studovati Starý Zákon. Vše, co Bůh učinil pro svůj lid, jak ho vychovával a vedl, to vše ukazuje, jak Bůh chtěl ono svaté společenství se svým lidem tehdy a jak je chce i dnes. Pochopíme, proč si Bůh dále vychovává svůj nový lid, své nové království — Církev, proč si ji očišťuje, a jak podobně musíme žárlivě dbáti o to, aby Bůh byl středem celého života celého tohoto nového lidu a nás všech, jeho údů.

Málo si uvědomují křesťané tuto životnou souvislost mezi Starým a Novým Zákonem, starou a novou úmluvou, vyvoleným lidem jednoho národa s vyvoleným lidem obecného království Božího, obecné Církve. Ke škodě dokonalého porozumění skutečnosti a smyslu Církve...

Braitó

Baar: Jan Cimbura. — Rupp, Praha 1946, str. 400. Za 93 Kčs. Jsme vděční za nové vydání tohoto klasického románu našeho českého křesťanského selství. Je to kniha veliké umělecké úrovně, plná života i krásy tohoto života, čistého, pracovitého, přímého, protože křesťanského. Kniha Baarova jest jak oslavou, tak zároveň programem a závazkem přítomnosti vůči krásné a silné minulosti. Opření o takové postavy můžeme být klidní o svou vlast i její budoucnost. Vypravěčské umění Baarovo zde dosáhlo svého vrcholu, právě protože je kniha psána krví srdce a vnitřní poctivou pravdivostí.

Hník: Edvard Beneš. — Melantrich, Praha, str. 200; za 90 Kčs. Kniha je hodna našeho velikého realisty a učitele realismu naší mládeže i nás všech ostatních. Jméno Benešovo bylo nám za války zárukou, že náš spravedlivý boj bude vítězně dobojován. Beneš byl a je živým svědomím evropských i světových státníků. Beneš je tu dobře líčen jako typ české rozumnosti a smyslu pro skutečnost.

Hořká, Ludmila: Řeka. — Vždycky si rádi přečteme knihy živého a zdravého folkloru. Takové je dílo Ludmily Hořké. Nic umělého, neživého, literárně papírového není v této knize, v které defiluje před námi skutečný život, barvitý, i když jsou ty barvy nanášeny na tvrdý podklad těžkého života našeho drahého slezského lidu. Vydal Vyšehrad, 1946. Za 70 Kčs.

Hromádka: O nové Československo. — Věřící filosof, věřící evangelický myslitel. Jeho slova o tom, jak náš nový život potřebuje všech oněch nadpřirozených hodnot křesťanství, vycházejících z božství Kristova, jsou velkým upozorněním a napomenutím mladým, kterým Hromádka vždy tolik rozuměl a kteří naň hodně dali. Jsou to slova statečná v době, kdy se tolik lidí shovívavě usmívá nad oněmi hodnotami, které zdůrazňujeme jako křesťanští theologové. Ukazuje správně, jak pravá demokracie musí vycházeti ze správného respektu k člověku, který je právě křesťanstvím vyneseno nesmírně vysoko učením o synovství Božím, které nám není humanitní frází, nýbrž základem našeho poměru k člověku, a tedy i k státu a jeho úkolům a našim povinnostem k veřejnému životu. Správně ukazuje Hromádka, že věřící křesťan nesmí pozbyti zájmu o veřejný život, i když se musí vystříhati veškerého nebezpečí klerikalismu, jež nebezpečně blízko se plíží za zdůrazňováním náboženství ve veřejném životě.

Hromádka: Mezi Východem a Západem. — Kalich, Praha 1946, str. 90; za 36 Kčs. Hromádka se pokouší poctivě a spravedlivě postavit vedle sebe, ne proti sobě, hodnoty dvou světů, které ovšem zdaleka nejsou tak proti sobě, jak bývají rády stavěny, a pokouší se je zvážit a určit, co z obou je trvalé, a proto pro nás přijatelné až závazné. Jsou užitečné a potřebné takovéhle studie, zvláště jsou-li tvořeny takovou poctivou vůlí. Ovšem já vidím ten problém Západu a Východu poněkud jinak, vidím

stále zřetelněji, že nedostatky obou světů ani nepocházejí z přepětí vlastního směru, jako spíše z nedokonalého vzájemného vypůjčování si obou směrů. Podtrhuji to slovo, z nedokonalého, a chci tím říci, že tu byla špatně postavena ona vzájemná infiltrace. Na Západě jsme často zapomínali na to, co Východ přehnal, totiž skutečnost nejsvětějšího společenství v království Božím, jako Východ zase nedovedl spojití svou zálibu ve společenství navenek v obřadnictví, kdežto skutečný život byl narušen čistě západnickým personalismem. Mohli bychom si, pane profesore, spolu pohovořit!

Kadlec: Byzantské křesťanství u slovanských národů. — Rupp, Praha, 1946, str. 180; za 70 Kčs. Jsme opravdovým můstkem mezi Západem a Východem. Křesťanství nám přišlo z Východu, a proto nás stále zajímá křesťanský, hlavně slovanský křesťanský Východ, označovaný jako byzantský. Kadlecova studie nám vnáší hodně světla a nových pohledů do těchto historických otázek. Z knihy. jasně vysvítá, že musíme dobře znát cno postavení můstku, které nám Bůh dal, a znáti stále lépe východní křesťany, a jak se dostati k jejich srdci.

Kopec: Pohled k Východu. — ČAT 1946, str. 28; za 12 Kčs. Krásný pohled k Východu, ukazující, jak se může a má katolík k Východu dívat.

Dr Jiří Slaba: Odborářská politika v SSSR. — Praha ČAT; 1946, str. 20. Přesná relace o odborářské organizaci v Rusku.

Mandatář českého národa Msgre Dr Jan Šrámek. — Universum, str. 100. V rychlých záběrech je zachycen život vůdce lidové strany a jeho život. Kniha je dokumentárním pokusem, ačkoliv dílo Šrámkovo si žádá důkladnějšího zpracování a hodnocení, k němuž jistě dojde. Přítomnost Šrámkovu v Londýně jsem vždy považoval za plnomocnou směnku pro české katolíky. Křesťan se nesmí vyhýbat veřejnému životu, nýbrž se musí snažiti naplnit jej křesťanskými zásadami na svém místě a dle svých schopností a možností.

Dr Mařan: Naše křesťanská tradice. — ČAT 1946, str. 60; za 20 Kčs. Letmý pohled na naše dějiny, o nichž ukazuje Mařan, že byly vybudovány křesťanstvím. Z toho plyne pravdivý závěr, že tedy je nutno udržeti národ u toho zdroje, z kterého vyrůstal. Jen bych si přál, aby se Mařan očistil úplně od laciné žurnalistické terminologie, která hyzdí jeho jinak dobrá díla.

Nečas: My před dvěma tisíci lety. — Jelínek, Blansko 1946, str. 150; za 50 Kčs. Jako je kniha Skutilova knihou archeologických důkazů o našem výsostném právu na naši vlast, je kniha Nečasova knihou historického zpracování této otázky. Autor shromáždil z nejstarších, jinak málo zpracovaných pramenů, důkazy pro tuto historickou pravdu. Obě knihy by měli čísti především naši mladí, kteří vyrostli po řadu let v dusné atmosféře buď mlčení nebo lži o našich historických právech.

Trýb: Loňské listí. — Jelínek, Blansko, str. 135; za 78 Kčs. Básník jde naší krásnou krajinou všech ročních počasí a upíjí ze všech otevřených kalichů našich květín a odposlouchává jim, co zpívají v rytmu našich bolestí i nadějí.

Docent Dr Škutil: Naše pravlast je střední Evropa. — Blansko, Jelínek. 1946, str. 60 textu a 20 stran vyobrazení. Vědecká, ale přitom nikterak suchá studie o naší minulosti, vyvracející báje o našem přistěhování do střední Evropy. Kniha je psána na základě nesmírného materiálu archeologického a anthropologického, jejíž závěry jsou dobře podloženy.

Pecháček: Co chce lidová strana. — ČAT. Za 10 Kčs.

Staněk: Děti žádaly sobě chleba. — Brno, Brněnská tiskárna, 1946, str. 170; za 54 Kčs. Vypracované katechese odborníkem nad jiné vynikajícím. Vážil jsem si vždy přísných, ale vědecky a zkušenostně odůvodněných kritik pana profesora Staňka všelijakých katechetických řešení, pokusů, katechesí a příruček. Zde teď je před námi kniha tohoto odborníka. Přečetl jsem si s chutí tuto knihu a říkal jsem si: Takhle jsme měli být poučováni, když jsme byli učeni náboženství. Katechese Staňkovy totiž se řídí zásadou, že nesmíme jen náboženství učit, nýbrž jím vychovávat. Tomu zcela odpovídají katechese praktické, logické a psychologicky dobře podložené. Přeji je do ruky každého učitele náboženství i do rukou našich rodičů, aby nenechali jen kněze učit, nýbrž aby sami uměli vychovávat nábožensky.

Thomson: Churchill. — Kuncíř, Praha 1946; str. 361; za 125 Kčs. Ob-sáhlá a přitom levná kniha umožňuje všem přečíst si toto dílo, po kterém jsem sáhl s dychtivostí. Víme, čím nám za války všem bylo toto jméno; bylo nám zárukou, že nezvítězí v Anglii dědáčkové lordští, kterým je nade všecko pokoj a renty, že Anglie nebude jen bojovat do posledního Francouze, nýbrž že sama přitáhne. Kniha líčí jeho politický vývoj, jeho základní politické a ideové zásady, kterými se řídí jeho životní zápas. Churchill je typický liberál, jeho ideje nemiluji, ale jeho tradiční rytířský postoj vůči právu a lidskosti ve světě byl krásný.

Tóth: Čisté dospívání. — Rupp, Praha 1946, str. 200; za 60 Kčs. Dal bych tuto knihu každému mladému člověku, aby mu byla vůdkyní v kritických letech dospívání. Mládež je dnes opuštěnější než kdy jindy, protože mnoho rodičů je bezradných, nepoučených a nepoučitelných, a nechává mládež na pospas poučování ulicí nebo kamarádům nebo frázím. Těm nejčastěji. Tóth bere celého mladíka, s duší i s tělem, a sklání se ke všem jeho potřebám, ke všem jeho nejasnostem, zápasům, a na vše mu dává odpovědi, lék. Přesné i přijatelné. Za tuto knihu jsme čilému nakladatelství Ruppovu, která nás chce vážně obohacovat dobrými knihami, velmi vděční.

Wagner: Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana. — Žikeš, Praha 1946, str. 60 textu a 30 vyobrazení. Školený znalec našeho umění a dlouholetý jeho ochránce a historik podává v krátkém přehledu umělecké snažení, jež táhlo našimi zeměmi, s tím, co u nás zanechaly, v jakém stavu jsou dnes tyto památky a co vše je ještě třeba učiniti k jejich bezpečnému zachování.

Weirich: Účast zaměstnanců na zisku a kapitálu. — ČAT, Praha 1946, str. 84; za 28 Kčs. Vědecký a historický přehled vývoje této otázky dnes velmi aktuální. Řeší ji znamenitý národohospodář světové úrovně a křesťanského přesvědčení. Cenný příspěvek náš k této otázce.

Igino Giordani: I protestanti alla conquista d'Italia. — Druhé vydání, Milán 1944. Snad se zdá neuvěřitelným mluvit o postupu protestantů v Itálii. A přece před válkou protestantské misie byly vážným nebezpečím, kterému propadly někde celé vesnice. Giordani odhaluje slabiny protestantů a dává katolíkům možnost odrazet jejich útoky. Počítá se, že po válce, která zarazila růst různých sekt hlavně anglo-amerického původu, protestanté se vzchopí k novému náporu. Také tomu tak už je. Zařizují se různé protestantské ústavy, především pro opuštěnou a chudou mládež, která pomalu propadá bludu a stane se jeho šířitelkou mezi italským lidem. Autor ve své knize probírá vznik protestantství, pokusy protestantů proniknout do Itálie, stav protestantů v Itálii a poměr nových náboženství k zákonodárství. v. j.

Antonín Šorm: O účtě anděla strážného. — II. vyd., str. 70, Kčs 10.—. Objednávky vyřizuje P. Antonín Prokeš, kaplan, Sušice. Tento svazek vydal zesnulý mšgre Jan Mottl, ochránce památné poutní svatyně Andělů Strážných v Sušici. Je určen především pro děti. Obsahuje však i cenná data o účtě andělů strážných v českých krajích.

Dieu vivant: Živý Bůh

Zvláštní časopis vycházející v Paříži. Přináší články náboženského snažení, náboženské spolupráce lidí všech vyznání. Vedení je složeno z katolíků, ale redakce z katolíka, protestanta a znalce posledních myšlenkových směrů. Časopis chce vésti k Bohu, vychovávat k žitému náboženství, k oceňování, co má které náboženství hodnotného a živého. Scházejí se ve třech bodech: ve věrnosti k Písmu, jež ovšem vykládají spíše symbolicky, pak v zaměření světa a života mimo tento svět a za třetí vědomí společenství svatých, osob, věcí i myšlenek. Časopis je ovšem někdy roztodivná míchanina. První číslo přináší studii Monchaninovu o duchovním životě v samotě. Setkáváme se tu s Lonstojem, který vykládá sv. Řehoře Palmase, tak ovšem po svém, jak známe Lonstyho. V druhém čísle čteme dobrou studii Martina Bubera o židovském obrodném náboženském hnutí, zvaném chassidismus, jež je hnutí z 18. století a snaží se prohloubiti duch. život dnešních židů. A. M. Schmidt seznamuje v širokých rysech se základy kalvínské theologie, zatím co P. Lubac, známý svými studiemi eklesiologickými, upozorňuje na spojení přítomnosti s posmrtným životem. P. Fèret hájí proti kritikám P. Hubyho výklad P. Alla, jenž asi zůstane stále nejlepším i když různí rozumbradové a samorostlí a hlavně samozvaní exegeté jsou s tímto výkladem nespokojeni a chtějí čísti v celé Apokalypse jen poslední dny, jež vidí ovšem již za dveřmi.

Ve třetím čísle dotčený již Monchanin studuje vztah indického náboženství ke katolictví a možnosti jejich sblížení. M. Hyppolite seznamuje s Jaspersem, jehož odlišuje od všech ostatních forem všeho toho, co se dnes s oblibou nazývá existencialismem. Závěrem si možno přečísti skvělého anglického básníka jesuitu Hopkinse, z něhož sliboval Skoumal kdysi více přeložit! — Braitó

Náš vydavatelský věstník

Novinky Edice Krystal:

Čep: Rozptýlené paprsky. — Essaye. Cena asi 60 Kčs.

Čala: Duchovní hudba. — Neváz. 85, váz. 105 Kčs.

Lev XIII.: Berum novarum: Sociální encyklika. — Nezbytná příručka pro všechny, kdož chtějí pracovat v Katolické akci, mezi dělnictvem. Pro všechny, kteří se zajímají o sociální otázky. Překlad p. prel. Dr. B. Vaška. Než bude toto číslo ve vašich rukou, můžete si objednat doplněk této encykliky: list Pia XI. Quadragesimo anno, jež doplňuje encykliku Lva XIII. moderními těžkostmi.

Odřej M. Petru: Matěj z Janova. — 60 Kčs.

Ruysbroeck: Zrcadlo věčné blaženosti. — Za 40 Kčs.

Dr Weirich: Kardinál J. Newman (Vítěz).

Studijní archy...

Vydáváme je dále. Seznam:

1. Podstata Církve.
2. Pojem a podstata náboženství.
3. Sociální otázky a přirozená morálka.
4. Co je filosofie.
5. Znovuzrození člověka v Novém Zákoně.
6. Původ člověka.
7. Křesťanství jako forma lidského života.
8. Věda a vira.
9. Kněz.
10. Papežství v dějinách.
11. Církev a stát.
12. Dialektický materialismus.
13. Filosofie komunismu.
14. Komunismus a náboženství.

Cena každého letáku jest 1 Kčs. — O dialektickém materialismu 2 Kčs.

Kdo si přeje tyto studijní archy, musí si je objednat, protože nemůžeme posílat na ukázkou. Prosíme pány faráře, kaplany a profesory náboženství, aby si je objednali pro kostelní lištu, a doporučili je studentům a inteligenci vůbec. Z těchto archů bude brzo dobrá katolická encyklopedie. Vydáme k nim vkusné desky, kamž si můžete tyto studijní archy odkládati.

Zimní exercicie. — Jako obyčejně uspořádáme zimní exercicie. Jedny před Novým rokem po vánocích a druhé od 30. prosince, jedny v Čechách a druhé na Moravě. V prosincovém čísle budou uveřejněny podrobnosti. Jsou hlavně určeny těm, kteří se nemohli o prázdninách dostat na exercicie.

Naše novinky: Dlouho nepřišlo nic z duchovní literatury. Proto jsme vydali velkého vlámského mystika Ruysbroecka. Vydali jsme jeho nejkrásnější dílo Zrcadlo věčné blaženosti. Kniha je skoro rozebrána. Máme jen několik stovek vázaných výtisků. Objednejte si proto knihu co nejdříve. Dále doporučujeme Čalovu knihu všem kněžím i varhaní-

kům a ředitelům chóru. Taková kniha vychází u nás po prvé, a proto i vy si objednejte knihu ještě dnes.

Znáte jistě všichni našeho spisovatele Jana Čepa. V této knize *essayi*, kterou nazval *Rozptýlené paprsky* a kterou jsme vydali, rozmlouvá o umění, o životě. Velmi krásné a naléhavé jsou jeho epístoly ke studentstvu. Druhé vydání nebudeme moci pořídit, proto nemeškejte a ihned objednejte. Kniha se vám hodí jako dobrý dárek ke sv. Mikuláši nebo k Ježíšku. Hlavně mladým ji dávejte jako velmi příhodný dárek. Konečně upozorňuji na naše nové vydání sociálních papežských encyklik. Teď právě jsme vydali Lva XIII. *Rerum novarum*, onu slavnou encykliku o sociálních otázkách, kde se volá po spravedlnosti vůči všem, hlavně vůči zaměstnancům. Tuto knihu nebudeme posílati na ukázkou. Proto si ji objednejte sami. Hlavně spolky mládeže, skupiny mládeže, dělnické kroužky se neobejdou bez této encykliky.

Použijte všichni přiložených objednacích lístků. Budeme je vyřizovati postupně. Dejte svým drahým, dětem ke sv. Mikuláši a k vánocům, dobrou a krásnou knihu; naše knihy tu vlastnost mají.

V poslední chvíli ještě hlásíme tuto novinku, která právě vyšla. Mladý dominikán, lektor theologie Ondřej M. Petruš, napsal výbornou, historicko-věroučnou studii o našem velkém náboženském mysliteli z doby předhusitské, Matěji z Janova. Byl to první průkopník častého svatého přijímání a hrál velmi důležitou úlohu v našem českém náboženském životě. Pro studijní kroužky o čes. církev. dějinách je to kniha nepostradatelná.

Brno. Přejete si články o rodině a výchově. Od příštího čísla bude je psát pro Hlubinu olomoucký pan profesor Dr. Bureš.

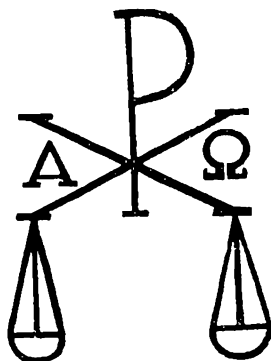
Naši biskupové. Ptáte se, proč stále ještě je nemáme? Já se ptám také. Ale věřte, že Svatá stolice tím vinna není. Modleme se všichni za to, aby nám Pán dal nové biskupy, kde je nemáme, a které máme, aby sílil a osvěcoval.

H. L. Jak se chovat k nepřátelům se ptáte? Nejprve křesťan nemá mít nepřátele. Mohou být protivníci, mohou se i oni nazývat našimi nepřáteli a i chovati se jako naši nepřátelé, ale my se na ně smíme dívat jen jako na lidi jiných názorů, třebaže tedy jako na protivníky, pokud se týká oněch názorů, ale musíme se snažiti proměnit jejich nepřátelství v pochopení a v přátelství. To je rada Kristova, abychom shrnovali řeřavé uhlí na hlavy svým nepřátelům. Abychom se nedali přemoci jejich zlem, takže bychom chtěli také jejich zlo svým zlem potírat. Tak by měl satan dvoje vítězství, zla, které nám ublížilo, a zla, kterým my splácíme ublížení. A ve světě by pak nebylo nikdy pokoje a klidu. My musíme umět přetrhnout onen začarovaný kruh, řetěz ustavičného honění za pomstou nebo domnělou spravedlností; jinak se všichni zalkneme v pomstychtivosti. Modleme se za nepřátele, za lidi nám nepříjemné a protivné, za ty, kteří nám zlé činí, aby se obrátili, a lidé nevinně nám nepřijemní, aby nám byli s pomocí Boží snesitelnější. Naprosto se nehádejme s protivníky stůj co stůj, tím méně urputně. Disputujme jen tam, kde je naděje na nějaký úspěch přesvědčení. Jinak nemetějme svatého ani sviním, ani psům, to jest lidem, kteří nemyslí, a jsou zlí a hloupí. S těmi debatovat je škoda času, a ještě se vydáváme v nebezpečí rozčilovati se, hněvat a páchat jiné hříchy.

Na Hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr. S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926. č. 18070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3.

na hlubinu

revue pro duchovní život

lit. rev. 45

12

Zásady: Ke konci jubilejního ročníku 325 - **Brait:** Dobrým nástrojem království Božího 326 - **Bernanos:** Kázání faráře z mrtvé farnosti 328 - **Merell:** Do Soluně 331 - **Pecka:** O majetku 334 - **Život:** Sedesátiny Jaroslava Durycha 337 - **Školní monopol** 338 - Studijní dny řeholních sester ve Francii 340 - Přemozme pasivitu svých věřících 341 - Katolické poznámky 342 - Kontroverze mezi katolíky 342 - Plus XII. o úloze Československa 343 - Nebezpečí laické výchovy 343 - V Československu je 70 % katolíků 343 - Spisovatelé, knihy a čtenáři 345 - Náboženská nevědomost 347 - Mučedník 347

2044 **XX.**

prosinec

1946

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILVESTR M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce: Olomouc, Slovenská 14

Administrace: Olomouc, Slovenská 14. - Telefon 626

Vychází měsíčně. Předplatné 60 Kčs, studenti 40 Kčs. Šekový účet pošt. spojitelný v Praze: Revue Na hlubinu, Olomouc, 83148.

VIŠŠÍ NÁBOŽENSKÝ KURS V PROSINCI

PRAHA. V sále u dominikánů, Praha I, Jalovcová ul., v 7 hodin večer: dne 7. Braito: Neporušitelnost Církve; dne 14. Dr Škrabal: Starý Zákon; dne 21. Dr Dacík: Překážky duchovního života; dne 28. Dr J. Veselý: Dostojevskij — prorok.

BRNO. V sále Uměl. prům. musea, Husova tř., v 7 hodin večer: dne 7. prosince Dr Dacík: Překážky duchovního života; dne 11. prosince Dr Veselý: Dostojevskij — prorok; dne 14. prosince prof. Pecka: Člověk jako duchovně tělesná jednota; dne 21. prosince Braito: Neporušitelnost Církve.

Zimní exercicie: Redaktor P. Braito dává jak obvykle zimní exercicie, letos prozatím jen pro čtenářky. V Čechách, na Sv. Hoře u Příbramě, v exercičním domě, od 29. prosince 1946 do 2. ledna 1947, a pak na Moravě v exercičním domě sester premonstrátek na sv. Kopečku u Olomouce, od 2.—6. ledna 1947. Technické pokyny pošleme přihlášeným co nejdříve. Přihlášky jen na redakci revue Na hlubinu, Olomouc, Slovenská č. 14.

Každý čtenář přivede jednoho nového. Použijte přiloženého lístku a napište nám adresy svých dobrých známých, kteří by mohli odbíratí náš časopis. Ale ještě lépe uděláte, když je přímo a závazně získáte pro Hlubinu. Chceme rozšířit Hlubinu od příštího ročníku aspoň o osm stránek, a proto potřebujeme hodně nových odběratel, abychom stačili s dechem. Těm, kteří nám získají nového odběratele, pošleme krásný vánoční tisk gratis, jak jsme před válkou činili každého roku.

Vyrovnejte předplatné! Předplatné sluje od toho, že se platí předem. Český nechvalný zvyk je platit pozadu, a hlavně časopisy. Ale posílali jsme vám časopis, a celý rok. Psali jste si oň, přihlásili jste se sami, jen velmi málo jsme poslali na ukázkou, nebo starým odběratelům v domnění, že se zapomněli přihlásit; nyní potřebujeme nutně svých, a říkám již jasně, svých peněz, abychom mohli dýchat.

Vánoční pohlednice! Máme čtyři druhy po 1.— Kčs. Hned objednejte!

Boxan: Oltář vděčnosti. — Mile vypravená kniha, která je pomníkem jak vděčnosti sester sv. Kříže v Mor. Ostravě, tak sestrám této kongregace a umělci, který vytvořil překrásné dílo; je nutné, aby se svět o tom dověděl, že jsou stále umělci, kteří chtějí tvořit pro slávu Páně. Mistr Obšil je velký umělec a upozorňuji na něho spolubratry.

Ke konci jubilejního ročníku

Co jsme chtěli a čeho jsme dosáhli? To poslední rozhodne Bůh sám a spravedliví posuzovatelé náboženských dějin českých od dob prvního převratu. Co jsme chtěli, jaký byl náš plán a jak jsme se snažili jej vyplnit? Název, který dal časopisu P. Emilián Soukup, skutečný otec celé dnešní dominikánské generace, vyjadřuje náš program. Chtěli jsme lidi přiblížit k opravdovému životu z křesťanské plnosti. Proto jsme mluvili i o nejvyšších vrcholcích duchovního života. Ovšem není pravdivý výrok, který Vyšehrad opakuje po Josefu Florianovi, že jsem cpal do lidí mystickou kontemplaci, která je dílem milosti. Mluvili jsme také o ní v souvislosti učení asketickomystického, ale kdo čte pozorně Hlubinu, ví, že tento výrok neměl být opakován, protože není ve shodě s pravdou. Naopak, zůstali jsme velmi střízliví u skutečností, s kterými jsme museli počítati, z kterých jsme museli vycházet, i když jsme připomínali křesťanům, že průměrné křesťánkovství není křesťanství celé, protože Spasitel nám přinesl život, a chtěl, abychom ho měli v hojnosti.

Čas od času jsme se vracívali k základům a všimáli jsme si všech otázek, které byly otevřené a živé. Neopominuli jsme se podívat do očí všem těžkostem, všem chybám a nesrovnalostím katolíků jsme nikdy nešetřili. Způsobilo nám to mnoho nepřátel, a mnohokrát jsme byli udáváni církevní i řádové vrchnosti, až i na nejvyšších místech.

Také jsme byli přehlíženi oněmi katolíky intelektuály, kteří se spokojí s jakýmsi neurčitým katolíkofilstvím, kteří snesou rozklady literární, na nejvyšší ještě sociologické, ale kterým je a zůstane pohoršením a tvrdou řečí kříž a jeho poselství o sebezáporu a poctivém přetváření našeho života podle celého učení Kristova. Ti ovšem mohou pak vydávat za mystiku třeba jen připomínání katechismu.

Ale přece jen nějaké ovoce vidíme: Poselství svaté Terezie Ježíškovy, která prostince přetlumočila světu poselství svatého Pavla o našem synovství Božím, dnes je obvyklým thematem kázání, poučování, myšlenka o tajemném těle Církve, kterou jsme stále vštěpovali, se uchytila tak, že z mnoha našich čtenářů vyrostli nadšení dělníci Katolické akce. Nebyli jsme jistě sami, nepřičítáme to jen sobě, to by bylo směšně naivní, ale Hlubina k tomu jistě značně přispěla. Vyvolali jsme hnutí proti braní jména Božího nadarmo (které v nejbližší době opět obnovíme), probouzeli jsme porozumění pro liturgické hnutí.

Z Hlubiny vyrostly naše exercicie, naše Vyšší náboženské kursy a Náboženské týdny.

Největší útěchou jsou četné dopisy bohoslovců a řeholnic, děkujících Hlubině za přiblížení k milosti kněžského nebo řeholního povolání.

Děkujeme vřele všem spolupracovníkům, všem těm dobrým sazečům, tiskařům, faktorům, s kterými jsme za ta léta pracovali. V Lidových zá-

vodech byl to poměr takřka rodinný. Děkujeme všem dobrodincům, kteří nám dvakrát pomohli značnými dary, když se povážlivě zakymácely finanční vázky naší revue.

Prosíme nakonec za odpuštění, jestli jsme někdy někoho pohoršili nebo zarmoutili. A pak prosíme o věrnost; budeme ji oplácet.

P. Silvestr M. Brait O. P. :

Dobrým nástrojem království Božího

Je docela zbytečný zápas mezi Marií a Martou. Docela zbytečné dohadování, zda je důležité teď se věnovati činnosti nebo výhradně službě Boží úcty a lásky. Je-li duše naplněna Bohem, nutně se z ní bude rozlévati tato láska Boží, tato přemíra lásky. Nemůže ji zadržeti v sobě. Sama se z něho rozlévá oním nadpřirozeným obcováním a svatým společenstvím a kromě toho ještě jej jeho láska k Bohu nutně pudí ven k bratrům, aby i druzí tohoto Boha milovali, jak toho zasluhuje, a aby i druhým se dostalo štěstí z blízkosti a lásky Boží.

Duše zanícená spojením s Bohem, duše oddaná Bohu tak, že ji Bůh vede, že je otevřena tajemnému, mystickému zásahu Božímu, ve kterém si Bůh duše podmaňuje tak, že člověk ve svaté pasivitě, tak, jak jen je zde na zemi možná (dokonalá tu není, protože jsme bytostí odlišné od Boha, duše s vlastním rozumem, mající postihnouti Boha, jak může být postižen zde na zemi) oddá se dokonale Bohu, že mu ponechává vědomě iniciativu, že jím takřka dýchá, že si s ním jakoby vůli vyměnil, že jím jej postihuje a proniká do něho. Tento tedy člověk, takhle ponořený do Boha, jakmile se stane poddaným nástrojem Božím, jest zároveň dokonale připraven, aby byl dobrým apoštolem. Nemusíte se báti ani nejvyššího duchovního života, nemusíte se tedy báti nejzávažnějších výzev k plnosti duchovního života. Člověk naplněný skutečnou láskou Boží, vedený Bohem, jenž všechny chce spasiti, bude hořeti touto všestrannou a všespasitelnou vůlí Boží.

Ale zároveň se tak člověk, který je pohotový k vůli Boží, který se dává Bohem vésti, který plní jeho pokyny o apoštolátě, o horlivosti pro spásu duší, připravuje k tomu, aby se ho Bůh dokonale zmocnil mysticky, aby si jej vynesl k nejvyšším vrcholům duchovního života: tak můžeme říci s druhé strany, že ti, kteří podle slov svatého Tomáše ukazují špatně lásku k příteli, když pro něj nechtějí jíti tam, kde je přítel potřebuje, nechtějíce se zbavovati rozkoše přebývání s přítelem. Pravý přítel Boží, pravý miláček Boží, naplněný láskou Boží, vedený pohotovostí k lásce Boží, Bohem přebývajícím milostí v duši, ten půjde všude, ten vždycky uchopí volání Boží, jakmile uslyší nějakou duši kdekoliv štkáti úzkostí, tázati se nevědomostí nebo volat duchovní žízni a hladem.

Tato pohotovost k Bohu, toto otevření se jeho volání, jeho působení

je základem apoštolátu a základem také spojení apoštolského života s životem rozjímavým, jen takto se stane apoštolská horlivost zároveň také cestou a školou svatosti. Jen tak se předejde nebezpečí, že se z nás stanou agitátoři, potulní hlasatelé několika pravd...

Připomenem si tu, co svatý Tomáš praví po Aristotelovi o nástroji a nástrojové příčině a činnosti. Nástroj má svou vlastní činnost, jako sekerka má sekat, a pak má činnost, kterou mu uděluje ten, kdo nástrojem vládne, totiž tímto sekáním vytvoří třeba krásný nábytek. Od nástroje se jen žádá, aby byl dobrým nástrojem, aby měl všechny vlastnosti potřebné k vykonávání vlastního úkonu a aby byl pohotový k tomu, aby mohl člověk ho užívající s ním libovolně nakládati. K tomu, aby z něho mohl učiniti něco krásného a dobrého, potřebuje, aby dobře konal svou věc, aby k tomu byl dobře upraven a pohotový k použití.

Abychom mohli být apoštoly, musíme být dobrými nástroji. Tedy nejprve musíme být schopni slovo Boží dobře hlásat, umět je podat, umět je přiblížit lidem, ke kterým se s ním přibližujeme. Dále pak musíme být pohotovi, aby tento Bůh, jeho slovo a jeho služba nás tak proniklo, že Boží posvěcení bude provázeti náš apoštolát, Boží požehnání že na nás skane. Jistěže mají lidé poslouchati i špatného kazatele, i nehodného kněze, to je všechno hezké, může se stokrátě českému člověku vykládat, že nezávisí milost na osobní svatosti toho, který milost rozdává, můžete stokrátě se mrzeti na Husa, že s tím u nás začal, ale jednou s tím již musíme počítati, že lid oceňuje hodnotu pravdy podle hodnoty hlasatelova života. S druhé strany však věříme ve zvláštní požehnání Boží, které provází svaté služebníky Boží, které neprovází zřejmě lidi hříšné, a za druhé, ze svatých lidí tryská zásluha a svatost tajemným kolováním společenství obcování svatých na celou Církev, jako v mystickém těle, a za třetí, lidé opravdu vycítí, vytuší tuto skutečnou pravou svatost a otvírají se, kde ji najdou. Tak říká svatý Ignác z Loyoly ve svých Konstitucích, že prostředky, které nás spojují s Bohem, jsou účinnější, než které nás uvádějí ve styk s lidmi...

Tak je tedy třeba nejprve se stále častěji a absolutněji spojovat s Bohem, aby se jeho hlediska, jeho vůle, jeho přání stále více stávala naší vůlí, naším přáním, naší touhou. Poznáním, studiem, rozjímáním pak poznáme stále dokonaleji tuto vůli Boží a jejího ducha a jsme pak připraveni stát se dobrými nástroji, učiniti všechno, a to tak dobře, jak to právě Bůh vyžaduje. Kdo žije z něho a v něm, ten také žije a působí skrze něho. Jeho činnost pak musí býti silnější a požehnanější, a když se neprojeví účinek hned na místě, někde v tajemném těle Kristově se jistě projeví, a o to hlavně jde... Může se stát, že ti, ke kterým mluvíme, již promarnili tolik příležitostí a milostí, že Bůh jim již zavírá svou ruku v našich slovech. A ani pak nejsou ztraceny naše námahy. I tak z nich vzejde někdy někde požehnání. My věříme, že pokud bude několik spravedlivých v našem lidu, že nikdy nebude nadarmo pro náš lid žádná oběť apoštolské horlivosti.

A pak se přičiniti, abychom byli dobrým vyvoleným nástrojem. Abychom byli co nejbliže Boha, jen tak mu můžeme nejlépe rozuměti a jen

tak také můžeme rozumět, čeho potřebují naši věřící a jak se k nim můžeme a máme přiblížit. Za druhé, abychom pak se snažili být co nejlepšími nástroji důstojnými Boha, tedy nástroji vzdělanými, kteří se sklánějí s péčí a trpělivostí a pochopením ke všem, ke kterým chtějí nésti Boží poselství, aby se snažili najít nejlepší prostředky k získání všech pro Boha, aby byli tak oddáni Bohu, že budou naslouchati hlasu Ducha svatého, který posvěcuje lidi, jak mají jednat, co mají učinit a co podniknouti, aby byli získáni nejrozumnější lidé v různých dobách z různých tříd a stavů a s nejrozumnějšími potřebami.

To vyžaduje nejdůkladnějšího a nejširšího vzdělání, znalosti doby, lidí a všeho pokladu Božích pravd a prostředků, jak je učiniti přijatelné a přesvědčivé pro naše posluchače. Pak jsme dobrým nástrojem a Bůh koná pak divy skrze své apoštoly.

Nejenom že nebudeme mlátiti prázdnou slámu, ale také nezůstaneme schouleni v své vlastní jistotě, nýbrž půjdeme ke svým bratrům s Bohem v srdci, nebudeme opouštět Boha pro své bližní, nýbrž s ním půjdeme k nim a u nich budeme s ním a v něm jsme s nimi.

Pak se všeho odvážíme, všechno podnikneme pro své bratry, protože nás bude puditi láska Boží, která nám nedá pokoje, která nám dá všechno se odvážit, všechno učiniti, všechno podstoupiti, protože Bůh i jeho duše stojí za to, abychom pro ně toto vše vykonali.

G. Bernanos:

Kázání faráře z mrtvé farnosti

Kdo jste? Co jste sem dnes přišli hledat? Co chcete od svého kněze? Modlitby pro tohoto mrtvého? Ale já nemohu nic bez vás. Nemohu nic bez své farnosti a žel, nemám farnosti. To už není farnost, moji bratři... to je nanejvýš obec a farář, ale ne farnost. Ano, chtěl bych vám sloužiti, mám vás rád, miluji vás tak, jak jste, miluji vaši bídu, někdy se mi zdá, že i miluji vaše hříchy, vaše hříchy, jež dobře znám, vaše hříchy bez radosti... Je pravda, že trpím a že se modlím za vás ze všech svých sil. Žel, tu i onde řeknou, že to stačí, že se mám jen modlit a trpět tak dlouho, pokud mi budete odpírati své duše. Tak aspoň mě naučili moji vychovatelé ze semináře. Smýšlím snad jako oni, ale ta myšlenka nejde již do hloubky; je konec. Co jsem mezi vámi? Již jste někdy viděli bít srdce mimo tělo? Nuže, já jsem to srdce, přátelé! Srdce je jako pumpa, která čerpá krev. Mé srdce bije, jak může, ale krev již nestoupá, nedýchá, srdce se pohybuje jen větrem. A vy?

Pravda, ještě jste neslyšeli od kněze takových slov. Je pravda, že jsou tvrdá a těžká. Proto jich nemohu zadržeti. Kéž by padla na vaše hlavy, a nejděná-li dobře, kéž mne Bůh potrestá i s vámi. Měl jsem velký strach z vás, přátelé. Ano, než jsem vás poznal, měl jsem z vás strach.

Je třeba rozuměti. Hoši, kteří studují ve školách, připravují se na své povolání. Mají přesně stanovený plán, vše je určeno; cesta, kterou se mají nejprve ubírat, a pak povolání, rodina, oprávněné tužby, jsou ve světě tak, neurazte se mým přirovnáním, jako červi v ovoci. My ale, kněží, nemáme místa a nikomu nepatříme. Opustili jsme rodiny, své příbytky, své vesnice a když jsme skončili se svými sešity, se svou latinou a řečtinou, poslali nás k vám s jediným pokynem: Protlučte se, dělejte, jak nejlépe dovedete. A myslím, safra, že není možno dát lepší heslo. Když jste učinili své dílo, jehož je třeba, když jste zorali, zasili, okopali, když jste ošetřili svůj dobytek, klidně uléháte. Vaše denní lopota je skončena. I my máme svůj denní úkol, ale když je ukončen, zůstává nám ještě jeden: získati vaše duše. Byli jsme mladí, horliví, plni dobré vůle a síly... a proč bych neužil toho slova, i když nemá pro mnohé z vás významu, plni lásky, o níž jste, jak se obávám, ztratili už i pojem, lásky, která bdí ve dne v noci a jež bolí. V této lásce je také Boží podíl i lidská část: láska člověka, který mezi vámi chodí stále sám. Neboť vy mi můžete mluvit o svých trampotách, o svých radostech, o tom, co je jejich, žel, měřítkem, o penězích, jež jsou tvrdým, neúprosným pánem, zákonem vašeho života, ale o čem já mám s vámi mluvit? Víím, že se o tom, o čem právě mluvím, obvykle nemluví. Proto mě poslouchajte co nejlépe, neboť to dvakrát neuslyšíte. Nikdy jsem vás neviděl a nevidím tolik shromážděných, celou svou ubohou farnost před sebou...

Když jsem se k vám obracel při Dominus vobiscum, abych vám přál pomoc a sílu Boží, napadla mě myšlenka, ne to není dosti, vešla ve mne jako paprsek, že naše farnost již neexistuje, že již není farnosti. Ano, jméno osady existuje v rejstříku na arcibiskupství, ale farnosti už není. Jste svobodni. Jste svobodni, moji přátelé. Svobodnější než divoši a pohani, jste docela svobodni, jako — hovada... To není od včerejška, to se táhne dlouho. To trvá dlouho, než se ubije farnost. A teď už je mrtvá. Odpovíte mi, že ať je živá nebo mrtvá, že to nebude překážet vašemu obilí zrání a že nepřestanou padati s vašich stromů jablka na jabčák. Ano, hrozba se netýká těchto nevinných věcí, to, co vás ohrožuje, je ve vás, ve vašem nitru, ve vaší kůži... že jsou mezi vámi hříšníci, a velcí hříšníci, to není rozhodující. Každá farnost má své hříšníky. Pokud trvá pevně farnost, hříšníci a ostatní tvoří velké těleso, v němž koluje milosrdenství a milost Boží jako míza ve stromě. Neboť člověk není osamocenou bytostí, ať si říkáte, co chcete. Člověk nežije sám nebo v párech jako plazi či tygři. Ani nejubožejší shromáždění lidské se neobejde bez ničemností; co říci o městech a velkých městech? Když pak nastane noc, město se probouzí a vydechuje všemi svými póry ohavnost dne, který skončil. Vaří tu ohavnost ve svých příkopech, takže se nakonec stává jedním blátem, jež se plouží nesmírnými podzemními toky až k moři.

Ani nadpřirozený život, život duší, život ubohých duší, žel, neobejde se

bez ohavností. Je neřest a je hřích... Kdyby nám Bůh otevřel oči pro neviditelný svět, kdo by nepadl mrtev při pouhém jediném pohledu na tu ošklivost a hnus, jak se plodí zlo!

Ani nám všem dohromady se to nepodaří změnit. Bůh to dopustil. Proto ustanovil svou církev. Farnost pak je církev v malém. Není farnosti bez velké církve. A kdyby umřela poslední farnost, což je nemožné, nebude již Církev, ani velké ani malé a nebude již vykoupení. Satan navštívil svůj lid.

Ale jest ještě hodně farností ve světě. Tato však je mrtva. Snad již dlouho. Nechtěl jsem tomu věřit. Myslil jsme si, pokud jsem tu já. Žel, jeden člověk netvoří farnosti. Nechávali jste mě chodit sem a tam, myslíce si: Platíme přece aspoň tolik, co ti z Noyelles, Arcy anebo ze Saint Vaast. Můžeme si vydržovat svého faráře jako jiní. A trpělivě jste čekali, až si přijdete na své, myslíce si: Nestojí mnoho. Máme ho stále po ruce, snad nakonec bude sloužiti... Když však byl odhalen zločin, nepřišli jste hledati mne. Zločin, pravda, se týká jen spravedlnosti a žurnalistů, pravda? Je třeba jen trochu více kvasnic, aby zkvasilo celé těsto. Zlo již bylo ve vás, ale vylezlo jakoby ze země, ze zdí. A ze začátku se vám to ani neprotivilo. Bylo Vám dobře, docela teple. Ves se podobala úlu v dubnu. Při myšlence, že pachatelem je někdo od vás, snad váš soused, krev vás svédila v žilách. Když jsem večer vídal vaše okna ozářená podél našeho údolíčka, myslil jsem si, že podezření, nenávisť, žárlivost a strach jsou v plné činnosti, takže policie může zítra přijít jen sebrat svůj med a pak, pak přišel nový úder, dvojí rána, dvojí smrt (společná sebevražda milenců ve farnosti).

Ale teď vás zlo již netěší, cítíte se jako ve snu, ozáblí. Mluví se stále o ohni pekelném, ale peklo, moji přátelé, je studené. Ještě včera noci nebyly dosti dlouhé, aby vyčerpaly vaši zlobu a vstávali jste každého jitra s hrudí ještě plnou jedu. Proto i ďábel se vzdálil od vás. Jak jsme strašně sami ve zlém, bratří! Lidé sní od věků do věků, jak by roztrhli tuto samotu zla, ale marně. Ďábel, který může tolik věcí, nemůže založiti svou církev, církev, která by dala do jednoho společného celku zásluhy pekelné, která by dala dohromady hřích. Dnes jako od věků je třeba, aby každý hříšník hřešil sám, vždycky sám. Hřešíme sami, jako umíráme sami. Vidíte z toho, že ďábel není přítel, který zůstává až do konce.

A tak jste si pomyslili na svého faráře a na svou farnost. Podezírali jste se, pomlouvali jste se, udávali, nenáviděli jeden druhého a nyní nastala tato nutnost bojovati společně proti chladu, abyste se zahřáli. Nuže, co vám mám říci? Odejdete odsud tak, jak jste přišli. Ale já nejsem nic bez vás, bez své farnosti. Že požehnám dnes tohoto nešťastného malého nebožtíka? K čemu vám to poslouží? Byl nevinným nástrojem vaší ztráty. Je to váš společný hřích. Nebudu žehnatí hříchu.

Z románu »Monsieur Quine«.

P. S.: Theolog by nad leckterou větou a nad stavbou celých odstavců zavrtěl hlavou. Ale nechtěl jsem trhati souvislost strašné vise Bernanosovy, vise mrtvé farnosti, jakých i u nás jsou snad desítky, snad stovky, k zamyšlení nás kněží i vás laiků. Závěr kázání nechce zapochybovat o účinnosti požehnání. Bernanos tu chtěl příšerně ukázat, jak lidé očekávali od pouhého požehnání jakoby zažehnání hrůzy, která je v nitrech a kterou nebyli ochotni změnit, takže jim ono požehnání, prosté požehnání mrtvého těla s přímlovou za živou duši, nepomůže, jestli oni nevrátí své mrtvé duše a svou mrtvou farnost k životu. Redaktor.

Dr Jan Merell:

Do Soluně

(Překlad a výklad druhého listu sv. Pavla k Soluňským)

Nadpis a díkyčinění (1, 1—12).

1, ¹ Pavel, Sylvánus a Timothej církvi thessalonické v Bohu, Otci a Pánu Ježíši Kristu:

² Milost vám a pokoj od Boha Otce a Pána Ježíše Krista!

³ Bratři, je třeba, abychom děkovali Bohu za vás stále. Sluší se to, neboť vaše víra velmi vzrůstá a vzájemná láska jednoho každého z vás mohutní. ⁴ Proto i my se honosíme vámi v církvích Božích pro vaši vytrvalost a víru ve všech pronásledováních vašich a souzeních.

Snášíte je, ⁵ aby se ukázal spravedlivý soud Boží: Máte se státi hodnými království Božího, pro něž také trpíte. ⁶ Vždyť je hodno Boží spravedlnosti, aby těm, kteří vás sužují, odplatil souzením, ⁷ vám však, kteří jste souzeni, spolu s námi úlevou, až se zjeví Pán Ježíš s nebe s anděly své moci ⁸ v plameni ohně. Pak potrestá ty, kteří neznají Boha, i ty, kteří odpírají poslušnost evangeliu Pána našeho Ježíše. ⁹ Ti budou potrestáni záhubou věčnou: budou (vzdáleni) od tváře Páně a od slávy jeho moci, ¹⁰ až přijde v onen den, aby byl oslaven ve svých svatých a podivuhodným se ukázal ve všech věřících. (I ve vás), ježto naše svědectví došlo u vás víry.

¹¹ Proto se stále modlíme za vás, aby Bůh náš učinil vás hodnými svého povolání a dovršil (ve vás) mocně zálibu v dobrém a (všeliké) dílo víry. ¹² Pak bude jméno Pána našeho Ježíše oslaveno ve vás a vy v něm podle milosti Boha našeho a Pána Ježíše Krista.

Úvodní pozdrav druhého listu Soluňským je velmi podobný pozdravu z listu prvního. Pouze po slovech: „v Bohu Otci“ přidává apoštol zájmeno „našem“ a po slovech: „Milost vám a pokoj“ jako v jiných epištolách přidává: „od Boha Otce a Pána Ježíše Krista“. Sv. Pavel těmito slovy udává pramen milosti a pokoje, jež vyprošuje čtenářům. Není to pouhé chairein Řeků nebo šalom Hebreů, přání dobra časného, nýbrž přání charakteru

duchovního. I zde, jako častěji v listech Pavlových, jméno Ježíše Krista je spojeno jednou předložkou se jménem Boha Otce. Apoštol tím vyjadřuje svou víru v Kristovo božství. Podobně, jako v prvním listě (1, 2—10), i nyní děkuje za víru a vytrvalost, kterou si Soluňští dovedli uchovati v pronásledováních. Pavel cítí přímo nutnost a povinnost děkovati Bohu, protože dar vytrvání je také Boží milosti: je třeba, je slušno stále Bohu za vás děkovati. Byla to jistě také tato slova, která dala podnět k liturgickému zvolání před mešní prefací: Díky vzdávajme Pánu, Bohu našemu, jemuž odpovídá lid: Hodno a spravedливо jest, a kněz pak počíná každou prefaci slovy: Věru hodno a spravedливо jest...

Pavel děkuje za vzrůst víry a mohutnění lásky.¹ Tento pokrok v křesťanském životě naplňuje sv. Pavla takovou radostí, že nejenom Bohu děkuje, nýbrž se přímo chlubí a honosí svými Soluňskými v jiných církvích: Proto i my se honosíme vámi v církvích. Z pozdějších náznaků v listě se dovídáme, že vše také v Soluni nebylo v pořádku, ale nebyla to tak vina a zlá vůle Soluňských, jako spíše zmatení a svedení nesprávným výkladem domnělých slov Pavlových o očekávání konce světa (2 Thes. 2, 2). Apoštol je dobrým vychovatelem a pastýřem. Dříve, než vytkne chybu, pochválí, co může pochválit. Veliký učitel pastýřské moudrosti sv. Řehoř V. používá tohoto místa epištoly k výstižné pastoraální zásadě, kterak se chovati k malomyslným a svedeným: »Podle Pavlova příkladu«, praví sv. Řehoř »ne hned kárat, nýbrž dříve pochváliti, co je dobré, pak teprve vytknout chybu, a to ne jako spáchanou, nýbrž varovat před ní, jako by ještě učiněna nebyla. Tím se rozmnoží vzrůst horlivosti v dobrém a náprava ve zlém« (Liber Regulae pastoralis III, 8).

V následujícím pojednání dává sv. Pavel odpověď na palčivý problém bolesti a utrpení. Jsou mu jistým důkazem, že spravedlnost zde na zemi není naprostá a že po tomto životě musí býti ještě spravedlivý soud Boží. Jestliže zde na zemi spravedliví trpí a nejednou zloba a špatnost zdánlivě triumfuje, je mu jasno, že po tomto životě musí býti ještě život jiný, kde dobří budou odměněni a zlí potrestáni podle slov Spasitelových: »Blahoslavení, kteří nyní pláčete, neboť budete se smáti« (Lk 5, 21). Budou-li Soluňští trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží snášet utrpení, stanou se hodnými Božího království.

Bůh je absolutně spravedlivý. V den soudu Božího budou úlohy proměněny: Vždyť jest hodno Boží spravedlnosti, aby těm, kteří vás sužují, odplatil soužením, vám však, kteří jste souženi, spolu s námi úlevou. Pavel se řadí spolu se Soluňskými mezi trpící. Okamžik odplaty nastane

¹ Řecký termin hyperauxanei, supercrescit (Vulg.), vzrůstá, vyjadřuje vzrůst vnitřní, organický, termin pleonazei, abundat (Vulg.), mohutní, vyjadřuje spíše vzrůst vnější. Obojí termín je vhodně volen. Ovocem víry je láska. Čím hlubší jsou kořeny stromu víry, tím bohatší plody lásky.

ve chvíli, až se zjeví Pán Ježíš s nebe s anděly své moci² v plameni ohně. V ohni se zjevoval Bůh ve Starém Zákoně³ a proroci popisují Hospodina soudícího ohněm zemi a národy.⁴ Totéž připisuje apoštol zde Kristu. Bude to hrozná podívaná pro nepřátele Boží a protivníky kříže Kristova. Ale ještě hroznější než příchod, bude trest: Pak potrestá ty, kteří neznají Boha i ty, kteří odpírají poslušnost evangeliu Pána našeho Ježíše. Sv. Pavel rozlišuje ty, kteří neznají Boha, a ty, kteří odpírají poslušnost evangeliu Pána našeho Ježíše. Může to být buď obvyklý způsob Pavlova vyjadřování, který rád touž věc, v tomto případě vinu, vyjadřuje několika způsoby, nebo těmi, kteří neznají Boha, míní pohany, a těmi pak, kteří neposlouchají evangelia, rozumí židy. K tomuto druhému výkladu se kloní Sušil i Sýkora a je možný, neboť neznalost Boha je v biblické řeči vlastní hřích pohanů (Gal. 4, 8 a j.), kdežto protivení se mesiánskému evangeliu bylo zase hříchem židů (Řím. 10, 3, 16).

Ti budou potrestáni záhubou věčnou. Vrchol jejich utrpení bude v odeprání patření na tvář Boží: Budou vzdáleni od tváře Páně. Tak jako bláženost vyvolených bude v patření na Pána-visio beatifica,⁵ tak bude pro odsouzence hrozný rozsudek: Odejděte ode mne!

V tento den bude uskutečněn cíl všeho stvoření: Oslava Boží v Kristu. V onen den bude Pán oslaven ve svých svatých a podivuhodným se ukáže ve všech věřících. Krásně k tomuto místu poznamenává náš Sušil: »Tehdá, v onen soudný den, se ukáže moc Boží milosti, jež učinila z bázlivých lidí tak veliké a vznešené hrdiny. Bude objevena, všem na odiv vystavena a ode všech poznávána statečnost a udatnost sv. Vavřince, jenž jsa na rožni vzdával díky Bohu a pěl: Ohněm jsi mě zkoušel a nenalezl nepravosti. Tehdá se vyskytne sv. Anežka a bude všemu světu k podivení a k hlásání slávy Pánu, jenž v takové mladici působil divy cudností a mužnosti. Tehdá se budou lidé udivovati čistotě panen, zachované v náramných nebezpečích, horlivosti apoštolů, přísnosti poustevníků a vůbec ctnosti všech světců a světic se vyjeví a na obdiv a podiv světu vyjdou; a ježto všechny ty ctnosti z milosti Kristovy vyšly, všecko to obdivování na Krista přejde a v oslavování jeho se obrátí«.

K útěše svých čtenářů sv. Pavel dodává — ježto jeho svědectví došlo u nich víry, že i Soluňští jsou povoláni k této slávě.

Pavel zasel v Soluni símě evangelia, Soluňští musí s milostí Boží spolu působit, aby se staly hodnými svého povolání jak k evangeliu, tak konečného povolání k větší slávě. Apoštol ví, že je k tomu třeba mnoho milosti a síly od Pána, a proto se s nimi spojuje v modlitbách: »Stále se

² t. j. kteří jsou k jeho službě (Mt. 4, 4, 11; 25, 31; Jan 1, 51).

³ Gen. 15, 17; Ex. 3, 2; 19, 16; Deut. 4, 36.

⁴ Iz. 10, 17; 29, 6; 30, 27, 30; podobně i apokryfy, jako Apok. Baruch 44, 15; 48, 39.

⁵ Mt. 5, 8; Fil. 1, 23; 1 Jan 3, 2; Apok. 22, 4.

modlíme za vás, aby Bůh náš učinil vás hodnými svého povolání a dovršil (ve vás) mocně zálibu v dobrém a (všeliké) dílo víry.«

Apoštol zná lidskou křehkost a slabost, proto prosí Boha o dar vytrvalosti pro věřící, radost z dobra, jež učiní plodnou jejich víru. Vždyť Pán působí chtění i konání podle dobré vůle své, jak apoštol napsal později do Filipp (2, 13).

Jeho prosba o dary, které snad tato modlitba vyprosí Soluňským, směřují k jednomu cíli: k oslavě Boží. Splní-li se tato Pavlova prosba, pak bude jméno Pána našeho Ježíše oslaveno ve vás a vy v Něm. Při parusii bude oslaveno jméno Pána našeho, t. j. podle biblické mluvy osoba Ježíše Krista v Soluňských a oni opět jako údové mystického těla v hlavě, v Ježíši Kristu.

V závěru své modlitby udává sv. Pavel pramen a poslední příčinu všeho dobrého konání a vši slávy nadpřirozené. Je to milost Boha našeho a Pána Krista.

Dominik Pecka:

O majetku

1. Hmotné statky

Hmotné statky jsou prostředky k záchově života. Je to velký omyl, pokládají-li se statky tyto a zájmy s nimi souvisící za nejvyšší věc na světě, za modlu, před kterou vše ostatní musí ustoupiti. Nejbližším cílem, jemuž hmotné statky mají sloužiti, je blaho člověka. A to tak, aby člověk mohl zachovati a rozvinouti svůj život po všech stránkách a podle všech schopností, jakožto bytost rozumová a mravní. Hmotné statky neskýtá Bůh lidstvu vždy hotové. Je třeba, aby i člověk spolu pracoval při jejich získávání a nebyl pouhým spotřebovatelem darů přírodních. Činnost hospodářská, která směřuje k získání hmotných statků, není nedůstojna člověka, poněvadž cíl této činnosti, blaho člověka, je mravně dobrý a záslužný. Vždyť k tomu, aby se člověk mohl věnovati věcem duchovním, musí mít postaráno o své potřeby tělesné. Náboženský a mravní život ve společnosti je podporován jistým stupněm blahobytu hmotného. Svatost v bídě je velikým hrdinstvím.

2. Vlastnictví

Vlastnictví je právo nakládati s věcí jako svou v mezích stanovených zákonem přirozeným a pozitivním zákonem božským i lidským. Vlastnictví může býti a) soukromé, b) veřejné, c) společné. Vlastnictví sou-

kromě získává člověk buď přisvojením věci, jež dosud nebyla ničí, buď prací, buď darem nebo dědictvím.

»Od přírody, a tedy od Stvořitele samého, bylo lidem dáno právo soukromého vlastnictví, jednak aby se mohli postarat o sebe a své rodiny, jednak aby pomocí tohoto zařízení statky opravdu sloužily veškerému pokolení lidskému, jak je k tomu Stvořitel určil.« (Encyklika Pia XI., Quadragesimo anno, čl. 45.)

Soukromé vlastnictví má svůj důvod v samé přirozenosti lidské. Je přirozenou touhou člověka vlastnit. Člověk, který má něco svého, má větší radost ze života, více klidu v srdci a více zájmu o věci vyšší než člověk, který nemá nic, který bydlí v cizím domě, používá cizího nábytku, jí cizí chléb a může kdykoliv být vyvržen do nepohodlí, hladu a opuštěnosti. Lidé, kteří nemají nic svého, stávají se nebezpečnými lidské společnosti, poněvadž jsou snadno přístupni rozvratným myšlenkám a snahám.

Soukromé vlastnictví umožňuje člověku, aby se staral o sebe, o svou budoucnost, své stáří, svou rodinu, a má tudíž i důležitou stránku výchovnou, učí odpovědnosti ve všech směrech. Možnost mít něco svého podporuje v lidech podnikavost a vynalézavost, jež jsou nejmocnějšími pružinami hospodářské činnosti. A tak mluví pro soukromé vlastnictví i důvody sociální a hospodářské.

3. Užívání majetku

Člověk je bytost individuální i sociální. Proto také majetek má dvojí funkci: individuální i sociální. Ani jednu, ani druhou funkci nesmíme přezírat, nemáme-li upadnouti do nebezpečných bludů. Zdůrazňuje-li se totiž výhradně individuální stránka majetku, jako by majetek neměl jiného cíle, než sloužiti jedinci, vzniká blud hospodářského individualismu, podle něhož právo vlastnické je neomezené a naprosté. Zdůrazňuje-li se pak přílišně sociální stránka majetku, jako by všechny statky měly sloužiti jen celku, vzniká blud kolektivismu, který je popřením soukromého vlastnictví vůbec. Správné je uznávati obojí stránku vlastnictví: osobní i společenskou. Osobní, to znamená, že právo soukromého vlastnictví je právem přirozeným, takže ani stát nemá právo bez dostatečných důvodů do práva vlastnického zasahovati. Společenskou, to znamená, že majetek musí sloužiti také celku a proto že právo vlastnické musí ustoupiti, střetne-li se s vyššími právy člověka, zvláště s právem na život, nebo vyžaduje-li obecné blaho, aby některý statek byl vyvlastněn.

Jelikož kromě funkce individuální má majetek i funkci sociální, je zřejmo, že člověk nemá práva užívati svého majetku vždy jen pro sebe. Musí se rozlišovati dvě věci: vlastnictví majetku a používání majetku. Přiznává-li se člověku přirozené právo soukromého vlastnictví, nezna-

mená to, že by se svým majetkem mohl činiti cokoliv. Především smí člověk svých příjmů užívat pro sebe a pro svou rodinu, aby vedl život svému stavu přiměřený; zbývá-li mu však ještě kromě toho něco, musí toho užívat ve prospěch svých bližních. »Člověku se jeho volné příjmy neponechávají tak, aby jich užíval podle libovůle a podle svých choutek, totiž ty příjmy, kterých již nepotřebuje k slušnému stavu a svému přiměřenému živobytí; naopak, lidi bohaté váže velmi přísné přikázání konati skutky almužny, dobročinnosti a velkomyslné štědrosti.« (Encyklika Pia XI., Quadragesimo anno, čl. 50.)

Kdo svého přebytkového majetku neužívá ve prospěch bližních, nehřeší sice proti spravedlnosti, ale hřeší proti lásce. Někteří svatí Otcové velmi přísně napomínali k správnému užívání majetku. Dokonce se u nich objevuje výraz: »majetek je krádež«, arcí v tom smyslu, že statky odeprné chudým a potřebným jako by byly ukradeny, poněvadž nebyl splněn sociální úkol vlastnictví. Plnění sociálního úkol vlastnictví neznamená ovšem jen dáváti almužny, nýbrž také opatřovati možnost práce a výdělků a podnikati věci, které dávají novou pracovní příležitost.

Bohatství samo o sobě není hříchem. Hříchem jest jen zneužívání majetku. Přísné výroky Pisma svatého o bohatcích se týkají takových, kteří svého jmění nesprávně užívají anebo výše cení statky hmotné než duchovní. O těch ovšem platí: »Běda vám, bohatým, neboť již máte potěšení své.« (Luk. 6, 24.) »Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejíti do království Božího.« (Luk. 18, 25.) »Boháčům toho světa prikazuji, ať se nepyšní ani neskládají své naděje v nejisté bohatství, nýbrž v Boha živého.« (I. Tim. 6, 17.)

4. Nerovnost v rozdělení majetku

Bůh dal lidem pozemské statky, aby z nich měli užitek všichni, ne několik jedinců. Ovšem úplná rovnost majetková není možná, už proto ne, že se lidé nerodí stejně schopní, stejně pracovití a svědomití, a pak proto, že k udržení rovnosti majetkové by bylo třeba nesmírného násilí.

Avšak je jisto, že každé rozdělení majetku není dobré. Vylučuje-li jedna třída společnosti ostatní třídy z účasti na statcích, nemůže se taková křiklavá a nepřiměřená nerovnost shodovati s plány Tvůrce nejvyšší moudrého. (Encyklika Pia XI., Quadragesimo anno, čl. 5.)

Přílišné bohatství svádí k lenosti, požívačnosti, přepychu, pýše, pánovačnosti, výkořisťování a necitelnosti. Bída pak, zvláště když zachvátí celé vrstvy, vede k závislosti, nevzdělanosti, nemravnosti, rozvratu a zoufalství.

Není pochyby, že dnešní rozdělení majetku vyžaduje reforem. »Kráčejíce ve šlépějích svého předchůdce Lva XIII., s veškerým důrazem zastali jsme se v encyklice Quadragesimo anno zásady, že pozemské statky mají

býti spravedlivěji a přiměřeněji rozděleny.« (Pius XI., *Caritate Christi compulsi*, 3, V. 1932.)

Cílem nápravy musí býti, aby se co největšímu počtu lidí umožnila účast na majetku. Podle výkladu svatého Tomáše »má ten, komu je svěřena státní správa, pečovat o to, aby široké vrstvy lidové, žijící v bídě, dospěly k zámožnosti anebo aspoň aby neměly nouze, poněvadž jejich bída působí, že žijí mravně špatně, neboť je nesnadno, aby ten, kdo žije v bídě, žil mravně, a proto je nutno úsilně o to se přičiňovati, aby trvale měli dostatek.« (*Politicorum* VI. 5 sq.)

Přesně naznačuje cíl nápravy té Pius XI.: odproletarisování proletariátu. (*Quadragesimo anno*, čl. 59.) Pomoc je v tom, že proletáři získají jmění a tak se povznesou nad existenční nejistotu, která jest jejich životním údělem.

»Rovnosti majetkové by se ovšem mohlo dosáhnouti také zrušením soukromého vlastnictví a zespolečenštěním všeho majetku, jak požaduje hospodářská soustava radikálního socialismu. Nevýhody společného vlastnictví jsou: byrokratická těžkopádnost, neboť stát se stává jediným průmyslníkem a obchodníkem; nebezpečí zpolitisování, poněvadž zespolečenštěný majetek se snadno stává kořistí příslušníků vládnoucí strany; nedostatek podnikavosti, přičinlivosti a zájmu, poněvadž o věci cizí nebo společné se průměrný člověk již tak nestará jako o vlastní. Tím ovšem není řečeno, že by některé druhy majetku neměly býti ve vlastnictví společném. Jaký je to majetek a v jakém rozsahu má býti ve veřejném vlastnictví, o tom rozhodují zájmy veřejného blaha.«

Ž I V O T

Šedesátiny Jaroslava Durycha + 7. IV. 1962

Nemáme ve zvyku oslavovati jubileum kohokoliv, ale šedesátka Jaroslava Durycha nás nutí učiniti výjimku. Hned na začátku Hlubiny se přihlásil Jaroslav Durych ke spolupráci. V těch letech byli katolíci desorientováni a skládali veškerou svou naději v politiku. Durych se tehdy přihlásil statečně ke katolíkům bitým tehdy za rakušáctví některých svých představitelů. Byl literátem i bojovníkem, a v Hlubině brzo poznal pomocníka v tomto boji za pozvednutí zakřiknutých katolíků, kteří se tehdy podobali stádu bez pastýřů, šiku poražené rozkolísané armády. Jeho hrdé přihlášení ke katolíkům a ke katolictví posílilo přemnohé mladé, kteří po něm se rozběhli po umění, žurnalistice a vědě, aby prosvítili křesťanstvím obory až dosud považované za vydržené místo nepřátel kříže Kristova.

Jaroslav Durych patří do české literatury, kterou obohatil díly, jež

byla nazvána montblancy české literatury. Ve svých dílech chtěl vždycky sloužiti nejenom umění, nýbrž uměním i křesťanské myšlence. Proto se snažil vyvažovat ve svých románech živel lidský a božský v Církvi, i když byl kolikráte kritisován právě v této věci. Nesouhlasili jsme s ním v jeho chápání poměru umění k morálce, ale tento jeho postoj byl typický pro celou jeho generaci i pro generaci, která z něho vyrostla. Leč, o jeho vroucí lásce k Církvi nesmí nikdo pochybovat. Tento boj o závaznost morálky v umění musí teprve být dobojován; je to problém velmi složitý, a tedy nesmíme jen tak lehce posuzovat a odsuzovat umělce s morálního hlediska. Mluvílo se o mém neblahém vlivu na Durycha umělce. Neměl prý jsem ho přidržovat k činnosti traktátnické v Hlubině. To je opět omyl. Durych příliš silně cítil svou sounáležitost k Církvi a s katolíky, aby se mohl ve své duchovní šíři nezajímat o náboženský život a aby nezasáhl i svým slovem do otázek, které jsme v Hlubině projednávali a které se samy ukazovaly v našem katolickém životě u nás. Proto jsme mu vděční za tato jeho slova náboženských článků.

Doufáme, že se nad Durychem opět vyčásí a že — bohatší o mnohou trpkou zkušenost — dopoví ještě svou historii Služebníků neužitečných.

Braito

Školní monopol

Už zase pokrokoví učitelé uplatňují svůj starý plán nuceného jednotného státního školství, které by ovšem bylo v jejich laických rukou. Se stanoviska demokracie bychom mohli úspěchu těchto plánů jenom želeť. Neboť znamenají docela jednoduše toto: že člověk je s tělem i duší majetkem státu. Kdežto v demokratickém státě občané svobodně podle vlastního uvážení vybírají a mění vládu, a udržují státní společenství ku prospěchu a ochraně svých vlastních rodin a své vlastní svobody — zde naopak poddaný už před užíváním rozumu byl by nuceně podroben duchovnímu vlivu vládního orgánu, byl by odňat svým rodičům, a jen premiemi by tito lidé byli ještě poháněni, aby státu plodili děti. Když dospěje, směl by sice poddaný, vyrostlý v moci vládních orgánů a organizací, občas házet hlasovací lístky do urny; ale i v tom případě, že by nebyly jednotné, nýbrž patřily několika vládním stranám, neudělal by tento akt z oněch mladých státních nevolníků nikdy demokratické občany. Tedy jsou-li křesťanští politikové v našem státě upřímnými demokraty — a oni to nepřetržitě tvrdí — musejí se velice obávat úspěchu navrženého monopolu. A ten úspěch, připustíme, je pravděpodobný. Tedy úspěch asi budou ti pánové mít. Co si o tom máme myslit jako katolíci?

Musíme především vzpomenout, že už mnoho a mnoho úspěchů bylo dosaženo proti katolické Církvi. Mnoho a mnoho úspěchů bylo znamenáno v boji proti Římu. Už před 1700 lety nařízením císařských úřadů byla volba římských biskupů vůbec napříště zakázána. A od té doby — to bylo nějakých úspěchů! A ještě nedávno... Jak vesele zpívali: »Dneska je Německo naše — zítra už celý svět!« S našimi pra-

pory je vítězství! Věřili, cítili, že s nimi je vítězná síla přírody. Proti nepřírozené, cizácké, jinorodé římské Církvi a jejímu neživému (není-liž pravda?) dogmatu se zvedly síly půdy a krve. Proti orientálským tradicím a přežilém obrazu světa vstal mythus dvacátého století; vstávali z mrtvých staří bohové, a proti římskému řádu, proti nazaretskému vetřelci, proti jedu z Judeje přírodní bohové severského pralesa se v divokém honu slunovratové vichřice vraceli na oblačné trůny Walhallu. Šuměly větrem duby germánského lesa, větrem se třepaly rudé prapory se slunným křížem pohanské víry, — s našimi prapory je vítězství! Deutschland erwache! Vstávali, zvedali se staří bohové a provázeli je skřek vítězných orlů a krkavců Odinových. Vítězné runy zářily s černých praporců Nové Šlechty z Půdy a Krve — proti »Bezpudovému« racionalismu a juridismu Říma vstal dionysiovský rej nietzscheovských nadlidí — noví obrové v opojení vítězných pudů sahali po světovládě a po samém nebi. A »germánské poznání Boha« zpívalo (na ukradené nápěvy křesťanských koled) o jásotu srdnatých, hrdých a volných, jež oduševňuje božstvo: rodné, zemité, pohanské.

Ale i tento zápas už byl obsažen v prapředstavách lidstva. Vítězné síly nezadržitelné přírody proti řádu, proti rozumu, proti Slovu, proti světlu. A líčí ho starý Horác, a ukazuje nám všechnu sílu těch živelných sil. Nebylo pochyby, na kterou stranu jde vývoj.

Sed quid Typhoeus et validus Gigas
contra sonantem Palladis aegida
possent ruentes?

To je otázka, která se kladla a klade nastávajícím vítězům. Ale při tom si všimněte toho verše! Jasnými samohláskami zvoní kovové zásahy střel a skal, které metají živelní netvoři, derouce se s ropotem a chrochtáním-ruentes, hrnouce se vzhůru, kde v nedosažitelné výšině nad nimi blýská a zvoní kovový štít bojovné Moudrosti, proti němuž se bouří: contra sonantem Palladis aegida! Nemůžeme se od toho verše odloučit. Říkáme si ho znova a znova.

A tady máte konečně odpověď, co cítíme vůči úsilí pokrokového učitelstva vyvlastnit katolickým rodičům jejich děti. Cítíme upřímnou lítost nad jejich námahou. Vždyť si s tím dají ohromnou práci. Kolik drobné práce po městech a vsích ve službách partají, které to vyvlastnění mají odhlasovat! Kolik článků propagandy v časopisech! A co já ještě vím všecko: Kulturní domy, pojízdné knihovny. A tělocvičné spolky, nebo vlastně jednotná tělovýchovná organisace. Dokonce armáda se do toho musí nějak zapřáhnout. Skutečně si s tím dají práci. A snad se to tedy v Československu zdaří. Jako se nedávno zdařilo odcirkevnit mládež v Německu. Tam doopravdy zúčtovali s Římem. A před 150 lety ve Francii podobně. Nastolili bohyni Rozumu a římského biskupa uvěznili. Dokonce po dvakrát Pia VI. a Pia VII. a Pia IX. ve Vatikáně hlídali Savojsi a Pia XII. tam hlídala Wehrmacht. Kde jsou Savojsi? Kde je Wehrmacht? — A kde je Pius XII.? Ve Vatikáně. Nám je těch učitelů líto. Tolika práce!

Však což pak ohněm soptící obrově
by na zvonici Palladin bleskný štít
se rvouce zmohli...?

Natož učitelé a osvětoví funkcionáři s diapositivy. Ani ty diapositivy
to nezmění. Jindřich Středa

Studijní dny řeholních sester ve Francii

Ani sestry, ani my, jejich kněží, nesmíme zapomínat, že i ony potřebují dalšího náboženského a sociálního a dobového školení. Některé řeholní domy nebo družiny se toho bojí, bojí se i knih. Tak mi vrátila představená jedné kongregace naše časopisy a knihy s poznámkou: My vůbec nic neodebýráme! (Sic) Ale to jsou jen výjimky. Naše řeholnice čtou duchovní knihy, s oblibou sice starší, ale čtou. Studují své odborné věci. Ale sestry v nemocnici, vystavované nejnemožnějším námitkám, musejí dobře znáti učení Církve a umět si je odůvodnit. Podobně sestry vyučující jsou dokonale na své odborné výši! Ale jsou dobře poučeny také o katolickém řešení oněch odborných otázek, o katolickém stanovisku vůči nim? Našli bychom v našich vzdělávacích ústavech našich sester odbornou literaturu katolicko historickou, filosofickou, pedagogickou, vyšší náboženskou?

Mnohé sestry již mi projevily přání, aby byly důkladněji vzdělávány v theologických otázkách a v katolickém řešení otázek odborných a časových. Měli bychom v Katolické akci pomýšleti na toto školení, jak je konají v Paříži pravidelnými týdennými přednáškami a kursy, jaký se konal v katolickém sekretariátu zdravotní pomoci v Paříži koncem června. První den byl vyhrazen představeným a instruktorkám novicek. Přednášky byly o mentalitě dnešní doby, o mentalitě dnešní mládeže, zvláště divčí. Studovaly se příčiny dnešní náboženské nevědomosti i u dívek, a právě u těch, které prošly klášterní výchovou, stav a příčiny poklesu dnešní mravnosti. Pak se jednalo o možnosti dalšího školení v theologii a křesťanské filosofii, psychologii, pedagogice a historii u řeholních sester. Zajímavé byly přednášky o rozumném chápání poslušnosti a pokory se strany představených, o duchu správné přizpůsobivosti ženských kongregací dnešním potřebám. (Tu bych řekl: ve Francii stovky sester pomáhají ve vyučování náboženství. Proč u nás nepomohou sestry vydatněji v této bolesti v pohraničí?) Přednášející varovali před ustrnutím na zvycích z let dávno minulých... »jak to naše svatá zakladatelka stanovila«. Třeba v roce 1868! Aby se zachoval duch její a ne detaily, které se stokrát změnily od oné doby a jimž by se ona moudrá zakladatelka již byla také stokrát přizpůsobila!

Krásné byly konference o dnešní mládeži. Správně pravil referent Abbé Bissonier, že nemá smyslu naříkat nad dnešní mládeží! Ostatně to se říká od staletí: Kam ta dnešní mládež spěje? Moralistům byla vzdychy jejich doba a mládež jejich doby nejzkaženější. Vezmeme prostě

mládež, jaká je, praví řečník. To, že je taková, je částečně i naší vinou i vinou přemnohých vychovatelek z řad řeholních.

Lékaři měli též několik přednášek. Mne nejvíc zajímala konference prof. Dr. Lhermite, jenž ukazoval, že řeholní život si žádá velké vyrovnanosti, jež potřebuje zdravých nervů. Mnohá řeholnice se stane neúčinnou kongregací i Církvi proto, že je to povaha a bytost vyšinutá, pocuchaných nervů, pro kterou je trýzní být v klášteře, plnit řeholní povinnosti a zároveň sloužiti potřebám Církve. Proto lékař upozorňuje sestry, aby byly i s hlediska lékařského opatrné při přijímání čekaterek. P. Omez mluvil k vychovatelkám. Upozorňoval je na skutečnost, že žena a dívka jsou si dnes vědomy své ceny, že ženy pěstují hodně intelektuální život a že i život náboženský a výchova k němu musí být dnes reformována v dívčích školách a pensionátech. Musí být solidně rozumově podezděna, aby nebyla sentimentální, nesmí se přeslázovat a hromadit pobožnosti, nesmí se s dívčí dorůstající mládeží jednat jako s dětmi.

Předkládám tuto myšlenku k uvážení a k uskutečnění i u nás.

Braitó

Přemozme pasivitu svých věřících

Nešťastné chápání Církve, kněží a laiků, vychovalo naše lidi za první k posuzování Církve podle chyb či dávání hmotných služeb kněží, a za druhé k naprosté trpnosti a nečinnosti našich laiků k potřebám, bolestem a snahám celého těla Církve.

Chápe totiž většina lidí Církev jako spolek příslušníků katolického vyznání, jehož jsou členy (jen členy a ne také údy), spolek, jehož jsou hierarchové předsedy a kněží jednateli. A jako chápe většina lidí své spolky za dílo, otázku prestiže a zájmu předsedů a jednatelů, spokojující se jednak s trpným necháváním se vésti anebo nanejvýš se slepým plněním úkonů a úkolů, které určují tito vedoucí spolku, podobně se také tak chovají k Církvi.

Jako vystupují ze spolku, když se nepohodnou s jeho představiteli, pro chyby skutečné či domnělé těchto vedoucích, podobně také vystupují z Církve, jakmile se jim znelíbí něco na jejich předsedech nebo těch jednatelích.

Volám naléhavě k živému uvědomění si této psychologie církevní většiny našich lidí. Nevědí o tom, že Církev není spolek, nýbrž společnost, ale ne obyčejná k tomu společnost, nýbrž společnost společenství Kristova, dávající toto společenství, žijící z něho, utvrzující a rozmnožující je. Církev je mystické spojení Krista, dárce života Božího synovství, s námi všemi a mezi námi všemi takto povolánými v Kristu — u údů Církve — žijících tímto synovstvím Božím z Krista, aspoň vírou, třeba už jen jako posledním pozůstatkem z tohoto živého spojení s Kristem.

Toto je třeba připomínat našemu lidu, vštěpovat mu v mysl a srdce a naučit je zařít celý život podle této skutečnosti. Když je přesvědčíme o tomto životném spojení s Kristem a nás mezi sebou v Kristu,

musejí se věřící zapáliti láskou k této Církvi a touhou, aby všichni dosáhli tohoto spojení s Kristem a darem jeho nového života Božího synovství.

Musíme toho dosáhnouti, přivzati totiž laiky k této účinné spolupráci, k tomu, aby jsouce zasazeni do skutečného, dnes odkřesťaněného života, snažili se na svých místech, svými schopnostmi a silami druhé poučiti zase tak životně o kráse a velikosti svatého spojení s Kristem a s Otcem. To je základ Katolické akce!

Bez něho bude Katolická akce zas jen heslem, s kterým si nebudou vědět rady ani kněží, ani laici...
Braitó

Katolické poznámky

Kámen a bolest. — V Olomouckém »Našinci« jsme se dočtli ve zprávě o francouzském přehledu české literatury této věty: »Neradi se také dovidáme, že Schulzův »Kámen a bolest« byl dán Vatikánem na index; je známo, že toto mohutné a jediné vpravdě světové dílo českého romanopisectví vzbudilo v náboženských kruzích silné vzrušení a mnohde i odpor, ale že by bylo oficiálně dáno na závazný index, o tom prozatím nevíme.« Pokládáme za svou povinnost upozornit »Našince« i jeho čtenáře, že nebyl-li Schulzův román dán na římský index, byl odsouzen ordinariáty českých diecésí. Netřeba snad připomínat, že i nařízení diecésních církevních úřadů zavazují katolické věřící příslušných diecésí a že knihy takto postižené nesmějí být věřícími čteny, přechovávány, šířeny ani vydávány.

Odsouzení arcibiskupa Stepince vzbudilo oprávněné rozhořčení celého katolického světa — ba i toho nekatolického světa, který ještě uznává, že přirozené zásady práva a spravedlnosti nepodléhají diktátu stranické politiky. Ani jediný skutečný zločin nebyl dokázán; naproti tomu pravé pohnutky procesu zřetelně vysvitly z faktu, že arcibiskup Stepinac byl odsouzen i za známý pastýřský list, v němž nešlo o nic jiného než o pravdivé vyličení nynějšího stavu katolické Církve v Jugoslavii.

Právem tedy napsal Osvobozený Našinec (16. X.): »Jedno je tedy jasné po záhřebském rozsudku: Proces tento vstoupil do dějin pronásledování Církve. 16 let nucených prací jugoslávského primasa a záhřebského arcibiskupa Dr Stepince se řadí důstojně k 243 popraveným kněžím (do 20. IX. 1945) a k dalším stovkám vězněných. Krev, pot a úpění pronásledovaných katolíků naplňuje Titovy žaláře a popraviště. Celá Církev se modlí za své trpící bratry v Jugoslavii.«

Kontroverze mezi katolíky

Nevidím důvodu, proč by se kontroverze musila vyvinout v osobní rozepři. Šach je forma kontroverze, ale šachové turnaje se zřídka kdy proměňují v osobní šarvátky. Také nevím, proč by tvrdý úder měl být

ctností v kontroverzi mezi dvěma boxery a špatností v kontroverzi mezi dvěma křesťany. Právě jsem dostal roztrpčený dopis od jistého modernisty, kterému se nelíbí jeden můj článek o náboženství na veřejných školách, otištěný v Anglické revui, a který mi vytýká, že v své kampani užívám zbraní sarkasmu a ironie. Myslím, že by křesťanovi mohlo být prominuto, užívá-li zbraní, jichž užíval Zakladatel křesťanství s tak ničivým účinkem proti farizeům. Moderní názor, že je třeba se vždycky chovat k náboženskému přesvědčení druhých lidí s hlubokou úctou, nemá opory v Evangeliiu. Vzájemná snášelivost vůči náboženskému přesvědčení je výplodem nikoli víry, nýbrž pochybování. Všiml jsem si však, že ti, kdo odsuzují katolické útoky na modernisty, nevznášejí žádný protest, když modernista útočí na katolíka. Arnold Lunn: Now I see.

Pius XII. o úloze Československa

V této nové Evropě, této Evropě, která se právě namáhavě vynořuje z převratů a krisí války a poválečného zmatku, mají národy Československé republiky svou jasnou posici, svou stanovenou úlohu, a proto jsou postaveny před odpovědnost a nebezpečí, jež, dávajíce v sázku jejich úděl, vyžadují si nejušilovnějšího a nejvytrvalejšího uplatňování rozvahy i praktické bdělosti, jakož i morální odpovědnosti u vůdců a ducha kázně a umírněnosti u všech občanů. Každý, komu leží na srdci pravý zájem národů Československa, přeje jim, aby si v této rozhodné chvíli svých dějin jasně uvědomovaly, že přes všechny neshody zplozené válkou je nastolení důstojného, konstruktivního a trvalého míru nerozlučně spojeno s oněmi principy právního a mravního řádu, jež nemohou být nikdy nahrazeny žádným politickým důmyslem a úsilím celého světa.

Pius XII. v nástupní audienci čsl. vyslance
u Vatikánu 13. srpna 1946.

Nebezpečí laické výchovy

Křesťané se musejí snažit vši silou, aby zamezili rozšíření každé soustavy, jež chce podkopat nebo zničit křesťanskou formaci příští generace nucenou a monopolní soustavou státní výchovy, již jsou podrobovány křesťanské národy. To se právě děje ve veliké části střední Evropy. Třebaže se prohlašuje, že bude ponechána omezená náboženská svoboda, skutečný úmysl je nechat starší generaci dožít v její náboženské tradici, ale nové generaci dát postupně protikřesťanskou formaci. Tablet

V Československu je 70 % katolíků

V jednom z posledních čísel Katolíka mě zaujal článek Angličana o Československu. Všechny nás samozřejmě zajímá, co o nás cizina soudí. Už jsem tolikrát slyšela: co chcete, nás je 70 %, musíme prorazit, atd. Ale myslím, že je velmi důležité nezapomínat, a nejen nezapomínat, ale

stále si připomínat, jací to jsou katolíci a jaká je povinnost těch ostatních, živých, praktických katolíků: dát Pánu Bohu všechno, své rozumové schopnosti, svůj volný čas, své zdraví. Všechno pro slávu Boží, pro šíření a prohlubování Božího království v nás. Potom teprve těch 70 % katolíků bude mít svou váhu.

Jen tak, na ukázkou, jaké katolíky najdeme v těch 70 %.

Inženýr. Vyšší ministerský úředník, teď národní správce významného podniku. Vzdělaný, ve svém oboru vynikající odborník. Ovládá několik řečí. Poctivý, dobrý člověk. Katolík. Katolík právě tak jen, že v rubrice náboženství vyplňuje římskokatol. Občas jde do kostela, ovšem na mši svatou ne, jen se tak »kouknout«. Je Pán Bůh? Ano, to věří. Božství Pána Ježíše — to už přijímá podmíněčně. Dokazovat mu pravdu citáty z evangelia — nechápe. »Prosím tě, když něco diktuji své písničce, co tam naseká chyb! Co pak teprve evangelisté! A těch opisovačů!« Připomenout mu, že jeho písnička za nějaký spis o stavbě lodi by život nedala, ale apoštolové a evangelisté že jej dali do jednoho, to ho nepřesvědčí. Jaká by to asi musela být milost, aby pobořila zeď nedůvěry, předsudků, nepřístupnosti! Má tři děti, pokřtěné, na náboženství chodí, do kostela jen někdy, když se jim chce. Mladší chlapec chtěl, ještě ve válce, ministrovat. Tatínek, tak zvaný katolík, jeden z těch 70 %, ho odbyl: »Nikam nechod! Budeš dělat těm f..... parádu!«

Druhý případ: Středoškolský profesor. Katolík. Po převratu nevystoupil z Církve: »Když všichni skáčou do vody, proč bych to dělal také?« Věřil, nevěřil, do kostela se také občas »koukl«. Půlnoční nikdy nevynechal. Své dva chlapce nedal pokřtít. Až budou mít rozum, vyberou si a on sám je prý dovede ke křtitelnici. Léta utíkala a k vybírání se nedostali.

Ale přišlo 12. září 1939. Gestapo, Pečkárna, Pankrác. A útržky novinového papíru s jedinou prosbou: Modlete se! Jeho starší syn, kvartán, naučil se tenkrát od babičky Otčenáš.

A potom křížová cesta po německých věznicích, Lidový soud, káznice, 29 měsíců samovazby, hladový pochod, z kterého se ze 3.500 lidí vrátilo 1.200

V káznici četl evangelium, Kempenského Následování Krista. Jak mohl, šel na mši svatou. Jeho dopisy byly plny krásné, pevné důvěry v Boží spravedlnost, plny odhodlání brát s láskou všechno, co nám Pán Bůh ve své nekonečné moudrosti dává. Ujišťuje: Až se vrátím, dám to i s Milanem do pořádku.

V starším chlapci starost o tátu probudila velikou zbžnost. Přihlásil se na náboženství, dal se pokřtít, chodil i denně na mši svatou, často ke svatým svátostem. Táta ho v dopisech napomínal: Mám starost, abys nechtěl Pána Boha podplácet svou zbožností, nemysli si, dám něco za něco. Ale pokořit se před Pánem Bohem, co jsem já — a co jsi Ty, můj Bože, buď vůle Tvá — dokázat říci to z plného přesvědčení, — v tom je právě štěstí!

Hoch řekl mamince, jak je šťasten, že našel Pána Boha, že věří, chtěl by být knězem. Maminka a všechno příbuzenstvo se svorně pohoršilo.

Ještě takové neštěstí! Nestačí, že je táta zavřený a nevíme, zdali se vrátí. A snažili se, jak mohli, vyhnat mu »ty hloupé nápady« z hlavy. Taneční, cigarety, biograf, divadla, dívky. A podařilo se jim to.

A maminka? Muž pět let zavřený, plno starostí, samozřejmě, ale vcelku všechno šlo dobře. »Pán Bůh? Jak by mohl nějaký být? Je to spravedlivé, že já mám takové trápení a paní ta a ta a ta si skvěle žije, muže mají doma, nic jim nechybí!« Na připomínku, že sama vypadá znamenitě a zaplať Pán Bůh, nouzi s dětmi nepocítila: »No jo, ale to ne Pán Bůh, to bratr, sestry, příbuzní, ale Pán Bůh ne! Já se už neobráťím!« Mužovu horování v dopisech se shovívavě usmívá. Katolička. Také z těch 70 %.

17. květen 1945. Muž a táta se jim vrátil. »Buď bez starosti, Milana dám pokřtít,« řekl tenkrát. »I já sám si dám vše do pořádku.«

Už jde od května druhý rok... A Pán Bůh ještě čeká...

A potom prof. RNDR Jaromír Šámal. Bez vyznání. 9. července letošního roku odhalili ve vestibulu vysoké školy zemědělské a lesního inženýrství pamětní desku. Na prvním místě jeho jméno. A dole prostá slova: Padli za vlast. 5. června 1942 v řádění po atentátu na Heydricha byl popraven. Pět dní po tom, co svého Jiříka dovedl do seminárního kostela k prvnímu svatému přijímání. Ano, dovedl své dítě do kostela. Vodil je na náboženství. Po narození je dal hned pokřtít. Učenec, tichý, mírný, ušlechtilý člověk. »Jak bych je vychovával k plnění povinností, kdyby ty náboženské neplnil,« říkával a mnohokrát opakoval s takovou prostotou, s přesvědčením, které člověk přímo z jeho slov hmatal, že dává dětem to nejlepší: »Chci, aby mé děti byly katolicky vychovávány.«

Byl bez vyznání. V těch 70 % nebyl počítán.

Květa Milenovská

»Spisovatelé, knihy a čtenáři«

S tímto názvem jste přinesli v nedělním čísle Svobodných novin článek p. Bohuslava Pernici. Myslím, že by k němu měli co říci i čtenáři, lidé z houfu.

E. F. Burian prý miní, že přehradu mezi spisovateli a čtenáři, já bych řekla mezi některými spisovateli a čtenáři, stavějí tajemníci politických stran. Řekla bych, že si ji stavějí spisovatelé sami.

Jsem 19 let členkou Družstevní práce, mat. číslo 3943. A můj vztah ke knize? Takový, jaký může mít člověk, který se leta potloukal po zapadlých koutech Chomutovska, Mostecká, Zatecka a kterému kniha nahradila všechno to, co velkoměšťákovi dává biograf, divadla, přednášky.

A teď je tady třeba Jan Drda. Napsal skutečně pěknou knihu, k Městečku na dlani by se člověk dokázal leta vracet. Jeho sloupky a články v Lidovkách jsme četli s požitkem. Počítali jsme ho mezi spisovatele, kteří se už svou první knihou zařadili mezi naše nejlepší prosaiky. Počítali jsme ho mezi ty, kteří mají patřit všem. Ale naše sympatie k Drdovi od loňska povážlivě vyprchaly. Politicky se příliš exponuje — normálnímu člověkovu nevedí, že spisovatel je v politické straně, že tam je činný, ale předpokládá, že nebude zaujatý, že dokáže vyslechnout

klidně jiný, odlišný názor. Pan Drda nejednou vystupoval jako velmi temperamentní straník, překřikoval, přerušoval, zesměšňoval druhé — a proto ta přehrada, jistá nedůvěra. Konečně si potom i myslíme, že spisovatel Drda ani nechce patřit všem, stačí mu, když patří jedné politické straně.

Pan Pernica píše: »Mnozí spisovatelé zaujali místo vedoucích státních úředníků.« To by, myslím, nevadilo. Komu by na příklad vadilo, že básník Halas, komunista, je v jednom ministerstvu odborovým přednostou? Když to člověk četl, měl radost, že už je za námi doba, kdy český básník dostával z bídy souchotiny. Právě tak nikomu nevadí, že básník Seifert je sociální demokrat.

Potom máme ještě jiný případ: Jaromír John. Nevím, jakou politickou legitimaci má v kapse, nestarám se o to. Ve Svobodném zítřku otiskli jeho sáhodlouhou povídku »Sestra Pacis«. Spisovatel John, snad z nedostatku jiného námětu, vytáhl ze zaprášených rekvizit několik řeholnic a teď je ve vyprávění, které možná pokládal za duchaplné, líčil tak, že se člověku, poctivě řečeno, obracel žaludek. Povídaní bylo doprovázeno stejně »vtipnými« ilustracemi.

Zajímavé je: spisovatel John nezapoměl si vymyslet dost nehorázností, aby jen řeholnice dost snížil, zesměšnil, ale nedal si ani trochu práce, aby zjistil, jak vypadá vlastně život v klášteře.

Třeba tam líčí, jak sestra novicmistrová měla slavnou obláčku, na kterou přijel strejček biskup. To je taková hloupost, která člověka neprávě neznalého řádových zvyklostí, praští přes hlavu. Novicmistrová má na starosti výchovu těch, které vstupují do řádu. Vždycky to bývá starší, zkušená sestra, která kandidátky asi tak za půl roku, co jsou v klášteře, připraví k obláчке, t. j. k oblečení řádového hábitu, později, za rok i déle k složení slibů. Tak jak by mohla někde být novicmistrová, která se sama připravuje k obláчке? Vždycky jsem si myslela, že spisovatel má psát o tom, co zná. A má mít tolik úcty k svým čtenářům, že se dříve poučí o tom, co nezná. A ne jen psát a psát, co inkoust přinese na pero, jen když to je hodně hrubé, jedovaté a pořádně uráží toho, na koho máme právě spadeno.

Nevím, jak pan John prožil válku. Jestli jeho okolí bylo jako on, nebo měl prostě zavřené oči a neviděl, co jich, co nás bylo, kteří prostě, když jim tekla voda do bot, utíkali k Pánu Bohu. Jak to krásně napsal Seifert ve »Vějíři Boženy Němcové«: Těch bylo, kteří na dosah spatřili smrt a v těžké chvíli ruce jim sepal náhlý strach, ač nikdy dřív se nemodlili. Pak do svých dlaní poukryli své oči, tvář i horký dech, ač nikdy dřív se nemodlili, poklekli zbožně na schodech.

Tekla nám voda do bot, utíkali jsme k Pánu Bohu, a dnes se za to nestydíme. A právě proto nebudeme mlčet, když to, co je nám drahé (kříž na karikatuře!) je tupeno, uráženo, zesměšňováno. A panu Johnovi bych ze srdce přála, aby byl jednou, až mu bude zle, právě na ty posmívavé řeholnice odkázán, aby to, čemu se tak jedovatě vyškliboval, křesťanskou lásku k bližnímu, zakusil na vlastní kůži.

Květa Milenovská

Náboženská nevědomost

Svatý Otec prohlásil nedávno, že hlavní a vlastní příčinou žalostného úpadku mravního v dnešní době a úpadku náboženského, jenž je jeho základem, je náboženská nevědomost. Jsme rádi, že tak bylo potvrzeno, co jsme stále připomínali, co jsme až do omrzení opakovali o potřebě naukových katechetických kázání, o pořádání vyšších i nižších náboženských kursů, konferencí, abychom přesvědčili lidi o kráse a správnosti náboženství.

Musíme zintenzivnit práci pro poučování věřících, používat všech prostředků a metod, abychom ukázali lidem pravdivost, a to jedinou záchrannou pravdivost Kristova učení, nesmírnou krásu i bohatství, přijatelnost, životnost a uskutečnitelnost jeho pravdy. Proto musíme stále znovu a stále naléhavě zkoumat, jaké jsou příčiny náboženské nevědomosti. O příčinách vnějších, o vlivech vnějších víme dobře, ale méně již si uvědomujeme své vlastní hříchy, svou vlastní vinu, že jsme ustrnuli kolikrát ve svých metodách a že jsme nedovedli zachytit a přesvědčiti nevědomé, odváděné a sváděné, pošťvané proti nám, proti naší autoritě a pravdě Kristově, kterou hlásáme, že jsme nedovedli jít za lidmi, že jsme stále čekali, až lidé sami přijdou, třeba ustavičným vysedáváním v kanceláři s úředními hodinami.

Braitó

Mučedník

Mučedník je křesťan, který chce raději, aby měl spojenou duši s Bohem než se svým tělem. Když běží o to, abychom se rozhodli pro to, zda jest pro naši duši největším dobrem věčný nebo časný život, nemůžeme váhat, a chceme-li správně ocenit Boha i věci, musíme dát prostě přednost Bohu. To je ovšem hrdinský úkon lásky k Bohu a takový úkon zalévá celou církev a celé lidstvo, vyprošuje obrácení i těm, kteří mučedníka trápí a pronásledují. A toto je vítězství naše, když jsme tupeni, odsuzováni. Svět zdánlivě vítězí, ale my vítězíme po pravdě nad ním, protože on umí užívatí násilí a my umíme jen pro Boha snášet. On vidí jen časnost a okamžik, a proto netrpělivě nás pronásleduje a zbavuje i života, kdežto my jej zahrnujeme do sítí věčnosti.

Mučedník miluje svou krev pro Boha, proto ji obětuje jemu. Dává tím nejvyšší cenu své krve. Proto asi také vyšší představení církevní a významenaní hodnostáři nosí červené lingulum pod krkem, ne jako pouhou ozdobu nebo pouhé odlišení od nás obyčejných halapartníků Božích, nýbrž na znamení, že jejich hrdla jsou připravena a pohotova nejenom nositi zlatý řetěz, nýbrž také se připodobnití prolitou krví barvě náprsenky, kterou nosí v červené barvě...

N e u z m e š j m é n a B o ž í h o n a d a r m o !

Velikost, obdiv a závist

Přirozenou spravedlností pro skutečnou velikost jest obdiv. Dvojí je obdiv, obdiv zasmušilý pro vlastní malost vůči viděné velikosti a pak obdiv radostný, děkující Bohu, že tak krásnou velkou věc stvořil.

Nebylo by svrchovaně hloupoučké žehratí na velikost nebeské klenby, nebo na velikost Marie Panny? Vděční jsme a musíme býti za tyto velikosti a děkovati Bohu, že dal tak velkou krásu člověku, že jím nám dal viděti, z ní se těšiti, na ní se hřáti, v ní vidět jeho velikost a záruku jeho lásky. Proč se takhle nedívat i na velké lidi kolem sebe? Závídíme světcům? Proč tedy závídíme apoštolům? Co jim závídíme? Velikost jejich nadměrné práce? Že nemají dne ani noci pro sebe, že jsou stále obklopováni zízlivou mládeží, že se jim musejí stále věnovati, všechny jejich stesky i dětská žvatlání vyslyšati, hledati ve volných chvílích, v tichých modlitbách pro ně odpověď a cesty, jak je přivést k pravým zdrojům? Na to nikdo nežárlí. Ale žárlí již na to, že se ti lidé kolem toho apoštola shromažďují, protože pro závistivce již počet, již kruh, již kolo lidí kolem něho jest trnem v oku. On je sám? Proč? Protože neumí milovat, a proto se neumí dávat. Proto je sám a proto se kolem něho tak neshromažďují. Proto si ovšem musí najít důkazy nesprávnosti tohoto shromažďování se kolem apoštola. »To je demagog, on ví, jak na to, on těm lidem lichotí, on je nevychovává, on je nekáře, nevede je, nýbrž je jimi veden. Mluví jejich řečí, myslí jejich mentalitou, podléhá jejich prostřednosti, nechává je v ní. Proto se za ním hrnou.«

Tedy, nemluv mnoho a když vidíš takovou ohavnost zpuštění, přilož ruku k dílu a naprav všechny tyto strašidelné nedostatky.

Žárlivost je obdiv srdce pochmurného, nepřejícího, sobeckého, které nevidí zájmy Boží a království Božího a nesmrtelných duší, nýbrž jen sebe. Když pracuje, pracuje pro sebe, pro svou velikost, pro svou skupinu, aby tou on vyrostl. Ta ho má vynést, ta mu má býti jeho tělesnou stráží, klikou čili tleskacím odborem.

A což, když se jedná také o Boží požehnání? Také se chceš proti tomu stavět? Má o tobě platit slovo Páně o dělnících na vinici, kteří pracovali od rána a přijali stejnou mzdu jako dělníci hodiny dvanácté a reptali proti této nespravedlnosti: Či srdce tvé jest nešlechtné, že já dobrý jsem? Mluj z celého srdce Boha a jeho království, dej se docela a naprosto do služeb Božího království a láska tvá přitáhne k Bohu a k jeho pravdě tolik lidí, že je ani neuvlečeš a budeš hledat, jak je duchovně uživit. Ale závist plodí jen neshody, nelásku a proto zbavuje božího požehnání a proto budí jen a jen Boží kletbu. Neudělí Bůh svého požehnání lidem, kteří by si pak toto požehnání osobovali pro sebe, kteří by se jím zbytečně jen nadýmali.

Braitó.

Mea culpa...

Běda mi, nebudu-li kázat! Do našich rukou, kněží především, ale i laiků, složil Pán své poselství. O Bohu Otci, o jeho lásce nekonečné k nám, o jeho vtělení, o smrti v oběti lásky za nás. Máme s ním jít ke svým bratrům. Přece nám Bůh nedal, nezachoval, nevrátil víru a pochopení pro své poselství, abychom si je lenivě a nečinně uchováli pro sebe. Případ nedbalého služebníka, který hřivnu nezpronevěřil, nýbrž ještě pečlivě opatřil proti rzi a zachoval před zloději a přece byl odsouzen, hrozí svým odsouzením nám všem. Ruku na srdce, bratři! Co jsme udělali s pokladem nám svěřeným?

Jako strašná skutečnost stojí před námi nevěra a prázdnota statisíců. Je to jen jejich vina? »Jak uvěří, neuslyší-li?« Hlásali jsme své poselství tak, aby uslyšeli a mohli přijmouti? Nevymlouvejme se na to, že každý má své přesvědčení a své svědomí. Ty je máš také. A tvé svědomí je přetiženo nesmírným darem. Z rukou Božích ale každý dar je zároveň úlohou. A tak se ptám znovu nás všech: Co jsme učinili se svými poklady a se svými bratry? Nevymlouvej se na to, že víra je dar a že jsi někdy slyšel od pisatele těchto řádků, že víra se nepřidisputuje, nedá, tu že vlévá Bůh sám...

Ano, ale připravit se může a musí k ní člověk. A připravit k ní musíme druhé my, hlasatelé Páně. Odstraňováním předsudků. Nejprve ovšem tím, že naučíme lidi řádně a samostatně a odpovědně myslet a usuzovat. Burcovat ospalé svědomí! Ukázat jim přesvědčivě a naléhavě neudržitelnost jejich spokojení se s frázemi. Probouzet musíme v lidech Bohem do srdcí vloženou touhu po absolutnu, po něčem nesmírném. Ukazovat celou horoucností velikost a krásu a životnost pravého křesťana, v daru Božího zjevení.

Zatím jsme se spokojovali se šablonami, s vyježděnými cestičkami, citáty starých autorit (nemyslím tu svaté Otce!), přežvykováním starých, dnes naprosto neúčinných obrazů a t. zv. příkladů. Spokojovali jsme se s útržky evangelia. Neukazovali vždy lidem celé evangelium. Dali jsme se odstrašit nezájmem, odporem, odbojem, nepřátelstvím a posměchem. Ale to vše nám bylo Mistrem naším slibováno a přesto nám uložil povinnost neustávat, svítiti na svícnu, být soli a kvasem a mluvit vhod i nevhod.

Dali jsme se opravdu do poctivého zápasu s materialismem, nejenom ovšem dialektickým? Proč jsme mu nechali miliony propadnout? Nebylo to snad proto, že i my sami jsme mu propadli, ne ovšem theoreticky, zato ale tím nebezpečněji, protože prakticky? Nehledali jsme i my kolikrát spíše království světa a nezdůrazňovali jsme sami prakticky příliš materiální až materialistické podmínky, jak jsme říkali, království Božího? Nekladli jsme i my sami příliš velkou váhu na politické a hospodářské předpoklady, či jak jsme říkali základny? A nedopustili jsme, aby i ty hmotné předpoklady či základny, které jsme měli, sloužily především nám, našim časným a osobním životním podmínkám a všemu možnému, jen ne opravdu Bohu, chudým a úkolům Církve?

Proč jsme neuměli ukázat poklady Církve, její svatá, její velká díla, zázračné působení Boží? Proč jsme si tolik hráli s literaturou a vším možným, místo abychom do úpadu mluvili o Kristu, o celém Kristu, učili lidi se modlit celou duší a nejenom časnými starostmi a potřebami, místo abychom učili lidi, co je Oběť nejsvětější a jak ji spolu prožívat a spolu podávat s celým dnem a zaměstnáním a celou svou bytostí?

Je, bratří, čas, abychom povstali ze sna a oblékli se zbrojí víry a silou lásky a světlem naděje! A abychom šli ke svým bratřím a udělali pro ně vše, co můžeme. Abychom se ovšem nejprve sami Pánu otevřeli a dali se nésti jeho silou, která trhá hradby a dobývá srdcí!

Jinak bude vyžadována krev a duše bratří našich z našich rukou a stihne nás osud lenivého služebníka. Braitó

Kněz kněžství Páně

Za hodným knězem, za dobrým řečníkem, za vlídným knězem, za vlasteneckým výmluvným řečníkem knězem, za knězem literátem a i jinak táhnou se lidé. Jsou ochotni pro tyto jeho lidské vlastnosti naplnit kostel. I věřící zbožní rozplývají se nadšením nad svými vyvolenými svatými kněžími. Při tom vidí svatost v bledé hubené tváři, černých očích, zbožných gestech. Koho Pán Bůh jinak opatřil, ten svatým není.

Lidé jsou ochotni uznati slovo Boží, přijímat svátosti a být i štědrí pro potřeby kněze nebo i dokonce Církve, pokud je k tomu vybízí nějaký takt pro tyto důvody sympatický kněz.

Jistěže slovo Boží si žádá, aby bylo dobře hlášáno, aby kněží byli vlídní, laskaví, lidumilní, aby byli věrní svému národu, ale toto vše není vlastní poslání katolického kněze; ten je především rozdavatelem tajemství Božích a přísluhovatelem jeho milostí, hlasatelem jeho pravd. Je knězem kněžství Páně. To vlastní, co má dávat a co mají lidé od něho očekávat a proč si mají k němu přicházet, je Boží a ne jeho, to není knězovo. A toto většina křesťanů si neuvědomuje, když je ochotna podle sympatičnosti nebo nesympatičnosti kněze buď věřit nebo nevěřit, plnit náboženské povinnosti neb je opomíjet, přijímat slovo Boží nebo je vůbec nechťiti slyšet. Chybují ovšem i kněží, když připoutávají lidi na sebe všelijakými osvědčenými triky a prostředky a nevedou lidi spíše ke Kristu a k Bohu než k sobě. Ale čím méně bude ctitelů a ctitelů, členů a členek ustavičného klanění kolem kněze, a čím více bude klanitelů Boha a velebné svátosti, tím bude lépe pro duchovní a náboženský život. Braitó

Evangelijní chudoba

Není v ní dokonalost, jak moudře praví svatý Tomáš, na adresu těch, kteří právem vidí její důležitost, hlavně jako důkaz pro pravost Církve, že její členové doporučují chudobu, v duchu Kristově, že nepropadají majetku, ale někdy zase tak přeháněli tuto důležitost chudoby, že v ní

viděli celou dokonalost. Proto praví uvážlivě sv. Tomáš: Spasitel řekl: Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej vše co máš, rozdej chudým, a pak přijď a následuj mne. Dokonalost jest v tom, co následuje, totiž v následování Krista, ne v opuštění a prodání a rozdání všeho. To je jen prostředek, to je jen *removens prohibens*. To je jen osvobození od všeho, co by člověka zdržovalo na cestě dokonalé lásky k Pánu.

Ale ona chudoba musí být skutečnou. Neomylná jsou dvě znamení, jsou-li spojena dohromady. Nejprve tedy musíme cítiti svou chudobu, musí nám přinášeti nějaké nepříjemnosti, a za druhé musíme stále si připadat jako velcí ještě boháči, kteří mají ještě příliš mnoho, více než potřebují a než si zaslouhují.

Kristus Pán byl chudý z dvojího důvodu, nebo z trojího. Vzal ji jako pokání za všechny, kteří kdy majetkem a všemi nespravedlnostmi a hříchy v hledání a držení a užívání majetku urazili Boha; za druhé přišel naučiti, že máme se osvobozovati od všeho stvořeného, abychom mohli svobodně jen Bohu sloužiti, za třetí pak chtěl se věnovati jen duchovnímu poslání, jen duchovnímu poselství, proto prostě neměl, nechtěl a nemohl míti času pro věci tohoto světa, pro jejich starosti. Proto všichni, kdož chtějí v tom následovati Krista, v tom jíti za ním, musejí všechno uměti opustiti a nestarat se o pozemské a časné věci, a proto být chudý. Dále Kristus chtěl být chudý ještě pro jeden důvod; aby totiž ukázal světu, že se neztotožňuje s vykořisťovatelskými metodami všech boháčů, všech, kteří chtějí nebo jsou bohatí. Proto ti, kteří chtějí svět učiti jít za Kristem, nelnouti k ničemu pozemskému, musejí být podobně chudí jako Kristus. Jest to velké volání našeho lidu. Můžeme stokrát říkat a kázat, že má Církev právo na majetek, že má kněz právo na slušné živobytí. Daleko více přesvědčíme lidi skutečnou a naprostou chudobou Církve a jejích představitelů až do těch nejnižších hierarchických příček, protože doby kněží milostpánů a jemnostpánů jsou nenávratně nebo aspoň na dlouhou dobu pryč. V českém člověku zůstalo hodně z valdského a husitského puritánství, žádají od kněze naprostou, evangelijní Kristovu chudobu. Nevím, zda se spíše obrátí ke Kristu, budeme-li opravdu poctivě chudí, ale jisté je, že teď je to skutečná překážka, aby nám lid naprosto uvěřil.

Jestli budeme jako kněží a řeholníci hledati především Boží službu, nebudeme míti času na zbohatnutí. Tak, jak žádali apoštolové a uskutečňovali sami vzdání se všeho a pomoc chudým, přece ani se neomezili ani se nedali pohltnuti touto časnou starostí a péčí o chudé. Zřídili pro ně řádný církevní úřad, jáhenství, jež mělo v Církvi konati to, co dnes koná charita v Církvi, jáhenství, které mělo za hlavní úkol pomáhati v časných potřebách chudým, i když se také věnovali kázání. Neboť křesťanská charita vidí vedle těla, jemuž pomáhá, duši, kterou chce onou pomocí osvoboditi, aby se mohla svobodněji rozletět k vyšším úkolům duchovním.

K tomu, abychom mohli poučovati lidi, a ustavičně a vytrvale a na všech místech a ve všech stavech, k tomu je třeba jen minimálně prostředků, jen toho, co udržuje život v existenci. Ani k nádheře chrámů

není třeba mnoho peněz, protože tato nádhera je sice důstojná Božího stánku, Božího domu, ale ona sama nikoho neobrátil. Nanejvýše že unudění a omezení turistů budou chodit a naslouchat křičícím průvodcům na místě svatém, z jakého kamene je ta či ona socha, od kterého mistra, z kterého století, a profesori umění nad tím pak budou robiti své velmi důmyslné rozbor, ale ke zbožnosti málokdy tím bývá získán. A sentimentální nádhera ta je teprve zhoubná pro lidi inteligentní.

Naše chudoba musí být vyjádřením skutečnosti, že opravdu chceme jen Boha a že přitom spoléháme jen na Boha. Apoštol kněžské chudoby P. Chévrier praví v svém Pravém učedníku: Nechci zanechat ani renty, ani budovy, ani majetek; Budete-li svatí, ničeho z toho nebudete potřebovat a a budete toho mít více, než budete potřebovat. Nebudete-li svatí, nebudete mít nic a dobře tak bude, protože ničeho nezasluhujete a špatně byste toho užívali. Tak je lepší, aby zanikla díla, která neslouží slávě Boží a nemají Božího ducha. ... Práví přísně: Chcete-li žít jako buržui, je jisté, že Bůh není povinen živiti tenhle druh lidí. Bude o vás pečovat, jen když budete opravdu chudí a když budete trpěti v tichosti...

Je nejvyšší čas, abychom se zamyslili nad všemi příčinami dnešního odcizení se nám, služebníků slova Božího a tím i pravdě Kristové samé. Jednou z příčin je to, že nejsme chudí. Ani řeholníci ne, protože těm skutečně ničeho obyčejně nechybí a domnívají se, že se musejí starati, aby byly domy slušně zabezpečeny, že ani řeholníci dnes nechťejí, aby jim něco chybělo. Že ani kněží dnes nechťejí být chudí, že tolik nás doufá v moc a sílu majetku. Dnes je lidstvo ožebračené a bude ještě chudší. Musíme aspoň my kněží ukázat, jak i v chudobě lze sloužiti Bohu, a tak jak budeme pracovat k tomu, abychom zdůrazňovali spravedlnost ve mzdě a slušný život všem, tak musíme první opustit i všechny kapitalistické metody, počítající s majetkem jako základem místo práce a důvěry v Boha.

Braitó

Kněz obětník

Kněz má býti druhým Kristem a pamatuje na jesle má si připomínat, že má být chudý v přebývání, šatě, stravě a obsluze, že má být pokorný srdcem i myslí vůči Bohu i lidem. Čím více se ponizujeme, čím jsme chudší, tím více oslavujeme Boha a jsme užitečnější bližním.

Kněz má býti člověkem všeho zbaveným. Připomíná si Kalvarii, má mysliti na to, aby umřel sobě, svému tělu, svému duchu, své vůli, své pověsti, své rodině i světu. Má se obětovat mlčením, modlitbou, prací, trpělivostí, kajcností, utrpením a smrtí. Čím více zemřeme, tím více máme života a tím více dáváme života.

Kněz má býti člověkem ukřižovaným. Když myslíme na Svatostánek, máme si připomenouti, že musíme z lásky dáti své tělo, svého ducha, svůj čas, svůj majetek, své zdraví, svůj život a vlévat druhým život svou vírou, svým učením, svými modlitbami, svým příkladem. Má býti dobrým chlebem pro lidi. Kněz má být člověkem požívaným...

P. Chévrier, přítel sv. faráře Arského

Bůh uvnitř působící při kázání a retné modlitbě

Uvnitř je učitel, jenž učí. To Kristus učí, jeho vnuknutí nás učí. Kde není jeho vnuknutí a posvěcení, jsou všechna slova jen vnější prázdný zvuk. Tak je to, draží bratří, se slovy, jež zevně pronášíme, jako je s prací rolníkovou na stromoví. Namáhá se zevně, zalévá je a všemožně o ně pečuje. Ale, ať se stromem podniká co chce, zdaž tím vytvoří jablka? Obsype tím holou kůru bohatým listovím? Způsobí to uvnitř? Nuže, kdo to působí? Slyš apoštola-rolníka a uvaž, co jsme a naslouchej vnitřnímu učiteli: Já jsem sázel, Apollo zaléval, ale Bůh dal vzrůst. Tak není ničím ani ten, kdo sázel, ani ten kdo zaléval, nýbrž Bůh, který dává vzrůst. Tak vám tedy toto pravíme: Ať svými řečmi zaléváme anebo svlažujeme, nejsme ničím, nýbrž jen ten jest vše, jenž dává vzrůst, Bůh, jenž dává své posvěcení, které vás o všem poučuje.

In epist. Jo. tr. III. 13.

Oheň Ducha svatého

Jistě byli svatě zvědaví apoštolové, jaký bude onen Duch Utěšitel, kterého jim sliboval Ježíš Kristus a který měl brzo přijít. Přišel, ale jako oheň, jenž všechno naplňuje, jako duch pravdy, který pravdou a k pravdě duši naplňuje, který zapaluje odvahu pro tuto pravdu. Všechny předpoklady a všechny účinky Boží pravdy má a dává tento Duch svatý. A kde vidíte, že je někdo i při šíření a hájení a vysvětlování pravdy vyšinitý, těkavý, neurčitý, nepřesný, neukázněný, kdo mluví jako žhavý valící se východní víchř nesoucí sebou přívály písku, který sype do očí, aby zakryl svou prázdnotu a nepřipravenost, kde není láska obětavá, umějící se skláněti k nejnižším, kde jest jen studené slovo, které neumí a nechce se naučiti zaplavovat srdce, tam všude není Duch svatý. Není Ducha svatého tam, kde je rozkolísaná bezradnost a bázlivá zbabělost, která nedovede rozetnout otázky jasným příkloněním se k jedné straně. Po ovoci poznáme každý strom a po ovoci poznáme i skutečnou přítomnost Ducha svatého, neboť jeho ovocem je pokoj, láska, klid, shovívavost, obětavost, porozumění a dlouhočekající trpělivost.

Kdož jsi přijal Ducha svatého, komu byl vrácen snad po tolikáte svátostí pokání, žij z tohoto Ducha. Jinak ho opět brzo pozbudeš, protože jen když budeš takto žít z něho, budeš siliti jeho dary, staneš se poddajným jeho nástrojem, takže si tě on sám povede, on sám si tě bude přetvářet. Ale příčiny jsou tu souvztažné. Žij z Ducha svatého, aby on stále více v tobě působil. A čím více bude v tobě působiti, tím více budeš žít z něho zase.

Braito

»Jsem hotov za svoje přesvědčení — poněvadž je mé svědomí čisté — zemřít každou chvíli.«

Z obhajovací řeči arcibiskupa záhřebského A. Stepince.

Nad novou Peckovou knihou

Když si přečtete Peckův jen trochu zromanisovaný, ale v ryzí a životní krásě napsaný život svatě Kateřiny Sienské, nazvaný Neviditelný prsten, dáte za pravdu našemu dvacetiletému volání k hlubokému, až k nejhlubšímu duchovnímu životu. Snad tato kniha také pomůže konečně rozptýlit rozpaky činných lidí, lidí hořících pro činnost, křesťanů, vidících potřebu práce. Žel, nejčastěji odsuzují snahu o hluboký duchovní život ve jménu potřeby apoštolské horlivosti a práce lidí, kteří nevedou ani život rozjímavý, ani činný. Rozjímavý odsuzují jako neužitečný pro »dnešní potřeby«, aktivní je odvádí od možnosti života rozjímavého, jemuž se poctivě vyhýbají.

Příklad svatě Kateřiny ukazuje, že jedinou hybnou pákou katolické akce, apoštolské horlivosti je hluboká, až mystická zbožnost. Protože se sv. Kateřina docela odevzdala až oddala Kristu, že jeho vůle se stala nakonec její vůlí, že nechala Pána se sebou dělati, co on chtěl, že plnila i nejmenší záchvěv jeho přání, proto nejenom mohla říkat papeži a kardinálům: Já chci, neboť věděla, že to chce z Pána a Páneni, ale tak i prožila ve svém spojení s Ježíšem nesmírnou cenu lidské duše, jednotu a totožnost Církve s Kristem, jehož je Církev tělo, že se odvažovala nejzávažnějších a nejmělejších činů. Neboť čeho bychom se neodvážili pro Krista, z něhož žijeme, s nímž jsme těsně spojeni, takže se stal životem života našeho?

Pak teprve půjdeme plni lásky ke druhým, až budeme docela oddáni Kristu, až budeme tak jeho, že všechno naše bude jeho, až nás bude puditi jeho láska. Svatá Kateřina Sienská je pravým odrazem sv. Pavla, jenž se stal všechno všem. Teprve světci jsou praví apoštolové. Jako objektivní svatosti kněžského svěcení Pán posvěcuje lidi, tak také objektivní svatosti Boha působícího v lidech i subjektivně svatých vykonává ony divy přesvědčování a získávání lidí, jak vidíme u svatých, a každá nesvatost olupuje o požehnání a božskou působnost třeba i velkou vnější horlivost.

Braitó

F. X. Juránek: Dobrý řečník. — ČAT. — Universum, stran 211; za Kčs 75. — Dlouhou dobu nevyšla u nás žádná dobrá obecná kniha o řečnictví. Autor zde projevuje neobyčejně širokou erudici evropské úrovně, zejména v oboru klasiků. I při svém poměrně malém rozsahu je kniha vyčerpávající. Vyniká methodičností a na konci podává přehled obsahu všech kapitol.

Priestley: Skrytý sen. — Žikeš, Praha 1946, str. 64, za 28 Kčs. Zajímavý essay o třech základních snahách tří největších spojenců o americké touze po rovnosti, anglické po svobodě a ruské po bratrství. Essay je dobrou konstrukcí ne bez podkladu a dokladů, a pomůže pochopiti dané různosti aspoň nějak.

Kalendář katolického duchovenstva 1947. — Redigoval prof. Poul; shromáždil odborníky, které kněžstvo má rádo. Tak vytvořil dobrý a praktický kalendář. Už ale je na čase, aby byl vydáván jen vázaný. Tento kalendář by měli mít i laici, kteří pracují v našich akcích, protože je tam mnoho pro ně nedocenitelných informací o kat. universitách, o diplomatickém sboru v Římě, o římských úřadech a podobně.

Tomáško: Čistým mládím k manželství nebo ke kněžství. — 1946, str. 70, za 12 Kčs. Krásná kniha na pohled i obsahem. Je výborným přísněvkem k akci za umravňení naší mládeže a celého národního života, jenž musí začít především mládeží. Kniha je vážným rádcem našich rodičů a vychovatelů. Doporučuji co nejvříve.

Tomáško: Žena a kněz. — Jemným způsobem Tomáško učí, varuje, prosí a vychovává ženy, a právě tentokrát zbožné, které se častěji pohybují v kněžské blízkosti.

Willam - Madačov: Pán Ježíš na návštěvě. — Váz. za 40 Kčs. Vydal Misijský dom, Nitra. Krásný dárek pro děti. Roztomilá pedagogicky výborně stavěná kniha ve formě povídky. Kniha je přípravou k prvnímu svatému přijímání. Je to opravdu originelní pomůcka k této přípravě.

Urban: Duchovní život. — Atlas, Praha, 140, za 57 Kčs. Spíše schematicky poučuje Dr Urban o soustavě duchovního života. Jsou to přehledy a pokyny zkušeného duchovního vůdce, a proto budou spolehlivým vodítkem i poučením jak pro začátečníky, tak zárukou jistoty pro pokročilé.

Augustin: Základní náboženská nauka. Apologetika. Vyšehrad, Praha, str. 108, za 40 Kčs. Thematicky výborná kniha, i provedení důkazů je jak tradiční, tak moderním dobám přizpůsobené, ale může to být jen učebnicí jakožto základ minimálních vědomostí. Ovšem autor také nemohl podle daných osnov nic jiného zamýšlet. Hlubavějším pak musí profesor doporučit další četbu, především Peckovu Cestu k pravdě, kterou prý vydá brzo opět Vyšehrad.

Pimper: Křesťanský solidarismus. — Universum. Praha 1946, str. 150, za 50 Kčs. Tuto knihu jsme čekali jak nevím co. Když odmítáme jiné směry a jiná řešení sociální otázky, musíme přece podat sami návrhy. Ale Pimper bude muset napsat novou knihu nebo rozšířit tuto. Prvá totiž část se zabývá směry opačnými, a pak teprve dosti rychle kreslí křesťanský solidarismus, což je směr zdravého rozumu, vyhýbající se fantasiím, úzkoprsosti i sobeckosti.

Gajdošová: Stříbrný smích. — Brněnská tiskárna, str. 130; za 51 Kčs. Krásná knížka pro děti o sourozencích a kráse lásky rodinné. Velmi vhodný dárek pro děti ke svátkům nebo ke sv. Mikuláši. Kniha je velmi vkusně ilustrována.

Sv. Terezie Ježíškova: Dějiny duše. — Rupp. Praha, str. 313, za 96 Kčs. Nakladatelství Rupp splňuje teď rychlým tempem, co slibovalo, když snaživý a nadšený pracovník začínal. Tak vydává znovu toto překrásné dílo, které již způsobilo tolik dobrého, jež ukazuje krásu a snadnost vroucího života lásky k Pánu Bohu. Svátá Terezie je také duchovní matkou celého našeho duchovního snažení v Hlubině.

Augustin: Věrouka. Liturgika. — Vyšehrad, Praha 1946, stran 210; za 52 Kčs. Originální spojení dogmatiky s liturgikou. Výborně se to autorovi podařilo. Docela mistrně. Nemusíme se teď stydět za své středoškolské učebnice náboženství. I vybavení věnovalo nakladatelství velkou péči a náklad.

Kubiček: Katechetika. — Návod k duchovní správě školní mládeže katolické. Matice cyrilomet. Olomouc, str. 355; za 120 Kčs. Třetí opravdu zdokonalené vydání. Nestor našich katechetických theoretiků vydává tu třetí vydání své klasické knihy, všechnu svou životní zkušenost i práci a studium mnoha let, studium, jež obsáhlo vše, co doma i v cizině autor mohl najít; je to tu zpracováno přísnou poctivou metodou, jak je u Kubička zvykem. Bez této knihy se neobejdou katecheté ani světští, ani duchovní.

Igino Giordani: Krev Kristova. — Kropáč a Kucharský, Praha 1947, str. 170; za 34 Kčs. Zák Papiniho, ale k tomu ještě školený theolog, sklání se nad tajemstvím utrpení Páně, speciálně přesvaté krve. Dogmaticky jistý a básnicky zanícený se zahlíží do bohatství výkupné krve Páně. Kniha, která chce být prorozjímána vděčnou láskou. Doporučuji obzvláště vřele.

Valšíková: Naše betlemy. — Praha, Franc 1947, str. 60; za 36 Kčs. Náš národ si velmi zamiloval jesličky, ne stromeček; jesličky byly typickým českým oslavením vánočních svátků, na které se lidé připravovali právě chystáním betlema. Při tom se četlo a zpívalo a rozjímalo o lásce přicházejícího božského dítěte. Tuto práci a jejich výsledky studuje tu s velkou láskou Valšíková. Podrobuje rozboru věcnému i uměleckému několik nejznámějších a několik i neznámých, ale krásných českých betlemů. Kéž je knížka pobídkou k opětnému zavedení tohoto krásného zvyku: připravovati se v rodinách na vánoce přípravou betlema. Naše spolky mládeže, junáci a pod., mají tu pěkný námět ke svým schůzkám.

Urban: Učení víry. — Praha, Rupp 1946, str. 300; za 90 Kčs. Přehled katolického učení ve svém celku věroučném, mravoučném i liturgickém. Kniha první informace i kniha k připamatování si křesťanské nauky. Mně ovšem připadá dílo příliš schematické, málo živé a málo teplé. Proto je nutné doplniti četbu této knihy knihami jako Věroukou Dacíkovou a Rudlofovou a pod. v ostatních oborech. Ale právě to zamýšlel Urban a to se mu podařilo dokonale, to co je roztroušeno v nejrůznějších knihách shrnouti do jedné knihy. Proto doporučuji, aby při druhém vydání byla zároveň podána dobrá bibliografie, co mohou a mají lidé dále čísti.

Storm: Stará kapitula. — Brno, Brněnská tiskárna. 1947; str. 45. Storm se rád vrací do rytířských dob, a tu popsal své vise z toho výletu a neopominul rozdat několik špiček, jež si nese životem ze své záliby pro vše špičaté, najmě gotické.

Newman: Maria v litaních. — Brno, Akord, 1947; str. 80. Mistrný básnický překlad Dokulilův přiblížil nám hlubokou duši Newmanovu, který prožíval mysticky plnost křesťanství a podává tu vlastně překrásnou mariologii.

O B S A H

XX. ročníku (1946)

ZÁSADY:

BALBULUS: Píseň svatodušní 161.

BERNANOS: Kázání faráře z mrtvé farnosti 328.

BRAITO: Ježíš Kristus, původce duchovního života 5, Hledejte nejprve království Boží 35, Ke kořenům 66, Nová láska 132, Kristus, učitel pravdy 165, Křesťanská vyrovnanost 214, Důkaz lásky 261, Nová svatost 295, Dobrým nástrojem království Božího 326.

BUREŠ: Studentům 302.

CLAUDEL: Modlitba na nedělní ráno 213.

SV. CYPRIÁN: List mučedníkům, odsouzeným do dolů 1, Odpověď bratří z dolů Cypriánovi 34.

DACÍK: Prostota v myšlení a jednání 42, Duchovní vedení 169, 218.

DIADOCHUS: Býti obrazem Božím a podobat se Bohu 131.

FOLLIET: Svatý Tomáš Aquinský 65.

GRAEF: Svatá Gertruda, mystička Božského Srdce 38.

HABÁŇ: Oslavuji Tě, Otče 16.

HLOUCH: Anna Marie Zelíková, dobrovolná oběť lásky a smíru za duše 107.

SV. JAN ZLATOÚSTÝ: Výklad na 18. kapitolu sv. Matouše 164.

JURČINOVÁ: Tři z Itálie: Ghirladajova »Večeře Páně«, Giottova františkánská legenda v Santa Grosse 129, Před dílem Tintoretto-vým 130.

LHOTSKÁ: Dnes, ó Pane, se modlím já, nevěsta 18, Litanie nevěsty 162.

MERELL: Do Soluně 45, 73, 138, 178, 235, 275, 331.

MIKLÍK: Svátost milosrdenství 76, 97, 134, Svátost polehčení 225, 272, 298.

NEGRI: Vyznání lásky 33.

OHM O.S.B.: Nesnáze indických misí 101.

PECKA: O filosofické antropologii 49, Problematika moderního studia 173, Křesťan a společnost 321, O majetku 334.

QUARLES: Mystické vytržení 261.
 REBAN: Důsledně 69.
 REDAKTOR: Ke konci jubilejního ročníku 325.
 RITTER: Československému lidu 294.
 ŠKRABAL: Radost z Evangelia 10.
 ŠVACH: Celistvé křesťanství 142, 181, 268.
 VESELÝ: Křesťan a kultura 186.
 VODIČKA: Regula mundi 79, »Katolík« a koncil kostnický 304.
 ZAHRANÍČEK: Biblická 293.

ŽIVOT:

20—25, 53—58, 83—89, 118—123, 147—155, 189—202, 238—247, 283—287
 309—315, 337—347.

Projev Pia XII. k čsl. kolonii v Římě za války 20, Laik a kněz v Katolické akci 21, Vojín hledá Krista 22, Spravedlnost 25, Katolický dům 53, Růženec v rozhlasu 55, Opět nešporní rozjímání 57, Dluh 58, Katolická akce ve Francii 83, Zpytování katolického svědomí 84, 114, Duchovní skutečnost 89, Papežský palác v Avignonu 118, Ghetto nebo kvas ducha? 120, Hoc est hodie - To jest dnes 121, Obnova světa 123, Svátky v květnu 147, Svatý Otec k postním kazatelům 148, Dvojitá obecnost 149, Katolická literatura v USA 150, Návrat k pramenům 151, Velký neznámý, »Bratr černochů« 153, Novinky z Francie 155, K svátku sv. Petra a Pavla 189, Církev a režimy 192, Programy katol. nakladatelů 194, Láska heroická 196, O sektu nebo Církev 197, Hlava státu dává za příklad evangelium 199, Přišla hodina 201, Z katolického světa 201, Poslání novinářů 202, Zpytování svědomí a pokušení k malomyslnosti 238, Neboj se, stádečko! 239, Kapitola bohužel aktuální 240, Proč? 240, Církev a politika 242, Katolické poznámky 244, Čínská hierarchie 246, Křesťanský existencialismus 247, Výklad na žalm LXXX. 283, Vydávání katol. literatury 285, Z katolického světa: Překlady z patristiky v Americe, Tažení proti Vatikánu 286, Z Francie 287, Útok na církevní školství v Maďarsku 309, Pogrom v Kielcích a kardinál Hlond 309, Ne nám, Pane 308, Bohdan Chudoba a české dějiny 310, Putování za Katolickou akci 314, Mučedník českého národa 315.

Sedesátiny Jaroslava Durycha 337, Školní monopol 338, Studijní dny řeholních sester ve Francii 340, Přemozme pasivitu svých věřících 341, Katolické poznámky 342, Kontroverse mezi katolíky 342, Pius XII. o úloze Československa 343, V Československu je 70 % katolíků 343, Spi-
sovatelé, knihy a čtenáři 345, Náboženská nevědomost 347, Mučedník 347.

PRACOVNA:

27—29, 59—64, 91—93, 125—128, 157—160, 203—209, 249—255, 288—289,
318—320, 348—353.

POZNÁMKY:

29—32, 94—96.

ŽEŇ:

209—212, 256—260, 290—292, 321—324, 354—356.

Kniha jako nejlepší dárek. Naše vkládané lístky s našimi knižními novinkami se vrátily ve velmi potěšujícím počtu. Ale i vy se rozhodujete, co dětem, co známým ke sv. Mikuláši a k vánočním svátkům. Nemáte věru dnes nic lepšího než dobrou knihu. A naše knihy jsou dobré a nejsou drahé, máme je také velmi vkusně a některé již i mírově vázané. Proto použijte i vy objednáacího lístku vkládaného do listopadového čísla, a nemáte-li, nelitujte dopisnice. Budeme teď také posílati větším knihkupcům pravidelně své novinky. Proto sledujte výklady svých knihkupců.

H. G. Obcování svatých je umožňováno naším společenstvím, účastí v jednom životě dětí Božích. Kristus je hlava, z Krista tryská tento nový život, stále tryská a stále se umožňuje. V něm jsme všichni spojeni. Z něho všichni žijeme nadpřirozeně, a proto tak, jak jsme všichni se všemi spojeni v Kristu a v jeho synovství Božím, jež on nás svou přirozeností a my přijetím za syny. Proto všichni žijeme ze všech, čerpáme ze všeho tohoto bohatství, které oni z Krista načerpali, a druzí zase žijí z nás, pokud my z Krista žijeme. Je to překrásná nauka, která podává nesmírně mnoho námětů ke zvroucnění našeho duchovního života i našeho života bliženské lásky a posvěcení našeho povolání, především vašeho, učitelského.

Diskuse: Nečekejte příliš mnoho od jakýchkoliv diskusí. Zvláště nepoučení, neškolení a nepohotoví debatéri spíše uškodí než prospějí. V mnohých diskusích nevitězí vždy kdo má pravdu, nýbrž kdo je výřečnější a bezohlednější neb drzejší ve své výřečnosti. Mnozí nevěřící diskutují jen proto, aby se utvrdili ve své sebejistotě. Také si neslibujte mnoho úspěchu od vyvrácení určitých námitek týkajících se osob duchovního stavu ať v minulosti nebo přítomnosti. To byste debatoval do nekonečna. A všechno a všecky neobhájíte. Ale řekněte jen toto: Církev nemá jen tyto ohavné lidi v sobě. Ale ani těch se nezříká, protože není pantheonem svatých, nýbrž má shromažďovat a posvěcovat hříšníky. Není svatá proto, že má svaté (také) v sobě, nýbrž že je spojena životně se svatým Kristem a jím posvěcuje jako posvěcujícími prostředky lidi. Řekněte oněm zlomyslným nebo špatně poučeným lidem tendenční četbou, že vedle těchto ubohých hříšníků ze stavu duchovního i světského je mnohem větší řada těch, kteří se poctivě snažili obléci Krista a uskutečnit Krista. Na všechny ty námitky se zeptejte jednou: Co tím chceš říci? Že tedy Církev nemá pravdu, když měla takové lidi? Stejným právem tedy mu řekněte, že by bylo nutné zase říci: Tedy má pravdu, když ti, kteří žijí z její pravdy, se stali tak dobrými a svatými, kdežto oni špatní z ní nežili. Jinak se budete hádati do nekonečna. Nakonec připomínám, že satan oslepuje ty, které chce odvrátit od Krista a jeho pravdy a Církve tak obratně, že se nedají poučiti. Proto bývají všechny ty diskuse většinou tak bezúčelné. Je třeba buď ty diskuse převést s pole osobního a kritisujícího na pole zásad, a nebo se spíše pomodlit za bloudící, protože, jak praví Pascal: Je dosti světla k osvětlení vyvolených a dosti temnoty pro jejich pokoru, jako je dosti temně v křesťanské pravdě, aby se zavržení mohli zaslepit a zároveň dosti světla, aby při tom byli neomluvitelní...

K. P. Na mysticismu neodsuzují metody, jako spíše základ, východisko, cíl a náplň. Ty jsou nešťastné, nezdravé, nebezpečné. Každé ztišení přivede nás jaksi blízko i k tušení Boha. Ale milost jej dává prožít, dává nám jím sebe přetvořit, naplnit, proměnit. A to je více než jen sobecké osobní a osobitě vychutnávání oněch účinků duchovního ztišení v nesmírně. Jinak je dosti těch, kteří čtou a četli W. a nepochopili jeho bludy, a dokonce je četli katolicky a nepochopili jeho magické vykládání svátostí, jež doporučoval. Pro nás ale vrchol jest Ježíš; On je cesta, on je vše, on je pravda i život. Kdo jde za ním plněním Otcovy božské vůle, dostane se nutně nesmírně blízko k Bohu, hluboko se ponoří do něho, a takřka celé moře božství se přelije do jeho duše a hlavně do jeho života.

Úvod do studia: I. Theologie. IV. Psychologie a výchovatelství. — Vyšehrad, Praha 1947, str. 100 a 70. Za 54 a 45 Kčs. Je to velmi záslužné dílo Chudobovo, které dalo velkou práci a které přes všechny překážky vychází. Každý vědní obor předchází systém oné nauky a pak anebo při tom dobrá bibliografie. Doporučují knihy obě laikům, ale i klášterním sestrám, aby si doplnily s katolického hlediska to, co potřebují a co studovaly podle oficiálních příruček a profesorů.

Martinovský: Příroda, velké divadlo. — Vyšehrad 1947, str. 250; za 192 Kčs. Kniha jako na zavolanou, kdy se tolik mluví o hmotě a o životě. Obyčejně přicházeli katolíci se vším pozdě, ale dnes, kdy je uvolněno vydávání knih, vidíme na podnikavém a všestranně orientovaném nakladatelství Vyšehrad, co vše se dá uskutečnit a že má pracovníky dnes ze všech oborů. Martinovského dílo je dílo velkého odborníka, který ale umí podat svou vědu způsobem vysoké popularisace. Kniha se čte jedním dechem jako napínavý román. Přitom je jemná apolegitisující tendence docela nepozorovatelná a nevtíravá. Věda totiž je pravda, a té se víra nemusí bát. Jen s předsudky a s polovědou se nedomluvíme.

Vodička: Obraz, maska a pečeť. — Brno, Brněnská tiskárna. 1947, stran 190; za 54 Kčs. Filosofii umění nebo katolickou estetikou bych nazval toto nové Vodičkově dílo. Z pojmu a nejenom z pojmu, nýbrž z prožitku krásy vychází Vodička ke srovnávání s Božím dílem a naším určením. Zajímavá jsou jeho studia Shakespearovy koncepce umění směrem k životu. Pravda je pečetí umění, které nesmí být maskou, nýbrž musí právě odkrývat masky.

Baby: Stateční hoši. — Brno, Brněnská tiskárna. 1947, str. 180. Starý skaut či junák Baby věnuje třetí vydání této knihy sympatickému hnutí junáckému a chce přispět k dobré, rozumné a statečné výchově naší mládeže. Jsme vděční autorovi za to, že přispěl touto knihou ke křesťanské náplni junáctví. ●

Gajdoš: Ptačí legendy. — Brno, Brněnská tiskárna, 1947; str. 30, za 36 Kčs. Je radost pohledět na tuto knihu plnou krásných ilustrací, tak dětských, jež doplňují vždy milé legendy pro děti.

Lorenz: Podle ducha žijte! — Studentské exhorty v roce 1942—43. Brno, Brněnská tiskárna, str. 140; za 39 Kčs. Promluvy věcné, dobře stavěné, jež poslouží i jako vzor i jako látka k podobným promluvám.

Na hlubinu vydává dominikánský řád československé provincie. Odpovědný redaktor je Dr S. Brait. Tiskne Edmund Kramář v Olomouci. Novinovou sazbu povolilo ředitelství pošt a telegrafů v Brně 8. III. 1926, č. 18070—VI. Podací a dohlédací úřad Olomouc 3